



Ipqitchuat Makpigaat -
Agaayyutim
Uqalhi Iñupiatun

Northwest Alaska Eskimo New Testament

Contents

Uqahhich Aglaanji Matthew-ŋum	1
Uqahhich Aglaanji Mark-ŋum	52
Uqahhich Aglaanji Luke-ŋum	83
Uqahhich Aglaanji John-ŋum	136
Suragahhat Uqqiraqtit	174
Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maǵmiunun	223
Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aǵmiunun	247
Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aǵmiunun	269
Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ǵmiunun	282
Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun	290
Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aǵmiunun	298
Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ǵmiunun	304
Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ǵmiunun	309
Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ǵmiunun	313
Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun	316
Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun	322
Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun	326
Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun	329
Tuyuun Hebrew-ŋuruanun	331
James-ŋum Tuyuutai	349
Peter-m Sivulliich Tuyuutai	355
Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ	361
Sivulliich Tuyuutai John-ŋum	365
Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum	372
Pinjayuak Tuyuutai John-ŋum	373
Jude-ŋum Tuyuutai	374
Sagvikkaauruat John-mun	376



Ipqitchuat Makpigaat - Agaayyutim Uqałhi Inupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Language: Inupiatun, Northwest Alaska

Provided by: Wycliffe Bible Translators

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

6ec243bc-ee8b-59a9-ab50-e9143f2c8b3e

ISBN: 978-1-5313-0233-7

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

1 Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kinuvian̄upluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄ak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapan̄a Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluan̄anik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullautraupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaun̄anikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiin Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uiŋan Mary-m, taamna Mary Jesus an-nivigikkaŋa taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiŋaasiin kiŋuviaġiich aullaġniiplutiŋ Abraham-miñ David-munaglaan akimiaguutailauniqsut, sulì aullaġniiplutiŋ David-miñ iñuich aullautrauħhat-nunaglaan Babylon-mun kiŋuviaġiich akimiaguutailaupmiñiqsut. Aasiilì iñuich aullautrauħhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kiŋuviaġiich aniħhanunaglaan Christ-ŋum.

Aniñiŋa Jesus Christ-ŋum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ŋum aniħha itnaiłiplugu inniqsuq. Aakaŋa Mary nuliaksrausiutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuġiniqsuq siŋaiyautilaagmiñnik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiin uiksrautaa Joseph nalaunġaruŋuniqsuq. Iłisimagaa katchuutiłiksraŋi Mary-mik nalaunġaitkisilaŋa, aglaan kanġusaagunìñiġaa iñuŋnun. Taatnamik sivunniġniqsuq avitchukħugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiŋa isumaaluktitlugu Atangum isaġulgan sagviutiniġaa siññaktukun nipliħuni, “Joseph, kiŋuviaġigaatin David-ŋum, sivuuganak Mary-mik tuvaqaatniñiñiaqnìlutin atakkii siŋaiyaupkaġaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iġniqagìsiruq. Atchigìsigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuġisigai iñuñni killuqsautiñitniñ.” ²² Tamatkua iluqatiŋ atuumarut taŋiqsaħugu Atangum uqauttutigikkaŋa tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna aŋutituqsimaitchuaq siŋaiyauniaqhuni iġniqagìsiruq.

Iñuich taiguutiqaġisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ŋum itiqami taimma ilaqatik-sraqtaagìgaa Mary isaġulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Ilaksianjìñiġaa iġniqatħha-nunaglaan; aasiin Joseph-ŋum atchigìñiġaa Jesus-mik.

Puqiksuat Aŋutit Aggìqsut Kivaknamiñ

2 Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgułħani, aŋu-tit puqiksaat tikiñniqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuħutiŋ, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ŋuruat? Tautukkikput uvluġiaŋa kivaknamiñ, taatnaqhuta aggìq-sugut sitquġvigityaqtuaħugu.” ³ Umialgum Herod tusaakamiuŋ taamna isumaa-lutchaŋniqsuq iluqatiŋlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaħuġich iluqaisa qaukħiŋich agaayuliqsit aglaliqirit, ilinich apiqsruġniġai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutau-ruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Ilinisa kiuniġaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivu-niksriqiri aglanatigun ittuq,

⁶ Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunaŋaniittuami Judah-m,

kamanaiñniqsraunuruasii akunġatni iñuiñ Judah-m,

ilipsitniñ sivulliutqti aggìsìsiruq

aŋalatchityaqtuaġuni iñugikkamnik Israel-ŋum.” *Micah 5:2*

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat aŋutit tikisinnigai, ilitchuġivig-iniallapiaħuġich napmun ilipman uvluġiaq sagviqmagaan. ⁸ Ilitchuġianikamiuŋ Bethlehem-muquniġai nipliħuni, “Aullaġusi pakallapiaqsiuŋ ililgauraq, aasiin paqitkupsiuŋ ilitchuġipkaġumagipsitŋa. Uvaŋaptuuq utlakkumagiga sitquġvig-ityaqtuaħugu.” ⁹ Taavrumiŋa umialgum uqautionikmatin aullaġniqsut. Tau-tuñiġaat uvluġiaq qiniikkaqtiŋ kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvluġiam nutqaġ-niaħhanunaglaan inimun ililgauram nayukkaŋanun. ¹⁰ Tautukamitruŋ uvluġiaq

quviatchallapiagniqsut. ¹¹ Isiqhutiñ tupigmun tautuñnigaat ililgauraq aakanjalu Mary. Sitqugviginigaat sivugaanun ililgauraq. Anmañnigaich akisuruagikkatin qaitchipluguasiñ maniñnik kaviqsaanik tipragiksautinigu, frankincense-nik suli myrrh-niglu. ¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunjitlugich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigruññat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isağulga atangum sagviğñiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliqhuni, “Makillutin. Pigruutiñ ililgauraq aakanjalu Egypt-mun, aasiñ taamaniitchumausi uvamnun uqautiniaħapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakañniagaa ililgauraq tuqutquchuglu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniğaa ililgauraq aakanjalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immiğñiqsuq Atangum uqauttutigikkana tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqluğiga Iğñiga.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniaħha nunaglaan Herod-ñum.

Nukatpiağruurat Tuquğaqtaurur

¹⁶ Herod ilitchuğikami saglutaqtillaagmiñnik puqiksaanun aputinun qinnallapiagniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqutquplugich nukatpiağruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malğunñik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuğiplugu puqiksaat aputit uqautigikkana uvlugiam sagviħhagun.

¹⁷ Uqauttutauruq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸ “Nipi tusağnağniqsuq Ramah-mi qiaruq kinuvğupluni.

Rachel-ñum qianigai qitungaurani arayunaiħhuniunniñ atakkii qitungağich iluqatin tuquplutiñ.” *Jeremiah 31:15*

¹⁹ Herod tuquanikman isağulga Atangum sagviğñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiñ ililgauraq aakanjalu nunajanun Israel-ñum. Taipkua tuqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniğaa ililgauraq aakanjalu nunajanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiñ Archelaus atanguniplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuugatchağniqsuq aullaħiksrağmiñnik. Kilikkaukami siññaktukun aullağniqsut nunajanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaqsiplutiñ nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqağisiruq Nazareth-miumik.”

Quliaqtuaħha John Paptaaqtitchirim

3 Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuağniqsuq iñuiħaami Judea-mi, ² uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim ayaayugautaa qalliruq.”

³ Taamna John ilaąuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkana nipliqhuni, “Iñuk tuqliraqtuq iñuiħaamiñ,

Itqanaiautisiñ apqutiksraña Atangum, nalğuglugu tumiksraña.” *Isaiah 40:3*

⁴ John atnuğaağniqsuq pikukturuam amian nuyaiñnik, qisiñmik tapsiqaqhuni, niqiaqahuni pigligianik suli igutchaich siğñaqtaalliajitñnik nanipayaq paqitchumiñ. ⁵ Iñuich utlağniğaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliağiniğaiç killuqsautitiñ aasiñ John-ñum paptaagñigai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiak-

tuat Pharisee-ɲuruat Sadducee-ɲuruatlu utlautiruat paptaagvianun uqautiniɲai, “Tuqunaliktun nimigiatur ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggigñiaqtuamiñ qinnau-taaniñ? ⁸ Qiñiqittitichi iñuuniaħapsigun isummitqillapiaqtilaapsitnik. ⁹ Suli isuma-niaqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqagtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyaɲaɲniñ makunakña Agaayyun iñiqsiħiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiɲautaqaq-tuaq kipriħiñaaɲuqtuq napaaqtunik kanjisisigun. Napaaqtupayaaq asirritħaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniɲmun.

¹¹ “Iłmun paptaagipsi imiɲmik isummitqiliɲmun, aglaan aqupkun aggigisiruq kamanatluktuuq uvaɲniñ. Nakuunitchuɲa saagaħiksramnik aluɲutiknik. Pap-taagisigaasi Ipqitchuamik Irrutchimik suli ikniɲmik. ¹² Tigummiagigaa tiktiti-taun salummallapiaɲuɲukħugich mukkaaksrat sanikħuñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat siɲluagmiñun, aglaan ikipkaɲisigai sanikħuich ikniɲmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqu-pluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ɲum paptaagunjtakaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Il-vich paptaaqtakrsagigaluagikma. Suvaata utlautivich uvaɲnun paptaaquplutin?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiuniɲgaa, “Nakuuruq. Taamna taatnaɲuɲtigu tanjigñiaɲikpuk iluqaan Agaayyutim injaɲa.” John taatna piyumaliɲñiqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaunjanikami mayuɲniɲsuq imiɲmiñ. Aasiñ qilak aɲmaqhuni tautuɲniɲgaa Irrusia Agaayyutim atqagtuaq tiɲmiaɲruuratun mitłuni ilaanun. ¹⁷ Aasiñ nipi qilaɲmiñ nipliɲñiqsuq, “Taamnatavra piqqagikkaga Igñiga. Quyalisimaagaana.”

Jesus-ɲum Aniqusaaqsiuħa

4 Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulliɲniɲgaa Jesus iñuiłaa mun uuktuaq-siutyaqtitlugu tuunɲagmun. ² Aasiñ uisauraaqhuni malɲukupiani uvluni unnu-anilı ɲigisuliɲñiqsuq. ³ Uuktuaqtitchirim utlakamiuɲ uqautiniɲgaa, “Igñigipiaqpatin Agaayyutim makua uyaɲaich qaqiaɲuqtitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiuniɲgaa, “Aglausimaruaq Agaayyutim uqalħani, ‘Iñuk iñuunianitchuq niqilħiñakun aglaan uqalipayaa-tigun aniruatiɲun qanɲaniñ Agaayyutim.” ⁵ Tavrani tuunɲaum aullautiniɲgaa Je-sus Jerusalem-mun, aasiñ inillakħuq qutchiɲñiqsraɲanun nuvukkanaɲ agaayyu-vikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Igñigipiaqpatin Agaayyutim nutigiaɲiñ. Aglausimaruaq, ‘Tiligisigai isaɲuligikkani munaɲitqulutin.

Argagikkagmiknik akigaɲisigaatin.

Atninitchumaittin isigaktin uyaɲaɲnun.” *Psalm 91:11, 12*

⁷ Jesus-ɲum uqautiniɲgaa, “Aglausimaruaqsuli, ‘Uuktuaɲumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.” ⁸ Tuunɲaum aullautitqilgiñniɲgaa Jesus qutchillapiaqtuamun iɲɲimun, aasiñ qiniqtitlugu atanguvipayaaniñik nunam kamanautiɲitniɲglu. ⁹ Uqautiniɲgaa, “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquɲvigigupɲa sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ɲum kiuniɲgaa, “Tuunɲaaq, piigiñ! Atakkii aglausimaruaq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisian agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.” ¹¹ Tavra tuunɲaum uniñniɲgaa, aasiñ isaɲulɲich tikiñniɲgaat savautityaqħugu Jesus.

Jesus-ɲum Aullaɲniigaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ɲum tusaakamiuɲ John isiqtauniplugu aullaɲniɲsuq Galilee-mun.

¹³ Unitługu Nazareth utlautiniɲsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani nar-

vaqpaum nunaŋakni Zebulun-ŋumlu Naphtali-mlu. ¹⁴Taamna immiumatquplugu uqautturuaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah,

¹⁵“Inuich tamatkua nunaŋakni Zebulun-ŋumlu Naphtali-mlu tuŋaani narvaqpaum, taaganitchiaŋani Jordan-ŋum, Galilee-mi nunaŋatni Jew-ŋuŋitchuat,

¹⁶tamatkua iŋuuniaqtuat taaqtuami

tautuŋniŋaat kamanaqtuaq qauma,

aasiin qaumam qaggutiniŋai iŋuuniaqtuat taŋŋaŋani tuqułhum.” *Isaiah 9:1-2*

¹⁷Tikiŋŋanikami Capernaum-mun Jesus-ŋum aullaŋniinŋaa quliaqtuałhi, “Isum-tiqigitchi atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa qalliruu.”

Jesus-ŋum Tuqłuŋniŋai Sisamat Aqaluŋniaqtit

¹⁸Jesus pisukhuni siŋaagun narvaqpaŋan Galilee-m tautuŋniŋik aniqatigiik, Simon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpaŋmun aqaluŋniaqtauplutik. ¹⁹Uqautiniŋik, “Maliksikŋa, uvakŋaniŋaglaan piŋŋaŋniŋisirutik iŋuŋnik aqaluŋniaqtitun.” ²⁰Tavrauvaa Simon-ŋum suli Andrew-m uniŋŋiŋaik kuvratik malikługuasiin. ²¹Jesus igliqtuiŋaqhuni apqusaaqługu narvaqpaŋa Galilee-m. Tautukmiŋiŋik aniqatigiik James-lu John-lu, iŋŋak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aapariŋlu Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ŋum tuqłuŋniŋik maliqupluni. ²²Tavrauvaa uniŋŋiŋaak umiaqtik aapariŋlu malikługu Jesus.

Jesus İlisautriruŋlu, Quliaqtuaqsriruŋlu, İluaqsriruŋlu

²³Jesus kukiłunniqsuq iluqaani Galilee-mi, ilisautripluni Jew-ŋuruat katraŋviŋitni suli quliaqtuaŋiplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim aŋaayuqautaata, mavruuqługillu iŋuich atniŋŋautipayaŋitniik. ²⁴Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ŋum, aasiin iŋuich tikiutruŋniŋaich atniŋŋapayaaqtuat naŋirrutipayaaqtuatlu, ilaŋich irrusiqluqaqhutiŋ qiiqsruqtaqhutiŋlu suli avatiŋich tuquŋaplutiŋ. Jesus-ŋum mavruuŋniŋai iluqaitniik. ²⁵Iŋugiaktuat iŋuich mal-iŋniŋaat, aggiqhutiŋ Galilee-miŋ, avataaniittuaniŋlu nunamiŋ atiliŋmiŋ Decapolis-mik, Jerusalem-miŋ, Judea-miŋlu, suli nunamiŋ igluani ittuum Jordan-ŋum kuŋan.

Jesus-ŋum Quliaqtuałha İŋgimi

5 Jesus-ŋum qiniŋamigich iŋugiallapiaqtuat mayuŋniqsuq qimiŋaamun, aquvitluniasii. Maliguatnai Jesus-muŋniqsut.

Quviasuutipiaŋatat

²Ilaan ilisautiaqsiŋiŋai nipliŋhuni,

³Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriruat inuqsraŋimiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim aŋaayuqautaa pigigaat.

⁴Quvianamiurut tamatkua kiŋuvŋuruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.

⁵Quvianamiurut tamatkua piisaanŋitchuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaat.

⁶Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunŋarualıŋmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaagtikisigai.

⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruaat, atakkii Agaayyutim nagliktugisipmigai.

⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiqatquaat ipqitchuamik, atakkii qinīgisiḡaat Agaayyun.

⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqutitqaqtitchiruaat akunḡatni iñuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqaḡisigai qitunḡaḡmiñik.

¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruaat piqutigiplugu nalaunḡaruatiq, atakkii Agaayyutim aḡaayuqautaa pigigaat.

¹¹ Quvianamiurusi piiñilaqsruutigikpasi suli piyuaḡusi suli niplialutiñ qanusipayaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuḡilusi pisigilugu maliguaqtauḡiqsi uvamun. ¹² Quviatchapiḡataḡitchi atakkii kamaḡatquq akiliusiaksraqsi ittuaq qilaḡmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitiñi iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Taḡiutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “Ilipsi taḡiuḡigaasi nunam. Taḡiuq taḡiuḡniḡumi qanuḡuni taḡiuḡniḡitqikki-siva? Atuḡumiñaiqsuq aglaan igitaksraḡuñhiḡaqtuq tutmiḡaḡuḡhuni iñuñnun.

¹⁴ Nanigigaasi nunam. Nunaaqḡiq nappakkauruaq qimiḡaamun iriqsimatlaitchuq.

¹⁵ Kisupayaam ikitnamiuñ naniq ilitlaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqaḡviñmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittupayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuḡaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsi, aasiñ kamak-sruaqsilugu aapari ittuaq qilaḡmi.

Jesus Iḡisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷ “Isumanasi agḡiḡiñluḡa piyaqquḡiaḡlugich maligutaksrañi Moses-ḡum naaḡaqaa iḡisauttutiñich sivuniksriqirit. Agḡiñichuḡa piyaqquḡiaḡlugich aglaan tañiḡiaḡlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilaḡlu nunalu piiḡumiñaitchuk aglausimaruapayaq maligutaksrani immiumaḡaluaqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navḡuiruaq kamanaiññiqsrallapi-aḡatnik tillisit aasiñ iḡisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakḡa iñuñniñ Agaayyutim aḡaayuqautaani. Aglaan kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik iḡisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqaḡisiruq kamaḡatquamik ukunakḡa iñuñniñ Agaayyutim aḡaayuqautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunḡaruatiqsi nakuutlunjitpan iñuuniaḡusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ḡuruat suuramikunniñ isigumiñaitchusi aḡaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Iḡisautriruq Qinnautiḡikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun inilḡaan, ‘Iñuaḡniaqnak’. Kiñapayaaq iñuaqtuaq tikiutraugisiruq atanniivimun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruaq aniqatmiñik tikiutraugisiruq atanniivimun, suli kiñapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiñun suksraunñiñiplugu tikiutraugisiruq uqaqsittaḡviñmun, suli kiñapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniḡanun anasiñḡuqsḡvium. ²³ Taatnamik, aatchuityaḡniḡuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuḡviñmi itqaḡluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikḡautaa ilipnun, ²⁴ unillugu aatchuutiksrautin sivuḡaanun tunillaqtuḡvium aasiñ iḡuaqsityaḡaaḡlugu taimña aḡiḡautaa aniqatiupnun, aasiñ utiḡutin aatchuutigityaḡlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akilḡigikkaqpiḡich

uqaqsittaagvijnmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatigijnjaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaiļlutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiñ, Aniyumiñaipiaqtutin kisanik akiliiguvich akiqsrutitpnik ilaanun.

Jesus Ilisautriruq Atlatuñikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsimaruumik, ‘Atlatauñiaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaag qiniqtuag aǵnamik ikłigiplugu atlatauñiktuq isumamiñi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsagtupatin piiglugu igirruñ. Nakuutluñiaqtuq piyaquǵupku ilav-iñga timivich uumakña iluqaan timivich igitauliksrajanıñ anasiñjuqsagvijnmun. ³⁰ Suli taliqpium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirruñ. Nakuutluñiaqtuq piyaquǵupku argałhiñan uumakña iluqaan timivich aullałiksrajanıñ anasiñjuqsagvijnmun.

Jesus Ilisautriruq Aviñikun

³¹ “Uqaqsimarupsuli, Kisupayaam avitkumiñ nuliani qaitchilıñ aglaamik nalupqinaıǵutınik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani tuniqsimagalu-ajñjaan ilaanun avitkumiñ atlatauñitkaa. Taamna avittuag patchisauruq. Suli anjun nuliaqtuag avittuumik atlatauñmıuq.

Jesus Ilisautriruq Akiqsrutitgıñ

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun inilǵaan, Akiqsrutaguvich naviññiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsrutitgıkkann iñunñun Atangum sivuǵaani. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunnıñ akiqsrugumiñaitchusi qılakun atakkii qılak Agaayyutim aquppiutaǵigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuısqiaqvıgıgaa isiganmıñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqıgıgaa kamañtuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsrugumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatısqıpaǵumiñaitkiñ unnıñ taaqıpaǵlugu. ³⁷ Taatnamik, anıǵ-niaǵuvich anıllapiaǵumuutin sulı naagaǵniaǵuvich naagaallapiaǵutın, atakkii supayaam uqałhum ilłatauruam tamatkuñnuja pıgiitchuamıtñaqtauruq.

Jesus Ilisautriruq Akisaqtuñikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttaturuag, ‘Iri akisautıqaglı irimik, kiguttuuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuñiaqnagu iñuum pimałtuktapatin. Kisupayaam isaksapatin taliqpıagun iqsraqpıch alaǵumagiñ igłuanik iqsraqpıch. ⁴⁰ Kisupayaam akiliipkaǵniaqpatın atnuǵaapnik uqaqsittaagvijnmi pipkaǵumagiñ quppıǵaan. ⁴¹ Suli anıuyaktım nunurılısı saagaqtıpası natmañmiknik atautchimik mile-lamik saagauiyumagiñ malǵuñnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum inıqpatın sumik-tasamma qaitchu-magiñ ilaanun. Suli iñuk atugaksraǵukpan itıgautıpaǵniaqnagu.

Pıqpagiyumagisi Uumiksrigikkası

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Pıqpagiyumagisi iñuuniaqatıusi aasiñ uumigilugich uumiksrigikkası.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Pıqpagiyumagisi uumiksrigikkası sulı agaayutilugich tamatkua piyuaqtıgikkası. ⁴⁵ Taatnaǵupsı qiniqtıtkiksi iñunñun iñuqqun atrıplugu aaparı qılajmi ittuag, atakkii siqini siqiniñaaǵısitkaa pıgiitchuanunlu nakuuruanunlu sulı sialuktıtlugu

nalaunjaruanunlu nalaunjaitchuanunlu. ⁴⁶ Piqqagigupsigik kisiitnik tamatkua piqqasrigikkasi, suvaata akiññaakaaqagniaqpisi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paglagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaqagniaqpisi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunjaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilañmi nalaunjalapiaqtuaq.”

Jesus Iisautriruq Nagliktuutitigun

6 “Qaunagititichi savaaginaqasiuñ nalaunjaruakun savaaqsi qiniqqusaagsiñaguñsi sivuğaadni iñuich. Taatnağupsi aapapsi qilañmiittuam akiliğumiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuğuvich nagliktuutinin nipitusiragauginiaqnagich atrilugich ukpiññuaqtit Jew-ñuruat katrağviniñiñ suli tumitchiani kamasruqusaagsiñaqhutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuğuvich nagliktuutinin inuqsraqtuunun saumik argaiñ ilisimapkağniaqnagu taliqpium argakpich savaanjanik. ⁴ Nagliktuusitichi nalunaqtuakun. Aapavich qilañmi qiniñtlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus Iisautriruq Agaayufikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpiññuaqtit, atakkii agaayullaturut makitaplutiñ katrağviniñiñ suli saquviniñiñ tumitchiat qiniñllañniaquplutiñ iñuñnun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyağniağuvich isiğutin inipnun taluluguasiñiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiniğnaitchuamun. Aapavich qiniñtlaruam nalunaqtuakun akiliğisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich niplirağniaqnak imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuanyuñitchuat, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaagisiñiplutiñ takhiługu agaayugumiñ. ⁸ Tuvrautinas, atakkii Agaayyutim aapapsi ilisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruğaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,

‘Aapapta qilañmiittuatiñ!

Iñupayaaq nunami kamaksriłi ilipnik ipqisitslugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullağniili ayalatchiñhiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksriłi pisuhigikkapnik

qilañmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluğağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

¹² Suli natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqhuutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqsigut uuktuaqsiuğimun,

aglaan annautiluta pigiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sanñipayaaqahutin kamanautiqahutinlu isuitchuamun. Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutiñitkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutiñyumiñaitmigaasi killuutipsitnik.”

Jesus Iisautriruq Uisauraafikun

¹⁶ “Suli uisauraagupsi, qiniñnaqnasi ipiqtuanaqsilusi ukpiññuaqtitun. Qiniñagiñlirağniğniğach kiiñatiñ qiniqqusaahñaqhutiñ iñuñnun ilinjitnik uisauraahigimikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraagupsi

uqsruqtiglugich niaqusi, suli igguglugich kiiñasi; ¹⁸ Qiñiqtiñhiñagniaqasi iñuñnun uisauraagusi aglaan Aapapsitñun qiiñgnaitchuamun, suli Aapapsi qiiñqtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iļisautriruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutinik marrumuñ nunamun, qupilgullu qaħumlu piiñgiksakkañanun, suli tigliñniaqtit siqumitchiplutiñ tigliktuğvianun. ²⁰ Aglaan tugvaisitchi annigikkapsitñik qilañmun qupilgullu qaħumlu piiñgiksağumiñaisañanun, suli tigliñniaqtit siqumitchumiñaisañatnun tigliñniağutiñ. ²¹ Atakkii annigipayaakkavich irvianu uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus Iļisautriruq Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri naniğgaa timim. Irrakkiñ qiiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aulla-payaaguvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pigiitpaknik ilvich saptaaqsiiñiaqtutin. Aglaan qiiñilguitchupku Agaayyun [kanjqsitłaiłlutin pisuħhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtiginiappa!”

Jesus Iļisautriruq Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuq malğunñik añaayuqaqaguni. Atakkii uumigigisigaa ilaqataa aasiñ piqpagilugu ilaqataa, naagaqaa iluqnauqsimaagisiruq ilaqataanun aasiñ suksraaglugu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaanik Agaayyutmiglu manimiglu. ²⁵ Taatnamik uqautigipsi, isumaaluñniaqasi iñuuhipsitñik, sumik nigigisipmagaapsi suli imigusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnuğaagisipmagaapsi. Uvva iñuuhq pitłuktuañunjitpa niqimiñ suli timi atnuğaaniñ? ²⁶ Qiñiqsigik tiñmiurat siłami. Nautchirriitłaitchut naagaqaa kipritłaitchut tugvailutiñlu sigłuağmknun. Naagaavva Aapapsi qilañmiittuam nigipkaqsimaagagigai. Ilipsimi akisutluktuañunñiñqipsi tiñmiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni iñuuniqtusiłaağisivañ iñuuhq? ²⁸ Suli suvaata isumaalugağivisi atnuğaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuq nauriat nunami nauragitilaanjanik. Savatłaitmiut naagaqaa ukiłharritłaitmiut. ²⁹ Aglaan uqautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamañaqtigialuaqhuni atnuğaqañiññiqsuq atriplugich piññaqnaqtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitłaniqpagich ivgich ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igitauplutiñ ikniğmun, qaitchigisigaasi atnuğaaniñ inuğikkapsitñik. Ukpisrñiñiññiaqpat! ³¹ Isumaalukasi itnağusi, Sumik niğiñiaqpisa imiğutalu atnuğaqağutalu? ³² Atakkii ukpiñaitchuat isumaalukmiraqtut supayaanik tamatkuniña. Aasiñ aapari qilañmiittuq iļisimaruq inuqsraqtilaapsitñik iluqaitñik tamatkuniña. ³³ Pakaaqqaagilugu Agaayyun añalatchiruaq nalaunñaruñupluni umialiktun. Taatnağupsi qaitchigisigipsi inuğikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaaluñniaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq injigun. Uvlulaat iħuilluğutiqaaniktut injigulaa.”

Jesus Iļisautriruq Atanniñikun

7 “Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniñitchumagaasi. ² Atakkii atanniğupsi atlanik, taatnatuntuuq atanniikkaugisipmisi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigupsi atlanik irrutikkaugisipmisi. ³ Suvaata tautukpiun

irriutaŋuluuraq aniqatvich iraani aasiin suliquitiginitlugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴Qanuġuvva uqautriñaŋniqpich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutaŋuluuraq irimiitan,’ qinisuŋaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵Ukpinŋuaqtii, sivulliulugu piiqsirruŋ qirugraitchiaq iripniin. Qinilguniaġiñli nalupqinaiglugu irriutaiqsiiħksran aniqatvich iraaniin. ⁶Qaiññaqasigin ipqitchuat sut qipmiinun, atakkii saatpiaġaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigin akisuruat suŋaurat sivuġaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaġaich isigaŋmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqqitchi

⁷“Inġipsi qaisauġisuruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu aŋmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸Atakkii kiñapayaaq inġisruqtuq akuqtuigisiruq, sulì pakaaqtuq paqitchigisiruq, sulì talu aŋmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹Kia iġniin qaitchigisivaun uyaġaŋmik inġippan qaqquqtuġuguni? ¹⁰Naagaqaa qaitchigisivaun nimiġiamik inġippan aqaluktuġuguni? ¹¹Pigitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq qaitchiħiksraqsi nakuuruanik sunik qitungaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilaŋmiittuq qaitchiñapiaqtuq nakuuruamik tamatkunun inġisruqtuanun ilaanun. ¹²Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun inuŋnun taatnatuntuq irrutryumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutinjich sivuniksriqirit sulì maligutaksraŋi Moses-ŋum.”

Amisuuraqtuq Paa

¹³“Isiġitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniquaqtuq piyaquġviksramun aŋjuruq, sulì tumi tasamuŋa qaġanaqtuq aasiin inuġiaktuat igliġvigiplugu. ¹⁴Aglaan paa sivuniquaqtuq inuuligmun amisuurauraqtuq sulì apqun tasamuŋa qaġanaitchuq. Aasiin inuġiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq Iliasaġigaat Asiaŋigun

¹⁵“Qaunagititchi sivuniksriqinŋuaqtuanik utlautruqtuat ilipnun atnuġaaġutin ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun uġiaġnaqhutin. ¹⁶Asiaŋisigun ilisaġiniaġisi. Inuich asiagnaġuuvat asiaviŋnik kakitluŋnaniin, naagaqaa aqpinħik kakitlaġnaligaaniin? ¹⁷Napaaqtuġiksuaq nauriraqtuq asiagiksuanik, aglaan napaaqtuġiilaq nauriraqtuq asiagiitchuanik. ¹⁸Napaaqtuġiksuaq nauritlaitchuq asiagiitchuanik, sulì napaaqtuġiitchuq nauritlaitchuq asiagiksuanik. ¹⁹Napaaqtupayaaq asirritlaitchuq asiagiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniġmun. ²⁰Taatnamik asiaŋisigun ilitchuġiniaġisi, ami inuuniiallauħatigun.”

Qaġaunniiñ Naluniġipsi

²¹“Kiñapayaaq uqaqtuq uvaŋnun, ‘Ataniiq,’ isiġumiñaitchuq aŋaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitħik tamatkua tupiksriuat pisulħanik aapam qilaŋmiittuam. ²²Aqulligmi uvlumi inuġiaktuat inuich uqaġisirut uvaŋnun, ‘Ataniiq, sivuniksriquisuurugut atigikkapkun anitqataħuġich irrusiħuich sulì savaaqaghuta inuġiaktuanik quviquaqtuanik.’ ²³Aasiin nalupqinaiglugu uqautigisigitka, ‘Piigitchi uvaŋniin. Iliŋimaŋiñniġipsi, pigiiliqirisii!’”

Malġuk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruaq tamatkuniġa nipliuttutigikkamnik aasiiñ atuġlugich, atriqaqtuq puqiksaamik iñuġmik tuppiruamik uyaġaum qaanjanun. ²⁵ Sialugruaġuqman kuugich ulitlutin, suli anuqġigruaġuqman makitalguṡpluni taamna tupiq ulġuñiññiqsuq, atakkii turviqahuni uyaġaġmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluahuni nipliuttutimnik atuumanġitñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik iñuġmik tuppiruamik qaviam qaanjanun. ²⁷ Sialugruaġuqman kuugich ulitlutin, suli anuqġigruqman makitalguitchuni tupiq ulġuñiqsuq suksraunġillapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqarġaiqman taapkuniġa iñugiaktuat iñuich quviġusuġniqsut ilisaut-tutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ġum ilisautiniġai aġalatchisiquaqtuaton iñuktun, atrisuġaġ-nagich aġlaliquirit.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinmik

8 Jesus atqaqman qimigaamiñ, iñugayaaqpaurat maliġniġaat. ² Tavrani auyu-gaqtualgum utlakami sitquġviginiġaa sivuġaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuk-siñaġuvich mamitilhiñaugikma.” ³ Jesus-ġum isakġugich argakni aksinġiġaa ni-pliqhuni, “Piyummatiquaqtuġa, mamittin!” Tavrauġaa aġutim auyugaqtuġa mami-tikkaauruq. ⁴ Jesus-ġum uqautiniġaa, “Uqagnaġnak kisumununniiñ iñuġmun, aġlaan tautuktitchaqtuġaġiñ agaayuliqsimun isivġiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunilautinik Agaayyutmun tuvraġlugu Moses-ġum tillisaa. Taatnaġuvich iñupayaam ilitchuġini-ġaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruq Anuyyiuqtañ Qaukġiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anuyyiuqtit qaukġiata Rome-maġmġum paagnaġaa apiqsruqlugu ikayuquṡpluni. ⁶ Tavra nipliġniqsuq, “Ataniiq, savaktiġa amma kiġunimni nalaruq aulatlaitchuaq ihuillullapiaqhuni.” ⁷ Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Utlakkisigġa aasiiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Anuyyiuqtit qaukġiata kiuniġaa, “Ataniiq, utlaktaksraunġilquṡtuġaunnniiñ tupimnun, aġlaan tillisiqatħiñaġiñ savaktiġali ihuaqsiyumuq. ⁹ Atakkii aġalatiqaqmiuġa qaukħiġnik suli anuyyi-uqtiqaqluġa aġalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullaġiñ!’ aullaġaqtuq. Suli tilikapku taamna, ‘Qaġġaiñ!’ agġiġaqtuq. Suli tilikapku savaktiġikkakaġa, ‘Taamna piun!’ piraġiġaa.” ¹⁰ Jesus-ġum tusaakamiuġ taamna quviġusuġniqsuq. Nipliutiniġai iñuich maliktuat iġmiñik, “Ilumun uqautiġipsi, paqitchiġitchuġa Israel-unnniiñ kisumik ukpiqsriġllapiaqtuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutiġipsi, Iñugiaktuat Jew-ġuġitchuat agġiġisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aquvillutiġaasiiñ niġiġpaktuani Agaayyutim aġayuqautaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunġaġiniruat iġitaugisirut taagnaqsralapiamun. Tavrani qiaġisirut tiriqulalutiġunnniiñ kiġutiġich.” ¹³ Jesus-ġum nipliutiniġaa anuyyiuqtit aġalataat, “Anġilaġiñ. Ukpiqsriġllapkun iñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktiġniqsuq taavrumani sassaġniġmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuġnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuġniġaa Peter-m aakaruaġa nalaruaq uun-aqħuktitluni. ¹⁵ Jesus-ġum aksinġiġaa argaigun aasiiñ uunaqluġaiqhuni. Tavra

makitiqhuni niq̄luḡutiaqsiñigai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiq̄luqaqtuat tikiutruḡniḡaich ilaanun, aasiñ Jesus-ḡum anittaḡniḡai irrusiq̄luich uqaliḡmiñik, sul iḡuaqsipluḡich iluqaisa atniḡñaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiuḡ taamna tañiḡñiḡaa sivu-niksriqirim Isaiah-m uqautigikkana, “Ilaan piḡgai sayairrutivut timikun sul i akigagiplugich atniḡñaativut.” *Isaiah 53:4*

Iluḡnauḡitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ḡum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaqu-pluḡich iḡluanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliḡhuni, “Iḡisautrii, malikkisiikpiñ sumupayaaguvich.” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tiḡmiuratlu siḡam uḡluqaqhutiḡ, aglaan Iḡñiḡan Iñuum iniksraitkaa napmun tullaliksraḡa niaquḡikkagmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutiniḡaa, “Ataniiq, iḡuviḡiallaktiḡqaaḡlugu aapaga malikkumaikpiñli.” ²² Aglaan Jesus-ḡum uqautiniḡaa, “Malinḡa, tamatkua tuḡuḡaruat irrutchikun iḡuviqsillich tuḡuḡaruanik.”

Jesus-ḡum Quunniḡuḡtitkaa

²³ Aasiñ ikiniqsuq umiamun maliguaqtailu malikhutiḡ. ²⁴ Tavrakḡatchiaq anuḡḡruaḡuḡniqsuq narvaqpak qaiḡpaich immautruḡnialiq̄lugu umiaq, aglaan Je-sus siñiktuaḡniqsuq. ²⁵ Maliguaqtañ utlak̄hugu iḡiḡsaḡniḡaat nipliḡhutiḡ, “Ataniiq, anniḡsuḡtigut piyaḡquaqsirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutiniḡai, “Uḡpiqsriḡikiññiaqpat! Su-vaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiḡniḡik anuḡilu qaiḡpailḡu, aasiñ quunniḡuḡniqsuq. ²⁷ Maliguaqtañ quviḡusukhutiḡ uqaḡniqsut, “Qanusuniḡpa una aḡun anuḡimunniñ qaiḡḡpauratlu kamagivatruḡ?”

Jesus Mamititchiruḡ Malḡuḡnik Aḡutik Irrusiq̄luqaqtuat

²⁸ Jesus tikitman iḡluanun narvaqpaum nunaḡanun Gadarenes, malḡuk aḡu-tik irrusiq̄llak nuyuaḡnallapiaqtuak agḡiqhutik iḡuviḡniḡ paaḡniḡaa, kia-unniñ iñuum qaanḡḡuisak apqutmi. ²⁹ Iḡialaniqsuk, “Suniaḡpisiguk? Agḡiq̄pich naḡlik-saaqtitchaqtuaḡhunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniḡaḡniqsuq iñuḡiallapiaqtuanik niḡiruanik uḡasiḡiaḡitchuami. ³¹ Irrusiq̄luich iḡiq̄sruaḡniḡaat Jesus, “Aninniḡaḡup-tigut tuyuḡisigut tamatkunḡa kunianun.” ³² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aullaḡitchi!” Aasiñ anikamiḡ malḡuḡniñ aḡutiḡniñ isḡniqsut munaqsranun kunianun. Iluḡatiḡ kuniat paḡaliḡniqsut tuḡaanun narvaqpaum, naparaqhutiḡ qutailakun ipnakun aasiñ iḡiplutiḡ. ³³ Qaunaksriruat kunianik piḡruḡniqsut nunaḡaq̄qimun. Tarani uqautiginiḡaat iluḡaan qanuḡtilaḡak aḡutik irrusiq̄llak. ³⁴ Iluḡatiḡ nunaḡaq̄qim iñuiñ paaḡniḡaat Jesus. Tautukamitruḡ iḡiqtiḡniḡaat unitquplugu nunaḡaq̄qitiḡ.

Jesus Mamititchiruḡ Aḡutmik Aulatlaitchuamik

9 Jesus ikiḡluni umiamun ikaaḡniqsuq aasii tikitluni nunaḡaq̄qimiñun. ² Iḡaḡich iñuich tikiutriñiq̄sut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivḡani. Jesus-ḡum tautukamiuḡ ukpiqsriḡhat nipliḡniqsuq aulatlaitchuamun, “Iḡauraamaaḡ, quviatchaḡiḡiñ. Killuqsautitin natḡigutikkaurut.” ³ Iḡaḡich aglaliqirit uqaḡniqsut iḡm̄knun, “Una iñuk uqaḡniḡḡuktaḡniqsuq.” ⁴ Jesus iḡisimaplugich isummatiḡich nipliḡniqsuq, “Suvaata isumavisi piḡiitchuanik? ⁵ Nalliaknik qaḡanatlukpa

nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Ilitchugitqugipsi Igñinjanik Iñuum aḡalatchisiquaqtilaananik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiñ nipliḡñiqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivḡatin aggiñ.” ⁷ Aḡun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiiñiquat taavrumiḡa quviḡutchañiqsut, aasiñ kamaksruḡniḡaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik aḡalatchiḡimik iñuḡnun.

Jesus-ḡum Tuḡḡaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakḡa tautuḡniḡaa aḡun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasi, “Maliḡḡa.” Matthew-m makitluni maliḡniḡaa. ¹⁰ Jesus niḡiñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit suliluliqirit isiqhutiḡ niḡiqasiḡniḡaich Jesus-ḡum maliḡuaqtañlu. ¹¹ Pharisee-ḡuruat tautukamitruḡ taamna apiqsruḡniḡaich maliḡuaqtañ, “Suvaata ilisautriksi niḡiñiaqatauva tax-siliqirini suliluliqirini?” ¹² Jesus-ḡum tusaakamiuḡ Pharisee-ḡuruat apiqsruutaat nipliḡñiqsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniḡnaqtuat. ¹³ Ki, ilitchaqsuḡata taavruma uqaḡhan qanuutautilaananik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakḡa tunillaqtuḡimiñ.’ Agḡiñitchuḡa tuḡḡiaḡlugich nalaunḡaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁴ Maliḡuaqtañ John-ḡum utlaḡniḡaat Jesus aasi apiqsruḡḡu, “Suvaata uvagut Pharisee-ḡuruatlu uisauraagavisa aasiḡi maliḡuaqtitin taatnatun piḡḡitmiḡkaḡugich?” ¹⁵ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Ilauraḡi ilaqatniḡniaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuqatauḡhani ilinḡiñi. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraḡa tikiññiaqtuq. Tavrali aullaanikpan ilauraḡi alianniḡḡisirut uisauraagutiḡ. ¹⁶ Iñuk ilaaqtu-itḡaitchuq nutaamik iliqniḡimik atnuḡaalunmun, atakkii ilaaḡutauruaq alḡutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuḡaamiñ aasiñ allaq aglitḡukhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritḡaitchut nutaamik misuqquḡimik puuḡruanun. Taatnaḡaluamḡipata puuḡruat qaaḡniaqtut aasiñ misuḡuq kuviluni sulipuuḡich suksraunḡiḡutiḡ. Aglaan kuviraḡiḡaat nutaq misuḡuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuḡlu misuḡuḡlu piiñḡiñitchumuuk.”

Jairus-ḡum Pania suliaḡnaq Aksinḡiktuaq Jesus-ḡum Atnuḡaananik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ḡuruat katraḡviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuḡaanun Jesus nipliḡhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluna aksiaḡuḡ argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ḡum makitluni maliḡniḡaa piqatigiplugich maliḡuaqtini. ²⁰ Maliktitlugu aḡnam aunaaqsruguitḡaiqsuam qulit malḡuḡni ukiuni tikiññiḡaa tunuanun Jesus-ḡum, aksikḡuguasiñ atnuḡaanan akuagun ²¹ isumapluni iḡmiñun, “Aksillagukkaluaḡiḡa quppiḡaḡa mamilluḡaasiñ.” ²² Jesus-ḡum kiḡiaqami qiiñniḡaa aḡnaq nipliutipluguasiñ, “Aḡnaaq, quviatchauḡiḡiñ. Ukpisriḡipich iḡuaqsipkaḡatin.” Tavrakḡatchiaq aḡnaq iḡuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ḡum tikitḡami sivulliuqtim tupqanun tautuḡniḡai supluaqtuḡnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kiḡuvḡuruat. ²⁴ Nipliḡñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiḡruk tuquḡaḡitchuq. Siñiktuaqsiñiaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginiḡaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isigñiqsuq niviaqsiḡruum inaanun. Tigup-

maniasiin arganmigun niviaqsiagruk makinnisq. ²⁶ Inuich siaminnigaat tusaayu-gaallautaq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malguunik Innuunik Ayaunaruagunik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakna malguk ayaunaruak anutik malinigaak kap-painaplutik, “Nagligillanuaqtiguk, ignigikkajatiin David-nun.” ²⁸ Jesus isiqman tupigmun ayaunaruak utlanigaak. Aasiin Jesus-nun apiqsruignigik, “Ukpigiv-itku uvamnun taamna savaagitlatilaana?” Taapkuak kiunigaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-nun aksinignigik irinikkun nipliutiplugik, “Ukpigipluna taatnaqhutik qin-it-lasitqiksutik.” ³⁰ Taapkuak anutik qin-it-lasitqinignisuk. Jesus-nun algaqsruallapi-agnigik uqaqunitlugik kisumununnin taavrumina, ³¹ aglaan aullaqamik siamin-nigaak tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Anutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsiptuuglu. Anun irrusiqlulik uqatlailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqluk anitmagu uqatlailaaq anun uqaqsiinigsuq, inugayaat quvigusukhutin nipligniqsut, “Qajaunnin tautuksimaiinnisugut atrinjanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-nuruat nipligniqsut, “Anitchiraqtut irrusiqlunuk atuqlugu sanja ayalataata irrusiqluich.”

Jesus-nun Ilunnuksriha

³⁵ Aasiin Jesus kukilunignisq nunaqqipayaanin nunaqqiuranilu, ilisautripluni Jew-nuruat katragvignitni quliaqtuagiplugulu tusaayugaallautaq Agaayyutim anjaayuqautaagun suli mamititlugich qanusipayaanik atnignautilgillu nanjirritilgillu. ³⁶ Tautukamigich inugayaat ilunqutchanignisq, atakkii ihuilluqhutin qanuqsausiuqhutinlu atriplugu ipnaiq qaunaksrailaaq. ³⁷ Jesus-nun uqautinigai maliguaqtini, “Katittaksraq ilumun inugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut.” ³⁸ Iniqsrusiuq anjaayuna katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivimun.”

Jesus Piksraqtuq Qulit Malguunik Uqqiraqtinik

10 Jesus-nun inmiinuqunigai qulit malguk maliguaqtini, aasiin sanjiksriinnigai anitchitlasiplugich irrusiqlunuk suli ihaqsipkaitlasiplugich qanusipayaanik nanjirritilignik. ² Uvva ukua qulit malguk uqqiraqtain atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu ignak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu ignina Alphaeus-nun, suli Thaddaeus, ⁴ Simon-lu ilanata Zealot-kuaqtuat, suli Judas Iscar-iot aatchuutigitniktuq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-nun Aullaqtikai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁵ Taapkua qulit malguk Jesus-nun tuyuginigai algaqsruqlugich itnaqhuni, “Aullaqniaqasi Jew-nunitchuanun naagaqaa isigniaqasi nunaqqipayaanitnun Samaria-gmiut. ⁶ Aglaan aullaqhiinagitchi inuun Israel-nun ittuanun tammaum-miruutitun ipnaisun. ⁷ Aasiin iglauhpsitni quliaqtuagiyumagiksi, ‘Agaayyun ayalatchihiinaaguqtuq inunuk nutaakun.’ ⁸ Ihaqsipkailusi atnignaqtuaniq, anip-kaqtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitnik, anittaglugich irrusiqluich,

suli aatchuutigiyumagiksi akuqtuaǵikkaqsi akiilaǵlugu. ⁹ Maniǵaǵniaqasi kav-iqsaamiglu qatiqtaamiglu unniiñ kanjuyamiglu. ¹⁰ Puukatailaǵusi aullaǵupsi, quppigaatqiutailaǵusi, suli aluǵutitqiutailaǵusi, naagaqaa ayauppiarilaǵusi, atakkii savakti piquqtitaksrauruq inuǵikkañanik. ¹¹ Nunaaqqimupayaǵupsi naagaqaa nunaaqqiuramun pakakkumausi iñuñmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukku-ummilusi tupqani aullaǵniaǵapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupiǵmi nipliǵumuusi, ‘Agaayyutim iħuaqqutillañniaǵumagaasi.’ ¹³ Iñuich taap-kua paǵlakpasi tutqiutiqaǵniaqtut. Aglaan paǵlañitpasi tutqiutiqaǵumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtunjitpasi naagaqaa naalaǵnisunjitpatigik uqauttutisi, ipsuqtuq-siuñ apyuq isigapsitñiñ aniñiaǵupsi tupiǵmiñ naagaqaa nunaaqqimiñ. ¹⁵ Iłumun uqautigipsi, qaǵanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium uvluañi taapkunakña iñuiñiñ tukkuliñitchuamiñ ilipsitñik nunaaqqiatni.

Nagliksaagtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuǵiniagipsi ipnaisun akunǵatnun amaqqu. Taatnamik puqikkumausi nimigiaturun suli suǵlukkatalaitchuaturun tiñmiaǵruuraturun. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaqsittaǵvñmuutigisigaasi ipigaqtuǵlusi Jew-ñuruat katraǵvñitñi. ¹⁸ Suli pisigiluñ tikiutrauniaqtusi sivuǵaatnun kavanaauruat umialǵiılu. Piviksraqaǵisirusi iłisimaraulusi ilinjitñun suli Jew-ñunjitħuanun. ¹⁹ Aglaan tiguraugupsi isumaalunñiaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaǵniaqtilaapsitñik, atakkii tavraǵuqpan qaitchikkau-niaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqaǵumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aa-papsi uqaǵisiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqutautqu-lugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunǵaurani; ililǵaat akikñaqtuipmiñiqsut añayuqaǵmiknik aasiñ añayuqaatin tuqqutillugich. ²² Iñupayaam uumigiliutigisi-gaasi piqutigiluñ, aglaan makitaruaq payaǵaıuni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Iłu-mun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqqipayañitñi Israel-ñum Iǵñiña Iñuum agǵigisiruq. ²⁴ Malıǵuaqti kamanatlutlaitħuq iłisautrimiñiñ, naa-gaqaa savakti añaayuaǵmiñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat malıǵuaqti atunim ililugu uumigipmatun iłisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti añaayuañatun. Iñuich tuqliraǵniqqatruñ añaayuaña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maataasuu tuqliraǵniaǵaich taavrumiña atıǵmik.

Sivuugaginasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaq ilitħuǵipkakkauǵisiruq. ²⁷ Uqautigikkaǵa ilipsitñun taǵmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkañat siuttapsitñun quliaqtu-aǵiyumagiksi tupqich qaanañiñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnagich iñuich tuqqutħiraǵaqtuat timimik, aglaan tuqqutħumiñaitħaat iñuusiǵ; sivuugagilhiñaqsiuñ taamna piyaqquıtıaruq iluqaaknik iñuutħimiglu timimiglu anasiññuqsǵvñmi. ²⁹ Uvva malǵuk tiñmiurak tunitłaitpak atautchimun nallilǵugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitħuq nunamun aapagikkaqsi nalunñaan. ³⁰ Agaayyutim iłisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitñi suli qanutun iñugiaktılaañat. ³¹ Taatnaǵusi sivuuganası, akisuruañutluktusi tamatkunakña tiñmiuraǵayaañiñ.

Uqaġilhalu Piilaagilhalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuġaatni iñuich pig-iniġluni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqaġigisipmigiga sivuġaani Aapaa qilaŋmi-ittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpaña iñuŋnun piilaagigisipmigiga Aapaanun qilaŋmiittuamun.

Jesus Aggiutruruq Aviktuiġmik

³⁴ “Isumaniaqasi agġiġniġlunja tikiutityaġlugu tutqiun nunamun aglaan savikpak. Agġiŋitchunja iñuich piqatigiiksityaġlugich aglaan atinġiquplugich.

³⁵ Atakkii piqutigilunja iġniġuruat akikŋaqtuitlaŋsipluġich aapamiknik, paniuruat aakamikniġlu, ukuaŋjuruat aakaruumikniġlu.

³⁶ Iñuum tupiqatini uumigirigigisigai. *Micah 7:6*

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaq-taulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun iġniġikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginiġkiga. ³⁸ Suli iñuum akiggiutiŋitkumiun san-niġutani maligluŋa maliguaqtiginiġkiga. ³⁹ Iñuum tigummiñaqtuam iñuuhġmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq iñuuhġ; aasiiñ iñuum tammaigumiun iñuuhġ piqutig-ilunja piññaaktaagigisigaa.

Akiġiusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaana, suli kisupayaaq akuqtuiruq uvam-nik akuqtullapiaqmgaa tuyuġiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqtuiruq sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksraŋat-itun, suli iñuk akuqtuiruq nalaunŋaruamik iñuŋmik pisigiplugu nalaunŋaru-aŋuħħa iñuum akuqtuigisiruq nalaunŋaru-aŋuħħa iñuum akiġiusiaŋatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruq atautchimunniiñ makua kamanaiññiqsrauat maliguaqtime nigliñaqtuamik imiġmik qallutmun pisigilugu maliguaqtauħħa, ilumun uqautigipsi, tammaiŋumiñailapiaġaa akiġiusiaksrani.”

11 Jesus naatchianikami iġisautriġmiñik qulit malġuk maliguaqtimiñik aullaġniqsuq tavrakŋa iġisautriyaqhuni suli quliaqtuaġiaqhuni nunaqqaŋitnun Galilee-m.

John Paptaaqtitchiri Tuyuqaqtuq Malġuŋnik Maliguaqtinġnik

² John tusaakami isiqtaligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, savaaqaqtılaanjanik, tuyuġiniġik malġuk maliguaqtinġni ³ apiqsruġiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ŋum uqautigikkana agġiġniagŋniplugu? Naaga niġiunjaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ŋum kiuniġik, “Utiġusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qiniikkaqsik. ⁵ Ayaunaruat qiniŋtlaŋsiplutiŋ, pisutlaitchuatu pisutlaŋsiplutiŋ, auyu-gaqtualgiġlu mamitikkauplutiŋ, tusaatlaŋsiplutiŋ, tuquŋaruat aŋip-kaġlugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuaŋupluni iġaippaŋnun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtaŋitchuaq pisigilunja.”

⁷ John-ŋum maliguaqtik aullaqsiŋmaknik Jesus uqaaqsiŋiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qiniġiaqpisi iñuilaami nunami, ivigaamik aŋalataakkaŋjanik anuġim? ⁸ Sumikmi qiniġiaġniqpisi? Iñuŋmik atnuġaaqtauaq akisuruanik? Naagga,

tamatkua atuqtuat akisuruanik atnuḡaanik iñuuniaqtuañurut umialgum tupiq-panani. ⁹Taitñiñitpan sumikmi qinñigiaqpisi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinñikkaqsi pitluktutq sivuniksriqirimiñ. ¹⁰Uvvauna aglausimaruaq John-kun, ‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiaḡisigaa apqutiksran sivunnapni.’ *Malachi 3:1*

¹¹Iłumutuuruamik uqaqtuḡa ilipsitñun, John Paptaaqitichiri kamanatluktutq iñuñniñ aniruaniiñ nunami uvuñanunaglaan. Aglaan iñupayaq kamanaiññiqsrauruaq ukunakḡa Agaayyutim aḡalatañiñiiñ kamanatluktutq John-miñ. ¹²John Paptaaqitichiri sagviqman Agaayyun aullaḡniñiqsuq aḡalataḡmiñnik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilñiqsuiñiqsut uvuñanunaglaan. ¹³Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ñum maliḡutaksrañiñ uqaḡigaat John-ñum agḡiñiaḡhanunaglaan. ¹⁴Ukpigisukkupsiuḡ sivuniksriqirit uqaḡikkanaḡ ukpigiñiaḡiksi John Elijah-ñutilaanjanik agḡiqsaḡumaruamik. ¹⁵Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶“Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiplutiñ tunir-iñiaqtuatun katimmaviñni suli tuḡhirautilutiñ avatmun,

¹⁷‘Atuqtuurautigaluagipsi aglaan agḡiñitłusi.’

‘Atuḡhutali kiñuvḡuutininik aglaan qianitchusi.’

¹⁸John agḡiqami niḡitłaiññiqsuq imiḡlunił, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiḡuqaḡniplugu. ¹⁹Iḡñiḡa Iñuum agḡiqami niḡitłapluni imitłaplunił atlatitun, aglaan uqautiginiḡaat itna, ‘Marra niḡḡiqsuraq imiqtuqtulu, ilauraaginiḡaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuḡipkautauruq iłumutuuplugu savaañagun.”

Ukpiniḡchuat Nunaaqḡich Ilañatni

²⁰Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqaḡsiñḡai iñuich nunaaqḡiñi savaaqagvigitlukkani quvinqaqtuanik atakkii isummitqiniḡmata. ²¹“Nakñuḡ Chorazin-naḡmisiui! Nakñuḡ Bethsaida-ḡmisiui! Savaaqagaluqaqtuḡa iñuḡiaktuanik quvinqaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinqaqtuat qinñikkasi savaañuniqpata inilḡaanima Tyre-mił Sidon-mił iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuḡaagutiñ suli aḡramun aquvillutiñ qinñiqtitlugu taavrumuuna mumiḡiqtiñ killuqsautmikniñ. ²²Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanniivium iḡlutuyunaitłukkisiruq ukunakḡa Tyre-miñ Sidon-miñ ilipsitñi. ²³Aasiñ Capernaum-misiui! Kamaḡaḡasugivisi? Iktaugisirusi anasiññuqsagvinmun. Atakkii quvinqaqtuat savaañuruat ilipsitñi savaañuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayaḡaluqaqtuq uvuñanunaglaan. ²⁴Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atannisiaksrañat qaḡanatluñniaqtuq atannisiaksrapsitñi.”

Agḡiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵Tavraasiñ Jesus nipliḡniqsuq, “Aapañ, atanguruatiñ qilañmi nunamił, quyagikpiñ! Sagvigitin puqiitchuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniñ ilisimaruaniiñ. ²⁶Aa, Aapañ, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷Aapaa saññipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ iñuum ilisimañitkaa iḡniḡuruq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimañitmigaa aapa aglaan kisimi iḡniḡuruam iñupayaamlu iḡniḡuruam ilitchuḡipkakkana aapamik. ²⁸Minguqtuasii uqumailluqtuasii! Uvuḡaḡitchi, minguiqsiagtitchumagipsi. ²⁹Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisaḡvigiluñaasiñ. Taatnaḡupsi iñuutichisi minguiqsiagñiaqtut atakkii pi-

isaanitchuŋa atchikluŋalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrir-rutiga ilipsitnuŋ qaganaqtuq.”

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

12 Akuniisuŋaqatin Jesus-lu maliguaqtaiŋu apqusaagñiqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-num maliguaqtai nigisulihutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ nigiplutin. ² Pharisee-nuruat tautukamisigik upyañniŋaat Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” ³ Jesus-num kiunigai, “Agliqisimasuknaŋiksi sumik David-numlu piqataiñlu pisilaŋat nigisuliqamin. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqataiŋu, nigirut ipiqsakkauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisiitnuŋ agaayuliqsinun. Maligutaksrakuagñanŋitchuq nigipmatruŋ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqisimasuknaŋiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpaŋmi qaayugñaqsiŋiŋiaŋhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisaiŋhat navguikamin maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpaŋmiñ. ⁷ Iŋisimanayaŋniŋupsi qanuutautilaŋanik uuma uqaŋhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakŋa tunillaqtuligmiñ,’ suksraunŋigayaitchisi iñuich killukuanŋitchuat. ⁸ Atakkii Igñiŋa Iñuum atanigigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Ajun Argalik Pannaqluktanik

⁹ Jesus tavrakŋa aullaqami isigñiqsuq Jew-nuruat katraŋviatnun. ¹⁰ Anutiqaŋniq-suq tavrani pannaqluktanik argalik. Atlanik iñuqaŋmiñiqsuq tavrani agvisik-sraiŋiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruŋniŋaat maligutaksrakuagñaqmagaan iħuaqsi-pkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutiniŋai, “Nalliqsi piqaŋniŋumi atautchimik ipnaimik aasiñ ipnaiq kataguni iħunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayañniŋiŋpaun taavrumakŋa? ¹² Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpak-natluktuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagñaqtuq ikayuiruni minguiqsi-agvium uvluani.” ¹³ Aasiñ nipliutiŋlugu taamna ajun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isanŋigai argaŋni aasiñ iħuaqsiplutin igluŋisiton argaiñ iliplutin. ¹⁴ Tavrakŋa Pharisee-nuruat anikamin katiŋlutin sivunniugñiqsut qanuŋlugu Jesus tuqutqutqutluŋu.

Agaayyutim Piksraqtaanuruaq Savaktaa

¹⁵ Jesus iħisimapluni sumik sivunniuqtilaŋatnik, aullaŋniqsuq tavrakŋa. Iñu-giaqtuat iñuich maligñiŋaat. Jesus-num iħuaqsiraŋaŋniŋai iluqaisa atniŋnaqtuat. ¹⁶ Jesus-num iñiŋtiŋniŋai iñuich uqaŋitqunŋitluni. ¹⁷ Taamna immiqsaŋlugu uqautau-maruaq tumigiplugu sivuniksiŋiqiri Isaiah, itnaqhuni, ¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaga! Ilaanuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluŋa. Iħisigisiga irrusiŋlutaŋa ilaanun, suli quliaqtuaŋigisigaa iñupayaanun qanuq atanniħiksraŋa iñupayaanik atisilugich. ¹⁹ Uqaalatlaitchuq igialaluniŋu. Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyaqqugñianjitkai sayaitchuat iñuich ittuat pigittuatun ivikpaktun naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiganatun atanniiłksrağmiñunaglaan inupayaanik nalaunjaluniłu atisiłuniłu.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaqqipayaat niğugaqagisirut.” *Isaiah 42:1-4*

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutiniğaat anjun irrusiqlulik ayaunaruaglu uqatlaitchuağlu. Jesus-ñum ihuaqsiñigaa. Tavrani taamna anjun uqatlasiruaq qiniitlasipluniłu. ²³ Iluqatin iñuich quviğutcharniqsut uqaqhutin, “Kinjuviaginjitkaluağniqpaur una David-ñum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitruq uqağniqsut, “Jesus anitchirağaiñiqsuq irrusiqlunni iñunniñ atuqluğa sanjia Beelzebul-ñum anjalataata irrusiqluich.” ²⁵ Jesus-ñum ilisimaplugich sumik isummatilaanjanik uqautiniğai, “Iñuich atanguviniğuuq akikñautirut avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani suksraunğıñiaqtuq iñugikkani avgumakpata. Nunaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamij makitatlaitchut. ²⁶ Taatnatuntuuq tuunğaq irrusiqlunni avgumagumij akikñautilituñ avatmun atanguvia isukiniñiaqtuq. ²⁷ Aasiñ anittağupkich irrusiqluich Beelzebul-kun, kisukunli iñugikkapsi anittağuvatigik irrusiqluich? Taatnamik atanniqsuqtiginiğisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittağuma irrusiqlunni, nalupqinaitchuq Agaayyutim anjalatchianiktilaana iñunni akunnapsitni. ²⁹ Kiñapayaaq isiguktuaq sanjiruam iñuum tupqanun tigliguguni, qiliqsruqqaaglugu sanjiruag iñuk tiglikkisiruaq suuranjini. ³⁰ Iñuk piqataunjitchuq uvamni akikñautiruaq uvamnun, suli iñuk katitchiqataunjitchuq siamitchiñiaqtuq. ³¹ Taatnağhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanich itqagitqikkumiñiağlugich uqağniqluktapayaanich. Aglaan uqağniqluktuaq akikñaqhugu Ipqitchuaq Irrusiğ natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaglugu Iğniña Iñuum natqigutikkaugisiruaq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiitchuamik akikñaglugu Ipqitchuaq Irrusiğ natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak suli taimuğa.

Napaaqtuq Asianiłu

³³ “Napaaqtuq ilitchuğinaqtuq asianigun. Napaaqtuğiksuaq asirriłlautağauqtuq aasiñ napaaqtuğiitchuag asirripluni asiagiitchuani. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimiğiat! Uqatlaitchusi nakuuruanik atakkii pigiitchuauplusi. Qanğaum uqağirağigaa taatnasiğ ittuag uummatmi. ³⁵ Inullautaq piqagaqtuq nakuuruanik uummatmiñi aasiñ uqallautat anirağaqhutin uummatmiñi, aasiłi pigiitchuag iñuk uummatigmiutağauqtuq killuğmik uqaqhuniasiiñ nakuunjitchuani. ³⁶ Uqautigipsi, uvluañ atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqağiillapayaagmiktigun uqautigikkagmikkun. ³⁷ Atakkii uqağikkapsigun nalaunjasripkakauniaqtusi, suli uqağikkapsigun suksraunğıqsauğisirusi.”

Iñuich Jesus Savağuaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilanisa Pharisee-ñuruat suli ilanich aglaliqirit uqağniqsut Jesus-mun, “Iłisautrii, qiniğuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinağutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Makua iñuich pigiitchuatu sayunaruatu qiniğuktut quviqnaqtuani savaamik nalupqinağutaugich, aglaan qiniğumiñaitlutuñ taatnatchimik. Qiniñiağisigaat quviqnaqtuaq savaag atuupmatun Jonah-mun sivu-

niksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraaḡni inniqsuq piḡasuni uvluniḡu un-nuaniḡu. Taatnatuntuuq Iḡniḡa Iḡuum iḡuviḡmiitkisipmiuq piḡasuni uvluniḡu un-nuaniḡu. ⁴¹ Atanniivium uvluaḡi iḡuḡisa Nineveh-m patchisiginiḡaasi iḡuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiḡ killuqsautmikniḡ Jonah-m quli-aqtuaḡutipmatiḡ. Ataḡii, iḡuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miḡ. ⁴² Atanniivium uvluaḡi ataḡum aḡnam patchisiginiḡaasi iḡuuruasi pakmapak, atakkii aḡgiqhuni uḡallam tuḡaaniḡ uḡasiksuamiḡ naalaḡnityaqḡugu Solomon-ḡum puqiksilaḡa. Ataḡii, iḡuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miḡ.

Irrusiḡḡuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiḡḡuk anipman iḡuḡmiḡ kukiḡugaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iḡiḡtuiḡsiaḡviksraḡmiḡiḡ, aasiḡiḡ paḡiḡḡitḡugu. ⁴⁴ Iḡmiḡun uḡaḡaqniḡsuq, ‘Utiḡḡaḡa tupiḡḡmun annivigiḡkamniḡ.’ Aasiḡiḡ utiqami paḡillaḡniḡaa imailaaḡ inigisimakḡani salikuḡtaatchiaq sul iḡillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Aniḡḡuni aḡḡiutriraqniḡsuq tallimat malḡuḡnik atlanik irrusiḡḡuḡnik piḡiḡitḡuktuanik iḡmiḡiḡ. Aasiḡiḡ isiqhutiḡ iḡuuni-agaḡsiraiḡniḡsut tavrani. Aqullia taavruma iḡuum piḡiḡitḡuksiraqtuq sivulliḡmiḡ iḡu-uniaḡiḡmiḡiḡ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iḡuuniaqtuat pakmapak.”

Aakaḡalu Aniqataiḡu Jesus-ḡum

⁴⁶ Jesus-ḡum uḡaqtitḡugu iḡuḡḡnun aakaḡalu aniqatiḡiḡu qikaḡniḡsut tatqaani uḡaqatigisukḡugu Jesus. ⁴⁷ Iḡuich iḡaḡata uḡautiniḡaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uḡaqatigisukḡutin.” ⁴⁸ Jesus-ḡum kiuniḡaa taamna iḡuk uḡautiriḡi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuva aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikḡuaḡḡuḡich maliguaḡtini nipliḡniḡsuq, “Qiḡiḡsigik, ukua aakagigikalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiḡa-payaḡ savaaḡaqtuḡaḡ pisuḡhanik aapaa qilaḡmiittuam aniqatigigiga naagaḡaa aakagiḡḡugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

13 Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiḡmiḡ, utlautiniḡsuq narvam siḡaanun aquvitluniasii. ² Iḡuḡiallapiaqtuat iḡuich katirviginiḡaat avatlugu. Kiisaimma ikiniḡpuq umiamun aquvitluni, iḡugayaḡqpaurat makitaplutiḡ narvam siḡaani. ³ Aasiḡiḡ Jesus-ḡum uḡautiaḡsiḡiḡai iḡuḡiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iḡuḡguuq nunaliqiri nautchiḡiḡaḡniḡsuq. ⁴ Nautchirripkaḡḡugu nautchiaksrat iḡaḡich katagaḡniḡsut apqutmun, aasiḡiḡ tiḡmiurat niḡiḡḡuḡich. ⁵ Iḡaḡitsuli katagaḡniḡsut uḡaḡauruamun nunamun nunaḡapiḡaḡitchuamun, aasiḡiḡ nauplutiḡ qilaḡmik atakkii nunakitḡluni, ⁶ aasiḡiḡ siḡiḡiḡ nuipman pasikḡḡuḡich pannaḡḡuḡniḡai atakkii kaḡiḡiviksraitḡlutiḡ. ⁷ Suli iḡaḡich nautchiaksrat katagaḡniḡsut akunḡatnun kakitḡḡaḡnat, aasiḡiḡ kakitḡḡaḡnat naukaḡiḡ naḡguviksraiḡniḡaich nautchiḡiḡksaat. ⁸ Aḡlaan iḡaḡich katagaḡniḡsut nunagiḡsuamun, aasiḡiḡ nauriḡniḡsut asiaḡiḡ iḡu-ḡiḡsiḡḡuḡich, iḡaḡich atautchimiḡ tallimakipiaḡuttaaqhutiḡ naaga piḡasukupiaḡuttaaqhutiḡ naaga iḡuiḡiḡnaḡ quliḡuttaaqhutiḡ.” ⁹ Aasiḡiḡ Jesus nipliḡniḡsuq, “Kiḡa siu-tiaḡtuḡaḡ naalaḡniḡi.”

Sivuniḡat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaḡtaiḡ utlakḡugu Jesus apiḡsruḡniḡaat, “Suvaata uḡaḡpich iḡuḡḡnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡipsitḡuḡhiḡnaḡ Aḡaayyutim

sagviḡñigaa nalunaqtuaṇanik aṇaayuqautaan qilaum, aglaan makunṇa iṇuṇnun sagvikkaunjitichuq. ¹² Atakkii iṇuk piqaqtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanjichuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuṇa iṇuṇnun atrikusautitigun:

Atakkii qinīgaluaqhutiṇ iḷisaqsritḷaitchut

suli naalāḡnigaluaqhutiṇ tusaatlaitchut aasiiñ kaṇiqsitḷaitḷutiṇ.

¹⁴ Aasiiñ makunuuna iṇuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni,

‘Tusaagaluagupsi kaṇiqsiyumiñaitchusi,

suli qinīgumaagaluagupsi iḷitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iṇuich uummatinich pitchiḡiḷiḡniqsut,

tusaasunḡitḷutiṇ supayaamik, iritinḷu siquplugich.

Utitiḡniḡitchut Agaayyutmun mamitiḷiksramiknun

atakkii qinītlaitḷutiṇlu tusaatlaitḷutiṇlu kaṇiqsitḷaitḷutiṇlu.’ *Isaiah 6:9-10*

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qinītlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutiṇ. ¹⁷ Ilumun uqautigipsi, iṇugiaktuat sivuniksriqirit nalaunḡaruatlu Agaayyutim iṇuiñ qinīḡukkaluagaat tamanna pakma qinīikkaqsi aglaan qinīnjitkaat. Tusaasukkaluagaattuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ḡum Kaṇiqsipkaḡaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalāḡniḷaksiuṇ qanuutautilaṇa atrikusautim nautchirriqirikun.

¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqaḡimik aṇaayuqautaagun Agaayyutim kaṇiqsisuṇaḡatiṇ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam agḡiqhuni aattaḡigai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkaḡai tusaakkaṇatnik.

²⁰ Aasiḷi akuqtuiruat uqaḡimik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitruṇ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyaḡaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kaṇiḷiviksraitman akuniutḷaitchuq. Tavra iḡuiḷiḡuḡ piyuaqsiuḡiḡlu tikitmata iṇuich taapkua qilamik qapiḡtiḡaqtut. ²² Suli nautchiaksrat kataktuat akunḡatnun kakitḷaḡnat atrigigaat iṇuk tusaaruq uqaḡimik, aglaan isumaaluutit iṇuuniaḷikun kinnitḷiṇḡiaḡutitlu umialgutitigun suqutiginḡiḡaḡigaat uqaḡi taimmaasiiñ naurisuṇaḡani asianik.

²³ Aglaan iṇuk akuqtuiruq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutiṇ nunagiksuamun atriqaqtuq iṇuktun tusaaruatun uqaḡimik kaṇiqsiplugu. Ilaa naurisuuruq asianik, iḷanḡich tallimakipiatun, iḷanḡich piṇasukipiatun, suli atlat iṇuiñḡa qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksraḡiḷatigun

²⁴ Jesus uqaḡniqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim aṇaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iṇuktun nautchiiruaton mukkaaksraḡiksaanik nautchi-iviniḡiṇ. ²⁵ Aglaan iṇuich siṇiktitlugich uumiksri agḡiqhuni nautchiḡiḡiḡuqsuq mukkaaksraḡiḷanik akunḡatnun mukkaaksraḡiksaat aullaqhuniyasiñ. ²⁶ Nauḡaqsiḡmata nautchiat mukkaaksraurat nuiṇuraqmata mukkaaksraḡiḷattuuq sagviḡmiṇiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruṇ aṇaayuḡaḡtiṇ apiqsruḡniḡaat, ‘Ataniiq, nautchiḡiḡiptiḡiṇ mukkaaksraḡiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksraḡiḷat nuivat?’ ²⁸ Qauḡdiata kiuniḡai, ‘Uumiksrim savaaḡigaa taamna.’ Savaktit apiqsruḡniḡaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiḡlugich mukkaaksraḡiḷat?’ ²⁹ Tavra kiuniḡai, ‘Naaga, nutchuḡupsi mukkaaksraḡiḷanik taputriviaqtusi mukkaaksraḡiksaanik. ³⁰ Iluḡatik

naulik kipriviksrāmunaḡlaan, aasiīn kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipririt sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraḡiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsriuglugich, aḡlaan katillugich mukkaaksraḡiksaat siḡluamun.”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksarakun

³¹ Jesus-ḡum uqautilḡiīnḡai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim aḡaayuqautaa ittuq mustard-ḡum nautchiaksraurāḡatun iīnum nautchiikkaḡatun nunaḡmi. ³² Mikiniqsraugaluḡḡaḡmi nautchiaksrapayaaniīn naagatarra naukami aḡiniqsraurāḡtuq nautchiapayaaniīn napaaqtuḡuqhuni. Aasiīn tiḡmiuraḡi siḡlam aḡḡiqamiḡ uḡluliīḡsut qisiḡsiutiḡiḡun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ḡum uqautilḡiīnḡai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisirūq aḡnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iḡuturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaḡḡiaksraq.”

Jesus-ḡum Uqaḡtilaḡa Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ḡum uqaḡiniḡai iluqaisa sut tamatkua iīḡḡayaḡanun atrikusautitigun. Atrikusautailaḡuni uqatlaiīnḡisūq. ³⁵ Tavra immiumaniqsūq uqaḡtutauruaq sivuniksriḡirikun itnaqhuni,

“Atrikusautitigun uqaḡisiruḡa ilinḡiḡun.

Uqaḡigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullaḡniīḡhaniḡaḡlaan.” *Psalm 78:2*

Jesus-ḡum Kaḡiqsipkaḡaa Atrikusaun Mukkaaksraḡiilatigun

³⁶ Jesus-ḡum aullaḡtitqaaḡlugich iīuich isiḡniqsūq tupiḡmun. Maliguaḡtai utlau-tiniqsut ilaanun itnaqhutiḡ, “Kaḡiqsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksraḡiilatigun nautchiivḡmi.” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iīuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraḡiksaanik Iḡniḡigaa Iīuum. ³⁸ Nautchiivik nunaḡruq. Mukkaaksraḡiksaat tamatkuaḡurut qaitchuat iḡmiknik Agaayyutmun aḡalatquplutiḡ, mukkaaksraḡiilatli tamatkuaḡurut qaitḡlutiḡ iḡmiknik pigiitchuamun aḡalatquplutiḡ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniḡa mukkaaksraḡiilanik tuuḡauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiīn kipririt isaḡulḡuplutiḡ. ⁴⁰ Atriḡlugich mukkaaksraḡiilat katitauruat ikipkaḡlugich ikniḡmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukḡitpan nuna. ⁴¹ Iḡniḡan Iīuum tuyuḡigisigai isaḡuligikkani aasiīn katityaḡlugich ukunakḡa Agaayyutim aḡaayuqautmiīn killuqsasusaḡutipayaat suli iīupayaat pigiḡliḡruat. ⁴² Isaḡulḡich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iīuich qiaḡisirut suli tiriquulatchiḡlugich kigutitiḡ. ⁴³ Nalaunḡaruatli qaumagisirut siḡiḡiḡtun aḡaayuqautaani aapagikkaḡmiḡ. Kiḡa siutiqaḡtuaḡ tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviqpan itkisirūq akisuruḡaq iriqsimapmatun nautchiivḡmi. Iīuum paḡitnamiuḡ iritḡikḡugu nautchiivḡmun; iīuk taamna quviatchakhuni tunirityaḡniqsūq sulliīaurapayaḡmiḡnik, aasiīn tauqsigḡiḡaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjaurapapakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisiruiq tauqsiḡñaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjaurapagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjaurapapmik aipluni tunityaqḡugich sulliñaurapayaani tauqsiḡḡu taamna akisullapiaqtuaq sunjaurapagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim añaayyqautaa sagviqpan itkisiruiq qaaqtuutitun niḡitau ruatun taḡiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluḡnik. ⁴⁸ Qaaḡallaanikamiñ aqaluḡniqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutin avḡuaqsiḡḡugich aqaluich, nakuu ruat ilipḡugich aqaluqaḡvinḡmiknun aasiñ nakuḡḡitchuat igitḡugich. ⁴⁹ Itna itkisiruiq isuktitpan nuna. Isaḡḡḡugich avḡuityaḡisirut pigiitchuanik iḡuḡnik akunḡatniñ nalaunḡaruat iḡuich ⁵⁰ igitḡugich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iḡuich qiaḡisirut sulitiriḡuulatchiḡugich kigutitin.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suḡalḡich

⁵¹ Jesus-ḡum apiḡsrugḡigai maliguaqtini, “Kaḡiqsisivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniḡaat, “Aa, kaḡiqsigivut.” ⁵² Aasiñ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Aḡlaliḡipayaaq ilisaqaqtuaq Agaayyutim añaayyqautaanik atriaqatḡu tupḡum iḡuanik sagviḡsruiruumik suuraḡmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaḡsiviniḡiñ.”

Nazareth-miut Ukpigiḡitkaat Jesus

⁵³ Jesus-ḡum uqaḡiḡaiḡamigich tamatkua atrikusautit aullaḡniḡsuḡ tavrakḡa. ⁵⁴ Tikitḡluni iḡuḡḡvinḡmiñun ilisautiniḡai iḡuich katraḡviatni. Iḡuich tusaaruat quviḡsukhutiñ apiḡsruḡtautiaḡsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iḡuk piñḡakpa puḡitmiḡ sulit saḡḡimik savaaqatlasipḡluni quviḡnaqtuanik? ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iḡḡiḡiḡitpaun? Aakaḡa taimña atiaḡitpa Mary-mik? Aniaḡiḡiḡitpaḡich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, sulit Judas? ⁵⁶ Iluḡatiḡsulit nukatchiaḡi iḡuuniaqataunḡiñiqpat uvaptikni? Sumiñ una iḡuk piñḡaḡniḡpa tamatkuniḡa supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniḡmatiaḡniḡsut Jesus-mik. Aḡlaan Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Agaayyutim sivuniḡsriḡiraa kamagikkauratḡu nanipayaaq aḡlaan kamagikkauḡitḡluni iḡuḡḡvinḡmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqaniñiqsuḡ iḡuḡiaḡtuanik quviḡnaqtuanik atakkii iḡuich tavrani ukpiḡsriḡitḡlutiḡ ilaanik.

Tuḡqutaulḡa John Paptaaḡtitchirim

14 Taatnaḡhatni Herod, atanḡa Galilee-m, tusaaniḡsuḡ uḡqamik Jesus-kun, ² uqautiniḡai savaktini, “Jesus una John Paptaaḡtitchirauniḡsuḡ aḡitḡikhuni tuḡḡliḡmiñ. Taatnaḡhuni savaaqatlanisḡuḡ quviḡnaqtuanik.” ³ Sivuaniiḡma Herod-ḡum tigupkaḡniḡaa John ḡiliḡsruḡḡu isiqtaupkaḡḡu. Taatnaḡtinniḡaa pisigipḡlu Herodias, aniaḡatmi Philip-ḡum nuliaḡa. ⁴ Atakkii John Paptaaḡtitchirim akulaḡḡu uqautiniḡaa Herod, “Maliḡutaksrakuḡnaḡitchuḡ ilaḡatiginiḡupku aniaḡatvich nuliaḡa.” ⁵ Herod-ḡum tuḡqutchukkaluaḡniḡaa John, aḡlaan iḡsiñiqsuḡ iḡuḡnik atakkii iliaḡisa isummatigipḡlu John sivuniḡsriḡiraupḡlu. ⁶ Herod-ḡum anivia tikitman, pania Herodias-ḡum sayuḡniḡsuḡ sivuḡaatni Herod-ḡumlu tuyuḡmiñiñlu quyalilḡapiaḡḡu. ⁷ Aḡisruḡniḡaa nalupḡinaḡḡu qaitḡigisiñipḡlu su-

payaamik injippan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliḡniqsuq, “Qaitchiniḡa niaquanik John Paptaaqtitchirim ililugu alluiyamun.” ⁹ Umialik alitachanniqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni sulit tamatkua niḡiqatini tiliriḡniqsuq qaitquplugu niviaqsiam injiaḡikkaḡa. ¹⁰ Herod tiliriḡniqsuq isiqsiviniḡmun niaquiḡiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniḡaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiḡiḡ niviaqsiamun, aasiilḡ taavruma aakamiḡuutiḡlugu. ¹² John-ḡum malḡuaqtaiḡ agḡiqhutiḡ piḡiḡaat timaa iluviḡluguasiḡiḡ. Taatnaanikamiḡ uqautityaḡniḡaat Jesus.

Jesus Niḡipkaiḡniqsuq 5,000 Anutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaananiḡ John-ḡum, aullaḡniqsuq umiakun quvḡutiḡlugu iḡuilaamun kisimi. Inugayaat tusaakamiḡ maliutiniḡaat nunaaqqipayaaniḡ pisukkataqhutiḡ. ¹⁴ Jesus tulakami tautuklugich inugayaapaurat ilunḡutchanḡniqsuq. Mamitinniḡai atniḡḡautiḡitniḡ. ¹⁵ Unnuksraaḡataqman malḡuaqtaiḡ utlanḡiḡaat uqautiḡlugu, “Unnuḡuqtuq. Suviksraiḡaaq manna. Tuyuḡikkich iḡuich nunaaqqiuranun tauqsḡiaqulugich niḡiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Aullaḡitkumiḡ suḡitchut. Ilipsi niḡipkaqsigik.” ¹⁷ Kiuniḡaat, “Piqaqtuḡut talimathiḡaniḡ qaqḡianiglu malḡuḡniḡlu aqaluḡnik.” ¹⁸ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvuḡautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiḡiḡ tiliḡiḡai inugayaat aquvitquplugich iviḡnun. Tigukamiḡich taapkua tallimat qaqḡiat malḡuglu aqaluk aagluḡniqsuq qilaniḡmun quyyatiḡlughich. Tavra Jesus-ḡum avguḡlugich qaqḡiat qaiḡiḡiḡai malḡuaqtimiḡun aasiilḡ taapkua autaaḡlugich inugayaanun. ²⁰ Iluqatiḡ inugayaat niḡiḡniqsut niḡisuiqhutiḡ. Niḡiḡaiqmata malḡuaqtit katitchiḡniqsut ilakuḡitniḡ immiḡataḡlugich qulit malḡuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niḡiruut 5,000-tuyunḡaq inniḡsut anutiḡ, kisiḡatigisuḡaqnagich aḡnat ililḡaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imḡum Qaanagun

²² Jesus-ḡum malḡuaqtini ikiḡkaqtḡniḡai umiaqpauramun ikaaḡiaquplugich iḡluḡanun narvaqpaum aasiḡiḡ aipkaḡlugich inugayaat. ²³ Taatnaanikami mayuḡniqsuq iḡḡimun agaayutyaaḡuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiḡḡuḡniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraḡ tikiḡiḡniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraḡ piyaqniulḡniqsuq qailḡutiḡlugu atakkii anuḡim paḡḡaḡuutiḡlugulu. ²⁵ Aasiḡiḡ Jesus-ḡum utlanḡiḡai malḡuaqtini uvluyasiḡman pisukhuni imḡum qaanagun. ²⁶ Malḡuaqtaiḡ tautukamitruḡ Jesus pisuktuaḡ imḡum qaanagun iqsitchaḡniqsut nipliḡhutiḡ, “Aliuqtuaḡ marra!” Kappaiḡaaqsḡiḡniqsut tatavrauplutiḡ. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniḡai, “Quviatchauḡigitchi. Uvaḡauruḡa. Iqsḡiḡasi!” ²⁸ Peter-m kiuniḡaa, “Ataniḡiq, ilviupiḡuḡvich tiliḡa utlaqulutin imḡum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Uvuḡaḡiḡ.” Peter niukami umiaqpauramiḡ pisukhuni imḡum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiḡ qanutun sanḡisiḡlaḡa anuḡim iqsitchaḡniqsuq. Kiviaqsikami kappaiḡaniqsuq, “Ataniḡiq, annautiḡḡa.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ḡum isautiḡlughich argaḡni tiguniḡaa Peter nipliutiḡlugu, “Ukpiqsriḡikiḡiḡiaqpat! Suvaata arguaqtuḡpich?” ³² Ikpiḡmaknik umiaqpauramun anuḡaiḡiḡniqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat sitquḡviginiḡaat sivuḡaanun Jesus uqaqhutiḡ, “Ilumun iḡniḡiniḡaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruaq Atniġñautiliġnik

³⁴ Ikaaqaamin ġlġuanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiin iñunġi taavruma nunam ilitchuġikamin Jesus-mik tuyuġniqsut uqqamik avalliupayaamiknun nunaqqiuranun, tikiutruaqsipġugich aasiin atniġñautilipayaat Jesus-mun. ³⁶ Inġiqsrullapiaġlugu aksillaġniaqsiñaġukluguunniiñ akua atnuġaanan, aasiin aktuipayaatuaat ilaanik mamitikkauniqsut.

Ilisauttutiġich Sivulliaġuruat

15 Pharisee-ġuruat aglaliqiritlu utlaġniġaat Jesus Jerusalem-miñ apiqs-ruġlugu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutiġich sivulliaġikkapta? Iġġunġitkaich argatiġ niġigaluaqatiġ.” ³ Jesus-ġum kiuniġai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritlaitchusi atakkii maligukkisi ilisauttutiġich sivulliaġikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaġlutriraq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiliasiiñ ilisautrirusi iñuġmun uqautilhiñaunipġugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaġaluaqtuġa aatchuutiksramik. Aatchuutigiymiiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisautigupsuġ iñuk kamaksritqunġitlugu aapaġanik naagaqaa aapaġanik suunġiġisi Agaayyutim tillisaa pisigipġugich sivulliapsi ilisauttutiġich. ⁷ Ukpġiġuqaqtisii! Qanutun nalauttigiġniqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun, ⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulġugaluġaatġa uqalhiñaġmiktigun aglaan uummatiġich uġasiksut uvamniñ piqpagillapiangitluna. ⁹ Agaayyuvigiraġiġaatġa imailaakun, atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutiġitniġk ilipġugich maligutaksraġiruutun Agaayyutun.” *Isaiah 29:13*

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuġnun

¹⁰ Jesus-ġum inġmiñuquniġai iñugayaat nipliutiġugich, “Naalaġniłlaksiġġa kanġisilusiiasiin. ¹¹ Sum isiqtaqtuam iñuum qanġagun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniraġaqtuam qaniġmiñ, uqalhum qaayugnaqsipkaġaġiġaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlaklugu apiqsruġniġaat, “Ilisimavigich Pharisee-ġuruat atniummatilaanġat tusaakamitruġ taamna uqautiligkan?” ¹³ Kiuniġai, “Nautchiapayaaq aapama qilaġmiittuam nautchirriutiġaisaġa amuruaniaqtuq kanġituummaan. ¹⁴ Inġmiktuuġlich. Ayaunġaruani sivulliuqtaurut ayaunġaplutiġ. Ayaunġaruam sivulliuqpagu ayaunġaruq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniġaa, “Uqautiligut qanuutautilaanġanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ġum nipliutiġai, “Ilipsipsuuq kanġiqsisaitmivi? ¹⁷ Kanġiqsinġipisusili? Suapayaaq qaniġmuktuaq aqiaġuqmugaqtuq aasiin aniġluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniraġaqtuq qanikun aniraġaqtut uummatmiñ, aasiin qaayugnaqsiraġaġlugu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut piġiitchuat isummatit, iñuaqtuġiq, ilaqatiqaġaluaqhuni atlatuġiq, ilaqataiłluni sayuġaliq, tigliyuġiq, tanġiġilaakun ilisimarauġiq, uqaniġluktaliġlu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiraġaġaat iñuk, aglaan niġiruni iġġuġaluġnaġich argaich qaayugnaqsitlaitchaat iñuk.”

Aġnam Ukpigutaa

²¹ Jesus aullaġniqsuq tavrakġa nunaġanun Tyre-m suli Sidon-ġum. ²² Canaanit-aġmiu aġnaq tamaani iġuuniaqtuaq utlautiniqsuq ilaanun kappaiġapluni, “Ataniiq, kiġuviaġa David-ġum! Nagliġillaġniaġġa! Paniga pigiilillaġpiaqtuq irrusiqluqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiġuġiġniġġaa. Maliguaqtaiġ utlaklugu iniqs-rullapiagġiġaat itnaqhutiġ, “Aqpigiun una aġnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ġum kiuniġai, “Tuyugikkauruġa kisiitġun iġuiġun Israel-ġum ittuanun tammaummiruutun ipnaisun.” ²⁵ Aġnaq utlautikami sitquġniqsuq sivuġaanun nipliġhuni, “Ataniiq, ikayullaġniaġġa.” ²⁶ Jesus-ġum kiuniġaa, “Nakuuġitchuq pigupsiuġ ililġaat qaquksraultaat qailuguaġiġ qipmiġun.” ²⁷ Aġnaq nipliġniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniġ niġipmiraqtut kaġġakunik kaġġalaruanik iġuġmiġ niġġiviniġtiġiġ.” ²⁸ Jesus-ġum kiuniġaa, “Aġnaaq, kamanallapiagtuamik ukpiqsrilġiqaġniqsutin; iniqsrugaġikkan savaaġuġisiruq ilipnun.” Tavra aġnam pania iġuaqsikkauniqsuq taavrumani sassagġiġmi.

Jesus Mamititchiruq Iġugiaktuanik Iġuġnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakġa iglauniqsuq siġiġsraqlugu narvaqpaġa Galilee-m; aasiġiġ mayuqhuni qimiġaamun aquvinniġsuq tamauġa. ³⁰ Iġuġiallapiagtuat iġuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruiplutiġ pisutlaitchuanik, ayaunġaruanik, uqat-laitchuanik, sulguilmaruanik, suli iġugiaktuanik atlanik. Iliuqqaġniġaich Jesus-ġum sivuġaanun. Aasiġiġ Jesus-ġum iġuaqsiġiġai. ³¹ Iġuich quviġutchaġniqsut qiġiġamisigik uqatlaġlaat uqaqsiġmata, sulguilmaruat iġuaqsikkaupmata, pisut-laitchuat pisutlasiplutiġ, suli ayaunġaruat qiġitlasiplutiġ; kamaksruġniġaat Agaayyu-taat Israel-ġum.

Jesus Niġipkaiġniqsuq 4,000 Aġutinik

³² Jesus-ġum maliguaqtini iġmiġuquniġai nipliutiġlugich, “Iluġuġutchaliquġa makuniġa iġuġnik nayuutituiġaqtuanik uvamni piġasuni uvluni, atakkii niġik-sraitmiut. Aullaqtinniġaitkitka niġisunaitġik atakkii taaqtukkaġpiaqtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiġ nipliutiniġaat, “Sumiġ paqitkisivisa naamayumiġaqtuamik qaqqi-amik marrumani iġuiġaami niġipkautiksramik iġugayaanun?” ³⁴ Jesus-ġum apiqs-ruġniġai, “Qanutun iġugiaktigiruanik qaqqianik piquqpsi?” Kiuniġaat, “Tallimat malġuġnik suli iġugiakisuuraniġ aqalugauraniġ.” ³⁵ Jesus-ġum tiliriġiġai iġugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniġai tallimat malġuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaanikamiuġ Agaayyun avguqlugich qaiġniġai maliguaqtimiġun, aasiġiġ taapkuva autaaqlugich iġugayaanun. ³⁷ Iluqatiġ iġuich niġiġniqsut niġisuiġataqhutiġ. Aqua-gun maliguaqtai katitchiġniqsut ilakunik immiġataqlugich tallimat malġuktun agu-upmaġnik. ³⁸ Tamatkua niġiruut 4,000-tun iġugiaktiginiqsut, aġnatlu ililġaatlu kisir-rutisuġaqnagich. ³⁹ Jesus-ġum aullaqtinġanikamigich iġugayaat ikiniqsuq umiaq-pauramun tikitluni nunaġanun Magadan-ġum.

Iġuich Qasiġiġniqsut Quviġnaqtuamik Savaamik

16 Pharisee-ġuruatlu Sadducee-ġuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuag-i-aqlugu. Apiqsruġniġaat qiġiġtitquplutiġ quviġnaqtuamik savaamik nalupqi-naigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaġanik qilaġmiġ. ² Kiuniġai, “Unnuksraaqman

uqaḡuursi, ‘Siḷaḡḡuḡniaqtuq atakkii qilak kaviqsiruq.’ ³ Suli uvlaami uqaḡaq-tusi, ‘Siḷaḡḡuḡniaqtuq ugluvak atakkii qilak kaviqsiruq nuviyaqluḡuqman.’ Sivu-niqsitḷagaluahusi siḷamik qilaum qinḡḡaḡaḡun, aglaan ilitchuḡitḷaiḡḡiḡisi qanuutau-tilaḡat quviquaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitḡi. ⁴ Makua iḡuich pigiitchuatlu sayuḡaruatlu qinḡḡuktut quviquaqtuanik savaanik, aglaan qinḡḡumiḡaitḷutitḡ taat-natchimik. Qinḡḡhiḡaḡisigaat quviquaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ḡum uniḡḡiḡai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakataḡniqsuq Maliguaqtimiḡik

⁵ Jesus maliguaqtailu ikaḡniqsut iḡḷuanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuḡiniqsut piḡuisilaḡmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Qaunagititchi puvlaksautiḡatniḡ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauraḡniqsut inḡmikkun itnaqhutinḡ, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaḡniḡapta.” ⁸ Jesus-ḡum ilisimaplugich qanuq uqaqtılaḡat apiqsruḡniḡai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraḡpisi qaqqiḡniḡipluḡu? Ukpisriḷikḡiḡniḡniḡniḡat ilipsitḡi. ⁹ Kanḡisḷitḷaitpisisuli? Naagaunniḡ itqatḷaitpisiḡ avḡuqaḡkich tallimat qaqqiat 5,000-nun aḡutinun? Qapsiḡik aguupmaḡnun immiqsitpisi? ¹⁰ Naagaunniḡ tallimat malḡuk qaqqiat avḡuqaḡkich 4,000 iḡuḡnun? Qapsiḡun aguupmaḡnun immiqsitpisi? ¹¹ Qanuḡimḡa kanḡisḡiḡniḡniḡpisi uqautiḡaḡisilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautiḡatniḡ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kanḡisḡiḡniqsut ilaanun uqautiḡisilaḡmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutiḡitḡiḡ Pharisee-ḡuruatlu Sadducee-ḡuruatlu.

Peter-m Uqautiginiḡaa Kisuutılaḡa Jesus-ḡum

¹³ Jesus utlautikami nunaḡanun Caesarea Philippi-m apiqsruḡniḡai maliguaqtini, “Iḡḡiḡa Iḡuum kisuuniḡluḡu uqaḡaḡivat?” ¹⁴ Kiuniḡaat, “Iḷaḡisa John Paptaaḡtitchi-rauniḡaat, atlatli Elijah-ḡuniḡluḡu, atlatḷi Jeremiah-ḡuniḡluḡu naagaḡaa ilaḡina-sugiḡluḡu sivuniksriḡiraiḡun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruḡniḡai, “Ilipsiḷimi kisuunasu-givisitḡa?” ¹⁶ Simon Peter-m niḡliutiniḡaa, “Christ-ḡurutin. Iḡḡiḡaḡatin iḡuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ḡum kiuniḡaa, “Simon, iḡḡiḡa Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikka iḡuum sagviaḡtuḡitḡaa ilipnun aglaan aapaam qilaḡmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkikpiḡ, Peter-ḡurutin [itnautauruaḡ Uyaḡaḡmik] aasiḡ taavrumuḡa uyaḡaḡmun nappaḡniḡaḡa agaayyuviga, sul i saḡḡipayaḡniḡ tuquḡhum akiiliyu-miḡaitḡai. ¹⁹ Ilvichuvva, qaitchigisigikpiḡ itqutiksranik aḡaayyutaanun Agaayyutim. Suapayaḡ qiliqsruumakkaḡsi maani nunami qilḡutiḡaḡtuḡiḡaḡisiruḡ qilaḡmi, aasiḡ suapayaḡ qilḡutaiḡakkaḡsi maani nunami qilḡutaiḡakkaḡisirisuḡ qilaḡmi.” ²⁰ Jesus-ḡum maliguaqtini uqaḡuḡiḡniḡai kisumununniḡ iḡuḡmun Christ-ḡuniḡuni.

Jesus-ḡum Uqautiginiḡaa Tuquḷiksranilḡ Anḡpakkauḷiksranilḡ

²¹ Tavrakḡaniḡaḡlaan Jesus uqautriaḡsiḡniqsuq maliguaqtimiḡik nalupqinaḡluḡu, “Jerusalem-muktuksrauruḡa. Tavraniasiḡiḡ nagliksaaḡtuksraupluḡa sivulliuḡtiḡru-aniḡ qauḷḡiḡitḡiḡiḡaḡaḡaḡuḡuḡu, sul i tuḡqutauruksraupluḡa. Aglaan anḡpakkkaḡisirisuḡa piḡayuatiḡun uvlut.” ²² Peter-m avuḡaḡtaḡaḡutiḡluḡu Jesus iḡiḡtiḡniḡaa itnaḡluḡu, “Ataniḡ, Agaayyutimtuḡ taatniḡiḡiḡiḡiḡ taamna. Atu-umaruksraunḡiaḡtuḡ ilipnun.” ²³ Jesus-ḡum qiviaḡluḡu Peter niḡliutiniḡaa, “Tu-

ungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqaritchutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksragigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ²⁵ Atakkii kiapayaaq annigini-agumiun iñuñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiun iñuñi piquitig-iluna piññakkisiruq ilumun iñuñigmik. ²⁶ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluagaa surapayaaja marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuunjuragni-añha sumun atuñumiñaitchuq! Tarra simmiutiksraitçaa iñuum iñuutçii. ²⁷ Atakkii Igñiña Iñuum aggiqsağumaruq piqatigilugich isağuliñni quvianañagun aapami, tavraniasiñ akilligisigaa iñupayaaq savaañgun. ²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtusamma makitaruanik uvani tuqunianitchuanik qiniğaluaqnagu Igñiña Iñuum aggiqpan umialgulugu.”

Jesus-ñum Atlañnuqtilha

17 Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniğai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchiksuamun iğğimun. ² Tavrani qiniqtitlugich Jesus atlañnuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñña qaummağiksiñiqsuq siqiniqtun atnuğaan qatigisiplutij kirratchiatun. ³ Taatnağmiutlu Moses sulij Elijah sagviğniqsuq uqaqtigiasiplugu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuñ piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, sulij atautchimik Moses-mun, sulij atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusulij qaumaruam nuviyam qulanjutiniğai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagikkaga Igñiğa quyalimaaqtigillapi-akkağa, naalağniyumagiksi.” ⁶ Maliguaqtit tusaakamitruñ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutij. ⁷ Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksiniğai aasiñ nipliutiplugich, “Makititchi, sulij iqsinaigitchi.” ⁸ Aağluqamiñ maliguaqtit qiniğniñniqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. ⁹ Atqaaqsikamiñ iğğimiñ Jesus-ñum tilisiñiğai, “Uqağni-aqasi kisumununniñ tamatkuniña qiniğkapsitñik Igñiña Iñuum anitqilhanunaglaan tuquhiğmiñ.” ¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaligirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agğiaiññaan Christ?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Taap-kua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqağniaqtuq Christ-miñ itqanaiağiağlugu suapayaaq. ¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiñ iñuich nalurut kisutilaanjanik. Qanupayaaq ayalatchukamitruñ ayalatkaat. Taatnatuntuuq Igñiña Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.” ¹³ Maliguaqtaiñ kaniqsilğatağniğaat Jesus-ñum uqağha John Paptaaqtitçhirimik.

Jesus İhuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik İrrusiqluñmik

¹⁴ Jesus maliguaqtiniñ tikitmata iñugayaanun iñuum utlañniğaa sitquqhuni sivuğaanun ¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillaññağun iğñiğa. Qiiqsruğupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiğugu puukagaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. ¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluağiga, aglaan İhuaqsilğuiñniğaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqutaitçuasii ilipsitni! Naagasulij killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpiq ilipsitni? Qanutunaglaan iğlutuqtaksrağivisisulij? Uvuñautisaqsijata nukatpiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq İrrusiqluñmik anitquplugu nukatpiağruñmiñ. İrrusiqluk anitman nukatpiağruk İhuaqsilğiniqsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlañniğaat Jesus kisipquqhutij apiqsruğugu, “Suvaata

irrusiqłuk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ŋum uqautiniġai, “Pisigiplugu ukpiqsriniġisi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqaġupsi mikitilaanġatun mustard-ŋum nautchiaksrauraġatun uqautiħhiñaugiksi una iġġiq, Nuuttin iñuġa uvakġa, aasiiñ nuunniaqtuq. Piħhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayuhikun uisauraahikunlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ŋum Uqautigitqikkaa Tuqułiksranilū Anjpakkaułiksranilū

²² Atautchimukamiñ Galilee-mi Jesus-ŋum uqautiniġai maliguaqtini, “Iġñiña iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuñun; ²³ ilinġisa tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatigun uvlut anjpakkauniaqtuq tuqqutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqututchallapiānqisut.

Akiliġiq Agaayyuvikpaum Tax-siġutiñiñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniġa tikitñamiñ Capernaum-mun nalautchirut iñuñnik katitchiraunik aatchuutinin agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsrugniġaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuġaġiva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” ²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniġaa. Aasii isiqman tupiġmun Jesus nipliqaagañnisuq ilaanun apiqsrugługu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiñi nunam katitchiraġivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakġaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniġaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniġaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuġnianiñniñisut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativeaġivut iñuich. Aullaġutin niksiaġiñ narvamun. Qanġaniñ sivullium aqaluum niksiksapich paqitkisirutin maniñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ il-iñitñun, aasii akiliutulunuk.”

Kiña Kamañniqsrauva?

18 Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsrugniġaat, “Kiña kamañniqsrauva Agaayyutim añaayuqautaani?” ² Jesus-ŋum tuqułniġaa ililgauraq iñmiñuquplugu, aasiiñ qikaqtitługu akunġatnun maliguaqtit ³ nipliqhuniāsiñ, “Uqautigipsi, isummitqiniśuagupsi aasiiñ ililusi ililgauratun isiġumiñaitchusi Agaayyutim añaayuqataanun. ⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq iñmiñnik atriplugu taamna ililgauraq kamañniqsrauruq ukunakġa Agaayyutim añaayuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuġumiñ ililgauraq pisigilunġa akuqtuġaana.

Killuqsasusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtittagu ilanġat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvañnun ililgaatun nakuutłukkayaqtuq taamna qunisiġmiutchiġługu uyaġakpañmik ipipkaqpan itiniqsraġani taġium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsasusaqtuat iñuñnik. Taatnatchich killuqsasusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiġutaiqsitchiruaq iñuñnik killuqsasusaahġimigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtittasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutłukkayaqtuq isiġupsi iñuuhġmun argaiłłusi naagaqaa isigaiłłusi uumakġa igłuktun argaliñmiñ naagaqaa isigaliñmiñ igitauluniāsiñ isuitchuamun ikniġmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtittasi piġługu igitchumagiksi. Nakuutłunġiaqtuq isiġupsi isuksraitchuamun iñuuhġmun atautchimik iriqaġusi uumakġa malġuñnik iriliñmiñ igitauluniāsiñ anasiñnuqsagvium ikniñanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suunijlägihiksrañatniñ makua ililgaurat. Atakkii isağulinjich ataramik aapamnuthiñaurut qilañmi. ¹¹ [Iğñiña İnuum aggiqsuq anniqsugi-aqlugu tammaqtuag]. ¹² Qanuq isummatiginayağniqpisiuñ iñuk piquqtuag tallimakipianik ipnaiñik aasiñ atausiq tammağuni? Pakkiağumiñaiñniqpauñ taamna atausiq tammaqtuag? Uniñniagaı taapkua tallimakipiağutuailat ipnaich qimigaa-mun. ¹³ Uqautigipsi, paqitkumiunñ taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitlunñi-ağaa ukunakña tallimakipiağutuailaniñ tammanjitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilañmiittuam pisuğinjitkaa atausiğunniñ ilañat tamatkua ukpiqsriruat ilil-gauratun iliplutinñ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsauqtuag

¹⁵ “Aniqatin killuqsappan akikñağutin uqautityağunñ killuqsautaanik kisiññuğusik ilaalu ilvillu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiğinñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalağnisunjtpatin utlatqikkumagiñ piqasiğutin atautchimik naagaqaa malğunñik iññunñik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malğukkun naagaqaa piņasutigun ilisimaraauratigun. ¹⁷ Naalağnisunjlitpagich uqagilugu ukpiqtuagñuranun; naalağnisunjitçuiñaqpan aasiñ ukpiqtuagñuranikunniiñ irrutigisigiksi Jew-ñunjitçuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ İlumun uqautigipsi, Suapayaaq qilqrsuumakkaqsı maani nunami qilğutiqaqtuinñagisiruq qilañmi; sulı suapayaaq qilğutakkaqsı maani nunami qilğutaiyakkaugisiruq qilañmi. ¹⁹ Uqautipsaağipsi, Malğuuğupsik maani nunami aasii anjigutilusik supayaakun apiqsrugupsik, aapaa qilañmi savaagigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malğuk naagaqaa piņasut katikpata pisigilunñ nayuutigisirunñ ilinjitñi.”

Atrikusaun Natqigutriñjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsrugñigaa, “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksrağivigu aniqatiga akitñagılunñ killuqsappan? Tallimat malğunniaglaan?” ²² Jesus-ñum kiunigaa, “Tallimat malğuthiñaunñilağnik aglaan piņasukipiaq qulit tallimat malğunniaglaan. ²³ Agaayyutim añaayuaqataa sagviqpan atriqagisiruq umialinñmik apiqsrutuamik savaktimiñik qanutun ilinjitñun akiqsrutuiaqmagaagmi. ²⁴ Makpiğarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkaunıqsuq ilaanun. ²⁵ Akiliyumiñaiññiqman añaayuaqanñ tunirautqunigaa ağnaatlu sulı qitunğauranñ sulı iluqaisa suurapayaanñ aasiñ akiliutigitlugich niğgiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğanun uqapsaagñiqsuq, ‘Ataniiq, utaqqiurallanña. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Añaayuaqanñ ilunñutçautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niğgiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakña nalaunnigaa ilañat savaqatmi niğgiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninñik. Tiguniqłukamiunñ qimitchiqsruaqsiniğaa nipliutiplugu, ‘Niğgiuqsruutin utiqtirruñ uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginigaa iniqsruaqluğuaasiñ, ‘Utaqqiurallanña. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰ Aglaan akiqsrugvigikkana utaqqisunñiñıqsuq. Aullautiñhiñağniğaa isiqsivinñmun aasiñ isiqtaupkaqlugu utiqtitchiñiathanunaglaan niğgiuqsruutaanik. ³¹ Atlat savaktit qiniqamitruñ taamna atuumaruag ipiqtutchallapiagñiqsut. Utlaklugu añaayuaqatın

uqautinigaat iluqaitnik atuumaruanik. ³² Ajaayuqanan savakti isiqunigaa nipliutiplugu, 'Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiñ niggiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapja. ³³ Suvaata ilunjuksringiñniqich savaqatnik atriłuna nagliksriłhaptun ilipnik?' ³⁴ Tavra ajaayuqanan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiñjuqsauqlugu aklıiñiahanunaglaan niggiuqsruutipayaaninik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qılajmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinitchupsianiatiupsitnik uummatipsitniñ."

Jesus İlisautriruq Avilikun

19 Jesus uqanaiqami tamatkuniña aullañiqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaaqiuraniñun Judea-m akiani Jordan-ñum. ² İñugiaktuat iñuich malinigaat. Jesus-ñum mamitinnigai atniğñaqtuat tavrani. ³ İlanjisa Pharisee-ñuruat utlanigaat. Tavra uuktuaqsauqlugu apiqsrułiğniğñaat, "Añutim avitpagu nuliñ patchitchiguni supayaanik, maligutaksrakuağnaqpa?" ⁴ Jesus-ñum kiunigai, "Aqliqisimasuknağiksi aullağniipman Agaayyutim iñiqsiłha añutmiglu ağnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni añutim unisaksragigaa aapani sulı aakani aasiñ piqasiutiluni nuliğmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malguuñaiqsuk aglaan atausinjuqtuk. İñuum avitiñiıllıuñ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik." ⁷ Pharisee-ñuruat apiqsruğniğñaat, "Suvaatami Moses tillisiqagñiqpa añutmun agliutiqaaglugu aullaqtilluguasiiñ nuliñ?" ⁸ Jesus-ñum kiunigai, "Moses-ñum avititkaasi nuliapsitniñ atakkii ilisautitchigiitpaitłusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullağniıłhaniğnağlaan. ⁹ Uqautigipsi, Ağnaq tuniqsimauraqnaiññaan añutmiñun naagasuli añutim avitkumiñ, ilaqatnitqiguniasii atlamik ağnamik. Taamna añun atlatuqtauruq." ¹⁰ Maliguaqtaiñ nipliutinigaat, "Taamna inniaqpan akunğakni nuliğniik nakuutluñniğniqsuq ilaqatniñitchuni." ¹¹ Aglaan Jesus kiunigai, "İñugiaktuat iñuich akuqtutłaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisiminaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutłagisigaat. ¹² Atakkii añutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqatnikkummataitchuanik; sulı añutiqaqmıuq ilaqatnikkumiñaiyakkañitnik iñuich; atłatsulı, ilaqatnikkummataitłutıñ atakkii savautisutłukkaat Agaayyun. İñuum akuqtuğmiñagumiñ taamna ilisauttun akuqtuğliuñ."

Jesus-ñum Agaayyutiniğai İliłgaurat

¹³ İñuich ililgaurat tikiutruğniğaiç Jesus-mun argañi ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtı iñiqtiğniğaiç tamatkua iñuich. ¹⁴ Jesus nipliğniqsuq, "İliłgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim ajaayuqautaa añmaruq iñunñun atriqaqtuanun ililgaanik." ¹⁵ İlikamigich argañi agaayyutiqaaglugich aullağniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuag

¹⁶ Añun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, "İlisautrii, sunik nakuuruñnik savagluñ piqatłasiñayaqpik isuitchuamik iñuıłiğmik?" ¹⁷ Jesus-ñum nipliutinigaa, "Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruañuruq. Aglaan iñuıłiqağukkuvich tupigiyumagitin tillisit." ¹⁸ Nukatpiam apiqsruğniğaa, "Nallinich?" Jesus nipliğniqsuq, "İñuağniagnak, atlatuğniagnak atlam ilaqataanik, tigliniagnak, sagluniağnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun ililugu." ²⁰ Nukatpiaq nipliğniq-

suq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutaukhamniñaglaan. Sumik minitchivik?”²¹ Jesus-ñum uqautinigaa, “Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qaiļlugich maniich ilaippauranun. Taatnaguvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich malinña.”²² Nukatpiam tusaakamiuñ taamna ipiqututchakhuni aullağniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni.²³ Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “İlūmun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialgu-ruami iñuñmi isigñiaħiksraña Agaayyutim añaayuyqautaanun.”²⁴ Uqautipsaağipsi, qağanatluktuq pikukтуруam isihiksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialgu-ruam isihiksrañaniñ Agaayyutim añaayuyqautaanun.”²⁵ Maliguaqtaiñ tusaakamitruñ taamna quvigutçhallapiagñiqsut nipliqhutiñ, “Kiñami anniqsuğisiniqpa?”²⁶ Jesus-ñum takusağlugich nipliutiniğai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim sav-agitlapiagatağaa.”²⁷ Peter-m kiuniğaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasi-ili sumik piññajñaqpisaa?”²⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uqautigipsi, İğniña İñuum aquvinñjanikpan aquppiutaqpajñmiñun quvianağmiñi suli supayaaq nutaagūqpan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnı, aquppigisipmıusi qulit malğunñun aquppi-utaqpajñun atannıqsuğlugich kiñuviani qulit malğuk iğniñiñ Israel-ñum.”²⁹ Suli kiñalıqaa unitchiruaq kiñuniğmiñıglu aniqatmiñıglu aapamiñik aakamiñıglu, ilil-ğaagmiñıglu naagaqaa nunamiñik pisigılunña akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakip-iağūğlugu. Piññakkisiruq isuitçuamıki iñuuħıgmik.³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliur-ruat pakma aqulliğugisirut, suli iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulliğugutiñ.”

Savaktit Nautchiivıñmi

20 “Agaayyutim añaayuyqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiivıqauqtu-atun. Anıpluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiuğniqsuq nautchiivıñmiñun.² Sivunniuatigıqaağlugich savaktiksrať akiliğisiniplıgich uvlum akiksrañanik savakpata nautchiivıñmiñi tiliñığai.³ Quliñugutailamun sassaq tikitman aullal-ğitñami qiniğniğai atlat tunisiñiağviñiñi qikaqtuat ittuqağsiñaqhutiñ.⁴ Nipliutiniğai, ‘Savviağitchili nautchiivıñmiñun. Nalaunñaruamıki akiliğisigipsi.’ Savviağniq-sut.⁵ Aullalğiniñıqsuq uvlıuq qitiqquğunnaqman suli piñasunun sassaq ilipman, taat-natunsuli savviaqtitchipluni.⁶ Suli aullalğiniñıqsuq tallımanun sassaq tikitchuñ-naqsipman, aasiñ paqilğitñami atlanıki qikağaaqsiñaqtuaniki apiqsruğniğai, ‘Su-vaata qikaqtuqağsiñaqpisi taatna uvluvakpauraq ittuqağsi?’⁷ Kiuniğaat, ‘Atakkii kia-unniñi iñuum savaktiksraqtaagıñitluta.’ Uqautiniğai, ‘Aullağitchili savvi-ağusi nautchiivıñmiñun.’⁸ Anaqaksraaqman nautchiivıqauqtuag uqağniqsuq savaktit añaayuyqajnatnun, ‘Tuğlūğlugich savaktaut akilıkkich akiññaktaanjitñik, aullağni-ilugich aqulliuplutiñ savviaqtauniñ sivulliğñunaglaan.’⁹ Aggıqmataasiñ taapkuu savaktiksraqtaanjuruat tallımanun sassaq ilipman, akiliğlugich uvlum akiksrañanik.¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaanjuruat aggıqamin, isumaniqsut akikñatluñni-aqhutiñ. Aglaan atausiullaaplutiñ akuqtuipmiñıqsut uvlum akiksrañanik.¹¹ Taap-kua akuqtuikamin akiññaktaagmıknıki uqapıluaqsiñıqsut akikñaqğugı nunautilik¹² uqaqhutiñ, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautçilhiñami sas-sağniğmi. Akiliğitin atunımi uvaptiktun naagaıvva iğlutuğlugu uunaq savakhuta uvlututilaajnatun.’¹³ Aglaan kiuniğaa ilañat, ‘İlauramaañ, savvağluutiñitkikpiñ ivayağniğutiñ. Sivunniuatigıñitpiña savagukhutin akiksrañatun uvlum?’¹⁴ Tigulugu akiliusianı anılaağıñ. Qaitchısukkıga añun savviaqtuag aqulliupluni ilip-nıktuag akiliipmatun.¹⁵ Nalaunñajniñıqpiki isumaptun ayalatchikama pigıkkam-

nik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivul-
liġuutigisirut, suli sivulliich aqulliġuutiluti. [Iñugiaktuat iñuich tuqhirakkaugalu-
aqtut, aglaan ikituurat piksraqtaanurur.]”

Jesus-ġum Piġatchiġñiġai Uqaqalħi Tuqqutauliksraġmiñiġlu Anipkakkauħiksraġmiñiġlu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaaġutiniġai qulit malġuk maliguaq-
tini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalaġnisitchi, Jerusalem-muġniaqtugut Iġñiġa Iñuum
aatchuutigikkauviksrajanun qaukħiñitñun agaayuliqsit suli aglaliquirinun. Iliġisa
tuqqutaksraġuġniñiġaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-ġuñitchuanun mitautiġitqulugu ip-
iġaqtuġlugulu, suli kikiaktuutipkaġlugu sanniġutamun; aglaan anitqiksikkauniaqtuq
piġayuatigun uvlut.”

Aakauruam Iñiqsruaġa

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iġñakkiñ aakaġak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik
iġñanġi. Sitquġviginiġaa sivuġaanun iniqħugu pisitqupluti. ²¹ Jesus-ġum apiqs-
ruġniġaa aġnaq, “Sumik pisukpich?” Aġnam kiuniġaa, “Tilikkik ukuak iġñakka
aquppitħasilugik ilipni, iħaqataa taliqqiqñun suli iħaqataa saumipñun atanni-
suiguvich aġaayuqautipni.” ²² Jesus-aasiñ nipliġniqsuq, “Nalursi sumik iniqs-
ruqtilaapsitñik. Imiħiñauvitku qallun imiqsaġumakkaġa [naagaqaa apqusaalħiñau-
vitku naġinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaġa]?” Taapkuak iġñakkiñ kiuniġaa,
“Imiħiñaugikpuk.” ²³ Jesus-ġum nipliutiniġik, “Iłumun imiġniaġaluaqtusik qallut-
miñ imiġniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuġa aquppiruksraġnik taliqpimñi
saumimñiħu. Taapkuak innak iñuqagñiaqtuk aapaa itqanaiyautikkaġnikun.” ²⁴ Qulit
tusaakamiġ taavrumiġa iħuagiñiñiġaich taapkuak malġuk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ġum
tuqħuġniġai maliguaqtini uqautiplugich, “Iłisimarusi aħalatiġich Jew-ġuñitchuat
aħalanniġlugaqtilaġatnik iñuñitñik suli kamañniqsraġisa nañititchuuplugich.
²⁶ Aglaan taatnaittuksraunitchuq ilipsitñi. Kiñapayaq kamañuġktuaq akun-
napsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaq qaukħiusukkumi savak-
taagruġtuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun Iġñiġa Iñuum agġiñitchuq savau-
tipkaġiaġuni, aglaan savautrityaħuni suli qaitchaqtuqħugu iñuulħi tasuġukħuġich
iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malġuñnik Ayaunaruġnik Aġutiñnik

²⁹ Jesus maliguaqtiniħu aullaasipmata Jericho-mun, iñuġiallapiaqtuat mal-
iñiġaat. ³⁰ Malġuk aġutik ayaunaruak aquppiñiġsuk saniġaatni tumitchiat.
Tusaakamik Jesus apqusaagñiplugu kappaiñiġsuk, “Ataniiq, kiñuviġa David-
ġum! Nagligillañiaqtiguk.” ³¹ Iñuġayaat iñiqtigñiġaich nipaśaaquplugik, aglaan
nipitutluuraħutik kappaiñiġsuk, “Ataniiq, kiñuviġa David-ġum! Nagligillañni-
aqtiguk.” ³² Jesus nutqaħuni tuqħuġniġik, aasiñ apiqsruqħuġik, “Sutquvisik uvam-
nun?” ³³ Kiuniġaa, “Ataniiq, qiñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus iłunġutchañniqsuq taap-
kuñiġa. Aksinġiġik iriñik. Tavrauġaa qiñitlasiniġsuk, aasiñ malikħugu Jesus.

Jesus-ġum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

21 Aasiñ qallikamiġ Jerusalem-mun tikiñniqsut Bethphage-mun, iġġiġñun
atiqaqtuamun Olives-mik. Tavrakħa Jesus-ġum tiliñiġik malġuk mal-

iġuaqtinġi, ²uqautiplugik, “Aullaġutik nunaaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amanianġani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuġġaġalu. Pituiġlugik uvuqautiyumagitik uvamnun. ³Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagittik atangurumun inuġinilugik. Taavruma tavrauvaa aullaqtinniaġik.” ⁴Iluqaan atuumaniqsuq tanġisaqluġu sivuniksriqirim uqautigikkana itnaqhuni,

⁵“Uqautisigik iñuġi Zion-ġum,

Atanġi, umialiksi agġiqsuq ilipsitñun.

Piisaanġitchuq usiaqsiquq natmaksigvinġi,

nuġġaġaniunniiñ natmaksigvium.” *Zechariah 9:9*

⁶Maliġuaqtik aullaġniqsuq tuvraqġuġu Jesus-ġum uqauttutaa inġmiknun. ⁷Taapkuak agġiutiniġaak natmaksigvik nuġġaġalu Jesus-mun. Iliñiġaich atnuġaatik natmaksigvinġumun aasii Jesus aquvitluni taapkuñnuġa. ⁸Iñuġiallapiaqtuat iñuich siamin-ġiġaich atnuġaatiñ tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ġum sulit tamatkual maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakput iġñiġa David-ġum.

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaġliuñ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniġmik. *Psalm 118:26* Nangakkauli Agaayyun qutchiññiqsrami qilañmi.”

¹⁰Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanġi nunaaqġim aġayaullañniqsut, aasiñ iñuich apiqsruqtuġniqsut, “Kiña una?” ¹¹Tamatkua iñugayaat kiuniġaich, “Taamna tavra Jesus-ġuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ġum Suaqłuiyaiħha Agaayyuvikpauramik

¹²Jesus-ġum isiqami agaayyuvikpañmun anittaġniġai iluqaisa tauqsiquktuat sulit tunisiullaqtuat tavrani, sulit ulġutaqlugich tiivlut maniññik simmiqsuġvinġich aquppiutanġitlu tamatkua tunisiullaqtuat tiñmiaġruuranik. ¹³Jesus-ġum uqautiniġai tamatkua, “Aglausimaruq Agaayyutim makpiġaanġiñi, Tupiġa taggisigaġniaqtuq agaayutyagvinġmik, aglaan iriqtuġvigiliutiġkaġiksi tiġliñniaqtinun.”

¹⁴Tavrani agaayyuvikpañmi ayaunaruat sulit pisutlaitchuat Jesus-muñniqsut, aasiñ Jesus mamititlugich. ¹⁵Qaukñiġich agaayuliqsit aglaliqiritlu uumitchañniqsut qiniqamitruñ Jesus savaaqaqtuaq quvinaqtuanik sulit ililgaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqhutiñ, “Nangaglakput iġñiġa David-ġum.” ¹⁶Tamatkuali nipliutiniġaat Jesus, “Tusaavigich makua sumik uqaqtilaanġat?” Jesus-ġum kiuniġai, “Ii, agliqisimasuknaġiksi uqałiq uqaqsimaruaq,

‘Aniqammiurat ililgauratlu nangaiġkaġniġitin quyyatillautamik?’” *Psalm 8:2*

¹⁷Jesus-ġum uniñniġai. Aullaġniqsuq nunaaqqiġpañmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ġum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹⁸Uvlaaġuqman Jesus utillaġmi nunaaqqiġpañmun niġisuliġniqsuq.

¹⁹Qiniqamiuñ fig napaaqtua apqutmi utlañniġaa aglaan paqitchiñitluni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ġum nipliutiniġaa napaaqtuq, “Tavrakaniñaglaan asianik nauritqiñiaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqluktiginiġaa. ²⁰Maliġuaqtaiñ qiniqamitruñ taamna quviġutchakhutiñ uqaġniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtippaun?” ²¹Jesus-ġum kiuniġai, “Uqautigipsi, Ukpisrisiqaġupsi arguaqtusunġaqasi pitlanayaqtusi savaagikkaptun taavrumiġa fig napaaqtuanik, aglaantuuq nipliġupsiunniñ uumuñ a iġġimun, ‘Nuutittin igitaulutin taġiumun’

taatnallapiaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpiqsriħkun apiqsruġupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayulikun.”

Kimik Jesus Tuyuġiriqaġniqpa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiñjanikman isiġniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukħijisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlañniġaat Jesus ilisautripkaqluġu aasii nipliutiplugu, “Kisum aḡalatchiħhagun savaaġivigich tamatkua? Kia sañjiksritpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiuniġai, “Uvaḡaptuuq apiqsruġniġipsi atauchiħhiñamik. Kiugupsitħa uqautigisipmiġipsi nakiñ aḡalatchiħiqaqluħa savaaġitilaḡatnik tamatkua. ²⁵ Kia sañjiksritpañ John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?” Uqaqtuyaagñiqsut iñmikhun, “Uqaġupta agaayyutmiqsauniħuġu Jesus-ñum uqautiniġaatigut, ‘Suvaatami ukpiġiñitpisiuñ John?’ ²⁶ Aglaan uqaġupta iñukmiqnisauniħuġu, iħuġutchaktinniaġivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqigijitkaat John sivuniksriqirautilaħa.” ²⁷ Aasiħi kiuniġaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniġai, “Uqautiyumiñaitmiġipsi sumiñ aḡalatchisiquaqluħa savaaqaqtilaamnik tamatkuniħa.

Atrikusaun Malġukkun Iġñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviunħi aḡun iġñiqaqtuaq malġuñnik? Utlañniġaa aḡayukħiġ nipliutiplugu, ‘Iġñiħ savviaġiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiuniġaa, ‘Savviaġumiñaitchuħa,’ aglaan aquagun nunuuranisquq aullaqhunisii. ³⁰ Aapaḡak utlautiliġñniqsuq iħaqataanun iġñiġmi uqautiplugu sivuanisun. Taavruma kiuniġaa, ‘Savviaġisiruħa,’ aglaan aullañiñniqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak iġñakkiñ tupiginiq-patku aaparik?” Kiuniġaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniġai, “Ni-pliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniġai Agaayyutim aḡaayuaqutmiñi sivupsitñiñ. ³² John agġiġaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunḡaruakun iñuun-iaġviksrakun, aglaan ukpiġiñitkiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiġiġaat. Aasiħi qñiqaḡsigik nunuurañitchusi aquvatigun ukpiġilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaġniħiġitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaġniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriġviliuġniqsuq, sapukutchiqluġu avataagun, nivakhuni misuġuli-uġviksramik, nappaipħuni nasiqsruġvinmik, tavraasiñ atukkirrutigipluġu nautchirriqirinun. Taatnaaniami aullaġniqsuq uḡasiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuġiniġai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilinjitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguñiġaich savaktai, aasiñ anaukħuġu atausiq, suli tuqqutluġu iħaḡat, atlasuli miħuqtuqluġu uyaḡaḡnik. ³⁶ Tuyuqalġiñniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulliġñiñ. Aglaan savvaġluħiñniġaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuġniqsuq iġñiġmiñik ilinjitñun uqaqhuni, ‘Talugiñiġaat iġñiġa.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qñiġamitruḡ iġñiġ uqaġniqsut iñmikhun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaktaaġiluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tigupluġu aninniġaat asialiviñmiñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium agġiġumi qanuġniaq-paġich tamatkua nautchirriqirit?” ⁴¹ Kiuniġaat, “Taapku iñukħuich nañitillugich tuqunniġai, aasiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun

aatchuḡumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.” ⁴² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aḡliqisimasuknaḡiksi Agaayyutim uqaḡha, ‘Uyaḡak tuppirit ayakkaḡat, taamna uyaḡak piitchuillaḡiaḡtuq tuppirauni. Taamna atanḡum savaaḡigaa

suli quviquaqtuanunasugigikput.’ *Psalm 118:22, 23*

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Inḡingigisigai Agaayyutim aḡaayuqautaa, uvakḡaniḡaglaan Agaayyun aḡalatchiḡiaḡtuq inḡunnik tupiksriuanik pisuḡiḡmiñik. ⁴⁴ Aasiñ kisupayaḡ puukaḡtuḡ taavrumuḡa uyaḡanmun siqumitauniaḡtuq, aḡlaansuli taavruma uyaḡaum kattaḡitñikkumi inḡunmik kanuḡiḡiaḡaa.”

⁴⁵ Qaukḡinḡich aḡaayuliḡisut suli Pharisee-ḡuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautini iḡisimaniḡsut Jesus-mun uqautigitilaḡmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaḡniḡaat, aḡlaan iḡsiñiḡsut inḡugayaanik atakkii inuich ukpiḡhutiḡ Jesus sivuniksriḡiraunipluḡu.

Atrikusaun Niḡiqpagvikun Iḡaḡatniḡviksrautni

22 Taimma uqaḡtuḡaḡaḡsilḡiñniḡsuḡ atrikusautitigun uqaḡhuni, ² “Agaayyutim aḡaayuqautaa sagviḡpan atriḡaḡisiruḡ umialinḡmik itqanaiairuumik niḡiqpagviksramik iḡñi iḡaḡatniḡviksrautaani. ³ Tiliñḡai savaktini tuḡḡuḡiaḡu-pluḡich tamatkua aiyuḡaaḡtauruat niḡiqpagviksramun, aḡlaan aḡḡiḡuḡiñniḡsuḡ. ⁴ Umialik tiliritqilḡiñniḡsuḡ atlanik savaktimiñik uqaḡhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyuḡaaḡtauruat, Itqanaianikkiga nullautchiḡviksraḡa. Tuḡḡutchi-aniktuḡa uqsraḡsaḡitñik tuttuḡpahumu nuḡḡaḡmalu. Suapayaḡ itqanaisḡuḡ. Aḡḡiḡusi niḡiqḡiaḡitchi katchuutiniaḡtuḡanun.’ ⁵ Tamatkua aiyuḡaaḡtauruat suliquḡitḡiñniḡaich aḡlaan aullaḡhiḡaḡniḡsuḡ, iḡaḡat savviaḡhuni nautchiivḡmiñun suli atla tauḡsiḡniḡvḡmiñun. ⁶ Iḡaḡisa tiguniḡḡuḡniḡaich savaktit anaumikḡuḡich suli tuḡḡutqataḡuḡich. ⁷ Umialḡum tusaakamiuḡ taamna uumitchaḡniḡsuḡ. Tuyuḡiniḡai aḡuyyiuḡtini tuḡḡutchaḡtuḡaḡuḡluḡich tamatkua inuḡaḡtuḡtuat suli ikipkaḡluḡu nunaḡqinḡat. ⁸ Tavra nipliutiniḡai savaktini, ‘Iḡaḡatniḡviksraun itqanaikaluḡtuḡ aḡlaan taipkua aiyuḡaaḡtaugaluḡtuat nalliummatinḡitḡut. ⁹ Aullaḡusi tumitchiat kaḡiḡaluḡitñun aiyuḡaaḡḡiaḡitchi kisupayaanik qiniḡkapsitñik aḡḡiḡuḡluḡich katchuutiniaḡtuḡak niḡipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullaḡniḡsuḡ tumitchianun aasiñ katitchiaḡsiḡluḡit inḡunnik atisiḡluḡich nakuu-ruatlu pigiitchuatlu. Iḡaḡatniḡviksraunaasiñ immiḡniḡsuḡ paḡitapayaḡḡmiknik. ¹¹ Aḡlaan umialik isiqami qiniḡiaḡuḡich tuyuḡmiaksraḡtaanuruat, qiniḡniḡaa inuḡ tavrani atnuḡaaḡtummaḡitḡuaḡ piḡutigilugu iḡaḡatniḡniḡaḡtuḡaḡ. ¹² Umialḡum nipliutiniḡaa taamna inuḡ, ‘Iḡauraamaḡ, qanuḡhutin isiqḡich niḡiqpagvianun atnuḡaaḡtusunaḡnak nalaunḡaruanik?’ Taamna inuḡ nipiksraiñniḡsuḡ. ¹³ Umialḡum uqautiniḡai savaktini, ‘Qiliḡsigik argailḡu isigailḡu igillugu aasii taḡniḡsralḡapiamun. Tavrani itkisiruḡ qiaḡiḡ suli tiraalatchiḡiḡ kigutininik.’ ¹⁴ Tavrani Jesus niḡlipsaḡniḡsuḡ, “Inuḡiḡtuat inuich aiyuḡaakkaugaluḡtuḡt, aḡlaan iḡituurat piksraḡtaanuruḡ.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ḡuruat sivunniḡaḡsiñniḡsuḡ pitchaḡuḡluḡu Jesus uqaḡhigun. ¹⁶ Tuyuḡaḡniḡsuḡ maliguaḡtimiknik ilaanun, piḡasiḡuḡich Herod-kuaḡtuḡanik uqaḡhutiḡ, “Iḡisautrii, iḡisimarugut nalaunḡaruḡutilaḡnik. Iḡisautrirutin Agaayyu-

tim iñuuniagvigitqukkanañik ilumutuuruakun sugisunaqnagu qanuq iñuich isummatiaqtilaanañat, aasiñ sugiñitmigiñ iñuum suurautilaana. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaañnik taavrumuuna, Maligutaksrakuañaqpa akiñiiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunñaitpa?” ¹⁸ Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqihikun nipliññiqsuq, “Ukpiññuaqtisii! Suvaata uuktuaqpisitja?” ¹⁹ Qiñiqtilaksitja manijmik akiñiqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut manijmik. ²⁰ Jesus-ñum apiqsrugñigai, “Kia-una agliutrana manijmi? Kiasuli aglaña?” ²¹ Kiuniñaat, “Caesar-m.” Aasiñ Jesus-ñum uqautiniñgai, “Akiñliutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkana, suli Agaayyutmun pigikkana Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqağikkana quviğusunñiqsut unitluguasiñ.

Apiqsrurun Anipkakkauñikun Tuquñigmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqağuuruat tuquruat anitqitlailiññiplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsrugukhugu, ²⁴ “Iñisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut itnaqhuni, Anun ilaqatitaqtuag tuqukpan qitunğigaluaqani, taavruma anutim aniqataan ilaqatniktaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq qitunğisilugu anutmik ilisimanağuniasiiñ tuquuruam qitunğagitilañanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malğuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukhiq nuliaqtuag tuqupluni qitunğaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piñayuağlu, kiisaimma iluqatiñ aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ ağnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malğuuruat anutit nuliaqtuat iluqatiñ taavrumiña ağnamik, nalliata nuliağigisiñiippaun taamna anitqigivñmi?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqağhich ilaanlu sanña. ³⁰ Iñuich anitqigumiñ tuqumiñ ilaqatniktugumiñaitchut naagaqaa ilaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isağuliktitun qilañmiittuatun. ³¹ Agliqisimasuknağiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anitqilikun tuquñigmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatja Abraham-lu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ Agaayyutiginjkaat tuquñaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruñ Jesus-ñum ilisauttutaa quviğusunñiqsut.

Kamanağniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ñuruat katimaniqsut tusaakamiñ Jesus-mun nipaiqsiniñiplugich Sadducee-ñuruat. ³⁵ Ilañata ilisautriñuruam maligutaksranik apiqsrugñigaa Jesus uuktuağukhugu, ³⁶ “Iñisautrii, nalliat tillisit kamanağniqsarua maligutaksrani?” ³⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamanağniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigikkaniñ tunñaviqaqtat taapkuñnuna malğunñun tillisijñun.”

Apiqsrurun Anniqsuqtikun Akiqsrutaauruakun

⁴¹ Pharisee-ñuruat katimapkağugich Jesus-ñum apiqsrugñigai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsrutaauruaq? Kia kiñuniagivaun?” Kiuniñaat, “David-ñum.” ⁴³ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Qanuqhunimi David-ñum, uqaqhuni Irutchikun, taiguutiqağniqpaun ataniğmik? Atakkii uqağniğuguuq, ⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvaŋnun akiilīñiaŋhatnunaglaan uumigiritin.’ *Psalm 110:1*

⁴⁵ David-ŋum iŋmiñik taiguutiqaqpagu Ataniŋmik, qanuŋmi Anniqsuqti David-ŋum kiŋuviagitlaniqpaun?” ⁴⁶ Nalliataunniiñ Pharisee-ŋuruat kiulguiññigaich Jesus-ŋum apiqsruutai. Tavrakŋaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtaŋuagññaat Jesus.

Jesus-ŋum Kiliktuutigai Ukpīŋŋuaqtin

23 Taatnaaniŋman Jesus uqaŋniqsuq iñugayaanun maliguaqtiminunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ŋuruatlu maligutaksriuqtut Moses-tun iñilgaanima. ³ Taatnaaniŋ tupigiraksragisi atuŋlugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasuŋaŋagich qanuq pisuutilaŋat. Atakkii atuŋmitlāitchaat sumik uqaqqaqhutinj. ⁴ Natmiqsuiragtut iñuŋnun uqumailanik. Aasiisuli ikayuŋummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaagtij iñiqtaŋiraŋigaat qiniŋqusaalhiŋagutinj iñuŋnun. Aglilaagtaniŋaich puukataurat qauŋmikiñlu taligmiŋniŋ imaqaqtuat uqaŋniŋmik suli atnuŋaŋmij niviŋalukkatanij taklilaqŋugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukŋinich aquppiutanitniŋ niŋiqpakmata, suli Jew-ŋuruat katraŋviŋitni aquppillatuplutinj qaukŋiruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paŋlatqutuplutinj suli iñuŋnun tuŋŋiraqusuuplutinj ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqaŋumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchiñhiŋamik ilisautriqaqhusi aasiñ iluqasi aniqatigiiksusi. ⁹ Taiguŋniqasiuŋsuli kiŋapayaaq maani nunami aapapsitniŋ, atakkii atautchiñhiŋamik aapaqagtusi qilaŋmiittuam. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuŋ kiŋapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñhiŋamik sivulliuqtiaqtusri, taamna Christ-ŋuruq, anniqsuqti akiqsruutauruq. ¹¹ Iñuk kamaŋniqsrauruq akunnapsitni savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiŋapayaaq kamaŋasugiruaq iŋmiñik atchiksiŋpakkaugisiruq. Kiŋapayaaq atchiksiŋruq iŋmiñik kamaŋasipkkaugisiruq.

Jesus-ŋum Suakataŋai Ukpīŋŋuaŋhatigun

¹³ “Nakhiuŋ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisii! Kaŋiqsitlāitkiksi Agaayyutim uqaŋha uqqiraqtaalu suli ilisautriñitlugich. Atriqaqtusi iñuŋnik aŋmautiqaqtuanik Agaayyutim aŋaayuaŋtaanun aglaan aŋmaŋitlugu. Isinitchusi sulipsuq isiqtailigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakhiuŋ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisii! Ivayaqtuipłusi tupiŋitniŋ sulliŋauraniŋitniŋlu uilgaŋnaat, aasiñ taimma qiniŋtinniagaqsiplusi takiruamik agaayupłusi, taamna pisigilugu anasiñnuqsasqsiuŋiksraŋsi pigiitlunjaqtuq.] ¹⁵ Nakhiuŋ, aglaliqirisiñlu Pharisee-ŋuruasiñlu, ukpīŋŋuaqtisii! Kukiłuktusi taŋiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtinigukhusi. Aasiñ maliguaqtiksraŋtaŋianikapsiŋ anasiñnuqsasŋviŋmutlasiraŋigiksi pigiitlulukhugu ilipsitniñ. ¹⁶ Nakhiuŋ, ayaunapłusi sivulliuqtauruasi! Uqaqtusi, ‘Kiŋapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suuŋitchuq, aglaan kiŋapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayaunapłusi isumalguitchuasi! Nalliak ukuak pitłuktuaŋuva—kaviqsaŋ manik naaga agaayyuvikpak ipqiŋsitchipkairuaq kaviqsaamik manijmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiŋa iñuk akiqsruqami tunillaqtuŋvikun taamna suuŋitniplugu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tunillaqtuŋviŋmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunaruasi! Nalliak ukuak pitłuktuaŋuva aatchuun naaga tunillaqtuŋvik ipqiŋsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnaaniŋ iñuum

tuniillaqtuǵvikun akiqsruqami taputiragigai aatchuutit tuniillaqtuǵviṃmiittuat.
²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiraǵigaa Agaayyun ittuaq tavrani.
²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiraǵigaa Agaayyutim aquppiutana taamnalū aquppiruaq tavrani. ²³ Nakhiuṇ, aglaliqirisiiḷu Pharisee-ṇuruasiiḷu, ukpiṇṇuaqtisii! Quḷikuraqtusi avuugutipsitñik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat ilisauttitit maligutaksrani: nalaunṇaruahiq, nagliktaq suli ukpiqsriḷiq—taapkua atuumaraksraǵaluasi minitchiraǵasuṇaǵasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunaplusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piigñiaǵagigisi qallutipsitñiñ salummautituǵlugich, aglaan iilǵataqtigagigiksi pikukturuaq natmaksigvik.
²⁵ Nakhiuṇ, aglaliqirisiiḷu Pharisee-ṇuruasiiḷu, ukpiṇṇuaqtisii! Salumapkairusi qaahñiñaitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluṇich immaukkaqhutiṇ ivayaqtuǵmik suli killiqiḷigmik. ²⁶ Pharisee-ṇuruasii, qanutun qinñitlaisigivisi! Salummaqaaqsigik iluṇiṇik qallutimlu puggutamlu, qaanigli salumayumauk.
²⁷ Nakhiuṇ, aglaliqirisiiḷu Pharisee-ṇuruasiiḷu, ukpiṇṇuaqtisii! Ittusi qinñiyunaqtuatun iluvǵich siḷataatitun, aglaan iluṇich immaukkaqhutiṇ tuquṇaruat iñuich saunigñitñik suli qaayugñapayaaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaahñiñapsigun sagviaqtuǵaqtusi iñuṇun nalaunṇaruatun iliplusi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ukpiṇṇuaǵutiniḷ pigiilqihigñiglu.

Jesus Sivuniksriqiruq Anasiñnuqsaaǵviksraṇatnik

²⁹ “Nakhiuṇ, aglaliqirisiiḷu Pharisee-ṇuruasiiḷu, ukpiṇṇuaqtisii! Qinñiyunaqsagisi iluvṇich sivuniksriqirit suli nalaunṇaruat iñuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Iñuuni-aqsimagupta inilǵaan taimani aapaavut iñuuniaqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinñitñi iñuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitñik ilisimaraunigsusi kinuviaǵitilaapsitñik tuqqutchiruanun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiuṇ sivulliapsi aullaǵniikkaṇat. ³³ Ilipsi qitunǵaṇich tuqunaqaqtuat nimiǵiat! Qanuǵlugu naṇaṇiaqpsiuṇ anasiñnuqsaaǵviṇmuktitaaviksraqsı? ³⁴ Taatnamik tuyuǵisiruṇa sivuniksriqirinik ilipsitñun puqiksaaniglu iñuṇnik aglaliqiriniglu—iluṇich tuqqutkisigisi, suli iluṇich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipiǵaqtuǵlugich ktraǵvipsitñi suli qimaaratchiḷugich nunaaqqimiñ atlanun nunaaqqiñun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiñnuqsaaqsıuḷiksraqsı tikiññiaqtuq ilipsitñun maqitchipkaiḷapsigun aṇatnik nalaunṇaruat iñuich maṇa nunamun, aullaǵniilugu iñuaqtuḷhaniñ Abel-ṇum iñuaqtuḷhanunaglaan Zechariah-m iǵñiṇan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunǵakni agaayyuvikpaumlu tuniillaqtuǵviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamık, iluqani tamanna anasiñnuqsautiksraṇ tikiumagisiruq makunṇa iñuṇun pakmapak iñuuranun.

Jesus-ṇum Piqpaksriḷha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutchuuruasii sivuniksriqirinik miluqtuiruasiiḷu uyaǵaṇnik tamatkuniṇa tuyuurauruanik ilipsitñun! Akulaiǵlugu katitchummiuǵaluǵagigıtka iñugikkasi, atriḷugu aqargiqpak piyaquqtaiḷitñiktuatun paiyaagmiñik ataaknun isaquṇmi. ³⁸ Atañii, tupiqsi suksraakkaullapiaǵniaqtuq suuñiḷaǵuǵlugu. ³⁹ Taatnaḷuṇa uqautigipsi, qinñitqikkumiñaitkipsitṇa nipliǵñiaḷapsitñunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piḷiutigiliuṇ taamna tikitchuaq atqagun atañum.’”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquqñiaľhanik Agaayyuvikpaum

24 Jesus unitkaqsiptomagu agaayyuvikpak maliguaqtaiń upyaugńigaat ininĩtńik agaayyuvikpaum. ² Jesus-ńum apiqsruqńigai, “Iluqaisa makua tupqich qinĩnitpisigich? Uqautigipsi, Kisinńuqtaqağumińaitchuqunńiń uyağañmik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Iľuıııuğutnıglu Piyuaqsiuľiksramıglu

³ Jesus aquppipkaqtıtlugu iğgimi taggisıaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiń utlańnıgaat kisipkuqhutıń apiqsruqlugu, “Uqautitigut uumińa. Qakugun tamanna atuummıńiaqpa? Sukun iľtichuqutıgun iľtichuğisıvisıa agıyasıgıvich suli nuna isukkiyasıkan?” ⁴ Jesus-ńum kiunıgı, “Qaunatqiağigitchi iľuıııı kinninitchuma-gaasi. ⁵ Atakkii ińugiaktuat ińuich agıgisirut uqağutıń, ‘Christ-ńuruńa,’ aasiıń kinnitńigutıń ińugiaktuanik ińuńnik. ⁶ Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamıń uņasısuamıńılu. Iqsıńiaqası atakkii iluqatıń tamatkua atuumaruksaurut aglaan isukkińgitchuqsuli. ⁷ Nunaaqqich anuyıuğisirut akıllıgıksillutıń avatmun suli atangıvıich akıllıgıksillutıń avatmun, nigısuksıuľiqmıľutıń, suli nuna aulapmıľuni nanıpayaaq nunani. ⁸ Iľuqaitńik tamatkua aullağniısaagıgai aulıyautıľhum.

⁹ “Qaisaugisirusi naglıksaaqsiuľiksrapıitńun, suli tuqqutauľiksrapıitńun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniń pıqutıgiluńa. ¹⁰ Taimanıquppan ińugiaktuat ińuich ukpıgutaıgńiaqtut, aatchuutıgırağautıľutıń avatmun suli uumıkkutıľutıń avatmun. ¹¹ Ińugiaktuat sıvuniksriqirıńńuaqtuat agıgisıpmıńıqsut kinnitńigutıń ińugiaktuanik ińuńnik. ¹² Suli pisıgilugu ińuich pigııııqıľhat ińugiaksıtmukhutıń pıqpakkutaat niglaqsıńiağaa. ¹³ Aglaan ińuk makıtaruaq payańaıguni isuanun annıqsukkaugisıruq. ¹⁴ Qulıaqtuagıgisıgaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim anayauqautaagun, uqautıgilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isuklitkisıruq.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁵ “Ińuk aglıqıruaq ukunıńa kanıqsıli. Qıńıgıniağıksi nağğunallapiağataqtuaq qıkağlugu ipqıtchuami inimi inıksrağıńisamińi, Daniel-ńum Agaayyutim sıvuniksriqıraa uqautıgıkkana. ¹⁶ Taıpkunani uvluni ińuuniaqtuat nunanı Judea-m qımakkumaut iğgıńun. ¹⁷ Ińuksuli itkumi tupıgımi qaanıńi atqağıniaqanı aikığıuni sumik tupıgımi iľuaniń. ¹⁸ Kińasuli ińuk nautchiıvıńmi itkumi utıgıniaqanı aikığıuni quppıgaagımińik. ¹⁹ Taıpkua uvlut tikıtpata, nakııuń ağnat sıńaiyaunıgı-mıń suli aakat mıľuktıtchıgıuıńı iľılgauragımiknik. ²⁰ Agaayutıtchi qımaľıksraqı atuumatquńıllugu ukıumi naagaqaa mıńgıuıqısağvıum uvluańi. ²¹ Atakkii taıvrumanı naglıksaaqpauralıksraq atuumagisıruq atrıgıńisana atuumaruam aullağni-ıľhaniń nunam uvııanunaglaan. Taatnasıq naglıksaaqpauralıq atuumıtqıńńi-anıtchuq taavruma aquagun. ²² Aasiı Atangum makua uvlut iľanńaqtaanısuaq-pagich, kińa ińuk annıqsukkaıyumińaitchuq. Aglaan pisıgıplugich pıksraqtaanı Agaayyutim taapkuu uvlut iľanńaqtaagısigai. ²³ Taimanıquppan kua ińuum uqau-tıkpasi, ‘Qıńıqsıuń, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniıttuq,’ ukpıgıni-aqasıgik. ²⁴ Atakkii annıqsuqtıńńuat suli sıvuniksriqirıńńuat iľıgisirut savaaqağutıń kamańaqtuanik savaanı suli quvıqnaqtuanik. Taapkuunua kinnıńiağıńaıch Agaayyutim pıksraqtaanı pisagıyumińağumısigik. ²⁵ Atanıı, uqautıgıpsı taavrumıńa atuummıgaluaqnagu.

²⁶ “Aasiilī kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami inniḷugu tatpavunjaqasi naa-gaqaa iriqsimaniḷugu uvani tupqum iḷuani ukpiḡiniaqasiuñ. ²⁷ Atakkii Iḡñiña Iñuum agḡigisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummaḡiksipmatun qilak kivak-namiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaaqsuli tuquñaruaq itpan, tavrūña tiñmiaqpaich tuquñaraqtuḡuuruat katisuurut.

Agḡiḡiksraña Iḡñiñan Iñuum

²⁹ “Aquurañagunaasiñ uvluiñ nagliksaaqsiuḡhum, siqiñiq taaqsigisiruq suli tatqiq qaumaḡiñḡiḡuni, uvlugiat katagaqmilutiñ qilañmiñ suli qaummatipayaañi siḷam nuktitaulutij inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

³⁰ Taivrumani uvluni iḷtichuqquataa Iḡñiñan Iñuum sagviḡisiruq qilañmi. Iñupayaaña nunam qialuni qiñiḡisigaat Iḡñiña Iñuum agḡiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sanḡimi-gun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalḡuqtautiqpaktuglughich nip-ituruat tuyugigisigai isaḡuligikkani katitchityaqtillughich piksraqtaagmiñnik iñuñnik nakitñapayaaq nunami.

Iḷisaaksraña Asirritḷaitchuam Napaaqtum

³² “Iḷisaagaḡitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatanjich naugaqsis-mata suli suñaaqsiplutiñ qituglipmata iḷisimaragigiksi upiḡaam qalliḡha. ³³ Taat-natuntuuq qiñiḡupsigik tamatkua atuummiruat iḷisimaniaqmigiksi Iḡñiña Iñuum qallilḷapiaqtilaaña qakma. ³⁴ Iḷumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquaniññanitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵ Iḷuqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisiruk, aglaan uqaḡhich uqautigikkatka piiñḡigumiñaitchut.

Pivia Agḡiḡiksrañan Iḷisimaraitchuq

³⁶ “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaḡ sumi tikisilaaksraña. Isaḡulghich qilañmiittuat unniikii iḡñiḡuruam nalugaat. Kisimi aapam iḷisimagaa. ³⁷ Iḡñiña Iñuum agḡiqpan taimanisun itkisiruq atrilughich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpaḡhum iñuich niḡimaaq-tut imiqsimaaqhutiñlu, iḷaqatniktuqhutiñ suli qitunḡatiñ iḷaqatniktuqtitlughich Noah-m isiḡniḷhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich iḷtichuḡiñiññiqsut atuumaniaqtuamuk uliqpanmun pisaḡilḡataqtitlutiñ. Taatnatun itkisipmiuq Iḡñiña Iñuum agḡiqpan. ⁴⁰ Maḡuk aḡutik savaktuak nautchiiviñmi, iḷaqataa tigurauliḡisiruq aasiñ iḷaqataa uniktaulighuni. ⁴¹ Maḡuk aḡnak mukkaaksriuqtuak mukkaaksriuḡviñmi, iḷaqataa tig-urauliḡisiruq aasiñ iḷaqataa uniktaulighuni.

⁴² “Taataḡusi ataramik itqanaitchuksraursi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atan-napsi agḡiḡñiaqtilaañanik. ⁴³ Aglaan iḷisimayumagiksi una, tupqum iñuan iḷisi-mayumiñ napmun iḷikpan unnuaq tigliñniaqtim agḡiḡñiaqtilaaña qaunaginayaqtuq tigliñniaqti siqumḡutitquñiḷugu tupiḡmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuksraup-miusi atakkii Iḡñiña Iñuum agḡiḡñiaqtuq sassaḡniḡmi niḡiugvigiñisapsitiñ.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruañupluni isumatupluniḷu savaktauva? Ilaañuruq añaayuqam qaukḡiḷiutikkaja atlanun savaktimiñun tupiḡmiñi ittuanun niqiḡsritñiktaqtua-

mun piviksraq nallaullapiaqlugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti añaayquam utigumi paqitaja savaagiglugu. ⁴⁷ Ilumun uqautigipsi, atangum pik-sraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitnik suurağmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktauniqpan pigiitluni? Isumapiağniqsuq inimiñun, ‘Añaayuqağa mau-nauraq utigniañitchuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli nigiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Añaayuqaja taavruma savaktim utigniaqtuq ilañatigun uvlut nigiuğinisillugu ilaanik sassağniğmilu qaunaginisillugu. ⁵¹ Atangata agğigumi tatapsallapiağisigaa piqasiutipkağlugulu ukpiññaqatinun. Tavrani iñuich qiağisirut tiriqulatchilugillu kiggutitij.”

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

25 “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qulitun aputituqsimaitechuatun tiggumiaqatuanik nanniuramiknik pağiaqlugu ilaqatniğniaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuajuniqsut, suli tallimat isumatuitlutitij. ³ Taap-kua isumatuitchuut saagağmiñiğaiç nanniuratiñ, aglaan uqsritqiutiksrañitnik saaganğiñniqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqiutiksraligaagñisut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniğniaqtuaq tuuliunapkaqlugu taapkua iluqatiñ siñiñnialiqamiñ siñiksagñisut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniğniaqtuaq agğiq-suq. Anilusi pağiaqsuq.’ ⁷ Iluqatiñ aputituqsimaitechuat makitnamiñ ikummak-taagñiğaiç nanniuratiñ. ⁸ Isumatuitchuut uqautiniğaiç isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilañanik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiniqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat ki-uniğaiç, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluñmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullağusi taipkunaja tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigiagitchi piksrapsitnik.’ ¹⁰ Tavrani isumatuitchuut aullağniqsut, aasiñ tauqsigiaqtitlugich ilaqatniğ-niaqtuaq agğigñisquq. Taapkua itqanaitechuat isiqatigigaat katchuutivimun nigiq-pagiaqhutiñ, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli agğiqmiñisut alğianjich nivi-aqsia. Uqaagsigaluaqtut, ‘Ataniiq, añaautillañniaqtigit.’ ¹² Aglaan kiuniğai, ‘Nalu-niğipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnağusi qaunatiqiağigitchi. Atakkii nalugiksi uvlug unniñ sassağniq Iğniña iñuum agğilksraja.

Atrikusaun Piğasutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuvva Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriaqtuq aputmik iglausuktu-amik ujasiksuumun nunamun. Inimiñuqplugich savaktigikkani qaunaksriiutiniğai suurağmiñun. ¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñiğaa 5,000-tun maniñnik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipłuni pitłakkağmigun. Aasiñ aullağniqsuq iglauviksrağmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun maniñnik aullaqhuni piñatchiasuqajani tauqsigñiutiginigai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññap-saaqmiuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayuqağmi maniña. ¹⁹ Akuni piilğatağalu-aqami añaayuqanañ taapkua savaktit utigniqsuq, aasiñ makpiğarriqutiaqsipługich maniksriusriañatigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutiruaq at-lamik 5,000-naktaagmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuñ 5,000-nik.’ ²¹ Añaayuqanañ taavruma uqautigaa, ‘Savaaqal-lautağniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruajuniqsutin savakti! Tuniqsimatriiñiq-sutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillañniagikpiñ añaalatigugutin iñugiak-

tuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqagikkapni.’²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniñnik agqiqhuni uqagmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun maniñnik, uvva piññapsaaqtuñ 2,000-nik.’²³ Añaayuqanantuuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruñuniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqagikkapni.’²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniñnik agqiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuqaunungitchutin aqun. Pukuiragtutin nautchiivigiñgisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivigiñgisapniñ nautchiaksranik.’²⁵ Sivuugapluna taatnaqluna irigitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’²⁶ Añaayuqanun uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiigvigiñgisamniñ katitchiplunaju kangaqsruivigiñgisamniñ nautchiaksranik.’²⁷ Ilinayağnitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiguma akuqtuitlanayaqtuñ pimnik naggutititnik.’²⁸ Aasiñ uqautiniğai atlat savaktit, ‘Pisigin taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasii taavrumuñ 10,000-tun maniaqtuamun.’²⁹ Tavraasiñ kiñapayaaq anjalatchillautuqtuq aatchuusriagmiñnik piññapsaağisiruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññangitchhuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkagmiñnik piikkaugisiruq ilaaniñ.³⁰ Siñitchiun piññanjiurangitchhuaq savakti taaqtuam taagñiqsrananun. Tavrani qiağisirut tiriquullaisa kiggutitij.

Aviktuiliksraq Nunam Iñupayaurani

³¹ ‘Iğniñ Iñuum aggitqikpan kamanaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isaguligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpanmiñun kamanaqtuamun.’³² Aasiñ iñupayaurani nunam katitağisirut sivugaanun. Tavrani aviktuğisigai atausiuttaaglugich, atriługu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttułuranin. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpiniñ tunaanun, aglaali tuttułurat saumium tunaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpiniñ ittuat, ‘Maunagitchi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiun Agaayyutim añaayuqautaa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iniqtaulhaniğlaan nunam. ³⁵ Atakkii niğisuktauqama niqiksritçagigikma. Imigukamalu imiksritçagigikma. Iğlaanukama aiyugaaqluna isiqtitagigikma. ³⁶ Atnuğaanitñama atraksritçagigikma atnuğamik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitluna isiqattaagagigikma.’³⁷ Tavralli iñuich nalaunjaruat kiuniağaat, ‘Ataniiq, qanaaglaan qiniqpisigiñ niğisukavich aasiñ niğipkaqhutin naagaqaa imigukavich imiqtitagivisiğin?’³⁸ Qanaşuli qiniqpisigiñ iğlaanuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğaanitñavich atnuğaaqtitpisigiñ?’³⁹ Suli qanaaglaan qiniqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsiviniñmiitnavich takuniqpisigiñ?’⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Ilumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsranatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’⁴¹ Aasiñ uqautiniaqmigai tamatkua saumium tunaañi, ‘Piigitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkau-niaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiyaanuruamun tuunğagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritlaitchipsitña. Imiguliqama imiksritlaitchipsitña. ⁴³ Iğlaanukama aiyugaatlaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqtitlaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviniñmiitnamalu isiqattaatlaitchipsitña.’⁴⁴ Tavraptuuq kiuniağaat itnağutin, ‘Ataniiq, qanaaglaan qiniqpisigiñ niğisukavich imigukavillu naagaqaa iğlaanukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu

aasiin savautingitlutin?’⁴⁵ Aasiin kiuniagai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisungitñapsi atautchimunniiñ nagligna qniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiñguqsaqsiuvimun, aglaali nalaunnaruat isuitchuamun iñuukigmun.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

26 Jesus uqaḡuiqami tamatkuniḡa, uqautigai maliguaqtini, ² “Iḡisimarusi, malḡuk uvluk aquagun atuumagisiruq Jew-nuruat niḡiqpagvikaanḡat atilik Apqusaakkauligmik, aasiin Iḡniḡa Iḡuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutrak-srauluni.” ³ Qaukḡinich agaayuliqsit [suli aglaliquirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpananun qaukḡiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiniqsut ti-gusraḡukḡugu Jesus nalunautchiḡutin tuqulluguasiin. ⁵ Aglaan uqaḡniqsut, “Niḡiq-pagvikaam uvluaḡi taatnaḡnianḡitchikput. Iḡuich aḡalanniḡuktaiviaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriiñ Jesus Bethany-miititlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tik-iññigaa aḡnam saagaqhuni nakasrunḡḡuanuramik tipraḡiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niḡiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiiñiqamitruḡ iḡuagiñiññigaaḡ nipliqhutiḡ avatmun, “Supman asiñun tipraḡik-saun atuqpaun? ⁹ Una tipraḡiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiññ nagliḡnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ñum ilitchuḡiplugu nipliutigikkaḡat uqautiniḡai, “Su-vaata una isumaaluksaapisiuḡ aḡnaq? Savautigaḡa savaallautamik. ¹¹ Nagliḡnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aḡlaan nayuqtiginiangitchipsitḡa ataramik. ¹² Uvvaana aḡnam kuvikamiuḡ tipraḡiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauḡiksraḡa. ¹³ Iu-mun uqautigipsi, nanipayaḡaḡ tusaayugaallautaq quliaqtuanḡukpan nunapayaani, taavrumaptuḡ aḡnam savaḡa uqautaugisipmiuḡ itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴Taimmali ilanjata qulit malguk maliguaqtit, atiqaqtuaq Judas Iscariot-mik, ut-lautiniqsuq qaukdijitnün agaayuliqsit ¹⁵uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitña Jesus aatchuutigupku ilipsitnün?” Akiñiññaat inñiññaq qulitun maniñnik. ¹⁶Tavrakñaniñaglaan Judas qaunaksruaqsiuq piviksramik aatchuutigisrukhugu Jesus.

**Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi
Nigiqpagviani Atilinmi Apqusaakkauñigmik**

¹⁷ Sivulliippiami uvluaani nigiqpagvikaam puvlaksignigilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññaat Jesus uqautiluguasiñ, “Nani itqanaiyaquvisigut nigiqpañik-srapnik atilijmik Apqusaakkauñgmik?” ¹⁸ Kiuniñgai, “Nunaaqqimugitchi aputmun ilisimakkamun uqautilugu, ‘Iñisautri uqaqtuq, piviksraña qalliuraqtuq. Nigiqpagvia atilik Apqusaakkauñgmik nigñvivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.’” ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ñum piraksirrutaatun ilinjitñun, aasiñ itqanaiyaqhutin nigiqpagviksramun atilijmun Apqusaakkauñgmik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinnisusq nigisukhuni piqatigiplugich qulit malguk [maliguaqtini]. ²¹ Niñiñallagmij Jesus-ñum uqautigai, “Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiñaana uumiksriñun.” ²² Iluqatin isumaalutchallapiagataqtut. Atau-

siuttaaqhutin apiqsrillaagaqsigaat, “Ataniiq, uvaŋaunġitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilaanuruq misuqatauruaq argaŋmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaana uumiksriñun. ²⁴ Iġñiŋa Iñuum aullaġisiruq uqałhum aglak-simałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna anun Iġñiŋanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñġiññiġumi.” ²⁵ Tavralli Judas-ŋum aatchuutigitniktuaŋan apiqs-ruġniġaa, “Ilišautrii, uvaŋaunġitchuq, amii?” Jesus-ŋum uqautiniġaa, “Ii, ilviuruq.”

Ataŋum Nullautchigvia

²⁶ Niġillaġmiŋ Jesus-ŋum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niġġisjun, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Im-iġvigisjun! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruaq iñugiaktuanun aullaġniiruaq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmił uñunñi. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqi-naġñiġaa sivunniugutni iñunñun natqigutiksraupluni killuqsautiñitñun. ²⁹ Im-itqinñiangitchuŋa taavruma asiam misuġuaniñ uvakŋaniñaglaan tikiłgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa aŋaayuqautaani.” ³⁰ Atuanikamiŋ atuutmik aullaqtut iġġimun tagġisiquatuumun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaaliksrana

³¹ Pisullaġmiŋ Jesus-ŋum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiaġipsitŋa uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałiñni itna,

‘Tuqtukisigiga munaqsri,
aasiñ ipnaich siamillapiagutin.’ *Zechariah 13:7*

³² Aglaan anipkakkauanikkuma tuquġiġmiñ, aullaġisiruŋa sivupsitñi Galilee-mun.”

³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatiŋ atlat suksraaġaluaqpatin sumiunniñ taatnaġumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ŋum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma piŋasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piilaagiyumiñaipiaġikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaq-tagmiut iluqatiŋ maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ŋum aullautigai maliguaqtini inimuñ atiliŋmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuaqtuaqtilluŋa iñuŋa.” ³⁷ Aullauplugich Peter malġuglu iġñanik Zebedee-m alianniuliqsuq iħuillilapiaguhuni. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumaillilapiagñiqsuŋa. Alianam piŋaġiħiñaagutaŋa. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillaġluŋa.” ³⁹ Taiñuŋaqaallakhuni pul-lapiaqługu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuħiġigupku piġuŋ qallutaa naglik-saħhum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuħiġiñllaaptun aglaan ilvich pisuħiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinnigai siñiktuat. Apiqsruġniġaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitŋa atautchimiunniñ sassaġniġmi? ⁴¹ Siñiñniasuŋaqasi agaayulusi. Ukpiqsrisaiŋitchumausiłi uuktuaqsiugupsi. Iłmun irrusiq piyummatiqagala-aqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullaqtqilgitchuq iłaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piġumiñaitpan uvaŋniñ imiqtaksraġipiaġupku piłagu pisuħiġkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii iriŋich siqup-saġulillaapiaguhutin. ⁴⁴ Uvvaasiñ aullaqgitchuq agaayutyahuni piŋatchiġugich,

uqaqhuni taapkuniņasuli uqautigikkağmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami mal-iguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuaqpisisuli iñiqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassa q tik-itchuq aatchuutigikkauviksraña Igñiñan Iñuum arganjitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuağa imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtitlugu Judas agğigñiqsuq, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatiqağniqsuq iñugiallapiaqtuanik iñuñnik savikpiriaqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñijitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtiğruañitñiñlu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuaq piqatini ilitchuqutiksriññigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliñiñaaqługu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiñ kunikługu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “İlauraamaañ, tavra taatnağiağuguutinkii.” Tamatkua iñuich tiguñiqluğugu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrani ilañata taapkua piqatiñiñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtiqluğuasii savaktiña qaukñiata agaayuliqsit. Uugiraqamiuñ tavra siutaiqsigñiğaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtir-ruñ savikpaiñ puuñanun atakkii iluqatiñ aņuyaktuat savikpakun piyaqquğisirut savikpakun. ⁵³ Isumañitpich iñiqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqilunja, akkuvaurapiaq tuyuğayağaña qulit malğuktun kavluutinik isaguliñnik. ⁵⁴ Taatnağupku qanuğuni Agaayyutim uqalħa immiumagisiva uqağiruaq taatna ittukšraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai iñugiallapiaqtuat iñuich, “Savvaqluktauvik, atakkii ag-ğiqhusi tigutyaqłunja savikpañnik anautaniglu. Uvluğagipman aquppigaluğaqtunja piqatigiplusi agaayyuvikpañmi ilisautriplunja, aglaan tigusratlaitchipsitja. ⁵⁶ Aglaan iluqatiñ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqalħich uqağikkañich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatiñ maliguaqtit unitchaat pigruqhutiñ.

Jesus Apiqsruqtugaat Uqaqsittaagviñmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniğaat Caiaphas-mun qaukñiat agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliuqtiğruatlu. ⁵⁸ Aasiñ Peter-m maliñniğaa uñasiuraaqhuni qaukñiata agaayuliqsit igluqpañan silataanunaglaa. Isiqhuni aquppiqaatuniqsuq qauñaksrini qiniğukługu qanuğisitilaña. ⁵⁹ Qaukñiñich agaayuliqsit sulı iluqatiñ uqaqsittaagtitchirit pakaqağniqsut tañiğilaanik ilisimarauruanik sagluutigilugu Jesus tuqquťchukługu. ⁶⁰ Aglaan paqitchiñiñniqsut sumikunniñiñ, iñugiakkaluaqhutiñ tikiaruat tañiğilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchiñitçhut. Kiisaimmalu malğuk tañiğilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna iñuk uqaqtuaq, ‘Piyaqqułħiñaugiga agaayyuvikpaña Agaayyutim aasiñ nappatqiglugu piņasuni uvluni.” ⁶² Uvvaasiñ qaukñiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak iññuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukñiata agaayuliqsit uqautiniğaa Jesus, “İtqağun una, Pakma nayuutirugut sivuğaañi iñuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Igñiña Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun taimma qiniğisigiksi Igñiña Iñuum aquppiruaq taliqpian tuñaani sañpipayaaqquťtuam, agğiguni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukñiata agaayuliqsit aligaagñiğai atnuğaani uqaqhuni, “İñmiñik uqağniqluktağniqsuq! Suvaatami

piqagupsaaqpisa ilisimarini? Pakma tusaagisi uqagñiqhūtai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiuniġaat, “Tuquruksraġuqtuq.” ⁶⁷ Aasiñ tivvuaqtuqaqsiñġaat kiiñanagun qakiqtaqsimmaan pattakhugu arganmiknik. ⁶⁸ Uqagñiqsut, “Christ-ġuruatiin! Nalautchaġutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnaħhatni Peter aquppiñiqsuq siłataani igluqpaum. Niviaqsigaa tikitlugu nipliutiniġaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ġmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaqtuq iluqanisa takkuatni uqaqhuni, “Naluruġa sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiñ anipman qanitchaġruamun, atlam qiniqlugu uqautiniġai tamatkua tavrani-ittuat, “Uvvauna iñuk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaqtiksuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna anun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitlugu Peter, “Ilmun ilagigaatin taapkua, atakkii uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñuqsagñi uqangiññiguma ilumutuuruam. Nalugiga kisuu-tilaġa taavruma anutim.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ġum inmiñun itna, “Aqargiqpak qalġuq-tagaluaqnagu piilaagutiginiagikma pinasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiaqhuni.

Jesus Pilate-muutiniġaat

27 Uvlaatchaurami qaukñiġich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruanġich Jew-ġuruat sivunniġniqsut tuqqutchuklugu Jesus. ² Qiliqlugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavrani Judas, Jesus-ġum aatchuutigiriġa, ilitchuġikami Jesus-ġum tuqqutak-sraġuqtilaananik nunuuratchallapiagñiqsuq utiqtitlugich taapkua iñuiññaq qulit maniurat qaukñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanitñunlu Jew-ġuruat ⁴ nipliqluni, “Killuqsagtunja atakkii aatchuutigitniklunja patchisailaamik iñunmik.” Kiuniġaat, “Suutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaagigñi.” ⁵ Judas-ġum miłuqsautiniġai maniich agaayyuvikpanmun. Aullaqami qimiññiqsuq inmiñik. ⁶ Qaukñiġich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliġniqsut, “Maliġu-taksrakuagñanġitchuq tugvaigupta maninmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniġniqsut tauqsiutigisuklugu utkutchirim nunaġanik iluviqagvigsuklugu iglaanuruanun. ⁸ Taatnaqlugu taamna nuna taiguutiqaġaat nunaġanik augum ugluvanunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqu-suq uqauttutauruq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriqiri uqautigikkana, “Tigunigaich iñuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich iñugiaktillaanġat Israel-aagmiut sivunniutigikkaniġich akiliutigisuklughich ilaanun.)” ¹⁰ Tauqsiutiginiġaat utkutchirim nunaġa, maliġutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuġaa Pilate-ġum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuġaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruġniġaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ġuruat?” Jesus kiuniġaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukami qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu ki-

upjiññigai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpuq ilaanun, “Tusaqsagijitpigich ilisimariqsuutinjich akikñaqhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ñum kiunjiññigaa atautchimikunniñ uqaqsagñigmik. Kavanauruaq quvigutchallapiagñiqsuq.

Jesus Tuquruksragugaat

¹⁵ Uvvaasiiñ ukiugagipman nigiqpagvikaami kavanauruaq anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik iñuich pisukkanatnik. ¹⁶ Taatnañhatni iñuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkanat atiaqtuq Barabbas-mik. ¹⁷ Inugayaat katipmata Pilate-ñum apiqsruñigai, “Nalliaknik anipkaitquvisitña—Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuginiñaa tamatkua qaisilaanaj Jesus injmiñun siqñataqahigmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppipkaqlugu atangum aquppiu-tañani, agñaata tuyuñigaa uqqamik itnaqlugu, “Ilaksianagu taamna nalaunñaruaq iñuk, atakkii ihuilliuğutigillakkiga ugluvak siññaktugiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukñjisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunñigaich inugayaat apiqsruqlugu anipkaqu-plugu Barabbas aasiñ tuqutillugu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruñigai, “Nalli-aknik ukuak iññuk anipkaitquvisitña?” Iñuich kiuligñigaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ñum apiqsruñigai, “Suniaqpiguasiiñ Jesus taiguutiqaqtuq Christ-mik?” Iluqatin kiuniñgaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ñum nipliutiniñgai, “Sumik sava-maqluqaqpa?” Aglaan nipaalapsaaqsiñagñiqsut nipitusillapiaqhutin, “Kikiaktuuti-li sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuginiqsuq qanugunniñ piyumiñaiñhanik su-liasiiñ apai nipruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni igguñigai argañni sivugaatni inu-gayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunitchuñ uuma iñuum tuqutauniañh-agun. Taamna savaagigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalanisut, “Anasiññuqsausiak-sraq tuqqutauñhagun illi uvaptiknun qitungaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ñum anip-kagñigaa Barabbas, aasiñ ipigaqtuqtitqaaqlugu qaiññigaa Jesus anuyyiuqtinun kiki-aktuutityaquplugu sannigutamun.

Anuyyiuqtit Mitautiginigaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ñum anuyyiuqtinñ Jesus aullautiniñgaat kavanauruam igluqpananunaasii, katipkaqlugich anuyyiuqtipayaat avataniqqlugu Jesus. ²⁸ Atnuğaiyaqlugu atipkağniñgaat kaviqsaamik atnuğamik. ²⁹ Niaquğusiugñiqsut kakitlagñanik iliplugu niaquanun tigummialiqhugulu ayauppiamik taliqpiagun. Aasiñ sitquqhutin sivugaanun mitautigiaqsiñgaat nipliqhutin, “Pağlagiptigiñ, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuğniñgaat Jesus pipqlugu taamna ayauppiaq anaumiaqsipluguasiiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruñ Jesus anuyyiuqtit mattaqlugu atnuğaaq atukkana atnuğaatqiksinnigaat atnuğaanjiñik. Aasiñ aullautiniñgaat kikiaktuutikkauviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniñgaat Sannigutamun

³² Anuyyiuqtit anillagmij nalaunniñgaat anun Cyrene-nağmiu atilik Simon-mik. Nunuripqlugu taamna anun iqsruktinnigaat Jesus-ñum sannigutanjanik. ³³ Tikitñamin inimun atilimnun Golgatha, itna mumiutiqaqtuq “Saunga niaqum,” ³⁴ anuyyiuqtit qaitchiñgaat misuqqumik avuutqamik sunamik. Aglaan Jesus-ñum uuktualakkalu-aqamiuñ imiğunjiññigaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruñ Jesus anuyyiuqtit autaağniñgaich atnuğaanji injmiknun saaptaqtuutigiplugich. ³⁶ Aquvinnisut qaunagiaqsiplugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan iliniñgaat pasikkun ilaagun, aglausimaruaq itna,

“Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ɲuruat.” ³⁸ Malguk tiglinɲiaqtik kikiaktuutiqatigip-miñigik Jesus-ɲum, ilaqataa taliqpianun aasiin ilaqataa saumianun. ³⁹ Inuich apqusaauqtat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanɲatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqaɣuuruatin piyaqulhiñauniplugu agaayyuvikpak nappatqiglugu piņasuni uvluni, anniqsugin ilipnik. Iɣnigikpatin Agaayyutim, atqagin sannigutamiñ.” ⁴¹ Taatnatun qaukɲinisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanapmiñigaat Jesus. ⁴² Uqaɣniqsut, “Ikayutlagaluagai atlat inuich, aglaan inmiñun ikayulguiñniqsuq! Umialgikpaun Israel-ɲum, ki atqagli kikiaktuutriviñmiñ. Aasiili ukpigiḡisigikput. ⁴³ Tunɲaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiaɣumiun anniqsugliun Jesus pakma, atakkii uqaɣniqsuq iɣniginipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglinɲiaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanapmiñigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiqquman taaqsiñiqsuq nunapayaami piņasuni sassagñigñi. ⁴⁶ Iliyuñnaqsiplan qulinguɣutailam sassagñinanun Jesus nipliɣniqsuq nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiña?) ⁴⁷ Ilañisa inuich tamaani qikaqtat tusaakamitruñ taamna uqaɣniqsut, “Uvva uuma aɲutim tuqɲiragaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauua ilaɲat inuich tigusiñiqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnigaa misuɣuqɲumik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiin qaiñniḡaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilaɲich inuich nipliɣniqsut, “Ilaksianasiun. Naipiqtuḡlakput Elijah agḡigisipmagaan annautityaḡlugu.” ⁵⁰ Aasiin Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniḡniɣniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq niviɲaruq agaayyuvikpañmi siiksigniqsuq tatpichakɲa takanuḡaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulɪ uyaḡaich qupluqhutin. ⁵² Iluvḡillu aḡmaḡniqsut aasiin inuḡiaqtat Agaayyutim inuñi tuqugaluaqtat aḡitqikhutin. ⁵³ Aḡitqianikamiñ uniñniḡaich iluviqtin, aglaan aquagun aḡitqilhan Jesus-ɲum nunaqqimuniqsut ipqitchuamun sagviqhutin inuḡiaqtuanun inuñnun. ⁵⁴ Aḡuyyiuqtit aḡalatiñillu qaunaksriruut Jesus-mik qiniqamiñ aularuamik nunamik sulɪ supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiaḡniqsut nipliqhutin, “Ilumun iɣniḡiniḡaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Inuḡiaqtat aḡnat qiniqtuaḡniqsut uḡavaniñ. Tamatkua aḡnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautriyaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupmiñiqsuq Mary Magdalene, Mary aakañak James-ɲumlu Joseph-ɲumlu, sulɪ aakañak iḡñañisa Zebedee-m.

Jesus Iluviñigaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agḡigñiqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-ḡmumik maliguaqtaupmiñisuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginigaa timaa Jesus-ɲum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ɲum atqaqamiun timi aasii nimiqsruḡniḡaa salumaruamik ukiñhaamik. ⁶⁰ Aasiin in-illañniḡaa Jesus-ɲum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyaḡaḡmi, iluviksraḡmiñun inmiñik. Aksraanikamitruñ uyaḡakpak umiñniḡaa talua iluvḡum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvḡum.

Munaqsrit Iluviḡmi

⁶² Uvvaasiiñ uvlutqikman, itqanaiaḡvium uvluan aquagun, qaukɲinich agaayuliqsit sulɪ Pharisee-ɲuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutin, “Aḡuun,

itqaġikput taavruma kinnirim uqaġikkaṇa iṇuunṇaġmi makitqikkisiṇipluni aquatigun piṇasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiṇ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piṇasuni uvluni. Maliguaqtai agġipiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ṇum aasii uqautilugich iṇuich aṇitqinṇilugu tuqumiṇ. Taatnasiq sagluḥiq pigiitlukkisiruq sivulligmiṇ sagluutimiṇ.” ⁶⁵ Pilate-ṇum uqautiniġai, “Piksraġusi aṇuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitṇik qaunagityaqsiuṇ iluviq pisuqtilaapsitṇi.” ⁶⁶ Tavrall utlautiniqsut iluviġmun aṇmaġumiṇaiyaġiaqlugu uyaġak, sul i qaunaksriḥiqḥugu aṇuyyiuqtinik.

Jesus Aṇitqiksuk Tuquḥigmiṇ

28 Aquagun minġuiqsiaġvium, qauniuraaġataqtuami sivulligmi uvluni akun-niqsaam, Mary Magdalene-ṇumlu atlamlu Mary-m qinṇiġiaġniġaak ilu-viq. ² Tavratavrani suamaruam iṇu iliqsraqtuq, atakkii isaġulgan Atanġum atqaqhuni qilaṇmiṇ aksraktinnigaa uyaġaġruaq paananiṇ aasii aquvirvigiplugu. ³ Qinṇaṇa atriqaġniqsuq ikniqpalaṇmik, sul i atnuġaani qatiġniqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiṇiqtut. Iḥiṇiqtut tuqunaruatun iṇuktutun. ⁵ Isaġul-gum uqautiniġik aġnak, “Iqsiṇatik. Iḥisimagiga iqaḥiqtik Jesus-mik kikiaktuu-trauruam. ⁶ Uvaniingitchuq. Aṇitqiksuk nipliḥigmisun. Maunagitchik. Qinṇiġiatku Atanġuruam nallavia. ⁷ Aullaġitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Aṇitqinṇi-qsuq tuquḥigmiṇ aullaanikhuni sivupsitṇi Galilee-mun. Taamani qinṇiġisigiksi.’ Tavrūaaglaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviġmiṇ iqsillaġmik quviasul-lapiaġataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautrityaqtuk maliguaqtaṇik. ⁹ Uqautrityaq-tuaqtitlugik maliguaqtaṇik taimmaiṇaq Jesus-ṇum nalaunniġik nipliutigaluni, “Paġlagiptik.” Taapkuak utlakḥugu tiguniġaak isiganigun, aasiṇ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiṇ Jesus-ṇum uqautiniġik, “Iqsiṇatik. Aullaġutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qinṇiġisigaatṇa.”

Munaqsrit Quliaqtuaḥat

¹¹ Tavruguuq, igliqtitlugik ilaṇich qaunaksrit nunaaqqimurṇiqtut uqauti-aqsiplugich qaukḥiṇich agaayuliqtut iluqaṇitṇik atuumaruam. ¹² Uvvaasiṇ taapku katimaanikmata sivulliuqtiġruatlu sivunniuhutiṇ aṇuyyiuqtitlu qaitchiṇiġaich manigayaanik ¹³ uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iṇuich, maliguaqtaṇi tikitḥugu unnuami timaa tiglinṇiġaat siṇiktitluta aullautipluguasiṇ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruq kavanauruam tusaaniqpaun quyaliniṇaqsagisigikput qanuutaisitchaḥusi.” ¹⁵ Aṇuyyiuqtit akuqtuġniġaich maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq siaminṇasugaaqtuq akunġatni Jew-ṇuruat uvlunaṇunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiṇun

¹⁶ Tavraasiṇ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-murṇiqtut iġġimun Je-sus aullaġvigitqukkananun. ¹⁷ Uvvaasiṇ qinṇiġamitruṇ agaayyuviginiġaat, aġlaan ilaṇisa nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ṇum tikitḥuni uqautiniġai, “Agaayyutim saṇṇiksriṇiġaṇa aṇalataġitlasiplugich qilaṇmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullaġusi iṇunṇun nanipayaaq nunami maliguaqtiġuqtititchi, paptaaġlugich atqa-gun Aapauruam iḥiṇiġuruam iḥiṇiġuam Irrutchimlu, ²⁰ Iḥisautilugich kamak-

sritqulugich iluqanjitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuu-tiliğa ilipsitñi ataramik isukhitchaagatañhanunaglaan nunam.”

Uqalħich Aglaaŋi Mark-ŋum

John Paptaaq̃titchiri Quliaqtuaq̃aŋniqsuq

1 Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, iŋñiŋagun Agaayyutim. ² Agaayyutim uqautaa aglausimaruaq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna, “Ataŋii, tuyuŋiŋisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuqħiraqtuq iñuilaamiñ:
Itqanaiyautisiuŋ apqutiksraŋa Ataŋum,
nalŋuŋlugu tumiksraŋa!” *Isaiah 40:3*

⁴ Atuumasimaruaq taatnatun, John Paptaaq̃titchiri quliaqtuaqami iñuŋnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaq̃tillusi mumiqqaagusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraaŋniqsut ilaanun nakikŋapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliaŋimatigik killuqsautitiŋ John-ŋum paptaaŋniŋai kuuŋmi taggisiquaqtuami Jordan-mik. ⁶ John atnugaaŋniqsuq pikukturuam amianik, qisiŋmik tapsiqaqhuniŋu, niqiaqahuniŋu pigliŋianik suli igutchaich siigñaqtaalliaŋitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷ Quliaqtuaqtuq, “Aŋunimma tikiuŋagisiruq kamanatluktuuaq uvaŋniñ, aasiñ sinjiŋluyumiñaitchuŋaunniñ aluŋutiŋnik. ⁸ Aa, ilumutun paptaagaluagipsi imikun, aglaan ilaan paptaagisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman Aŋiqusaaq̃siupluniŋu

⁹ Taipkunani uvluni Jesus aggiŋniqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŋum paptaaŋniŋaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraqami imiŋmiñ tautuŋniŋaa qilak aŋmaqman. Agaayyutim Irrusia atqahuni miñniqsuq ilaanun tiŋmiagru-raturun. ¹¹ Nipi tusaŋnaŋniqsuq pakmakŋa, “Ilvich piqpagiplotin Iŋniŋigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹² Tarakŋatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinniŋaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniŋsuq malŋukipiaq uvluni, aasiñ tuuŋgaum uuktuallaŋniŋaa. Nayuu-tiniŋsuq iñuilaam niŋrutaiñi, aasiñ isaŋulgich savautiyaŋniŋaat.

Jesus Tuq̃uŋniqsuq Sisamanik Iqaluŋniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialguruam, John tiguplugu isiŋniŋaa. Jesus utlautiniŋsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaanik Agaayyutim. ¹⁵ Nipliŋniqsuq, “Pakma aŋaayuaqautaa Agaayyutim qalliŋluni atuumaaqsiruq. Isum-mitqigitchi ukpiŋilugulu tusaayugaaŋiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaŋan Galilee-m, tautuŋniŋik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriŋniŋniqsuak narvami, iqaluŋniaqtauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikŋa. Uvaŋaniñaŋlaan piñnaŋniŋagisirutik iñuŋnik aqaluŋniaqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniñniŋiŋik kuvraŋikkatik maliaqsipluguasiñ. ¹⁹ Tarakŋatarra Jesus pisuktuallaallakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, iŋñaŋ Zebedee-m, kuvriuŋniqsuak umiaŋmikni. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraqamigik tuq̃uŋniŋik. Unisiŋaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiñnaŋniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluguasiñ Jesus.

Iñuk Irrusiqlulik

²¹ Tikitñaminj Capernaum-mun minguiqsiagvium uvluani Jesus katraġvianuk-tiġniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaagusunniqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni aḡalatchiḡiaqtuatun, atlakaupluni ukunakña aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ḡuruat katraġvianu piqagñiqsuq irrusiqluḡimik nipliaruamik, ²⁴ “Iḡak-sianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvuḡaqpich piyaqquḡukhuta? Naluḡitchiga kisuutilaan, ipqitchuaḡurutin Agaayyutim tuyuḡikkana.” ²⁵ Jesus-ḡum tarra tiliñigaa irrusiqluk itnaqlugu, “Qiñuisaagiiñ! Anilutinaasii aḡutmiñ!” ²⁶ Irrusiqluum iñukniaq nagliksaaqtituullaḡniḡaa qiiqsruqmatununniñ iḡialapkaq-pauraqlugu uniksaqamiuḡ. ²⁷ Iluqatiḡ tautuktuat taavrumiḡa quviḡutchakpagitlu-tiḡ apiqsruqtuutiagsiñiqsut avatmun, “Qanusiumiḡa una? Qanusiumiḡa nutaaq ilisauttun? Una aḡun aḡalatchiḡiaqḡhuni tilitḡaniḡai irrusiqluich, aasii ilinisa tupiḡ-itḡaniḡaat.” ²⁸ Qilamik tavra siaminniqsuq taamna atuumaruḡaq nunaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuḡnik

²⁹ Anikamiḡ Jew-ḡuruat katraġvianuñ tupqatnuḡniqsut Simon-kutlu Andrew-kutlu, piqatigiḡlugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ḡum aakaruaḡa nalaniqsuq uunaqlukhuni. Jesus tikiḡpauraqman uqautiniḡaat atniḡñaḡniḡlugu. ³¹ Utlaklugu aḡ-naq tiguniḡaa argaigun makititlugu, aasiiñ uunaqluḡḡiqsiḡhuni. Tavra niḡḡuḡuti-aqsiñigai. ³² Minguiqsiagvium uvlua nuḡitman, unnuksraakun siḡiñiq nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniḡa atniḡñautiliḡnik atlakaagiiñik sulii ir-rusiqluḡimik. ³³ Iluqatiḡ nunaqqim iñui katiniqsut taavruma tupquḡ sivuḡaa-nun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuq iñugiaktuanik atniḡñautiliḡaqtuanik atlakaagiiñik sulii anipkaipḡluni iñugiaktuanik irrusiqluḡimik. Ilaan irrusiqluich niḡliḡuḡiñiḡai atakkii ilisimanigaa kisuutilaḡa.

Jesus Quliaqtuaḡniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qaugaluaqnagu Jesus aullaḡniqsuq nunaqqimiñ iñuiḡlaa-mun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ḡum piqasiḡhuni piqatmiñik pakaaqsiñigaa. ³⁷ Paqitnamitruḡaasiiñ niḡliutiḡlugu, “Iluqatiḡ iñuich qiñiḡukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaqqimun. Uvaḡali quliaq-tuaḡumaḡa taamani atakkii piḡutigiḡlugu agḡiqsuḡuḡuḡa.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtu-aqtuq katraḡviniḡiñ iluqaani Galilee-mi, anipkaipḡluniḡa irrusiqluḡimik.

Jesus Mamititchiñiqsuq Auyugaqtualimik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iḡiqsruqlugu ikayuḡpluni, “Ilvich pisuksiñaguvich mamitilhiñaugikma.” ⁴¹ Jesus ilunḡutchaḡniqsuq, isakḡuḡich argagikkani aksikḡuḡasiiñ. Niḡliutiniḡaa, “Pisugaagḡuḡa, mamititḡuḡikiḡiñ.” ⁴² Jesus niḡliḡluḡqaqtuq taavrumiḡa, taamna tavrakḡatchiaq iḡuaqsiruḡ auyugaqtuaḡmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ḡum taamna aḡun aullaqtikaluaqnagu iñiḡtiḡniḡaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiñaunniñ aglaan agaayuliḡsimugutin, qiñiḡtitchumiḡiñ iḡuaqsilhiñ ilaanun. Aatchuutiyumautin tuniḡḡautinik Agaayyutmun tuvraḡlugu Moses-ḡum tillisigikkana mamititkaatinkii. Taatnaḡuvich iñupayaam ilitchuḡiniḡaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna aḡun

aullaqami uqallaaqsiniqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauhi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiniqsuq nunaqqiñun, aglaan aullağniqsuq iñuilaamun, iñuichaasiñ utlaagaqsiplugu nakitjapayaaq.

Jesus Mamititchiñiqsuq Añutmik Aulatlaitchuamik

2 Kiuagun ikituurat uvlut Jesus utitqinñiqsuq Capernaum-mun. Inupayaat uqaaqsiniqsut ainiplugu. ² Inugiaktuat kativagitlutitj tavruga iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuagutiniğai Agaayyutim uqathanik. ³ Tarra sisamat iñuich tavrugautriñiqsut aulatlailaamik iñuñmik. ⁴ Qalligaluaqhutitj tikilguiniññaat Jesus inugiakpagitlutitj iñuich. Tavra añmaqlugu tupqum qilaña atqaqtinniğaa taamna aulatlailaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitchuqłiqamiñ ukpiqsrisiqaqtılaañat, nipliutiniğaa aulatlailaq, “Nukatpiaq, killuqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶ Ilañich aglaliqirit aquppiruat tamaani isummatigañiqsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqağniqluktau-ruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ñum irrutchiğmigun kanjisiagłiqamigich uqapiluhhat, nipliutliñiğai, “Suvaata uqapilukpsi isummatip-sigun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiñ aulatlailaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutlhanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ’? Nalliak qağanatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuğitqugipsi Iğniñan Añutim aňalatchiğqathanik maani nunami natqigutritlaphuni killuqsautinik.” Tavrani nipliutiga aulatlailaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian aggiñ!’” ¹² Tavrakñatchiaq taamna añun makititquq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsiqauraqami. Qiniqtuapayaat taavrumiña quvigutchañniqsut. Kamasruaqsiniğaa Agaayyun, “Tau-tunganjitchugut taatnatchimik,” itnaqhutitj.

Jesus Piksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumuňalgiñniqsuq siñaanun narvañan Galilee-m aasii katirviginiğaa inugaagruich. Ilaan ilisautiaqsiniğai. ¹⁴ Tamaani apqusaaqami tautuñniğaa Levi, iğniğikkana Alphaeus-ñum aquppiruaq savaagmiñ manniqipluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Maliñña,” taavruma makitluni maliutliñniğaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niğiniqsuq tupqani Levi-ñum. Inugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiğai Jesus-ñumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatitj maliaqsiptiniğaa. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautuñniğaa niğiqatigaqlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai, “Iñuaktuat taapkua at-niğñaitchuat inuqsrañitchut taaktinik aglaan ilinich atniğñaqtuat. Uvaña ag-ginitchuna aiyugaagłiğlugich nalaunjaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁸ Maliguaqtai John-ñum Paptaagirim suli Pharisee-ñuruat uisauraaguuniqsuat piqusigiplugu. Ilañich iñuich utlakamitruñ apiqsruğniğaa, “Suvaata maliguaqtai John-ñum suli Pharisee-ñuruat uisauraqmata, ilvilli maliguaqtitin taatnatlañniq-pat?” ¹⁹ Jesus-ñum kiuniğai atrikusautmik, “Ilağiich uumani ilaqatnigiaqtuami uisauraagñipat ilaqatnigiaqtuam nayuutiniñanisi? Taatnagumiñaitchut ilaqatni-giaqtuam nayuutlhan. ²⁰ Aglaan uvlug tikitkisiruq ilaqatnigiaqtuam aullağviksraña

ilinjitiñ. Tavra uisauraagviksraqpaaluk.” ²¹ Jesus-ñum ilisautipsaañigai atrikus-rautmik, “Iñuum utuqqaq atnugaaq ilaagumiñaitchaa nutaamik ukiñhaamik atakkii ilaanguyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiñ allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immigumiñaitchaa nutaamik asiam misuguanik atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa asiam misuguan puuna, suli asiam misugua maqigisiruq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misugua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaaja Minguiqsiagvium

²³ Uvluaani minguiqsiagvium Jesus pisuñiqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamij pukuñiqsut mukkaaksranik, niñiaqsiplugitaasiñ. ²⁴ Tavra ilañisa Pharisee-ñuruat nipliutilgiññaat, “Atañii, suvaata ilinjich savakpat minguiqsiagvium uvluaani maliğutaksrakuağnañitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ Ilaan kiuniğai, “Agliqimasuknağiksi David-ñumlu piqataiñlu inuqsriutħat niqik-sragmikenik? ²⁶ David isiğniğuguuq tupqanun Agaayyutim niğipluniasii qaqquunik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuaq Abiathar-ñum qaukti-utħatni agaayuliqsit. Maliğutaksraptigun kimun-unniñ niqiksrautitquñiññaagaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ñum niğiññaagaa qaqqiaq, aasiñ aatchuğniğaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnağaluaqamigich Jesus-ñum nipliutipsaañigai, “Minguiqsi-agvium uvlua iñiqtauruq iñuñmun aglaan iñuk iñiqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluanun. ²⁸ Taatnamik Iğñiña Iñuum atanguruq unniñ minguiqsiagvium uvluaani.”

Añun Argalik Pannaqħuktanik

3 Jesus isitqinñiqsuq Jew-ñuruat katrağvianun. Aasiñli tarani itmiñiqsuq añun argalik pannaqħuktanik. ² Jew-ñuplutiñ sivulliuqtuat qaunaksruaqsilgiññaat mavruigisikmañaan minguiqsiagvium uvluaani, tavraami agvisiksraqsuqħugu. ³ Jesus-ñum tarra nipliutiniğaa añun argalik pannaqħuktanik, “Makillutin uvuñagiñ.” ⁴ Tavraniasiñ apiqsruqħugich taapkua, “Nalliak maliğutaksrakuağnaqpa Minguiqsiagvium uvluaani—savaaqħiq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuiħiq iñuuħgmik naagaqaa tuqquitchiħiq?” Aglaan ilinjich nipaśaağniqsut. ⁵ Uumitchaksaatħum tikiumaliğaluağniğaa tarani aglaantuq iħuirrutiginiğaa pitchiğiiħatigun suli suksraqañiħatigun, uummatiaqħutiñ siqquqtuamik. Tarra nipliutiniğaa añun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinniğai, aasiitai argai iħuaqsiniqsut iğlumiktitun iliplutiñ. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-ñuruat aullaqtigniqsut, tarvauvaa sivunniuqatigityaqħugich Herod-kuayaat qanuq tuquħiksrañagun Jesus-ñum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvañanuñiqsuq. Iñugaagruich malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, uñataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyre-mlu Sidon-ñumlu. Taapkua tusaaniğaat kamañaqtuaniñ savaaqatħa utlakħuguasiñ. ⁹ Tarra Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini umiaq ikkiviksranik tiguħiñaağquplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitħutiñ tatruliğaat. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniğnautilgich tatviksraiğniğaat aksigukħugu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiğħugich tautukamitruñ putqatağvigiplugu niplianiqsutli

itna, “Ilvich Igñiña Agaayyutim.” ¹² Aglaan inñiqtiqtañigai tamatkua ilinjitñun ilitchugipkautigitqunjitluni.

Jesus Piksrañiqsuq Qulit Malguinik

¹³ Jesus kilvaqtaañiqsuq tuñaanun kiniktaam nunam. Tarani qinñuagñigai tamatkua pigisukkani. Tarra utlaññaat. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit malguk maliguaqtiksrar, uqqiraqtaunik taiyuqlugich piqatigisuklugich, tuyugisuklugich quluaqtuagiauqlugich. ¹⁵ Sanñiksriññigai mamititchitlasiplugich atniññaqtuanik suli anitchitlasiplugich irrusiqłunñik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malguich Jesus-ñum nalunaiqsagikkani: Simon-lu atchikkana Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu ignak Zebedeem Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Igñigikkak katlulam” [uumitchiyałallakhutiguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruaq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunaqani Jesus isigñiqsuq tupigmun. Inñugaagruich malilgñiññaat. Ki-isaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtiniłu niğilguilgñiñputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtuaq aullañiqsut aggisityagukługu Jesus, atakkii inñuich uqautigigaat ihuangñiñplugu. ²² Ilañich aglaliqirit tikiññiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik aňalatiqaqtuq, aasiñ anitchiraqaqtuq irrusiqłunñik atuqlugu sanña aňalataata irrusiqłuih.” ²³ Jesus-ñumtarra qallilaqunigai inñuich inñiñun uqautiuraagaqsiplugichaasiñ atrikusautiligun itna, “Qanuğuni tuungaq anittaigisiva tuungagmik?” ²⁴ Uvva nunaqqim aňalatai akililiqsuutikpata avatmun, taamna nunaqqiq suksraungigñiññaqtuq. ²⁵ Uvvasuli inñuich tupigmi atingiqpata akitjaqtuutilutin suksraungigñiññaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qauklat tuungaich irrusiqłunñi piyuutigumiñ avatmun, ilaan sanña isukliññiññaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ inñuk isigumiñaitchuq sanñiruam inñuum tupqanun ivayaqtuaqsiłuniasiiñ sulliñaurañiñik aglaan sivulliulugu pitukkayağaa sanñiruaq inñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtuaqsiłuni sulliñaurañiñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriumaaqtuq pisugaaqhuni inñuich killuqsautipayaanjitñik suli uqağniqluktałipayaanitñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutyumiñaitchaa taimuñ inñuk uqağniqluutiruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna inñuk patchisaugisiruq isuitchuağuni.”

³⁰ Jesus taatnañiqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aňalatiqaqtuq irrusiqłunñik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniaqatiunilu

³¹ Uvvali Jesus-ñum aakana suli aniaqatiunji tikiññiqsut. Qichaqhutin qakma kiliqagtinniññaat. ³² Ilañata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiniññaatin.” ³³ Jesus-ñum kiunigai, “Kiña uvaña aakapi-agiviyu unniñ aniaqatiupiağiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñ nipliutipsaagñigai, “Atañii, uvaña aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisulhanik Agaayyutim, taamna inñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

4 Tarrasuli Jesus-ŋum ilisautiaqsilgiññigai narvam siñaani imma. Iñuich katilgiññiqsut iñugiakslutit. Taatnaqmataasiñ ikinisusq umiamun, mikiruuramik ayaktaallaklugu, aquvinnisusq. Iñugaagruich qichaqtuiñaqtut narvam siñaani. ²Ilaan ilisautiniñgai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisaututmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³“Naalaññilagitchi! Iñugguuq nautchiityağnisusq. ⁴Nautchirapkaługu nautchiaksrat ilañich katagağnisusq apqutmun, aasiitai tiñmiurat tikitlutit niğiniñgaich. ⁵Ilañich katanñiqsut uyağauruamun nunamun nunaqapiarñichuamun. Naunisusq qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶Aasiñ siqinğum mayuaqami pasikługich atakkii kanjapiarñitlutit pannaqłunigai. ⁷Suli ilañich katanñiqsut akunğatnun kakitłagnat, aasiñ kakitłagnat naukamiñ nagguviksraignigai asirriñitlutit aasiñ. ⁸Ilañitsuli katakhutit nunagiksaamun asirriaqagnisusq. Iñugiakslutit nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuiññaq qulituttaaqhutit suli ilañich piņasukipianut-taaqhutit suli ilañich tallimakipianuttaaqhutit.” ⁹Ilaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalaññili.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰Kisiññuqamiñ, maliguaqtaiñ iñuiłlu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaat taavru-muuna atrikusautikun. ¹¹Jesus-ŋum nipliutigai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaq-tuananik añaayugautaan ilipsitñuññiq, aglaali tamatkunurñ ukpiqsriñitichuanun uqağaqtuñ atrikusautitigulññiq. Taamna aglausimaruaq uqağni immiumaruq Agaayyutim itnauttutigikkañ, ¹²‘Qiniğaluaqhutit irimiknik ilisaqsritłaitchut, unniñ tusaagaluaqhutit siutimiknik kanjqsilłaitchut. Kanjqsiniğumiñ mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautitñik.’” *Isaiah 6:9-10*

Jesus Kanjqsipkaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³Jesus-ŋum apiqsruğniğai, “Naluniqpsiuñ taamna atrikusaun? Qanuğmi kanjqsiniñaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallau-tamik. ¹⁵Ilaatni uqałiq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqałiq, aglaan tuunğaum tikitługu qilamik aattağniğai uqałhich nautchirriutauruat uummatitñi. ¹⁶Suli atlat iñuich atrilugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraalimun; tusaaplugulu uqałiq qilamik quviasukhutit akuq-tuqługulu, ¹⁷aglaan uqałiq kanjilñitman akuniutłaitchuq. Kiuuagun ihuilluighlu piyuaqsuiğlu ilipmaknik pigiplugu uqałiq qapiqtigagnisusq. ¹⁸Suli atlat iñuich atrilugich nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitłagnat. Taapkua tusaaruat uqałgmik ¹⁹aglaan isumaaluutit iñuuniałikun, kinnitñiñiağutitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutiginigagigaa Agaayyutim uqałha. Taimmaasiñ nauritłaitchut asianik. ²⁰Suli atlat iñuich atrilugich kataktuat nunagiksaamun: tusaakamitruñ uqałiq akuqtuqługu suli asirriaqahutit, ilañich iñuiññaq qulitun, ilañich piņasukipiatun, ilañitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilanigai, “Atanji, iñuich iliraŋingitchaa naniq ataanun utkusium unniiñ ataatanun siñigviich. Aglaan iñuich naniq iliraŋigaa naniqaŋvin-mun. ²² Agaayyutim iriqsimakkañi pakma sagvigisigai ilaatnigu. Iñuich kañiqsi-manitchaluagumisigik pakma kañiqsisigisaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqaŋumi tusaatlaruañnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñigai, “Ki, naalaŋnimmaagiksi ata! Qanutun naalaŋnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kañiqsiaqtillaaqsi itkisiruiq, sulii kañiqsisaiñaŋniaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruiq aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus niqliqsuq, “Atriquaqtuq añaayuqautaa Agaayyutim iñuñmik nautchiiru-amik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagaŋipman siñikhuni sulii uvlugaŋipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqtut, sulii qanupiaq nalu-gaa naułhat. ²⁸ Aglaan nunam naupkaŋlugu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiak-sraq nuillagaqtuq qinĩŋnaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaaqhuni puuŋa piñuqumata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchi-irim kipputmik kipiaqsiraŋigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus niqliqsuq, “Sumun atritłavisigu Agaayyutim añaayuqautaa iñuñnik? Uqautiniagipsi atrisilaanjanik. ³¹ Atriquaqtuq nautchiaksrauramik atiquaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtaŋaluaqtuq nautchiaksrapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² naugaqsiraqtuq aglitłukhuni nauriapayaaniñ. Akiguŋluksipluni tinmiñuich uvlutiqaŋvigiraŋnigaat taŋŋanjanatni akutuqpalgich.”

³³ Sulii iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaqtuutiraŋnigai iñuich kañiqsilgutilaanjanatitun. ³⁴ Ilaan uqautitłaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisipñuqamin maliguaqtini kañiqsipkaŋniuraapiaŋlughich piraŋnigai.

Jesus-ñum Quunniŋuqtitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniŋai maliguaqtini, “Ak-muñaqta” ³⁶ Tavrani ilinisa uniñniŋaich iñugaaŋruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuŋluguq-man qailiguqhuni umianat immautiaqsiñigaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñiŋniq-suq akitchillakhuni. Ilinisa itiqsaŋnigaat niplialaplutiñ, “Ataniiq, sugiñitpiuñ piyaquŋuqta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiŋniŋik anuŋilu qailiŋlu, “Ki, anugaigłi!” itnaqhuni. Anugaigłihuni quunniŋuŋniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniŋai, “Suvaata iqsivisi ukpiqqutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsiliqpauraŋniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuŋimunniiñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiŋłulik

5 Ilinich ikaaŋniqsut iŋluanun narvam nunañatnun Gerasene-naŋmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paaŋnigaa irrusiŋłulugum iluvŋich akunŋatniñ. ³ Uvvaguuq taamna iñuuniagniqsuaq tamaani. Kia-unnniiñ iñuum qiliqsimal-guitługu kalimniŋnik; ⁴ Akulaiŋlugu qiliŋaluagaŋnigaat niukkunlu argaiunlu.

Kiktuğaalaragñigai qilgutini piiyaqlugich. Kia-unnniñ iñuum nuyuiqsalsuññigaa. ⁵Ataramik unnuamılı uvlumılı nayuutiragñiqsuq nipaaplapluni qipiqsralakami iluvigich akungatnılı qimigaat qaajnatnılı, sulı iñugiaktuami kiljialapluñ uyağanun. ⁶Taiññaqıuraq qiniqamiñ Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquvgiopluguasiñ sivugaanun. ⁷Iñuum iluaniñ irrusiqłuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğniña Qutchiñniqsrauram Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun injigikpiñ anasiññuqsauñitlunja.” ⁸Jesus-ñum tiligaa irrusiqłuk anitquplugu taavrumakña inuñmiñ. ⁹Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atiaqapich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atıga Iñugiaktuag atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰Tarra taavruma injiqsruağniğaa, “Tuyuginiaqasigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹Qanimi munaqsraqpauraqagñiqsuq malğunñik kavluutiñnik kunianik, niğiniaghutiñ qimiğaa. ¹²Irrusiqłuiñ injiqsruaqsiniğaat, “Isiqtititigut kunianun taapkununja.” ¹³Jesus-ñum anıgñigai. Irrusiqłuk aullağniqsut anjutmiñ, isiqhutiñaasiñ kunianun. Iluqatiñ kuniat pañalikhutiñ anayasuktuasunjaqatiñ ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiñ ipliutiñ.

¹⁴Munaqsriuat taapkuniña kunianik qimakhutiñ uqautityağniğaiñ nunaaqqiğmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutiñ tautugiağniğaat tamanna atu-umaruaq. ¹⁵Iñuich utlautikamiñ Jesus-mun tautuñniğaat irrusiqługağugaluqaqtuaq aquppiruaq atnugaaghuni qauğrimaplunılı. Taatnaqhutiñ iñuich iqsitchağniqsut. ¹⁶Tamatkua qiniqatauruaq uqautigiaqsiniğaat iñupayaanun qanuq atuumałha atlağquman irrusiqługağugaluqaqtuaq sulı qanuq piyaqqułhat kuniat. ¹⁷Tavra iñuich injiqsruaqsiniğaat Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸Jesus ikiaqsiyman umiamun taavruma irrusiqługağugaluqaqtuaq injiqsruaqsiniğaa maligukługu Jesus. Maligulilłapiağniğaa Jesus. ¹⁹Naagauvva Jesus-ñum maliquñiññigaa aglaan itna nipliutiññiğniğaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiña kamañtuamık Atangum savauttutaanik ilipnun sulı ilunñuksriñhanik ilipnun.” ²⁰Tavra iñuk aullağniqsuq, aasiñ quliaqtuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqqiñi qanuq kamañtuamık savaaqalha Jesus-ñum inñiñun. Tarra iluqatiñ iñuich quviğusunñiqsut.

Jairus-ñum Pania sulı Ağnaq Aksikniktuag Jesus-ñum Atnugaañanik

²¹Jesus utiqami iğluanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiññiqsut siñaani narvam. ²²Tavra aggiqimiñiqsuq ayalataa Jew-ñuruaq ktrağviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiñ Jesus punniqsuq sivugaanun. ²³Injiqsullapiağniqsuq itnaqhuni, “Paniurağa amma tuqułhiñaagıtuq. Ilılłañniaqugitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumağli.” ²⁴Taatnaqmantarra Jesus taamunjaqatiqagiññiqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutiñ malilgiññiğaat tatruqługuñniñ. ²⁵Ağnaqtuuq tamaaniitmiñiqsuq atniğñautiqaqtuaq auñmik qulit malğunñi ukiuni, ²⁶iħaqsipkağniğaluaqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akiliqsuutigiplugitunniñ sulliñaurani iħaqsiniññiqsuq, aglaan atniğñaliqsaiññiqsuq. ²⁷Ilaan tusaakamiñ Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akungatigun. Tarra tunuaniñ aksiniğaa atnugaagıkkaña, ²⁸isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ñum atnugaaña iħaqsiyumiñaqtunja.” ²⁹Tavrakñatchiaq aunaqsrunağniqsuq. Ikpiginigaa timigıkkagmiñi iħaqsilıñ taavrumakña atniğñautmiñ. ³⁰Jesus ilisimaliqhuni saññi aullaqtilaañanik inñiñiñ kiniağniqsuq tatruqtuani nipliñhuni, “Kia aksiksiqpaun atnugaaga?” ³¹Maliguaqtaiñ nipliutigaat, “İlisimagaluqługu iñugiaktuanun tatruqtılaan, naagasulı apiqsruqtutin kimun aksiksilaqnik.”

³² Jesus qinǵniaǵniqsuq kimun aksiksilaagmiñik. ³³ Taavruma aǵnam Jesus utlaǵniǵaa iqsiliqsighuni attaqsralsiqsighuni ilisimaplunikii iħuaqsisilaagmiñik. Putluni sivuǵaanun uqautiniǵaa aksinǵnipluǵu. ³⁴ Jesus-ǵum nipliutigaa, “Ukpiqsriħiqpich iħuaqsiḡkaǵaatin. Tutqiksautlasirutin, iħuaqsirutin atniǵnautigikkaqniñ.”

³⁵ Jesus uqaqtitlugu ilaǵich iñuich tikiññiqsut tupigikkaǵaniñ taivruma aǵalataan katraǵvium nipliqhutin, “Paniuran tuquaniktuq. Ilaksiatqinǵiaqnaǵu ilisautri.” ³⁶ Jesus-ǵum suliqutigisunaǵnaǵich nipliqsuat nipliutigaa aǵalataa katraǵvium, “Iqsinaǵ, ukpiqsriħiñiǵaǵiñ.” ³⁷ Ilaan kiñaunniñ iñuk maliquinǵniǵaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaǵa James-ǵum. ³⁸ Tikitñaminǵ tupqanun aǵalataan katraǵvium Jesus-ǵum qinǵniǵai kiñuvǵurit tamatkualu qiarit atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaǵniqpisi qiaplusilu? Una ililgaag tuqunitchuq, siñiktuaqsinaǵtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautigiasiniǵaat. Uvvaasiñ anitquniǵai. Kisinǵnuqhutin aǵayuqaaglu ililgaam suli taapkualu piǵasut maliguaqtai isiqniqsut ililgaam nalavigikkaǵanun. ⁴¹ Tiguniǵaa ililgaag argaigun nipliutipluǵasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuq “Niviaqsiaǵruuk, nipliutigikpiñ, makitin”). ⁴² Tavrakǵatchiaq ililgaag makinniqsuq pisuaqsipluniasiñ. Taamna ukiuqtutilaagǵniqsuq qulit malǵuǵnik. Taapkua nayuutiruat quvigutchallapiǵniqsut. ⁴³ Ilaan iñiqtiǵniǵai kisumununniñ ilitchuǵipkaqunitchuq tamanna atuumaruag aglaan niǵipkaquniǵaa.

Nazareth-miut Ukpiǵinitchaat Jesus

6 Taavrumaǵa Jesus aullaǵniqsuq iñuǵuqniaǵvinmiñun. Maliguaqtaiñ mal-iñniǵaat. ² Minguiqsiaǵvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ǵuruat katraǵviatni. Iñugiaktuat tusaakamitrup quvigusunniqsut nipliqhutin,

“Nakikǵakiaq ilisimmatiqǵnikpa, una iñuk? Kia marrumiǵa puqutmik aatchuǵniqpaun suli saǵǵimik savaaqatlasipluni quvinaqtuanik? ³ Taamna qirunǵnik savaaqaǵuusruǵuuq, amii? Iǵniǵigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaat James-ǵumlu, Joseph-ǵumlu, Judas-ǵumlu Simon-ǵumlu, suli aǵnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpiǵinǵniñniǵaat kamanalħa. ⁴ Aglaan Jesus-ǵum itnaǵniǵai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniǵaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlaiñniǵaat iñuǵuǵviani unniñ akunǵatni ilagikkaiñ naagaunniñ kiñunǵani.” ⁵ Jesus savaaqalguiñniqsuq quvinaqtuanik savaanik. Ililgaluaǵniǵai argaǵni ikituuranun atniǵnaqtuanun iħuaqsipluǵichaasiñ. ⁶ Ilaan quvigusutitiniǵaa Nazareth-miut ukpiqsrisunilħat. Jesus nunaqqiñuktaǵniqsuq ilisautriaqsipluniasiñ.

Jesus-ǵum Aullaqtitkai Qulit Malǵuich Maliguaqtini

⁷ Jesus-ǵum sivunniuatiginiǵai qulit malǵuich maliguaqtini, aasii aullaqtitkaqsipluǵich malǵuuttaqǵuǵich. Saǵǵiksriñniǵai anitchitlasipluǵich irrusiqǵunǵnik, ⁸ tilipluǵich, “Iǵlauħapsitni saagaǵniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaqqumik unniñ iǵiularim puukatananik unniñ maniqmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluǵuaqtuǵusi suli atnuǵaatqiuḡiksraiǵaǵusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutiniǵai, “Tukkuniǵupsi tupiǵmun atlamik tukkuksraqsiaǵumiñaitchusi aullaǵniaħapsitñunaglaan, ¹¹ suli iñuich paǵlañitpasi naalaǵnisunjitpatigiglu uqalusi, unilǵu nunaqqiq ipsuktuǵumagiksi apyuq isigapsitniñ. Taamna kilgutaǵisiruq ilinitchun akuqtuinisilaanǵatnik tusaayugaagiksuamik. [Ilumun

uqautigipsi, qağanatlunñaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaqqim.]” ¹²Quliaqtuagutiginigaat iñunñun isummitiquplugich mumikhugich killuqsautiñitñiñ. ¹³Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiqłunñik iñunñiñ, uqsruqtıqługıllu uqsruğutñik iñugiaktuat atniğñaqtuat iluaqsıplugichaasiñ.

John Paptaaqıtıchiri Tuquniqsuq

¹⁴Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. İlanıch iñuich niplıgñiqsut, “John Paptaaqıtıchiri anıtqıñıñısuq tuquhıgıñiñ. Taatnamik savaaqatlasıñıqsuq quvıqnaqtuanik.”

¹⁵Atlat niplıgñiqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqağñiqsut, “Sivuniksriqırauvaluktuq ilanjatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun inilğaan.”

¹⁶Aglaan Herod tusaakami niplıgñiqsuq, “Una John-ñuniqsuq nıaqıkkaga, makıtqıkhuni tuquhıgıñiñ.” ¹⁷⁻¹⁸Sivuanı Herod-ñum ilaqatigiliutinıkkana aniaqatmi Philip-ñum nulanja atilik Herodias-mik, John-ñum suakatağaluagñıgaa Herod, “Malıgıtaksrakuagñangıtıchuq aniaqatvıch nuliagıkkana tuvaaqasiutıgıupku.” Taatnaqlıgu Herod-ñum tigupkağñıgaa John isıqsıuvıñmuktıtlıguasıñ ağnaqtıñ quyalisukługu. ¹⁹Aasıñ Herodias-ñum qınnautıgaluagñıgaa tuqqutıchukkalu-aqlıgu, aglaan taatnalıgıñiñıgaa pıqutıgıplıgu Herod. ²⁰Herod-ñum attagıñıgaa John ilısimaplıgu nalaunñapluni ipqıtıchuq iñuk. Taatnamik tugluagsımaagñıgaa. Naalağnisuullapiagaa John tutqıilısuugaluanñagmi naalaqtuapayaaqamıñ.

²¹Kiisaimma Herodias-ñum pivıksrani nalautıtpaa. Herod-ñum annıvılvırıa tik-itman aıyugaaqıqhuni qaukñitñik kavamauruat, anıyaktıllu qaukñitñik suli sıvullıuqtıñitñıglu Galilee-m. ²²Tavra panıa Herodias-ñum isıqhuni sayuğñıqsuq quyalıplıgu Herod suli tuyuğmıanjı. Umialgum niplıutinıgaa ağnauraq, “İñıqs-ruğıñ, sumik pıqagukkapñik aatıhuğısisıgıpıñ.” ²³Akıqsruutinıgaa taamna ağ-nauraq, “Qanutıchipayaamıñ inıgıupña qaitıhısisıgıpıñ, avvananıkunñiñ atangu-vıñma.” ²⁴Nıviaqsıaq aakamıñıkhuni itnağñıgaa, “Sumik apıqsruğısisıvı?” “Apıqs-rugımautin nıaquanıñ John Paptaagıñim,” aakanan itnağñıgaa. ²⁵Taamna utıgñıq-suq qılamıksruaqhuni umalıñmun niplıutıplıgu, “Uvana aatıchuqurıña ilıpnun akkupak nıaquanıñ John Paptaaqıtıchirim puggutamun ilıluğı.” ²⁶Umialgum tusaakamıñ aliasulıllapiagñıqsuq. Aglaan akıqsruqtuutni pıgıplıgu suli pıgıplugıch tuyuğmıanı itıgautıpchangıtıcha. ²⁷Tarva Herod umialik tilisıñıqsuq nıaqıqsırimik nıaquanıñ John Paptaaqıtıchirim agıutritquplıgu. Taavrıma isıqsıvıñmıkhuni nı-aquıgñıgaa John. ²⁸Aasıñ agıutıplıgu nıaquı puggutamun ilıplıgu qaiñıñıgaa ağ-nauramun, aasıñ ağnauram qaitıluğı aakamıñun. ²⁹Tavrakña John-ñum malıguaq-taiñ tusaapqauraqamıtrıñ taamna, aıñıgaat timaa tugvağıaqługuasıñ.

Jesus Nıgıpkairuq 5,000 Anıtıñik

³⁰Uqqıraqıtı utıgñıqsut Jesus-mun, uqautıplıguasıñ savaagıkkagmıknıñ suli ilısaıtrıhıgmıknıglu. ³¹Iñuich utıqtaqpaitıltıñ malıguaqtai nıgğıvıksrıağñıgaıchun-niñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum niplıutinıgai, “Kiata, kısıñıguğıutiluta iñuılaamun, mıñıqısalılagıgıtıchı.” ³²Tavra aullağñıqsut iñuılaamun umiakun kısımıñ.

³³Iñuich tautukamısigıñ aullaqmata, ilısaqlıgñıgaıch. Aqpatkaqsılıgñıqsut iluqaitñiñ nunaaqıñiñ tikiumasukhutıñ sıvunıgıvıgıkkanañun taapkua sıvatni.

³⁴Jesus nıukamı umıamıñ tautuñıqsuq iñugiaktuanıñ iñunñik. İlunñutıchannıqsuq

atriliutiplugich ipnaiyaatun munaqsraillaatun. Tavra Jesus-ŋum ilisautiuraagatas-rugrunŋigai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiŋ utlaŋnigaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iŋuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iŋuich nunaaqqiuranun. Tauqsiŋiaglich niqiksraŋmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ŋum kiuniŋigai, “Aatchuqsigik niqiksraŋitnik.” Taapkua apiqsrugniŋaat, “Qaqqusitquvisigut malguk tallimakipiaŋ akiksraŋaknik niŋipkautiksraŋatnik?” ³⁸ Jesus-ŋum nipliutiniŋigai, “Qanutunmi samma qaqqianuraqaqpsi? Iŋitchuŋiniurallaktiŋitichi.” Iŋitchuŋikamitruŋ Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqianuranik suli malgunŋik iqaluŋnik.” ³⁹ Tiligai iŋuich aquvittitquplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakipianutqataaŋgugich suli malgukipiaŋ qulitqataaŋgugich aquvititkaich. ⁴¹ Tiguniŋigai tallimat qaqqianurat suli malguk iqalugauraak, aagluqhuni qilaŋmun quyyatiplugich. Aasiŋ avguŋgugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiŋniŋigai maliguaq-timiŋun autaaquplugich tamatkununa niŋisuktanun. ⁴² Iŋuich niŋiŋiŋiŋiŋisut, iluqatiŋaasiŋ niŋisuillaŋiaqhutiŋ. ⁴³ Niŋisuiŋanikmata katinniŋaich qulit malguk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niŋiruani 5,000-ŋuniŋisut aŋutit.

Jesus Pisrukman Imiŋmi

⁴⁵ Niŋianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiŋi narvam igluŋanun, amuna nunaaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaaniŋkami aitquniŋigai taapkua iŋugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanikamigich mayuŋniŋisut iggimun agaayutyahuni. ⁴⁷ Qaumaŋaŋaŋaan unnuksraaqman umiaŋ iliniŋisut qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaŋgugu nunami. ⁴⁸ Qiŋiŋniŋigai sakuullaŋiaqhutiŋ iputtuat atakkii paaŋgugu anuŋi. Tamaaniguuq uvlaatchauraguqman pisuktuŋiŋisut qaŋagun imgum. Qaŋiqsaŋumaruatun piŋiŋigai. ⁴⁹ Tautuŋniŋaat ilisaŋipmiŋagulu pisuktuŋaqtuaŋ qaŋani imgum. Aliuqtuaŋsiŋasugiplutiŋ nipliagaŋsiŋisut. ⁵⁰ Qiŋiqamitruŋ iluqatiŋ tataminniŋisut. Qilamik Jesus-ŋum nipliutigaŋ, “Quviatchaŋigitiŋi, uvaŋauruŋa, iŋsiŋasi.” ⁵¹ Tarra utlaŋniŋigai ikipluni umiamun, aasii anuŋaiqhuni. Taapkua quviŋutchallapiŋiŋisut. ⁵² Tautukkaluaŋgugu Jesus niŋipkaipman qaqqunik iŋugiaktuanun kaŋiqsimalguŋiŋiŋaatsuli kisuutilaŋa, ukpiŋilguitluŋu tavrakii.

Jesus Mamititchiruŋ Atniŋnaqtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaaŋgugu narvaŋ tulaŋniŋisut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamiŋ umi-amiŋ iŋuich ilisaŋliŋutiniŋaat Jesus. ⁵⁵ Iglauniŋisut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutiŋ atniŋnaqtuanik akiyaqhutiŋ siŋiŋviksummaisa iŋitchuŋikamitruŋ Jesus sumiitilaŋa. ⁵⁶ Napmupayaaŋ Jesus nunaaqqiuramukman suli nunaqpaŋmun iŋuich aggitruŋniŋaich atniŋnaqtuat illiuaŋgugich tumitchaanun apqusaa-gaksraŋiŋun Jesus. Tamatkua iŋuich iniqsrugniŋaat Jesus atniŋnaqtuat aksillaŋni-aŋgukluŋuunniŋ atnuŋaŋa. Aasiŋ taatnaqamitruŋ nakuqsiraŋautiginiŋaat.

Sivulliaŋisa Iŋisauttutigikkaŋat

7 Tavra ilaŋisa Pharisee-ŋuruat suli aglaliqirit aggiqsuat Jerusalem-miŋ ut-laŋniŋaat Jesus. ² Tautuŋniŋaich Jesus-ŋum maliguaqtit ilaŋisa niŋiruut igguŋaluaqnagich argatiŋ Pharisee-ŋuruat piraksriutaatitun iŋuŋnun. ³ Pharisee-ŋuruat suli atlat Jew-ŋuruat niŋiŋiŋiŋiŋisut igguŋaluaqnagich argatiŋ, kamagiplugu ilisauttutaat sivulliaŋikkakaŋiŋ inilgaanimakna. ⁴ Aikamiŋ tauqsiŋiŋaŋviŋmiŋ sunik

nigillaiñnisut iggũgaluaqatin. Suli iñugiaktuat piraksriutinich aapamin maligut-migaich itnatun ittuat, iggũglugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. ⁵Tavra Pharisee-ɲuruat suli aglaliqirit apiqsruɲnigaat Jesus, “Suvaata maliguaqtitin mal-igutinɲipat ilisauttutigikkaniɲnik sivulliapta, nigiplutin qaqqianik iggũɲnigilaanik arganmiknik?”

⁶Jesus nipliutigai, “Ukpinɲuaqtaurusii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulgualuaɲaatɲa uqalhiñagmiktigun
aglaan uummatinich uɲasiksut uvamniñ [piqpagillapianɲitɲuɲa].

⁷Kamaksruutaat uvamnun tanɲigilaanɲuruq
atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutaitnik iliplugich maligutaksraɲiruutun Agaayyu-
tim. *Isaiah 29:13*

⁸Kamaginɲitkaluaɲisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiniñ
iñuknitɲaqtauruanik.”

⁹Jesus-ɲum nipliutipsaaɲnigai, “Yaiy, nalungitkaluaɲnigiksi qanuq ayaksimaalik-sraɲat tillisai Agaayyutim. Ilisimagaluaqɲugu atuumaniaqtaksrauruaq Agaayyu-
tim pisulhagun kamagiraginɲitkisi aglaan ilisauttutisi malikkisi. ¹⁰Moses tilisiñiq-
suq, ‘Kamagiyumagin aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiɲuutriruaq aa-
pamiñik suli aakamiñik tuqputaksraupiaqtuq’. ¹¹Aglaan itna ilisautrirusi iñuum
nipliutihiñauplugik aɲayuqaanɲi ‘Corban’ (mumiutiaqtuuaq ‘Ikayugukkaluaɲip-
tik aglaan qaiñaniktuɲa Agaayyutmun’). ¹²Taatnaqamigguuq patchisaiyaɲni-
raqtuq ikayuiɲiksraɲaluaɲmiñik aɲayuqaanɲmiñik. ¹³Taatnaqapsi ayakkisi uqalhi
Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi
atuumangigagigisi.”

Sut Qaayugnaqsiruat Iñuɲnun

¹⁴Uumaguuq tuqɲugniɲgai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, “Naalaɲniɲlak-
sitɲa, kanɲiqsiyumausi! ¹⁵Isaagaqtuuaq iñuɲmun siɲataaniñ qaayugnaqsiraɲu-
taunɲichuq aglaan samna anniugaqtuuaq uummatmiñiñ. ¹⁶[Kiña iñuk siutiaqtuuaq
tusaali.]”

¹⁷Jesus-ɲum unitñamigich iñugayaat isiɲniqsuq tupiɲmun. Maliguaqtaiñ kanɲiqsi-
masrukhutin apiqsrulgiñnigaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸Suakataɲnigai,
“Kanɲiqsiɲaiñniiqat! Tusaanɲichuatun! Uvvaami qanutchim siɲataaniñ isaagaqtuam
qaayugnaqsiraɲanɲitchaa iñuk. ¹⁹Atakkii isaagaqtanɲichuq uummataanun aglaan
aqiaɲuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ɲum nipliutigikmaun taamna niginaqsi-
gai niqipayaurat.) ²⁰Niplitipsaaqtuq, “Sagviqsiaqatquam iñuɲmiñ taavruma qaayug-
naqsiraɲigaa iñuk. ²¹Samakɲa anniugaɲaqtut uummataaniñ iñuum, pigiitchuat
isummatit: sayuɲaliq ilaqataunnani, tigliyuliq, iñuaqtuliq, ²²atlatuliq, kaviugu-
tiqaliq, pigiiliqiliq, kinnitniñliq, inmiñun aɲalalguiliq, saɲiaqtuliq, uqagniqɲuktaliq,
kamanagasarugiliq, kinnanɲaaliq. ²³Iluqatin taapkua pigiitchuat sagviɲaqtut iñuɲmiñ,
qaayugnaqsipɲuguasiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriɲha Aɲnam Jew-ɲunɲitchuam

²⁴Tavrakɲa Jesus aullaɲniqsuq tuɲaanun Tyre-m suli Sidon-ɲumlu. Isiɲniqsuq
tupiɲmun nalutqugaluaqhuni iñuɲnun. Aglaan nalunɲilgiñnigaat. ²⁵Uvvauna aɲnaq
paniuraqagɲiqsuuq irrusiɲɲulɲmik. Tusaanigaa imma Jesus tikiumaniplugu. Ut-

lakamiuṇ purviginiḡaa isigaiṇun. ²⁶ Aḡnaq Jew-ṇuṇitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iniqsruḡniḡaa irrusiqḡuk anillaṇniaquplugu paniuraḡikkaḡmiṇiṇ. ²⁷ Aglaan Jesus-ṇum nipliutigaa atrikusautmik, “Ililgaat sivulli-ulugu niḡisuiqsuksraurut. Nalaunṇaṇitchuq ililgaat qaqquksraṇat aatchuutigihik-sraṇat makunuṇa qipmiṇun.” ²⁸ Aḡnam kiuniḡaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naagaun-niṇ qipmich niḡḡiviich ataadni niḡisuupmiut kaḡaniniṇitṇik ililgaat.” ²⁹ Ilaan nipliutiniḡaa, “Aarigaa, kiusrillautaqututintarra, ikayugiḡisigikiṇ. Agḡiṇ, taamma irrusiqḡuk aniruq paniuraḡikkaqniṇ.” ³⁰ Taavruma aikami paqinniḡaa paniuraḡikkani nalauraaqtuag siṇiḡviṇi, irrusiqḡuqaḡniaṇitchalukut.

Jesus Mamititchirug Iṇuṇmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalḡiṇiṇiqsuq avataaniṇ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautipluni narvaṇanun Galilee-m, apqusraaqḡu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iṇuich Jesus-muutilḡiṇiḡaat iṇuk tusaallaitchuag suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsruḡniḡaat patiglugu argaiṇik iḡuaqsitquplugu. ³³ Tavra uṇjavaqtaagutillaṇniḡaa iṇugaagruṇiṇ. Iliṇlugu tikiḡikkani siutaṇnun suli tivvuaqtuḡugich aksiniḡaa uqaḡikkaṇa iḡuaqsisukḡu. ³⁴ Aaḡluqhuni qilaṇmun aniqsaaqpaṇniqsuq nipliḡhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuag “Aṇmaḡiṇ”). ³⁵ Tavrakṇatchiaq siuttak aṇmaḡniqsuk suli uqaṇa iḡuaqsiṇluni, uqaqsiṇluniasiiṇ kaṇiqsiṇaqsipṇuni. ³⁶ Jesus-ṇum tiliṇiḡai uqaṇuṇitḡugich, aglaan iṇiḡtiḡaluaqtitlutiṇ uqapsaaḡniqsut tamarrumuuna uuma savaaḡikkaṇagun. ³⁷ Quviḡutchallapiḡniqsut nipliḡhutiṇ, “Ilaa savaaqaqtuq supayaamik piḡlautaḡuḡu: tusaallaiḡaat tusaatlasipḡugich suli uqallaitchuat uqatlasipḡugich.”

Jesus Niḡipkaiṇiqsuq 4,000 Aṇutiniḡ

8 Taipkunani uvluni iṇuḡiaktuat iṇuich katiniqsut. Niḡiksraitmata, Jesus-ṇum tuḡluḡniḡai maliguaqtini iṇmiṇun, aasii nipliutiṇlugu, ² “Uvaṇa ilunḡugigitka iṇuḡiaktuat iṇuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piṇasuni uvluni niḡiksraiguti-plutiṇaasiiṇ; ³ uvaṇa aullaqtitkupkich niḡipkaḡaluaḡnaḡich ilinḡich taaqtukkaḡisirut apqutmi. Iṇaḡich agḡiḡniqsut uṇasiksuamiṇ.” ⁴ Jesus-ṇum maliguaqtaṇi kiuniḡaat, “Nakikḡami maani iṇuiḡaami qaqquṇuḡisivat taatnatun iṇuḡiaktigiruut iṇuich niḡisuiḡutiṇ?” ⁵ Tarra apiqsruḡniḡai, “Qapsiṇik qaqqiaṇuranik piqaqpsi?” Kiu-niḡaat, “Tallimat malḡuṇik.” ⁶ Tarra tiliṇiḡai iṇuich aquvitquṇlugu nunamun; aasiiṇ tigukamigich tallimat malḡuk qaqqiaṇurat quyyavigiqqaqḡuḡu Agaayyun, avḡuḡugich qaqqiat qaiṇiḡai maliguaqtiṇiṇun autaaḡutigitquṇlugu iṇuṇnun. Aasiiṇ piṇiḡaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiṇiḡsuttuq mikiruuranik iḡalugauranik. Jesus-ṇum quyyatiṇlugu tiliṇiḡai maliguaqtini tamatkuaptuq autaaḡutigitquṇlugu. ⁸ Iḡuatiṇ iṇuich niḡiṇiḡsut niḡisuiḡataḡutiṇ. Maliguaqtit ilakut pukukmatigich immiḡniḡaich tallimat malḡuk aguupmaich. ⁹ Taapkua niḡiruut iṇuḡiakti-laaḡniqsut 4,000 iṇuich. Jesus-ṇum aipkaqqaqḡugich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtiniḡu tiksiquṇutiṇ nunaṇanun Dalmanutha-m.

Iṇuich Qasiḡiṇiqsut Quviḡnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ṇuruat agḡiquṇutiṇ uqavaaḡutiaqsiḡiṇiḡaat Jesus suktuaqsaḡukḡuḡu, “Savaaḡaiṇ quviḡnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuḡipkaḡumigaatigut Agaayyutim tuyuḡipiaṇanik ilipnik.” ¹² Aniqsaaqpagataḡhuni Jesus-ṇum qatmigiliutiniḡai ni-

pliuhuni, “Uvvali ukua tautugukaminaglaan quviquaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviquaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuu-tilaamnuk.” ¹³ Taatnaqqaahuni uniññigai. Ikipluniasiiñ umiayamun aullağniqsuq taavruma narvam siñaan iğluanun.

Kanjiqsitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigñiqsut qaqqukunniñ aglaan atausiñhiñaq qaqqianuraq taquağilignigaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaatniñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaaniiñ taavruma Herod atanğum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanjiñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalgiññigai kanjiqsitlaiñhatigun. Uqaqtuaq ilisautiñhatnik Pharisee-ñuruat suli surağathanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutiñ taquanjiñgimnik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruğniğai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitiñ qaqqumik taquanjiñniplusi? Kanjiqsiniptisipisi? Puqiisigivisi taatnatun?” ¹⁸⁻¹⁹ Iriqagaluahusi qiniłguitchusi suli siutiqagaluahusi tusaalguitchusi. Itqaginiñniqpisiuñ tallimat qaqqiat niğipkautikapkich 5,000 iñugiaktiilaalinnun? Qapsiñik aguupmañnik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniğaat, “Qulit malğunnik.” ²⁰ “Suli niğipkautikapkich tallimat malğunnik qaqqiat 4,000 iñugiaktiilaalinnun aasiñ ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmañnik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunnik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanjiqsilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus İhuaqsipkaiñiqsuq Qiniñlaiñamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavruiñautiniğaat qiniñlaitchuah qiniñ iniqsruğluğasiñ iħuaqsiqtuplugu. ²³ Jesus-ñum tiguplugu qiniñlaitchuah inuk argaigun, tasiuğluğ annisinigaa nunaqqimiñ. Aasiñ tivvuaqtuqqaahugik irrak patinñigik arganmiñik nipliutipluguasii, “Sumik qiniñtasiñiqpich?” ²⁴ Inuk tautuñniagaqsiñiqsuq nipliuhuni, “Uvaña tautukkitka iñuich atriqaqğugich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ñum ilitqiniñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna iħuaqsiñiqsuq. Takpiksiliğniqsuq. ²⁶ Qiniñtasiipkaanikamiuñ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aiñlaagiñ, aglaan nunaqqimun utiqtiğniagnak.”

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullağniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaqqiñun qaniñanun Caesarea Philippi-m. Iğliqtuağimikni apiqsruğniğai, “Kisuunivatña makua iñuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniğaat, “İlanisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilanisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilğaanimma, itna uqağagtut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “İlipsimi kisuunivisitña?” Peter-m kiuniğaa, “Christ-ñurutin Agaayyutim aqiqsruutigikkana.” ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqaqtutqunijtługu kimun-unniñ.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuquhiksranilu Anipkakkauhiksranilu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “İğniña İñuum naglik-saaqtuksrauruq, suli sivulliuguqtigruat suli qaukñijisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anipkakkaugisirusuq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuniña. Peter-m saniqpaktaagutilakługu uqautiniğaa Jesus taatnatchiñik uqaqunijtługu. ³³ Jesus-ñum takullakkaluqamigich maliguaq-

tini iñiqtiñigaa Peter, “Tuungaaq, aullağiñ uvamniñ atakkii isumanjitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumanjatnik.”

³⁴ Jesus-ñum tuqłuqmiñigai iñugayaat iñmiñun maliguaqtimiñunlu nipliuti-plugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaqsraqigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñ iñuñli tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiymuñ iñuñli pigiluna suli pig-ilugu tusaayugaallautaq anniqsugiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññak-taagilhiñaugaluağaa suurapayaan marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñu-utchi. Sakuñjuragñiałha atuğumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitçhaa iñuum iñuutchi. ³⁸ Iłapsi kanjugivalukkaatja ilisauttutitkalu sivuğaadni iñuich kil-luurat sayunjaruatlu. Taatnatun Iğñinan Añutim kanjugisipmigaaptuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiğuni ipqitchuanik isaguliñnik.”

9 Suli ilaniğai uumiña, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłanjich marra iñuich tuquyumiñaitchut qiniñaiñjaan Agaayyutim añaayuqautaa sanñigun.”

Jesus-ñum Atlanñuqtılha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ñum kayunjiñigai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsiplugich iğğimun kisiisa. Qiniqtitlugich Jesus atlanñuğniq-suq sivuğaadni. ³ Atnugaanji qivliqisiraqahutiñ qatiqsiplutiñ aniutun, kia-unniñ nunami salummağumiñaitkai qatiqsiplugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiniğmiñigaich Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Iłisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñağupta. Nap-paitquguptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilip-nun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuğviiłlapi-ağniqsuq tupanapluni, taatnaqhuni ilisimanğiniñiqsuq sumikunniñ uqagikkagmiñik. ⁷ Taatnaqsagtitlugich nuviyam qulanjutiñigai. Nipi nuviyamiñ tusağnaqsiñiqsuq it-naqhuni, “Taamna ilaanjuruq piqpagikkaga Iğñiga, naalağniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtaaqsikmata ilagikkak qiniğnainaniktigñiqsuk. Qiniłhiñağniqsut kisianik Jesus-mik.

⁹ Iłuqatiñ atqaaqsikamiñ taavrumakña iğğimiñ Jesus-ñum tiliñigai uqautig-itqunjitlugich qiniłkanjit Iğñinan Añutim anitqilhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviiłtaluahutiñ apiqsruqtuutiasiqsiñigaat avatmun, “Qanuutauruaq una anitqilñi tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqağuuwat Elijah aggiqsuksrauniplugu sivulliuluni?” ¹² Kiuniğai, “Tavra Elijah aggiqqaagñiaqtuq Christ-miñ itqanaiyağlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iğñiña Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiñi plugu suli suksrağingigisiñi plugu iñun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktuq. Iñuichaasiñ aňallaqłukkaat qanupayaaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiağruñmik Irrusiqluñmik

¹⁴ Tamatkua utiqamiñ atlanun maliguaqtaiñun tautunñigaich iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ Jesus quviğusul-lapiaqhutiñ aqpalisruqhutiñ ilaanun paagñigaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpisi?” ¹⁷ Iłanjata iñugaagruich nipliutiniğaa, “Iłisautrii, tikiutriruñ iğniğikkamnik irrusiqluqaqhuni uqatłaisitlugu pitchanik. ¹⁸ Ir-rusiqluum aňalatağipmagu ulğutkaa nunamun. Ilaa qilurağallapiağaqtuq, innuliqi-

pluni qanigmigun, tiriquulaplugich kigutini suli tikkaksillapiaqhuni iluqağmi tuquruatununniiñ. Uqautigaluagitka maliguaqtitin anitquplugu aglaan taatnalguiññaat.” ¹⁹ Tavralli Jesus-ñum nipliutiniğai, “Aatai, ukpiqqutaiññaqpat ilipsitñi! Qanutunaglaansuli nayugñaqpisi? Qanutunaglaan iglutuqtaksrağivisi? Taamna nukatpiaq uvuñautisaqsuñjata.” ²⁰ İñuich Jesus-muutiniğaat. İrrusiqluum tau-tupqauraqamiuñ Jesus, nukatpiağruk qiiqsruqtitkaqsiniğaa. Ulgupluni nuna-mun aksralikhuni innuliqiaqsiniqsuq qanigmiñi. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğaa aapaña, “Qaņaaglaan taatnaiıva?” Taavruma nipliutigaa, “İmma ililğaurauhiğmiññağlaan. ²² Akulaiqlugu irrusiqluum tuqunniqaqsimagaa igitqataqlugu ikniğmun suli imiğmun. Pitlagupku surağallañniaquqtuq! İlunjugillañniağuta ikayuqtigut!” ²³ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Arguasuktusraunitchutin pitłaniłuna. Ukpiqsriłhiñağuvich supayaq piłhiñauruq!” ²⁴ Tavrauıaa aapaña ililgaam kappiañaruq nipliqluni, “[Ataniıq.] Ukpiqtuñ. İkayunña ukpiqsrisiqatluquluña!” ²⁵ Jesus-ñum qiniğai iñuich utlaktigikkani. İniqtigaa irrusiqluk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq suli tusaal-laitchuaq irrusiq, anitqugikpiñ uumakña nukatpiağrunmiñ, aasiñ isitqisuñaq-nak.” ²⁶ İrrusiqluk igiallaksuqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ uulillaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqunaruatun ililıqtuq. İñuich uqaaqsiniqsut, “İlaa tuquliqtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argai-gun ikayuqlugu makitinniğaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaqtaiñ apiqs-ruğniğaat kisinñuquutiylugu, “Suvaata anilğuitpisigu taamna irrusiqluk?” ²⁹ İlaan kiuniğai, “Agaayulhiñatıkun piłiqillapiaqhuni [uisauraatıkunlu] anitlagaa taatnasıq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksraniıu Anipkakkauliksraniıu

³⁰ Taavrumakñaqhutin Galilee-kuagñiqsut. İlisimatquñiññağaa kimun-unniiñ naniitilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñik, itna, “İñuich tigugisigaat İğñiña İñuum tuqulluguasiiñ. Tuqqutaunaničkumi piñayukun uvlut taamna anitqikkisiruq.” ³² Aglaan maliguaqtaiñ kanıqsiniññağaat uqaaqtuutigikkana, taluqsraqhutiñaasiñ apiqsruağalguiññağaat Jesus.

Kiña Kamanagñiqsrauıa?

³³ Tavra tikiñniqsut Capernaum-mun. Tupiğmiillağmin Jesus-ñum maliguaq-tini apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutıaqpisi iglaułaptikni?” ³⁴ Kiunıñniğaat atakkii iglaułlağmin uqaqahutin avatmun nallıgmiknik kamanagñiqsraunıaq-magaan. ³⁵ İlaan tarra aquvitluni tuqluğniğai qulit malğuiç maliguaqtigikkani nipliutiylugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuruksauruq savaktıquqmıłuni iluqanıtñun.” ³⁶ Aasii qiniñuagñiğaa ililgaag inillaklugu akunğatmun, sağliriutiylugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtuğumiun ililgaag pisigıluna akuqtuğaaña, suli kisupayaam akuqtuğumiña akuqtuğumiñaitchaña uvañatłhiñaq aglaan akuqtuğaa taamna tuyuğirigikkaga.”

Akitñaquqtinğitchuaq Uvaptiknun İlagillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutiniğaa, “İlisautrii, qiniğikput una anitchırağiıruaq ir-rusiqlunınik atuqlugu atqıñ. Taavruma iñuum maliguanıtmigaatigut. Uvvaasiiñ iñiqtigikput atakkii maliguaqtiginiłlugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nutqaqtinasıuñ atakkii iñuum savaaqatuam quvıqnaqtuanınik atuqlugu

atiga uqautigiyumiñaitkaña pigiililuna. ⁴⁰ Akitñauqtutitjitchuaq uvaptiknun ilagillapiagikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchugumisi qallugauramun imiksrapsitnik Christ pigipmasi akiljusiagitlasipiagisigaa.

Killuqsasusaagutit

⁴² “Kia inuum killuqsasusaapagu ilanjat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvamnik ililgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna qunisiqmiutchiqlugu uyaqakpanmik ipipkaqpan tagiumi. ⁴³ Suli argakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. Ihuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich inuuhigmun argaillutin uumakña argaqagutin igluktun aullaiksraqniñ anasiñjuqsagvinmun iknigmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilgut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiqu.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsaqtitpatin piigumagitin. Ihuatlukkayaqtuq isiguvich inuuhigmun isigaillutin uumakña isigaqagutin igluktun iktauhiksraqniñ anasiñjuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilgut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiqu.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqkich killuqsaqtitpatin piiqsigumagin qaquliglugu. Ihuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich añaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqanqapich uumakña malgunik iriqagutin iktauhiksraqniñ anasiñjuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani qupilgut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiqu. *Isaiah 66:24*

⁴⁹ “Maanili inuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Tagiuq nakuuruq, aglaan tagium tagiugniiqpan qanuq tagiugniliññaqpisiun? Taatnamik qanusriuliqagitchi tagiutun, tutqutiqaqusi akunnapsitni.”

Jesus Iisautriruq Avihkun

10 Jesus aullaqami tavrakña Judea-munniqsuq iglunanun Jordan-ñum kuunan. Tavrani inuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautiuraagaqsilginiñgai.

² Ilanich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuaqsagñaqalualginiñgaat, “Uvva, maligutaksrakuagnaqa inuum avitkumiun agnaqtin?” ³ Taavrumali kiuniñgai apiqsrutmik, “Qanuñmi Moses-ñum tillisiqaqpasi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Inuum agnaqtin avitchukkumiun qaitchiqiliun aglanik avirrutiksraniq aullaqtilluguasiiñ.” ⁵ Jesus-ñum kiuniñgai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchigiiñpsigun. ⁶ Aglaan aullañniñhani Agaayyun iniqsipman supayaan iniqsipminiqsuq anutmik suli agnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu, agnamiknun ililuni atausinjuqutikaasiiñ. Tavra malgunyñaigutik aglaan atausinjuqisiruk. ⁹ Taatnamik kia-unniñ inuum avitinniaqnagik Agaayyutim atautchimuktitaqikkak.”

¹⁰ Isiqamiñ tupigmun maliguaqtañ apiqsrutqilginiñgaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus niplutigai, “Kisupayaq avitchumi agnañmiñiñ aasiiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñaglugu agnaqqaqtin. ¹² Naagaqaa agnam avitchumiun anutni aasiiñ kasuutiluni atlamun taamna agnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutigai Ililgaurat

¹³ Ilanisa inuich ililgaat Jesus-muutiniñgaich aksiquplugich. Maliguaqtaññaasiiñ iniqtiqaqsiñgaich inuich tikiutriruat ililgaanik. ¹⁴ Jesus-ñum ilitchugikamigich ihuagininiñgai. Niplutiniñgai, “Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunagich ilinjitñun

atakkii Agaayyutim añaayuqautaa anmaruq iñuñnun atriqaqtuanun ililgaanik.
¹⁵ Itqagisiñ una! Taapkua akuqtuqtuat añaayuqautaanik Agaayyutim ililgaurat
 akuqtuipmatun, kisimiñ taapkua tavrugañisirut.” ¹⁶ Tarra ilaan sagliriutikamigich
 ililgaat, iliplugich argañni ilinñitñun agaayyutiniñgai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruqhuni purviginigaa itnaqlugu, “Naku-
 uruaq ilisautrii, qanuqluna piññaaktaaqtasiñayaqpik isuitchuamik iñuuhigmik?”
¹⁸ Jesus-ñum apiqsruñigaa, “Suvaata atchiqpiña nakuuruamik? Atautchiñhiñaq
 nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Iñisimagitin tillisauruat, ‘Iñuaqtuqnak, atlatuqnak,
 tigliktuqnak, saglunak, saglutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma
 iñuum kiugaa, “Iñisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nautlañamniñaglaan.”
²¹ Tavra Jesus-ñum tautuñigaa piqpaksriñkun itnaqlugu, “Atautchimik inuñniq-
 sutin. Aullağutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qaillugich maniññaaktatin
 inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqağumautin pakmani. Aasiñ taatnaanikkuvich ma-
 ligluna.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiña aliasuligniqsuq, aasiñ aullağniqsuq iñuilli-
 uliqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³ Jesus qiniqtuağatağaluaqamigich nipliutiniñgai maliguaqtini, “Qanutun sak-
 iqaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isihiksrañat Agaayyutim añaayuqau-
 taanun.” ²⁴ Maliguaqtai quvigusuñniqsut taavrumiña nipliqlan. Aglaan Jesus-
 ñum nipliutitqiniñgai, “Ililgaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isihik-
 srañat Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁵ Qağanatlukkayaqtuq pikukturuam isihik-
 sraña ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isigñiahiñksrañaniñ Agaayyutim
 añaayuqautaanun.” ²⁶ Maliguaqtai quvigutchallapiagñniqsut, suli apiqsruaqsiplutiq
 inmiñkun, “Kiñami anniqsuğisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-ñum qiniqamigich irigruinaqlugich
 nipliğniqsuq, “Iñuk anniqsuğumiñaitchuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi an-
 niqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipli-
 utiniñgai, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiuniñgai, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinuniğmiñik, ani-
 aqatmiñik, aapamiñglu aakamiñglu, qitungamiñik, unniñ umialgutmiñik pig-
 iluna suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utigisiñirut iluqaitniñ ilaanun
 tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuhigmi piyuaqsiugaluññağmiunniñ, suli
 pigigisiplugu isuitchuq iñuuhigmi sivuniğmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulli-
 nasugiruat pakma aqulligugisiñniqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutiq.”

Jesus-ñum Piñatchigñigai Uqaqalli Tuqqutauniañigmiñglu Anitqikkauñigmiñglu

³² Ukua igligniqsut tujaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliuqtuağniñgai mal-
 iguaqtit kapyalillaktuat. Atlat iñuich maliqsruqtuat iqsilillaktut. Aasiñ katitaal-
 lakamigich qulit malguich iñugiaktigiruat uqautiaqsilginiñgai tamatkua atuumaru-
 aksrat inmiñkun, ³³ nipliqluni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuu-
 tinağaa Iğniña Iñuum qaukñitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua
 tuqqutaksrağuniñiağaa. Tavralli qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mi-
 tautigigisigaat suli tivvuaqtuqlugu suli anaumigmilugu, aasiñ tuqqutkisigaat.
 Aglaan piñayukun uvlut anitqikkisiñgitchuq.”

Aakauruam Iniqsruaṇa

³⁵ James-lu John-lu, iḡṇak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Iḡisautrii, apiqsruutiksraqaḡiptiḡiṇ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutiniḡik, “Suqaḡukkualuapisiḡ?” ³⁷ Taapkuak kiuniḡaak, “Aquppiqasriḡukhutin uvvaami iḡaqtikpuk taliqpiḡiṇ sulī iḡaqtikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uv-lumi aquvitkuvich kamaṇaqtuani atañuvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ḡum nipliutigik, “Iḡisimaniguptiku apqusaagaksrautigikkaḡa apiqsruḡayaipaluktutik taatna. Im-iḡiṇauvitku qallun imiḡviksrautigikkaḡa naagaqaa apqusaathṇiṇauvitku naḡin-naqtuaq apqusaagaksrautigikkaḡa?” ³⁹ Taapkuak maḡuk nipliutigaaḡ, “Piḡiṇau-ruguk.” Jesus-ḡum nipliutigik, “Iḡiptik iḡumutun imiḡisirutik alianaqtuamim imiḡak-srautimnik sulī apqusaagisiḡlutik naḡinnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunṡitḡuṇa kimik aquppiruksramik taliqpiḡiṇi unniṇi saumimṇi, aglaan Agaayyun qaiṇṇiḡaḡik taapkuak inik tamatkunṇa iṇuḡnun itqanaiautikkaḡmiṇun inigṡtquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitrṇ iḡuaginiḡiḡaich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ḡumli iḡmiṇuutiniḡai aasiṇi nipliutiḡlugich, “Iḡisimarusi aḡalatiḡiḡich Jew-ḡunṡitḡuat aḡalanniḡlugaḡtilaḡatnik iṇuḡiṇiḡik, sulī kamaḡniqsraṇiḡa naḡi-tṡitḡuḡuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunṡitḡuḡ akunnapsitṇi. Kisupayaaḡ ka-maḡuḡukkumi akunnapsitṇi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Sulī kisupayaaḡ qauḡḡusukkumi akunnapsitṇi savautrisuuyumauḡ iluḡapsitṇik. ⁴⁵ Iḡiṇiḡa Iṇuum aḡḡiḡiḡitḡuḡ iṇuḡ-nun savautiḡaḡuni aglaan savautriḡaḡhuni sulī qaitḡaḡḡuḡ iṇuḡḡi tasuḡsautik-srauplugu iṇuḡiaktuanun.”

Jesus Qiṇitlasitḡipkaiṇiḡsuḡ Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniḡu tikiuṇaniqsut Jericho-mun. Aasiṇi aullalḡitṇamiḡ Jericho-miṇ qiṇitlailaḡ iḡiulauraagṇiaḡti aquppiṇiḡsuḡ tumitḡaam saniḡaani, atilik Bartimaeus-mik iḡiṇiḡa Timaeus-ḡum. ⁴⁷ Qiṇitlailam iḡitḡuḡḡiqamiṇ Jesus Nazareth-miu apqusaagaḡsiṇiḡlugu tuḡḡuḡaaḡsiṇiḡsuḡ, “Jesus, kiṇuviaḡa David-ḡum, anniḡsuḡtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa iḡiḡaanimma. Nagligillanṇiaḡḡa.” ⁴⁸ Iṇuḡiaktuat iṇiḡtiḡaluagṇiḡaḡat nipaḡsaaḡuplugu, aglaan nipitusipsaaḡniḡsuḡ, “Kiṇuviaḡa David-ḡum, nagligillanṇiaḡḡa.” ⁴⁹ Jesus nutqaḡtiḡami tiliṇiḡai tikiutitḡuplugu. Tamatkua utlanṇiḡaḡat qiṇitlailaḡ nipliutiḡlugu, “Quviatḡauḡiḡiṇ, makillutin. Tuḡḡuḡaatin.” ⁵⁰ Quyalipagitiḡuni maksrikami quḡpiḡaaḡniḡtiḡalugu aḡpaḡsruḡniḡsuḡ Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Suvaata akku tuḡḡullaviḡa?” Qiṇitlailam uḡautiniḡaa, “Iḡisautrii, qiṇitlasitḡiḡukkualuḡtṇa.” ⁵² Uma kiugaa, “Itqanaianiktṇiḡniḡsuḡ ukpiḡs-riḡipkun.” Tavrakṇatḡiaḡ qiṇitlasiniḡsuḡ. Nakuḡsiliḡami maliḡtiḡaluguuḡniḡaa Jesus.

Jesus-ḡum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniḡtun

11 Qaniḡani Jerusalem Jesus iḡlauḡataiḡu qalliṇiḡisut nunaḡḡiuraanṇun Bethphage-mun sulī Bethany-mun ittuanṇun iṇḡiḡani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuḡaḡniḡsuḡ maḡḡuḡnik maliguaḡtimiṇiḡ nipliutiḡlugik, ² “Nunaḡḡi-uramukkitik. Taamuḡaasii isipqauraḡuptik paḡtiksisigṡtik pituksimaruaḡ nuḡḡaḡa natmaksigvium natmaksigvigimaiḡaḡ sivuani. Pituḡiḡlugu uvuḡautiḡyatku! ³ Kia iṇuum apiqsruḡpatik suvaata pituiḡṇiaḡmagaḡan nipliutiḡyumagiktik, ‘Atañḡuruam

inuġigaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.”⁴ Taapkuak tarra aullaġniqsuk. Paqinnigaak natmaksigvium nuġġaġa tumitchiani pituqaqtuaq paanani tupqum. Tarra pitu-igñigaak.⁵ Taatnal u iñuilli qichaqtuat tamaani nipliutigaik, “Ukuqtiik, suniaqfugu una pituiqpitu?”⁶ Aikfiqsuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ġum tillisaatun. Iñuilli taapkua aullaqtinnigaich.⁷ Taapkuak taamna nuġġaq Jesus-muutiplugu, aasiin qup-pigaatik mattaqfugik ilinigaik taavrumuġa nuġġagmun. Jesus natmaksiaqsiñiqsuq.⁸ Iñugiaktuat iñuich quppiġaatin siamitkaqsiñigaich apqumun, suli ilaġich ak-iguiñik napaaqtum navguqfugich illiuaqsiñiqsut apqumun.⁹ Iñuich sivuagun Jesus-ġum suli tamatkua aquagun nipruagaqsiñiqsut,
“Hosanna. Nanġaġlakput Agaayyun!

Uvvatug Agaayyutim piliutiqaġliuġ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniġmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piliutiqaġliuġ taamna aġalatchiaqsi ruuq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nanġakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilaġmi.” *Psalm 148:1*

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-muñiqsuq. Tavruġaqami isiqhuni agaayyuvikpañmun, qiniqtuagataġaluqami aniñiqsuq. Tanuġaksipluni aullaġniqsuk Bethany-mun piqatigiplugich qulit malġuk maliguaqtini.

Jesus-ġum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatin pisuktuaqamin Bethany-miñ Jesus niġisuliġniqsuk.
¹³ Tautuñigaa asirrisuuruaq napaaqtuq uġavaniñ akutuqpaliaġniqman. Tarra takuniġaa asirritmaġaġiaqfugu. Tikitñamiuġ suqagniaġitchuq. Akutuqpalihhiñanik paqittuq atakkii pukunnaqsiñitlunisuli.¹⁴ Jesus-ġum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniin iñuum asiaqtuġvigitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniġlaan.” Maliguaqtaiñ tusaanigaat taatnaqman.

Jesus-ġum Suaqfuiyaiħa Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitñamiñ Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpañmun. An-itkaqsiñiġnai tunisiullaqtuat suli tauqsiqsuktuat taavrumakña agaayyuvikpañmiñ, ulġutqataqfugillu niġġiviich akiñik simmiqsuġviich suli aquppiutanġich tunisiullaqtuat tinmiġruuranik tunillautiksrauranik,¹⁶ suli kiñaunniin akiyaqtitchumiñainñigaa tuniaksranik agaayyuvikpakuġfugu.¹⁷ Iñisautiniġai iñuich, “Aġlausimaruq,
‘Uvaġa tupiġa taiyuutiqaġisiruq
iñupayaat agaayutyatqutġvianik.’” *Isaiah 56:7*

Aglaan ilipsi iriqtuġviliutiniġiksi tiglinñaqtinun.”¹⁸ Qaukñiġich agaayuliqsit suli aġlaliqirit tusaakamitruġ taamna, pakaġiaqsiñigaat qanuq taimma piyaqquġkufugu. Nuyuaġiliutiniġaat atakkii iluqatin iñuich quviġusuutigiplugich Jesus-ġum ilisauttutai.¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalġiñniqsuk nunaqqimiñ piqatigaqhuni maliguaqtimiñik.

Iñisaaksraq Pannaqfuktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰ Suli uvlaaġuqman apqusaqamin taututqinñigaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuq. Pannaqfukniqsuk kanjituummagmi.²¹ Peter-m itqaqtilġiñniġaa imña atumaruaq aasiin nipliutiplugu Jesus, “Iñisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunġillaqs-

ruqtikkan paniqtigniqsuq.” ²² Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrishitchi Agaayyutmik. ²³ Ilumutun uqautigipsi, Nipliutigupsium iggiq, ‘Ki, nuuttittin igitaulutinj tagi-umun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpiqillapiagupsium iluq-naugusi taatna atuumagisinilugu, tavra savaanupkañhiinaugiksi. ²⁴ Taatnamik ni-pliqsunja, qanutchipayaat kipigniugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpigiitchi akuq-tuginilugich, suli piginiağisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akiknaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aap-pasi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

²⁷ Utitqikkamij Jerusalem-mun, Jesus isiqniqsuq agaayyuvikpanmun. Qaukñijich agaayuliqisit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññigaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin ayalatchiğimik savautiplutin tamatkunija? Kia sanjiksriññiqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsruğniagipsi atautchiñhiñamik apiqsruut-mik. Kiulgugupsitja uqautigisigipsi ayalatchiñkun tamatkunija savalgutilaamnik. ³⁰ Nakitña John ayalatchiñnikpa ilaan paptaaqitichisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitja.” ³¹ Taapkua uqqaagiasiqniqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpigiññiqpisiuñ John?’ ³² Naagaqaa uqağumiñaitchugut ayalatchiñha iñukmiqnisaunilugu.” Iliñisa sivuugaginiğaiç iñuich, atakkii iñupayaaq ukpigiipiagnigaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³ Taatnagaluqamij kiulhiñagñigaat Jesus, “Uqau-tilguiññigiptiğin.” Jesus-ñumli kiugai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñigipsi nakikja ayalatchiñnikluja tamatkunija savaaqatilaamnik.”

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

12 Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriğviliuğniqsuq, sapukutchiqlugu avataa-gun, nivakhuni misuğuliugviksramik, nappaipłuni nasiqsruğvinmik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq uñasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsipman nautchiiviqaqtuq tuyuqağniqsuq savaktaagrukni-amik atugaksraqtuanun piññaaktaaksrautni aitquplugu ilinjitñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiñ saagaiłlaaqlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiq-suq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtin-niğaat uqapiłluutiplugu. ⁵ Tuyuqatqilğinñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqun-niğaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkari iñuum nanjititqatapiaqtağniğaiç, ilanijich anauragaqlugich, atlat tuqquttaqlugich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaq-tuaq atautchimik iğniqağniqsuq piqpagikkağmiñik. Aqulliuplugu tuyuğiniğaa it-naqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğniğikkaga.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchi-iririqirit inmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tigguqluñniğaat iğniñja, aasiñ tuqqutlugu iginniğaat taavrumakja silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchaqlugich taapkua nautchiiririqirit. Qaitkisi-gaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqałha:

‘Uyağak tuppurit ayakkañat,

taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atangum savaagigaa

suli quvinqnaqtuanunasugigikput.” *Psalm 118:22, 23*

¹² Jew-ɲuplutiŋ sivulliuqtit ilisimanigaat uqaaqtuutigiplugu atriкусautmik akikɲaŋtiqtiŋ. Taatnaqlugu tigusuliqpiavsaaɲaluagɲigaat Jesus maatna aglaan taluqsraɲiqsut iɲuɲnik. Aasiin qanuusiksraiqaamiŋ iɲiɲɲigaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ɲuplutiŋ sivulliuqtit tuyuɲinigaich ilaŋich Pharisee-ɲuruat suli Herod-kuaqtuat pitchaquplugu Jesus apiqsruqtuutunik. ¹⁴ Tikiumakamiŋ nipliutiniɲaat, “Ilisautrii, ilisimarugut nalaunɲaruɲutillaqnik sugisunjaqnagu qanuq iɲuich isumatiaqtilaɲat. Suginɲitmiɲi iɲuum suurautilaɲa, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iɲuuniagvigitqukkanaŋik. Maligutaksrakuaɲnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi?” ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliirunjaɲitpisa?” Aglaan Jesus-ɲum ilisimanigaa ukpiɲɲuaɲutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuaqpisitɲa? Ki-ata aatchuqsitɲa qinillaaksramnik maninmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni maniumramik apiqsruɲnigai, “Kisumik atriqaɲniqpa?” Kiuniɲaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-ɲum nipliutiniɲai, “Utiqtitchumagiksi pigikkana Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkana Agaayyutim.” Tamatkuatarra quvigusuutiginiɲaat nipliutipmatiŋ taavrumiɲa.

Apiqsruun Anipkakkaufikun Tuquliɲmiɲ

¹⁸ Tavra ilaŋich Sadducee-ɲuruat Jesus-muɲniqsut, taapkua nipliɲuuruat tuquruat anitqitlaiɲniɲplugich. Iliɲisa apiqsruɲnigaa, ¹⁹ “Ilisautrii, Moses-ɲum uqautigaa-tigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anun ilaqatigaqtuaq tuqukpan qitunɲigaluaqani, taavruma anutim aniqataan ilaqatnikaagaɲiraksraɲiniɲaa uilgaɲnaaq qitunɲisilugu anutmik ilisimanaguniyasiin tuquruam qitunɲagitilaanaŋik. ²⁰ Uvva uqaaqtaunurut itna, Ilaatniguuq tallimat malɲuich aniaqatigiich. Anayukdium nuliagiliutiniɲaa una aɲnaq, tuqupluniasiin qitunɲigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliagiliutitilginiɲaa taamna aɲnaq aasiin tuqulgitluni qitunɲigaluaqani, taatnatunsuli piɲayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malɲuich nuliaginiɲaat qitunɲigaluaqatiŋ. Aqulliupluni aɲnaq tuqupminiqsuqtuuq. ²³ Taivrumani anitqiliɲmi makitqikkumiŋ nalliata nuliagigisi-vauŋ? Atakkii iluqatiŋ tallimat malɲuich nuliaginiɲaat.”

²⁴ Jesus-ɲum kiugai, “Naluniqpisiun nalaunɲiɲiqsi? Naluniɲiksi Agaayyutim uqaɲha aglausimaruq ilaanlu sanɲia. ²⁵ Tuqunaruat anitqikkumiŋ atrigigisigaich isaɲulgiich atakkii ilaqatniktuɲiq itchumiɲaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknaɲiksi makpiɲaani Moses-ɲum anitqiliɲkun tuquliɲmiɲ—Agaayyutim nipaa tusaɲnaqtuq ikualaruamiɲ uqpiɲauramiɲ itnaqhuni, ‘Uvaɲa Agaayyutaa Abraham-ɲum Isaac-ɲumlu Jacob-ɲumlu’. ²⁷ Kaɲiqsimaiɲniqsusri. Agaayyutigiɲitkaat tuqunaruat aglaan agaayyutigiplugu iɲuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitiɲun.”

Kamaɲniqsraɲat Tillisit

²⁸ Ilaɲata aglaliqirit tusaaniɲaa Jesus-ɲum uqautigikkana Sadducee-ɲuruatnun. Iliitchuɲiplugu Jesus-ɲum kiggutillaataqɲha apiqsruɲnigaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqanitiɲi?” ²⁹ Jesus-ɲum kiugaa, “Una tilliɲ piitchuillapiagaqtuq, ‘Naalaɲnisitɲa, Israel-aagmiunuruasii, Sanɲiruaq Agaayyutvut kisimisauluk

Atanguruq. ³⁰ Piqpagiraksragigiñ Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñnakña.” ³² Taavruma aglaliqirim kiuniġaa, “Iļisautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iñuum piqpagiraksragiġaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kanjqsimaġmiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkaġminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni iñmisun ililugu. Iħuatluktup tupiksiruni taapkuñniña tillisiñiik tikiutriiġmiñ niġrutinik suli atlanik tuniļļautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpigiļhiñaagugniġiñ Agaayyutmun aņalatchiĩiksran.” Tavrakña Jesus apiqsruqausiksraĩġiġaat.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus iļisautriiġmiñ agaayyuvikpañmi apiqsruġniqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliġaġivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruq, kiñuviagiñipluġu David-mun?

³⁶ David, aņalatluġu Ipqitchuam Irrutchim, itnaġniqsuq,

‘Ataņum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvañnun akiiļiñiaħatnunaglaan uumigiritin.’ *Psalm 110:1*

³⁷ David-ñum iñmiñik taiguutiqaqpagu Atanguruamik, qanuġmi Anniqsuqti David-ñum kiñuviagiťlanippaup?” Iñugaagruich naalaġnisuutur Jesus-mik.

Jesus-ñum Kiliktuutigiġai Aglaliqirit

³⁸ Iļisautriiġmiñi nipliutigiġai, “Qaunagiyumagiñ aglaliqirit pisuktuatlaturuat akuqturuanik atnuġaaqhutiñ suli iñuñnun paġlatqusuuplutiñ tauqsigñiaġviñiñ.

³⁹ Katraġviñiťni suli iñuich niġiqpakmata aquppitłaturut nakuutluktuani aquppiu-taņiťni. ⁴⁰ Ivayaqtuqmigaich uilġaġnaat tupiġikkañich, aasiñ agaayuraalġupmiut sivişupluġu agaayunñuaħikun. Tamatkua tamarra anasiñjuusiaqagişirut pitługluġu atlaniñ iñuñniñ.”

Uilġaġnaam Iļiraņa

⁴¹ Jesus aquvinniqsuq iġłuanun iļirrivium aasiñ tautuktuagaqsipluġich iñuich iļirruat iļirrivinmun. Iñugiaktuat umialġuruat iļiriqpañniqsut. ⁴² Piqaqmiñiq-

suq naalgiiktuamik uilġaġnaamik iļirruamik malġuñnik susauraañnik maniyau-raañnik. ⁴³ Jesus-ñum tułługniġai malġuaqtini nipliutiplugich, “Nipliutigiġpsi,

taamna naalgiiktuq uilġaġnaaq iļiritłuktup tamatkunakña atlaniñ iļirruaniñ.

⁴⁴ Iluqatiñ atlat piksraqahutiñ iļirirut sippakuuqtuaqhutiñ, aglaan aġnaq pik-sraiñġaġmi iļirirup tamatkiłługu iluqaan pigikkani iñuuniutiksraĩłłuhuniunniñ.”

Jesus Sivuniksriqirup Piyaquġniħaħanik Agaayyuvikpaum

13 Jesus aullaaqsiġman agaayyuvikpañmiñ, malġuaqtaan iļaņata nipliutiniġaa, “Iļisautrii qiniġuñ. Qanutun piññaqnaqtigivat makua uyaġaich marrumani agaayyuvikpañmi!” ² Jesus-ñum kiugaa, “Quviġusuutigivigich makua kama-naq-tuat tupqich qiniġkatin? Kisiññuqtaqagumiñaitchuq uyaġaņmik qalliani atlam ulġutauniañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ihuilliuġutniglu Piyuaqsiulikramiglu

³ Aquppiuqtuaqhutiġ Jesus-lu iġġiġi atiaqatuaq Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ġumlu, John-ġumlu, suli Andrew-m apiqsruġniġaat kisiġġuutiplugu, ⁴ “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Suli sukun ilitchuqutugun ilitchuġigisivisa iluqaġmiġ tamatkua atuumaasikpata?” ⁵ Jesus-ġum uqaqsiġiġai, “Qaunagiyumausi; kisumun iġuġmun kinnipkaġniaqasi! ⁶ Iġu-ġiaqtuat tikiumagisirut atuġlugu atiga nipliġutiġ, ‘Uvaġa Christ-ġuruġa’. Kin-nitnikkisirut iġuġiaqtuanik. ⁷ Ihuilliuġniaqasi tusaqsraqaġupsi aġuyarġmik maani naagaqaa uġasiktuani. Aglaan isuklitchumiġairgaqtuqsuli. ⁸ Nunaaqqiġ akikġaq-tuliġisigaich atlat nunaaqqiġ, suli atanguviich akikġaq-tuliġisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsraġisiruaq atlakaġiġiġi nunami. Itkisipmiuq niġisurġnaq suli ihuilliuġtiq. Tamarra tamatkua aullaġniisaagigisigai nagliksaathum.

⁹ “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitnik. Qaitqataġisigaasi uqaqsittaaqtitchirinu, suli ipiġaqtuġisigaasi katragviġi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruuanunlu pisigilua. Tavra piviksraqaġisiniqsusi ilisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atu-umagaluaqtitnagich quliaqtuagigisigaat tusaayugaagiksuaq iġuġnun nanipayaaq. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uqaqsittaaġviġmun isumaalusurġaqasi sivuani piviksram sumik uqaksrapsitnik. Taivrumani Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapitnik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqaġisiruaq ilipsigun; nipliyumiġaitchusi. ¹² Aniaqatiururuaq qaitqataliġisigaich aniaqatiutiġ tuqutaksraulugich, suli aapagikkatiġ iġniġuruat. Ililgaat akikġaq-tuliġisigaich aġayuqaatiġ unniiġ tuqutaksraulugich tamatkua. ¹³ Iġuich nani-payaaq uumigigisigaasi pigilua. Aglaan Agaayyutim anniqsuġisigaa sivutmuulgu-ruaq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁴ “Iġuk agliqiruaq ukuniġa kaġiqsi! Tautukkisigiksi naġġunallapiagataqtuaq qikaġuni tavrani qikaġviksraġvigiġisagmiġi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iġġiġun. ¹⁵ Iġuk inniġumi tupqum qaani isigniaqani saagak-sraqsiuġiaġuni tupqum iluani. ¹⁶ Suli taamna qakma nautchiiviġmi utiġniaqani saagaġniaġuni atnuġaamiġi. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani siġaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayyumuusi qimagviksraqsi iġitqulugu ukumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iġuich nagliksaatlullapiagniaqtut qana-panniġaglaan Agaayyutim nuna iġiġataqmagu. Aasiġ taatnatun nagliksaatig-itqikkumiġaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiġ Atangum ilaġnaqtaanisaupagich taipkua uvlut kiġa iġuk anniqsukkauyumiġaitchuq, aglaan pisigilugich piksraq-taagikkani ilaġnaqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iġuum uqautikpasi, ‘Ataġii, uvva Christ-ġuruuaq Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Ataġii, ilaa taimna’, ukpiġiniaqmagich. ²² Anniqsuttiġnaq suli sivuniksriqiriġnaq iligisirut savaaniglu quvinqaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniġiaġniġaich Agaayyutim piksraqtaani pisagiyumiġaġumisigik. ²³ Taatnamik qaunatqiaġikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniġa iluqarġitnik piġaiġnaisa.

Aggiġha Iġniġan Iġuum

²⁴ “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliuġutiġpak,

siqiniq taaqsigisiruq,
suli tatqiq qaumaŋingiguni.

²⁵ Uvluġiat katakkisirut qilaŋmiñ,

suli qaummatipayaani siġam nuktitaulutiñ inimikniñ. *Isaiah 13:10; 34:4*

²⁶ Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Iġniña Iñuum agġiqsuaq nuviyakun piqaġuni kamaŋaqtuamik saŋġimik kamaŋautituumaġmi. ²⁷ Taamna tuyuqaġisiruq isaġuliġnik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaŋiñik nakikŋapayaaq.

Iġisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁸ “Iġisaqaġitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq naujuraaqsiivaalukman qiñiġnaqsiuraaqsiqmata akutuqpaliksrai iġisimaraġigiksi upiŋaam qalliġha. ²⁹ Taat-natuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat iġisimaraġigiksi isuksram tikiu-maaqsiġha. ³⁰ Ilmun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtit-nagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilaġlu nunalu piigisiruk aglaan uqaġitka piigumiñaitchut.

Pivia Agġiġksraña Iġisimaraitchuq

³² “Kia-unniñ iñuum nalugaa taimanigun Iġniñan Aġutim qakugun agġiġks-raña, uvaña unniñ isaġulgich ittuat pakmani nalugaa, aglaan kisimi Aapaa iġisimaga. ³³ Qaunatqiaġiksili, itqummaaġikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaġksraña. ³⁴ Atriqaqtuq umialiġmik aullaqtuamik uŋasiksuamun nunamun unitchipluni tupiġmiñik. Saŋġiksriñiġaa pirigikkani savaaksraŋanik, tilipluġasiñ talum munaqsraa qaunatqiaġiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaaġikkumausi atakkii nalugiksi qakugu aŋaayuqaña tupqum agġiġksraña, unnuami naaga unnuaġruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Agġiġumi tavrakŋatchiaq paqingitchuma-gaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkaga iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaaġikkumausi!”

Sivunniugun Tuqutchukluġu Jesus

14 Atuumagaluaqtitnagik maġuk uvluk Jew-ġuruat niġiqpagvikaŋatalu atilik Apqusaakkauġimik suli niġiġhata puvlaksiġniġilaamik qaqqumik, qaukŋiŋisa agaayuliqsit suli aglaliqirit pakaaġiŋaŋaat qanuġimña tigusukluġu Jesus iriġaqtuġu-tiñ tuqulluġasiñ. ² Aglaan iliŋich nipliġniqsut, “Niġiqpagvikaam uvluaŋi taatnaġ-niaŋġitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipraġiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ġum atniġnautiqaqtuam auyu-qaqtuamik. Aasii niġipkaqluġu aġnam tikiñiġaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruġutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma aŋmaġniġaa nakasruŋuwaŋa ku-vikluġu uqsruġun Jesus-ġum niaquanun. ⁴ Ilaŋisa iñuich iħuagiŋiġiñiġaŋaat aasiñ avatmun nipliqhutiñ, “Suvaata una piilaamun uqsruġun atuqpa? ⁵ Tuniaŋayaqtuq qaaniġluġu piŋasut kavluutit taalanik aasii qailuġu manik nagliŋnaqtuanun.” Taatnaqhutiñ uqapiluktut akikŋaqluġu aġnaq. ⁶ Jesus-ġum nipliutigai, “Sugiŋaiq-siuŋ! Suvaata iħuailiutitpisiuŋ taamna aġnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvaŋnun. ⁷ Nagliŋnaqtuat itchaġataqtut. Taimma qanutun savautiħiħiaugisi naku-uruamik piyumiħaġpsi, aglaan nayuutiħiħiaġumiñaitchuŋa. ⁸ Aġnaq savaaqaq-

tuq piyumiñakkagmiñik. Tipragiksagaa timigikkaga itqanaiyautiplugu iluvikkaudivsrajanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliatuagikpatrun tusaayugaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaiglugu agnam taavruma taatnaħa itqakkutauluni-asii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilaḡat qulit malḡuich maliguaqtit, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinñitñun. ¹¹ Tusaakamitrun quviasuligniqsut, sulí akiqsruḡnigaat aatchuḡuklugu maninñik. Tavrakḡa Judas utaqqiaqsiniqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuḡnaqsilugu.

Jesus Niḡiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niḡiqpagviani Atilinmi Apqusaakkaudivgmik

¹² Sivulliqpiami uvluani niḡiqpagvikaam puvlaksigniḡilaamik qaqquunik ipnaiyaaq tuqqutauraqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkaudivgmun. Jesus-ḡum maliguaqtaiñ apiqsruḡnigaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niḡiqpaħiksraptiknik atilimik Apqusaakkaudivgmik?” ¹³ Jesus-ḡum tuyuḡigik malḡuk maliguaqtinḡi nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paagḡisigiktik iñuk saagaqtuaq qikunik imiqagvinimik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiqqan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iḡisautri nipliqsuq, nanili iniquapich niḡḡiviksramnik ipnaimik atilimik Apqusaakkaudivgmik piqasiḡluḡa maliguaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvinimik inituruamik qulligmi inimi itqanaḡlaamik inuqsraḡaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ḡum maliguaqtai aullaqtut nunaqqimukhutin. Paqinnigaat nipliħa taatnatupiaq, itqanaiyaqhutin niḡiqpagviksramun atilimun Apqusaakkaudivgmik.

¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiñniqsuq piqatigiplugich qulit malḡuich. ¹⁸ Niḡipkaḡuḡich Jesus-ḡum nipliutigai, “Iḡapsisamma niḡiqatigikkagma aatchuutigigisigaḡa.” ¹⁹ Taapkua aliasuligniqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutin, “Uvaḡa piviḡa?” atlatsuli, “Naaga uvaḡa?” ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡapsisamma qulit malḡuuplusi ittuasi misuḡsiqatigikkagma puggutamiñ. ²¹ Iñuk agaayyutitḡaqtauruaq nalunaiqsuq tuquruksauruq tuvraḡlugu aglausimaruaq ilaagun. Nakḡun iñuk tamna aatchuiruaq Iñunmik agaayyutitḡaqtauruamik! Iħuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Ataḡum Nullautchiḡvia

²² Tamatkua niḡilḡataqtitlugich Jesus-ḡum tigummipḡugu qaqquq quyyatipluguasiñ avḡuqlugu qaiñniḡaa maliguaqtimiñun nipliqluni, “Tigulugu niḡḡisun, taamna timiga.” ²³ Jesus-ḡum tigukamiun qallun quyalgitlugu Agaayyun, qaiñniḡaa tamatkunḡa imiqsillaavigipluguasiñ. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluḡniqusigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuḡa asiam misuḡuanik taivrumuḡaaglaan imiḡviksramnun nu-taakun aḡaayyuqautaani Agaayyutim.” ²⁶ Tavra atuanikaminḡ atuutmik aullaḡniqsut iḡḡimun atilimun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqirug Peter-m Piilaagniaľhanik

²⁷ Jesus-ńum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutig-iluńa. Atakkii aglausimaruaq, “Tuqqutchiruńa munaqsrimik, taatnamik ipnaich siamitkisirut.” *Zechariah 13:7*

²⁸ Aglaan kińuagun anitqianikkuma aullaǵisiruńa sivupsitńi Galilee-mun.” ²⁹ Peter-m nipliutigaa, “Iluqatıń unitkaluaqpatinunńiń, nikatchakkumińaitchuńa.” ³⁰ Jesus-ńum itnaǵnıǵaa, “Uqautılakpıń, marrumani unnuami aqargıqpak qalǵuqtaǵaluaq-nagu malǵuńniaglaan piılaaǵutıǵisıǵikma pińasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipli-q-suq qapıńaiqıhuni, “Tuquluńaunńiń nayuǵniagıkpıń. Piılaaǵıyumińaıpaıǵıkpıń sum-ıunńiń.” Taatnatuntuuq nipliqlımińıqsut iluqatıń.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu malıǵuaqtıńılu tikińńamiń nunagıksaarńanun atilıńmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyaqtıllıuńa.” ³³ Pıqatıǵıńıǵai Peter-lu, James-lu, sulı John. Uqumaıllıullapıaǵnıqsuq naglıńnaqsıplıunıunńiń irrutchiǵmıgun ³⁴ nipliqlıhuniasııń, “Arrii, uqumaıllıullapıaǵnıqsuńa. Alianam pısaǵıłhıńaǵuqtaǵańa. Tavraniıttuallagitchi qaunaksruqasılǵıluńa.”

³⁵ Taavunıaqtaallakhuni sitquǵnıqsuq nunamun agaayupluniasııń naglık-saagunıtlıunı pińaǵumińaqpan. ³⁶ Itnaǵnıqsuq, “Abba, Aapań, suapayaaq ańalatkiń piıquǵaluaǵıǵa naglıksaagutıqpak uvamńiń. Aglaan pısułhıń atuumayumuıuq, pısułıǵıńılaapkun.” ³⁷ Jesus-ńum utıqami paqıtlıgıch sıńıktuat nipliutıńıǵaa Simon Peter, “Sımaan, sıńıkpıch? Munagıuraallakkumińaıńıńıqpıchunńiń akkuvauraq?”

³⁸ Tavra nipliutılǵıńńıǵai, “Sıńıńniasuńaqasi agaayulusılu, ukpıqsrısainıitchumausılı uuktuakkaugupsı. Ińuk ilımutun pıyummatıqaluaqhuni irrutchiǵmıgun, aglaan timimıgun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqıńıńıqsuq agaayutyaqhuni sıvuanısun.

⁴⁰ Utıqami paqılǵıńńıǵai sıńıktuat, irratıń uısalǵuıllıllıaklugıchunńiń. Taatnamik kiuqausıksraıńńıǵaat. ⁴¹ Utıqami pińayyakni nipliutıńıǵai, “Kiikaa, sıńıgitchi qanıtun mıńǵuıqsıǵusılu. Aglaan sıńıkpaanıktusi. Uvva aatchuutaułıksrańa ińuum Iǵńıńan tikıchuq ańalataǵıyumińaqsıplıgu killulıqırınun. ⁴² Makıllusi, utlaglavut, atańıı tunırıǵıkkaka imma tikıchuq.”

Jesus Tigunıǵaat

⁴³ Jesus uqaqtıtlıgu Judas, ilańat qulıt malǵuıch malıǵuaqtıń tikińńıqsuq. Ag-ıqasıqıhuni ińuǵıaktuanık ińuńnik, savıqaqhutıń sulı anautchıraqhutıń. Qaukłıńıch agaayulıqsıt, aglalıqırıtlu sulı sıvullıuqtıǵruat tuyıǵıńıǵaıch. ⁴⁴ Taavruma tu-nırıtıńıktuam ilaanık qaińńıǵaa itnaqhuni ilıtchugıpchautıǵısisıńıplıgu, “Taamna kunıkkaka, tavra ilańuǵısırug. Tiguyumagıksi aullautılıguasııń qaunagıluǵu.”

⁴⁵ Judas-ńum tikırgauraqamıuń Jesus nipliutıńıǵaa, “Ilısautrıi,” kunıklıgu. ⁴⁶ Aasııń tamatkua tıǵuqıluńıǵaat. ⁴⁷ Ilańata malıǵuaqtıń qıchaqtuam amulıqamıuń savıkpanı anaunıǵaa savaktaat qaukłıata agaayulıqsıt, sıutalıqsıqlıgu. ⁴⁸ Jesus-ńum nipliutigai, “Suvaata tıgutyaqpısitńa savıkpalıraaqhusı anautanıǵu? Savvaqlıktau-nasugıvisıtńa? ⁴⁹ Uvlıtaugagıpman agaayıuvıkpańmi ilısaıtuıplısi naagauvva tıgul-laitchıpsıtńa, aglaan aglaksımaaqtuıq taatna Agaayıutım uqalńhanı ittuksrauplunı.” ⁵⁰ Tarralı malıǵuaqtı iluqatıń suksraaqıluq qımańııqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, maliguaqtaiñ ilanjat, atnugaaqagñiqsuq qalipquahhiñamik. Tiguliqsaqmanituuq ⁵² qalipquani unitlugu qimañniqsuq atnugaunnani.

Jesus Uqaqsittaagvinmi

⁵³ Taapkua tigusiruat pituigun tasiugñigaat Jesus qaukhiatnun agaayuliqsit, katimaruanun iluqatinj qaukhiñich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliquiritlu. ⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq unjasiuraaqhuni silataanunaglaa igluqpañan agaayuliqsit qaukhiata. Aquppiqatauniksug qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniñmi. ⁵⁵ Qaukhiñich agaayuliqsit sulil iluqatinj uqaqsittaagtitchirit pakaqaqagñiqsut agvisiksrañanik akikñjaqlugu Jesus tuqqutchuklugu, aglaan paqtichitlaiñniqsut. ⁵⁶ Inugiaktuat ilisimaraugaluaqtut akikñjaqlugu, aglaan ilisimaruaruat atinjtqataqtut. ⁵⁷ Tavra ilisimarit ilañich makinniqsut akikñjaqlugu nipliqhutin, ⁵⁸ “Tusaagikput nipliqman, ‘Piyaqqugisigiga agaayyuvikpak inñiqtauruaq argañnik, aglaan pinayaukkun uvlut nappainiaqtunja atlamik inñiqtaunjtichuamik argañnik.” ⁵⁹ Ilisimaritunniñ taapkua piqasiutilguinñiqsut taavrumuuna. ⁶⁰ Qaukhiat agaayuliqsit makinniqsuq sivuğaati. Tarra apiqsruğniğaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqağikkañat akikñjaqhutin?”

⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqañitluni sumik.

Apiqsrutqilgiñniğaa qaukhiata agaayuliqsit nipliqhuni, “Christ-ñuvich, Iğñiña Nanğakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiuniğaa, “Tarra, Ilaañuruña. Tautukkisigiksi Inuum Iğñiña aquppiqpañan taliqpiani Saññipayaalgum qiniğisiplugu atqaqpañan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukhiata agaayuliqsit aliktuğniğai atnugaani nipliqhuni, “Inuqsrañaisugut ilisimarauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniqhuutaa! Qanuq sivunniğniqpisi?” Iluqatinj katimaruat tuqqutaksrağniğigaat. ⁶⁵ Ilañisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaqqlugik anaumikkaat apiqsruqlugu, “Ki, nalautchagiñ kimun anaumiktilaaqnik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattañniğigaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶ Peter ititlugu silataani uqaqsittaagvium tikiñniğaa aғnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiun naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaqhiğniğaa nipliutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikkañatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piilaatitquq, “Naluruña. Kañiqsimañitchiga qanutchimik uqaqtilaan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalğugñiqsuq.

⁶⁹ Suli aғnam taututqilgitñamiun nipliutiniğai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilagipmikkañat.” ⁷⁰ Peter piilaatqilgiñniqsug. Kinqagunsuli qichaqtuat tavrani nipliutiniğaat Peter, “Ilumun ilagigaatin Galilee-ğmiunuplutin.” ⁷¹ Aglaan suvagaqsiniqsug itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñnuqsagliña uqañitkuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisutilaaña taavruma añutim.” ⁷² Tuglililqlugu aqargiqpak qalğugñiqsuq. Peter-m itqağniğai uqağikkani Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalğugtagaluaqnagu malğunniaglaan piilaagutigigisigikma pinasuniaglaan.” Itqaqamiun taamna qiaqaqsiniqsug.

Pilate-muutiniğaat Jesus

15 Tavra uvlaatchaurami qaukhiñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivulliuqtigruat sulil aglaliquirit sulil iluqağminj uqaqsittaagtitchirit katimaniqsut sivunniqhutin. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaat. Qilğutilik tasikuqlugu Pilate-muutiniğaat kavanauruamun.

² Pilate-ḡum apiqsrugaa, “Uvva Jew-ḡuruat umialigivatin?” Jesus-ḡum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukḡinich agaayuliqsiṭ pasiugḡnigaat iḡugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriḡḡiḡḡiḡḡisug. ⁴ Pilate-ḡum apiqsrulgitkaa, “Kiggutiksraiḡḡiḡḡipich? Qanutunaglaan iḡugiaktautigiruanik pasiugḡpatin!” ⁵ Jesus nipliḡḡitchuq. Taatnamik Pilate quviḡusunḡisug.

Jesus Tuquruksragugaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaatni atiliḡmi Apqusaakkauḡiḡmik Pilate annaktitchiraḡḡisug atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamiḡ. ⁷ Akunḡatni isiqtat iḡuk inniḡsug atilik Barabbas-mik iḡuaqatauruaq taapkua aḡuyakmata akikḡaqḡugu Roman kavamaḡatnik. ⁸ Iḡugayaat Pilate-mukamitrug qasriḡiaḡsiḡnigaat pituiḡuplugu isiḡtaq piraḡiḡḡimisun sivuani. ⁹ Pilate-ḡum kiugai, “Pituiḡitquvisitḡa Umialḡatnik Jew-ḡuruat?” ¹⁰ Iḡichuḡiniḡaa qaukḡinisa agaayuliqsiṭ qaitchiḡḡat Jesus-mik siḡḡataqaliḡmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukḡinich agaayuliqsiṭ akatchiḡḡisut iḡuḡḡik Pilate-ḡum pituiḡitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuḡisiḡḡipigu una taiguutiḡaḡtaḡ Umialḡatnik Jew-ḡuruat?” ¹³ Iḡuḡatiḡ iḡuich nipliḡapḡḡisut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ḡum apiqsrugḡnigai, “Suvaata? Savamaḡḡuḡaḡpa?” Aglaan iḡuich nipliḡapaurallapiḡḡisut, “Kikiaktuutisiḡ!” ¹⁵ Pilate-ḡum quyalisukḡḡich iḡuich pituiḡḡiḡaa Barabbas iliḡitḡun. Qaitkamiḡ Jesus aḡuyyiuḡtmiḡun tiliḡḡai, “Ki, ipiḡaḡḡusiḡ! Kikiaktuutinaqsiruḡ.”

Aḡuyyiuḡtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aḡuyyiuḡtit itḡutiniḡaat Pilate-ḡum tupiḡḡananun, aasiḡḡ katitḡuniḡaich atlat aḡuyyiuḡtit, ¹⁷ atnuḡaaḡḡugu akisuruanik kaviḡsaamik sul iḡaḡuusiḡlugu kak-itḡaḡḡanik aasiḡḡ iliḡḡḡich iḡaḡuanun. ¹⁸ Kamagiḡḡuaḡḡnigaat sivuḡaani nipliḡḡutiḡ, “Uvvaguḡ Umialḡat Jew-ḡuruat!” ¹⁹ Anaullaḡḡnigaat iḡaḡuḡan anautamik sul iḡivuaḡḡḡḡugu siḡḡḡvigiḡlugu sivuḡaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitrug mattaḡtiniḡaat kaviḡsaaḡ siḡatiḡuḡ atipkaḡḡuḡasiḡḡ ilaan atnuḡaanḡiḡ. Tavra aullaḡtiniḡaat kikiaktuutiviksraḡananun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniḡutamun

²¹ Uvvaguḡ iglaullaḡḡiḡ aḡuyyiuḡtit paaḡḡnigaat iḡuk atiqaqḡuaḡ Simon-mik utiḡḡuaḡ nunaḡḡḡimun. Nunuriḡḡnigaat iḡsruḡḡlugu Jesus-ḡum kikiaktuutriviksraḡa. Taamna Simon Cyrene-naḡḡmiu aapaḡak Alexander-mḡ Rufus-ḡumḡ. ²² Tikiutiniḡaat nunaḡḡananun taiyuutiliḡḡik Golgotha-mik mumiutiḡaḡḡuni “Niaḡum Saunḡa.” ²³ Imiksritkaluaḡḡnigaat asiam misuḡuanik avuplugu suḡaḡḡitchuamik. Aglaan Jesus imiḡḡiḡḡiḡaa. ²⁴ Tamatkua aḡuyyiuḡtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuḡḡnigaich atnuḡaanḡi aasiḡḡ saaptautigiḡḡḡich qanutchimik iḡuk piksraḡḡlugu. ²⁵ Nine-akḡaaḡman uvlaami kikiaktuutiniḡaat. ²⁶ Aglaich pasikkusianiḡ iliḡḡaich iḡaḡuan qulaanun itna agḡḡḡḡich, “Umialḡat Jew-ḡuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriḡatauniḡsuk malḡuk tigḡḡḡiaḡtik, iḡaḡataa taliḡḡian tuḡaani sul iḡaḡataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriḡirim tarra Agaayyutim uḡaḡḡa immiumaruḡ, “Irrutiniḡaat savamaḡḡḡtuatun.”]

²⁹ Iḡuich apḡusaḡḡuat iḡaḡulaniḡsut nipliḡḡlutiḡ pisaḡḡḡatinik Jesus-mun, “Aa! Uḡaḡuuruatin piyaḡḡḡhiḡaunḡlugu agaayyuvikpak aasiḡḡ nappatḡḡḡlugu piḡasuni

uvluni, ³⁰ ki, anniqsugīn ilipnik, aasiīn atqagīn sannigutamiīn.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukḥijisa agaayuliqsit piqasiqhutiṇ aglaliqirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiraq-tuq atlanik, aglaan inḡmiīnik anniqsulguītmiīniqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ḡum, atqagutin kikiaktuutrivipniīn! Uvagut tautukkuptigu ukpiḡiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviaḡutiniḡaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvlug qitiqquqman taaqsiīniqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-akḷaaqman Jesus nipitusiīniqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyut-maanḡ, Agaayyutmaanḡ, suvaata suqutigingḡiqpiṇa?” ³⁵ Iḡanich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuṇ nipliqsut, “Atanḡi, tuḡḡuḡaḡaa Elijah.” ³⁶ Iḡanḡat iṇuich tiguliqamiuṇ allaqtigun qilamiksruaqhuni misuktiḡḡuḡu misuqqumun, isautchiqsiḡḡuḡu ayaup-piṇmik qaqḡuukkun aktuḡḡuḡu nipliḡhuniiasiīn, “Ki, qiniḡumagikput Elijah ag-ḡiḡisipmagaan atqautityaḡḡuḡu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpaṇmi siiksigiṇiqsuq tatpichakṇa takanuṇa taatna. ³⁹ Tavra aṇuyyiuqtit qaukḡiat qichaqtuq Jesus-ḡum qaniḡani tuqupman nipliḡniqsuq, “Iḡumutun taamna aṇun iḡniḡiniḡaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiīniqsut aḡnat tautuktuat uḡavaniīn, iḡagiḡlugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkaṇak taivruma kamanaiṇniḡsram James-ḡum suli Joses-ḡum. ⁴¹ Tamatkua piqasiḡsugniḡaāt Jesus Galilee-mi itman savautiḡḡuḡu. Atlat iṇuḡiak-tuat aḡnat maliṇniḡaāt Jerusalem-mun.

Jesus Iḡuviḡniḡaāt

⁴² Unnuksraaḡuraaqman Joseph Arimathea-ḡmiu tikiṇniqsuq. Uvva uvluaṇi sivuani Jew-ḡuruat miṇḡuiqsiḡḡiat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiḡhuni ut-lautiniqsuq Pilate-mun. Inḡiḡiniḡaa Jesus-ḡum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliḡuqtigruaṇuniqsuaq niḡiḡuḡaḡaḡniqsuq aullaḡniḡiḡksraṇanik aṇaayuaḡtaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviḡusunḡniqsuq Jesus tuquanikḡiḡniḡman. Tuḡḡuḡniḡaa aṇuyyiuqtit qaukḡiat apiḡsruḡḡuḡu tuquanikḡiḡmagaan. ⁴⁵ Tarra iḡitchuḡianikamiuṇ taavrumakṇa aṇuyyiuqtit qaukḡiatniḡ Jesus-ḡum tuqḡḡḡilaṇa, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsiḡniḡniqsuq ukiḡḡaaḡiḡksaamik. Atqautiḡḡuḡu Jesus-ḡum timaa puuḡḡuḡu ukiḡḡaaḡiḡksuamik iḡiḡniḡaa iḡuviḡiḡuqtamun uyaḡaṇmi. Aksrakḡuḡu uyaḡaṇmik taluniḡaa taamna iḡuviḡ. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkaṇa Joses-ḡum qiniḡniḡaak napmun iḡiḡiaqmaṇaṇ.

Jesus Aṇitḡiksuq Tuḡḡiḡmiṇ

16 Jew-ḡuruat miṇḡuiqsiḡḡiat qaanianikman, Mary Magdalene suli Mary aakaṇa James-ḡum suli Salome tauqsiḡniḡniqsut tipraḡiḡksaanik uqsruḡḡiḡḡuḡu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulliḡmi uvluaṇi akunniḡsaam tikitchut iḡuviḡmun nuiyasiriuraḡmiuḡḡu siḡiḡniḡ. ³ Uqaksraḡtuniqsut inḡmiknun, “Kiami aksrakkisivaṇ uyaḡak paṇḡaniḡ iḡuvḡum?” (Atakkii uyaḡak aṇiḡaluaḡtuḡuḡ). ⁴ Tavrakṇa tautuṇniḡaāt uyaḡak aksraksimaanikḡuḡu.

⁵ Tavra aḡnat isiḡniḡniqsut iḡuviḡmun. Tautukkaat nukatpiaḡ aquppiuraḡtuḡuḡ taliḡḡian tuṇaani atnuḡaaqahuni takiruamik qatiḡtaamik. Quviḡutchaṇniqsut. ⁶ Aasiīn nukatpiam nipliutigai, “Quviḡusunḡaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruḡ. Agaayyutim aṇitḡiksitkaa. Uvani inḡitchuḡ. Qiṇiḡsiuṇ nallavia.

⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muḡniaqtuq sivupsitñi, taamani tautukkisigiksi tuvraḡlugu uqauttutaa ilipsitñun.’” ⁸ Tarra uniññigaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutiḡ uuliksiñiqsut. Nipliniññiqsut iñuḡmun apqutmikni iqsitchakpaitlutiḡ.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagvigñiqsuq sivulliuḡlugu taivrumuḡa Mary Magdalene-mun irrusiqḡuiyakkamiñ tallimat malḡuḡnik. ¹⁰ Taavruma utlaḡniḡai piqatigisuukkaḡi Jesus-ḡum kiñuvḡuruat qaiḡlutiḡlu. ¹¹ Uqautiniḡai Jesus iñuuniḡlugu sulit tautuḡniḡlugu. Tamatkua naagatai kiñuvḡuruat tusaakamiḡ ukpiḡiḡiññigaat.

Jesus Sagvigñiqsuq Malḡuḡnun Maliguaqtinun

¹² Kiḡuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipḡluni malḡuḡnun ilaḡnikun aullaqtuḡnun nunaqqimiñ. ¹³ Tavrakḡatchiaq utiḡniqsuk. Uqauraaqsiñiaḡaluḡniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiḡiḡitmiñiaich.

Jesus Sagvigñiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kiḡuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkunuḡa qulit atautchiñun niḡiñiaqtitlugich. Suakataḡniḡai ukpiqsriḡuiḡhatigun pitchiḡiḡhatigunlu atakkii ukpiḡiḡitlugich qiniḡtuat ilaanik kiḡuagun anitqihḡan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullaḡusi iluqaanun nunamun, quliaqtuḡiyumagiksi tusaayugaḡiksuaq anniqsuḡiakun iluqaitñun iñuḡnun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriḡuaq sulit paḡtaakkauruaq anniqsuḡisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriḡitchuaq suksraunḡiqsaugisiruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqḡniḡaqtut ilitchuqutaiñik saḡḡim taavrumuuna: Atuḡlugu atiga anittaigisirut irrusiqḡuḡnik sulit uqatlagisirut atlaakaḡiñnik uqqanik. ¹⁸ Tigugaluaḡumiḡ nimiḡianik unniñ imiḡaluḡumiḡ tuqunamik nuyuaḡnamiuyumiñaitchut. Iḡigisigaich argagikkatiḡ atniḡḡaqtuanun aasiñ tamatkua iḡuaqsiḡutiḡ.”

Jesus Aullautrauruq Qilaḡmun

¹⁹ Kiḡuagun Jesus-ḡum Atanḡum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aulla-tiuraagaqsiñiaḡa pakmuḡa aquvititluguasiñ taliqpiḡmi tuḡaanun. ²⁰ Maliguaq-tai aullaqhutiḡ quliaqtuḡniqsut tusaayugaḡiksuaḡmik nanipayaaq. Atanḡuruam savaqatiginiḡai nalupqinaḡutiḡlugu uqauttutaat ilumun itilaḡanik quvinqaqtua-tiḡun savaanḡisigun.

Uqal̄hich Aglaañi Luke-ŋum

1 Piqpagiplutin ilauramaañ Theophilus! In̄ugiaktuat in̄uich pisuqtilaaǵmiktigun aglañniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Il̄isimarauruat uqautiniǵaatigut tau-tukkaǵmiknik taimakñaniñ aullaǵniiñhaniñ. In̄uich tamatkua pakmapak quliaq-tuaǵniqsut tusaayugaaǵiksuamik. ³ Qutchiksuañjuruatiin, aglañniaqtuñja il̄itchuǵi-raksraqnik il̄isaaǵillapiaqqaaglugich uqaǵipayaakkanjich aullaǵniiñhaniñaglaan. ⁴ Aglaqtuñja taavrumiñja il̄isimatquplutin il̄umutuupiañhanik il̄isauttusiaǵikkaqpich.

Anniviksraña John Paptaaqtitchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atilingmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisqaqtuani Abijah-tkutnik. Aǵnaata atqa Elizabeth, paniginiǵaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaunñaruaniqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupiksripl̄utik iluqaitnik Atangum tillisaiñiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitungaiñniqsuk atakkii Elizabeth qitungitl̄aitl̄uni, suli iluqatik utuqqanaaǵuqhutik.

⁸ Abijah-tkut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniǵaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraqhugu atuiragiñhat agaayuliqsit piksraqtaaginiǵaat ikipkairuksraupluni tipraǵiksautmik. Isigniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipraǵiksautmik in̄ugaaǵruich agaayuniqsut sil̄ataani. ¹¹ Isagulgan Atangum sagviutiniǵaa qichaqhuni taliqpiani ikipkaiviuram tipraǵiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiuñ tupañniqsuq iqsiliqsiquhuni. ¹³ Aglaan isagulgum nipliutiniǵaa, “Zechariah, iqsinañ! Agaayyutim tusaaniǵaa in̄iqsruñhiñ. Nuliaǵikkan Elizabeth iǵniǵisiruq anugauramik. Atchigiñsini John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaǵniaqtutin! Atlatlu in̄ugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ In̄ullautaugisiruq kamañaguni Agaayyutim qiniñhani. Imiǵumiñaitchuq asiam misuqquanik sañjisimarua-mik. Anil̄gataliǵmiñiñaglaan an̄alatiqaǵisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utit̄inniaǵai in̄ugiaktuat Israel-juruat Ataniǵmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggitl̄aiññaan taamna John quliaqtuaǵniaqtuq sañjiqaǵuni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Il̄auraaǵiiksitkisigai aapauruat qitungañit̄nun. Utit̄itkisigai tupiksritl̄aitchuat isummatiqatlasil̄ugich nalaunñaruamik. Itqanaiyautigisigai in̄uich akuqtuǵumiñaqsil̄ugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniǵaa isaǵulik, “Qanuǵluñja il̄isimaniaqpik il̄umutuutilaaqnik? Atañji, an̄ayuqaaqtuñja suli nuliaǵikkaga utuqqaǵuqmiuq.” ¹⁹ Isagulgum kiuniǵaa, “Gabriel-juruñja. Qichaqtuñja sivuǵaani Agaayyutim. Tuyuǵigañja uqautityaquplutin taavrumiñja tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpigil̄guitchiñ uqauttutigikkaga aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigil̄guit̄nañja uqaǵumiñaitchutin tikiłgataǵlugu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu in̄uich utaqqiñiǵaat Zechariah il̄isimasukhutiñ suvaata mulu-vaal̄akmagaan il̄uani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiñniqsuq. In̄uich il̄itchuǵiniǵaat qiniqquraaqal̄ha agaayyuvikpaum il̄uani. Uqalguil̄uni urriqaniq-suq argañmiñik. ²³ Abijah-tkut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiuñ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliañja Elizabeth siñiyauniqsuq.

Aasiin tallimani tatqini aimminiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma sanjiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaana. Kanjusutqikkumiñaiqsuna qitungitlaiñiñiuna.”

Anniviksraña Jesus-ñum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinjayaunaniñman, Agaayyutim tuyugiliniñigaa isağulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atiliñmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginigaa niviaqsiamun anutituqsimaichuamun atiliñmun Mary-mik nuliaksrausiuñianiktuumun anutmun atiliñmun Joseph-mik. Joseph kinuviaginiñigaa Atangum David. ²⁸ Isağulgum tikiñiñigaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiñ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsaurutin aña-payaaniñ.]” ²⁹ Mary tupallapiagñiqsuq isağulgum nipliuttutaagun kanjisiñitlugu suvaata uqaqtilaana taatna. ³⁰ Isağulgum nipliutiniñigaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim ihuaqutitigigaatin. ³¹ Sinjayaugisirutin iğniñlutinaasiñ anugauramik atchiqsak-sragikkaqnik Jesus-mik. ³² Taamna kamanagisiruq, sul iñuich taiguutiqağisigaat iğniñanik Qutchiñniqsrauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniagaa David-tun sivullianatun. ³³ Ataniguğisiruq kinuvianiñiñi Jacob-ñum qanapak taimuna, sul anaaquqautaa isuksraqagumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniñigaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? Ilaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵ Isağulgum kiuniñigaa, “Ipqitchuaq Irrusiq tikiumagisiruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiñniqsrauruam sanjigikkanañ nayugisigaatin. Taatnaguni ililgaaq ipqitkisiruq taiguutiqağuni Iğniñanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiin, itqallañ ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitungaqtalaiñiñiplugu. Aglaan pakma sinaiyauruq itchaksrani tatqini utuqqanaağugaluññağmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğniqsuq, “Atangum savaktigigaana. Atuumali uvañnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakña isağulgum uniñiñigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigñiqsuq nunaqqiuramun qimiğaanjiniittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqiniñigaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigniqsuq. Elizabeth analatigağniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsaurutin aña-payaaniñ. Quvianamiuruq ililgaaq sinaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkanañ utlagluğniğana qiniğiaqluna! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikkan ilummiutaq quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpiğikapku Atangum uqałha tuyuutigikkana ilipnun atuumagisiñiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğniqsuq, “Iñuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq. ⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkaga. ⁴⁸ Suuñiluqtuna itqaginiğana. Uvakanianiğlaan iluqatin iñuich taiguutiqağisigaatña quvianamiuruamik ⁴⁹ atakkii kamañuqtuq Sanjiruq Agaayyun savaaqahuni kamañuqtuanik uvamnun. Atqa ipqitchuq.

⁵⁰ Kijuviaġiini aippaavak

nagliktuutiqaġai taluġirigikkani.

⁵¹ Agaayyun isanņiqsuq saņņiruamık taligmiņik

aasiin siammayaaqługich kamanagasuktuat sivunniugutituummaitnik.

⁵² Atchiksinnigai kamanaqtuat atangich

suli atchiksuat kamanaqspkaqługich.

⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik

suli aullaqtitlugich umialguruat saagailaaqługich.

⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayuġnigaa savaktigikkani Israel nagliktuqługich,

akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kijuviapayaaniunlu qanapak taimuġa.”

⁵⁶ Mary nayuutiuraagņiqsuq piņasuni tatqini Elizabeth-mi, aasiin utigmun aipluni.

Aniġha John Paptaaqtitchirim

⁵⁷ Igņiviksrani tikitman, Elizabeth igņiņiqsuq anugauramik. ⁵⁸ Iłaiņ ilauraaniņlu tusaanigaat Atangum kamanaqtuamık nagliktuiġha Elizabeth-mun. Aasiin tamatkua quviasuqasiġnigaat. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malġuņnik uvlianikman nalunaitjutchiaqsiņigaat atchigukługu Zechariah-mik, aapaņan atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaņa nipliġņiqsuq, “Naagga, atiqaqtuksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nipliutilgiņiņigaat, “Aglaan nalliatunniiņ ilavich atiqanitchut taavrumiņa atigmiķ.” ⁶² Urriqaplutiņ apiqsruġnigaat aapaņa kisumik atchigukkisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiņ, “Atiqagisiruq John-mik.” Quvigusunņiqsut iluqatiņ. ⁶⁴ Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinņiqsuq quyaasipluġuasiin Agaayyun. ⁶⁵ Siłalliunġich atlayuatchaņiqsut, aasiin iņuich nunapayaani Judea-mi uqaginiġaat. ⁶⁶ Tusaapayaaqtuat taavrumiņa isummatiginiġaat apiqsruqhutiņ, “Qanusiuġisiņiqpa una ililgaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniġmun iqatigitilaņa.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

⁶⁷ John-ġum aapaņa Zechariah aņalatiaġņiqsuq Ipqitchuamık Irrutchimik. Uqagņiqsuq sivuniksriqipluni,

⁶⁸ “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!

Atakkii ikayuġiaġņigai tasuqsaġiaqługich iņuni.

⁶⁹ Akunġatniņ kijuviaġikkaniņ David-ġum

Agaayyun piksraqtaaġņiqsuq iņuņmik saņņiqaqtuamık anniqsuġiaqhuta.

⁷⁰ Taimakġaaglaan akiqsruġaatigut tumigiplugich ipqitchuat sivuniksriqirini

⁷¹ anniqsuġisiņipluta akillililqsuqtigikkaptikni

suli saņņiatniņ uumigirigikkapta.

⁷² Uqagņiqsuq nagligigisiņiplugich sivulliaġikkavut

itqagilugu ipqitchuaq sivunniugutni.

⁷³ Agaayyutim akiqsruġnigaa sivulliaqput Abraham

⁷⁴ annautigisiņipluta akillililqsuqtigikkaptikni

uvaptiknun savautitqupluni iqsisunjaqata

⁷⁵ ipqiġikun nalaunġaruahikunlu iņuuniqtutilaaptikni.

⁷⁶ Ilvich ililgauramaņ, taiguutiqaġisirutin sivuniksriqiraanik Qutchiņņiqsrauruam Agaayyutim.

Igligisirutin sivuani Atangum itqanaiyaǵiaǵlugu agǵiǵksraña

⁷⁷ uqautilugich iñugikkañi

anniqsuǵisiñilugich natqigutigisiñilugillu killuqsautiñitñik.

⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunñuktauruq nagliktauplunilu.

Tuyuǵikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum qausaǵatauraǵniñatun.

⁷⁹ Ikayuǵisigai iñuuniaqtuat taaqtuami iqsinañani tuqułhum,

aasiñ ilaan iñuupkaǵuta tutqiksilluta.”

⁸⁰ John aglipłuni timimigun saññisiñiqsuq irrutchikun. Iñuuniaǵniqsuq iñuilaami aullaǵniñiañhanunaglaan ilaan quliaqtuaqañhan Israel-aagmiunun.

Aniñha Jesus-ñum

2 Augustus atangunñagmi Rome-mi tilisiñiqsuq iñuich nanipayaaq atqiqsitqu-plugich. ² Taamna atqiqsitchivik sivulliuniqsuq. Taamna atuumapman anjun atiqaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iñupayaat utlautiniqsut sivulli-aǵmiñ anniviniñun atqiqsitchaqtuqhutiñ. ⁴ Joseph-tuuq iglaupmiñiqsuq. Aullaǵni-pluni Nazareth-miñ Galilee-miittuamiñ Bethlehem-muñniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atangum David. Joseph tavrurañniqsuq atakkii ilaaptuuq kiñuviyaǵiplugu David-ñum. ⁵ Atqiqsitchaqtuqami aullautiniǵaa Mary nuliaksrausiutianikkani siñiayauruaq. ⁶ Bethlehem-miittitlugik Mary iǵñisuligñiqsuq. ⁷ Iǵñiñǵaǵniqsuq añugauramik. Nimiqsruqtuallañniǵaa ilipluguasiñ tuttuqpaich niǵǵiviatnun atakkii iniksraitłutiñ nullaǵviñmi.

Munaqsriłlu Isagulǵillu

⁸ Ilañich munaqsrit unnuiniqsut taavani nunami munaqsriplutiñ ipnaimiknik. ⁹ Isagulgan Atangum sagviutiniǵai aasiñ qaumanan Atangum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagñiqsut. ¹⁰ Aglaan isagulgum nipliutiniǵai, “Iqsinañi, uvunaqluñ uqautityaǵipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauruamik iñu-payaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun aniruq David-ñum nunaaqqiani, Christ-ñuruq Ataniq. ¹² Una ilitchuqqutauruq ilipsitñun ilaaju-tilaananik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqsruallaktaq nalaruaq tuttuqpaich niǵǵiviatni.” ¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiaqtuat isagulgich qilañmiñ sagviǵniqsut. Piqasiqlugu isagulik nañǵaǵniǵaat Agaayyun itnaqhutiñ, ¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchiññiqsrami qilañmi, sulit tutqitutiqaǵli nunami akunǵatni iñuich quyalitñiqtuat ilaanik.”

¹⁵ Isagulgich utiqmata qilañmun munaqsrit nipliǵniqsut iñmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiagługu Atangum uqauttutigikkaña uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamik-sruaqhutiñ paqinniǵaich Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuq tuttuqpaich niǵǵiviatni. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruq uqaginiǵaich isagulgum nipli-uttutigikkañi taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaqtuat quviǵusunñiqsut tamatkuniña munaqsrit nipliuttutigikkañitñik. ¹⁹ Mary-m uummatigmiitchiutiniǵai uqautigikkañich aasiñ isummatigiuraaqługich. ²⁰ Munaqsrit utiǵniqsut kamak-sruqlugu nañǵaqlugu Agaayyun iluqaisigun tusaakkaǵmiktigunlu tautukkaǵmiktigunlu. Atuumaruq atriliplugu isagulgum atuumagisiñikkana.

Jesus Atchigaaat Agaayyuvikpaṇmi Qaitlugu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malguk uvlut naatmata suli aniqammiuraq nalu-naitnutchiqsaunjanikman, atchigñigaaat Jesus-mik, atigmik isaḡulgum qaisaṇjanik Mary siṇaiyaugaluqaqtinagu.

²² Ipqiqaḡviksraṇat tikitman, Joseph-lu Mary-mlu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniḡaak qaitchaqtuaqlugu Agaayyutmun tuvraqlugu maligutaksraṇa Moses-ḡum, ²³ maligutlugu aglausimaruaq maligutaksraṇiṇi Ataṇḡuruam, “Aniqqaqtuapayaaq aṇḡauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuḡiaḡniqsuk malḡuṇnik tiṇmiaḡruuraṇnik, iṇiaṇjuruamik maligutaksraṇaḡun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aṇutiqaḡmiṇiṇiḡsuq atiliṇmik Simeon-mik. Una aṇun nalaunḡaniḡsuq taluqsirruaq Agaayyutmik, suli utaqqiṇiḡsuq Israel-aḡmiut annautikkauliksraṇatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuḡniḡaa. ²⁶ Ilaan uqautiniḡaa tuquyumiṇaiṇiṇiplugu qiniḡaluaqnagu Christ Anniḡsuḡti Agaayyutim akiqsruutigikkaṇa. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniḡsuq agaayyuvikpaṇmun. Jesus-ḡum aṇayuqaṇiṇ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpaṇmun atuumatyaqlugu atuiragiḡhaḡun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ḡum akiggiutiniḡaa ililḡaaq aasiṇ quyaḡlugu Agaayyun, ²⁹ “Ataniḡ, akiqsruutigikkaṇ atuumapkaḡiṇ, suli tuqqutlasiruaṇa tutqigluṇa.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniḡsuḡti

³¹ tuyuḡikkaṇ annautitquḡlugich iṇuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniḡsuḡiamik Jew-ḡuṇitichuanun suli kamanautaugisiruq iṇuiṇun Israel-ḡum.”

³³ Ililḡaam aapaṇa aakaṇalu quviḡusuṇniqsuk tamatkunuuna Simeon-ḡum uqaut-tutaḡun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ḡum qiniṇuaḡutiniḡik piḡiusiamik suli nipliutiḡlugu Mary aakagikkaṇa, “Agaayyutim una ililḡaaq piksraqtaḡiniḡaa agvisautyaḡ-plugu tammaḡiksraṇatnun naagaqaa anniḡsuḡiksraṇatnun iṇuḡiaktuanun Israel-aḡmiunun. Ilitchuḡqutaugisiruq, aasii pisigiḡlugu ilaan kisuutilaṇa iṇuḡiaktuat iṇuich uqaḡisirut akitṇaḡlugu. ³⁵ Taatnaḡumiṇ sagviḡisiṇiḡaich iriḡaqtuḡhutiṇ isummatigikkaṇich ilaḡun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksiriḡiḡaḡmiṇiḡsuq uilḡaaḡnaamik atiliṇmik Anna-mik panianik Phanuel-ḡum kiṇuviaṇiṇiṇ Asher-ḡum. Anna utuḡqauruq. Uiqḡniḡsuq tallimat malḡuṇni ukiuni, aasii uinḡa tuḡupluni. ³⁷ Taimakṇaaglaan iṇuuniḡniḡsuq uilḡaaḡnaaṇupluni, aasiṇ pakma ukiuniḡniḡsuq sisamakipiaq sisamanik. Unillaṇiṇiḡaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaḡtuummaan savautiniḡaa Agaayyun uisauraaḡhuniḡu agaayupluniḡu. ³⁸ Taavrumani sassḡniḡmi tikiṇiḡsuq qaitchiḡlugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiḡaa taamna ililḡaaq iluḡaitṇun niḡiḡuḡaḡaqtuanun tasuḡsaityaliksaṇjanik Jerusalem-ḡum.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-ḡum suli Mary-m taṇjanikamitkik iluḡaisa atuḡukkat maligutaksraṇiḡun Agaayyutim utiḡniqsuk kiṇuniḡmiknun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ Ilil-

gaaq Jesus aglipłuni sanjisiñiqsuq, puqiutiqallapiaqhunił. Suli Agaayyutim ihuaqquatinigaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹ Ukiuğagipman aňayuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqpagvikaamun atilijmun Apqusaakkauğimik. ⁴² Jesus qulit malğunjik ukiunikman utlautiniqsut niğiqpagvikaamun pirağihğmiktitun. ⁴³ Niğiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsağmaknik nukatpiağruk Jesus uninjñiqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakanan Joseph-ñumlu naluniğaa. ⁴⁴ Iğligasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalgataqługu uvluq. Uvvaasiñ tikiuamakamik nullağviksrağmikkun pakaaqsiñiğaa akunatni ilamin suli ilauraanjini. ⁴⁵ Paqijitñamitku utiaqsiñiqsuk Jerusalem-mun pakkiagługu. ⁴⁶ Piñayuatigun uvlut paqinniğaa agaayyuvikpañmi aquppiqataupłuni Jew-ñuplutiñ ilisautriñi, naalağniplugich apiqsruqtaqługillu. ⁴⁷ Iluqatiñ tusaaruat ilaanik quviğusuutiginiğaat puqikhuni kiggutaiğun. ⁴⁸ Aňayuqaakkiñ quviğusuutiginiğaa tautukamitku. Aakanan nipliutiniğaa, “Iğñiñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñiksralillapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptiğñ.” ⁴⁹ Jesus-ñum kiuniğik, “Suvaata pakakpsitja? Naluniqpitku nayuutiruk-sraułiğaa aapaa tupqani?” ⁵⁰ Aglaan kanjisiñiñniğaa kiggutaa. ⁵¹ Tavrakja Jesus utiqasiñiğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkanan itqagiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵² Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuiłlu nakuaginiğaat.

Quliaqtuaqalħa John Paptaaqtitçirim

3 Akimiaguutaatni ukiut atanniqsuiłħani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiaqtuami Judea-mik, Herod atangupłuni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupłuni nunami taggisiaqtuami Iturea-mik Trachonitis-miğlu, Lysanias atangupłuni Abilene-mi, aasiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukhiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalħa Agaayyutim tikiuamaniqsuq John-mun iğñinanun Zechariah-m iñuiłaami. ³ John kukiłunniqsuq kuunan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaqtilłusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴ John agğiğniqsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna,

“Iñuk tuqluiriaqtuq iñuiłaamiñ:

Itqanaiautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵ Natignapayaat immiğlugich,
iğich qimigaallu naqigłiğlugich,
saqunaruat apqutit nalğusaqmiğlugich,
qaiğıitçhuat tumitçaat qaiqsagługich.

⁶ Tarrali iñupayaq ilitçuginiiaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.” *Isaiah 40:3-5*

⁷ Iñugiaktuat iñuiç utlautiniqsut John-mun paptaaquplutiñ. Uqautiniğai, “Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatłasiñiplusi anasiñnuqsautiksrañaniñ Agaayyutim? ⁸ Iłitqutçipsigun qiniğnaqsisiuñ isummitqiliğisi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliagigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyagaich kiñuvialiut-

lagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniiḥa qallipiaḡataqtuq, iṇuktun itqanaiq-suatun kipiḥhiṇaagukḥugu napaaqtuq kaṇiagun. Napaaqtupayaaq asirriṇitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiṇ iknigmun.”

¹⁰ Iṇuich apiqsruḡnigaat, “Qanuḡmi pigisiṇiqpisa?” ¹¹ Kiuniḡai, “Kisupayaam malḡuṇnik qaliḡuaqagumi qaitchiḷi iṇuṇmun atnuḡaaksraitchuamun, suli kisupayaq niqiksrautiqaḡumi niḡipkaiḷi niqiksraitchuamik.” ¹² Iḷaṇich tax-siliqirit utlautipmiṇiqsut paptaaquplutiṇ aasiiṇ apiqsruḡlugu, “Iḷisautrii, Sugisiṇiqpisi?” ¹³ Uqautiniḡai, “Katitchiṇasi qaanḡḡlugu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ Iḷaṇisa aṇuyyiuqtit apiqsruḡmiṇigaat, “Uvagutaasiiṇ, qanuḡisiṇiqpisa?” Nipliutiniḡai, “Aqsaknasigik iṇuich nunuritṇigusi naagaqaa saglutiginasigik iṇuich. Apaḡilugu akilḡusiḡikkaqsi.”

¹⁵ Iṇupayaat niḡiugaqagṇiqsut Anniqsuqtimik agḡiqsaḡumaruamik, aasiiṇ isumaniqsut taamna John Christ-ṇupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹⁶ Aasiiṇ John-ṇum uqautiniḡai, “Paptaaqtitchiruṇa imikun, aglaan taimma iṇuk agḡiqsaḡumaruaq kamanatluktuq uvamniṇ. Siṇiḡguyumiṇaitchuṇaunniṇ aluḡutiṇnik. Paptaaḡisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun suli iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummaḡukḥugich mukkaaksrat sanikḥuṇniṇ, katillugichaasiiṇ mukkaaksrat sigḡuaḡmiṇun. Aglaan ikipkaḡisigai sanikḥuich iknigmun qamiyumiṇaitchuamun.”

¹⁸ Atlakaagiiḡkun John quliaqtuaḡniqsuq tusaayugaallautamik iṇuṇnun pitchuk-saaḡḥugich atlaḡuquplugich iṇuuniaḥat. ¹⁹ John-ṇum iṇiqtiquṇiḡaa ataniḡ Herod atakkii iḷaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliaṇanik suli savaaqaḡhuni iṇugiaktuanik atlanik pigiitchuanik. ²⁰ Aasiiṇ Herod savaaqaḡniqsuq pigiitḷuktuamik isiq-taupkaqamiuṇ John.

Paptaakkauḥa Jesus-ṇum

²¹ Iluqaisa iṇuich John-mun paptaaqtinṇanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniḡsuq. Agaayupkaḡlugu qilak aṇmaqtuq ²² suli Ipqitchuaq Irrusiḡ atqaḡniqsuq ilaannun tiṇmiḡruuratun. Nipi tusaanigaat pakmakṇa, “Piqpagiplutin Iḡniḡigikpiṇ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ṇum Kaṇḡiḡviṇi

²³ Jesus-ṇum aullaḡniikamiuṇ savaani, iṇuiṇiṇaḡ qulinik ukiuqtutilaaqaḡniqsuq. Iṇuich isummatiginiḡaat iḡniḡiniḡlugu Joseph-mun,

iḡniṇa Heli-m, ²⁴ iḡniṇa Matthat-ṇum,

iḡniṇa Levi-m, iḡniṇa Melchi-m,

iḡniṇa Jannai-m, iḡniṇa Joseph-ṇum,

²⁵ iḡniṇa Mattathias-ṇum, iḡniṇa Amos-ṇum,

iḡniṇa Nahum-ṇum, iḡniṇa Esli-m,

iḡniṇa Naggai-m, ²⁶ iḡniṇa Maath-ṇum,

iḡniṇa Mattathias-ṇum, iḡniṇa Semein-ṇum,

iḡniṇa Josech-ṇum, iḡniṇa Joda-m,

²⁷ iḡniṇa Joanan-ṇum, iḡniṇa Rhesa-m,

iḡniṇa Zerubbabel-ṇum, iḡniṇa Shealtiel-ṇum,

iḡniṇa Neri-m, ²⁸ iḡniṇa Melchi-m,

iḡniṇa Addi-m, iḡniṇa Cosam-ṇum,

iḡniṇa Elmadam-ṇum, iḡniṇa Er-ṇum,

²⁹ igñiña Joshua-m, igñiña Eliezer-ñum,
 igñiña Jorim-ñum, igñiña Matthat-ñum,
 igñiña Levi-m, ³⁰ igñiña Simeon-ñum,
 igñiña Judah-m, igñiña Joseph-ñum,
 igñiña Jonam-ñum, igñiña Eliakim-ñum,
³¹ igñiña Melea-m, igñiña Menna-m,
 igñiña Mattatha-m, igñiña Nathan-ñum,
 igñiña David-ñum, ³² igñiña Jesse-m,
 igñiña Obed-ñum, igñiña Boaz-ñum,
 igñiña Salmon-ñum, igñiña Nahshon-ñum,
³³ igñiña Amminadab-ñum, igñiña Admin-ñum,
 igñiña Arni-m, igñiña Hezron-ñum,
 igñiña Perez-ñum, igñiña Judah-m,
³⁴ igñiña Jacob-ñum, igñiña Isaac-ñum,
 igñiña Abraham-ñum, igñiña Terah-m,
 igñiña Nahor-ñum, ³⁵ igñiña Serug-ñum,
 igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
³⁶ igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

Jesus-ñum Aniqusaqsiulha

4 Jesus utignisq Jordan-miñ ayalatiquahuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkaunisq Irrutchikun inuilaamun ² uuktuaqsiutyaqhuni tuungağmiñ malgukipiami uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niginiññisq, aasiñ nigisuliqhuni piviksrani isukitmata. ³ Tuungaum nipliutiniğaa, “Agaayyutim ignigipiaqpatin tilliñ una uyağak qaqquququlugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalha nipliqsimaqtuq, ‘Inuk inuuyumiñaitchuq qaqquhiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiğaa qiniqtitluguasiñ atanğuviniñik nunam ⁶ nipliutiplugu, “Aatchuğisigikpiñ iluqaanik ayalatchiğimik suli iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasiñ qaitlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayağiñ agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğaa, “Agaayyutim uqalha nipliqsimaqtuq, ‘Agaayyuvigisağiñ Atanğuruq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiğaa Jerusalem-mun inillakluguasiñ qutchiniqisrañanun nuvukkananun agaayyuvikpaum nipliutiplugu, “Igñigipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunuja. ¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqalha nipliqsimaqtuq, ‘Agaayyutim isaguliñmiñun munagipkağisigaatin.’” ¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyağisigaatin argamnik, aasii atnigumiñaitchitin isigaktin uyağañnun.’” *Psalm 91:11, 12*

¹² Aglaan Jesus-ŋum kiunigaa, “Agaayyutim uqalŋa uqaqmiuqtuq, ‘Uuktuaŋu-miñaitchiñ Atanguruaq Agaayyutin.’” ¹³ Tuungaum uuktuaqsaaguiqamiuŋ Jesus qanutchipayaakun unisimaallaŋnigaa.

Jesus-ŋum Aullaŋniigaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakŋa Jesus utiŋniqsuq Galilee-mun saŋŋiaqhuni Ipqitchuakun Ir-rutchikun. Iñuich uqaŋiniŋaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katraŋviniŋiñi suli kamaksruŋniŋaat iluqatiŋ.

Nazareth-miut Ukpigiŋiñniŋaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-muŋniqsuq iñuguŋvigikkaŋmiñun. Jew-ŋuruat minguiqsi-agvium uvluani piraŋiliŋmigun isiŋniqsuq katraŋviniŋun. Makinniŋsuq agliqipluniasiñiñ Agaayyutim uqalhaniñ. ¹⁷ Aatchuŋniŋaat makpiŋaŋiñik sivuniksriqirim Isaiah-m. Aŋmaqamigich makpiŋaat paŋinniŋaa aglausimaruaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayugaaŋa.

Piksraqtaagigaŋakii

quliaqtaugitquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuun.

Tuyugiŋaŋa uqaŋitquplugu patchisaigun tigutaŋjuranun

suli mamirrutiksraq qiniŋitlaitchuanun

suli patchisaiquplugich naŋitaqsiruat

¹⁹ suli quliaqtaugitquplugu Atangum anniqsuiŋiksraŋan iñugikkaŋmiñik tikiñniŋsuq.” *Isaiah 61:1-2*

²⁰ Jesus-ŋum umikŋugich makpiŋaat utiqtinŋiŋai katraŋvium savaktigikkaŋanun aquvitluniasii. Iluqatiŋ iñuich katraŋviniŋi qiniŋaŋiŋniŋaat. ²¹ Iliŋautiaŋiŋiŋai it-naqhuni, “Taamna Agaayyutim uqalŋa atuumaniŋsuq uvlupak agliqiaŋupman tusaalŋapsitiñi.” ²² Iñupayaat aarigaagutchaŋniŋsut quviŋusuutigiŋplugich saŋŋiaq-tuat uqalŋich uqaŋtutigiŋkaŋi. Nipliŋniŋsut, “Una taimña iŋniŋiŋiŋitpaŋ Joseph-ŋum?” ²³ Jesus-ŋum nipliutiniŋai, “Uqaŋtiniŋiŋisŋa uqaŋtutauruamik iŋilŋaan-imma itna, ‘Taaktii, iŋuqsiñi ilipnik!’ Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaŋaŋiñ uvani iñuguŋvipni. ²⁴ Iŋumutuuruq, Sivuniksriqiri paŋlatlaitchaat iñuguŋviniŋiñi. ²⁵ Naalaŋniŋlaksitŋa, Iŋumun iñugiaktuanik uilgaŋnaaŋaŋtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialuŋitchuŋŋuŋuŋ piŋasuni ukiuni ukium av-vaŋaŋi ilaŋplugich niŋisuksiullaŋiaŋhutiŋ iluqaani nunami. ²⁶ Naagaŋvva Elijah tuyu-ŋiŋniŋsuq nalliatnun uilgaŋnaat Israel-mi aglaan kisanun uilgaŋnaamun iñuuniaq-tuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunaŋatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaŋmiŋiŋsuq auyugaŋtualiŋnik iñuuniaŋtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniñ mamikkaŋiŋniŋsuq avataagun Naaman Syria-ŋmiu.” ²⁸ Iñuñ katraŋviniŋi tusaakamitruŋ taamna qinnallaŋiaŋniŋsut. ²⁹ Makitiŋhutiŋ tinuraŋŋuŋ Jesus annisiŋiŋaat nunaŋaŋqigmiŋniñ. Qaŋanuutiŋiŋaat iñgiuram nunaŋaŋqimiŋ ir-vianun igitchukŋuŋ ipnaŋiñ. ³⁰ Aglaan akunniraŋŋugich iñugayaat aullaŋniŋsuq.

Iñuk Irrusiŋŋulik

³¹ Tavrakŋa Jesus Capernaum-muŋniqsuq, nunaŋqimun Galilee-miittuamun aasiñ ilisautripluni iñuŋnik Jew-ŋuruat minguiqsiagvium uvluani. ³² Iñuich quviŋusuŋniŋsut tamarrumiŋa ilisauttutaanik, atakkii uqaŋniŋsuq liilaa aŋalatchiŋiŋaŋtuatun. ³³ Katraŋviniŋi iñuqaŋmiŋiŋsuq irrusiŋŋuliŋmik

igialaruamik, ³⁴ “[I]aksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvuṇaqpich piyaqquḡukhunuk? Naluṇitchiga kisuutilaan, ipqitchuaṇuplutiṇ Agaayyutim tuyuḡikkaja!” ³⁵ Jesus-ṇum tiliṇigaa irrusiqḡuk, “Qinuisaagiiṇ! Anniin iṇuṇmiṇ!” Irrusiqḡuum ulḡusaaqtinnigaa aṇun sivuḡaatnun iṇuich unitluguasiin atnisuṇaḡnagu. ³⁶ Iṇuich quviḡutchaṇniqsut nipliḡhutiṇ avatmun, “Qanusiuniqpa una nipliun? Aṇalatitchiḡmik saṇḡimiglu uuma iṇuum tilitḡaniḡai aasiin irrusiqḡuich aniplutiṇ.” ³⁷ Tusaayugaaṇ taamna Jesus-kun siaminniḡsuq napmupayaaṇ tamarrumani nunami.

Jesus Mamititchiṇiqsuq Iṇugiaktuanik Iṇuṇnik

³⁸ Aasiin Jesus anikami katraḡviṇmiṇ utlautiniḡsuq Simon Peter-m kiṇuḡaṇun. Simon-ṇum aakaruaṇa atniḡṇaḡniḡsuq uunaḡḡukpakḡhuni. Uḡautiniḡaat Jesus taavrumiṇa. ³⁹ Utlakḡugu qichaḡhuni siṇiḡviiṇ sanigaatnun tiliṇigaa uunaḡḡuk aullaḡuplugu ilaaniṇ. Tarra uunaḡḡuḡiqsiḡniḡsuq. Makitiḡhuniasiiṇ niḡḡuḡutiaḡsiṇiḡai.

⁴⁰ Jew-ṇuruaṇ miṇḡuiḡsiḡḡiat nuḡitman, siḡiṇiḡ nipianikmanimma iluḡatiṇ ilau-raaḡaḡtuat atniḡṇaḡtuaniḡ atniḡṇautilḡich atlakaḡḡiṇiḡ tikiutiṇiḡaich Jesus-mun. Iṇiṇiḡai argaṇni iluḡaṇitṇun aasii iḡuaḡsiḡḡuḡich iluḡaisa. ⁴¹ Irrusiqḡuich aninniḡai iṇugiaktuaṇiṇ iṇuṇniṇ nipliaplutiṇ, “Iḡṇiḡigaatin Agaayyutim.” Jesus-ṇum tiliṇiḡai irrusiqḡuich nipliḡuṇitḡuḡich, atakkii iḡisimanigaat Christ-ḡutilaṇa.

Jesus-ṇum Quliaḡtuaḡaḡha Katraḡviṇni

⁴² Uvlaḡuḡman Jesus-ṇum uniṇiḡigaa nunaḡḡiq iṇuiḡaamukḡhuniasiiṇ. Iṇuich pakaḡsiṇiḡaat. Paḡitnamitruṇ iḡḡiḡiaḡsiṇiḡaat aullaḡuṇitḡugu. ⁴³ Aglaan nipliutiniḡai, “Quliaḡtuaḡtuksauruṇa tusaayugaallaṇaṇanik aṇaayugautaan Agaayyutim iṇuṇnun atlani nunaḡḡiṇi. Taatnaḡhuni Agaayyutim tuyuḡigaṇa.” ⁴⁴ Taatnamik quliaḡtuḡniḡsuq Jew-ṇuruaṇ katraḡviṇitṇi nanipayaaṇ.

Jesus-ṇum Tuḡḡuḡai Sivulliich Maliḡuaḡtit

5 Iḡaṇatni uvlut Jesus qichaḡniḡsuq siṇaani narvam tagḡisiḡaḡtuami Gennesaret-mik. Iṇuich tinuraṇtraḡniḡsut tusaasukḡhutiṇ uḡaḡhanik Agaayyutim. ² Tau-tuṇniḡik malḡuk umiak siṇaani. Iḡaluṇniḡaḡtit niuplutiṇ salummaiṇiḡsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniḡsuq iḡaḡaṇaknun umiak (umiḡḡikkanaṇun Simon-ṇum) uḡautiḡḡuḡasiin ayaktaallaḡuplugu siṇaaniṇ. Jesus aḡuppiḡḡuni umiami iḡisautriaḡsiṇiḡsuq iṇuṇnik. ⁴ Iḡisautriḡaiḡami nipliutiniḡigaa Simon, “Ayallagun umiaḡ itiruamun aasiin kuvriḡiḡaḡsri, ilvich piḡatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ṇum kiuniḡigaa, “Ataniiḡ, sakuukkalaḡtuḡut unnuapak. Iḡaluṇiḡḡaktugut. Aglaan nipliutigikkana maligḡugu kuvriḡisiruḡut.” ⁶ Kuvriḡamiṇ iḡalukpauraḡniḡsut kuvratiṇunniṇ al-iṇniuraliḡḡuḡich. ⁷ Isaḡtaḡniḡaich piḡatitiṇ atlami umiami ituat ikayuḡiḡaḡuplutiṇ. Utlautikamiṇ immiḡniḡaich taapkuak umiak iḡaluṇnik kiviṇiḡaliḡataḡḡuḡich. ⁸ Simon Peter-m tautukamiṇ tamanna siṇuḡniḡsuq sivuḡaanun Jesus-ṇum nipliḡhuni, “Ataniiḡ, aullaḡiṇ uvamniṇ! Killiḡirauruṇa.” ⁹ Atakkii ilaalu piḡatiniḡḡu nariḡsaruṇniḡsut iḡalukpauraḡtaḡmiḡtigun. ¹⁰ Simon-ṇum piḡatik James-lu John-lu, iḡṇak Zebedee-m, quviḡusukmiṇiḡsutuuḡ. Jesus-ṇum Simon nipliutiniḡigaa, “Iḡsiṇak, uvakḡaniḡaglaan piṇṇaṇniḡisiritin iṇuṇnik aḡaluṇniḡaḡmatun.” ¹¹ Iḡaluṇ-

niaqtit qakitignigaich umiatij siinaanun, unisiqlugichaasiin supayaat maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaqqimiitnami nalautchiñiqsuq anutmik auyugaqtualinmik. Anutim tautukamiuq Jesus sivugaanunniqsuq iniqsruqluguasiin, “Ataniiq, pisuksiñaguvich mamitihñaugikma.” ¹³ Jesus-ñum isaklugich argañni aksinñigaa, “Piyummatiaqtuñja. Huaqsiin!” Tavrauva a nutim auyugaqtuñja mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ñum tiliñigaa, “Uqautiginiaqnagu kisumunnniin, aglaan agaayuliqsimugutin isivgi-uqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tunillautinik Agaayyutmun tuvraqlugich Moses-ñum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaguvich inupayaam ilitchuğiniagaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq inuğiaksipluni. Inuğiaktuat inuich utlautiniqsut ilaanun tusaasuklugu suli mamititausukhutin atniğñautmikniin. ¹⁶ Aglaan inuilaamuaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Ilaatni Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maligutaksranik aggigniqsut nunaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus ilisautriptaqlugu taapkua aquppiñiqsut naalağniplugu. Agaayyutim Jesus sañjiksritmiñigaa ihaqsitquplugich atniğñaqtuat. ¹⁸ Ilañich inuich aggigniqsut akiyaqlugu aulatlaitchuaq anun ilaan qaatchianagun. Itqutiniagałuağniğaat iluanun tupqum ilisuklugu sivugaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiññamitruq, inuitkii tatiplutin, akiyautiniğaat qaajanun tupqum, aasriin aliklugu qilaña tupqum atqaqtinnigaat qaatchianagun akunğatnun inugayaat iliplugu sivugaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ñum tautukamiuq ukpiqsriğhat nipliutiniğaa atniğñaqtuaq, “Anjuun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat isumaqsiñiqsut, “Taamna inuk kisuunasugiva uqağniqluutriruag Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ñum ilisimaniğai sumik isummatiaqtilaanat apiqsruqlugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik?” ²³ Qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugin’? ²⁴ Ilitchuğipkağisigipsi Iğñinjan Inuum ałalatchirrutiqałhanik natqigutritlapiuni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniğaa aulatlaitchuaq anun, “Makillutin tigulugu qaatchian anilaagiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq anun makinniqsuq sivugaatnun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani aiñiqsuq kamaksruqlugu Agaayyun. ²⁶ Inuich katimapayaat quviğusuliłlapiagñiqsut, aasriin taluqsraliqhutin nipliqhutin, “Maatnatavra quviqnallapiaqtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruğniğaat Agaayyun.

Jesus Tuqluğniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniğaa anun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviniñ. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniñnik Rome-mağmiunun. Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Malinğa!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaat maliaqsiñigaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niğiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiğmiñ. Aiyugaatruani ilaupmiñiqsut inuğiaktuat tax-siliqirit atlatlu inuich. ³⁰ Uvvaasiin Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqaalaqsiñiqsut maliguaqtaiñun Jesus-ñum, “Suvaata niğiqatauvisi imiqatauvisiłu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiu-

nigai, “Iñuich atnigñanitchuat taaktiqagñianitchut aglaan tamatkua atnigñauqtat.
³² Aggijnitchuḡa tuḡuḡiaḡlugich nalaunḡagiruāt inḡmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiḡuplugich.”

Uisauraañikun

³³ Iñajisa iñuich nipliutinigaať Jesus, “Maliguaqťai John-ḡum uisauraaḡniq-sut akulaiḡḡuḡa agaayuplutiḡ suli maliguaqťiḡich Pharisee-ḡuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqťitin nigiraqtut imiqhutiḡlu.” ³⁴ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Isummatigivisigik aiyugaaḡtauruat katchuutiviḡmi uisauraaḡuplugich uiksraun inḡaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullaḡviksraḡa tikiññiaqtuḡ. Aglaan aullaanikpan ilauraanji uisauraaḡniaqtut.”

³⁶ Jesus-ḡum uqautiltiḡñigai atrikusautmik, “Kiñapayaḡ ilaaksraḡumiñaitchuḡ nutaamiñ quppiḡaamiñ ilaagluguaḡiñ utuqqaḡ quppiḡaaḡ. Taatnaḡumi aliksiñag-niaḡaa nutaḡ quppiḡaaḡ, atakkii nutaamiñ quppiḡaamiñ ilaaksraḡumiḡ atrigini-anḡitchaa utuqqaḡ. ³⁷ Uvvasuli nutaḡ asiam misuḡua ittuksraunḡichuḡ utuqqaḡmi puumi atakkii nutaam misuqquḡ alikkisigaa utuqqaḡ puuḡ maqiluni, aasiñ mis-uḡuḡ puuḡlu suunḡigisiruk. ³⁸ Aglaan nutaḡ asiam misuḡua ittuksrauruḡ nutaami puumi. [Iluqatigli puuḡlu misuḡuḡlu piiḡḡinḡichumuuk.] ³⁹ Kiñauñniñ imigukku-miñaitchuḡ nutaamik imiqqaḡuni asiam misuḡuanik sanḡisimaruumik. Atakkii ni-pligisiruḡ, ‘Utuqqaḡuḡsiaḡ nakuutluḡniqsuḡ.’”

Qanuutautilaḡa Minguiḡsiaḡvium Uvluan

6 Jesus pisuḡniqsuḡ tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiḡsiaḡvium uvluani. Maliguaqťiḡi pukuḡniqsut mukkaaksranik sanḡiyaḡḡugich arganḡmiknik nigiaḡsiplugitaasiñ. ² Pharisee-ḡuruat apiḡsruḡnigaiḡ, “Suvaata savakpisi minguiḡsiaḡvium uvluani? Maligutaksraḡikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-ḡum kiuniḡai tamatkua, “Aḡliḡisimasuknaḡiksi sumik David-ḡumlu piqataiñlu pisilaanḡ nigisuliqamiḡ. ⁴ David isigñiguguuḡ tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqquksraqhuni tunillautauruumik Agaayyutmun niginiḡaa aatchuḡḡugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniñ niḡiksrautigitquḡiññigaa taatnasiḡ qaqquḡ avataatigun agaayuliḡsit.” ⁵ Jesus nipliḡniqsuḡsuli, “Iḡñiḡa Iñuum atanḡuruḡ minguiḡsiaḡvium uvluaniunniñ.”

Aḡun Argalik Pannaḡḡuktanik

⁶ Atlami minguiḡsiaḡvium uvluani Jesus katraḡviḡmukhuni ilisautriñiqsuḡ. Tavrani itmiñiqsuḡ aḡun argalik pannaḡḡuktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-ḡuruat patchisiksrailiḡiḡiḡať Jesus savaaḡaḡasugaluḡu nalaunḡaitchuamik; naipiq-tuḡniḡať tautuḡiaḡhutiḡ iḡuaḡsiriḡisipmagaan ilisratlaitchuamik minguiḡsiaḡvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ḡum ilisimanigai isummatigich. Uvvaasiñ nipliutinigaa aḡun argalik pannaḡḡuktanik, “Makittin uvuḡaḡutin.” Aḡun makitluni tavrugaḡniq-suḡ. ⁹ Jesus nipliutinigai tamatkua, “Apiḡsruḡniaḡipsi una, Nalliaḡ maligutak-sruaḡnaḡpa: savaaḡaḡiḡ nakuuruamik naagaḡaa pigiitchuamik minguiḡsiaḡvium uvluani? Ikayuḡtuksrauvisa iñuḡnik naagaḡaa piyaḡquḡtillugich?” ¹⁰ Qiñiḡḡugich iñuich avatmiñi nipliḡniqsuḡ aḡutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaḡman argai iḡuaḡsiñiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ḡuruatlu qinnallapiḡniqsut. Aasiñ uqautil-giaḡsiñiḡať avatmun qanuḡuḡḡuḡu Jesus.

Jesus Piksraǵniqsuq Qulit Malǵuǵnik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimigaamunniqsuq agaayutyaghuni, unnuaq naatluguasiin agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuqunigai maliguaqtini. Piksraǵniqsuq qulit malǵuǵnik taiguutiqaikkaǵmiñnik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkaǵmiñnik Peter-mik sulit aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik sulit John-mik, Philip-mik sulit Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik sulit Thomas-mik, James-mik igñinjanik Alphaeus-ñum sulit Simon-mik taiguutiqaqtuag Zealot-ñuruamik, ¹⁶ Judas-mik igñinjanik James-ñum sulit Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iļisautriruq sulit Mamititchiruq

¹⁷ Tavrakña Jesus atqaqatiginigai maliguaqtini qimigaamiñ. Qichaǵataǵniqsuq qaigiksaañun nunamun piqatigiplugich inuigiaktuat maliguaqtigikkani. Inuigiaktuat inuich agǵigñiqsut nakikñaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu sulit nunaaqiqñiñ tagium siñaani atiqaktuamiñ Tyre-miglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukhugu Jesus sulit iħuaqsisukhutiñ atniǵñautmikniñ. Uvvasulit tamatkua iħuilliuqtitauruat irrusiqhuniñ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹ Inupayaat aksiguñniǵaat atakkii saññiqaghuni inmiñi iħuaqsitlaplugich. Aasiñ tamatkua utlauriat ilaanun iħuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaagutitlu

²⁰ Jesus-ñum tautuñniǵai maliguaqtini nipliḡhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Añaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niǵisuktuasii pakma;

Agaayyutim niǵisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iglaǵisirusi!

²² Quvianamiurusi inuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Igñiña Inuum aivakpasiunniñ

sulit nipliutigikpasi pigiitchuanunilusi.

²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akilli-siaksraqsi pakmani kamañniaqtuq. Itqumasigik, sivullianjisa taatnautipmiraǵigaich sivuniksriqirit.

²⁴ Aglaan iqsiniamiurusi umialguruasii pakma;

qaǵanaqtuag inuñiqsi isuktiñniaqtuq!

²⁵ Iqsiniamiurusi niǵisuiqsimaqtuasii pakma;

niǵisuligisirusi!

Iqsiniamiurusi iglaqtuasii pakma;

kiñuvǵugisirusi qialusiñlu!

²⁶ Iqsiniamiurusi inupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqumasigik, sivullianjisa uqautigillautaqmiraǵigaich sivuniksriqinñuaqtuag.

Piqpaksriñiq Uumiksirinik

²⁷ “Aglaali naalañniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliliqsuqtigikkasi, iħuaqutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsuñ Agaayyun iħuaqutitqulugich

tamatkua taiyuaniq̄luutriruut ilipsit̄nik, agaayutilugich tamatkua ihuaqqutrigin̄isasi. ²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iqluanik iqsraqpich; kia inuum piñiqpagu quppigaan, ki, pipkağumagiñ atnuğaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqağuguni qaiłlugu, sulı kua tıguniqpagu pigikkan apiqsruğniaqnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun inuñnun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

³² “Piqpaksrigupsi kisiit̄nik inuñnik piqpaksrigikkapsit̄nik suvaata akuqtuiñi-ağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmirağigaich tamatkua piq-pagirigikkatiñ. ³³ Ihuaqquutigupsigik kisiisa ihuaqqutrigikkasi suvaata akuqtuiñi-ağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaquttuuq! ³⁴ Atugaksrit̄nikkupsi tamatkununa kisiit̄nun utiqtit̄chit̄laruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksrit̄nikamiñ killuliqirit̄qat-miknun utiqtit̄chivigitqumiraqtut aktılaañatun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagiisi uumigirigikkasi, ihuaqquutilugich inuich sulı atuaksrillugich niğugisunatnagu utiqtit̄kisiñilugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamañatunamik akl̄iusiamik, sulı iğñiğigisigaasi Qutchin̄iqsrauruam Agaayyutim ihuaqqutriruaq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶ Nagliktausit̄chi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraun̄iqnasi atlanik, suksraun̄iqsaun̄itchumausili; pigiññiğaiñi-aqasi atlanik, pigiññiğakkaun̄itchumausili; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasili. ³⁸ Aatchuğlugich atlat, aatchuusiaqağumuasili; aa, akuqtuigisirusi immiğlugu uuktuun, naqisraq̄lugu, aḡalallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutilaapsit̄nun. [Agaayyutim aatchuğagiğaa iğlikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmıga ilipsit̄nun.”

³⁹ Jesus uqautin̄igai atrikusautmik, “Qin̄it̄laitchuam inuum sivulligumiñ atla qin̄it̄laitchuq iluqatik katakkisiruk nivviamun. ⁴⁰ Malığuaqti kamanatluñit̄chuq ilisautrimin̄iñ, aglaan ilisaqtaupayaq naatchigumi ilisaagmin̄ik atrigaigutigisıga ilisautrin̄i.

⁴¹ “Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani, aasiñ suliqutigisun̄aq-nagu qirugrait̄chiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautrin̄iağniqpich aniqatiupnun, ‘Aniqat-maañ, piğlagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qin̄isun̄aqnagu qirugrait̄chiaq iripni? Ukpın̄quaqtii! Sivullilugu piiqsirruñ qirugrait̄chiaq iripniñ. Qin̄ilguniağin̄i nalupqinağlugu irriutaiqsıñksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq İlisagiğaat Asiañigun

⁴³ “Napaaqtuğiksaaq naurit̄laitchuq asiagiitchuanik, naagaqaa napaaqtuğit̄chuq asirrit̄laitchuq nakuuruamik. ⁴⁴ Napaaqtupayaq ilisimanağaqtuq asirrianigun; pukutlaitchusi aqpin̄iñ kakit̄lağnaniñ, naagaqaa asiavin̄iñ kakit̄lağnaqaqtuanik uqpın̄iñ. ⁴⁵ İn̄ullaataq nakuurualiqirur atakkii nakuuruamik isumaqaqhuni; in̄ulla-utaun̄it̄nami pigiitchualiqirur atakkii pigiitchuanik isumaqaqhuni. Taatnamik, in̄uk uqaqami irrusipiani salapqıga uqağimigun.

Malğuk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksraq̄nit̄chipsit̄ja Atanipsit̄nik kamagiyuman̄it̄kupsigik uqaut-tutigikkatka ilipsit̄nun! ⁴⁷ Kiña in̄uk uvañnukkumi naalağniğugich uqağigikkatka aasiñ tupigilugich—ilisautigisigipsi qanuq atriaqtilaananik. ⁴⁸ Taamna atriaqtuq

iñuñmik nappairuamik tupigmiñik nivakhuni itisiplugu aasii iliplugu turvia uyağanmun. Kuuk uliqlukman qasaqtaqlugu taamna tupiq auliyañitchuq atakkii payañaitłuni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruaq uqaliğikkamnik tupiginiłlugich atriqaqtuq iñuñmik nappairuamik tupigmiñik nunamun turviiłaaqlugu; uliqluum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulguruq siqumitipiaqhuni.”

Jesus Mamititchirurq Anuyyiuqtaiñ Qaukliata Savaktaanik

7 Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñnik, ilaa Capernaum-muñniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukliat savaktiqagñiqsuq piqpagikkagmiñik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqlhiñaagquhuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukliat tusaakami Jesus-mik tuyuqagñiqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruñ Jesus inğniğa at pipiaqhutiñ, “Taamna iñuk ikayuqtaksragipiagiñ, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuunniñ katrağviksrapitnik.” ⁶ Tavra Jesus maliniğai. Uñasiñaiqmıuğlu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukliata tuyuginigai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniq, uvuñañiññaqpich. Uvva utlaktaksrañiqluqtuñuunniñ tupimnun. ⁷ Naagalu suñiqluqpaitłuna utlaktaksrañiqluğikpiñuunniñ. Uqallaksiñağ iñ uqaliğmik aasiñ savaktigikkaga atniğñaqtuq iħaqsiniñiaqtuq. ⁸ Atakkii aňalatiqamıuñ qaukhiğnik suli anuyyiuqtiaqluñ aňalatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağ iñ!’ aullağiaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğiaqtuq; suli tilikapku savaktigikkaga, ‘Taamna piuñ!’ pirağigaa.” ⁹ Jesus-ñum quviğusuutiginigaa taamna tusaakamiuñ. Kiñiaqami iñugaağruñnun maliktigikkagmiñun uqagñiqsuq, “Paqisimaitchuñasuli ukpiqsriğimik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰ Anutit tuyuuruat utiqamiñ anuyyiuqtit qaukliata tupqanun paqinniğa at savakti iħaqsipługu.

Jesus Anıqtıksitchirurq Uılğağnaam Iğñıñanik

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atilimnun Nain-mik. Malıguaqtaiñ suli iñugiaktuat iñuich maliniğa at. ¹² Tikiñniqsuq pañanun nunaaqqim anılğataqmiñiqsullu akigaqtu at tuqunaruamik iñuñmik. Taamna tuqunaru aq iğñitağinikkana uılğağnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ maliniğa at taamna ağnaq. ¹³ Atanğuruam Jesus tautukamiuñ ilunıutıhallapiagñiqsuq. Nipliutiniğaa ağnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlakługu aksiñniğaa tuqunaruam akigauta at. Iñuich akigaqtu at taavrumıña nutqaqmata Jesus nipliğniqsuq, “Nukat-piaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuqunaru aq anun aquvitiğniqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqitinnigaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatiñ taluqsraııanıqsut kamaksruaqsipluguasiiñ Agaayyun itnaqhutiñ, “Kamanaqtu aq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agğiqsimaniqsuq anniqsugiaqlugich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ñum malıguaqtaiñ uqautiniğa at iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁹ Tuqluqlugik malğuk malıguaqtıñni tuyuginigik atanğuruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtavich agğiqsağumaruaq, naagaqaa niğiuıtuksrauvisasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyugigaatiguk apiqsruquplutin,

‘Anniqsuqtauvich agqisagumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauvisasuli atlamik?’”

²¹ Taavrumani taatnałhatni Jesus iluaqsiragaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik at-niğñautiñitñik nañirrutinñitñiglu, suli anittaqlugich irrusiqluich, qiniñtasiplugillu qiniñtaltichuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiunigai John-ñum maliguaqtik, “Uqautityatku John qiniñkaptiknik suli tusaakkaptiknik:

‘Qiniñtaltichuat qiniñtasiñit, pisutlaltichuat pisutlasiñit, tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaltichuat tusaatlasiñit, tuquñaruat anitqisikkaurut iñuññimun, suli tusaayugaallautaq quliaqtuñuñuq inuqsraqtuñuñ.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpiğutaiñgitchuaq piqutigiñluñ.”

²⁴ John-ñum uqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsiñigaa iñugaagruñ-nun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuñlaamun sumik qiniğasugivisi? Iviñmik anuğim añałatananik liılaa? ²⁵ Uvvasuli qiniğasugivisi iñuñmik atnuğallautal-iñmik? Iñuich atnuğallautaqagaqtuat inuqsrasuñaqatin iñuñiağuurut inillautani.

²⁶ Uqautisitiña, sumik qiniğiaqpisi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuñuñuq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuñuñuq sivuniksriqiriñhiñamiñ. ²⁷ John taamna ilañuñuq Agaayyutim uqalhan uqautigikkana itna, Agaayyutim nipliñuñuq,

‘Atañii, tuyugisigigiva uqiraqtigiva sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’” *Malachi 3:1*

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniñ kamanaiññiqsrauaq añaayugautani Agaayyutim kamanatluk-tuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummağmij tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunñaruñnik atuqukkanñik paptaakkauplutiñ John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunni-utaa iñmiknun, suli paptaaqunñitlutiñ John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqtat iñuich iñuñuñuq pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtut ilil-gaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmaviñitñi tuñhirauplutiñ avatmun, ‘Atuqtuurautigaluagipsi katchuutituutiniñ aglaan agğiniñtusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kiñuvguutiniñ qianñitçusi.’

³³ John Paptaaqtitçiri agqigami niğitlaiññiqsuq suli imingitluni asiam misuğuanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqluagñiplugu. ³⁴ Igñiña Iñuum niğiraqtuq imiqhuniñ. Pakma nipliğaqtuñ, ‘Tautullaksiñ iñuk niğgiqsuraq imiqtuqtilu, ilaurañat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqitaa ilitçugipkautauruq ilumutuuplugu savañuñuq.”

Jesus Kiñuñgani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-ñuruat aiyugaagñigaa Jesus niğiyaqtuqauplugu. Jesus ut-lautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamañña niğiaqsiñiqsuq. ³⁷ Taavru-mani nunaagqimi ağnaq iñuñiaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiñ Jesus niğiniğniplugu Pharisee-ñuruam tupqani agqitriñiqsuq nakasuñuamim imaliñmik piññaqnaqtuamim tiprağiksautmik. ³⁸ Qichağniñsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñ qiapluni, imağulugich qulvimiñik, iviklugich nutchamiñik, ku-niklugich, suli kuviplugich tiprağiksautmik. ³⁹ Pharisee-ñuruq aiyugaaqtuq Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğniñsuq iñmiñun, “Uma iñuum sivu-niksriqiraupiağumi nalunñiñayağaa una ağnaq aksiksigikkani; nalunñiñayağaa

qanutchimik iñuuniusiqaqtilaaja! Atakkii ilaa killuliqirauruq.”⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Simon, uqautraksragigikpiñ.” “Aa, iñisautrii, uqautiñja!”⁴¹ Jesus unipkaa-gaqsiruuq, “Malġuk iññugguuq simmiñiaksraqtuġvik akiqsrumanigaaq manijñik. Ilaqataan akiqsrumanigaa naliksraliñmik tallimat kavluutit uvlut savaanġatnik, ilaqataanaasiiñ malġukipiaq qulinik.”⁴² Iluqatik taapkuak akiñiilguiññiqmaknik akiqsrutaigñigik. Nalliak taapkuak piqpaksrilukpa ilaanik?”⁴³ Simon-ñum kiunigaa, “Umaqanuġii natqigutrikkauruam añitluktuumik akiqsrutmik.” Jesus nipliñiqsuq, “Nalauttutin.”⁴⁴ Kiñiaqluġuasiñ aġnaq nipliutiniġaa Simon, “Tautuġuñ una aġnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchinitchikma imiġmik iġġuutiksrañatnik isigañma. Aglaan uuma aġnam iġġuġai isigatka qulvimiñik aasiñ ivikluġich nutchamiñik.”⁴⁵ Ilvich iqinitchikma kunigluja. Aglaan uuma aġnam natqautinitchai kunniuluġich isigatka isigataqamaaglaan.⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquġa. Aglaan uuma aġnam uqsruqtigai isigatka tipragiksautmik.⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma aġnam kamañtuamiki piqpaksrilhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkauñhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapiñiññasugiruaq natqigutiraksramik piqpaksripiagñi-añitchuq.”⁴⁸ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniġaa aġnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.”⁴⁹ Atlat aiyugaaqtauruat niġiqatigipluġu Jesus nipliñiqsut avatmun, “Kisuuna-sugiva una? Natqigutritlaniqsuqunniñ killuqsautinik.”⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniġaa taamna aġnaq, “Ukpisriñiqpich anniqsugaatin. Iñuuniagiñ tutqiksiñutin.”

Aġnat Maliktuat Jesus-mik

8 Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaqluġich nunaaqquich nunaaqquira-tlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik añaayugautaanik Agaayyutim. Qulit malġuich malġuqañtaiñ malinñigaat.² Ilañisa aġnattuq malikmiñigaat iñuqañsikkauruat irrusiqluñniñ sulit atniġñautiniñ. Taapkua Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malġuñnik irrusiqluñnik anitchirvigikkaja,³ Joanna-lu, uiaqtuaq Chuza-mik añaalatauruamiki atañum Herod-ñum iniqpañani, sulit Susanna sulit iñugiaktuat atlat aġnat. Tamatkua ikayuuttutiginigaiç pigikkatin Jesus-mun sulit malġuqañtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilañni iñugiaktuat iñuich utlauruñiqsut Jesus-mun nunaaqqipayaaniñ. Iñu-gayaat katikmata uqautiniġai uumiña atrikusautmik.⁵ “Ilañni iñuk nautchi-ityaġniqsuq. Nautchirripkaqluġu nautchiaksrat ilañich katagañiqsut apqutmun tutmiġaqauplutiñaasii, sulit tiñmiurat siłami niġipluġich.”⁶ Ilañich katanñiqsut uyaġauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqluñniq-sut atakkii nuna ailañitluni.⁷ Ilañich nautchiaksrat katanñiqsut kakitlaġnalġich akunġatnun. Aasiñ kakitlaġnat nauqasiqluġich nautchiaksrat nagguviksraiññigaiç.⁸ Sulit ilañich nautchiaksrat katanñiqsut nunagiksaamun. Naukamij nauriñiqsut mukkaaksranik tallimakipiañuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiġillaan nipi-tusiñluni uqallañniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalañniñi!”

Sivuniġat Atrikusautit

⁹ Malġuqañtaiñ apiqsrugñigaat Jesus qanuutautilaananik taavruma atrikusautim.

¹⁰ Kiuniġai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuaña añaayugautmi ilipsitñuñhiñaq,

aglaali tamatkunuja ukpiqsriñitchuanun uqaqtuja atrikusautitigudhiñaq. Taatnamik qiniñgaluaqhutiñ ilisaqsritlaitchut, suli naalagnigaluaqhutiñ kanjqsitlaitchut. *Isaiah 6:9*

Jesus-ñum Kanjqsipkagaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutaufha atrikusautim: nautchiaksraq uqaligigaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuungaum tikitluni aattagigai uqalhich uummatiniñiñ ukpiqsritqunjitlugich anniqsukkautqunjitlugillu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyağauramun nunamun atriqaqtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqługu quviasukhutiñ aglaan kanjiniñitlutiñ. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutiñ akkuni-isunjaqani aasiñ uuktuaqsiuñiq tikitman qapiqtigagniqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akungatnun kakitlagnat atriqaqtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaalthum umialgudhumlu suli quvianajan marruma iñuuni-althum suqutigingiqsitağigaat ukpiqsriñiq, aasiñ asianat pigutlaitchuq. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkunija tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiağataqługu. Tamatkua tupiginiğaat Agaayyutim uqalha aasiñ asirriaqahutiñ anuqsruñikun, suli iñuusinich atlanjuqtauplutiñ.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia iñuum ikitnamiñ naniq matutlaitchaa utkusinmik naagaqaa ilitlaitchaa ataannun siñigviich. Aglaan ilirağigaa naniqağvinmun, iñuiñli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaaq irikkaauraaq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkaauraaq paqitaugisiruq. ¹⁸ Qaunagititchi taatnamik qanuq naalagnisilaapsitnik atakkii kisupayaaq piquqtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piquñitchuam anniagisigaa taamnaunniñ mikillapiaqtuaq pigikkani.”

Jesus-ñum Aakaanlu Aniqatiunijlu

¹⁹ Jesus-ñum aakaan suli aniqatiunijñ utlanjigaat. Aglaan tikiłguiññigaat iñugiakpaitlutiñ. ²⁰ Iñajata iñuich nipliutiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqut kigga qiniñukhutin.” ²¹ Jesus-ñum nipliutiniğai iluqaisa, “Aakagigaga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ñum Quunniguqtitkaa Narvaq

²² Iñajatni uvlut Jesus maliguaqtiniñu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igłuanun narvam.” Tarra ayaksaagniqsut. ²³ Tiñilgaqsiagvinmikni Jesus siñiksagniqsuq. Tavrakñatchiaq anuqliguutiqpaurağniğai narvami, umianat immiaqsipluguasiñ suli iluqatiñ navianniuliqhutiñ. ²⁴ Maliguaqtañ utlakługu Jesus itiqsağniğaat nipliqhutiñ, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiğniğaa anuğ qaiqpauratlu. Anniğuiqman quunnitchiağulapiağniqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriñiqsi?”

Aglaan quvigusuniqsut iqsiliqhutiñ, aasiñ uqaqhutiñ injmiknun, “Qanusiumiqpa una iñuk anuğimunniiñ qaiłqpauratlu kamagivatruñ?”

Jesus Mamititchiruaq Iñugiaktuanik Irrusiqlūlinmik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tiñilgaqsiagniqsut nunañanun Gerasene-nağmiut, iglūanun narvañan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paagnigaa iñuum nunaqqimiñ irrusiqlūqaqtuam. Taamna iñuk atnugailaagagniqsuq aimmitlāiqhuni, aglaan nayuu-tiraqniqsuq iluvigni. ²⁸ Tautukamiuñ Jesus igitluni isigaiñun nipliñiqsuq nipi-tusiñluni, “Jesus, igñiña Qutchiññiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Injigikpiñ anasiññuqsauñitlūña!” ²⁹ Nipliutiniñaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqluk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak añallaqlūñigaa akulaiqlugu. Tiguraugaluagaqtuq argailū isigailu. Qiliqsruqlugich kalimñiñnik kiktugaagagnigai, aasii iñuilaamuktitaqlugu irrusiqlūum. ³⁰ Jesus apiqsruñigaa, “Kisumik atiaqapich?”

Taavruma kiuniñaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuaq,” atakkii iñugiakhutiñ irrusiqluich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqluich injiqsruagnigaaat Jesus tuyuğitqunñitlutiñ samuñ natiqsiñaitchuamun. ³² Uvvaasiiñ iñugiallapiaqtuat kuniat qanimi niñiñi-agniqsut qimigaami. Irrusiqluich injiqsruagnigaaat Jesus aullaqtitquplutiñ kunianun. Jesus-ñum aullaqtinniñai tamatkunū. ³³ Irrusiqluich anikamiñ iñuñmiñ isiqniqsut kunianun. Iluqatiñaasiiñ kuniat pañaliñiqsut ipnakun. Naparañiqsut narvamun aasiiñ iñiplutiñ.

³⁴ Iñuich munaqsriuat kunianik tautukamitruñ taamna atuumaruaq, qimakhutiñ tusaayugaagutiginiñaat nunaqqimi avataaniñ. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutiñ supmagaisa. Tikitñamitruñ Jesus paqinniñaat iñuk anitchivigikkana irrusiqlūñnik aquppiruaq isigaiñi Jesus-ñum, atnugaaqahuni sulī qauğrim-maagikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchañiqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriuat tautuk-tuat taavrumiña uqautiginiñaat iñuñnun qanuq iñuum mamitikkauñha. ³⁷ Iluqatiñ Gerasene-nağmiut apiqsruñigaaat Jesus aullaquplugu iqsilñlāiaqhutiñ. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galilee-mun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkanañ irrusiqlūñnik injiñigaa Jesus, “Maligukkaluagikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqagiagiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaqqimukhuni uqaqsiñiqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaanik inñiñun.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksiqñiñktuaq Jesus-ñum Atnugaañanik

⁴⁰ Jesus utiqami iglūanun narvam iñugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñiñaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat katragviata, tikiumaniqsuq. Pun-niqsuq isigaiñun Jesus-ñum injiqsruqlugu kiñuniñmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malğunñnik ukiuqaqtuaq, tuquaqsiniñiqsuq. Jesus taamunaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraiñiñigaaat avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaqsruğuitlāisuaq qulit malğunñni ukiuni. Akilīqsuutigigaluagnigai suura-payaani taaktinun, aglaan kia-unniñ mamitilguiñiñigaa. ⁴⁴ Akunğatigun iñugayaat ağnam utlakhuq tunuaniñ aksiqñiñigaa Jesus-ñum akuagun atnugaañan. Tavrakñatchiaq aunaqsruğuiqsiniñiqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruñiqsuq, “Kia aksikpaña?” Iluqatiñ nalu-niñiqsut. Peter nipliñiqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiñiñiñ tinuragaatin. [Naa-gauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaanik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliñiqsuq, “Kia-imñña aksikkaaña. Iñisimaligiga anipman saññigikkaga uvamniñ.” ⁴⁷ Ağnam tautukamiuñ iñitchuğikkauñi utlautiniqsuq uulillağmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniñaa suvaata aksilñhanik Jesus sulī qanuq iñuqaqsiñiñiñ

tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniġaa, “Aġnaaq, [quviatchauġiġiñ,] ukpiqsriħiqpich iħuaqsiṗkaġaatin. Aullaħiññaġuqtutin tutqiksilitin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiññiqsuq Jairus-mun niṗliqhuni, “Paniuran tuquruq. Ilaksiatqinñiaqnagu ilisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ġum tusaaplugu niṗliutiniġaa Jairus, “Iqsiñak; ukpiqsriħiññaġiñ. Paniuran iħuaqsigisiruq.” ⁵¹ Tik-itñamiñ tupiġmun Jesus-ġum isiqunjtchai iñuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapañalu aakañalu. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutiñ kiñuvġugaat ililgaaq. Jesus niṗliutiniġai, “Qianasi. Ililgaaq tuqunjtchuq, siñiksiañtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautiġiaqsigaat ilisimaplugu aġnauram tuquħha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuquġniġaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Ililgaaq iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksrañanik. ⁵⁶ Añayuqaak quviġutcharñiqsuk. Aglaan Jesus-ġum uqaqunjiññiġik kisumun taavrumiña atuumaruamnik.

Jesus Aullaqtitkai Qulit Malġuich Malġuaqtini

9 Jesus-ġum katipkaqamigich qulit malġuich malġuaqtini saññiksriññiġai anitchitlasiplugich irrusiqħunnik suli mamititchitlasiplugich atniġñautinik. ² Taatnaanikami tuyuġiniġai quliaqtuaġiaquplugich añaayugautaanik Agaayyutim suli iħuaqsiitquplugich atniġñaqtuaniġ, ³ niṗliqhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniiñ injiularim puukatañanik unniiñ niqiksrapstñiġlu unniiñ maniġmiglu naagaqaa atnuġaatqitiksrapstñiġ. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpasi nayuutiyumausi taavrumani inaani aullaġñaħapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunjtṗasi unitchumagiksi taamna nunaaqṗiq aasii ipsuktuġlugu apyuq isigapstñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun akuqtuinjisilaanjanik tusaayugaagiksuamik.” ⁶ Malġuaqtit aullaqamiñ iglauniqsut nunaaqqiurapayaatigun quliaqtuqhutiñ tusaayugaallautamik suli mamititchiṗlutiñ iñuñnik nanipayaaq.

Herod-ġum Qanuġviiħha

⁷ Herod-ġum, añałatauruam Galilee-mi, tusaaniġai iluqaisa Jesus-ġum savaañi. Tupañaniquq atakkii iñuich uqaqhutiñ John Paptaaqtitchiri iñugutqinñiṗlugu, ⁸ ilañich uqaqhutiñ Elijah sagviġniṗlugu, ilañitsuli uqaqhutiñ sivuniksriqiri injilgaaqnisaq iñugutqinñiṗlugu. ⁹ Herod niṗliqsuq, “Uvaña John niaquiqsi-taġa, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraġikkakġa tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchuġisunñiġaa Jesus kisuutilaaña.

Jesus Niġipkairuq 5,000 Añutinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqamiñ uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkagmnik. Uvvaasiñ aullaqatiginiġai kisiitñik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaagruich tusaakamitrū malinñiġaat. Jesus-ġum paġlaplugich uqautiniġai añaayugautaanik Agaayyutim, suli iħuaqsiṗlugich tamatkua ikayuġnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniq nipipman, qulit malġuk malġuaqtit utlañniġaat Jesus niṗliutiṗlugu, “Tuyuġikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilinñun nullaġniuraġiaqulugich suli niqiksraġiaqulugich, atakkii iñuiłamiittugut.” ¹³ Jesus niṗliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksrañitñik.” Tamatkua kiuniġaat, “Uvva piqagaluatugut tallimanik qaqqiañuranik suli malġunnik iqalugauraanik. Tauqsiaqquvisigut niqiksrañitñik iñugaagruich?” ¹⁴ Añutit 5,000-siyunnaq

iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvititchigik malgukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maliguaqtit iñupayaat aquvitinnigaich. ¹⁶ Jesus tigunigai tallimat qaqquurat suli malguk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilanjmun quyyatigiplugich. Avguağai qaqut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtimiñun autaağutigitquplugich iñuñun. ¹⁷ Iñuich niginiqsut nigisuiğataqhutin. Tavra maliguaqtit immiğniğaiç qulit malguk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisiñjuqhuni maliguaqtañ utlanğiaat. Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Kisuunasugivatja iñuich?” ¹⁹ Maliguaqtañ kiugaat, “Ilañisa uqağigaat John paptaaqtitçirauniplutin, ilañisasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksriqiri iñilğaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruğniğai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitja?” Peter-m kiunigaa, “Ivich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqufiksraniļu Anjpkakkaufiksraniļu

²¹ Jesus-ñum iñiqitillapiagñigai uqautigitquñitluni kisuutilaagmiñik kimununniiñ. ²² Uqautipsaagñigai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukñisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtitkisigaat ayaglugulu Iğniña Iñuum tuqulluguasiñ. Aglaan piñayuakkun uvlut anjpkakkaugisuruq.”

²³ Iluqaisa nipliutiniğai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani uvlugağikpan aasii maligluna. ²⁴ Atakkii kia iñuum aniginiagumiñ iñuuñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymuiñ iñuuñi piquitigiluna piññakkisuruq ilumun iñuuñimik. ²⁵ Iñuum piññaktaagilhiñaugaluagaa suurapayaaja marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuuñi. Sakuugurağniñha sumun atuğumiñaitchuq! ²⁶ Iłapsi kanğugivalukkaatja ilisauttitkalu sivuğaatni iñuich suksraaqanjichuat Agaayyutmik. Taatnatun Iğniñan Anjutim kanğugigisipmi-gaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isağulñnik. ²⁷ Ilumun nipliutigipsi, Iñuqaqtuq ilanjitñik uvani makitaruat tuquñaiññağmiñ qiniğ-niatuanik Agaayyutim ayaayuaqtaanik.”

Jesus-ñum Atlanquqtilha

²⁸ Akunniqsaanjanikman Jesus-ñum kayunjiutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimigaamun agaayutyahuni. ²⁹ Agaayupkaqlugu qinñanja atlanquğniqsuq atnuğaanļu qivliqisiraqhutin. ³⁰ Tavrakñatchiaq malguk anjutik uqaqatiginiğaaq Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiñ qinñanjak qaummağilallañniqsuq. Uqaqatiginiğaaq Jesus tuqqutauñiksrağagun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqataļu siñiñniallapiagñiqsut, aglaan itiqamiñ tautuññaat Jesus kamanañhagun qichaqatigiplugu malguk anjutik. ³³ Anjutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniğaa, “Ataniiq, nakuullapi-aqtuq uvaniilqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piñasunik palapkaak-sranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Iłisimanjitkaluağniğaa uqağikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulañiutigniğai; maliguaqtai iqsitchañniqsut nuviya qulañiutipman. ³⁵ Nipi niqliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iğniğa piksraqtaagikkaga; naalağniyumagiksi.” ³⁶ Uqağuiqman Jesus

kisiṇṇuḡniqsuq. Taipkunani uvluni maliguaqtaĩn uqautiginiṇṇiḡaat kisumununniiṇ tautukkaqtĩṇ.

Jesus Ihuasipkaiṇiqsuq Nukatpiaḡruṇmik Irrusiqḡuliṇmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piṇasutlu maliguaqtaĩ atqaqamiṇ qimigaamiṇ iṇugiak-tuat iṇuich paaḡniḡaat Jesus. ³⁸ Iṇuk nipliḡṇiqsuq akunḡatniṇ iṇugayaat, “Iḡisautrii, tautullagun iḡṇiḡa, tarra iḡṇituaḡluga. ³⁹ Irrusiqḡuum aṇalatmani kapyaaqsiṇiqsuq. Ilaa qiluraḡallapiḡaqtuq sulı innuliqiaqsıruq qaniḡmigun. Irrusiqḡuum atniaqtu-iṇaḡaa sulı unitḡaiḡḡu. ⁴⁰ Uqapsaaḡaluḡitka maliguaqtitiṇ anitquplugu taamna irrusiqḡuk aglaan anipkalguiṇṇiḡaat.” ⁴¹ Jesus kiusriṇiqsuq, “Ukpiqutaiṇṇiaqpat ilipsitṇi. Naagasulı killukuaqmıusi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksraḡivisi? Qanutu-naglaan iḡlutuqtigiraksraḡivisi?” Tavrallı nipliutiniḡaa iṇuk, “Uvuṇautisaqsıunata iḡṇiḡiṇ!” ⁴² Nukatpiaḡruṇ utlautiḡhıni irrusiqḡuum ulḡuqsraaqtinniḡaa nunamun qiiqsruqtitkaqsıplugu. Jesus-ḡum iṇiqtiginiḡaa irrusiqḡuk aasiṇ mamititlugu nukat-piaḡruk utiqtitlugu aapaṇanun. ⁴³ Iluqatiṇ iṇuich quviḡusuutiginiḡaat kamaṇaqtuaq saṇḡigikkıṇa Agaayyutim.

Jesus-ḡum Uqautigilgitkaa Tuqqutauḡiksrani

Iṇuich quviḡusuktitlugitsulı Jesus-ḡum savaaḡikkıṇanik nipliutiniḡai maliguaqtini, ⁴⁴ “Piiguṇiaqnagu una uqauttutiginiakkıḡa ilipsitṇun! Iḡṇiḡa Iṇuum aatchuutigikkaugisıruq iṇuṇnun tuqqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaṇa uqautigikkıṇan iriqsimanıqsuq maliguaqtaĩniṇ. Taatnaḡḡu kaniqsilguiṇṇiḡaat. Taluqsraqhutiṇ apiqsulguiṇṇiḡaat taavrumuuna.

Kiṇa Kamaṇaḡniqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtailitraaqsıṇiqsut nalliqtiṇ kamaṇaḡniqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ḡum ilisimaniḡai isummatilaṇat. Qiṇṇuaḡniḡaa ililḡaa inillakḡuḡu saniqqamiṇun ⁴⁸ nipliutiḡlugu tamatkua, “Kisupayaam akuqtuḡumiun ililḡaaq pisigilunı tavra akuqtuḡaṇa; sulı kisupayaam akuqtuḡumiṇa akuqtuḡisipmiḡaa taamna tuyuḡirigikkıḡa. Iṇuk kamaṇaiṇṇiqsrauruq akunnapsitṇi ilaa kamaṇaḡniqsrauruq.”

Akitṇaqtuqtingitchuaq Uvaptiknun Iḡagillapiḡikput

⁴⁹ John nipliqsuq, “Ataniiq, tautukkikput iṇuk anitchiraḡaqtuaq irrusiqḡuṇik atuḡḡu atqiṇ. Iṇiqtigikput atakkıi uvagut ilaḡiṇitḡlugu.” ⁵⁰ “Nutaqtinnıṇaıq-sıun,” Jesus-ḡum nipliutiniḡaa atlatlu maliguaqtaĩ, “Atakkıi kiṇapayaq akilḡilıq-suṇitchuaq ilipsitṇi ilipsitṇuqtuq.”

Iḡaṇisa Samaria-ḡmiut Akuqtuḡuṇḡitchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ḡum ilitchuḡikamiṇ utiqtuksrauḡi Agaayyutmun isummiḡṇiqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² Iḡlauḡiḡmiṇı tuyuḡaḡniqsuq uqıraqtiṇnik sivumiṇı nunaaqıanıun Samaria-m itqanıayautitqupluni tukkuksraḡmiṇik. ⁵³ Aglaan iṇuich taranı akuqtuṇiṇṇiḡaat atakkıi Jerusalem-muṇıaqhuni. ⁵⁴ James-ḡum sulı John-ḡum, maliguaqtikkiṇ, tautukamitku taamna nipliutiniḡaa, “Ataniiq, qiṇṇuaquvisıḡuk ikniḡmik qıḡaṇmiṇ piyaquıtyaqulugu tamatkuniḡa?”

⁵⁵ Jesus-ŋum kiniaqlugich iniqtiŋnigai. ⁵⁶ Aasiin Jesus maliguaqtaiļu iglauniqsut atlamun nunaqqiuramun.

Iluqnaungitchuat Maliguaqtit

⁵⁷ Igliqtauŋigmikni inuum nipliutiniġaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmu-pyaaġuvich.” ⁵⁸ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Kayuqtut sisiqagtut, suli tñmiurat siłami ugluqaqhutiñ, aglaan Igñiña Inuum iniksraitchuq minguiqsiagviksraġmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ŋum atla inuk nipliutiniġaa, “Maliñña.” Aglaan taavruma inuum nipliutiniġaa, “Ataniiq, sivulliulugu ailaña iluviġiaġlugu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Ki, tuqñaruat iluviġlitrñ tuqruaġikkaqtñ. Aglaali ilvich quliaqtuaġiaġiñ añaayuqautaanik Agaayyutim nanipayaaq.” ⁶¹ Atla inuk nipliqsuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qiniġuiqsaagiaġlagich ilaġikkatka.” ⁶² Jesus-ŋum nipliutiniġaa, “Kiña inuk nunnuiqtuaq kiniaññatigalugu atugumiñaitchuq sumun añaayuqautaanik Agaayyutim.”

Jesus Tuyuġigai Maliguaqtit

10 Kiñuagun taavruma atanguruaq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malġuñnik inuñnik tuyuġiplugich malġuullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaqqipayaanun tikitchaġumakkaġmiñun. ² Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Katitaksraqtugaluagtut aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. Iniqsrugumausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiivñmiñi. ³ Aullañhiñaurusi. Tuyuġiniaġipsi ipnaiyaatun liilaa akunġatnun amaqut. ⁴ Aullautriñiaqasi manikuviumamik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtaułapsitñi nutqaaqtuġniaqasi kisumununniiñ. ⁵ Supayaami isiġniġupsi tupiġmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiun inuiñun uumani tupiġmi illi.’ ⁶ Inuk tavrani inuuniagñiġpan piqpaksriłuni tutqiutmik, taamna tutqiun ittuñiagisiruq ilaani. Aasiñ taatniñiñiñkpan taamna tutqiun utiġisiruq ilipsitñun. ⁷ Nayuutiyumausi taavrumani tupiġmi niġilusiłu imiġusiłu qanutchipayaamik aatchuqpasi, atakkii savakti akiliusiaksraqtuksrauruq. Nuktaġniaqasi tupiġmiñ atlamun. ⁸ Supayaami nunaqqimukkupsu paġlakpasi niġiyumausi payugutaatnik, ⁹ mamititchiłusi atniġnaqtuanik taavrumani nunaqqimi, uqautilugich inuiç, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaqqimukkupsu nani inuiç paġlañitpasi nipliġumausi tumitchaani, ¹¹ ‘Apyua nunaqqipsi isigaptikniñ ipsutuġisigikput; aglaan itqaġiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’ ¹² Uqautiġipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilunñugitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, maliguaqtai aullaġniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaqqich Ilañitñi

¹³ “Nakñuñ, Chorazin-naġmisi! Nakñuñ, Bethsaida-ġmisi! Savaqaġalu-aqtuñ inuġiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qiniġkasi savaaġuniqpata Tyre-miłu Sidon-miłu inilġaanimma, inuiç taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuġaagutiñ suli aġramun aquvillutiñ qiniġtillugu taavrumuuna mumiñitiñ killuqsautmikniñ! ¹⁴ Atanniivium uvluani iġlutuyunaitlukkisiruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñlu Sidon-miñlu. ¹⁵ Ilipsitñunlu Capernaum-misi! Kamañnasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi

anasiñquqsagvinmun!” ¹⁶ Jesus nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam naalañnikpasi naalañnigisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi ayakkisipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayakkisipmigaa taamna tuyugirigikkaga.”

Jesus-ñum Maliguaqtai Utigniqsut

¹⁷ Piñasukipiaq qulit malguich iñuich utiqamiñ quviasullapiagñiqsut nipliqhutiñ, “Ataniiq, makua irrusiqñuichunniñ tupigirağigaatigut tilikaptigiy anitquplugich atuqlugu atqin!” ¹⁸ Jesus-ñum kiuniğai, “Tautukkiga tuunğaq atqaqman atriplugu ikniqpalak pakmakña. ¹⁹ Naalañniłlagitchi! Sañniksritkipi tutmatlasiplusi nimigianik putyuutiliñniglu akimatlasiplusi sañjianiñ piyuaqtigikkapsi. Suli tamatkua atniğumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiginagu irrusiqñunun tupiginiłusi aglaan quviatchautigitluksiñ atigikkasi aglausimaagñilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumani Ipqitchuam Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus suli uqaqtitlugu, “Aapañ, atanguruatiñ qilañmi nunamił, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniñ ilisimaruaninił. Aa, Aapañ, taamna sivunniğikkan quviagiğin. ²² Aapaa qaitchigaaña sañjpayaamik. Kia-unniñ nalugaa Iğñiguruam kisuupiaqtilaaña aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaaña aglaan Iğñiguruam, suli tamatkua Iğñiguruam sagviutisukkani Aaparamik.” ²³ Jesus-ñum kiñiaqamigich maliguaqtini nipliutinigai kisiñguutiplugich, “Quvianamiurusi atakkii iñuursi taututlasiplusi atuumaranik! ²⁴ Uqaqtigipsi, Iñugiaktuat sivuniksriqirit suli umialgich tautugummiuğniğaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguiltugu, suli tusaayummiuqlugu tusaakkaqsi aglaan tusaalguiltugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-ğmiukun

²⁵ Iłisautrim maligutaksranik utlaklugu Jesus uukuuağunniğaa apiqsruqtaqlugu, “Iłisautrii, sumik savaktuksrauvin akuqtuisukkuma isuitchuamik iñuuhigmik?” ²⁶ Jesus-ñum kiuniğaa, “Qanuğmi maligutaksrani aglaksimaaqpa? Qanuq agliqiplugu iłisauttutigirağiviuñ?” ²⁷ Anutim kiuniğaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna iñuuniağuvich iñuugisirutin.” ²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunjanasugniaqhuni iñmiñik apiqsrulgitchaa Jesus, “Kiña iñuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaqtuagaqsirup, “Ilaatniğuuq iñuqağniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalem-miñ. Iğlaunğaant tigliñiaqtit añaallağunniğaat atnuğaiqlugu karuklugu unitluguasiñ tuqułhiñaagtuq. ³¹ Agaayuliqsuptuq igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiuñ taamna iñuk apqusaałhiñağniğaa igluagun tumitchaam. ³² Ikayuyqtiptuq agaayyuvikpañmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiñ tautukamiuñ taamna iñuk apqusaağmiñigaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-ğmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavruma añaallaqluktamun, aasiñ tautukamiuñ ilunjugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviniğai uqsruğutmik wine-miglu kilłiagñiñi aasiñ mamitaqlugich. Taatnaanikami iliniğaa taamna iñuk natmaksigviurağmiñun nullağvinmuutiplugu qaunagiaqsipuguasii. ³⁵ Uvlutqikman manniñniğaa malğunnik nullağvium iñua uqautilugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma

tamaunnaagluna akiliġisigiga qaunaksriġipkun ilaanik akiqsruutiqaġniġupkiñsuli.”
³⁶ Jesus-ġum apiqsruġniġaa ilisautri, “Qanuq isumaniqpich taapkunuuna piņasutigun? Nalliat iñuuqatauva taavrumuġa iñuġmun aġallaqlukkauruumun tiglinniaqtigun?”
³⁷ Aglaliqirim kiuniġaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.”
 Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Taatnatun iñuuniagiñ.”

Jesus-ġum Isiqattaagvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtiniġu iglautuiñaqhutin tikiññiqsut nunaqqiuramun. Aġnam tavrani atilġum Martha-mik aiyugaagiñaa kiuniġmiñun. ³⁹ Aasiñ aniqatiqaġniqsuq atiaqtuamik Mary-mik. Aquptaaghuni isigaiñ sanigaatnun atanguruam naalaqtuagiñaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqaġniqsuq suraksraġayaagiñ. Utlaklugu Jesus uqautiniġaa, “Ataniq, sugiñitpiuġ aniqatma kisivripkaqmaġa? Uqauttuuġ uvuġaqlugu ikayugiagluna!”
⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitchuillapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagiġaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisarġat ilaaniñ.”

Jesus ilisautriruq Agaayufikun

11 Ilaġatni uvlut Jesus agaayulgiññiqsuq kisiġnuqhuni. Agaayunġaiqman ilaġata maliguaqtañ nipliutigaa, “Ataniq, ilisauttutigut qanuq agaayufiksraptnik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.”
² Jesus nipliutiniġai, “Agaayugupsi itnaġusi,

‘Aapapta:

Iñupayaq nunami kamaksriġi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullaġniġi aġalatchiñhiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigut uvlugaġikpan niqimik inuġikkaptiknik.

⁴ Natqigutluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqluutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuġimnun.”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Ilapsisamma utlakkayaġaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Ilauraan, simmiġiaksraġuktunja piņasunik qaqqianik. ⁶ Ilauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchuġa niġipkautiksrajanik.’
⁷ Ilauraanan kiunayaġaa tupqum iluaniñ, ‘Ilaksianaja! Talu kiluusaaniktug. Qitunġatkalu uvaġalu nallaaniktugut. Makitchuñitchuġa aatchuġiaġutin.’
⁸ Uqautigipsi, una makitchuñitkaluaguni aatchuġiaġlugu qaqqumik ilauraagiħagun, makitchumiñaqtuq aatchuġiaġlugu inuġikkanjanik atakkii taamna iñiqsruqtuiñaghuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Inġigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaagaġupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu aġmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaq apiqsruqtuq akuqtuigisiruq, sul i pakaagaqtuq paqitchigisiruq, sul talu aġmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchuġayaq-pauġ iġni nimigiamik iñiqsruqpani iqaluktugukhuni? ¹² Naagaqaa aatchuġayaq-pauġ putyuutiliġmik iñiqsruqpani manniksugukhuni? ¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq aatchuħiksraqsi nakuuruanik qitunġapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuq aatchuiñapiaqtuq Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkunuġa iñiqsruqtuanun iġmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqłunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqłuk anipman taamna iñuk uqaaqsiniqsuq. Iñuich quvigutchañniqsut ¹⁵ aglaan ilanich nipliqhutiñ, “Beelzebul-num, anjalataata irrusiqłuich, qaitchiñigaa sanjnimik anitqataitlasiplugu.” ¹⁶ Atlat uuktuagukługu Jesus apiqsruñigaaat savaaqaquplugu quvignaqtuamik ilitchuqqutaulugu Agaayyutmun tuyugitilaanjanik qilañmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-num ilisimanigai qanuq isummatiqłhat. Nipliutiniñgai, “Iñuich nunaaqkikpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanguviich aviksimagumiñ suksraungigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuungaum irrusiqłunji avgumagumiñ akikñautuutilutiñ avatmun anjaayuqautaa isukliññaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipluñ irrusiqłunmik atakkii Beelzebul qaitchipłunjaquuq sanjnimik savaaqtatlasipluñ taatnatchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilanich atanniqsuqtiginiagisi ilisimanaqsilugu killukuapiagataqtilaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchirağagtunja irrusiqłunmik Agaayyutim irrusillautanjan, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniñjaniktılañja anjaayuqautaa akunnapsitñi.” ²¹ “Sanjñruam iñuum paqnasimaagmagich satkupayaani qaunaksripluni tupigmiñik, suurai tiglikkautlaitchut. ²² Aglaan sanjitłuktuam anjuyakługu akiilikamiñ aullautirağigai satkui tunjavigikkani, avguługich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqataunjitчуақ uvamni akikñautiruq uvamnun, suli iñuk katitchiqataunjitчуақ siamitchiñhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utigtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñuñmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinjitñamiñ nipliqsuq, ‘Utigniaqtunja tupigmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utigami paqinnigaa ini salumaplugu suli iħaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malguich irrusiqłuich pigiitłuktuat iñmiñiñ. Isiqhutiñ iñuuniağniqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiitłunjniqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiagataqtuag

²⁷ Jesus uqaqtitługu ağnam iñugayaaniñ nipliutiniğaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq igñiruaq ilipnik suli miluktitłutin!” ²⁸ Jesus-num kiuniğaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatłuktigivat tamatkua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiñ tupigiplugu!”

Qasilirut Quvignaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñaaqsiptomata Jesus uqaaqsiniqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitchuanjuruat qiniguktut quvignaqtuamik savaamik ilitchuqqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qinigumiñaitchut taatnatchimik. Qinñhiñagisigaat quvignaqtuag savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Igñiñja Iñuum ilitchuqqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqqutauruag iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluañi atanguruam ağnam aggiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uñasiksuamiñ naalağnityaqhuni Solomon ilisautripman puqiułtmiñgun. Atañji, iñuk maaniittuq kamanatłuktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvlun-

ani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmigai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqinñiqsut mumikhutiñ killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtu-aqalħa. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimum

³³ “Kia-unniñ ikitnamiuñ naniq iritlaitchaa naagaqaa ilitlaitchaa ataanun utkusium aglaan ilirağigaa naniqağvñmun. Iñuillii qinñigumagaat qauma isigumiñ. ³⁴ Irisi nannisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qinñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiniiaqtutin. ³⁵ Qaunagititchi qamaruaq ilupsitñi taaqtuanjitchumuq. ³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, ilaņa taaqtuamiisunaqani, qaummaagikkisiruq iluqaani, atriługu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpinquaqtit

³⁷ Jesus uqañaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaagñigaa niğiyaqtuaquplugu. Malikługu nayummagatağniqsuq tamaña niğiaqsipluniasiñ. ³⁸ Pharisee-ñuruuq atlasuktuq ilitchuğikamiuñ Jesus-ñum igğunjsilañat argañiñ nigigaluaqani. ³⁹ Atanguruam nipliutiniğaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaalħiñañitñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuğimik suli pigi-iliqiğimik. ⁴⁰ Ukunani ilisağunğitchalukkut. Agaayyutim iñiqtagigik iluqaanik qaañalu ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtagigik iñuum timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigi-siuñ immañat qallutipsi lu puggutapsi lu nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaaq salumagisiruq sivuğani Agaayyutim. ⁴² Nakñuñ Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuğutiniñ naurianik. Naagatai iñuñnik ayalatchitlaitchusi nalaullugu suli piqpaksriñgitłusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra suli qulikuruk-sraupmisi. ⁴³ Nakñuñ, Pharisee-ñuruasii! Qinñiqusaagqtusi aquppiutağiksaanun aquvitłusi katrağvñiñ suli pağlatqusuursi kamagilusi tauqsigñiağvñiñ. ⁴⁴ Nakñuñ, [ukpinquaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitjutchiğniğilaanik iluviğnik iñuich pisug-vigikkañitñik qaañatigun naluplugich.”

⁴⁵ Ilañata ilisautrit maligutaksranik nipliutiniğaa, “Ilisautrii, taavrumiña nipliavich upyaktuğiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-ñum kiuniğai, “Nakñuñ, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiğagigisi kivi pqaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmañnun. ⁴⁷ Nakñuñ! Iñiqsiraqtusi iluviğiksaanik sivuniksriqirinun, taipkununaami sivuniksriqiripayaanun sivulliagikkapsi tuqqutağikkañitñun. ⁴⁸ Taatnaqapsi aņiqataupmisi, aasisuli iħuagigiksi tamanna savaagikkañat sivulliagikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iluviñitñik. ⁴⁹ Piqutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqiliğmigun, “Tuyuqağisiruņa sivuniksriqirinik uqqiraqtinigu iñugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich ilañich suli piyuaglugich atlat.” ⁵⁰ Taatnaqhutiñ Agaayyutim anasiññuqsagisigai iñugikkañi pakmapak iñuauqtuħatigun iluqañitñik sivuniksriqirinik aullağni-iħhaniğlaan nunam, ⁵¹ aullağniiplutiñ tuqqutauħaniñ Abel-ñum tuqqutauħanun Zechariah-m, tuqqutauruam akunğakni tunillağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiññuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakñuñ, ilisautrisii maligutaksranik! Kaņiqsitlaitkiksi Agaayyutim uqalħa uqqiraqtaalu suli ilisauttutigiñitlugich. Atriqaqtusi iñuñmik

anmautiqaqtuaq Agaayyutim añaayuqautaanun aglaan anmanitlugu. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsugmiplugich tamatkua isigniuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaasipman tavrakña aglaliqirit suli Pharisee-nuruat naipiqtu-
aqsiñigaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisagisuklugu uqaqpan nalaungilluni.

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpinquaqtuiñiq

12 Iñugaagruich kativiiñaqhutiñ tatruutivaitlutiñ tutiliqatautiniqsut. Jesus-
ñum nipliutiqqaağniğai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlak-
srautaatniñ Pharisee-nuruat, ami ukpinquağutaatniñ. ² Qanutchipayaaq matukkau-
ruaq matuiğisiruq, suli iluqani iriqsimaruq ilitchuğipkakkauğisiruq. ³ Taat-
namik qanutchipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusağnağisiruq qaumaruami, suli
qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautauğisiruq nunaaqqiñi.

Sivuugaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, ilauramaañ, iqsiginagich tamatkua tuqqutichirağaqtuat timimik
aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutiñ pigiitluktumik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi
talugiraksramik, Sivuuğagisiuñ Agaayyun tuqupkainanikami aḡalatchiñiqtaqtuaq
anasiññuqsagvinmuktitchitlapluni. Ukpigisitja, ilaa talugiraksragigiksi. ⁶ Talli-
mat tiñmiurat tunitlaiññiqpat malğunñun maniuraaññun? Naagasuli Agaayyutim
atausiqunniñ tiñmiuraq piğuumañitchaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyagikkasi-
unniñ niaqupsitñi kisisimaqtut. Taatnamik iqsiniasi, akisutluktusi iñugiaktuanñ
tiñmiuranñ.

Uqağilhalu Piilağilhalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiña nalupqinağuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvam-
nun, Iğñiñan Iñuum nalupqinağlugu uqağigisipmiga sivuğaatni isağuligikkaniñ
Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpaña sivuğaatni iñuich Iğñiñan Iñuum ayakkisipmi-
gaa sivuğaatni isağuligikkaniñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk
uqağniqluktaqtuaq Iğñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa
iñuk uqağniqluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsittaagvinmuu-
tikpasi sivuğaatnun atangich suli aḡalatit, isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik
uqağniaqtilaapsitñik. ¹² Atakkii tavrağuppan Ipqitchuam Irrutchim ilisautrigisigaasi
uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñugaagruñniñ nipliğniqsuq Jesus-mun, “Ilisautrii, uqauttuuñ aniqatiga
aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisağikkani.” ¹⁴ Jesus-ñum kiu-
niğaa, “Añuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuñ avguitlasiñuñ suuraksrapsitñik ilip-
nunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliğniqsuq iluqanitiñun, “Munağititchi siqñaktuahigmiñ!
Atakkii suurağaisigaluagumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuuğimik.” ¹⁶ Tavrali
Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuqağniqsuq umialguru-
amik. Nunañ nauqpaurahuni kpraksranik. ¹⁷ Isumaasiniqsuq, ‘Iniksraigutig-
itka iluqaisa nauriatka. Qanuğisivik? ¹⁸ Itnağisiruñaliqaa,’ uqağniqsuq iñmiñun,
‘siqumitkisigitka tugvağvitka aasiñ nappailuñ aḡitluktuanik. Tavrurañ tugvağisig-
itka nauriağikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliğisiruñ uvam-
nun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suuraḡayaanik inuğikkaqnik iñugiaktuan

ukiuni atugaksranik. Ki aasiin inuuniagin qagalutin nigilutin imigutinlu. Quviasugin!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutinigaa, ‘Kinnaunigsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’” ²¹ Jesus niplipsaagniqsuq, “Taamna ittuq tugvairuani umialgutiksranik inmiknuhinaq aasriin suksraitlutin Agaayyutitjaqtaurumik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-nun nipliutitqiniginai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunittusi inuuhigmik, sumik niginiqtilaaksrapsitnik naagaunniin sumik atnugaagniaqtilaapsitnik. ²³ Inuuhig pitluktuanuniguq niquimin, suli timi pitluktuanuruq atnugaaniin. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitlaitchut naagaqaa katitchitlaitchut, suli sigluaqanjitchut tugvagviksramiknik. Naagatai Agaayyutim nigipkaagagigai! Akisutluktusi tamatkunakja tinmijunniin! ²⁵ Ilapsi inuuhig takhilaalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Anjalatagilguinngipsiunq sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnugarritlaitchuat inmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnugaallautat pigigaluaqgugich atrinitchai tamatkua pinnaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnugaatqatlapagich nauriat—ivgich illakhutin uvlupak aasiin ikipkaqgugich uvlaakun—atnugaatlukkumiinainniqpasi? Aatai, ukpiqsrihikinniiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi nigihiksapsitnik imihiksapsitniglu. ³⁰ Atakkii ukpinaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaqagtut tamatkunija. Aapagikkapsi ilisimagaa inugikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaaqqaagilugu Agaayyun anjalatchiruaq nalaunjaruanupluni umialiktun. Taatnagupsi qaitchigisigipsi inugikkapayaapsitnik.

Umialgutit Qilanjmi

³² “Iqsiyasi inugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilanjmiittuam aatchugukkaasi ilaan pigikkaanik qaunagilusrihu. ³³ Tunisigik sullinaurasi qailuguasii akuqtuaq nagliqnaqtuanun. Taatnagupsi inniaqtuq maniqagviqatmatun piungiguminaitchuamik. Tugvaqsiunq umialgutiksraqsi pakmunja piyaququminaitchuamun, atakkii tiglinniaqtim tiglikkuminaitchai suli qupilgut piyaququminaitchugich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaagtut Savaktit

³⁵ “Itqanaiaqgumausi savautritipsitnun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat anaaquqagmiknik utiqsaqumarumik katchuutiruat nigiqpagvatin. Tikilluni katchaktuqpan anmautinayaagaat utaqqipkasunatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit anaaquqagminq paqitpatin itqumalutin suli itqanaillutinj utiqpan. Naalagnisitchi, Aanaquq saalisagisiruq aquvitillugich aasiin payuglugich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Atanigminq paqitpatin pihinaaguutin agqisigniqpan unnuam qitqani unniin aquagun. ³⁹ Nalupqiginitchiksi taamna, tupqum inuan ilisimagumiunq tiglinniaqtim tikiuamiksranja isiqtinnaitchaa tupigikkaqminun. ⁴⁰ Ilipsipsuuq, taatnatun pihinaanuyumausi, atakkii Igina Inuum agqigisiruq sassaagnigmi nigiuqinisaqsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipligñiqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiṅa atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa inupayaanun?”

⁴² Atanguruum kiunigaa, “Uqallaglaṇa tuniqsimapluni sulī puqikhuni savaktimik. Taamnauruq aṇaayuaṇata iglauḥigmiṇi qaukḥiḷiutikkana atlat, savaktit niqik-sritquplugich piṇaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti aṇaayuaṇan paqit-pani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Ilumun uqautigipsi, Atangum taamna savakti munaqs-riliutiniagaa iluqaitṇun suuraḡmiṇun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukḥiḷiutikkana isummiḡniḡumi, ‘Aṇaayuaḡa muluruq,’ tavrakṇaaglaan ipiḡaqtuaqsilugich atlat savaktit anutit aḡnatlu, sulī niḡiaqsiluni imiliḡuniḷu, ⁴⁶ tavrauvaali aṇaayuaṇa utigisiruq niḡiuginiṣillugu kilikkaluaqnaḡulu. Uuma atangum piigisigaa savag-vianiṇ piqasiutipkaḡlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukḥiḷiutikkana ilisimagaluaqtuq aṇaayuaḡmi pisulḥanik. Aglaan tupiksriḡitḷuni anasiṇṇuqsau-siaqallapiḡniaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruḡaṇ ataniḡmi pisulḥanik nalaunṇaiḡiqiru-aḡlu anasiṇṇuqsakkaugisiruq atqunaunḡilaamik. Iṇuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iṇuich niḡiugvigigisigaat atqunaq. Aasiṇ iṇuk aatchuusiaqatluktuaq iṇuich niḡiugvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutrirug Aviktuiġmik

⁴⁹ “Aggiqsuna nunamun isummitqigiaqlugich iñuich. Aggiiğa ittuq ikniq-sugmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinjaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisiruna pap-taagutiksramik; qanutun iñuilliuqtigivik atuumaniañhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi ag-giutrinipuna tutqiutmik nunamun? Qanaa, aggiutriruna aviktuiğmik. ⁵² Pak-maniñaglaan anayupaagiih tallimauyumiñ avikkisirut, piņasut akilliliğlugich malguk suli malguk akilliliğlugich piņasut. ⁵³ Aapa akilliliutiniaqtuq iğñiğmiñun suli iğñiq aapamiñun; aaka akilliliutiniaqtuq paniñmiñun suli panik aakamiñun; aakaruam akilliliğisigaa ukuani suli ukuanuruuq aakaruani.”

Kanigsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ñum nipliutilgiññigai iñuich, “Tautukapsiun nuviya kanaknamiñ nipliqaqtusi sialugugñaigñiplugu, aasii sialugugaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiun anugi uñalamiñ nipliqaqtusi uunaqsiñiaigñiplugu, aasii uunağugaqtuq. ⁵⁶ Ukpinguaqtausii! Iisimagaluaqtusi silaksramik qinñanagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiun qanuutaulha atuumaruam pakmapak?

Atisqatigiun Akilliliqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunŋatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutaksratigun aasii uqaqsittaagviñmuutilutin, pisuqtilaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnañitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikñiqsuqtinun, aasii aikñiqsuqtit iligisigaatin isiqtauviñmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauviñmiñ akiligaluagñagich akiliaksrapayaatin.”

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaquḡusi

13 Jesus uqaqtitlugu ilañich iñuich Jesus-muñniqsut uqautiplugu Galilee-ḡmiunik Pilate-ḡum tuqqutanjñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; auñjllu auñich niḡrutitlu avuḡiiksitlegich. ² Jesus-ḡum kiuniḡai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ḡmiut killiqirautluñniplugich atlaniñ Galilee-ḡmiuniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qañaa, uqautigipsi, isummitqijitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuquḡisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq piñasut iñuich Siloam-mi tuqqatauruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigij killiqirautluñniplugich iluqaitñiñ iñuñniñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqijitchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuquḡisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritlailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ḡum uqautiniḡai uumiḡa atrikusautmik, “Ilaatinḡuuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuḡaḡniqsuq nautchiivimñi. Asiaqaqmagaqamiuñ paqitchijñiñiqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutiniḡaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piñasuni ukiuni asiaqaqmagaqapku taamna napaaqtuq paqitchijitchuḡa. Kippuñ! Atuqsiñagaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniḡaa, ‘Añuun, taatniillagli atautchimi ukiumi. Nivañniaqtuḡa avataagun sulil iñiqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiḡpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan pinjitan kipiniḡagaa.”

Jesus Mamititchiruq Aḡnamik Jew-ḡuruat Minguiqsiḡviata uvluañi

¹⁰ Ilañatni Jew-ḡuruat minguiqsiḡviata Jesus ilisautriñiqsuq katraḡviñmi. ¹¹ Tavrani itmiñiqsuq aḡnaq irrusiqḡuqaqtuḡaḡ nanjititchiruamik ilaanik akimiaq piñasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilḡuḡiḡniñiqsuq. ¹² Jesus-ḡum tautukamiuñ tuḡḡuḡniḡaa iñmiñuquplugu, “Aḡnaaq, atniḡñautaiqsutin.” ¹³ Iḡḡai argañni ilaanun. Aḡnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Añalataan katraḡvium iḡuaḡiñiñḡaa Jesus-ḡum iḡuaqsiḡha minguiqsiḡvium uvluañi. Tarra uqautiniḡai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Agḡiḡaḡutitchi taapkunani uvluni iḡuaqsirautyaqtuḡlusi minguiqsiḡvium uvlunilaañani.” ¹⁵ Atañḡuruam Jesus kiuniḡaa, “Ukpñḡuaqtisii! Iluqapsi pituiḡayaḡaa qunñiñi unniiñ natmaktini inaaniñ imiḡiaqtuqtilluguasii minguiqsiḡvium uvluañi. ¹⁶ Una aḡnaq kiñuviaḡḡaa Abraham-ḡum naagaunniñ tuunḡaum pituksimaplugu akimiaq piñasuni ukiuni. Pituitlailañiḡpigu marrumani minguiqsiḡvium uvluañi?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanḡutchaktinnḡai akilliqsuqtinji, atlat iñuich quviatchakmipkaḡḡugich iluqaagun quviqnaqtautigun savaañḡun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsrugniqsuq, “Sumik atriqapaa aḡaayyautaa Agaayyutim? Sumik atrilḡñiaḡpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-ḡum nautchiaksraurañatun aḡutim nautchiikkañatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaaqtuḡpaḡuqtuq aasiñ tiñmiurat siḡlami ugluliuqhutin aḡiḡuiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinñiqsuq, “Sumik atriligniaqpigu añaayuqautaa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun aḡnam akarrutiksraḡatun mukkaaksramun, iluqani puvlaḡniaḡhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igligniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuratigun, ilisautripluni iñuḡnik iglauḡmiñi Jerusalem-mun. ²³ Iḡaḡata apiqsrugñigaa, “Ataniiq, ikituuralḡhiḡat anniqsugñiaqpat?” Jesus kiuniḡai, ²⁴ “Pisuqtilaapsitñi isigniaḡitchi amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigniaḡisigaluaqtut aglaan pilguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichaḡupsi siḡataani katchaktuḡisirusi talumi suli nipliḡusi, ‘Añuun, aḡmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña agḡqisilaaqsi!’ ²⁶ Tavralli kiugisigiksi, ‘Niḡirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitña agḡqisilaaqsi. Piḡitchi uvaḡniñ, iluqasi pigiḡilqirauruasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriquulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit añaayuqautaani Agaayyutim igitaupkaḡusi! ²⁹ Iñuich agḡgisirut ki-vaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu uḡallamiñlu aasiñ aquvillutiḡ niḡiqpagviḡmun añaayuqautaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiuḡ una, ilasi suvasaḡiḡisasi pakma kamaḡaqsikkaugisirut suli kamaḡqhutiḡ isumaruat pakma suvasaunḡgisirut.”

Jesus-ḡum Piqpaksriḡha Jerusalem-miunik

³¹ Iḡaḡisa Pharisee-ḡuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksaurutin maakḡa, atakkii Herod-ḡum tuqqutchukkaatin.” ³² Jesus kiuniḡai, “Uqautityaqsiuḡ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqataḡitka irrusiḡuich suli iḡuaqsiraḡaipluḡa atniḡñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuakun uvluk naatchigisiruḡa savaamnik.’ ³³ Iḡliqtuksraupiaqtuḡa tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitchuq Jerusalem-ḡum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutaḡigitin sivuniksriqirit, uyaḡaḡnik milluuḡuḡiḡillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyuḡikkaḡi ilipsitñun! Qapsiñiaḡlaan katitchukkaluaḡaḡigipsi atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuaq paiyaagmiñik ataani isaqquḡmi, aglaan pitchiḡiitchusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiaḡniaqtuq suuḡillaḡuḡlugu. Qiñitqikkumiñaitchipsitḡa nipliḡviksraḡsitñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piliutiqaḡliuḡ taamna tikitchuaq atqagun atangun.”

Jesus-ḡum Mamititchiḡha Atniḡñaqtuamik

14 Minguiqsiagvium uvluaḡi Jesus niḡiyaqtuaḡniqsuq kiñuḡḡanun sivulliuqtaata Pharisee-ḡuruat. Iñuich naipiqtulgiñiḡaat. ² Iñuk Jesus-muḡniqsuq puvinniqsuq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ḡum apiqsrugñigai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ḡuruatlu, “Maligutaksrakuaḡnaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluaḡi?” ⁴ Aglaan nipliḡiñiḡisut. Jesus-ḡum aksikḡugu iñuk iḡuaqsiḡkaḡnigaa aasiñ aullaqtitlugu. ⁵ Tavra nipliutiniḡai, “Iḡñiqaḡupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisiaḡhum uvluaḡi nuqinnayaqpisiuḡ tavrakḡa qilamik? Taat-

natun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatanamik nalaunjaruq mamititchikama minguiqsiaqvium uvluani.]”⁶ Aglaan kiggutiksraiññaagaat.

Atchiksuañiglu Tukkuñiññahiglu

⁷ Jesus-ñum ilitchuñiñgai ilañich aiyugaakkauruat piksrañhat aquppiutañiñiqs-ranik. Uqautiniñgai atriakusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niñiqpagvia-nun aquvinniaqnak aquppiutañiñiqsramun. Kiña tavrani kamanatluktuaq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqhqsuam iliptiknik utlakkayağaatin nipliñuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuñu.’ Kanñusuliğayaqtutin aquvititpatin atchitluk-tuamun. ¹⁰ Uvvaasiñ, aiyugaakkauyuvich aquvillutinaasiñ atchitluktuamun, il-viñi aiyugaaqtivich utlakkayağaatin nipliutilutin, ‘İlauramañ, uvuñagiñ aquppiu-tağitluktuamun.’ Taavrumuuna kamagisigaatin sivuğaatin iluqatiñ aiyugaakkau-ruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iñmiñik kamanaqsiruaq atchiksikkaugisiruq, sulı kisupayaaq atchiksiruaq iñmiñik kamanaqsikkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqhqsuaq, “Qitiqutaqtitchiñiağuvich unniñ nullautchiqsitchiñiağuvich, aiyugaagnağnagich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat silalliutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavru-muuna akillusiaqagisirutin. ¹³ Niñiqpaktitchiñiağuvich aiyugaagumagisi nagliñnaq-tuat aulatlaitchuatlu sulı pisutlaitchuat qinñitlaitchuatlu. ¹⁴ Aasiñ quviatchaktitau-niaqtutin atakkii ilaisa akilliutiksraitchaatin. Agaayyutim akilligisigaatin taivrumani uvlumi añitqikpata tuquñigmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Niñiqpagvikun

¹⁵ İlañat iñuich aquppiqatauruaq niğgiviñmi tusaakami taavrumiña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niñiqatauniaqtuat añaayuyautaañi Agaayyutim.”

¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “İlaatniguuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñuñnik niñiqatiksrağmiñik. ¹⁷ Niñiñaqsipman tuyuñiğaa savaktini uqautitqu-plugich aiyugaakkani, ‘Uvuñagiñchi, supayaaq piñhiñaaguqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatiñ patchisiquaqsiniqsut. Sivullium uqautiniğaa, ‘Tausiqsuñu nunamik. Tautugiag-niağiga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tausiqam-miqñuñu tallimanik unirrautiqatigiñik uuktuagağniagağitka. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’ ²⁰ Sulı atla nipliğniqsuq, ‘İlaqatnikpaalukñu, taatnaqñu ut-lautilguitchuñu.’ ²¹ Savakti utiğniqsuq uqautipluguasiñ añaayuyani. Taavruma qinnakhuni nipliutiniğaa pirini, ‘Qilamiksuğutin tumitchaanuğni sulı akunğat-nun tupqich nunaqqimi qagğisillugich nagliñnaqtuatlu aulalguitchuatlu sulı qinñitlaitchuatlu pisutlaitchuatlu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliğniqsuq, ‘Ataniiq, savaagigiga savaagitqukkan aglaan iniksraqaqtusulı.’ ²³ Añaayuyam nipliutiniğaa savakti, ‘Aullağni tumitchaanun. Uqautityakkich iñuich nanipayaaq niñiqasiquluna. Tupiğ immiğli iñuñnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iñuich utlautiñitchuat aiyugaaqtau-galuaqhutin uuksiyumiñaitchut nullautchiukkamnı!”

Jesus-ñum Maliguaqtini İñmiknun Suksraaqugai

²⁵ İñugiaktuat iñuich malıñniğaat Jesus. Kiñaiqamigich nipliutiniğai, ²⁶ “Kiña malıgukkumi malıguaqtaulguyumiñaitchuq kisianik piqpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliagmiñiñ qitunğamiñiñlu, sulı aniqatiumiñiñ naagaunniñ iñmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iğlutuñitchumi sannıgutağmiñik malıgluñalu malıguaqtaulguyu-

miñaitchuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirviṇmik aquvitluni naarrutiksraqaagma-gaaqatuuq savaaksraḡmiñik. ²⁹ Turviḡianikkaluaqlugu maniksraiññigumi tupqum naarrutiksraṇanik tamatkua qiiñqtuat iglautiginayaḡaat ³⁰ nipliḡutin, “Taamna iñuk nappaisaḡaluaqhuni naatchiñitchuq.” ³¹ Aasisuli ataniq qulit kavluutiniq aṇuyyiuq-tiaqatuaq akilliḡiutisukkumi atlamun umialiṇmun piaqatuumun iñuiññanik kavluu-tiniq aṇuyyiuqtiniq, ilaa aquvitqaaḡuni sivunniugayaqtuq saṇṇigaluaqmagaaḡmi igluliugumiun atla umialik. ³² Igluliutyumiñaiññigumi tuyuqagayaqtuq kiliktinik paaḡlugu atla ataniq apiqsruḡlugu qiiñirrutitquluni uṇasiṇṇaan.” ³³ Jesus nipliḡñiq-suq, “Taatanatuntuuq, kiñapayaaq maliḡuaqtigiyumiñaitchiga suksraaḡisuaqpan iṇmiñik sul i suksraaḡlugulu iluqaan pigikkani.

Atuḡumiñailaq Taḡiuq

³⁴ “Taḡiuq nakuuruq, aglaan taḡiugñiraṇaḡigumi, nakitña taḡiugñiraalitqikkisiva?
³⁵ Nakuuñitchuq nautchiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. Iktaksraḡhiñau-ruq. Naalaḡniḡlagitchi, siutiqaqtuasi!”

Ipnaiq Tammaqtuaq

15 Iḡaṇatni uvlut iñugiaktuat tax-siliqirit sul i killuliqirit utlautiniqsut tusaa-sukḡugu Jesus. ² Pharisee-ṇuruat sul i aglaliqirit uqapiḡuaqsiñiqsut, “Uuma iñuum paḡlagai killuliqirit niḡiqatigipluḡiḡu!”

³ Tavrakṇa Jesus-ṇum uqautiniḡai atrikusautmik, itna, ⁴ “Iḡarisamma tallimakipi-amik ipnaiqagumi tammaḡlugu iḡaṇat, suniaqpa? Uniññiaḡai tallimakipiaḡuutailat ipnaich iñuiḡaami aasii pakkiagḡugu atausiq tammaqtuaq paqinniḡḡanunaglaan. ⁵ Paqitnamiun quviatchallapiḡniqsuq natmiutiḡlugu ⁶ agḡisiniḡaa. Tuḡḡuḡḡugich iḡauraani siḡalliuniḡu nipliutiniḡai, ‘Quviatchaktunḡa paqitnapku tammaqtuaq ip-naiḡa. Quviasuqasiqsikṇa!’ ⁷ Uqautigipsi, taatanatuntuuq quvianatlukksiruq pak-mani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakṇa tallimakipiaḡuutailaniñ nalaunṇaruaniñ iñuṇniñ isummitqinñiañiññasugiruaniiñ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aḡnaq quliniq qatiqtaanik maniuraqagumi tammaḡlugu iḡaṇat, suniaqpa? Ikillugu naniq salikuḡniḡaa natiq, pakigḡugu maniuraq nanipayaaq paqinni-aḡḡanunaglaan. ⁹ Paqitnamiun tuḡḡuḡai iḡauraani siḡalliuniḡu nipliutiḡlugu, ‘Quviatchaktunḡa paqitnapku maniuraḡa tammaitchaḡa. Quviasuqasiqsikṇa!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatanatuntuuq isaḡulḡi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iḡñiq Tammaqtuaq

¹¹ Jesus uqaaqtupsaaḡniqsuq, “Iñuḡguuḡuvva malḡuṇnik iḡñiqaqtuaq. ¹² Nukaḡium nipliutiniḡaa, ‘Aapaan, aatchuṇṇa pakma paisannaktaak-srautimnik.’ Uvvaasiiñ aṇutim aviṇniḡai suurani taapkunṇuṇḡa iḡñanmiñun. ¹³ Uvlut aquuraṇatigun nukaḡium tuniñḡai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun uṇasikusamun. Tavraniasiñ maniḡutiniqsuq iñuuniamaḡḡukhuni. ¹⁴ Maniḡutipman kakkaaqsuḡiḡ iḡñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqḡiñi. Suiḡlapiaqmiuḡu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq iḡaṇatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriḡutiniḡaa qaunagitquplugich kuniani.

¹⁶ Nigisukpaitluni nigisukkaluağniqsuq kuniat niqiksranjitñik aglaan iñuich nigipkağunijnñaat. ¹⁷ Tavrakña qauğriaqpalağniqsuq nipliqhuniiasiñ, 'Iluqatin aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutin niqiksraqağagtut. Aglaan kakkaagataqtuğa. ¹⁸ Makilluğa aullağisiruğa aapaanun nipliutiluguasiñ, Aapaan, killuqsagtuna akitñaqlugu Agaayyun ilvillu. ¹⁹ Taiguutiqaqtuksraunğiqsuğa iğnipnik. Ilaliutingña akiññağniaqtaunun savaktipnun.' ²⁰ Tavra makitluni aapamiñuñniqsuq.

"Uņasiksitlugusuli aapağan tautuñniğaa aasiñ ilunğutchakhuni. Aqpaqsruğniqsuq iğniğmiñun iqtluğuaasiñ kunikğugulu. ²¹ Iğniğan nipliutiniğaa, 'Aapaan, killuqsagtuna akitñaqlugu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunğiqsuğa iğnipnik.' ²² Aglaan aapağan tuqłuğniğai savaktini, 'Qilamik, aggiutrisitchi nakuğniqsramik atnuğaatqitiukrañiñik qitiğigutilugulu sulı sakpakkiğlugu. ²³ Taatnaanikkupsi aikğigitchi uqsraqsaamik nuğğamik tuqulluguasiñ, uvagulli quviasuguta nigiqpakkumaugut. ²⁴ Iğniğa tuqulgaluaqtuaq pakma iñuuruq, tammağaluaqtuaq pakma paqitauruq.' Tavraasiñ nigiqpaaqsiñiqsut.

²⁵ "Taataqtitlugich anayukłiq nautchiivimñiñ aiñiqsuq. Qallikami tupiğmun tusaagaqsiñiqsuq atuqtuuramik ağğiruaniglu. ²⁶ Tuqłuğlugu ilağat savaktit apiqsruğniğaa, 'Suvat ipkua?' ²⁷ Savaktim kiuniğaa, 'Nukatchian aiñiqsuq sulı aapavich tuqqutchisiplugu uqsraqsaamik nuğğamik. Niğğisigaa utitqigłuqman nakuupluni.' ²⁸ Aapiyağa qinnakpaitluni isigunijnñiqsuq tupiğmun nigiqpaktuanun. Aapağan anipluni iniqsruağniğaa isiquplugu. ²⁹ Aglaan uqautiniğaa aapani, 'Atañii, iluqaitni ukiuni savautigikpiñ kamagiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniñ aatchunğañitchikma nigiqpautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iğniğniñ maniğutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiñ aipman tuqqutchirutin uqsraqsaamik nuğğamik pisigiplugu.' ³¹ Aapağan kiuniğaa, 'Iğniñ, ittutin ataramik uvañni. Suuratkā iluqaisa pigigitin. ³² Aglaan nigiqpaktuksraurugut quviasullapiğuta, atakkii nukatchian tuquruaq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.'"

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Añalatchiruakun Suuranik

16 Jesus-ñum uqaaqtuutiniğai maliguaqtini, "Taimmaguuq umialik savaktiqağniqsuaq añalatchiruamik suurağmiñik. Iñuich umialik uqautiniğa at añalatchiruamun maniğutchağniplugu. ² Umialgum tuqłuqamiuñ uqautiniğaa, 'Sua uvvauna tusaakkāga ilipkun? Uqautiñña qanuq añalatchisilaaqnik suuranmik. Añalatchitqikkumiñaitchutin suuranmik atakkii maniğutchağniğikma.' ³ Savakti isummigñiqsuq, 'Añaayuqagma piğgatağaaña savaamniñ. Qanuğisivik? Paulğiralguitiuñña nunamik sulı kanjugipmigiğa injiulaliksrağa. ⁴ Uvvaliqaa itnağisiruğa! Savañağuma ilauraaqagumuñña tukkiqsiksramnik.' ⁵ Añalatauruam tuqłuğniğai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat añaayuqagmiñun. Apiqsruğniğaa sivulliğ, 'Qanutun akiqsruumaviuñ añaayuqaga?' ⁶ Taavruma kiuniğaa, 'Tallimakipiatun iñugiaktiilaalñik qattağruñnik uqsrunik.' Suuranik añalatauruam uqautiniğaa, 'Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglaguñ tavruga malğukipiaq qulit.' ⁷ Apiqsrułgñiğaa atla, 'Ilvichaasiñ, qanutun akisruutiqaqpich?' Taavruma kiuniğaa, 'Tallimakipiatun iñugiaktiilaalñik miissuñnik mukkaaksranik.' Suuranik añalatauruam uqautiniğaa, 'Uvva akiqsruutitin. Aglaguñ sisamakipiaq.'"⁸ Atangum Jesus-ñum uqaginiğaa nalaunñaitchuaq añalatchiruaq suuranik pillautagñiplugu pisaasułhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiquaqamiñ iñuuqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsriuaniiñ. ⁹ "Uqautigipsi, ilauraalliugusi atuğusi manigikkapsitñik ikayuutiksranjat-

nik tamatkua inuqsralliuqtuat. Ilaatinigun tuquniguvich aasiiñ manik nuñutpan iniquagisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruaq mikiruatigun tuniqsimagisipmiuq anjruatigun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatigun tuniqsimaitkisipmiuq anjruatigun. ¹¹ Uvvaasiiñ tuniqsimaitchuvich anjalatchiñiqni nunam suuraiñik, qanuñuni Agaayyutim tunjavigitlagisiñiqpatin anjalatchiñiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranigun, qanuñuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñaunniiñ savautrilguitchuq malgunnik añaayuqanik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiiñ nağğugilugu ilaqataa. Savautrilguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu.”

Ilañat Jesus-ñum Iisauttutinjisa

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginigaat Jesus atakkii piqpaksriplutinj maninmik. ¹⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nalaunjanisuurusi takkutatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiğai uummatisi. Atakkii sut kamanaqspikkakauruat akunğatni iñuich Agaayyutim nağğugipiğai.

¹⁶ “Agğilhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maligutaksrañalu Moses-ñum aglanisalu sivuniksriqirit anjalatkaich iñuuniañivut. Aasiiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautaña añaayuqataan Agaayyutim quliaqtuñuñiqsuq, sulipiymalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutinj. ¹⁷ Mikiniqsralapi-aqunniiñ titignauraña aglaum maligutaksrani simmigumiñaitchuq kisanik qilaglu nunalu piiqpaknik.

¹⁸ “Kia añutim avitchumiñ nuliani aasiiñ kasuutiluni atlamun añnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq añun kasuutiyumi avisimaruamun añnamun atlatuqmuiq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaaqtulgitchuq, “Ilaatiniguuq umialiqagñiqsuq atnuğaaqaguuruamik akisuruanik sulii iñuuniaqhuni ayuqsrañitluni uvluğagipman. ²⁰ Uvvaguuguna injularikniaq atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuaq. Iñuich inillanñigaat paananun umialgum tupqan, ²¹ niğillakkasugaluni kanganauranik kataktuanik umialgum niğgiviianiñ. Qipmich utlaklugu aluktuğaqniğaiç killii. ²² Injularikniaq tuqupman isağulgich akiyautiniğaat sanigaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiñ. ²³ Aasiiñ anasiññuqsagvinmi nagliksaallapiagataqtuq. Aağluqhuni tautuñniğaa Abraham uñavanun Lazarus-lu saniganiittuaq. ²⁴ Umialik tuqluğniqsuğli, ‘Abraham Aapaan. Nagligillanñianña! Tuyuğiuñ Lazarus kiñillaglugu tikini imiğmun niglaqtigiagliuñ uqaga, atakkii nagliksaallapiagtunja ikniğmi!’ ²⁵ Aglaan Abraham nipliğniqsuq, ‘Iğñiin, itqallañ una! Iñuutiqni piqaqtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiitchuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶ Naagaunniiñ itiruamik ikaagñağumiñaitchuamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitchuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷ Umialik nipliğniqsuq, ‘Abraham, aapaan! Injigikpiñ, tuyugilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtunja. Kiliktuğiağligich tatamnaqtuamik, tarrali uvuñanitchumagaat inaanun nagliksaagvium.’ ²⁹ Abraham nipliğniqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaanitniñ Moses-ñum sulii sivuniksriqirit uqautriqaqhutin tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağni-

raksraǵigaich taipkua uqaqpata.’³⁰ Umialgum kiuniǵaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apaiṇuṇitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’³¹ Aglaan Abraham nipliǵniqsuq, ‘Naalaǵniṇitchumisigich aglaanṇi Moses-ṇumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiguni tuqu-ruamiñ uqautikpatin.’”

Killuqsaunlu Natqigutriǵlu

17 Jesus-ṇum nipliutiniǵai maliguaqtini, “Nalupqinaitchuq. Killuqsasusaǵu-
tit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk
ukpiǵutaiqsitchiruaq iñuṇnik killuqsasusaǵiliǵmigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taat-
nasiq iñuk igitaukpan taǵiumun uyaǵanmik quṇisiǵmiutchiǵlugu, taamna ilil-
gaamik killuqsasusaǵitiñiktuaq. ³ Taatnamik munaǵititchi! Aniqatiksi killuqsap-
pan suakataǵumagiñ, aasiñ isummitqikpan natqitiuyumagiñ. ⁴ Killuqsagñiqpan ak-
itñaǵutin tallimat malǵuṇniaglaan atautchimi uvlumi nipliǵuni, ‘Nunuuraqḷuṇa
isummitqiksuna,’ natqiutiraksraǵigiñ.”

Ukpiqsriǵiq

⁵ Uqqiraqtit nipliutiniǵaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsriǵiqput ilalaǵuṇ.” ⁶ Atangu-
ruam kiuniǵai, “Ukpiqsriǵiǵaǵniǵupsi aktilaaliṇmik mikiniqsraǵatitun nautchiak-
srat, nipliutiḷhiñaugiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kaṇituummaqpich aasiñ
nautchirriutilutin ilipnik taǵiumun. Ukpiqsriǵiǵaǵniǵupsi tupiginayaǵaatin.

Iḷisauttun Tuniqsimalikun

⁷ “Nalliqsi savaktiqaqtuq nunniūqhuni naagaqaa munaqsriḷuni ipnaiñik
aipman, uqautinayaqpiuṇ, ‘Aquvillaglutin niǵǵiiñ?’ ⁸ Naagga! Uqautisuugiñ,
‘Itqanaiyaǵiñ niqiksramnik. Saalisagutin niǵipkaṇṇa imiqtilluṇalu. Niǵianikkuma
niǵiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksraǵiṇitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq
ilipsi, savaaǵaǵupsi uqauttusiapsitñik nipliǵniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat
savaktit savaḷhiñaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualiqnik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunǵakkun Samaria-m Galilee-mlu.
¹² Nunaaqḷiuramukami paaqsiruaq qulinik iñuṇnik auyugaqtualiqnik. Qichaqtut
uṇasiksiplutiṇ ¹³ aasiñ kappaiṇaplutiṇ, “Jesus! Ataniq! Nagligillanǵiaqtigut!”
¹⁴ Jesus-ṇum tautukamigich nipliutiniǵai, “Agaayuliqsinugitchi isivǵiuqulusi.” Ut-
lautillaǵmiṇ iḷuqaṣiñiqsut. ¹⁵ Iḷaṇat iḷitchuǵikami mamitilaǵmiñik utiǵniqsuq,
kamaksruḷugu Agaayyun nipitusiḷuni, ¹⁶ putluni Jesus-ṇum isigaiñun aasiñ
quyaniǵaa. Taamna iñuk Samaria-ǵmiuṇuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliǵniqsuq, “Qulit
iñuich mamitchugaut. Naamiimma quliṇuǵutailat? ¹⁸ Suvaata una sumiuṇuruuq
kisimi utiqpa quyasukḷugu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ṇum nipliutiniǵaa, “Makillutin.
Ukpiqsriǵiqpich iḷuqaṣigaatin.”

Agaayyutim Aṇaayuqautaagun

²⁰ Iḷaṇich Pharisee-ṇuruat apiqsruǵniqsut Jesus qakugun aṇaayuqautaa Agaayyu-
tim agǵiǵisipmagaan. Jesus-ṇum kiuniǵai, “Aṇaayuqautaa Agaayyutim agǵiǵu-
miñaitchuq tautuṇaǵuni. ²¹ Kiñaunniñ nipliǵumiñaitchuq, ‘Atañii, uvva uvani-

ittuq!’ naagaqaa ‘Iñña inaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim añaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²²Tavra nipligñiqsuq maliguaqtimiñun, “Ilaatnigu qiniğuligisirusi ilaṇatnik uvlugikkaiñ Igñiñan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³Ilañich iñuich uqağisirut ilipsitñun, ‘Qiniğisiuñ, iñña’ naagaqaa ‘Atañii, uvaniittuq!’ Aglaan tau-tugiağniaqnagich! ²⁴Atriqağuni ikniqpalañmik qaummağiksimatun qilaḱ kivak-namiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviğisiruq Igñiñan Iñuum uvlugikkağmiñi. ²⁵Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksauruq ayakkauluni iñuñni marrumani uvlumi. ²⁶Uvlugikkañisun Noah-m itkisiruq Igñiñan Iñuum utilha. ²⁷Iñuich nigiplu-tiñ imiqhutiñlu suli aṇutit aṇnat katchuutiṭlutiñ uvlumunaglaan Noah-m isiłha-nun umiamun, aglaan uliqluum tuqutkai iluqaisa. ²⁸Itkisipmiuq uvlunisun Lot-ḡum, iñuich nigiplutiñ suli imiqhutiñ, tauqsiqsuqhutiñ suli tunisiullaqhutiñ, nautchiṭlutiñ suli nappaiṭlutiñ. ²⁹Taivrumani uvlumi Lot-ḡum unikmagu Sodom, ikniq suli aḡralitilaṭat katanñiqsut qilañmiñ aasiñ tuqqutlugich iluqaisa. ³⁰Taat-natun itkisiruq Igñiñan Iñuum sagviqpan. ³¹Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaanani tupqum atqağniaqani isiguguni tupiğmiñun aikliḡuni sulliñauragmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivniñmi itchumi aiñiaqani tupiğmiñun. ³²Itqallaksiuq qanuq piłha Lot-ḡum nuliña! ³³Kia anniginiagumiñ iñuulłi tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiymumiñ iñuulłi piqutigipluñ piññakkisiruq ilumun iñu-ulłiḡmik. ³⁴Uqutigipsi, tamarrumani unnuami malḡuk iññuk siñiktuak siñigviññi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵Malḡuk aḡnak siqup-siruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶Malḡuk aṇutik nautchiivniñmiittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷Maliguaqtañ apiqsruḡniḡaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ḡum kiuniḡai, “Sumipayaaq tuqunaruq itpan tiñmiaqpaich tuqunaruqtuḡuuruat katisuurut.”

Atrikusaun Uilgağnaakun suli Atanniqsuqtikun

18 Jesus-ḡum maliguaqtini uqautiniḡai atrikusautmik. Iṭisautiniḡai ataramik agaayutquṭlugich nikaliḡasunaqnagich. ²“Nunaqqiq atanniqsuq-tiqağniqsuq taluqsriñitchuamik Agaayyutmik naagaqaa suvasaḡiñitlugich iñuich isummataat. ³Taavrumaniḡuuq nunaqqimi uilgağnaaqaminiqsuq utlautraqtuamik taavrumuñ isivḡiqsimun ikayuquṭluni akitñagluḡu iḡluliutqini. ⁴Akuniguuq isivḡiksaum suqutigiñiññiḡaa. Kiisaimmatai nipligñiqpuq iñmiñun, “Taluqsriñitchaluḡnaḡma Agaayyutmik suli suvasaḡiñillugich iñuich isummataat, ⁵naagasuli taamna uilgağnaaq mingitñiñhagun uvamnik ikayuḡisigigaa akuqtutlasilugu pigikkañanik nalaullugu. Taatnañitchuma utlakpaiṭluñna minḡisaḡataḡisigaañ.” ⁶Jesus-ḡum ilapsaaḡniḡaa, “Isummatigisiuñ qanuq pigiitchuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷Agaayyutim ikayuḡumiñaiññiḡagich piksraqtaagikkani iñiqsruqtuat iñmiñun unnuaqtuummaan? Pisagumagisiva ikayuḡiksraṇatigun? ⁸Naalaḡnisitichi. Agaayyutim ikayuḡisigai nalaullugu iñuñni, suli pisagumautisunaqnagich. Aglaan Igñiñan Iñuum utiḡumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriḡiḡmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-guruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniñgai iñuich atrikusautmik tunjaruatigun nalaunnahigmik-nun aasii nagguqiplugich atlat. ¹⁰ “İlaatni malguk iññuk agaayyuvikpañmun agaayutyagñiqsuk, ilaqataa Pharisee-ñuruaq atlaasiiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruaq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siqñatu-anılıqtuñ, qanutitanitlunjalı naagaqaa atlatuqluñ atlatitun. Quyagikpiñ at-riginiługiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqluñ malguñni uvlunñi akunniqsaañi suli qaitchagigiga qulikuat akiññaaktaagma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichagñiqsuq unjavannun aasii aagluqsunaqaniunniñ pataklugu satqani nipliqlhuni, ‘Agaayyuun, naglig-illaññañ, killuliqirauruñaki!’” ¹⁴ Jesus nipliğñiqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiññiqsuq nalaunnasıluni Agaayyutmi, aglaan Pharisee-ñuruaq nalaunñatichuq. Atakkii kisupayaaq kamañaqsiptaqtuq inmiñik atchiksisisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruq inmiñik kamañaqsiptakkauniaqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutiniñgai İliğaurat

¹⁵ İlañich iñuich tikiutritniqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Mal-iguaqtit tautukamisigich suakatağaiç. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum ililgaat inmiñuquniñgai nipliqlhuni, “Ki, ililgaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinñitñun atakkii añaayuaqtaa Agaayyutim añaaruq inunñun atriqaqtuanun ililgaanik. ¹⁷ Itqaqsıuñ una! Kisupayaaq akuqtuñitichuaq añaayuaqtaañik Agaayyutim atrililugich ililgaat isigumiñaitchuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁸ Jew-ñuruaq sivulliuqtaata apiqsruğñigaa Jesus, “Nakuuruq ilisautrii, sumik savaktuksrauñik akuqtuitlasılunı isuitchuamik iñuuhigmik?” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruğñigaa, “Suvaata taivıñ nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ İlisimagitin tillisit, ‘Atlatuğñiaqnak, iñuağñiaqnak, tigliñniaqnak, naagaqaa sagluuqtuağñiaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ İñuum kiuniğaa, “Nutaññañniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ñum tusaakamiñ taamna nipliutiniğaa, “Atautchimiksuli savaktuksaurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qailıugıllı maniich inuqsraqtuñun, ilvıllı umialgutıqagumautin pakmani. Taatnañnikuvich uvuñagutin malıñña.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiñ taamna, aliatchañniqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiñ aliatchaklugu nipliğñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigıva umialguruat iñuich isilik-srañat añaayuaqtaañun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatluktıq umialguruam iñuum isilik-srañat añaayuaqtaañun Agaayyutim uumakñı pikukturuam isihiksrañaniñ ‘Mitqutim İraagun’.” ²⁶ İñuich tusaakamitrıñ apiqsruğñigaa, “Kiñami annisukkaugisıva?” ²⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Sua iñuich savağiyumiñaisañat Agaayyutim savağit-lapiğatağaa.” ²⁸ Peter nipliğñiqsuq, “Atañii! Unitchıvut kiñunnavut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniğai, “Aa, kiñañniñ unitchigumi kiñuniğmiñik, nuliğmiñik, aniqatumiñik añaayuağmiñıglı naagaqaa qitunğagmiñik piqutıgilugu añaayuaq-taa Agaayyutim akuqtuitlukkısırıp pitluktumamı marrumani iñuuhıgmı suli iñuuluni Agaayyutmi qañapak taimuñ.”

Jesus-ŋum Piŋatchigñigai Uqaqałhi Tuqqutauniałigmiñik

³¹ Jesus-ŋum qulit malguich maliguaqtini kisiŋŋuutiplugich uqautiniŋai, “Naalaŋniłlagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Igñiŋagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaani Jew-ŋunitchuanun. Mitautigigisigaat kanŋunakun suli tivvuaqtuğlugu. ³³ Ipiğaqtuğlugu tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut aŋitqikkisilgitchuq.” ³⁴ Aglaan maliguaqtit kaniqsiñiññaat uqağikkaja. Qanuutautilaaja uqałhan iriqsimaniqsuq ilinjitñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtilaaja.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlaılamik Injiularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlaılaq injiulari aquppiñiqsuq sanigaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaaktuat apiqsruğniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniŋaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaaktuq.” ³⁸ Taamna kappainaaqsiñiqsuq, “Jesus! Kinuviana David-ŋum! Anniqsuqtaurutiñ Agaayyutim akiqsruutigikkaja inilgaanimma. Nagligillañniñña!” ³⁹ Iñuich sivulliuruat suakatağniŋaat uqautiplugu, “Nipaisaagiñ.” Aglaan nipitusilağniqsuq, “Kinuviana David-ŋum, nagligillañniñña.” ⁴⁰ Jesus-ŋum nutqaqami inmiñuutitquniŋaa qiñitlaılaq iñuk. Qallipman Jesus-ŋum apiqsruğniŋaa, ⁴¹ “Sumik uvañnun savautitquvich?” Kiuniŋaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuna.” ⁴² Jesus nipliutiniŋaa, “Qiñitlasiñ! Ukpisrñiqpich ihuaqsigaatin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipługuasiñ Jesus kamaksruqługu Agaayyun. Iñugaağruich tautukamitruq, iluqatiñ nangagnaŋaat Agaayyun.

Jesus-lu Zacchaeus-lu

19 Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaalhiñağukługu. ² Itmiñiqsuq qauklat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiğunigaa kisuu-tilaaja Jesus. Aglaan iñuñuluuraupluni qinilguiñniŋaa atakkii iñugiakpaitłutiñ iñuich. ⁴ Taatnaqhuni aqpaqsruğniqsuq sivuatnun iñugaağruich mayuqhuniyasiñ napaqtumun qiniğukługu Jesus apqusaagnaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagługniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqağin, atakkii tukkuniaqtuna tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqağniqsuq. Pağłaniŋaa Jesus quviasul-lapiaqhuni. ⁷ Iluqatiñ iñuich qiniqtuat uqapıluqsiniqsut, “Una añun Jesus tukku-ruq tupqanun iñuum killuliqirauruam!” ⁸ Kinuniğmiñi Zacchaeus makitłuni nipliutiniŋaa Atanguruuq, “Naalaŋniłlagiñ! Qaitkisigiga avvaña suurağikağma inuqs-raqtuanun. Aqsakniksimaniğuma kisupayaamik utiqitichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ŋum Zacchaeus nipliutiniŋaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatnił anniqsukkau-niqsut, atakkii ilaaptuuq kinuviağipmiga Abraham-ŋum. ¹⁰ Igñiña Iñuum aggiqsuq ivaqłiğiaqhuni suli anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalañnipkağługich taavrumiña Jesus uqautipsaagnağai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiŋaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiniplugu. ¹² Uvvaasiñ nipliğniqsuq, “İlaatniguuq umialigağniqsuq aullağni-aqtuamik nunamun uñasikusamun umialiguqtitqupluni, aasii utiğuni. ¹³ Aullağalu-aqani qulit savaktini aatchuğniğai ilaagullaa kaviqsaamik maniñmik uqauti-

plugich, ‘Aglipkañniurağumagiksi utiğniałłamnunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginiğaat. Tuyuqağniqsut uqqiraqtinik maliquplugu nipliqluñ, ‘Taamna iñuk umialigisuñitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiğniqsuq. Iñmiñuquniğai savaktit tavrauvaa iłitchuğisukługu qanutun piññaktılaan. ¹⁶ Sivulliğ tikitñami nipliğniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu quliniksuli piññaktuñ.’ ¹⁷ ‘Aari-gaa! Savallautañniqsutin. Tuniqsimarutin mikiruatiğun. Añalatiguğisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutiniğaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqlugu tallimaniksuli piññaktuñ.’ ¹⁹ Taavrumuñ taamna nipliğniqsuq, ‘Añalatiguğisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiñniqsuq nipliqluni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniñ tugvakkaga iriqlugu kakkiłisamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksrağaqutun pigiñisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiñisaqnik.’ ²² Atanğum nipliutiniğaa, ‘Suksraunıllaktutin! Nipliutipkun atanniğisigikpiñ! Naluñitchiñ nagliktaıłıga, piksratlalıga pigiñisamnik suli katitchitłalıga nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami iłiñitpiuñ maniga manikuvinmun? Akuqtuğayağiga iłłataa manium utiğuma.’ ²⁴ Nipliutiniğai qichaqtuat tamaani, ‘Piqlugu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiuñ pirimum piqaqtuamun qulinik maniñnik.’ ²⁵ Aglaan nipliutiniğaat, ‘Ataniiq, piqaaniktıq qulinik maniñnik!’ ²⁶ Ilaan nipliutipsaagñıgai, ‘Iñupayaaq piqaqtuaq aatchuusiagñiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtaulıgıni, aglaan iñuk piqañitchuaq, mikiruaqunniñ piginasugikkana piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iğluluqtitka ataniğauñitchuat uvañnik, uvuñautisigich tuqullugich aasii sivuqqamni!’”

Jesus-ñum Tikisałha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaqlugich taavrumuñ iğliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ñum tuñaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iğğiani atiaqtuam Olives-mik, tuyuğiniğik malğuk malıgıuqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqlugik, “Aullağitchik nunaaqqiuramun taichuñ. Tikitchağluqaqtutik paqitkisigiktik nuğğana natmaksıgvium pituk-simaruaq natmaksıgvıunğaniłaaq. Pituiğlugu uvuñautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpıtku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanğuruam inuğıgaa.’” ³² Tikitñamik tamañu paqinniğaa iluqaan Jesus-ñum uqałhatun. ³³ Uvvaasiiñ pituiğni-aqtıtlugu nuğğana natmaksıgvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpıtku?” ³⁴ Kiunıgaak, “Atanğuruam inuğıgaa.” ³⁵ Aasiiñ Jesus-muutiniğaat. Taatnaqqaqlugu qu-piğaatıñ iłiñıgaik qaanun natmaksıgvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtıtlugu iñuich quppiğaatıñ tutmağvıgıliutiniğaiç tumitchaanun. ³⁷ Tikiñniqsut inimmun tavrakña Jerusalem qıñiğnaqsıplugu. Tavra iñugiaktuat malıgıuqtit Agaayyun quviatchautıgiaqsiñıgaat suli nanğaqługu nipıtusiqluñ iluqaisıgun quviqnaqtuati-gun qıñikkagmiktıgun,

³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağlıuñ umialik tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik!

Psalm 118:26

Illi tutqiun qılañmi suli kamanaun qutchiñniqsrami qılañmi.”

³⁹ Aasiiñ iłanısa Pharisee-ñuruat akunğatniñ iñugaagruich uqautiniğaat Jesus, “Iłisautrii, tilikkich malıgıuqtitin iñuksruisaaqlugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniğai, “Uqautigipsi, malıgıuqtitka nipaisaagñıqpata uyağatlı niplianayaqtun nipıtusiqluñ.”

Jesus-ŋum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillaŋmi nunaqqiq tautukamiuŋ qiaqaqsiniqsuq. ⁴² Aasiin nipliŋniqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitniŋ tutqiutiqaŋgukkupsu. Aglaan kanjicsitlaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akilliliqsuqtipsi puuŋisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiŋaiyaŋusi quŋŋutilusi lu sumilliqa. ⁴⁴ Suksraunŋillapiagisigaasi iŋugikkasi lu. Atausiqunniin uyaŋak minitchumiŋaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi ilisaŋiŋitluŋu Agaayyun aggiqman anniqsuŋiaqhusi.”

Jesus-ŋum Suaŋuiyailla Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiŋniqsuq agaayyuvikpaŋmun aasiin anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqsiquqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aglau simaruq uqaŋhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiŋa agaayyuviksauruq.’ Aglaan iriqtuŋvigiliutipkaŋiksi tigliniaqtinun.”

⁴⁷ Uvluŋaŋiŋman Jesus ilisautriŋniqsuq agaayyuvikpaŋmi. Qaukŋiŋich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliutiqitruat tuqqutchuŋniŋaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsausiŋniŋaat, atakkii iluqatiŋ iŋuich naalaŋnituiŋaŋaat.

Kimik Jesus Tuyuŋiriqaŋniqa?

20 Uvlut ilaŋatni Jesus agaayyuvikpaŋmi inniqsuq ilisautripluni iŋuŋnik quliaqtuaŋiplugu tusaayugaallautaq. Qaukŋiŋich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiqhutiŋ sivulliutiqitruanik utlaŋniŋaat ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kisum aŋalatchiŋhagun savaaŋigich tamatkua? Kia saŋŋiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Apiqsullaglapsi uumiŋa. Uqautisitŋa, ⁴ nakitŋa John-ŋum paptaaŋiŋa taluŋniqsuqpa, Agaayyutmiŋ naaga iŋuŋniŋ?” ⁵ Iŋmiknun ki-umŋatraaqsiniqsut, “Qanuŋmi uqautigisiŋniqpisigu? Nipliŋuŋta, ‘Agaayyutmiŋ’, nipliŋisiruq, ‘Suvaatami ukpiŋiŋitpisiuŋ John?’ ⁶ Aglaan nipliŋuŋta, ‘Iŋuŋniŋ’, iŋu- gaagruich miŋuqtuŋisigaatigut uyaŋaŋnik atakkii nalupqiŋiŋitchaat John sivu- niksriqiraulha.” ⁷ Uvvaasiin kiuniŋaat, “Nalugikput nakitŋaqtaulha.” ⁸ Jesus-ŋum ni- pliutiniŋai, “Uvaŋaptuuq uqautiyumiŋaitmigipsi nakitŋa saŋŋiqaŋluŋa savaaqaqti- laamnik tamatkuniŋa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiŋa Jesus-ŋum uqaqtuutiniŋai iŋuich atrikusautmik, “Ilaatniguuq iŋuqaŋmiŋniqsuq nautchirriŋviliuŋniqsuamik, atukkirutigiplugu nautchirriqirinun aasiin aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuqaŋniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksraŋmiŋnik katittanŋitniŋ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullaŋniŋaat utiqtitluŋu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqalgiŋniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiŋniŋaat uqaniŋuutiplugu kanŋunakun, suli utiqtitmiŋniŋaat saagaunnagu. ¹² Tuyuqalgiŋniqsuq piŋayuaŋnik savaktimik. Nautchirriqirit aŋallaqhuŋuŋu aninniŋaat. ¹³ Aquagun taamna iŋua nautchiivik nipliŋniqsuq, ‘Qanuŋisiniŋipik? Tuyuŋigisigiga iŋniŋa piŋpagikkaga. Iŋumutun kamagigisigaat ihuatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruŋ nipliŋniqsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suuraŋiasiŋ piŋniŋaktaaŋilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiin anitluŋu nautchiiviniŋmiŋ tuqunniŋaat.”

Jesus apiqsruḡniqsuq, “Nautchiivilgum sugisiñiqpagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggigisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qailluguasiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” Iñuich tusaakamitruḡ taamna nipliḡniqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunitchuq!” ¹⁷ Jesus-ḡum tautukḡugich apiqsruḡnigai, “Taamna uqaḡiq qanuutauva?

‘Uyaḡak tuppirt ayakkaḡat,

taamna uyaḡak piitchuillaḡiaḡtuq tuppirauni.’ *Psalm 118:22*

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyaḡaḡmun siqumitauniaqtuq; aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaqitñikkumi iñuḡmik kanuḡiñiaḡaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukḡinich agaayuliqsit tigusunḡiaḡat Jesus tavrani. Atakkii ilitchuḡiñiaḡat uqaḡnipluḡ taavrumuḡa atrikusautmik injmiktigun. Aglaan iqsiniqsut iñuḡnik. ²⁰ Naipiqtuaqsiniḡaḡat Jesus. Tuyuqaḡniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunḡaḡuḡaqtuanik. Pisaḡisunḡiaḡat Jesus uqayusautinik, qaitchukḡugu aḡalatchiḡiaḡtuamun kavanaauruamun. ²¹ Tamatkua naipiqtuqtit pisaasugḡmigaḡḡu nipliutiniḡaḡat Jesus, “Ilisautrii, ilisimagikput uqaḡiqtin suli ilisauttutitin nalaunḡaḡhat. Ilisimagikput suqtiksriḡiḡiñ iñuich iḡhatnik, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniaḡvigitukkaḡatnik ilumutuuruakun. ²² Uqautitigut, malḡutaksrakuḡaḡnaḡpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunḡaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ḡum kaḡiqsiniḡaa pisaasugḡmigaḡhat aasiñ nipliutiplugich, ²⁴ “Manillaḡsaqsuḡ uvamnun maniuraq. Kia agliutruḡa maninḡmi itpa? Kiasuli aglaḡa?” Kiuniḡaḡat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiñ Jesus nipliḡniqsuq, “Nakuuruq, akiliutigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikkaḡa aasiñ Agaayyutmun pigikkaḡa Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sivuḡaatni iñuich pisaḡilguitchaat sukunnniñ. Nipaisaaqhutin quviḡusuutiqagḡniqsut kiggutaiñik.

Apiqsruun Aḡipkakkauḡikun Tuquḡiḡmiñ

²⁷ Ilanich Sadducee-ḡruuat, uqaḡuuruat iñuich anitqitḡilainḡniplugich tuquḡaruaniñ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliḡhutin, ²⁸ “Ilisautrii, Moses aglaḡniqsuq malḡutak-sramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Aḡun ilaqatiquaḡtuq tuquḡpan qitunḡigaluaqani, taavruma aḡutim aniaqataan ilaqatniktaḡiraksraḡiniḡaa uilgaḡnaaq qitunḡisilugu aḡutmik ilisimanaguniyasiñ tuquruam qitunḡaḡitilaanḡanik.’ ²⁹ Ilaatniguuq tallimat malḡuk aniqatigiich inniqsut. Aḡayukḡiq ilaqatniḡniqsuq tuquḡpluniasiñ qitunḡigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliḡniḡaa uilgaḡnaaq, ³¹ aasiñ piḡayuaknik. Taatnatuntuuq iluqatin tallimat malḡuich tuquniqsut qitunḡigaluaqatin. ³² Aqulliupluni uilgaḡnaaq tuquniqsuq. ³³ Uvvaasiñ, uvluni tuquḡaruat anitqikpata iñuḡiḡmun, nuliḡiḡiplugu iluqatin tallimat malḡuk kia nuliḡiḡisivaḡ?”

³⁴ Jesus kiuniḡai, “Katchuutruḡiq pigigaa marruma iñuuniaḡhum, ³⁵ aglaan aḡutit aḡnatlu anitqikkumiḡ tuquḡiḡmiñ katchuutiraḡaḡumiñaitchut pakmani. ³⁶ Atriḡaḡisirut isaḡuliḡnik tuqqutlaitchuanik. Iḡniḡigai Agaayyutim atakkii anitqikkauplutiḡ tuquḡiḡmiñ nutaamun iñuḡiḡmun. ³⁷ Suli Moses nalunaiḡḡugu ukpiḡnaqsiniḡaa anitqiliḡ iñuḡiḡmun ikualaruakun uqpigaurakun. Moses-ḡum uqautiginiḡaa Ataniḡ itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu, suli Jacob-ḡum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiniḡaḡat iñuuruat, piginitchaat tuquḡaruat, atakkii

ilaanun iluqatiŋ iñuich iñuurut.” ³⁹ Ilaŋich aglaliqirit uqaŋniqsut, “Aarigaa kiggutin, ilisautrii!” ⁴⁰ Tavrakja apiqsrutqinaiŋniŋaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ŋum Pharisee-ŋuruat apiqsruŋniŋai, “Suvaata iñuich uqaŋniqpat Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, kinuviaginiplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipligñiqsuq Psalms-ni,
‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvaŋnun akiilñiaŋhatnunaglaan uumigiritin.’ *Psalm 110:1*

⁴⁴ David-ŋum iŋmiñik taiguutiqaqpagu Ataniŋmiñik, qanuŋmi Anniqsuqti David-ŋum kinuviaginiqpaun?”

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

⁴⁵ Iluqatiŋ iñuich naalaŋnipkaŋugich Jesus-ŋum nipliutiniŋai maliguaqtini,
⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakja aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuanik atnugaaqhutiŋ. Suli purvigittutlaturut iñuŋnun paŋlatqusuuplutiŋ tauqsiŋniqaviniŋ. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaŋiksaanik katraqviniŋ iñuich niŋiqpakmata.
⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilgaŋnaat, tigliktuiplugich kinunauraŋitñik, sulii qiniqqusaatlaturut agaayuuraaqamiŋ! Anasiñuqsausiaqagisirut pitluglugu atlaniñ iñuŋniñ.”

Uilgaŋnaam Iliraja

21 Jesus tautuŋniqsuq umialguruanik iñuŋnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiñigaa inuqsraqtuuaq uilgaŋnaaq ilisiruaq malguŋnik patukpaanik maniuraanik. ³ Nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuuaq uilgaŋnaaq ilisitluktuaq iluqaitniñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilaŋatniñ umialgutmiŋ, aglaan aŋnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraŋaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquŋniathanik Agaayyuvikpaum

⁵ Ilaŋisa maliguaqtit uqautiginiŋaat qanutun qiniyunaqtilaaja agaayyuvikpaum, piñnaqusiqsaqtaq uyaŋanik sulii aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligñiqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi—taimanigu kisiŋnuqtaqaŋumiñaitchuqunniñ uyaŋanmik qalliani atlam ulŋusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Huilñiugutniglu Piyuaqsiuliksrāmiglu

⁷ Iñuich apiqsruŋniŋaat, “Ilisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqqutikun ilitchuŋigisivisa piyaquŋviksraq aullaŋniigaqsikpan?” ⁸ Jesus-ŋum kiuniŋai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich aggigisirut uqaŋutiŋ, ‘Christ-ŋuruŋa! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maliŋniagnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi aŋuyaktuanik aŋayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliuluutiŋ aglaan isukhitchumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaaŋniqsuq, “Nunaaqqich aŋuyyiuŋisirut atlanik nunaaqqiñik, atanguviich aŋuyyiuŋisirut atlanik atanguviniŋ. ¹¹ Nuna iliksraŋisiruq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaagisirut. Iñuich atniŋnautiqaŋisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaŋnaqtuat sagviŋisirut qilaŋmi iqsipkaŋugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqnagich, tiguraulusi

piyuaqsiugisirusi. Iñuich uqaqsittaagviñmuktitkisigaasi katrağviñmiknun isiqtaupkağusi, tikiutruğusi sivuğaattun umialgich kavanaauruatlu pisigiluna. ¹³ Taivrumani piviksraqağisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunaigitchi kiggutiksrapisitñik tigu-raugaluaqasi. ¹⁵ Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuñigmiglu uumigiripsiunniiñ igluligumiñaisañatnik. ¹⁶ Añayuqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisi-gaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷ Iluqatiñ iñuich uumigigisigaasi pigiluna. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyaña niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichağitchi anuqsruhikun. Nikaitkups i piññaktaaginiağiksi iñuuhqisi.

Jesus Sivuniksriquiruq Piyaqquğniñhanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsiuñ Jerusalem puuqpatruñ aņuyaich ilitchuğigisigiksi qalliñha piyaqqukkauhiksrañan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judeami qimakkumauq igğiñun. Kiñapayaaq nunaqqimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviñmiittuaq nunaqqimuktuksraunjitchuq. ²² Atakkii taapkaa uvlugigai anasiññuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutinjich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni ağanun siñiyauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq ihuiññaq tikiu magisiruq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makunuña iñuñnun. ²⁴ Ilanñich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutiñ Jew-ñunjitchanun. Ilinñisa tutmiğagigisigaat Jerusalem piviksraqtiñ isukliññiñhatnunaglaan.

Aggiñha Igñiñan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniñglu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanusiksriagisirut, iqsilutiñ nipruağniñhanik tağium aksraligruañiñglu. ²⁶ Iñuich igivru-gağisirut iqsilutiñ isumaaluñigmikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nuna-mun, atakkii qaummatipayaañi siñam nuktitaulutiñ inimikniñ. ²⁷ Qiniğisigaat Igñiñan Iñuum agqisuaq nuviyakun qilañmiñ saññimigun kamanallapiaqtuakun kama-nautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaasikpata qichağitchi niğiugaqagusi. Atakkii tasuqsakkauhiksraqsi qalliruq.”

Iisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniñllaksaqsuñ asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatata sagviaqsiqmata ilisimaragigiksi upiñgaam qalliñha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaasikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi añaayuaqataan Agaayyutim tikiññiñaliñha. ³² Itqallaksuñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatiñ atuumagaluaqtit-nagich. ³³ Qilağlu nunalu piigisiruk aglaan uqatitka piigumiñaitchut.

Munağimmaagiñiksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taanñagmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñu-uniñhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq niğiunğisillusi. ³⁵ Nanigiātun pisağigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausiñi agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payañağusi iluqaani atuumarauksrani ag-giñiñhanunaglaan Igñiñan Iñuum.”

³⁷ Uvluḡaḡipman Jesus ilisautiriraqtuq agaayyuvikpaḡmi. Anaqaksraaqman siñik-taḡiaḡniqsuq iḡḡiani atiqaqtuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaaḡuqman iñuich utlautiragtut agaayyuvikpaḡmun naalaḡnisukluḡu uqaqpan.

Sivunniugun Tuqutchukluḡu Jesus

22 Niḡiqpagvikaaq atilik Apqusaakkauḡmik qalliñiqsuq iñuich niḡipmata puvlaksiḡniḡilaamik qaqquḡmik. ² Qaukḡiḡich agaayuliqsit sulī aglalīqirit tuqutchuḡniḡaat Jesus nalunautchilutīḡ aglaan iqsiginiḡaich iñuich.

Judas Aniqtuq Aatchuutigisukluḡu Jesus

³ Tavrakḡa tuunḡaq isiḡniqsuq Judas-mun atiqaqtuamun Iscariot-mik, ilaḡat qulit malḡuk malīḡuaqtit. ⁴ Judas-ḡum uqaqatigityaḡniḡai qaukḡiḡich agaayuliqsit aḡalatiḡitlu agaayyuvikpaum iḡuaqtitchiñiaqtīḡiḡ qanuq aatchuutigisukluḡu Jesus ilinītiñun. ⁵ Quviasukhutiḡ akiqsruḡaat akilīḡukluḡu maniḡmik. ⁶ Judas anīḡniqsuq. Piviksraqsīuḡaqsīñīḡaa aatchuutigisukluḡu Jesus ilinītiñun iñuich nalupkaḡlugich.

Itqanaiyaḡiq Jew-ḡuruat Niḡiqpagvikaanun Atiliḡmun Apqusaakkauḡmik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksiḡniḡilaam qaqquḡ tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauḡhum ipnaiyaam tuqurvīksraḡa. ⁸ Jesus-ḡum tuyuḡigik Peter-lu John-lu itnaḡluḡik, “Itqanaiyaḡiatku niḡiqpaḡīksraqput.” ⁹ Apiqsruḡniḡaaq, “Nani itqanaiyaquvisiḡuk?” ¹⁰ Jesus-ḡum kiuniḡik, “Isiḡuptik nunaaqqimūn paaḡisiḡiktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imiliḡmik. Malikkumaiktik isiḡpan tupiḡmun, ¹¹ suliasīiñ nipliutiluḡu iñua tupquḡ, ‘Iḡisautri nipliḡñiqsuq, Nani inīqaḡpich tuyuḡmiaḡaḡviḡmik niḡḡivīksramniḡ ipnaimik piqasiḡluḡa malīḡuaqtimniḡ niḡiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauḡmik?’ ¹² Uma urriqsuutigisigaatik inimiḡ nallauraallagviuluumaqaqtuamī qulliḡmi itqanaiḡaamik inuqsraḡaiḡluḡu. Tavrani itqanaiyaḡhiñaurutik.” ¹³ Aullaḡamik paqinniḡaaq taatnatun Jesus-ḡum uqaḡhatun, aasiīiñ itqanaiyaḡhutiḡ niḡiqpagvīksramun atiliḡmun Apqusaakkauḡmik.

Atanḡum Nullautchiḡvia

¹⁴ Niḡḡivīksraqtiḡ tikitman Jesus aquvinnīqsuq piqasiḡhuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nīpliutiniḡai, “Niḡiqatigisullapiḡipsi uumiḡa ipnaimik niḡiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkauḡmik nagliksaḡḡaiñḡaḡma! ¹⁶ Uqautigipsi, niḡitqīḡiñiaḡitkiga immi-umaniāḡhanunaglaan aḡaayūqautaani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaaniḡami Jesus-ḡum tigupluḡu qallun, quyaḡiḡaa Agaayyūn nipliḡhuni, “Tiguluḡu taamna imillagvīḡisiuḡ! ¹⁸ Uqautigipsi, uvakḡaniñḡaglaan imitqikkumiñaitchuḡa asiam misuḡuanik aḡḡiḡniāḡhanunaglaan Agaayyutim aḡaayūqautaan.” ¹⁹ Jesus-ḡum tigupluḡu qaqquḡ quyaḡiḡaa Agaayyūn. Avguḡluḡu qaqquḡ qaiññīḡaa nipliḡhuni, “Taamna qaqquḡ timigigiga qaisauruaq ilipsitiñun. Niḡḡisiuḡ itqakktigilugu uvaḡnun.” ²⁰ Taatnatun-tuuq, niḡianikamiḡ qallun qaiññīḡaa nipliḡhuni, “Asiam misuḡua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniūḡutigigaa taluḡniqsūḡluḡu aupkun maqikkauruamī ilipsitiñun.” ²¹ “Ataḡii! Iḡapsisamma aquppiḡatima qaiññīḡaḡaḡa. ²² Iḡiñiḡa Iñuum tuquruksrauniagtūq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliuḡ iñuḡmi qaitchiru-ami ilaanik!” ²³ Malīḡuaḡtai apiqsruḡtautiaqsīñiqsut avatmun nalliḡsiḡ qaitchiyum-matiqaqmagaan ilaanik.

Uqavaagun Kamanagunnikun

²⁴ Maliguaqtai qapiqtailitragñiqsut nalliqliq kamanagñiqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-nun nipliutinigai, “Jew-nunitchuat umialgich sanñiqagtut inunmikni suli aňalatit taigukkaitlatuplutit ilauraanitñik inuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunitchusi. Kamanagñiqsrauruaq akunnapsitñi ilili nukaqliqsun suli sivulliuqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamanagñiqsrauva—taamna aquvitluni nigiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiǵipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Iipsi, nayugipsitja uuktuagñisupayaaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa aňalatchitlasipkaiñha uvannik, taatnatuntuuq aňalatchitlasipkaǵisipmigi. ³⁰ Niǵiqasiǵisigip-sitja imiqasiǵilunalu aňalatchiaqsiguma inunmik, suli aquppiqasiǵisigipsitja taivru-mani atanniityaguma kinuviagiñnik qulit malgunnik iǵñititñik Israel-nun.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaaliksranganik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaǵnillagiñ! Tuungaum uuktuagumiñaqsiñiǵaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikunñi. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriñhiñ qapiqunillugu. Utiguvich uvañnun sayyigisigitin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiunigaa, “Ataniiq, isiqtauqasiñhiñaugikpiñ suli tuquqasiǵutin!” ³⁴ Jesus niqliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu uvlaami piilaagisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqagviglu Puukataǵlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-nun uqaanikami taavrumiña apiqsruǵnigai maliguaqtini, “Taimani tuyugikapsi manikuviiilaqhusi puukatailaqhusilu sakpakkiilaqhusilu, inuqsraqpisi?” Kiunigaa, “Inuqsrañitchugut.” ³⁶ Jesus nipliǵñiqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqagvigaumi naagaqaa puukataqagumi saagaǵligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraǵigaa quppigaani aasiñ tauqsiguni savikpañmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqatliq aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanjiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaa savamaǵlukuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliǵñiqsut, “Ataniiq, uvva malǵuk savikpaak!” Kiunigai, “Tavraapai!”

Jesus Agaayuruq Iǵgimi Atiliñmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalǵiññiqsuq iǵgimun atiliñmun Olives-mik piraǵiǵimisun, aasiñ maliguaqtañ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamiñ taruñ nipliutinigai, “Agaayulusi ukpiqsrisainitchumausili uuktuagñisupsi.” ⁴¹ Tavrakña aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipliǵñiqsuq, “Aapaan, pisuhigiypku pi-igun qallutaa nagliqsaathum uvaññi. Uvañ pisuhigiñilaaptun aglaan pisuñhiñ savaanuli.” ⁴³ [Isaǵulgum qilañmiñ sagviutinigaa sayyiqǵugu. ⁴⁴ Ihuiǵiuppakun agaayuniqsuq piliqitlukhuni, aasii ilaan siiqsiptañha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayudiǵmiñiñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñ tavra paqinnigai siñiktuat, minguhutiñ ihuiǵiupaitlutit. ⁴⁶ Nipliutinigai, “Suvaata siñikpsi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqsrisainitchumausili uuktuagñisupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqluġich Judas-ġum, ilaġata qulit malġuk maliguaqtit. Utlaklugu Jesus kuniġniġaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kuniklugu aatchuutigiviun Ġġniġa Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruġ taamna atuumaruq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilaġata anauniġaa qaukliaata agaayuliqsit savaktaa siu-taiqsiqlugu taliqpianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliġniqsuq, “Aġġaa! Apaiqsuq!” Ak-siklugu iñuum siutaa mamitinnigaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ġum nipliutiniġai qaukliniġch agaayuliqsit suli aġalatiniġch agaayyuvikpaum iħaqtitchiñiaqtiñi suli sivulliutqitgruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpali-gaaġusi anautaniglu uvaġa liilaa savamaqlukti?” ⁵³ Nayuġaġikapsi agaayyuvikpaġmi uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitġa. Aglaan pakma savagviksraġigiksi saġġiaġun taauquam.”

Peter-m Piilaaginiġaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukliaata agaayuliqsit, suli Peter-m maliniġai taavakġatluk. ⁵⁵ Ikniaġniqsut silataani tupqum, aasii Peter-m ilaliniġai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Ilaġata pirit aġnam tautuġniġaa Peter aqup-piruaq sanigaani ikniġum. Qiñiqlugu naliñiñaaqlugu nipliutiniġaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilaagniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuuranaġun iñuk ilitchuqsrirmiñiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilagi-gaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, ilaġinjitchaatġa.” ⁵⁹ Sas-saġniġum kiñuagun atlam iñuum qapiñaiqhuni upyaġniġaa, “Ilmun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiunuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtilaan.” Uqaqtitlugu tavrakġatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanguruam qiviaqhuni tautuġniġaa naliñiñaaqlugu Peter, aasii Peter-m itqaġniġaa atangum nipliħa iġmiñun, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu uvlaapak piilaagutigigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiqsuq iħuillilullapiaqhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqlugulu

⁶³ Iñuich munaqsriruat Jesus-mik mitautiginiġaat anaullaqlugulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsrugniġaat, “Kia anauvatin? Nalautchaġiñ?” ⁶⁵ Nipliutipmiñiġaat iñugiak-tuanik pisaanġatinik.

Jesus Uqaqsittaagviġmi

⁶⁶ Uvlaaġuqman Jew-ġuruat sivulliutqitgruat qaukliniġch agaayuliqsitlu aglaliqir-itlu katiniqsut, aasiñ Jesus tikiutiniġaat uqaqsittaagtitchirinun, ⁶⁷ nipliqhutiġ, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ġuvich, taimña akiqsrutaureauq Anniqsuqti?” Jesus-ġum kiuniġai, “Uqautigupsi ukpiġiniaġchipsitġa; ⁶⁸ suli apiqsrugupsi apiqsrutmik ki-uyumiñaitchipsitġa. ⁶⁹ Aglaan uvakġa Ġġniġa Iñuum aquppigisiruq tujaani taliqpian Agaayyutim piqaqtuam saġġipayaaamik.” ⁷⁰ Iluqatiġ nipliġniqsut, “Ilvich, Ġġniġi-vatin Agaayyutim?” Kiuniġai, “Ilipsi, uqaqtusi Ġġniġinipluġa.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġniqput, “Inuqsranaqisugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliħa.”

Jesus Pilate-muutiniġaat

23 Iluqatin iñuich makitlutiñ Jesus Pilate-muutiniġaat kavanaauruamun. ²Tavrani pasiaqsiñiġaat Jesus itnaqhutiñ, “Iłitchugiġikput una ajuñ killukuaqtitchiñha iñuptiknik atakkii uqautiniġai aqiliqunjtługich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-ñunipluni umialik.” ³Pilate-ñum apiqsruñiġaa, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus añiñniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutiniġai qaukñiñich agaayuliqsit iñugaagruillu, “Iłitchuġiñitchuñ patchisiksramik uumani ajuñtmi.” ⁵Aglaan qapiñaipsauraqtut, “Iłisauttutimigun aġayagaġiñ iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniiruq Galilee-mi pakma mañuqħuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶Pilate-ñum tusaakamiuñ taamna apiqsruñiġaa, “Una ajuñ Galilee-ġmijuva?” ⁷Iłitchuġikamiuñ Jesus-ñum agġiqsilañña nunamiñ añalataniñ Herod-ñum, tuyuġiñiġaa Herod-mun tavraniitmiñiñsuamun Jerusalem-mi. ⁸Herod quviasu-piaġatañniqsuq tautukamiuñ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiniġummiuqħugu iñiļatluk. Tautukkuñniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. ⁹Herod-ñum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñuġiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ñum kiunjiñiñiġaa. ¹⁰Qaukñiñich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiñaipsauraqhutiñ pasiuñiġaat Jesus. ¹¹Herod-ñum ajuyyiuqtañiñlu mitautiġiñiġaat Jesus suvasaġiñitługu. Atipkaqħugu atañum atnuġaallautaniñ utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹²Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauragiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³Pilate-ñum katipkañiġai qaukñiñich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiñsi una ajuñ uvañnun nipliħusi sivulli-ullautaniñnipluġich iñuich. Isivġiuġaluaqħugu sivuqqañsiñi paqitlaitchiga sava-maqħuutiqaqħugu pasiugutipsitñik. ¹⁵Unniñ Herod-tuuq paqitchiñitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqiniñiġaa uvaptiknun. Una ajuñ piitchuq sumik tuqurru-tauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶Taatnaġluna ipiġaqtuqtitqaqħugu aullaqtikisigiga.” ¹⁷[Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluni]. ¹⁸Iñugaagruich niplianiqsut, “Tuqqutchiuñ taamna iñuk aasiñ tigutaaq-taunaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹(Barabbas isiqtauniqsuq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutiñ nunaqqimi tuqqutchiruanilū). ²⁰Pilate-ñum Jesus patchisaiġukkaluaġaa. Taatnamik uqagvigitqikkaluaġai iñugaagruich. ²¹Aglaan iġialaniqsut nipitusiñiñ, “Kikiaktuutisiuñ! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²²Pilate-ñum piñatchiñiñuq nipliñniqsuq, “Sumik savamaqħuutiqaqpa? Paqitchiñitchuñ sumik tuqurru-tauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiġaqtuqtillugu patchisaiġisigiga.” ²³Aglaan iġialapsauraniqsut kikiaktuutiraksraupiañnipluq sannigutamun. Kiisaimmalu iġialahimiktigun akimavut.

²⁴Uvvaasiñ Pilate-ñum atanniñiġaa Jesus kipiñniugutaatitun. ²⁵Pilate-ñum pi-tuiñiġaa Barabbas pisukkañat, taamna isiqtauruq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutiñ iñuqtuani, aasiñ qaitługu Jesus ilinjitñun pisuħhatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniġutamun

²⁶ Anġuyyiuqtit sivulligħiġaata Jesus. Pisullaġmin paaqsiñiqsut iñuñmik Cyrene-naġmumik atiaqquamik Simon aitmuktuamik nautchiivini. Tamatkua nunuriñiġaata akiyaġiaquplugu sanniġutamik aquagun Jesus-ġum. ²⁷ Iñugiallapiatuata iñuich maligħiġaata. Akunġatni itmiñiqsut aġnat qairuat uigualapluti. ²⁸ Jesus-ġum kiniaqami nipliutiniġai, “Aġnaaḡisii Jerusalem-ġum! Qirratiginasitḡa aġlaan qirratigisitchi ilipsitñun qitunġapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliġisilḡat, ‘Quvianamiurut taapkua aġnat qitunġaitchuat siḡaiyautlaitchuatu miluktitchisimaitchuatu.’ ³⁰ Taivruman ivlumi iñuich nipliġisirut iġġiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimiġaanun, ‘Iriqtigut.’ *Hosea 10:8*

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruḡ patchisaitchuataq pakmapak, qanutun irrutriñi-aqmivat iñuñmik taimanigu?”

³² Malġuk atlak iññuk, iluqatik savamaġluksimaruak, tuqqatauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Anġuyyiuqtit tikiññiqsut atiaqquamun “Saunġa niaqum.” Tavrani kikiaktuutiniġaata Jesus suli taapkuak savamaġluksimaruak piqasiqḡugu, ilaqataa taliqpian tuḡaanun suli ilaqataa saumian tuḡaanun. ³⁴ Jesus nipliġñiq-suq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqti-laaqtin.” Avguñiġaich atnuḡaani nalautchagautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuagħiġaata. Jew-ġuruat sivulliuqtinisa mitautiginiġaata, “Annautiraġigai at-lat. Ki anniqsuġli iḡmiñik Christ-ġuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruag Agaayyutim piksraqtaagikkana!” ³⁶ Anġuyyiuqtit mitautigipmiñiġaata. Utlakḡugu aatchuñiġaata suḡaḡnitchuamik misuqqumik ³⁷ nipliḡhuti, “Anniqsuġli ilipnik umialigikpatin Jew-ġuruat!” ³⁸ Niaquan qulaagun aġlakḡugich uqaḡhich, “Taamnauvva umialgat Jew-ġuruat.”

³⁹ Ilaqataan savamaġluksimaruum niviḡaruam uqaḡniḡuktaqmiñiġaa, “Christ-ġuguvich anniqsuġli ilipnik uvaguglu!” ⁴⁰ Aġlaan ilaqataan iñiqtigħiġaa nipliḡhuni, “Talugħitpiuḡ Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuuq ilaaton. ⁴¹ Tuquni-aqtuguk nalautilugu atakkii taatnaḡnaqhunuk; aġlaan taamna savaaqanitchuq piḡiitchuamik.” ⁴² Aasiñ nipliutiniġaa, “Jesus, itqaḡillaḡniḡaata tikitchuvich aḡaayuqautipnun!” ⁴³ Jesus-ġum nipliutiniġaa, “Akiqsruḡikpiñ, marrumani ivlumi piqasiġisigikma utaqqivini.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvlug qitiqquqman siqiññaḡiḡaiaḡniqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassaḡ; ⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruag] niviḡaruag agaayyuvikpaḡmi siiksiḡniqsuq tatpichakḡa takunuḡaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliḡniqsuq, “Aapaan! Argaknun iligigā irrusiġa!” Taatnaanikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-maḡmiut qaukli-ata anġuyyiuqtit tautukḡugu tamanna atuumaruag kamaksruḡniġaa Agaayyun nipliḡhuni, “Ilumutun taamna aḡun nalaunḡaruq!” ⁴⁸ Iñuich katiruat qiniḡiaqḡugu kikiaktuutriḡiḡ tautukamitruḡ tamanna atuumaruag, utiḡniqsut kiḡuniḡmiknun ip-iqtutchallapiqhuti. ⁴⁹ Iluqatin tamatkua ilisimaruat Jesus-mik ilaḡiplugillu aġnat maliktuat Galilee-miñ qichaḡniqsut taiñakḡatluk qiniḡiaqhuti.

Jesús Iluvigñigaat

⁵⁰⁻⁵¹ Inuqaqminiqsuq atilimik Joseph-mik Arimathea-gmikum, nunaqqimiiñ Judea-mi, nalaunjaruaq qanutitanitchuaḡlu iñuk, sulí utaqqiñiqsuq tikiñiqsrajanik anjaayuqautaan Agaayyutim. Ilaugaluahuni uqaqsittaaqtitchirini aniqataunjiññiqsuq sivunniuumata tuqqtuchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-num utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiḡaa timaa Jesus-num pisuklugu. ⁵³ Tavrakña atqaqlugu timaa Jesus-num, nimiqsruḡniḡaa ukiñhaaḡiksaamik, ilipluguasiñ iluviliuqtamun uyaḡanmi atunḡanitchuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiaḡvium uvlua aullaḡniyasipman. ⁵⁵ Aḡnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ malinjigaat Joseph tautukluguasiñ qanuq Jesus-num timaa ilipmagu iluvigmun. ⁵⁶ Utiqhutiñ kinu-nigmiḡnun itqanaiyaḡniḡaich tipraḡiksautilgich uqsruḡutiksrai timaan Jesus. Jew-nuruat minguiqsiaḡviatni minguiqsiaḡniqsut kamagiplugu tillisaa Moses-num.

Jesús Anipkakkauruq Tuquḡigmiñ

24 Uvlaatchaurañani sivullium uvlum akunniqsaami aḡnat iluvigmunjiqsut saagaqhutiñ tipraḡiksautilimik uqsruḡutiksraiñik itqanaiyaḡmimik. ² Paqinnigaat uyaḡak aqsraqtiñaniqsuq paananiñ iluvḡum. ³ Tavraasiñ isiqamiñ paqingiññigaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatchiaq malḡuk aḡutik qitñagñaqtuanik atnugaallak qichaḡniqsuk sanigaatni. ⁵ Iqsitchakhutiñ aḡnat sikinniqsut nunamun. Aḡutik nipliutiniḡaich, “Suvaata tautuḡiaqpisi iñuuruamik akunḡatni tuquḡaruat?” ⁶ Uvaniingitchuq atakkii iñugutqiksuq. Itqallaksiuñ qanuq uqaqtilaḡa ilipsitñun Galilee-miinḡaḡmiñi, itna, ⁷ Iḡñiña Inuum qaisauruksauruq killuuruunun iñuḡnun kikiaktuutikkauluni, aasiñ piñayuatigun uvlut aḡitqikkumapluni iñuuliḡmun.” ⁸ Aḡnat itqaḡniḡaat uqaḡikkaña. ⁹ Utiqhutiñ iluvigmiñ uqautiniḡaich qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁰ Taapkua aḡnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaña James-num, sulí atlat aḡnat. Uqautiniḡaich uqqiraqtit tamatkuniña atuumaruaniḡ iluvigmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut aḡnat piiñiliqiniplugich. Taatnamik ukpiḡiniññiḡaich. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpaliqsruḡniqsuq iluvigmun; auḡrukami tautuñniḡaa nimḡutaa ukiñhaaḡiksuaq kisian. Kinuniḡmukhuni quviḡusuutiniḡai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataaḡniqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malḡuk Jesus-num maliguaqtik nunaqqiuramuñniḡniqsuk atilimun Emmaus-mik, uḡasiksilaqaqtuaq tallimat malḡuñni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullaḡmik uqaḡniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ Uqqaagik-sitlugik Jesus pisuqasiñigik; ¹⁶ tautukkaluaḡniḡaak aglaan ilisaḡiniññiḡaak. ¹⁷ Jesus-num nipliutiniḡik, “Sumik uqaqpisik pisuktuahaptikni?”

Qichaqpaahañniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruḡniḡaa, “Kisivich naluvaluñniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ik-paksravak.” ¹⁹ Jesus-num apiqsruḡniḡik, “Sunik?” Kiuniḡaak, “Tamatkuniña atuumaruaniḡ Jesus Nazareth-miumun. Taamna aḡun sivuniksriqirauniqsuq sanñiaqqtuaq uqaḡimigun savaaḡmigunlu sivuḡaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qaukñiñich agaayuliqsipta sulí sivulliuqtipta sivunniḡniḡaat kikiaktuutitqu-plugulu tuqqtutautquplugulu. ²¹ Niḡiugaḡigaluakkaqput ilaanuniplugu tasuqsairuk-

srauplugu Israel-aagmiunik. Marrumani uvluni piṇayugiḡaat atuumapmanaglaan. ²² Iḡapta aḡnat tupakkaatigut pitḡlukḡugunniiṇ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviḡmun, ²³ aḡlaan paqingiṇṇiḡaat timaa. Utiqamiṇ nipliḡniqsut tautuṇniplutiṇ isagullaṇnik uqautriruṇṇaṇnik Jesus iṇuuniplugu. ²⁴ Iḡavut utlautiniqsut iluviḡmun paqitlugu taatnatupiaq aḡnat uqaḡhatitun, aḡlaan qiiṇiṇitmiṇṇiḡaat Jesus.” ²⁵ Tavrali Jesus-ḡum nipliutiniḡik, “Qanutun isumaiḡaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriḡksrapsitṇik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitṇik! ²⁶ Uqaḡniḡugaut Christ, Anniqsuṇti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniṇa isigaluaqani kamanautmiṇun.” ²⁷ Jesus-ḡum ilitchuḡipkaḡniḡik uqautigikkauruanik iṇmigun iluqaitṇi Agaayyutim uqaḡhiṇi, aullaḡniipluni makpiḡaṇiṇiṇ Moses-ḡum sulī aḡlaṇitṇiṇ iluqatiṇ sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamiṇ nunaaqḡiuramun igliḡviṇmiknun, Jesus pisuktuiḡaḡniqsuq qaṇiṇiḡaḡniqatuatun. ²⁹ Aḡlaan nutqaḡtinniḡaak nipliḡhutik, “Ittuallagiṇ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Malikḡugik nayuḡniḡik. ³⁰ Jesus aquvinniḡsuq niḡiqasiḡukḡugik. Tigusikami qaqquṇik quyanigaa Agaayyun. Avguḡḡugu qaqquq qaiṇṇiḡaa ilinḡkun. ³¹ Irratik aṇmaqmata ilisaḡiaqsiliḡniḡaak. Aḡlaan qiiṇiḡnaiqsigṇisḡuq ilinḡkniṇ. ³² Uqaḡsṇiḡsuq iṇmiknun, “Uunaḡsaaḡaluaḡpiṇuk uummatiptikni uqaḡatigipmatiguk tumitchaani sulī kaṇiqsipkaḡḡugu Agaayyutim uqaḡha uvaptiknun.” ³³ Maksriḡhutik utiqtiḡniḡsuq Jerusalem-mun. Paḡinniḡaik qulit atautchich maliguaḡtit katimaḡatiḡatuaṇ atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruaṇ niplianiḡsut, “Ataḡuruaq aṇitḡiṇṇiḡsuq ilumun! Sagviḡniḡsuq Simon-mun.” ³⁵ Malḡuk utiqtiḡtuak uqautiniḡaich atuumaruamik tumitchaani sulī qanuq ilinḡnik ilisaqsriḡḡimiknik Ataniḡmik avḡuipman qaqquṇik.

Jesus Sagviqsuq Maliguaḡtimiṇun

³⁶ Malḡuk uqaḡtitlugik taavrumiṇa, tavrakṇatchiaq ataniḡ Jesus qichaaniḡtiḡniḡsuq akunḡatni nipliutiḡlugich, “Tutḡiutiḡaḡitchi!” ³⁷ Tatamitchaṇniḡsut atakkii tau-tukkasuṇniaḡhutiṇ aliuḡtumik. ³⁸ Aḡlaan nipliutiniḡai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsriṇitpisi?” ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvaṇaupiaḡtuṇa. Aksigḡḡuṇa ilitchuḡiniaḡtusi. Atakkii aliuḡtuḡ timiḡaṇitchuḡ sauniḡaḡitḡḡuniḡ uvap-tun.” ⁴⁰ Uqaḡami taavrumiṇa qiiṇitḡitkai argaṇmiṇik sulī isigaṇmiṇik. ⁴¹ Maliguaḡtit ukpiḡilḡuiṇṇiḡaatsulī aḡlaan quviḡsukḡutiṇ quviasullapiaḡhutiṇlu. Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai, “Uvani niḡiksraḡaḡpisi?” ⁴² Aatchuḡniḡaat igaamik iqaluṇmik. ⁴³ Tiguplugu niḡiṇṇiḡaa sivuḡaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniḡai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitṇunimma nayuutiṇṇaḡma ilipsitṇi, suapayaaq atuumaniḡniḡlugu aḡlausimaruaṇun uvapkun maligutak-sraṇa Moses-ḡum sulī aḡlaṇitṇi sivuniksriqirit sulī Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra aṇmaḡniḡai isummatiṇich kaṇiqsitḡuplugich uqaḡhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniḡai, “Taamna aḡlausimaruaq, Christ, Anniqsuṇti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruḡ tuḡuluniḡ aṇitḡiksuksraupluni tuḡuṇaruaniṇ piṇayuatiḡun uvlut, ⁴⁷ sulī atḡaḡun tusaayugaḡḡisuaq quliaḡtuakkaḡisiruḡ isummitḡiḡikun sulī natḡiutikkauḡikun kil-luqsautiniṇ iṇuṇnun nanipayaaq, aullaḡniḡlugu Jerusalem-miṇ. ⁴⁸ Iḡisimaraugisirusi tamatkuṇuuna. ⁴⁹ Tuyuḡisigipsi Irrusiḡlautamik Agaayyutim akiqsruutigikkanaṇik. Utaḡqiruksraurusi nunaḡḡimi saṇḡim pakmakṇa tikiṇṇiḡaṇunaglaan ilipsitṇun.”

Jesus Qılaŋmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ŋum annisinigai nunaqqimiñ Bethany-m tujaanun. Tavrani isaklugich argaŋni pııutiksriññigai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuŋa. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginigaat utiqhutiŋaasiiñ Jerusalem-mun quvia-sullapiağataqhutiŋ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpaŋmiinnisut [nangaqługu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaan̄i John-ŋum

Uqal̄hum Timinił̄ha

1 Aullaŋniisaqqaagataliŋmi ittuq Uqal̄iq, Uqal̄iq iqataupluni Agaayyutmi, sul̄i Uqal̄iq Agaayyutaupluni. ²Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaŋniisaqqaagataliŋmi. ³Taavrumuuna Uqal̄ikun Agaayyutim iñiqtaŋigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtaŋikkaŋaniñ iñiqtaungitchuq ilaa piill̄lugu. ⁴Uqal̄iq kan̄igigaa iñuul̄hum. Taavruma iñuul̄hum iñuich qaggutigai, kan̄iqsił̄iksraŋatnun Agaayyutmik. ⁵Taamna qauma qaggutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitchaa.

⁶Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqaŋniqsuq, iñuŋmik atil̄iŋmik John-mik, ⁷taivrumuuna qaumakun iñuŋmik uqautrityaqtitlugu. Aggiḡniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugill̄u. ⁸John ilaa taivrumiŋaungitchaluaqhuni, aggiḡniqsuq taivrumiŋa qaumamik uqautrityaqhuni.

⁹Taimmataimña qauma il̄umun aggiḡiŋmiñi nunam iñuiñun kan̄iqsipchaityaqtuaq iñupayaanik nunami. ¹⁰Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ il̄itchuŋiŋiñiŋaat. ¹¹Ilaa il̄amiñun tikitman, il̄aiñ akuqtungitchaat. ¹²Aglaan il̄anich ukpiqsripl̄utiŋ akuqtuiruat il̄aanik, il̄aan qitun̄gaŋil̄iutipkaŋai Agaayyutmun. ¹³Tamatkua aniŋgitchut timim qitun̄giul̄hagun naagaqaa iñuum pisul̄hagun, aglaan anitqin̄iŋisut tuvraḡlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴Taamna taggisigaqtuaq Uqal̄iŋmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qin̄igikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq iħuaqqutir̄iħkun sul̄i il̄umutuuħikun. Taamna kamaun pil̄iun Ilaan akuqtuaŋigaa aapamiñiñ Iŋñituan̄uħiŋmigon. ¹⁵John-ŋum taamna uqautiginiŋaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaga itnaqama, “Taimña aggisuaksraq aqupkun kamanatlukt̄uq uvaŋniñ, takku anigalu-aqnaŋa inŋaniksimaahuni.” ¹⁶Inuqtuusrimaiħiŋmiñiñ nagliktaḡmigon Ilaan pil̄iutiqagaatigut; iluqata ikayuŋaatigut ikayutqigaaqhuta iħuaqqutmigon. ¹⁷Agaayyutim qaitchaa mal̄igutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iħuaqqun sul̄i il̄umutuuħiq Jesus Christ-kun aggisuk. ¹⁸Kia-unniñiñ Agaayyun qin̄iŋaqsimaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrin̄uruam Agaayyutmi sul̄i Aapam saniŋaaniittuam, il̄itchuŋipkautigigaa.

John Paptaaqtitchirim Nipl̄iħha Christ-ŋunŋiñnipl̄uni

¹⁹Jew-ŋuruat Jerusalem-miñ tuyuqaŋniqmata agaayuliqsiniq Levi-tkuayaaniglu apiqsruŋiaql̄ugu John kisuupmaŋaan, ²⁰itna kiggutiksraisaŋaqani uqautiniŋai nalupqinaiql̄ugu, “Uvaŋa Christ-ŋunŋitchuŋa; Anniqsuqtiksrautaungitchuŋa.” ²¹“Kisuuvitmi? Elijah-ŋuvich?” John-ŋum kiuniŋai, “Taavrumiŋaungitchuŋa.” “Naaga taimña Moses-ŋum uqautigikkana sivuniksriqirauvich?” John-ŋum piñiŋai, “Taimñaungitchuŋa.” ²²Nipliutil̄iŋniŋaat, “Uqautitigutmi kisutil̄laaŋnik. Uvagut kiggutigaqtuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³John kiuniŋai, “Uvaŋa taimñaauruŋa uqaḡimakkana Isaiah-m sivuniksriqirim, itna,

Iñuk tuql̄uqtuaq iñuilaamiñ,
Itqanaiautisiuŋ apqutiksraŋa Atan̄gum,

nalguǵlugu tumiksraǵa.” *Isaiah 40:3*

²⁴⁻²⁵ Taapkua uqqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ǵuruaniń, John apigilgińńigaa, “Uvva, Christ-ǵunǵińńiguvich naagaqaa Elijah-ǵungitchuvich, naagaqaa taimńa sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaagivich?” ²⁶ John kiunigai, “Uvaǵa paptaagutiqaqtuǵa imikun. Aglaan akunnapsitńi qichaqtuq ilitchuǵimaisaqsi. ²⁷ Ilaa aqupkun sagvigisiruq. Uvaǵa sińilguyumińaitchuǵaunńiń aluǵutiǵnik.” ²⁸ Tamatkua atuummińiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianjani John-ǵum paptaaqitichiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaǵa

²⁹ Uvlutqikman John-ǵum Jesus qiniǵniǵaa utlautiruaq iǵmińun, aasrii up-yakǵu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaǵa piigityaqtuq nunam ińiń killuutaatnik! ³⁰ Ilaa taimńauruq uqautigikkaǵa itnautigiplugu, ‘Ińuk imma aggiǵni-aqtuq akiaqtiksraǵa. Kamanatluktuq uvaǵniń, takku ilaa anigaluaqnaǵa in-ǵaniksimaaqhuni.’ ³¹ Uvaǵa nalugaluaǵlugu kisuugisińha, tikiumaruǵa paptaagusrigǵu imiǵmik ilitchuǵipkautigisrukǵu Israel-aagmiunun.” ³² Uvva itnailiplugu John-ǵum ilisimarriǵaa, “Uvaǵa qiniǵiǵa Ipqitchuaq Irrusriq atqaqtuq pak-makǵa atriqaqhuni tińmiagruuratun aasrii ilaaniitluni. ³³ Kanıqsianingitchaluaǵiǵa kisuutilaǵa, aglaan Agaayyutim tuyuǵirima imikun paptaagityaǵuǵa, uqauti-ǵaǵa itna, ‘Ilvich qiniǵisigiń Ipqitchuaq Irrusriq atqaqpan aasrii inillaguni ińuǵmun, ilaa taimńaugisiruq paptaagiruksraq Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ³⁴ Aas-rii uvaǵa qinianikkıǵa taamna atuumaruq aasrii uqautigitlaplugu Iǵniǵińhagun Agaayyutmun.”

Jesus-ǵum Sivulliich Malıǵuaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniilgińńiqsuq malǵuǵnik malıǵuaqtıńmińik piqasriqhuni. ³⁶ Qiniqamiuǵ Jesus apqusraaqtuq John-ǵum upyaǵniǵaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaǵa.” ³⁷ Taapkuak malıǵuaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniǵaak Jesus. ³⁸ Jesus-ǵum kiniaqami, maliutiniqmakni qiniǵlǵıǵ apıǵiniǵik, “Sua pakikpichu?” Taapkuak kiunigaa, “Rabbi, nani tukkuqaqpich?” (Taamnaguuq Rabbi mumiutiqaqtuq ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiunigik, “Uvuǵaǵutik qiniǵiatku!” Taapkuak utlauti’amik qiniǵniǵaa nani irviqaqtilaǵa, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuqtaq ilıyunaqsiruami sassaq unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ǵum uqautaanik maliutrıruak Jesus-mik ilaqataa atıqagńıqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuplugu paqilǵaagńıǵaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuq Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiuplugu. Jesus-ǵum qiniǵlǵu nipliutiniǵaa, “Ilvichuvva Simon, iǵńıǵa John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuamik Peter-mik Iyaganjıǵlu).

Jesus Tuǵuińha Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniǵniqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniǵaa, “Malıǵuaǵa!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ǵmiuǵunıqsuaqtuuq Andrew-mıu Peter-mıu irviakni. ⁴⁵ Philip-ǵumli nalautlugu Nathanael, uqautiniǵaa “Uvagut paqitkikput taimńa Moses-ǵum uqautigimakkana malıǵutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkanat. Ilaa Jesus-ǵunıqsuq, Nazareth-mıu, Joseph-ǵum iǵńıǵa.”

⁴⁶ Nathanael-ñum piñigaa, “Qanusriq nakuuruaq aggitlawa Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qiniñiaqsagun!” ⁴⁷ Jesus-ñum qiniñqamiñ Nathanael utlauruaq inmiñun nipliñiqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupiağataq! Ilaani piitchuq pigilaq.” ⁴⁸ Nathanael-ñum apiqsruğniğaa, “Qanuqlugu ilisimaviña?” Jesus-ñum kiugaa, “Philip-mun tuqluğaluaqtitnak qiniñianiñniğikpiñ atañiusrima'avich asrirrirağaquami napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ñum kiugaa, “Ilsautrii! Ilvich Agaayyutim Iğniñiniğaa! Israel-aagmiut umialiginiğaa!” ⁵⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsiqpich qiniñni'apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrirağaquam? Qiniğisirutin kamanatluktuanik taavrumakña.” ⁵¹ Jesus-ñum nipliutipsaagñigai, “Iłumutuuruamık nipliutigipsi, Iłipsi qiniğisigiksi qılak añaqpan suli Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iğniñanun.”

Jesus-ñum Atlaññuqtitchiñha Imiğmik Misruqqumun

2 Uvluk piñayukun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galileemi ittuami. Jesus-ñum aakaña itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniñu aiyugaaqtupmiñiqsut katchuutniaqtuagun. ³ Misruğutaat nuñupman, Jesus-ñum aakañan nipliutiniğaa, “Ukua misruğutaiqsut.” ⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Tiliuqtak-srağıñitchikma sutquluña. Piviksrağasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ñum aakañan uqautiniğai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyağaiç imiğnun inniqsut, atausriq immaqtutilaaqallaapluni iñuiññaqtun naagaqaa iñuiññaq qulit gallon-tun, Jew-ñuruat maligutaksrirusriagikkagmikkun igguutiksraqtuğvikaanich. ⁷ Jesus-ñum uqautiniğai, “Immiqsigik qattat imiğmik.” Tarra immiğniğaiç qaqłukpiuraqluğich. ⁸ Tarakñaasrii Jesus-ñum nipliutigai, “Tarakña qalusriłusri, niğıqpaktuat añałataat payuksiñ!” Taapkua payuñniğaat. ⁹ Añałataata niğıqpaktuat uukamiñ imiq misruğuguqtitaq naluniğaa nakitñaq-tautilaaña tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriuat imiğmik ilisimanigaat. Taavruma añałataata niğıqpaktuat tuqluğniğaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlat autaaqtitchiraqtut misruğugiññiksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitłunniqsramik piqaqtitkaqsipluğich. Aglaan ilvich itin-niğni misruğugiññiqsraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliupianuplugu taamna quvinaqtuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtağiniğaa Cana-mi Galileemiittuami. Ilaan kamanautni qiniqtinnigaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpiğiliutipsaagñigaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilı nukatchiañilı suli maliguaqtinı Capernaum-muñiqsut, taraniasriiñ itlutin ikituurani uvluni.

Jesus-ñum Suaqluiyaiñha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ñuruat niğıqpagvikaanat atilik Apqusaakkaułiğmik tikiyasriruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullağniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpañmi pakinnigaa iñuiç tunni-uqqairuat añasalluñnik ipnaiñiğlu tiñmiağruuranıglu suli simmiqsuqtit manıññik aquppiruat manniqivıñmikni. ¹⁵ Aasriiñ akłunaamik, ipıgaqtuusriqhuni uumaruapayaat aninnigai Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ, manniqivıñich simmiqsuirit manıññik ulğutluğich, simmiqsuutıñich siamitluğich. ¹⁶ Suli tilipluğich tunisiul-laqtuat tiñmiağruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakña anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaivıguqnagu!” ¹⁷ Maliguaqtaiñ itqağniğaat uqalıq aglausimaruaq itna, “Agaayyuun! Siqñigillapialıgma tupıgıkkapnik iluqnauqsımaaqtitkaaña.” ¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqıñniğaat apiqsruutmik, “Sumik quvinaqtuamık iñiqtaqağutin

qiniqtinnayaqpiuḡ uvaptiknun nalauhiñ taatnasrigaqavich?” ¹⁹ Jesus-ḡum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piyaḡupsiuḡ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ḡuruat apiqsruḡniḡaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviḡuḡ? Malḡukip-iaq itchaksrani ukiuni nappagñiakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaḡa agaayyuvikpak atrinuniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquḡiḡmiñ anitqikman, maliguaqtañ itqagñiḡaat taatna uqaḡha, arguaqputaitḡugich aglausimaruat uqaḡhich, sulī Jesus uqautigikkaḡi.

Jesus Iḡisimagai Iḡuqaisa Iñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niḡiqpagvikaami taggisiquatuami Apqusraaqti-tauḡimik iñugiaktuat ukpiḡiniḡaat qiniqamisigik quviquaqtuat savaḡi. ²⁴ Aglaan Jesus-ḡum ilumutuuginiḡniḡai, atakkii ilaan iñuich iḡisimmaagikḡugich. ²⁵ Iñuk-tigun kaḡiqsipkaḡniagñaqhuni iḡiñniqsuq, ilaan kaḡiqsimmaagikḡugich iñuich isrummatinḡich.

Jesus-ḡum Iḡisautriḡha Nicodemus-mik

3 Uvvaasriñ inniqsuq iñuk atiaqqtuaq Nicodemus-mik, Jew-ḡuruat sivulliuqtañ ilaḡat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ḡuruani. ² Unnuat ilaḡatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliḡhuni, “Iḡisautrii! Iḡitchuḡigikput ilvich iḡisautriksrauplutin tuyuulhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitchai quviquaqtuat savaat kisanik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡumutuuruamik uqautigikpiñ, iñuum anitqiniḡisuaḡuni, Agaayyutim aḡaayuqautaa qiniḡlasriyumiñaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡuni iñuguaniktuat anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, aniḡiḡi tugliḡitḡlasriḡugu.” ⁵ Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqiniḡisuaḡuni imikun sulī Ipqitchuakun Irrutchikun isitḡlasriyumiñaitchuq Agaayyutim aḡaayuqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuḡniñ iñugruiniḡaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitaḡi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quviḡusruutiginaḡu nipliutiga, ‘Anitqiksuksraupiaqtusri’. ⁸ Anuḡi iḡliḡaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriñ tusraaplugu anuḡim siḡruḡniḡa, aglaan iḡisimatḡaitchiksi nakiñ agḡiḡha unniñ napmuḡha. Taatnatun kiḡapayaat ittuq animaaqtuaq Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡuni taatniḡḡagisiva?” ¹⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich iḡisautraugaluahutin Israel-mi taamna naluniqpiuḡ? ¹¹ Iḡumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqaḡaqtugut iḡisimakkaptiknik sulī iḡisautriraqtugut qiniḡkaptiknik. Aglaan nallipsi uqaḡiḡput akuqtuḡummataitchaa. ¹² Ilipsi ukpiḡiniḡitchipsitña uqautikapsi nunakḡaqtatigun; qanuḡusri ukpiḡitḡlasrigisivisitña uqautigupsi pakmakḡaqtatigun? ¹³ Kiḡaunniñ pakmuḡa mayuqsimaitchuq, aglaan Iñuum Iḡniḡa atqaqtuaq tatpakmakḡa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianḡuaq nappaqutamun suviksraiḡaami, taatnatun Iñuum Iḡniḡa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaat ukpiqsripluni turviniḡktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitḡugich, Iḡniḡtialuni aatchuutiginiḡaa. Kisupayaat ukpiqsriḡikun turviniḡktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Iḡniḡi tuyuḡiniḡitchaa atanniqsuqtautquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtautquplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaat ukpiqsripluni tunḡaviḡiktuaq Iḡniḡanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan

ukpiqsriñgitchuaq atanniqsimaajaniktuq, takku ukpiqsriñkun tunjaviniñksimaitłuni Agaayyutim Igñituagikkajanik. ¹⁹ Taatnaiłiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taaqtuaq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinich irrusriñksimaaqhutiñ pigiitчуamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñksimaaqtuam pigiitчуakun qauma uumigigaa, sulı utlautisrut-laitчуq qaumamun, takku ilaan irrusriğiliutikkani pigiitчуuaq sagvıqunğitługu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñkkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuñqa qaumamun sagvıumatquplugu irrusriğiliutikkani tupiksriñkun Agaayyutmik.”

John Paptaaqtitчiri İlisimaraułha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu malıgıuqtiñılu aullağniqsut nunajanun Judea-m. Tarani ittualłajniqsuq ilinıtñi sulı paptaagıpluni. ²³ John-tuuq paptaagıniqsuq Aenon-mi uñasriñgitchuamiñ Salem-miñ, takku imğukkaqhuni tamanna. İñuich utlaagaqlugu ilaan paptaaqtağniğai. ²⁴ John taamna isiqsimaitчуqsulı isiqsivıñmun.

²⁵ John-ñum malıgıuqtaıñ ilañich uqaksraqtuasıñıqsut Jew-ñuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkaułkun. ²⁶ Aasriiñ John-mun utlautiplutiñ uqautiplugu, “İlisautrii! Anjun itqagıviuñ Jordan-ñum igłuani piqatigıkkani, ilvich uqautigıkkani? İlaa paptaagıqsıruq, aasrii iñuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ñum kiuniğai, “Kiñaunniñ sumik piqagumiñaitчуq, Agaayyutmun qaitちiñgunnani. ²⁸ İlipsi ilisimarigıpsı nipliqsimałapkun ‘Uvaña Christ-ñunğitchuñ, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruñ,’ itqanaiyautityaqtitługu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuaq niviaqsıam uiksrautigigaa. Nukatpiam ilauraañ qıchadatauraqtuq naalağniplugu, quviagıplugu tusraalha nukatpiam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasrułıga naammatigıruq. ³⁰ İlaa piğıuqtuksrauruq kamañaqsitługuni, uvañaasrii nuimağlıñ.

İlaa Aggiqsuaq Qılañmiñ

³¹ “İlaa aggiqsuaq pakmakña iluqaitñiñ kamanatluktuq. Nunakñaqtağlı iñułhiñaulpluni nunamiittuanıruq, nunakñaqtanik nipiqaqhuni. İlaa aggiqsuaq qılañmiñ kamanatluktuq iluqaitñiñ. ³² Aasrii uqautigigaa qıñikkani tusraakkanił, aglaan kisupayaat uqalha akuqtunğitчаat. ³³ Kia akuqtıruam uqalhanik nalupqıgingıgaa Agaayyutim ilumutuulha. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyugıkkani Agaayyutim uqalhi uqagıgai, takku Agaayyutim qaitちiplugu inuñaiqlugu İpqitчуamik İr-rutчiğmiñik. ³⁵ Aapam Igñiñi piqpagıplugu aasrii supayaat aatчуutıgıgai ilaanun. ³⁶ İlaa ukpiqsıruaq Igñıgmik isruıtчуamik iñuulıqaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Igñıgmik iñuulıqagumiñaitчуq. Aglaan Agaayyutim qinnataa nıyutıgisıruq ilaani qañavak taimuñ.”

Jesus-lu Ağnağlu Samaria-ğmiu

4 Pharisee-ñuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsıñıplugu paptaagıtlukhunił John-miñ ² (Jesus ilaa paptaagıñgıthualuaqtıtlugu, aglaan malıgıuqtaı). ³ Jesus-ñum tusraalamiuñ uqagıkkani, Judea-miñ aullağniqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴ Utiğmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵ Tikiñniqsuq Samaria-m nunaaqqıñanun atıqaqtuamun Sychar uñasriñgiñıñıqsuamun nunajaniñ Jacob-ñum qaisañaniñ iğniğmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ñum nivvıañ taraniinnıqsuaq. Aas-

rii Jesus igluahgmikniñ iniquthuni, nivviam sanigaanun aquvinnisq, uvlug qitiqqumman. ⁷ Samaria-gmiu agnaq aggiñiqsuq imiqtagiaqhuni. Aasrii Jesus-
 num nipliutinigaa, “Imiksriñja!” ⁸ Immali maliguaqtai nunaaqqimurñisut niqik-
 sramiknik tauqsigiaqhutiñ. ⁹ Agnam Samaria-gmium nipliutinigaa, “Ilvich Jew-
 jurutin aasrii Samaria-gmionupluna. Qanuqhutin iniqpiña imigukhutin?” (Uv-
 vatakku Jew-juruat piqatigatlaitchut Samaria-gmiunik.) ¹⁰ Jesus-num kiugaa,
 “Ilisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraña suli kisuuñha iniqtigikkaqpich imik-
 sritqupluni inigayañiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imigmik.” ¹¹ Ag-
 nam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñu-
 unaqtuaq piñayaqpiuñ?” ¹² Jacob-num sivulliapta uumiña nivviamik piqatitana-
 tigut, qitunñaiñlu suli pamiqsaañisa imigvigimakkanañnik. Ilvich Jacob-miñ ka-
 manatluktuanajunasriviñ?” ¹³ Jesus-num kiugaa, “Kiñapayaq imiqtuag imigmiñ
 uumakja imigulitqikkisiruq. ¹⁴ Aglaan kiñapayaq imigmiñ aatchuutiksramniñ im-
 igumi imigulitqinñiangitchuq, takku imiq aatchuutiksraña itkisiruq ilaani suv-
 liktuatun nivviatun imigmik iñuunaqtuamik, piqatitillugu ittuksramik isruila-
 mun iñuuhgmun.” ¹⁵ Agnam nipliutigaa, “Taavrumiña imigmik qaitchijña, im-
 igulitqinñitchumuñali unniñ uvuña imiqtatqinñitchumuñ.” ¹⁶ Tarra Jesus-num
 nipliutinigaa, “Aullağutin uqautityağun ilaqtin pakma nayuqtigikkan, aasriiñ
 uvuñatqigutik.” ¹⁷ Agnam kiunigaa, “Ilaqataitchuñ.” Jesus-num kiugaa, “Ilvich
 nalauttutin nipliqavich ilaqataiñniplutin. ¹⁸ Ilvich ilaqatniktuqsamaruami tallimani,
 aasrii nayuqtigikkan pakma nalaullugu ilaqatigingitchiñ katchuusrimaitchiñ. Taat-
 naqavich nalauttutin.” ¹⁹ Agnam nipliutigaa, “Taatañilplugu ilisimmatiqagñiqavich
 kanjigsigiga sivuniksrirauñhiñ. ²⁰ Samaria-gmiut sivulliaut agaayumaağuurut
 uumani iñgimi aasrii ilipsi Jew-juruani uqagaqtusri iñuich agaayumaaqtuksrau-
 niplugich Jerusalem-mi.” ²¹ Jesus-num nipliutinigaa “Ağnaaq, ukpiñijña, Piviksraq
 tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaigñiaqmatruñ Aapa uumaniunniñ iñgimi naa-
 gaunniñ Jerusalem-mi. ²² Samaria-gmiusri ilisimangipiağiksi kisumun agaayu-
 maahiqsi; uvagut aglaan Jew-juruani ilisimagikput kisumun agaayumaahiqput,
 takku iñuich anniqsuqtiksrañat Jew-juruaniñ kanjiaqtuq. ²³ Aglaan piviksraq
 tikisaqtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktuq, ilumun putqatağvikaqtuat agaayu-
 maagviginiaqmatruñ Aapa Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuuhikunlu. Takku
 Aapauruaq piqaguktuq iñuich agaayumaagviginiaqtuanik inmiñun taatnaiñilugu.
²⁴ Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqatağvikaqtuat ilaanik agaayumaqtuk-
 sraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuuhikunlu.” ²⁵ Agnam nipliutinigaa,
 “Uvaña kanjismagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik aggiqsagumaruaq. Ilaan ag-
 giğumi uqautisrağumakkañatigut supayaamik.” ²⁶ Jesus-num nipliutigaa, “Uvaña
 uqaqatin Ilaanjuruña.”

²⁷ Taatnaanigmiuglu tarani Jesus-num maliguaqtai utigniqsut. Atqunaq
 quvigutchañnisut Jesus agnamik uqaqatiqagñiqman. Aglaanguuq nalliata
 nipliutingiñiñigaa agnaq, “Sumik pisukpich?” naagaqaa apiqsrunğiñiñigaa Jesus,
 “Suvaata agnamik uqaqatiqagpich?” ²⁸ Tarakña agnam imiqtautni unitlugu,
 nunaaqqimun utigniqsuq, uqaqsipñuniasriiñ iñunñun, ²⁹ “Maligluña qinñiaqsiuñ
 iñuk uqautriga surağapayaamnik. Ilaa Christ-nungitchaluaqpa?” ³⁰ Tamatkua
 uniñiñigaa nunaaqqi utlautiplutiñ Jesus-mun.

³¹ Taatnañatniguuq, maliguaqtaiñ Jesus uqapsaagñigaat, “Iisautrii, niğgiñ!”

³² Ilaan kiunigai, “Niqaqtuqtaña ilisimangisapsitñik.” ³³ Taatnaqman maliguaq-

tai avatmun apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Inuum una payungitchaluağniqpaun niqik-sramik?” ³⁴ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Niqautiqaqtuğa tupiksriligmik tuyugirima pitqutaanik sulı itqanañıksrajanik savaam qaisajan inıqtağitquplugu.” ³⁵ “Uqagaqtusri, itnaiñiplugu nautchiiviksıgun, ‘Sisamani tatqıñi ittaqtuq katitchiviksraq.’ Uvañali nipliutigipsi, qıñıqtuallautaqsigik nauruat pakma pıñjuqtuat kati-tauñhiñaaguqhutiñ. ³⁶ Inuk kipripluni katitchiruaq akiññagaqtuq katitchiğmiñi nauruanik isruitchuamun inuuhıgmun, atunim aasrii nautchiiruağlu kipriruağlu quviasruqatigiikkisiplutik. ³⁷ Uqautauruaq ilumutuuruq itna, ‘Inuk nautchiiruaqtuq atlam aasrii kipiylugu, katitlugu mukkaaksraq.’ ³⁸ Uvaña tuyugipsi kipriylusri katitchitquplusri nautchiivıñmi savaaqagvigimaisapsitñi atlat savaañatni aasrii piññagusri taipchua savaañatniñ.”

³⁹ Samaria-ğmiut inuigiaktuat nunaqqimikni ukpiqsriñiqsut Jesus-mik ağnam itnañhagun, “Ilaan uqautigaaña supayaamik atuqsimakkamnik.” ⁴⁰ Taatnaqlugu Samaria-ğmiut tikitñamitruñ, ittullaquaqsıñiğaat inıkmikni. Jesus-ñumaasriñ malğunı uvlunı nayuğniğai. ⁴¹ Inuigiaksılagañiqsut ukpiqsriuat ilaan uqauttutaıgun. ⁴² Aasrii ağnaq uqautiniğaat, “Ukpiqsriñiqsugut ilvich nipiñhiñağingisapkun ağlaan uvaptiknik tusraaplugu, ilitchuğigikput ilumutun annıqsuqtıksrauñha nunam inuiniñik.”

Jesus Mamititchiñiqsuq Añalatchirim Iğñıñanik

⁴³ Kiñuagun malğuk uvluk Jesus aullağniqsuq Galilee-mun. ⁴⁴ Ilaan ilisimagalu-aqlugu, “Sivuniksriqiri kamakkusriaqatlaitchuq inımi nunamiñi,” aullağviginıga. ⁴⁵ Galilee-mun tikitman inuich pağlanıgaat, qıñianıklugu supayaaq savaagıkkana niğıqpagvikaami taggisıaqtuami Apqusaakkauñgmik, takku ilıñittuuq utlautiniq-sut niğıqpagvikaamun Jerusalem-mi.

⁴⁶ Taatnaqhuni Jesus utitqıññiqsuq Cana-mun Galilee-mi ittuumun, sivuani imıgmik misruğugutitchivıñmiñun. Aasrii Capernaum-mi innıqsuq añalatchiri iğñıqagñıqsuaq atniğñaqtuamik. ⁴⁷ Tusraa'amiuñ Jesus tikitlugu Galilee-mun Judea-miñ, utlaklugu apiqsruğniğaa Capernaum-muglugu iluaqsipkağayaitmañaan iğñi tuquñhiñaaguqtuaq. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Nallıqsıunniñ tarra ukpiqs-riyumiñaiptaqtuq, qıñıgaluaqani kamañaqtuanıglu savaanik quvıqnaqtuanıglu.” ⁴⁹ Añalatchirim kiulgiñniğaa, “Malıñña, qitunğauraga tuqugaluaqitnagu!” ⁵⁰ Jesus nipliutigaa, “Aullağıñ, iğñiğıñ inuugisıruq!” Taavruma inuum Jesus-ñum nipliutaa ukpiğıplugu aullağniqsuq. ⁵¹ Añılaatmuktıtlugu savaktañ paağniğaat tusraapkağı-aqlugu “Iğñiğıñ inuugaqsıruq.” ⁵² Apiqsruğniğai qanaaglaan iğñi iluaqsitmuaqsip-mañaan. Taapkua kiuniğaat, “Ikpaksraq uvlupaguğniğmiñiñ atautchimun ilıyun-naqsipman uunaqluutaiqsuq.” ⁵³ Aapauruam ilitchuğiniğaa atuummiñha taivrumani sassagñıgmı Jesus-ñum nipliutikmani, “Iğñiğıñ inuugisıruq,” Taatnaqhuni ukpil-iğñıqsuq, sulı iluqagmıñ tupiqatıpayaanılu. ⁵⁴ Taavruma tuglılilıniğaa quvıqnaqtuaq savaaña Jesus-ñum Galilee-mukman Judea-miñ.

Jesus-ñum Mamititchiñha Atniğñaqtuamik Narvauram Siñaani

5 Aquagun tamarruma Jew-ñuruat niğıqpagvikañat ilgiññiqsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi İpnaich Paañatni narvauragañniqsuq tallımanik qulığutilik. Hebrew-tguuq uqañatıgun taiyuu-tıqagñıqsuq Bethzatha-mik. ³ Inuğıallapiaqhutiñ inuich atniğñaqtuat nalaniq-

sut tamatkunani quligutit atinĩtĩ qinĩtlaitchuat, pisrutlaitchuat, suli auliyat-laiłat taqqiplutĩ imgum iliqsraqtiłiksrajanik. ⁴ Uvvaguuqtakku qakugulitchiaqlugu Agaayyutim isragulgan imiq iliqsraqtiłagniqmagu aasrii sivulliq atniğñaqtuaniñ kiñilğaaqtuaq aňalataupkaqaaqlugu imiq mamitauragñiqsuq qanusripayaamik atniğñautiqağaluañğam. ⁵ Inuğguuq atniğñaqtuaq inuiññaq akimiaq piñasruni uk-iuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ñum qinĩğniğaa nalaruaq suli kanjisiplugu ilaan atniğñałha takiruami, aasrii nipliutiniğaa, “Ihaqsisukkaluaqpich?” ⁷ Atniğñaqtuam kiuniğaa, “Uvaña kiñisaitchaqtuñ imiq iliqsraqtitaupman. Takanuñagñi-aqtitluña atlam sivulliugağigaaña.” ⁸ Jesus-ñum nipliutigaa, “Makillutin, ikivgatin tigulugich pisrugĩ.” ⁹ Taimmaiñaq taamna mamitauñiqsuq; ikivgani tiguplugich, pisruñiqsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiagviginigaat. ¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiaqsiñigaat inuk ihaqsikkauruaq, “Ugluvak minguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniqsutin ikivgapanik akiyaqavich.” ¹¹ Ilaan kiuniğai, “Taivruma ihaqsiptaqtima uqautigaaña, ‘Ikivgatin tigulugich pisrugĩ.’” ¹² Taapkua apiqsruğniğaa, “Kia taatnaquvatin?” ¹³ Aglaan taavruma ihaqsikkauruam ilitchuğingĩñniğaa kisuutilaaña, atakkii Jesus tamaakña piiğñiqsuq inugiakpagitłuni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinnigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Atañii. Pakma ihaqsirutin. Killuqsatqinĩiaqnak. Takku killuqsaguvich pigiitłuktuaq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵ Taavruma inuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñigai Jesus-ñuniplugu ihaqsiptaqtini. ¹⁶ Taavrumiña piquisriqhutiñ Jew-ñuruat piyuagaqsiñigaat Jesus, ilaa ihaqsiinĩplugu minguiqsiagvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiuniğai, “Aapaga savaktuq ataramik inĩqlugu, suli uvañaptuuq savaktuksraupmiuñ.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsillapiagñigai tuqqutchukługu, taavrumuunalıhiñauñgitchuaq minguiqsiagvium atuqtaqsraigun aglaan nipliłhagunlu Agaayyutmik aapaqagñipluni suli atrilĩutiłuni inmiñik Agaayyutmun.

Iğñiguruam Aňalatchiłha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iğniq inĩqtaqatlaitchuq inmigulłhiñaq. Ilaa savaaqağaqtuq taavrumiña qinĩkkağmiñik Aapani savaaqaqman. Supayaamik Aapauruaq inĩqtaqaqman, Iğñiniantuuq savaağirağigaa. ²⁰ Aapam Iğni urriqsuutirağigaa iluqaanik savaağitlakkağmiñik, atakkii piqpapiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatłuktuanikunniñ tamatkunakña inĩqtağikkaniñiñ, ilipsi quviğusrullapiatlasriłusri. ²¹ Atriługu Aapaa anipchairağiłha tuquruamik inugutqilĩğmun, taatnatullapiaq Iğñiña qaitchitłaruq inuulĩgmik tamatkunuña pisukkağmiñun. ²² Aapaña inmiñik atanniqsungiłhuni, aglaan Iğni qaitchianinĩğaa atanniłĩgmik. ²³ Taatnaqhuni iluqani kamakkun itkisiruq Iğñiñanun atrilugu inuich kamaqsriłhat Aapañanik. Kiñapayaaq kamakkutaitchumi Iğñiñanun kamakkutaitmieuq Aapañanun tuyuğiraanun. ²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñapayaaq tusraaruq uqautimnik suli ukpiqsriaruq tuyuğirimnik piññaqtaqtuq isruitchuamik inuulĩgmik. Taamna atanniqsiuyumiñaitchuq, aglaan pituğaaniktuq tuquñalığmiñ inuulĩğmun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiññaqtuq, ami tikiuamaaniktuq tuquñaruq tusraahiksrañat nipaaniq Iğñiñan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruq inuuniaqtut. ²⁶ Atriługu Aapauruaq Ilaa kanjuruq inuulĩgmi, taatnatun

Aapauruam inillakkaa Igñigikkani kanjutlasriplugu inuuhigmi. ²⁷ Suli qaitchaa Igñi nalaullugu aḡalatchiḡiksramik atanniqsuiḡigmik, atakkii Ilaa Inuum Igñigiplugu. ²⁸ Taamna quviḡusruutiginaḡu, piviksraq tikiññaqtuq tuquruat iluqatiḡ iluviḡni tusraaḡisiḡhat nipaaniḡ. ²⁹ Aasrii ilinḡich aḡitqiglutiḡ iluviḡniñ, tamatkua savaaḡik-suat aḡilutiḡ inuuhigmun suli tamatkua savaaḡiitchuat aḡilutiḡ sivuuganaqtuamun atanniqsuiḡiksraḡmiknun.

Iḡisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaḡaḡumiñaitchuḡa uvapkuiñaḡ. Uqausriusriaga tuvraqḡugu Agaayyutmiñ atanniiraqtuḡa. Taatnaqhutiḡ atanniutitka nalaunḡarut, takku pisuḡḡapkun itinḡitḡugu, aḡlaan tuyuḡirima pisuḡḡagun. ³¹ Uvapkuiñaḡ uqaḡsaḡniaḡuma, inuich ukpiḡiyumiñaitchaat ilumutuuniḡugu. ³² Aḡlaan ittuḡ uqautigiriga, uqaḡtuḡaḡ ilumutun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuqaḡapsi inuḡnik kanḡisquḡtuksranik John-mun Paptaaqtitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik. ³⁴ Inuḡmik ilisimariḡaḡnangitchaluaḡḡuḡa, aḡlaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuḡuplusri. ³⁵ John atriqaḡtuḡaḡ nannimik ikimaruamik qaummaḡiksiḡplugu, ilipsipsuuḡ sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaḡa. ³⁶ Aḡlaansuli uvapkun piqaḡtuḡa ilisimarimik kamanatluktuamik John-ḡum ilisimarauḡhaniñunniñ, makua savaat inḡitḡaḡikkagma, Aapaa qaisaḡiñ savaaḡitḡuplugich itqanaḡḡugich tamatkua nalupqinaḡsruḡaat Aapamun tuyuḡiḡiga. ³⁷ Aapauruaḡtuḡuḡ tuyuqaḡtuḡaḡ uvaḡnik uqaḡtuḡ tamarrumuuna, ilipsi tusraangaḡsimaitchaluaḡiksi nipaa unniñ kigiḡḡaḡa qiniḡḡugu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai piginḡitḡugich unniñ ukpiginḡitḡugu taamna tuyuḡikkaḡa. ³⁹ Iḡisaagigisi uqaḡhich aḡlausimaruat inuuhigmik isruitchuamik paqitchiḡnasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaḡtuat uvapkun, ⁴⁰ aḡlaan piyummataitchusri uvaḡnun utlautisrugusri aasrii piñḡagusri inuuhigmik uvapkun.

⁴¹ “Nangaqsiulikḡsraq inuḡniñ qiniḡniaḡagingitchiga. ⁴² Aḡlaan ilisimagiksi, su-utnaḡingitchiksi piḡpaksriḡiḡ suvaluk Agaayyutim piḡpaktḡa. ⁴³ Agḡisḡuḡa Aapaa aḡalatchisaagun aasii akuḡtunḡitchipsitña. Naagasuli inuḡ kiḡa agḡiqpan inḡi saḡḡimigun, ilipsi akuḡtuḡniaḡiksi. ⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriñ suliquḡtingitchiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuḡsrimi ukpiḡs-riniḡaḡpisi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvaḡnun patchisiḡutigisiñiḡusri Aapaanun. Moses-ḡum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunḡavigikkaḡsi. ⁴⁶ Iḡumun ukpiḡiniḡupsiuḡ Moses, tunḡaviginayaḡmigipsitña ukpiḡiluḡa takku ilaan aḡlakti-gun uqautigigaḡa. ⁴⁷ Aḡlaan aḡlaaḡikkaḡi ukpiginḡitñapsigik, qanuḡsri ukpiḡs-rigisiviḡ uvaḡa uqaḡimnik?”

Jesus-ḡum Niḡipchaiḡha 5,000 Aḡutinik

6 Taavruma aquaḡun Jesus ikaḡaruḡ taagatchiaḡanun narvaḡan Galilee-m. Taamna narvaḡ tagḡisiquaḡmiuḡ Tiberias-mik. ² Inuḡiallapiaḡtuat malil-ḡiññaḡat, atakkii ilinḡisa qiniḡḡugich quviḡnaḡtuat savaaḡi iḡuaqsiraḡaḡiḡkun at-niḡnaḡtuanik. ³ Jesus qimiḡaamun mayuḡhuni, aquvinniḡsuḡ maliguaḡtiniḡu. ⁴ Jew-ḡuruat niḡiqḡavḡikaḡat tagḡisiquaḡtuḡaḡ Apqusraaḡtitauḡigmik tarani qalliñiḡsuḡ.

⁵ Jesus qiniḡḡugich inuḡiallapiaḡtuat inuich utlautiruḡat inḡimiñun nipliutiniḡaa Philip, “Nakiñ tauqsigaḡaḡpisa niḡisuiḡutiksraḡatnik ukua inuich?” ⁶ Taavru-minaḡuuḡ nipliutiniḡaa Philip uuktuaḡḡugu, Jesus-ḡum ilisimaanikkaluaḡḡugu suḡik-

srani. ⁷ Philip-ŋum kiuniġaa, “Malġuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisigisaguptigik iñullaa mikiruuramikunniiñ niġiyumiñaqsilugu.” ⁸ Mal-iguaqtit ilanjata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, nipliqsuq, ⁹ “Uvvauvani nukat-piaġruk piqaġniqsuq tallimanik qacquuranik barley-nik sulī qaluuraanġnik. Aglaan suugisivat taapkua itna iñugiaktigiriami iñuŋmi?” ¹⁰ Jesus nipliutigai, “Iñuich aquvititchigik.” Ivigaanupluniguuq tamanna. Iñuk iluqani aquvinniqsuq. Anjutihiñat 5,000-siyuŋnaq. ¹¹ Jesus-ŋum qaqqiaq tigu'amiuŋ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaaġutaupluniasrii iñuŋnun aquppiruanun. Taatnatunsuli iñiq-taqaġniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatin niġiñiqsut pisuiġataqhutiŋ. ¹² Niġisuillak-mata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iłakupayaat katitchigik aasrii iksisruŋaqasri.” ¹³ Katitchi'amin, immiġniġaich qulit malġuŋnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniiñ barley-niñ qacquuraniiñ iñuich niġġivigikkanaŋtiñ. ¹⁴ Iñuich qiiñqamitruŋ quviqu-naqtuaq savaaq Jesus-ŋum iñiqtaŋa nipliġniqsut, “Iłumutun una ilaanuniqusuq. Tarra sivuniksriqirauniqusuq agġiqsuksrautauruaq nunam iñuiñun.” ¹⁵ Jesus-ŋum kaŋiqsiñigaa iñuŋnun umialiguqtinniaħiksrani nunuriłuni. Taatnaqhuni unitlughich aullaumiugallaŋniqsuq qimiġaanun kisimi.

Jesus-ŋum Pisruħa Imġum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'amin utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqlugu narvaq. Unnuagūqman Jesus-ŋum utlangiñiñigaisuli. ¹⁸ Anuġiġuutiqpauraġniġai qailguutiplughich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutiŋ piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiiñiaqsiñiġaat Jesus pisraktuq imiġmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinich iqsitchallapiagñiqsut. ²⁰ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Iqsiñasri! Uvaŋauruŋa.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiapiagñiġaat, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiñjaniktignigaa sivuniġikkani.

Jesus-ŋum Qaqqiaŋuħa Iñuuhġim

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaaniananiñ narvam, iłitchuġiniġaat atausrisualuk umiaq taraniitilaananik. Jesus aullaqataunġiħa maliguaqtimigun sulī itqaġiniġaat kisimiŋ maliguaqtaiiñ aullaħat. ²³ Atlat umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniġanun niġiqpagviata Atanġuruuq agaayutri-anikman. ²⁴ Iñugiaktuat kaŋiqsima'amitruŋ Jesus taraniinġiħa unniiñ maliguaqtai, umianun ikiplutiŋ Capernaum-mun aullaġniqsut pakaklugu. ²⁵ Narvam iġluani iñuich Jesus paqitnamitruŋ, nipliutiniġaat, “Iłisautrii! Qaŋaaglaan maŋaqpich?” ²⁶ Jesus-ŋum kiugai, “Iłumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkip-sitña takku niġiħapsigun qaqqiamik pisuiġataqhusri piqutigitlusrunaqnaġich qiiñkasri quviqunaqtuat savaatka saŋniġikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piunġiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaġitchi niqimun ittuaksramun isruitchua-mun iñuuhġmun. Taamna niqi Iñuum Iġniġan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagigaa iħuaġikkauħagun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiqs-rugaat, “Suruksrauvisa savaaqagñiaġupta Agaayyutim savaanġniik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaq savaaġitqukkana Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyuġikkaġmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaat, “Sumik qiiñkikiġayaqpisigut quviqu-naqtuamik saŋnipkun, uvagut qiiñglugu ukpiqsritlasriłuta ilipnik. Sumik iñiq-taqaġayaqpich? ³¹ Sivulliavut niġimarut taiyuutiliŋmik Manna-mik qaqquamik pak-maknaqtamik suviksraiħaami atriplugu uqautigimaruaq iñilġaan uqaliġmi, itna,

‘Ilaan qaitchigai qaqquunik niqiksrañatnik pakmakña.’” ³² Jesus niplihsuq, “Ilu-mun nipliutigipsi, taimña Moses niqiaqtitchiruq ilipsitnik pakmakña timiñña-mun ittuamik, taiyuutilingmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri inuunaqtuamik ilumutuuruamik niqiksramik pakmakña qilañmiñ. ³³ Uvvatakkun niqiksraq Agaayyutim qaisaña ilaanguruq atqaqtuaq pakmakña inuuhigmik qaitchipluni nunam inuñin.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniñaat, “Ataramik qaitchisigut taavrumiña niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ñum nipliutigai, “Uvaña atrigigaaña qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvaña kanigigaaña inuutlasriñksram inuutichikun. Inuk utlautiruaq uvañnun nigisulitqikkumiñaitchuq, sulii ukpiqsirruaq uvapkun imigulitqikkumiñaitchuq. ³⁶ Aglaan uvaña uqautianikkipsi arguaqtuñapsigun, takku ilipsi qiniñgalaqñu savaagikkapkun ukpiqsrisingitchusri. ³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisaña uvañnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvañnun utlautiruaq saqitchumiñaitchiga. ³⁸ Takku atqaqtuñu pakmakña tuyugirima pitqutigikkaña iniqtagiyaqñugu, pisuñapku-unqitchuaq. ³⁹ Uvvauna pisuhigigaa tuyugirim uvamnik tammaitqungihiksraña nalliatnikunniñ qaisagianikkaniñ uvañnun aglaan iluqaisa anitqiksillugich inuuhigmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuhigigaa iluqatin qiniqtuat igniguruamik sulii ukpiqsirruat ilaaniq piqahiksrañat isruitchuamik inuuhigmik aasrii uvaña makititkisiplugich inuuhigmun aqulligmi uvlumi.”

⁴¹ Jew-ñuruat uqapilutigiaqsiñiñaat ilaaniq nipliñhagun, itna, “Uvaña niqiksrauruña atqaqtuaq pakmakña.” ⁴² Ilinich nipliñiqsut, “Jesus-ñungitpauna, Joseph-ñum igniña? Uvagut ilisimagivut aapañalu aakañalu. Qanuqhunimi nipliava atqagnipluni pakmakña?” ⁴³ Jesus kiugai, “Uqapiluguiqitchi! ⁴⁴ Kiñauñniñ uvañnun utlautilguitchuq kisianik Aapauruam tuyugirima uvañnun utlautipkaqmani. Aasrii uvaña anitqiksitisigiga inuuhigmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁵ Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim inupayaat ilisautigisigai.’ Kisupayaaq naalañniruaq Aapamik sulii ilitchiyumaruaq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvañnun. ⁴⁶ Kia-unñniñ qiniqsimaitchaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutimiqnisauruam qiniqsimagaa Aapa. ⁴⁷ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsirruaq isruitchuamik inuuhigaqtuq. ⁴⁸ Uvaña qaqqianuruña inuunaqtuaq. ⁴⁹ Ilipsi sivulliasri nigimaññañmin pakmakñaktamik qaqquunik suviksrañlaami tuqurut timimikkun. ⁵⁰ Aglaan qaqqiaq atqaqtuaq pakmakña itniittuq, kiapayaaq nigikpagu tuquyumiñaitchuq. ⁵¹ Uvaña inuunaqtuaq qaqqiaq atqaqtuaq pakmakña. Kiñapayaaq inuk nigigumi taavrumakña qaqqiamiñ inuugisiruq taimuñu, aasrii timiga qaqqianuruq qaisaksrañgikkaña nunam inui inuutlasritquplugich.”

⁵² Taatnaqman Jew-ñuruat uqaatchagutiniqsut inmiknun aasrii apiqsruñugu, “Qanuñuni uuma inuum timimiñnik niqiksriññaqpatigut?” ⁵³ Jesus-ñum kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi niginiñgitchupsuñ timaa Igniñan piqagumiñaitchusri inuuhigmik ilipsitni. ⁵⁴ Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik sulii iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik inuuhiniñaktuaqtuq, aasrii anitqiksitisigiga inuuhigmun aqulligmi uvlumi. ⁵⁵ Uvvatakkun timiga ilumun niqiksrauruq, sulii auga ilumun imiksrauruq. ⁵⁶ Kisupayaaq niqiaqtuaq timimnik sulii imiaqtuaq augikkamnik inuuruq uvapkun sulii inuugisipluni piqasriutiluni uvañni. ⁵⁷ Inuuruam Aapam tuyugipluñu, sulii uvañaptuq inuuruña ilaagun, taatnatuntuuq kiña niqiaqtuaq uvamnik inuugisipmiuq uvapkun. ⁵⁸ Inuum taamna qaqqiaq niqigigumiñuq inuugisiruq qañavak taimuñu. Taamnauruña qaqqiaq atqaqtuaq pakmakña atrig-

ingisaŋa qaqqiam sivulliapsi niġitchaŋat, naagaunniin tuquplutin.” ⁵⁹ Taatnaġniġai Jesus-ŋum ilisautriiġmiñi katraġviŋmi Capernaum-mi.

Uqałhich Isuitchuakun Iñułikun

⁶⁰ Iñugiaktuat maliguaqtaiñ tusraaplugu nipliġniqsut, “Taamna ilisauttun akuqtułiksraŋa sakiqnaqtuq. Kia naalaġnigisivaun?” ⁶¹ Uqautigaluaqtitnaniguuq, Jesus-ŋum kaŋiqsimapmitchaŋi maliguaqtini uqapiłuktuat tamarrumuuna uqaġikkaġmigun. Taatnaqługich nipliutiniġai, “Taavruma nipim piyum-mataiqsitkaqsivasri? ⁶² Isrummatigisriuŋ qiniłiksraŋa Iġniŋan Iñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkaġmiñun. Taatnaaqsikpan nikaliġukkayaġniqpsi? ⁶³ Ipqitchuaq Irrusriq iñuuliqaqtitchiruaŋuruq. Timi iñuuliqaqtitchiñġitchuq. Uqałhich ilipsitiñun uqautigianikkatka Irrusriurut, sul iñuupkaġisipiaġaasri. ⁶⁴ Naagauvva ilapsi ukpiġiñġitchaich,” Jesus-ŋum taatnaġniġai. Iłisimaplugu aullaġniisaġatałhaniñ kisuułhat ukpiqsriñġitchuaq sul kisuuġisilħa tuniriksraġmi. ⁶⁵ Aasrii nipliġniqsuq. “Taavrumiŋa piqsriqlugu uqautigipsi, kia-unniin utlautiyumiñaiłħa uvaŋnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶ Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtai kiñumuaktut malitqikkum-mataiqlugu ilaa. ⁶⁷ Taatnaqhuni Jesus nipliutiniġai qulit malġuk maliguaqtini, “Ilipsisuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?” ⁶⁸ Simon Peter-m kiuniġaa, “Ii, Ataniq, kimunmi aullaġisivisa? Ilvich pigigitin uqałhich isruitchuamik iñuunaqtuat. ⁶⁹ Pakma ukpiġigikput ilitchuġiplugu ipqitchuaŋutilaan Agaayutmiqnisauplutin.” ⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malġuuplusri piksraqtaaginiġtisimi? Aglaan ilari Tunġaqmiqnisauroq.” ⁷¹ Ilaanguuq uqautiginiġaa Judas, iġniŋa Simon Iscariot-ŋum. Uvvatakku Judas qulit malġuuqataugaluaqhuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

Jesus-lu Aniqataiłu

7 Tamarruma kiñuagun Jesus igliġniqsuq Galilee-mi, igliġummataiłaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ŋuruat tuqqutchukługu. ² Jew-ŋuruat niġiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriurq. ³ Uvvaasriiñ Jesus-ŋum nukatchiaŋiñ aŋutit nipliutiniġaat, “Unilługu mannaaq, aullaġiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiniġumi-gaat savaaq iñiqtaġikkan. ⁴ Kiñaunniin iriqsimatłaitchuq savaaġmigun ilisimatqul-lapiaqami. Ilvich iñiqtaqaqtuami tamatkuniŋa, iluqaitiñun iñuŋnun ilitchuġipkaġiñ.” ⁵ Taatnaġniġaat nukatchiaŋiunniin ukpiqsriñġitłutin Ilaanik. ⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraġa nalaullugu tikiumangitchuqsuli. Ilipsi aullałhiñaanurusri sumipayaaq. ⁷ Nunam iñuiñ uumiġikkaġiñġitchaasri uvaptun, atakkii uvaŋa uqausrimaplugich iñuuniałhat pigiiłħagun. ⁸ Ilipsi niġiqpagvikaanukkitchi. Aullañġitchuŋa pakma atakkii aullaġviksraġa tikiumangitchuqsuli.” ⁹ Taatna uqautilġaaqlugich Galilee-mi ittullaŋniqsuqsuli.

Jesus Niġiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niġiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaġniqsuq sagviaqtusruŋaqani iñuŋnun, aglaan nalunautchiłuni. ¹¹ Jew-ŋuruat qiniġniagala-aġniġaat niġiqpagvikaanani itnaqhutiñ, “Naamiimma taimña?” ¹² Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilaŋich uqaqhutiñ iñullautauniplugu aasriiłu ilaŋich uqaqhutiñ pigiiñniplugu kinnitiñniplugu iñuŋnik. ¹³ Aglaan kia-unniin uqaksraq-tutigiñiñniġaa sagviġlugu, atakkii iqsiplutiñ Jew-ŋuruat sivulliuqtinik.

Jesús Ilisautriiḥa Niḡiqpagvikaanani

¹⁴ Niḡiqpagvikaanata avvaṇa atuumaanikman, Jesús utlautiniqsuq Jew-ḡuruat agaayyuvikpaṇatnun aasriiṇ ilisautriaqsipluni. ¹⁵ Jew-ḡuruat atqunaq quviḡutchaṇniqsut nipliḡhutiṇ, “Qanuqhuni una iṇuk ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluaqhuni?” ¹⁶ Jesús kiugai, “Iḡisauttutiga uvamniqnisaunḡitchuq aglaan Agaayyutmiṇ tuyuḡirimniṇ. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqagumi maliguglugu Agaayyutim pisulḥa ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqniqsaukmagaan naagaqaa uvamniqnisaukmagaan. ¹⁸ Iṇuk nipiqaqtuaq iṇmiguḡhiṇaq piṇṇaṇniagaqtuq kamagitchiuhiksraḡmiṇik. Aglaan taamna kamaṇaqtitchiruaq tuyuḡirimiṇik ilumutuuruq, ilaani piitchuq taṇiḡilaq. ¹⁹ Moses-ḡumliumaa qaitchitchaṇsri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniṇ maligutaksrapayaq tupiḡiḡitchaa. Suvaata tuqqutchumavisitṇa?” ²⁰ Iṇugiaktuat kiugaat, “Ilvich tuunḡaqtuqatutin! Kia tuqqutchukpatin?” ²¹ Jesús kiugai, “Atautchimik quviḡnaqtuamik savaaqaqama, iluqasri quviḡusruutigigiksi. ²² Moses-ḡum tiliṇigaasri iḡṇaurasri nalunaitḡutchiquplugich. Nalunaitḡutchiqsauviksraṇat nukatpiagruich uvlug nalaurretupman miṇḡuiqsiagviḡmun nalunaitḡutchiqsuurusri miṇḡuiqsiagviḡmi. Uvvasuli, taamna tillisiṇ aullaḡniṇḡitchaluaqmiuq Moses-miṇ aglaan sivulliapsitṇiṇ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiagruk nalunaitḡutchikkautlaniqpan Jew-ḡuruat miṇḡuiqsiagviatni, Moses-ḡum maligutaksraṇa navigunḡillugu, suvaatami uumisuutivisitṇa iṇuḡmik iḡuaqsiḡkaiṇiḡluṇa Jew-ḡuruat miṇḡuiqsiagviatni? ²⁴ Atanniqsuiṇasri sagvirautigulḡhiṇaq qiṇṇaḡhiṇakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunḡaruakun.”

Jesús Christ-ḡuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilaṇich nipliḡniqsut, “Imṇaunḡitchaluaqpa iṇuk ipchua tuqqutchukkanat? ²⁶ Aasrii maaniittuq! Ilaa uqautriruq sagviqhuni. Naagauvva nalliatunniṇ akitṇaṇḡitchaat. Ipchua sivulliuqtit kaṇiqsiṇḡitchaluaqpatruṇ Christ-ḡuniḡlugu? ²⁷ Aglaan Christ agḡiqpan, kia-unniṇ ilisimayumiṇaitchaa nakitṇaqtaulḥa. Naagauvva ilisimagikput uuma iṇuum kisunḡnik aṇayuqaaqalḥa.” ²⁸ Jesús ilisautriṇiḡmiṇi Jew-ḡuruat agaayyuvikpaṇatni nipliḡniqsuq nipitusripluni, “Iḡipsi ilitchiḡipiagaluqpsitṇa? Kaṇiqsivisiunḡ nakitṇaqtautilaaga? Uvaṇa agḡiḡitchuṇa uvapkuṇaq, aglaan tuyuḡiriga ilumutuuruq. Iḡipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniṇ agḡiḡluṇa, aasriṇ Ilaan tuyuḡipluṇa.” ³⁰ Tamatkuaguṇuq iṇuich tiguyumagaluaḡniḡaat, aglaan kia-unniṇ tigunḡiṇṇiḡaa takku Ilaan tigukkauviksraṇa tikitmaṇḡitluni. ³¹ Iṇugiakpauraqtuq ukpiqsriṇiḡsut Ilaanik, aasrii nipliḡhutiṇ, “Taimṇa Christ agḡiḡumi, quviḡnatluktuanik savaanik iṇiḡtaqagisiva uuma iṇuum iṇiḡtaniṇiṇ?”

Tiḡurit Tiliraurret Tiḡutquplugu Jesús

³² Pharisee-ḡuruat tusraa'amisigik, iṇugiaktuat isivruaḡutiquaqtuq ilaanik, ilinḡich piqasriḡhutiṇ qauḡliṇich agaayuliqsiniḡ tuyuqagṇiḡsut qaunaksrinik tigutaaquplugu Jesús. ³³ Jesús nipliḡniqsuq, “Uvaṇa nayuqtaullapsaagaluagupsi aullaḡisiruṇa Ilaanun tuyuḡirimnun. ³⁴ Iḡipsi pakiaqsigisigipsitṇa, aglaan paqitchumiṇaitchipsitṇa, aasriṇ irviksramnun tikitchumiṇaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-ḡuruat uqaaqsiḡḡiṇiḡsut iṇmiknun, “Napmuṇniappa una iṇuk uvaptiknun paqitchu-

miñaiññiva? Ilaa aullaǵniaqpa Jew-ḡunǵitchuat nunaaqqiatnun, Jew-ḡuruat iñu-
uniaǵviatnun ilisautityaǵlugich Jew-ḡunǵitchuat? ³⁶ Uvvatakku nipliǵsuq, ‘Iłpsi
pakikkisigaluǵipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña.’ Nipliǵsuqsuli, ‘Irviksram-
nun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuñji Iñuunaqtuam Imǵum

³⁷ Niǵiqpagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaunǵuniǵsuq. Taavrumani uvlumi Je-
sus qichaǵhuni nipliǵniǵsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imiǵukkumi utlautiluni
uvaḡnun imiǵli. ³⁸ Atriługu aglausimaruat uqalḡich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiǵsriq-
pan uvapkun imǵa suvliktuaǵuǵniaqtuq silatmun uummataaniñ.” ³⁹ Taatnaiłiplugu
Jesus-ḡum uqatutiniǵaa Ipqitchuaq Irrusriq akuqtuǵniakkaḡat ukpiǵsriuat ilaanik.
Tarani taatnałḡhani Ipqitchuaq Irrusriq aatchuutaumaitłunisuli, takku Jesus utiqsi-
maitłunisuli pakmuḡa qilaḡmun.

Atingirrun Iñuñni

⁴⁰ Iñugiaktuam iñuum tusraa'amitruḡ Jesus-ḡum uqalḡi nipliǵniǵsut, “Una
tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ Ilañiłli niplianiǵsut, “Christ-
ḡuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnaǵniǵsut, “Christ agǵiḡu-
miñaitchuq Galilee-miñ. ⁴² Agaayyutim uqalḡich aglausimaruat itnaqtut Christ
kiñuviagigisiñiplugu David-mun, suli anigisiñiplugu Bethlehem-mi nunaaqqiani
David-ḡum.” ⁴³ Taatnaqhutiḡ iǵluguiksinniǵsut iñugiaktuat piqusriqhutiḡ ilaanik.
⁴⁴ Ilañisa tiguyumagaluǵniǵaat aglaan kia-unniñ tiguḡniññiǵaa.

Ukpiǵsriñǵiłḡhat Jew-ḡuruat Qaukłiich

⁴⁵ Qaunaksrit utiǵniǵsut qaukłiñich agaayuliǵsinun suli Pharisee-ḡuruanun. Taap-
kua apiǵsruǵniǵaich, “Suvaata uvuḡautiḡitpisiuḡ?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniǵaich,
“Uvagut tusraavaaluktugut iñuḡmik taatna uqalgutigiruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ḡuruat
nipliłǵiñniǵsut, “Iłpsi kinnipchanǵitchaluaqpisi? ⁴⁸ Iłitchuǵimaitpisiuḡ nalliata
sivulliuqtipsa suli Pharisee-ḡuruat ukpiǵsriñǵiłḡhat Ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugaagruich
kisimiḡ ukpiǵiǵaat. Tamatkua iñuich kañiqsimmataitchut maligutaksranik Moses-
kun. Taatnaqhutiḡ suksraunǵisauyumaatut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq ilauniǵsuq taap-
kunani qaukłiñi suli Pharisee-ḡuruani. Taamna qiniǵiaqtuaq Jesus-mik sivuani,
aasrii nipliǵniǵsuq, ⁵¹ “Maligutaksraǵikkaptiḡun atanniipkatłaitchaatigut iñuḡmik
tusraagaluqnaḡu naagaqaa iłitchuǵigaluqnaḡu sumik pisilaḡa.” ⁵² Taapkua ilaiñ
kiuniǵaat, “Uvva, Galilee-ǵmiuḡupmivich? Iłitchuǵimaiñniqpiuḡ uqalḡich aglausi-
maruat? Iłisaǵlugich aasriiñ kañiqsigisiǵiñ sivuniksriqirit agǵiñǵaqsimaiłḡhat Galilee-
miñ.”

Aǵnam Anukkaułḡha Sayuḡalikuḡ

⁵³ [Tarani iluqatiḡ aḡi]laaǵniǵsut,

8 aglaali Jesus utlautiniǵsuq iñǵiuramun atiliḡmun Olives-mik. ² Uvlaakua-
ḡun uvlaatchaurami Jesus utlautilǵiñniǵsuq Jew-ḡuruat agaayyuvikpaḡat-
nun. Iñuich iñugiakpauraqtuat kattiviǵilǵiñniǵaat. Aasrii aquvitluni ilisauti-
aqsilǵiñniǵai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ḡuruat tikiutriñniǵsut aǵnamik anukkau-
ruamik sayuḡalikuḡ aasrii iluqaisa sivuǵaatnun qichaqtitlugu. ⁴ Jesus-mun ni-
pliǵniǵsut, “Iłisautrii! Una aǵnaq anukkauḡuq sayuḡalikuḡ. ⁵ Uvagut maligutak-

sriusriaptikni Moses-ŋum tillisiqakkaŋatigut taatnasriq aġnaq iyaġaŋnik miġuq-tuġlugu tuqquataksrauplugu. Qanuġli una aġnaq nipliutiginayaqpiuŋ?” ⁶Taat-naġniġaat Jesus pitchaqlugu ilinich piqaġukkalaqhutiŋ aġvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglaŋniqsuq argaŋmiñik. ⁷Taapkua apiqsruqtaqtu-iñaasipmata, Jesus qichaqhuni nipliutiniġai, “Nallipsi killuqsasqsimaitchuam sivulliuluni iyaġaŋmik miġuqsaaqqaagliuŋ.” ⁸Taatnaqqaahuni sikitluni nunamun aglaaqsilġiñniqsuq. ⁹Taamna tusraa'amitruŋ, taapkua iluqatiŋ aullaġniqsut ataus-riuttaaqhutiŋ aullaġniiplutiŋ utuqqautluŋniġmikniñ, Jesus kisiŋuquġlugu aġnaġlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰Qichatqikhuni nipliutiniġaa aġnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqquataksraġuġnivatin?” ¹¹Aġnam kiuniġaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchuŋa.” Jesus nipliutigaa, “Uvaŋaptuuq tuqquataksraġuġumiñaitchikpiñ. Aullaħhiñaġuqtutin aglaan killuqsatqisruŋaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹²Jesus-ŋum iñuih nipliutitqinġiġai, “Qaumaksrauruŋa nunam iñuiñun. Kisu-payaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taatnaġuni iñu-uniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.” ¹³Pharisee-ŋuruat kiuniġaat, “Ilvich ilisi-marriqsimarutin ilipniħhiñaq, taatnaqlugu ilumutuugilguitchikput. Sumun atuġu-miñaitchuq taamna.” ¹⁴Jesus kiugai, “Taatniingitchuq. Uqautigigaluannjaġma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullaġniaqtılaaga. Ilipsi ilisimanġitchiksi nakiñ agġiqsilaaga unniiñ nap-muŋniaqtılaaga. ¹⁵Ilipsi atanniqsuiraqtusri iñuħhiñauħikun, atannigviagautaitchuŋa kimun-unniñ. ¹⁶Aglaan atanniiruksrauniġuma atanniutiksraġa ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima ingitchuŋa, aglaan Aapauruam tuyuġirima piqasriq-suġaana. ¹⁷Aglausimaruq maligutaksriusriapsitni malġuulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginiqlugu. ¹⁸Uvaŋa uvamnik ilisimarriqsimaaqtuŋa suli Aa-pam tuyuġirima ilisimarriqsimaaqmigaana.” ¹⁹Tamatkua apiqsruġniġaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalun. Ilisimanigupsitña, Aapagap-tuuq ilisimanayaġiksi.” ²⁰Jesus-ŋum taatnaġniġai tarani Jew-ŋuruat agaayyuvikpaŋatni iliraqagvigiplugu pivigikkaŋatni. Aglaan nalliataunniñ tigunġiñniġaa, takku tuqquatauviksraŋa tikiumanġitluni.

Jesus-ŋum Ilumutuuruuqutħa

²¹Jesus nipliutitqinġiġai, “Uvaŋa aullaqsagumaruŋa. Pakiaqsigisigaluagipsitña, aglaan tuqugisirusri killuunŋapsi natqiguttusriaqanġitchupsi. Atlaŋunġillusri, aullalguyuminiñaitchusri aullaġviginiakkamnun.” ²²Jew-ŋuruat nipliġniqsut, “Qanuqpa una, naaga iŋmiñik tuqunniappa? Takku niqliqsuq, ‘Aullaġumiñaitchusri aullaġviginiakkamnun.’” ²³Jesus kiugai, “Ilipsi maakŋaqtaurusri, aglaan pakmakŋaqtaurusri. Ilipsi agġiqsaunŋurusri marrumakŋa nunamiñ, aglaan nunamiqnisaunġitchuŋa. ²⁴Taatnaqhusri uqautigipsi killuliqiraunŋapsi tuqugisiñiplusri. Tuqugisipiaqtusri killuliqiraunŋapsi ukpiginġisuaġupsiuŋ ilaauutilaaga.” ²⁵Taapkua apiqsruġniġaat, “Kisuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullaġniisaqqaapiħhaniñ uqautigaluagipsi kisuutilaamnik. ²⁶Iñuġiaktuatigun nipliġluŋa isilġigumiñaġaluagipsi. Uvaŋa nipiqaqtuŋa nunam iñuiñun tusraakħhiñamnik Ilaaniñ tuyuġirimniñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷Tamatkua kaŋiqsiñġiñniġaat uqautrisilaqtin Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸Taatnaqluġich

Jesus nipliutiliññigai, “Iñuum Igñiña kivanikkupsiuñ, ilitchuǵipmilugulu pigisigiksi ilaanutilaaga, suli iniqtaqaqtangihiga uvapkuiñaq aglaan nipiqañiga Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyuǵiriga uvamni piqatauruq, Ilaan kisivripchangitchaana, takku ataramik quyalimaagiga.” ³⁰ Iñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut Ilaanik.

Qitungai Abraham

³¹ Taatnaqñugich Jesus nipliutiniñgai Jew-ñuruat ukpiqsriuat ilaanic, “Ilipsi ilisauttutitka tupigituiñaǵupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiǵipsi. ³² Ilumutuuruuq ilitchuǵiniǵigiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³ Taapkua kiuniñaat, “Uvagut Abraham-ñum kiñuviaǵigaatigut. Kimununniñ savaktaǵrumaitchugut. Uvvami qanuqpich niqliqavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna.” ³⁴ Jesus nipliutiniñgai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq killuqsaqtaqtuaq savaktaǵruliutraqtuq killuǵmun. ³⁵ Savaktaǵrugli nayuutitlaitchuq anayuqaagiiñi ataramik, aglaan igñiǵuruuq nayuutiraqtuq. ³⁶ Ilipsi Agaayyutim Igñiñan patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilisimagiga Abraham-mun kiñuviaǵihigisi, naagasuli tuqurviksraqsuǵipsitña, takku akuqtuumangitlugu ilisauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtuñ Aapama qñiñqitananik uvamnun, aasriili iniqtaqaqatursi Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiuniñaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ñum kiuniñgai, “Ilipsi ilumun Abraham-ñum qitungaǵikpasri, savaaqaǵayaqtursi ilaatun. ⁴⁰ Naaǵauvva tuqurviksraqsuǵipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamanik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹ Ilipsi savaaqaqtursi Aapagikkapsi savaanñik.” Tamatkua kiuniñaat, “Uvagut aapailaunǵitchugut. Aapa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuunǵaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqaǵupsi piqpaginayaǵipsitña, takku agǵiqsaunuruña Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluña agǵiñgitchuñ uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyuǵipluñ. ⁴³ Suvaata kanjitsitlaitpisiuñ uqañiga? Ilipsi naalaǵniyummatiqanǵitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunǵaum aapagikkapsi qitungaǵi-plusri aasrii maligutchiyumaruñuplusri aapagikkapsi kimmutaiñik. Aullaǵni-isaqqaapiañhaninǵlaan ilaa tuqutqchiruuruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tuñaanun ilumutuulhum ilaa piitluni ilumutuuruamik inmiñi. Uqaqami saglumik iniqtaqaqatutq takku sagluturuñupluni, sagluuqtuañipayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaña ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpiǵiñgitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaunniñ niplilguitchuq uvapkun ilumutuǵuǵlugu killuuruñuniluñ? Uvvami uqauti'apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpiǵisrunǵitpisitña? ⁴⁷ Iñuum agǵiqsuam Agaayyutmiñ naalaǵniǵai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayutiñiqsaunǵitlusri naalaǵniyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ñuruat kiuniñaat Jesus, “Uvagut nalauttugut niqliqapta ilvich Samaria-ǵmiuniplutin suli tuunǵaqtuqaqhutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniñgai, “Uvaña tuunǵaqtuqañgitchuñ. Aapaga kamagikkaǵigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. ⁵⁰ Pakkiagǵiñgitchiga kamagikkauñiksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiagigaa kamañqitauñiksraq, aasrii ilaa atañguruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi,

kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaipiaqtuq.” ⁵² Jew-ɲuruat kiuniḡaat, “Pakma nalupqigingigikput tuunḡaqtatqahni. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaipiaḡniplugu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaagtuaq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniappañmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuinaq kamakkutiqaḡ-niaḡuma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuḡa, taavrumiḡa ilipsi Agaayyutiginitchapsitnik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitchuḡianiksimaitchiksi, aglaan uvaḡa ilisimagiḡa Agaayyun. Uqaḡuma ilaa naluniḡugu sagluturuḡuniaqtuḡa ilipsisun. Aglaan ilisimallapiagiḡa aasriiñ uqalḡa tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ɲum sivulliapsi ukpiqsiḡimigun kapiqsiplugu agḡiḡisiḡiḡa nunamun quviatchautigikkana suli qiniḡummiuḡugu taimña uvluḡa. Arguaqqutailḡapiaḡugu agḡiḡisiḡiḡa ilaa quvi-asruktuq.” ⁵⁷ Jew-ɲuruat kiuniḡaat, “Malḡukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasriiñ qiniḡsimaniviuḡ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñ Abraham-ɲum aniḡiksraḡan, inḡaniktuna.” ⁵⁹ Tamatkua tigusiḡniḡsut iyaganiḡ mḡuqtuḡukḡugu, aglaan Jesus iriḡniḡsuq aasriiñ anipluni Jew-ɲuruat agaayyuvikpanatniñ.

Jesus-ɲum Iḡaqsigaa Aḡun Ayaḡaruḡa Aniḡimniñaglaan

9 Jesus pisruksaḡimniñ qiniḡniḡsuq aḡutmik ayaḡaniḡsuamik aniḡataḡimniñaglaan. ² Malḡuaḡtaiñ apiqsruḡniḡaat, “Ilisautrii! Kia killuqsautaan aniḡhaniñ ayaḡapkaḡniḡpaun? Ilaan naagaqaa aḡayuqaakkiñ killuqsautaaḡnik?” ³ Jesus-ɲum kiugai, “Taavruma ayaḡalḡa kaḡiqangitchuq ilaan killuqsalḡhanun unniiñ aḡayuqaakkiñ killuqsalḡhaknun. Ayaḡaruḡ Agaayyutim saḡḡia qiniḡnaḡtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaḡiraksraḡigikput sivutmun piyumiḡnaḡptikni. Unnuḡa tikiñḡiaqtuq, kia-unniñ savagvigiyumiñaisaḡa. ⁵ Uvaḡa maani nunami innamni qaumaksrauruna nunam iñuiñun.” ⁶ Taatnaaniḡkami Jesus-ɲum tivvuaḡhuni nunamun akurrutiniḡaa maḡḡamun, aasriiñ nanukḡugik maḡḡamik taavruma aḡutum irrak, ⁷ nipliutiḡugu, “Aullaḡutin iḡḡuḡiaḡuḡ kigiñan narvauranaḡun Siloam.” (Taamnaguuq mumiutiqaḡtuḡa Tuyuuḡimik.) Taamna aḡun aullaḡhuni, kigiñni iḡḡuḡiaḡamiḡ utiḡniḡsuq qiniḡlasriḡluni. ⁸ Iñuuniaḡataiñ suli tamatkua qiniḡtikaḡniñ inḡularaupman apiqsruḡtautiaḡsiñiḡsut, “Unauvva taimñaunḡitpa aḡun aḡuppiḡluni inḡulayuk?” ⁹ Iḡaniḡa taivrumiḡaunḡaat. Iḡaniḡli nipliḡniḡsut, “Qaḡaa! Taivrumiḡaunḡitchuq, taatnatun qiniḡaḡsiñiaqtuq.” Taamna aḡun inḡmiñik nipliḡniḡsuq, “Taimñaauruna.” ¹⁰ Tamatkua apiqsruḡniḡaat, “Qanuḡhutinmi qiniḡlasriḡkkaḡavich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atiqaqtuam Jesus-mik irrakka maḡatlamik nanuḡqaḡḡugik aasriiñ tiligaḡa Siloam-mun iḡḡuḡiaḡuplugu kigiñaga. Tarra aullaḡtuḡa, aasriiñ iḡḡuḡsaḡḡuḡqaḡtuḡa qiniḡlasriḡruḡa.” ¹² Taapḡua apiqsruḡniḡaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniḡai, “Naluruḡa.”

Pharisee-ɲuruat Apiqsruḡtuḡaa Iḡaqsikkaauruḡa

¹³ Tamatkua taamna aḡun qiniḡlaisimaruaḡ aullaḡtiniḡaat Pharisee-ɲuruanun. ¹⁴ Tamannaguuq uvluḡ Jesus-ɲum maḡatlamik nanukḡugik aḡutum irrak piḡḡa qiniḡ-lasritquplugu Jew-ɲuruat miḡuiḡsiaḡviginḡaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ɲuruat apiqs-rulḡiñḡniḡaat qanuḡhuni qiniḡlasriḡpmaḡaan. Aasrii uḡautiniḡai, “Taivruma maḡatla-

tiqlugik irrakka, igguqapku kigiñağa pakma qiniitlasriruņa.” ¹⁶ Pharisee-ḡuruatguuq ilaṇich nipliḡniqsut, “Taimña iṇuk taatnaiḡlugu iṇiḡtaqaqtuaq Agaayyut-miqnisaunḡiṇniqsuq, takku atuqtaksraq minguiqsiagvikun tupikkutaiṇiḡaa.” Atlatli nipliḡniqsut, “Qanuḡunimi iṇuk killuliqirauruaq iṇiḡtaqatlagisiva taatnatchiṇik quvinqaqtuamik savaanik?” Taapkua igluḡiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-ḡuruat apiqsrutqilḡiṇniḡaat taamna aṇun, “Qanuḡli nipliutigitlanayaqpuiṇ ilaa qiniitlasripkaḡniplutin?” Taavruma kiuniḡai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸ Jew-ḡuruat ukpiqquḡtaḡumangiṇniḡaat qiniitlaiḡmiṇiṇ qiniitlasriḡha. Kiisaimma tuqluqpaich taavruma aṇutim aṇayuqaak. ¹⁹ Iliṇisa apiqsruḡniḡaich, “Una iḡniḡivitchu? Nipliutigitlavitchu animaiḡha ayaunapluni? Qanuḡunimi qiniitlasriva pakma?” ²⁰ Aṇayuqaakkiṇ kiuniḡaich, “Uvaguk iḡisimagikpuk ilaa iḡniḡikkaqpuḡ sul iḡisimagikpuk aniḡmiṇiṇaḡlaan ayaunaiḡha. ²¹ Aglaan nalugikpuk qanuḡhuni pakma qiniitlasriḡha, naagaqaa nalugikpuk kimun qiniitlasripchaiḡha. Ilaa iṇuguaniksimaagtug sul kiggutitlasrimaagtug iṇmiṇun. Apiqsruqtaqsiuṇ.” ²² Aṇayuqaanuruak taatna nipliḡniqsuk iqsikkutiqaḡhutik Jew-ḡuruanun, takku sivunnianiksimaagtut kia iṇuum nalupqinaḡlugu uqagikpagu Jesus Christ-ḡuniḡlugu anitkisiḡlugu katraḡviṇmikniṇ. ²³ Taatnaḡhutik taapkuak aṇayuqaanuruak nipliḡniqsuk, “Ilaa iṇuguaniksimaaruq, apiqsruqtaqsiuṇ!”

²⁴ Tugliḡiḡlugu tuqluḡiṇniḡaat iṇmiknun taimña aṇun animaruq ayaunapluni aasriṇ nipliutiḡlugu, “Agaayyutim sivuḡaani akiqsruḡiṇ iḡumutun uqagisiḡḡap-kun. Uvagut iḡitchuḡigikput taimña uisitin killuliqirauḡha.” ²⁵ Taavruma kiuniḡai, “Ilaan qanusriḡḡha nalugiga. Atausriḡ iḡisimagiga, uvaṇa ayaunagaluagtuaḡami pakma qiniitlasriruņa.” ²⁶ Taapkua apiqsrutqilḡiṇniḡaat, “Qanusriḡaḡhutin qiniitlasripkaq-patin?” ²⁷ Kiuniḡai, “Uqautianikkaluagipsi aglaan naalaḡnisunḡitchusri. Suvaatami tusraatqiguasḡiḡtisiuṇ? Naaga maliguaqsiutisrukpsi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniḡaat uqaniḡluutiḡlugu, “Ilvich taivruma maliguaqtigiliutigaatin. Uvagut Moses-ḡum pigigaatigut. ²⁹ Iḡisimagikput Agaayyutmun uqautruḡḡha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iṇuk nakiṇ agḡiqsilaṇa.” ³⁰ Taavruma aṇutim kiuniḡai, “Atlayuagṇarruḡtugalukkut nalunikapsiṇ nakitṇaqtaiḡḡhagun, aglaan qiniitlasripkaḡaṇa. ³¹ Iḡisimagikput, Agaayyutim naalaḡnitḡaiḡha killuuruanun, aglaan naalaḡniraḡigai kamagirini sul tupiksriuat pisuḡmiṇik. ³² Nunam aullaḡni-saḡataḡhaniṇ tusraanḡaqsimaitchut iṇuṇmik qiniitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iṇuk agḡiqsuṇuḡluni Agaayyutmiṇ pigumi avataa-gun sumik iṇiḡtaqalḡuyumiṇaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguḡḡuṇniḡaat, “Anima-galuagtutin killukun iṇukkuksaanuḡlutiṇlu aglaan iḡisautniagaqsisivisigut?” Taat-naqqaḡḡlugu iliṇisa aninniḡaat katraḡviṇmiṇ.

Irrutchikun Qiniitlaiḡludiḡ

³⁵ Jesus tusraaniḡaa ilaa aninniḡlugu. Paqitnamiṇ nipliutiniḡaa, “Ukpigiviṇuḡ Iḡniḡa iṇuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniḡaa, “Uqautiṇṇa kisuutilaṇanik. Uvaṇali ukpigiṇyumiḡiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ilvich qiniianiksimaagḡiṇ, sul iḡaṇu-ruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniḡ! Uvaṇa ukpigiḡikpiṇ,” taamna nipliḡniqsuq, aas-rii sitquḡhuni sivuḡaanun Jesus-ḡum. ³⁹ Jesus nipliḡniqsuq, “Agḡiḡniḡsuṇa nuna-mun pisigiplugu atanniḡsuḡiḡksraq, ayaunaruat qiniitlasripkaḡlugich, sul qiniit-lanasrugiruat ayaupkaḡiaḡlugich.” ⁴⁰ Iḡaṇisaguḡ Pharisee-ḡuruat tarani ittuat tus-raa'amitruṇ taatna nipliḡman apiqsruḡniḡaat, “Uvaguttuuq qiniitlaiḡchuagivisigut?”

⁴¹ Jesus-ñum kiugai, “Iłipsi qinĩtlaitchupsi killuutainĩñağaluaqtusri, aglaan qinĩtlaruagĩplusri ilipsitĩnik killuutiqağugaaqtusri.”

Atrikusraun Ipnaiqağvikun

10 Iłumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiqağvium talua-gun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglinĩniaqtauruq ivayaqtuqtauplunilu. ² Aglaan isiğaqtuag talukun ipnaich munaqsrigirağigaa. ³ Taluliqirim taluiğutiragigaa. Ipnaiich tusaraagigaa nipaa tuqługaqmatin atigĩmiktigun, aasrii ilaan annisirağigai. ⁴ Annisianikamigich sivulliugağigai aasrii ipnaich malikługu nipaa ilisimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutritłaitchut, aglaan qimagağigaa nipaa ilisimangitługu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinĩisa kanjĩsĩñĩñĩñaat sumik uqautitilaaqtin.

Jesus Nakuuruaq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqinĩñgai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaña taluuruñga ipnaini. ⁸ Atlakauplutin sivumni tikiaruat iluqatin tiglinĩniaqtaurut ivayaqtuqtauplutinlu aglaan ipnaich naalağnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvaña taluuruñga. Kisupayaaq isiğumi uvapkun anniqsuğisiruq; ilaa isigtuni naagaqaa aniruni paqittagñaqtuq niqiksraq. ¹⁰ Tiglinĩniaqti tikitchaqtuq kisanik tigligiaqhuni tuqqutchityaqhuni unniĩn piyaqquqtaityaqhuni. Uvañali aggiqsuñga tamatkua iñuich iñuuhĩgmik piñĩñaquplugich inuñailłapiagługu.

¹¹ “Uvaña munaqsriłłautagaatñga ipnaich. Munaqsriq nakuuruaq tuquyummatiqatuq ipnainik piquisrĩguni. ¹² Akiñĩñañniaqtim munaqsriñungitchua ipnaich pigingitchai. Unitługich qimagaqtuq qinĩqami amaqqumik aggiaqsiruumik. Amaqqumaasrii kinmaqlugich siamitkaqsiplugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiñĩñañniaqti iñuk qimagaqtuq akiñĩñañniaqtauhĩñatigĩmĩgun. Suksrağingitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaña ipnaich munaqsraat nakuuruaq. Iłisimmaagĩtka ipnaitka sulĩ ilinĩisa uvaña. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimałha uvamnĩk, uvañaptuuq Aapa ilisimaga. Uvaña piyummatiqagĩga tuquhiksrağa piqutigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsrivinĩmi uvanĩingitchuat. Tikiutraksrağitmigĩtka, aasriiĩ naalağniĩñağaat nipiga. Tarra atautchiiñağugĩniaqtut ipnaich sulĩ munaqsrii atautchiiñamik. ¹⁷ Aapam piqpagigaaña tuqqutriyumałłapkun piquisriğłuna iñunĩk, aasriiĩ tuqqutaunankkuma iñugutqikkiłhitchuñga. ¹⁸ Kia-unniĩn tuqqutchumiñaitchaaña nunurilũña. Uvapkuiñaq qaisağigĩga pisułłapkun, qaiłhĩñaagĩplugu sulĩ satułhĩñaagĩplugu. Taamna tillisiağikkaga Aapaaniĩn atuqugĩga.”

¹⁹ Tarani Jew-ñuruat atingĩlgiñĩnĩqsut piquisriqhutiñ tamatkuniña uqauttutiniñk. ²⁰ Iñugiaktuat niplianiqsut, “Ilaa tuungağmĩk piqağniqsuq, kinniqiruq. Suvaata naalakpisiuñ?” ²¹ Atlatli niplianiqsut, “Iñuk tuungaqtalik uqağumiñaitchuq taatna. Qanuğuni tuungaqtalik qinĩtlasripkaisivisigut? Iłumutun uqauttutigut, Ilvich Christ-ñuvich?”

Jew-ñuruat Ayaiłhat Jesus-mik

²² Iłgiñĩnĩqsuq nigĩqpavĩkaaq Jerusalem-mi. Itqauttutiginĩga Jew-ñuruat agaayyuvikpañat anmalgitqikman taimani qaayugĩnainĩkmagich. ²³ Jesus pisruksaagĩnĩqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni Solomon-ñum Quliğutaanik taggisilĩmĩ. ²⁴ Aasriiĩ Jew-ñuruat avataanun kati'aminĩ nipliutiniñaat, “Qanutun taktigiruumi naliğutitchaaqsivisigut? Iłumutun uqauttutigut, Ilvich Christ-ñuvich?”

²⁵ Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpiginitchipsitña. Savaat iniqtagikkagma Aapaa sanjiqutaagun uqautigigaatja. ²⁶ Aglaan ukpiginitchipsitña atakkii ipnaigingitlusri. ²⁷ Uvaŋa ipnaima nipiga naalagagigaat, uvaŋa ilisimaplugich, ilinjisa malikluŋa. ²⁸ Inuuligmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinjich tuquyumiñaiqlugitunniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchai uvaŋniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiñjanikkaŋa uvaŋnun kamanatluktug iluqaaniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalu atausriuruguk.”

³¹ Jew-ŋuruat iyaŋaŋnik tigusritqilgiñniqsut miŋluuguklugu. ³² Jesus nipliutiniŋai, “Sivuqqapsitñi uvaŋa savaaqaqtuami inugiaktuanik savaallautanik Aapam uvaŋnun iniqtagitqukkaniñik, nalliatigun tamatkua miŋluqtugukpisiñña?”

³³ Jew-ŋuruat kiuniŋaat, “Savaallautatigun miŋluqtugunŋitchiptiŋi, aglaan sagluuqtuagutiqaŋlapkun, takku inuŋhiñaugaluaqhutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maliŋutaksraŋikkapsitñi aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliŋniqsuq, ilipsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kaŋiqsimagivut uqaŋhich aglausimaruat ilumutuugisilhat taimuŋa. Agaayyutim taiñiŋai agaayyutunik taipchua inuich akuqtuiruat uqaŋigmiñik. ³⁶ Uvaŋali tigusriagipluŋa Aapam tuyugikkagigaŋa nunam inuiñun, qanuqhusrimi nipliavisi saglupluŋa uqaŋniŋluutigiñiplugu Agaayyun nipliŋama iŋniŋinipluŋa Agaayyutmun. ³⁷ Ukpiginuŋa savaaqaŋgitchuma Aapaa savaaŋniñik, ³⁸ aglaan savaaŋinigupkich, ukpiginitchialuagupsitñaunniñ, savaaŋikkatka ukpigiŋaksraŋigisri. Taatnaŋupsiuŋ kaŋiqsiñiaqtusri nalupqisrunigilusri Aapam uvamniitilaananiŋ suli uvaŋa Aapamniitilaamnik.” ³⁹ Taapkuaguq tiguyumatqiaqsiŋiñniŋaat aglaan annalgiñniqsuq ilinjisa arganjitñiñ.

⁴⁰ Jesus utilgiñniqsuq Jordan kuuk ikaaqlugu taivruma John paptaaŋivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Inugiaktuat inuich tikiagaqsiñiŋaat avatmun itnaqhutin, “John taimña iniqtaqaŋgitchaluaqtuq quvinaqtuanik aglaan uqauttutipayaŋa uumuuna inukun ilumutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutin inugiaktuan inuum ukpiginigaa Jesus.

Lazarus-ŋum Tuquŋha

11 Inuk Bethany-mi inuuniaqtuq atiqauqtuq Lazarus-mik atniŋñaliŋniqsuq. Taamna Bethany nunaqqiuraq nukagiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguq Mary taimña kuviriruaq tipraŋiksauŋmik Atanŋum isigaiñun aasrii allaqlugich nutchamiñik. Taavruma anjtnunŋa Lazarus atniŋñaliŋniqsuq. ³ Nukagiik aŋnak tuyuqaŋniqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaqlugu, “Ataniiq, ilau-raannan piqpagikkan atniŋñaliqsuq.” ⁴ Jesus tusraa'ami nipliŋsuq, “Taamna atniŋñaq isruqaŋgitchuq tuquŋigmun. Atuummigiŋisruq kamagikkauŋiksraŋanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iŋniŋa kamanaqsikkautquplugu taavrumuuna atniŋñakun.” ⁵ Jesus-ŋum piqpagigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa'amiuŋ Lazarus atniŋñagniplugu, irvinimiñi ituallapsaagniqsuq malŋuŋni uvlunni. ⁷ Tarakŋa maliŋuaqtini nipliutiniŋai, “Ki, utitqilŋakta Judea-mun!” ⁸ Maliŋuaqtañ kiuniŋaat, “Ilsautrii! Uvvaquyuuraqnaami Jew-ŋuruat iyaŋaŋnik miŋluqtuŋniagugaatin, utiŋñalgitpiñmi taamuŋa?” ⁹ Jesus nipliŋsuq, “Uvlum qaumanuŋa sassaqaŋgitpa qulit malŋuŋnik? Inuk uvlum qaumanuŋani igligumi putukkitchumiñaitchuq, atakkii qiniqlugu siqiniŋum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taaqtuami igligumi, putukkitkisiruq piilŋuni qaumamik.” ¹¹ Je-

sus taatnaqqaahugich nipliġniqsuq, “Ilauraaqput Lazarus siñiksaqtuq, aglaan iqi-iqsitchaqtuġniagiga.” ¹² Malġuaqtaiñ kiuniġaat, “Ataniiq, siñikkumi iħuaqsiñiaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuaq Lazarus tuqunipluġu. Taapkua isrumaniqsut uqaġas-rukniaghug siñiksapiaqtuam. ¹⁴ Jesus nipliutiniġai nalupqinaiqħuġu, “Lazarus tuquruq. ¹⁵ Aglaan piqutigiplusri, quyaruġa taamani inġiħħapkun, ukpiqrsisiñiqu-plusri pitħuġluġu. Utlagħlakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malġimik, nipliġniqsuq malġuaqtauatmiñun, “Ki! Iħisautrii, piqasriġħlakput! Uvagullu tuquqatigiyumigikput!”

Jesus Anġitqigviuruq Suli Iñuulħupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, iħitchuġiniġaa Lazarus iħuviqtaunaniksimapluġu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guug uñasriguni inġiñniqsuq Jerusalem-miñ. Sivisutilaaqagñiq-suq malġuktun mile-laksrayuñnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ħuruat iñugiaktuat agġiġniq-sut, Martha-lu Mary-lu qiniġiaqħuġik araqtuġiaqħuġik aniġauranjaknik tuqulħa-gun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiuñ Jesus agġiaqsipluġu anipluni paaġniġaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipliutigaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aniġauraga tuqunayaitchuq. ²² Aglaan iħisimagiga, pakmaunniñ Agaayyutim qaitchitħagaatin, qanusripayaamik inġiuvich inġmiñiñ.” ²³ Jesus-ħum nipliutigaa, “Aniġauran anipchakkaugisiruq.” ²⁴ Martha-m nipliutigaa, “Kaniqsimagiga Ilaan anipchakkaugisiħha aqulligmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-ħum nipliutigaa, “Uvaga anġitqigviuruġa suli iñuulħupluġa. Kisupayaaq tunħapluni ukpiqsriruq uvamnik iñuugisiruq tuquqagaluqtaunniñ. ²⁶ Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsriluni uvamnik tuquyumiñaiapiaqtuq. Taamna ukpiġiviuq?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpiġigiga Christ-ħuħiñ, Agaayyutim Iġniġiplutin, agġisuksrautauruq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaahuni utiġniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqħuqħuġu nalu-naitchipluni, “Iħisautri agġiġniqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuñ iġniqsrughuni paaġiaġniġaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñnaniksimaithuni nunaaqqimun aglaan itluni taivrumani Martha-m paaġiviani. ³¹ Jew-ħuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araqtuġniaghug qiniqamitruq makitluni aniaqsiliqman, isrumaniqsut iħuviġmun qiatyaaqsiñipluġu aasrii aniqasriqħuġu. ³² Mary-m tikitħuġu Jesus qiniqamiuñ isigaiñun punniqsuq nipliħuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aniġauraga tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guug qiniqamiuñ Mary kiñuvħuruq qiahluni tamatkualu Jew-ħuruat tuvaqataiñ qiaqasriqħuġu, ilaaptuuq iħuilluallapiagñiqsuq Irrutchiġmiñi iħunħutachkhuni. ³⁴ Apiqsrughniqsuq, “Napmunimma iħuviqpisuq?” Taapkua ki-unigaat, “Ataniiq! Maliguta qiniġiaġuñ!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruq. ³⁶ Jew-ħuruat qiniqamitruq nipliġniqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagñiqpaun!” ³⁷ Aglaali iħanjich nipliġniqsut, “Uvva uuma qiniħlasripchaitħaruam ayaunaruam irraknik tuqutħailiyumiñaiññayagñiqpaun Lazarus, amaġaa?”

Jesus-ħum Anipchaġaa Lazarus Tuqunħhaniñ

³⁸ Iħuilluallapiaghuni Jesus utlautiniqsuq iħuviġmun inillaksimaruumun sisitun it-tuamun talupluġu iyaġakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñiġai, “Iyaġak piiqsiuñ!” Martha nipliġniqsuq tuquruam aġnaunġa, “Ataniiq! Tipliġuñnaqsiruq. Sisamani uvluni iħuviq-tuajaniksimaruq.” ⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqquitiqaguvich

qiniġayaġniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.” ⁴¹ Tarakġa tamatkua iñuich iyaġak piiqmatruġ, Jesus aagluqhuni nipliġniġsuq, “Aapaan! Quyagikpiñ tusraaraġi'apġa. ⁴² Ilišimarunġa ataramik naalaġnigikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqaħħapkun uvamnik.” ⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuħuġniġsuq, “Lazarus, anniiñ!” ⁴⁴ Tuquġaruaq aniñiġsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiħħu kigiñanġalu. Jesus nipliutiniġai, “Qilġutaigħuġu aullaqtitchiunġ.”

Sivunniugun Tuqutchukħuġu Jesus

⁴⁵ Jew-ġuruaq iñugiaktuat Mary-muqattaqsimaruaq qiniġħuġu Jesus iñiqtanġa, turvigipluġu ukpiġiagutriñiġsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilanġich Jew-ġuruaq Pharisee-ġuruanun utiġniġsut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtanġanik. ⁴⁷ Taatnaqhutiġ Pharisee-ġuruaqlu qaukħiñħuġu agaayuliqsi kattutriñiġsut uqaqsittaaqtitchiriniġ uqaqatigiġukħutiġ itnaqhutiġ, “Qanuġisivisa quvinqnaqsipluġu savaanġigun taivruma iñuum iñiqtaiġun?” ⁴⁸ “Ilaatuutitchuptiġu taatna iñupayaam ukpiġiagutigisigaa. Aasriiħħi Rome-maġmiut qaukħiñich piyaqquġisigaat agaayyuvikpakput sul i nunaaqqiġput.” ⁴⁹ Taapkua ilanġarguuq atiqaqtuag Caiaphas-mik, qaukħiupluni agaayuliqsi tamarrumani ukiumi, nipliġniġsuq, “Kañiqsimailġataqtusri! ⁵⁰ Ilišimangitpisiunġ iħuatluħħa uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutauħħa piqusriġuni iñuġnik uumakġa iluqaġmi nunaaqqim piyaqqukkauħħaniñ?” ⁵¹ Taatnaguġuq nipliñiġniñiġsuq iñmiñiħħiñaq, aglaan qaukħiupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginiġaa Jesus-ġum tuqqutriħħisraġa Jew-ġuruanik, ⁵² taapkuniġaħħiñauñgitchuaq aglaan atausriġuqtitchitqiguni anayuaaġiisun iluqaitniġk siammayaaqsimaruanik ukpiqsriuanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutiġ tamarrumakġa uvlumiñaglaan Jew-ġuruaq qaukħiñich sivunniugniġsut, qanuġħuġu tuqquutchukħuġu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliġatqiniġniñiġsuq sagviħħuni Judea-mi. Aglaan aullaġniġsuq nunamun qanittuamun suviksraiħħaamun nunaaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutiġ maliguaqtiniħħu.

⁵⁵ Jew-ġuruaq niġiqpagvikaanġat tagġisigaqtuaq Apqusraaqtitauħħimik qalliñiġsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun niġiqpagvikaam sivuani itqanaiaġiaqhutiġ, qaayuġnaityaqħutiġ iñmiknik [maligħuġu maligutak-sraq]. ⁵⁶ Iñuich niġiuñniġsut Jesus-mik, Jew-ġuruaq agaayyuvikpañatnun kati'aminġ apiqsruqtautiplutiġ, “Qanuġħi isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautigisuknaitchuq niġiqpagvikaamun taavrumani.” ⁵⁷ Qaukħiñich agaayuliqsi Pharisee-ġuruaqlu tilir-iñiġsuat kia iñuum ilitchuġikpagu naniitilaanġa Jesus kilgutigitqupluġu ilinġisa tigusrukħuġu.

Jesus Tipraġiksakkauruq Bethany-mi

12 Itchaksrat uvlut sivuatni niġiqpagvikaam tagġisigaqtuam Apqusraaqti-tauħħimik Jesus utlautiniġsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniagvianun, taimħħa Jesus-ġum anipchakkana tuquħħimiñ. ² Nullautchiuġutiniġaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaħħuġu Jesus-mi niġġiviniñi. ³ Aasriiħħ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraġiksautmik kuvviqiniġai Jesus-ġum isigai, aasrii nutchamiñik allaħħuġich. Naimasruġnaqtuam tipraġiksautim immiġniġaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtaih ilanġat, Judas Iscariot, taimħħa tunisirauksraq Jesus-

mik, nipliḡñiqsuq, ⁵“Suvaata tipraḡiksaun tunikkaunḡitpa piñasrunun kavluutinun maninḡun, qaisauluniasriiñ inuqsraqtuanun?” ⁶Taatnaḡniqsuq pigaqatlulikuunḡilaaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqagviat akiyaḡikkani piksraqtuḡvigiraqnigaa. ⁷Jesus nipliqsuq, “Iłaksianagu aḡnaq! Ilaan pigiliuḡ ilakuni taivrumuḡa uvluanun iluviqtuaviksraḡma. ⁸Ilipsi ataramik piqaḡniaqtsuri inuqsraqtuanik iñuḡnik, aglaan nayuutiyumiñaitchuḡa ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Lazarus

⁹Iñugiaktuarguuq Jew-ḡuruat tusraaniḡaat Jesus ilha Bethany-mi aasriiñ taamuḡaqhutiḡ, pisigisruḡaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniḡiaḡuklugu, Jesus-ḡum anipkakkana tuquḡiḡmiñ. ¹⁰Taatnaqlugu qaukliḡich agaayuliqsit sivunni-uqmiiñiqsut tuqutchukluguḡptuuq Lazarus; ¹¹atakkii ilaa piqutigiḡplugu Jew-ḡuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiḡaich qaukliisḡ ukpiḡiaḡutriḡlutiḡ Jesus-mik.

Jesus-ḡum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹²Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlautiruat niḡiqpagvikaamun taggisiqaqtuag Apqusraaqtitauḡimik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun agḡiaqsiḡlugu. ¹³Ilinḡich Palm napaaqtuḡitiñiñ akiḡuksraqhutiḡ paagaqsiñiḡaat nipliaplutiḡ, “Hosanna. [Nangḡlakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piḡiutiqaḡliuḡ tikitchuaq piqusriḡhuni Ataniḡmik, *Psalm 118:25*,
26

Agaayyutim piḡiutiqaḡliuḡ Israel-aḡmiut Umialgat!”

¹⁴Jesus paqitluni natmaksḡivḡimik natmaksiaḡniqsuq uqaḡhich aglausimaruatun, itna,

¹⁵“Israel iñugikkanaḡsri, Iqsiḡasri!

Umialigikkapsi agḡiqiḡaasri, natmaksḡivium nuḡḡaḡani usriaḡsiaḡhuni.” *Zechariah 9:9*

¹⁶Tarani malḡuaḡtaiñ kanḡiqsiñiḡiñiḡaat taamna; aglaan Jesus anḡitqianikman pakmuḡaanikhuni, ilinḡisa itqaḡniḡaat aglausimaruaḡ uqaḡhum taatnaḡsimalha, suli itqaḡmigaat iñuich immiutiḡlhat taivrumuḡa uqauttutmun. ¹⁷Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluviḡmiñ tuquḡiḡmiñ anḡitqiksitman, tusraayugaaqtirrutiginiḡaat tamanna atuumaaniktuaq. ¹⁸Taatnaqhutiḡ iñugiaktuat Jesus paaḡniḡaat, atakkii tusraananiḡhutiḡ ilaa savaktilaananiḡ taavrumiḡa quviḡnaqtuamik. ¹⁹Pharisee-ḡuruatḡuuq avatmun uqaqsiñiḡqsut, “Uvagut piḡunḡillapiaḡaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatiḡ maliutigaat!”

Jew-ḡunḡitchuat Ilaḡisa Uqaqatiqaḡulhat Jesus-mik

²⁰Ilaḡitḡuuq Jew-ḡunḡitchuat akunḡuruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamaksrityaqhutiḡ Agaayyutmik niḡiqpagvikaami. ²¹Tikiñiñiqsut Philip-mun Bethsaida-ḡmiumun Galilee-mi, uqaqhutiḡ, “Anuun! Uqaqatigillagukkaluḡiḡkput Jesus.” ²²Philip-ḡum uqaḡtiyaḡniḡaa Andrew, malḡuuplutikaasrii uqaḡtiyaḡniḡaak Jesus. ²³Jesus kiuniḡik, “Tuqqutauviksraḡa tikiumaruḡ, sivuniqaqtuaq Iñuum Iḡniḡan atqunaq kamagikkauliksraḡanun. ²⁴Uvaḡa ilumutuullapiaḡtuamik uqaḡtigipsi, mukkaaksram nautchiaksraḡa suunḡitchuq kisanik kataktitau’ami nunamun tuquḡpluni. Taatnaiḡliḡlugu tuquanikami tikiutiriraqtuḡ iñuḡiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵Kisupayaam iñuuḡi piḡpagigumiḡ tammaigisigaa. Aglaan

kisupayaam iñuulli piqpagingitchumiuj nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuĵa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiña maliktaksraĵigaaĵa, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpaĵa Aapam kamaqaqtikisigaa.

Jesus-ĵum Uqautilaĵha Tuqquatauliksraĵmigun

²⁷ “Pakma uummatiga iħuilliugniqsuq. Qanuq nipliĵisivik? Nipliĵayaqpik itna, ‘Aapaan! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiuĵiq uvaĵnun?’ Taatnaĵ-nianĵitchuĵa, takku taamna piqutigiplugu agĵiqsaunĵuruĵa apqusraaĵiaqluĵu taamna nagliksaaqsiuĵiq. ²⁸ Aapaan! Kamaqaqtirruĵ atqiñ!” Taatnaqman nipi nipliqsuq qilaĵmiñ, “Uvaĵa kamaqaqtinĵanikkiga, suli kamaqaqtikisipluĵu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniĵaa aasrii nipliqhutiĵ, “Katlularuq!” Atlatliguuq nipliqsut, “Israĵulgum uqaqatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ĵum nipliutiniĵai, “Uvaĵa piqutigiluĵa taamna nipi tusaĵnanĵitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atanniusriaqahiksraĵat. Tuunĵaq, nunam marruma aĵalataa akiilirauniaqtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakĵa nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa iñuich uvaĵnun.” ³³ Taatnaqamiguuq uqautiginiĵaa qanuq tuqquatauluni nagliksaaħiksrañi. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniĵaat, “Maligutaksraĵikkapta uqausrimagaatigut, Christ iñuugisiñipluĵu taimuĵa. Qanuqhutinmi uqaqpich, Iñuum Iĵñiĵa kivikkaugisiñipluĵu? Kisuuva una Iñuum Iĵñiĵa?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittuatlullakkisiruq akunnapsitñi. Qauma pigiĵĵaan iñuuniĵitchi taaqsisikkaunĵitchumuusriĵi. Uvvatakku iñuum taaqtuakun iñuuniaqami, ilisimatlaitchaa napmun sivuniqaqtilaani. ³⁶ Qaummatiaqanĵapsi ukpiksisitichi qaumamik, aasrii iñugiliutiyumagaasri qaumam.”

Ukpisrañiĵhat Jew-ĵuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullaĵniqsuq tamatkunakĵa iriqhuni ilinĵitñiñ. ³⁷ Jesus iñiqtaqagaluqaqtitlugu quvinqaqtuanik savaanik sivuĵaatni ukpiĵiĵiñiĵaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttutaa tañiqsitauniqsuq itnaqsimahā, “Ataniiq! Kisut ukpiksriyat uqauttutigikkaptiknik? Kisumun Atanĵuruam sañiñi urriqsuqpaun?” *Isaiah 53:1* ³⁹ Taatnaqhutiĵ tamatkua ukpiqqutaiñniqsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni, ⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkaĵai, isrummatinĵich muliktuĵai, ilitchuqsrilaiqluĵich qiniikkamiknik suli isrummatinĵich kañiqsiyumiñaiqluĵich, aasriiñ saatkumiñaiqluĵich uvamnun mamititqulutinĵ.” *Isaiah 6:10* ⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiginiĵaa takku ilaan qiniqluĵu Jesus-ĵum kamañahā. ⁴² Iñugiaktuat Jew-ĵuruat sivulliuttit ukpiksriqaluaqmiñniqsut Jesus-mik, aglaan sivuugagipluĵich Pharisee-ĵuruat anitqunĵitlutinĵ Jew-ĵuruat katraĵvatiñiñ. Taat-naqhutiĵ uqautiginiĵiñiĵaat sagviqluĵu ukpiksriĵiqtiĵ Jesus-mik. ⁴³ Ilinĵisa piqpag-itluħuĵu iħuaĵitchiuiĵiq iñuĵniñ uumakĵa iħuaĵitchiuiħiksraĵmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaqahiksrať Jesus-ĵum Uqahagun

⁴⁴ Jesus nipliutiniĵai nipitusripluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiksriyumi ukpiksriñiñanĵitchuq uvamnun, aglaan ukpiĵigisipmigaa tuyuĵiriga. ⁴⁵ Kisupayaam

qiñiqsimaruam uvamnik qiñiqsimaamigaa ilaa tuyugiriga. ⁴⁶ Uvaña nunamun qaumatun ilipluñña aggiqsaunuruña, kisupayaaq uvamnik ukpiqsrikpan, irviqagu-miñaiqlugu taaqtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluaglugich uqauttutitka tupigingit-pagich atannigumiñaitchiga. Atakkii aggiñgitchuñña atanniqsuityaqluñña nunam iñuiñik aglaan anniqsuñiaqlugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluñña, uqauttutiga akuq-tungitchumiun, atanniqsimaamtiqaqtuq. Uqalhum uqautigianikkağma atannigisi-gaa aqulligmi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqangitchuñña uvapkuññaq, aglaan Aapam tuyugirima tillisigağaña sumik uqagiraksramnik. ⁵⁰ Uvaña ilisimagiga ilaan tillisigikkaña isruitchuamik iñuulhuruq. Tamanna uqauttutigikkağa Aapam uqauti-gaña uqagittuplugu.”

Jesus-ñum Igguñña Maliguaqtimi Isiganitñik

13 Aasriññ sivuuranani nigiqpagvikaam taggisigaqtuam Apqusraaqtitauñgmik, Jesus ilisimaniqsuq aullağviksrani tikisilaanani nunamiñ marrumakña Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagirağiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginigai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtinilu nullautchigñiqsut. Tuungaum isrummian-igñigaa Judas Iscariot, Simon igñigikkaña, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ñum ilisi-manigaa Aapam aatchuutigitilaña iluqaan sanñi inmiñun. Ilisimapmigaa aggiqsi-laani Agaayyutmiññ suli aullağniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriññ Jesus makin-iqsuq nigğiviniññ, aasriññ qalliich atnuğaani piiqlugich, ivgutmik tapsipluni. ⁵ Aas-riññ kuviripluni imigmik igğugviuramun, igğuaqsiplugich maliguaqtigikkağmi isi-ganich, aasriññ allaqtiqlugich ivgutmik tapsigikkağmiñik. ⁶ Simon Peter-m tik-itmani nipliutiniğaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich igğugniaqpigich isigatka?” ⁷ Jesus-ñum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaagikkağa, aglaan aquvatigun ilitchugigisigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutigiññigaa, “Qakugununniññ isigatka igğugumiñaiapiağitin.” Jesus-ñum kiuniğaa, “Igğungitchupkich isigaktin piqatauyumiñaitchutin uvañni.” ⁹ Simon Peter-m kiulgiññigaa, “Ataniiq! Isigañhiñagingsatka aglaan argatkalu niaquğalu.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Kisupayaaq igğuaniksamaruaq salumallapiaqhuni igğutqik-suksraungitchuq avataagun isigaiñ. Iluqasri salummaqsamarusri aglaan taamna atausriq.” ¹¹ Jesus ilisimanigaa kisumun tuniñiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutig-inigaa, “Iluqasri salummaqsamarusri, aglaan atausriq.”

¹² Ilaan isiganich igğuanikamigich atitqianikkugich atnuğaaniñ utigniqsuq in-iminiññ nigğiviniññ. Aasriññ apiqsruğniğai, “Kaniqsivisi sutilaamnik ilipsitñun?” ¹³ Taiyugipsitña Iisautrimik suli Ataniğmik, aasrii nalaunnapluni taatnañiqsi, atakkii taavrumiñauruñña. ¹⁴ Uvaññasrii, ilipsi Atannapsi suli Iisautripsi, isigasri igğugitka. Ilipsipsuuq igğuuutiruksraurusri isigapsitñik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi ur-rautiksrapitñik, ilipsipsuuq iñiqtaqaquplusri iñiqsiñhapun ilipsitñun. ¹⁶ Ilumutu-ullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaagruk kamanatluktuanungitchuq atanigmiññ, unniññ uqqiraqti kamanatlungitchuq taavrumakña tuyugirimiññ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atuğupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Ilisimanigitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuq uqaliq aglausi-maruaq immiqsuksrauruq itna, ‘Iñuk nigiqatiga niqimik akilliğtuq uvamni.’ ¹⁹ Ki-likkipi taavrumiñña pakma atuumaliksrann sivuani aasriññ taamna qakugu atuummikpan ukpigittuplugu ilaantilaamnik. ²⁰ Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iñupayaam akuqtugumiun kiñapayaaq tuyugikkağa akuqtuqmirağigaanaptuuq. Suli akuqtupayaaqtuat uvamnik akuqtuqmirağigaat tuyugiriga.”

Jesus Sivuniksriqirug Tunikkauñiksrağmiñik

²¹ Taatnaqqaaglugich Jesus ihuilliuligñiqsuq irrutchigmiñi aasrii nipliutiplugich, “Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiağaana.” ²² Maliguaqtit qinğutiaqsiñiqsut avatmun, kaniqsiñigillapiaqlugu. ²³ Maliguaqtit ilañat, taimña Jesus piqpagikkana, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqaniğaa itnaqhuni, “Apiqsruğuj kisumik uqautiqaqtilaana.” ²⁵ Taamna maliguaqti qal-lilaqhuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, “Kisuuva, Ataniiq?” ²⁶ Jesus kiugaa, “Ilaañuruq qaitchikkağa uumiña qaqqiaviñauramik misruqqaaglugu imiqqamun.” Tarakña tigusripluni qaqqiaviñigmik misruqqaaglugu qaiñniğaa Judas-mun, iğñiñanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluqqaagaa qaqqiaq Tuunğaum isiğniğaa. Tarani Jesus-nun nipliutigaa, “Savaagisrukkan piñuj qilamik!” ²⁸ Nalliataunniñ niğiñiaqatauruaat kaniqsiñiginiñiğaat qanuutautilaanjanik Jesus-mun nipliutiłha. ²⁹ Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas aňalatigipmagu maniqağvinjat, Jesus-mun tauqsigiquniplugu inuğikkağmiknik niğiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. ³⁰ Judas akuqtuanikamiñuq qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Iğñiña kamanasipkakkauruq. Suli Agaayyun kamanasipkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamanasipkakkauñiqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamanautaa Iğñiñan Iñuum, Ilaan kamanasriğlugu tarvauvaa. ³³ Ililgauramaañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiqsuna. Pakaasigisigaluağipsitña, aglaan Jew-nuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalguitchusri aullağviginiakkamnun.’ ³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqpakkutiyumuusri! Atriługu piqpaksriğiga ilipsitñik, taatnatuntuuq piqpaggiikkumuusri. ³⁵ Avatmun piqpakkutigupsi, iñupayaat ilitchuğigisiğaat uvamni maliguaqtauligisi.”

Jesus Sivuniksriqirug Peter-m Piilaaliksrañanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruğniğaa, “Ataniiq! Napmuñniaqpich?” Jesus-nun kiuniğaa, “Pakma malilguitchiñ aullağviginiakkağa, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷ Peter-m apiğiniğaa, “Ataniiq! Suvaata malilguipigini pakma? Uvaña tuqułhiñaaguqtuña pisigilutin.” ³⁸ Jesus-nun kiugaa, “Itqanaipiaqpich tuqutisukluña? Ilumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiqpak qalğunaiññaan piilaagutigigisigikma piñasruniaglaan.”

Jesus-nun Apqutaułha Aapamun

14 Jesus-nun nipliutigai, “Ihuilliutitnagich uummatisri. Ukpiqsrimaagitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpiqsriłusripsuuq! ² Aapaa kiñungani iniksrat iñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityağniagipsi iniksrapisitñik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³ Aasrii aullağuma itqanaiyagiaglugu iniksraqsi aggitqikkisiruñ, aasrii uvañnun inmagusri nayuutitlasriłusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ilitchuğianikkiksi qanuq tikiññiaħksraqsi taivrumuñ aullağniagvigikkamnun.” ⁵ Thomas-nun nipliutigaa, “Ataniiq! Iłisimanğitchikput napmuñniaqtilaan. Qanuğlugu taivrumuñagiñahum apqutaa ilisimagisivisigu?” ⁶ Jesus-nun kiugaa, “Uvaña apqutau-

ruŋa, ilumutuupluŋa, suli inuuhupluŋa. Kiŋaunniiŋ Aapaanukkumiŋaitchuq kisanik uvapkun. ⁷ Pakma ilitchugi'apsitŋa ilitchugipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiŋ uvakŋaniŋaglaan ilisimagiksi suli qiniqsimaplugu.”

⁸ Philip-ŋum nipliutiniŋaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inugikkat-uagigikput.” ⁹ Jesus-ŋum kiugaa, “Takiruami nayuuti'ama ilipsitŋi naagasuli ilitchuŋingitpiŋa, Philip? Kisupayaam qiniqsimaruam uvaŋnik qiniianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliqpich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpigingitpiuŋ uvaŋa Aapami nayuutitilaaga suli Aapa uvaŋni itilaŋa? Tamatkua uqaŋhich uqauti-gianikkatka ilipsitŋun uvamniqnisaungitchut. Aapauruam nayuutiruam uvaŋni iniq-tagigai savaani. ¹¹ Ukpigisritŋa uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvaŋni iti-laŋanik! Naagaunniiŋ ukpigisritŋa savaapkun. ¹² Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpiqsiruaq uvapkun savaŋniaqmiuq savaagikkamnik, piŋiaqtuqun-niiŋ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakŋa, atakkii aullaqsiŋa Aapaanun. ¹³ Aasrii iniqsisigisigipsi qanusripayaamik inigupsi attapkun piqutigilugu Aapau-ruam kamaŋaqtitaufiksraŋagun uvapkun Igŋiguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq inigupsitŋa atigikkapkun, iniqtagigisigiga.

Akqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisautiksraŋanun

¹⁵ “Piqpagigupsitŋa tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii inigisigigiga Aapa qaitchitqu-lusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapisitŋik qanavak taimuŋa. ¹⁷ Taamna Irrusrigigaa ilumutuuhum. Nunam inuiŋ akuqtulguitchaat qiniŋgitlugu unniŋ kanqisimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku inuutaqauruq piqatigiplusri suli ilipsitŋiinniaqtuq.

¹⁸ “Unitchumiŋaitchipsi kisinŋuŋusri. Utigilhitchuŋa ilipsitŋun. ¹⁹ Sivikisuurami nunam inuiŋ qiniŋtikkumiŋaigisaatŋa aglaan ilipsi qiniŋgisigipsitŋa, takku inuuhap-kun ilipsipsuuq inuugisirusri. ²⁰ Taimŋa uvluq tikitpan ilitchuŋigisigiksi Aapamni itilaaga suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaŋa ilipsitŋi. ²¹ Kisupayaaq piqaqtuaq tillisimnik tupigiplugillu ilaŋjuruq piqpaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqpagigisi-gaa piqpaksriruaq uvamnik. Uvaŋaptuuq piqpagigisigiga ilisimapkaŋluŋa ilaanun.” ²² Judas-ŋum (Iscariot-ŋunŋitchuam) nipliutiniŋaa, “Ataniiq! Qanuŋutin ilisimap-kaŋisivich uvaptiknun ilisimapkasraŋaqnak nunam inuiŋun?” ²³ Jesus-ŋum kiugaa, “Kisupayaam piqpaksriruam uvamnik tupigigisigai uqaŋatka. Aapaa piqpagigisigaa suli Aapagalu tikitkisigikpuk inuuniaqasriŋlugu. ²⁴ Kisupayaam piqpaksriŋitchuam uvamnik tupigitlaitchai uqaŋatka. Uqaŋhich tusraakkasri uqaŋingitchitka, aglaan aggiaŋaqtuq Aapamiŋ tuyugirimniŋ.

²⁵ “Tamatkuniŋa uqautigipsi nayuutingaŋmasuli ilipsitŋi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyugiraksraŋan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaqtitaŋlugillu iluqaisa uqauttutitka ilipsitŋun. ²⁷ Qiŋuiŋŋamik unirvigigipsi. Tutqiutimnik tutqiutiqaqŋitchi. Nunam inui qiniŋiŋaqaŋumiŋaitchut qiniŋiŋaqaŋturrutiptun. Ihuiŋliuqtitnagich uummatisri! Iqsisuŋaŋasri! ²⁸ Tus-raagipsitŋa nipliqama aullaŋniagŋnipluŋa, aglaan aggitqiniŋniŋnipluŋa ilipsitŋun. Piqpagipiagŋigupsitŋa quviasrugayaŋaluaqtusri aullaŋniŋhapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniŋ. ²⁹ Tamarrumiŋa pakma kilianikkipsi atuummigaluaqnagu ukpiqsritquplusri atuummiluni pikpan. ³⁰ Tarakŋaaglaan uqaqtuqatigilguigŋiagipsi, takku nunam marruma aŋalataa, Tuuŋgaq, aggiaqsiruaq. Ilaa piitchaluaqtuq saŋŋimik akiililuaŋa, ³¹ aglaan nunam inuiŋ

ilitchugiraksragigaat piqpaksriiġa Aapamik. Taatnaqlugu tupigiragigiga Aapam tillisipayaanja. Makillusri, uvakja aullakta!”

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

15 “Uvaña atriqaqtuņa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriqiraupluni. ²Ilaan piigagigaa akigupayaaq uvamniittuaq asrirriragangitman, suli nagguksaqługu akigupayaaq asrirriragaktuaq asrirripsaaquplugu. ³Ilpsi salum-makkaunjaniktusri uqalıkun uqautigianikkapkun ilipsitñun. ⁴Piqatautuiñaġitchi uvamni suli uvañaptuuq ilipsitñi. Uvamni nayuutingiqsuangugupsi asrirriaqagu-miñaitchusri, atrilugu akiguq inmigun asrirritłaitchuaq kisanik napaaqtumi itnami. ⁵Uvaña atriqaqtuņa napaaqtumik, ilipsiasriiñ akiqutun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvañni suli uvaña ilaani, atqunaq asrirriaqagisiruq, takku sumik iñiqsiyumiñaipiaqtusri piilluņa uvaña. ⁶Kiñapayaaq nayuutingitichuaq uvamni ittuq akiqqutun igitau-pluni tuqulliruatan. Taatnatchich akiqut katitlugich ikniġmun igittaġigaich ikip-kagviksranjatnun. ⁷Ilpsi uvamni nayuutigupsi suli uqalıġikkatka ilipsitñi, aasrii qanutchimik pigiyumakkapsitñik iniqsruġupsi qaisauniaqtuq ilipsitñun. ⁸Aapaa kamanautaa qiiñiġnaqtitaugisiruq tumigilugu atqunaq savaaqallautalıqi. Taatnatun ukpiqnaqsigiksi maliguaqtigitilaaqsi uvamnun. ⁹Piqpagikkagigipsi atrilugu Aapaa piqpaksriiġa uvamnik. Nayuutititchi piqpakkutimni. ¹⁰Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriluguptuuq uvaña Aapaa tillisaiñik tupiksripluņa itmatun piqpakkutaani. ¹¹Tamatkuniņa uqautigipsi quvianaġikkaga ilipsitñiitquplugu, suli quvianaqapulsi naamaruamik.

¹²“Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atrilugu piqpaksriiġa ilipsitñik. ¹³Kiñauñniñ kamanatluktuamik piqpakkutaitchuq uumakja iñuum qaitchiłhaniñ iñuułigmiñik piqutigiplugich ilauraani. ¹⁴Ilpsi uvañni ilauraanurusri tillisitka atuġupsigik. ¹⁵Savaktaaġrunik taiyutqikkumiñaitchipsi, takku savaktaaġruum ilisimatłaitchaa atanigmi suraġalġa. Aglaan ilauraanik taiyuutiqagisigipsi, takku supayaamik Aapamniñ tusraakkamnik ilitchugipkaġipsi. ¹⁶Ilpsi piksraqtaagiiġitchipsitña, aglaan piksraqtaagigipsi suli nalunaigusri asrirriaqapulsi iñugiaglugu suli asrirrituiñaġusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik inġupsiuq attapkun. ¹⁷Taatnaqhusri taatnaiłiplugu tiligipsi piqpakkutitquplusri avatmun.

Nunam Iñuiñ Uumiksriiġat Maliguaqtinik

¹⁸“Nunam iñuiñ uumigikpasri itqagiraksragigiksi uumigikkaułiġaptuuq sivup-sitñi. ¹⁹Ilpsi pigipkaġupsi nunam iñuiñun, piqpaginayaġaasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraqtaagigipsi marrumakja nunakuatigmiñ pigingisitlusri tamar-rumuņa; taatnaqhuni nunam iñuiñ uumigigaasri. ²⁰Itqagiyumagiksi uqalıhich uqautigikkatka ilipsitñun, ‘Savaktaaġruk kamanatluktuangiiġitchuq atanigmiñiñ.’ Iliņisa piyuakkagigaatja, tarrali piyuagisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttititka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹Aglaan iliņisa taatna irrutigisigaasri piqutig-ilugu pigipkałiqsi uvañnun, ilisimanġitługu tuyuġiriga. ²²Aggiñgitchuma suli uqautingitichupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisangitchuuġutik-sraitcut killuqsautmiktigun. ²³Kisupayaam uumigi’amiña Aapagaptuuq uumigip-miragigaa. ²⁴Savaaqasimaitchuma akunġatni iñuum iñiqtaġingaqsimaisanjanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qiiñanikkaluqlugu iñiqtaġa uumigituiñaġaatja suli

Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuksrauruq tanjuplugu taimña uqautauruaq aglaksi-makkana maligutaksriusrainitni, 'Uumigigaatna patchisailaakun.'

²⁶ “Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuginiakkagma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulhum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullağniithaniñ.

16 “Uqautigipsi tamatkunija ukpiqqutaiqungitlusri. ² Inuich anitqatagisigaas-riunniin ilinjisa katraġvnmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia inuum tuqqutchumisi savautriñasrukniagisiruq Agaayyutmik. ³ Taatnaililugu irrutigisi-gaasri ilitchuqsrimaliġmikkun Aapamik unniin uvaġnik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkunija itqagitquplugich uqauttutitka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaililugu. Uqautingitchaluaġipsi tamatkunija maliguaqsiutiqqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaana

⁵“Aglaan pakma utiġniaqama ilaanun tuyuġirimmun nallipsi apiqsruqtanġit-migaatja napmuaqsilaapkun, ‘Napmuġniaqppich?’ ⁶Aasriiñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iħuatlukkisiruq aullaħik-sraġa. Uvvatakku aullangitchuma ikayuqtiksrapsi utlaṇniangitchaasri. Aglaan aullaġuma tuyuġigisigiga ilipsitñun. ⁸Aasrii agġiġumi ilitchuġipkaaqsigisigai iñui nunam nalaunġitlutiñ killuqsautikun suli nalaunġaruahikunlu atanniiviksarakunlu. ⁹Uqautigisigai nalaunġiññilutiñ killuqsautikun takku ukpiqsriñġitlutiñ uvamnġik, ¹⁰suli nalaunġaruahikun takku Aapamuġniaqtuṇa aasrii qiiñtqikkumiñaitchip-sitña, ¹¹suli atanniivikun takku aṇalatchiruaq marrumani nunami Tuunġaq atannikkaunaniktuq.

¹²“Uqaksraqaḡaluaqtuḡa iḡugiaktuanik ilipsitḡun aḡlaan pakma kaḡiqsiyu-
miḡaitchusri. ¹³Aḡlaan Ipqitchuaq Irrusriḡ iḡumutuḡiḡmik iḡitchuḡipkairuksraq
aḡḡiḡumi, ilaan kaḡiqsipchaaqsisigasaasri iluqaanik iḡumutuuruanik. Ilaa uqaḡu-
miḡaitchuḡ aḡalatchiḡiḡaqmatun iḡmigun aḡlaan uqautiḡisigasaasri tusraakkagmiḡik,
suli quliaqtuaḡutiniagaasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴Ilaan kamanaqtitkisigaana,
takku uqaksraḡikkaga quliaqtuaḡiniagaa ilipsitḡun. ¹⁵Iluqaan Aapam pigikkana
pigipmigigaptuuq. Taatnaḡḡuḡu nipliutigiḡiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtu-
aḡiniagḡniplugu ilipsitḡun uqaksraḡikkaga.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ “Sivikisuurami qīningisaallakkisigipsitña, aasriiñ kiñuvaagagun qīni-aqsilgilluṇa.” ¹⁷ Ilaṇitguuq maliguaqtañ uqaaqsiñiqsut avatmun, “Sumik uqautivatigut itnaqami, ‘Akuniisruṇaqaasri qīningīgisigipsitña aasriiñ taamuunavak qīniaqsilgilluṇa,’ suli itnaqami, ‘Aullaṅniaqtuṇa Aapamun?’ ¹⁸ Qanuutauva ‘sivikisuuraq?’ Uvagut kanjigsitlaitchikput sumik uqautiqatḥa.” ¹⁹ Jesus-ṇum kanjigsimaplugu apiqsruḡuḥat taavrumuuna nipliutinigai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqatilaanjanik uqaqama, ‘Akuniisruṇaqaasri qīningīgisigipsitña aasriiñ taamuunavak qīniaqsilgilluṇa.’ Taamna apiqsruutigisukḥugu uqaksraqtutigivisiuṇ akunnapsitñi? ²⁰ Uvaṇa nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkaḡusriḷu alianniuqtillusriḷu nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniuhiqsi mumikkisiruq quviasruhgmun. ²¹ Aḡnaq qitunḡiuqtuag auliyautipmani nagliksaaḡaqtuq tikiuṁaḥagun atniḡñam, aglaan

annaaniktiqami puuyugaigaa nagliksaah̄i auliyausrima'ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²² Taatnatun alianniugutiqaqaluaqtusri pakma aglaan qin̄itqikkisilgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniin̄ inuum ivayaagiyminaitchaa quvianaq ilipsit̄niin̄. ²³ Taivrumani uvlumi apiqsruqtaaqsiyuminaitchipsit̄na sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi in̄igupsium qanusripayaamik attapkun. ²⁴ Uvuḡanunaglaan in̄iqsruqtan̄gitchusri sumik attapkun. In̄iqsruḡitchi ilipsil̄i akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsi inuḡaitchumuuq.

Akiil̄it̄niḡha Jesus-ḡum Nunam In̄uiḡnik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuniḡa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaḡumaruq uqaḡuigviksraga ilipsit̄nun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kan̄iqsiḡnaqsilugu Aapauruakun. ²⁶ Taim̄na uvluq tikitpan, in̄iqsruqtaḡisigiksi attapkun. Uvaḡanunniin̄ in̄iqsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpagaasri takku piqpaksripl̄usri uvamnik suli ukpiqsripl̄ugu agḡiqsimah̄iḡa Agaayyutmiḡ. ²⁸ Uvaḡa ilumun agḡiqsuami Aapamiḡ marrumuḡa nunamun. Uvva pakma aullaaqsilgitchuḡa maakḡa nunamiḡ utiqsaql̄uḡa Aapamun.”

²⁹ Maliguaqtaḡin̄ nipliutin̄igaat, “Uvvaliqaa uqaḡhiḡ kan̄iqsiḡnaqtuq. Pakma uqaḡgitchutinunniin̄ atritigun. ³⁰ Uvagut kan̄iqsigikput pakma il̄isimah̄iḡin̄ supayaamik. Inuqnan̄gitchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiḡigikput agḡiqsuanuḡhiḡ Agaayyutmiḡ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvvapakma ukpiqsriḡipaalukpisi? ³² Pivik tikiḡḡiaqtuq, tikiumaaniktuqami, iluqasri siammayaaqtitaufiksraqsi, atausriukattaḡusri kiḡunnapsit̄nun kisin̄ḡuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaq in̄gitchuḡa, takku Aapaa nayugaḡa. ³³ Tamarrumiḡa uqautigipsi qin̄uiḡḡaqaquplusri piqatauf̄apsigun uvamni. Nunam in̄uiḡin̄ nagliksaaqtitkisigaasri, aglaan quviatchaḡigikkitchi. Uvaḡa akiil̄ianiksimagiḡa nunam aḡalataa.

Jesus-ḡum In̄iqsruḡha In̄migun

17 Jesus taatnaanikami, ilaa aḡluḡhuni nipliḡḡisusq, “Aapaḡ, pakma piviksraq tikiumaruq. Kamaḡaqsipkaḡun̄ In̄ḡiḡin̄, In̄ḡiḡip̄l̄i kamaḡaqsiyumaḡaatin. ² Uvvatakkun ilvich aḡalatchit̄lapkaḡin̄ iluqait̄nik in̄uḡnik suli qaitchit̄lapluni isruit̄chuamik in̄uḡḡimik iluqait̄nun qaisaḡikkaqnun ilaanun. ³ Una isruit̄chuḡa in̄uḡliq itnautauruq, in̄uich il̄itchuqsriḡksraḡat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutait̄laaḡnik suli il̄itchuḡilugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan. ⁴ Il̄itchuḡipkau-tianikkiga kamaḡhiḡin̄ nunam in̄uiḡun. Itqanaḡanikkiga savaaksr̄rutigikkan uvaḡnun. ⁵ Pakma, Aapaḡ, kamaḡaqsipkaḡḡa sivuqqaḡni, kamaḡautim atr̄janik piḡikkaḡma itnama ilipni nuna in̄iqtaugaluḡaḡnagunniin̄.”

Jesus In̄iqsruut̄riḡha Maliguaqtimiḡnik

⁶ Uvaḡa il̄itchuḡipkautigianikkikpiḡ in̄uḡnun ilvich qaisaḡnun uvaḡnun marru-makḡa nunamiḡ. Ilvich piḡiliutigitin, aasriin̄ qaitkitin uvaḡnun, aasriin̄ tupigiḡaat uqaḡhiḡ. ⁷ Pakma il̄itchuḡigaat suapayaaq qaisan uvaḡnun agḡiqsaḡha ilipniḡ. ⁸ Qaitchigitka uqaḡḡmik qaisaḡnik uvaḡnun. Ilin̄isa akuqtuḡluḡu, il̄itchuḡigaat ilumun agḡiqsuanuḡiḡa ilipniḡ ukpiḡipl̄ugu ilipnun tuyuḡiḡa. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam in̄ui, aglaan agaayyutigitka

tamatkua qaisatin uvaṇnun, takku ilinḡich pigigitin. ¹⁰ Iluqaan uvaṇa piga pigip-migiñ suli iluqaan ilvich piñ uvaṇaptuuq pigigiga, aasriiñ kamanahiḡa qiniḡ-naqtitauruq tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuṇa ilipnun nunami inḡiḡluṇa, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaq Aapaan! Qaunagiyummigitin an-nautruḡlugich saṇḡigikkaṇagun atigikkaqpich qaisaḡikkapkun uvaṇnun, ilinḡilli atautchiinauyumuut atrilugu uvaguk atausriuhipuk. ¹² Uvaṇa nayuutinnamni nunami ilinḡitni qaunagigikkatka annautruḡlugich saṇḡiagun atigikkaqpich, il-vich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriqunniñ tammanḡitchuq, aglaan taimña inuk tammaqtuksauruaq, Agaayyutim uqaḡha immiutaupluni. ¹³ Pakma ut-lautiyasriruṇa ilipnun. Taatnaiḡiplugu uqaqtuṇa innamni nunami, ilinḡich piqua-plugich quvianagikkamnik inuḡaiḡlugu. ¹⁴ Qaitchiruṇa uqaḡḡnik ilinḡitnun, aas-rii nunam inuiñ uumigigaich, takku piquatiginḡiḡlugich nunam inui atriplugu uvaṇa piquataunḡiḡa nunam inuiñun. ¹⁵ Uvaṇa inḡisrunḡitchikpiñ piiqulugich marrumakṇa nunamiñ, aglaan inḡiḡikpiñ qaunagitquplugich pinḡinaḡiḡlugich tu-unḡaḡmiñ. ¹⁶ Uvaṇa piquataunḡitmatun nunam inuiñun ilinḡittuuq piquataunḡitchut nunam inuiñi. ¹⁷ Ilumutuuhapkun ipqiqsimaakkich ilipnun. Uqaḡhiñ ilumutuuruq. ¹⁸ Tuyugigitka nunamun, ilvittuuq tuyuqaqmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinḡich piquatigiplugich ipqiqsimaagtṇa ilipnun, ilinḡittuuq ipqiqsimaaguplugich ilipnun ilumutuuhikun.

Jesus Inḡisruutriḡha Ukpigtuanḡuruapayaanik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuq taipchua ukpiqsirruaksrat uvamnik ilinḡisa uqaḡhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluqaḡmiñ atautchisun itquplugich. Aapaan! Atautchisuttuq illich uvaptikni, atrilugu ilvich uvamniitmatun suli uvaṇa ilipni. Taatnatuq atausriuyumuut, taavrumuunali nunam inuiñ ukpiḡiagutiyumi-gaat ilvich tuyuqaḡhiñ uvaṇnik. ²² Uvaṇa qaitchigitka atrinḡanik kamanahiḡpich qaisaqpich uvaṇnun, piquatigiplugu ilinḡich atautchiinauhiksraṇat atrilugu uvaguk atausriuhipuk. ²³ Uvaṇa illuṇa ilinḡitni suli ilvich uvaṇni, taavrumuuna ilinḡich ataus-rinḡuḡumuut. Nunamli inuiñ kanḡiqsiyumigaat ilipnun tuyuḡiḡa suli ilvich piq-paksriḡhiñ ilinḡitnik piqpaksripmatun uvaṇnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvaṇ-nun iqatigisrukkitka sumiitchuma ilinḡitnun qiniḡquplugu kamaun pigipkakkan uvaṇnun takku ilvich piqpagipluṇa nuna inḡiḡtaunḡaiḡṇaan. ²⁵ Nalaunḡaruḡa Aapaan! Nunam inuiñ nalugaatin, aglaan uvaṇa ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchuḡi-gaat tuyuḡitilaḡa ilipnun. ²⁶ Ilitchuḡipkaḡikpiñ ilinḡitnun, suli ilitchuḡipkapsaḡ-niaḡikpiñ. Tarrali piqpaksriḡḡ piqpakkutigikkan uvaṇnun uvaṇalu nayuutiyumuḡq ilinḡitni.”

Jesus-ḡum Tiguraulḡha

18 Jesus agaayuanikami taavrumani, aullaḡniqsuq maliguaqtiniḡu ikaaḡḡuḡu kuuḡuuraq taiḡaqtuḡ Kidron-mik. Taakmanianḡani inniqsuq nautchiivik. Jesus maliguaqtiniḡu isiḡniqsut taavrumuṇa. ² Judas-ḡumaasrii, aatchuutigitnik-tuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaṇa. Uvvatakku Jesus-ḡum taruṇautisruunigai akulaḡḡuḡu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaḡhuni Judas utlautiniqsuq nautchiivij-mun piqasriḡhuni aḡuyyiuqtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiḡnik, tuyuuplutiḡ qaukḡitniñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ḡuruaniñ, saagaḡhutiḡ satkunik suli nan-niḡnik. ⁴ Jesus-ḡum kanḡiqsimaplugu suapayaḡa atuumaniaqtuḡ inḡmiñun paaḡniḡai

nipliutiplugich, “Kiña pakikipisiu?” ⁵ Taapkua kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaŋa taimñauruŋa.” Judas-ŋum, aatchuutigitnaktuam ilaaniŋ, qichaqasriqsimaniŋai tamatkua pakaktuat. ⁶ Jesus-ŋum nipliutipmatiŋ, “Uvaŋa taimñauruŋa,” tamatkua kiñumuktuqhutiŋ ulgusraaŋniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ŋum apiqsrutqinŋiŋai, “Kiña pakikipisiu?” Kiunigaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸ “Uqautianikkipsi ilaŋutilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹ Taatna nipliutiniŋai Jesus-ŋum taŋiqsaqluŋu nipliutigimaanikkani itnailiŋluŋu, “Aapaŋ, atausriqunniŋ tammanŋitchuq qaisaŋniŋ uvaŋnun.” ¹⁰ Simon Peter-guuq savikpaqahuni, aasriiŋ amuliqamiuŋ anaupluni ilaani siutaiqsiŋniŋaa taliqpianiŋ tamarrumiŋa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuq Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ŋum nipliutigaa Peter, “Tugvaŋu satkugikkan puuŋanun. Isrumaviŋ akuqtuŋni-anginiŋasrugaluŋa uvamnun nagliksaaŋutiŋpak Aapama sivunniagikkana uvamnun? Uvaŋa nagliksaaŋluŋa tuquruksauruŋa. Imiqtakstraŋigiga taamna imaŋa qallutim Aapama qaisaŋa uvamnun?”

Annas-ŋum Apiqsruqtuiŋa Jesus-mik

¹² Aŋuyyiuŋtitiŋ piqasriqhutiŋ qaukhiŋmiknik suli Jew-ŋuruat qaunaksriŋisa tigu-nigaat Jesus qiliqsruqluŋu, ¹³ aasrii sivulliupluŋu Annas-muutiŋluŋu atanigmun, taataruaŋanun Caiaphas-ŋum. Caiaphas-guuq qauqhiupluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani ukiumi, niŋuagiŋluŋu taavruma Annas-ŋum atangum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriŋniqsuaq qaukhiŋitniŋ Jew-ŋuruat iŋuatlukkisiŋiŋluŋu atausriŋ iŋuk tuqqutaukpan piqasriŋuni iluqaitniŋ iŋuŋnik.

Peter-m Piilaqaŋa Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiŋuagun maliniŋaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, iŋisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, isiŋniqsuq igluqpaŋanun qaukhiata agaayuliqsit piqatigiŋluŋu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichagŋniqsuq tatkiŋi paami. Taamna atla maliguaqti, iŋisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, aniŋniqsuq kiñumun. Itqutiniŋaa Peter tatqamuŋa uqatigianiŋkamiŋu niviaqsiagruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutiniŋaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtaŋi tatqavruma iŋuum?” Peter-m kiugaa, “Ilaŋiŋitchaatŋa.” ¹⁸ Alappaŋupluniŋuuq savaktiŋ suli qaunaksrit ikniqsuqhutiŋ aumaniŋ qichagŋniqsut avataani auksiqhutiŋ iŋmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsiŋminiŋniqsuq iŋmiŋnik.

Qaukhiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiŋa Jesus-mik

¹⁹ Qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtuŋniŋaa Jesus ilaani maliguaqtaigun suli ilaani iŋisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Uqagaqtuŋa sagviŋluŋa kisupayaa-mun. Iŋisautrisruuruŋa Jew-ŋuruat katraŋviŋitniŋ suli agaayuvikpaŋatni. Nip-iqanŋitchuŋa qanutchiŋiŋ iriŋaqtuŋluŋa. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqsiŋitña uvaŋa. Apiqsruqsiŋiŋ tamatkua iŋuich tusraaritka sumik uqautiŋat uvaŋnun. Iŋiŋisa iŋisimagaat qanuq uqaliŋa.” ²² Taatnaqman Jesus iŋaŋataguŋu qaunaksrit patik-tiŋluŋu nipliutigaa, “Qanuqhutiŋ itnailiŋluŋu kiuliŋpiuŋ qaukhiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ŋum kiugaa, “Uvaŋa nipliŋuma qanutchimik nalaunŋaigluŋu uqautigiŋu iluqaitniŋu uvaniittuanun. Aglaani nalaunŋaruamik pakma nipliŋniŋuma, suvaata patikpiŋa?” ²⁴ Annas-ŋum tuyuŋiniŋaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piilaaqapsaatha Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksigugaagniqsuq iknigmun aasriiñ iñuich apiqsrugniġaat, “Taavruma iñuum ilagingitpatin maliguaqtaiñ?” Peter-m piilaagutiniġai, “Ilagingitchaatja ilaan maliguaqtaiñ.” ²⁶ Ilaŋataguug qaukhium agaayuliqsim savaktaiñ, ilaginikkaŋan taivruma siutaiqsikkaŋan Peter-m, nipliutiniġaa, “Qiñingitpigiñ piqatauplutiñ ilaani nautchiivini?” ²⁷ Peter piilaalgiñniqsuq, “Ilagingitchaatja.” Taatnaqmiguġlu taimña aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq.

Pilate-ġum Apiqsrutaiġha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniġaat Jesus Caiaphas-ġum tupqaniñ kavanam Pilate-ġum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ġuruat isiqataunġiñniqsut tatqamunja agliqsrakikun salumaigumanġitlutin inmiknik. Piquitiġlugu niġiqataulik-sraqtiñ itquplugu niġiqpagvikaami tagġisiquqtuaq Apqusraaqtitauġimik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate aniġluni uqaqatigityaqtuaġniġai nipliutiġlugu, “Sumik agvisiquqpi-siuġ qamna iñuk?” ³⁰ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilip-nun ilaa savvaqġukkataġuni piñġitpan.” ³¹ Pilate-ġum nipliutiniġai, “Tigusriuġ ilipsitnik atanniqsuġlugu tuvraġlugu maligutaksrasri.” Jew-ġuruat kiuniġaat, “Rome-maġmiut tuqquatchipkaiyumiñaitchaatigut iñuġmik maligutaksrirutipti-gun.” ³² Taamnaguug atuummiñniqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkaŋanun qanuq ililugu tuqquataulik-sraqmigun.

³³ Pilate isigniqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqġuqġuq Jesus-ġum apiqsrugniġaa, “Uvva umialigivatin Jew-ġuruat?” ³⁴ Jesus-ġum kiuniġaa, “Taamna apiqsruti-giviġ ilipniġhiñaq naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ġunasugiviña? Jew-ġuqativich suli qaukġinisa agaayuliqsit qaisaġigaatin uva-ġnun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ġum kiugaa, “Uvaġa umialgunġitchuġa marru-mani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka aŋuyakkayaqtut tigutqunġilġuġa Jew-ġuruanun. Aglaan aŋalatchiġiġa maakġaq-taunġipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ġum apiqsrulgiñniġaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-ġum kiugaa, “Tarra, nipliutigiġiñ umialguniġluna. Uvaġa aniruvaŋuruġa suli nunamuk-tuaŋuruġa piqusriġuġa uqaġiksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilu-mutuulikun naalagaġigaana.” ³⁸ Pilate-ġum apiqsruga, “Suami una ilumutuuliġ?”

Jesus Tuquruksraquġaat

Pilate-ġum kiñumun aniġitluni Jew-ġuruanun nipliutiniġai, “Uvaġa paqitchilġuiñniqsuġa sumik tuqurrutiksraŋanik. ³⁹ Aglaan tuvraqġuq atuumiraġikkaqsi piñhiñaaguutigiga patchisaigihiksraġa isiqtamik ilipsitñun uumani niġiqpagvikaami tagġisiquqtuaq Apqusraaqtitauġimik. Ilipsi uvaŋnun patchisaqsitquvisiuġ umialġat Jew-ġuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriġlapiqhutiñ, “Taamnaunġitchuaq, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tigliŋniaqtauruq.

19 Tarra Pilate-ġum Jesus tigupkaġuq ipiġaqtuqsiupkaġniġaa. ²⁻³ Aŋuyyiuqtit niaquusriġniġaat kakitlaġnanik suli atnuġaaġuq umialiktamik ukiġhaaġik-saamik aasrii nipliataqsipġuq, “Iñuupakkumuutin umialġat Jew-ġuruat.” Suli tikiñniġaat patitkiqataaqsipġuasrii. ⁴ Pilate-ġum anitqikhuni nipliutiniġai iñuich, “Pakma ilaa annisisigigila ilipsitñun, ilitchuġitqulugu uvaġa sumik paqitchiñgiġh-

agun atanniusriaksrajanik pigiiiluguu.”⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitlağanik suli umialiktamik atnugaalik. Pilate nipliutiniġai iñuich, “Uvva, qñiqsiuñ iñuk!”⁶ Qaukñich agaayuliqsit suli qaunaksrit qñiqamitruñ ġiallaksagñisut, “Kikiaktututisriuñ sannigutamun, kikiaktututisriuñ sannigutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktututisriuñ sannigutamun. Paqitchiñgitchuñ agvisiksrajanik atanniusriaqahksrajan taatna.”⁷ Jew-ñuruat kiuniġaat, “Maligutaksraqagtugut uqahiqactuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq ġñiġinipluni Agaayyutmun.”⁸ Pilate-ñum tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasruliłlapiaqhuni itqutipkağniġaa Jesus.⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuñ uqaqsittaagvinmun nipliutiniġaa Jesus, “Nakiñ agġiqsuami?” Aglaan Jesus kiunġiñniġaa.¹⁰ Pilate-ñum nipliutiłiñniġaa, “Ilvich uqautisrunġitpiña? Itqaġiuñ uvañ aḡalatchirrituqahġa patchisaiłhiñauplutiñ suli kikiaktututipkałhiñauplutiñ sannigutamun.”¹¹ Jesus-ñum kiugaa, “Pigigiñ aḡalatchiłiq uvapkun kisianik qaisaułhagun ilipnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.”¹² Pilate-ñum tusraa'amiuñ taamna ilaan annautisruliłlapiatlukkaluagñiġaa patchisaiłlugu. Aglaan Jew-ñuruat ġialaplutiñ kiuniġaat, “Anaktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq iñmiñik ataniġuqtaqtuaq Caesar-m akilliġiġaa umialguruam Rome-mi.”¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniġaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisiliñmun “Iyaġaḡmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuu-tiqaqhuni “Gabbatha.”¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnałhum niġiqpagvikaa-mun taggisiquqtuam Apqusraaqtitauġmik, Pilate nipliutiniġai Jew-ñuruat, “Kikaami, uvva umialiksi!”¹⁵ Tamatkua iñuich ġialaplutiñ kiuniġaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktututili sannigutamun.” Pilate-ñum apiqsruğniġai, “Uvañnun kikiaktututipkaqtitquvisiuñ umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukñich agaayuliqsit kiuniġaat, “Uvagut qaukġmik umialiquqtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanġitchugut.”¹⁶ Tarra Pilate-ñum qaiñniġaa Jesus ilinġitñun aḡuyyiuqtinun kikiaktutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktututigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich aḡalatkaqsiniġaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktutriviksrağmiñik, tikiutiplugu nunamun taiyuu-tiqaquamun “Niaqum Saunġanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuu-tiqaqhuni “Golgotha-mik.”¹⁸ Taapkua aḡuyyiuqtit kikiaktututiniġaat Jesus sannigutamun, piqasriqlugu malġuḡnik atlaḡnik iññuḡnik kikiaktututiplugik sannigutañnun avataanun, Jesus qitiqliliutiplugu.¹⁹ Pilate-ñum aglañniġaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua aḡuyyiuqtit iliplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ñuruat.”²⁰ Iñuġiaqtuat Jew-ñuruat agliqiniġaat, taamna Jesus kikiaktututikkauvia uḡasriñġitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautchisi-gun Hebrew-tigullu Latin-tigullu suli Greek-tigun.²¹ Jew-ñuplutiñ qaukñiḡa agaayuliqsit itnağniġaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ñuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqağniługu, uvañ umialigigaatḡa Jew-ñuruat.’”²² Pilate-ñum kiuniġai, “Qanuq iliplugu uvañ aglakkaga taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Aḡuyyiuqtit kikiaktututianikmatruñ Jesus sannigutamun, tiguniġaich atnugaanġi autaagaqsipluġich sisamaiñutluġich, atausriuttaagutiñ piqatlasriplutiñ, aasriiñ atnugaanġa kiluiłaaq ukiłhaaq aulailaq qaliġurrianumanisquq.²⁴ Aḡuyy-

iuqtit uqaaqsiniqsut avatmun, “Aliktusrujaqnagu una, nalautchaagautigilakput ilitchugisaglugu kimun piginiaqtilaana.” Taatnaqamitruj immigñigaat uqahiq uqautigimaruaq itna,

“Ilinisa autaağaich atnugaatka inmiknun, sul i nalautchaagautigiplugu atnugaaga.” *Psalms 22:18*

Anuyyiuqtit piñigaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichağniqsut killinani kikiaktuutrivium Jesus aakanalu, sul i aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, sul i Mary Magdalene. ²⁶ Jesus-nu qiniqamiu aakani sul maliguaqti piqpagikkani qichaqatauruak, nipliutiniğaa aakani, “Aakaan, tarra iğniğni!” ²⁷ Sul i nipliutiylugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakjaniğlaan taavruma maliguaqtim inmarjiniğaa kiñuniğmiñun.

Jesus-nu Tuqułha

²⁸ Jesus-nu ilisimanigaa, sum iluqani immikkaułha, sul i agliqsimaruaq uqahiq immianiktitchaqługu nipliğniqsuq, “Imiguktun.” ²⁹ Pinaluguuq tamaani inniqsuq imalik siignagłuktuamik misruqqumik. Tarra iliniğaa misruktaqtaq misruqqumun, aasiñ akiqqumik israuttusriqlugu takpichuna israagutiplugu qaqluuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiu misruquq nipliğniqsuq, “Tarra naattuq.” Aasriñ sikitlugu niaquni anigñiniğniqsuq.

Jesus Kapigaat Sanniğaağun

³¹ Tarra Jew-nuruat inigñigaat Pilate, niugaaqtağukługich tuqunağiaquplugich taapkua aputit tuqqutauruat aasri atqaqtillugich sannigutanitniñ. Taatnağunniqsut takku tikiumapluni tallimmiuñi akunniqsaa i inijisa niviñatqunğıtlugich timit sannigutanitni minguiqsiağvium uvluani, takku tikiumaniaqhuni nuimaniqsraq minguiqsiañi atlaniñ minguiqsiañiñ. ³² Anuyyiuqtit taruñaqamiñ niugaaqtağniğaiç taapkuak avataani Jesus-nu tuqqutauqatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruj Jesus ilitchuginiğaa tuquaniksimałha. Taatnaqlugu inijisa niugaaqtanğiniğaa. ³⁴ Aglaan ilanjata anuyyiuqtit kapiniğaa panamiñik Jesus-nu sannigaağun aasri tarvauvaa auglu imiğlu maqiplutik. ³⁵ Inuk taamna qiniqtuaq taavrumiñ ilisimarriğniğaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, sul i ilisimagaa uqauttutmi ilumutułha. ³⁶ Taatnailiplugu iniqtauniqsuq aglausimaruaq uqahigmi immiqlugu, “Nalliatunniñ sauniğikkaniñ piyaqtakkauyumiñaitchut.” ³⁷ Sul i atla uqahiq itnaqsimaruaq, “Ilinisa sukuigługu qiniğisigaat ilaa kapukkaqtij.”

Jesus-nu Iıuvikkaułha

³⁸ Taavruma aquağun Joseph-guuq Arimathea-gmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipłuni takku iqsimmagmi Jew-nuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-nu pitquniğaa timi, Joseph-numaasri aullautiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaalimik tipragiksautinik atlagiñik atiqatqunanik myrrh-miğlu aloem-miğlu. ⁴⁰ Taapkuak inñuk piñigaak Jesus-nu timaa nimiqsruqlugu ukiłhaamik piungiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-nuruat timimik savaaqagağilhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiivim i Jesus-nu tuqqutau-

viani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimailaaq. ⁴²Uvvaasrii pisigiplugu Jew-nuruat paqnaviat, sulī taavruma iluviksram qaniḥagun, inillaṇnigaat Jesus taruṇa.

Iluvīq Inūitchuaq

20 Uvlaatchaurami aullaṇniisautaani akunniqsaam tanuḡagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluviḡmuniqsuq aasrii qiniḡlugu iyaḡak. Piiqsimaniqsuq paananiḥ iluvḡum. ²Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun sulī atlamun maliguaqtimun, Jesus-ḡum piqpagikkaṇanun, aasrii uqautiplugik, “Inūich aullautinigaat Ataniq iluviḡmiḥ. Ilitchuḡiṇḡitchikput napmun inillaktilaṇa.” ³Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluviḡmun. ⁴Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataaṇ maliguaqtim uniḡniḡaa Peter tikiḡaaqhuni aasrii iluviḡmun. ⁵Auḡrukami qiniḡniḡaa ukiḡhaaḡiksaaq nimiqsruutaa aglaan isinginiḡiqsuq. ⁶Kiṇuagun tikitṇami Simon Peter uiyuiṇaḡhuni isiginiqsuq tatqamuṇa qiniḡlughich aasriiḥ ukiḡhaat nallaviani, ⁷sulī ukiḡhaaḡ nimḡtauruaq Jesus niaquanun inillaksimanginiḡiqsuq taapkunuṇa ukiḡhaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. ⁸Taimṇali atla maliguaqti tikiḡaaḡaluaqtuaq iluviḡmun isiqmiḡniqsuq, qiniḡlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹Ilinik kaṇiqsianilḡuiḡniḡaaḡsulī aglausimaruaq uqaḡiq itnaqsimaruaq ilaa aṇitqikkisiṇiḡlugu tuquḡiḡmiḥ. ¹⁰Tarakṇa taapkuak maliguaqtik utiginiqsuk aṇiḡaaqhutik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹Mary-li siḡataani itluni iluvḡum qianiqsuq. Qiallaḡmi auḡruaḡniqsuq qiniḡukhuni iluviḡmun. ¹²Aasrii qiniḡtuq malḡuḡnik israḡullaṇnik atnuḡaallaṇnik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ḡum timaan irviani, ilaqataa niaquan tuṇaani aasriiḥ ilaqataa isigaiḥ tuṇaatni. ¹³Taapkuak nipliutiniḡaaḡ, “Marii, suvaata qivach?” Kiuniḡik, “Inūich aullautinigaat Ataniḡa, aasriiḥ nalugiga ilinḡtṇun napmun inillaktilaṇa.” ¹⁴Taatnaqqaqhuni kiṇiaqhuni aasrii qiniḡniḡaa Jesus qichaqtuaqtuaq, aglaan ilitchuḡiṇḡiḡniḡaa Jesus-ḡutilaṇa. ¹⁵Jesus-ḡum apiqsruḡniḡaa Mary, “Suvaata qivach? Kiṇa pakikpiuḡ?” Aḡnam nautchialiḡinasugiplugu nipliutiniḡaa, “Inūuk, aullautigupku uvakṇa, uqautillaṇṇa napmun inillaktilaṇa; uvaṇali aiyumigiga.” ¹⁶Tarra Jesus tuḡlugaa atqanik, “Marii!” Aḡnaq kiṇiaqhuni uqaḡniqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrinḡisigun, Iḡisautrii!) ¹⁷Jesus-ḡum nipliutitqiniḡaa, “Aksiṇiḡiaqnaya takku aullaṇḡitchuṇasulī pakmuṇa Aapamun. Aglaan aullaḡutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuṇaḡniḡniḡluṇa ilaanun Aapamun Aapagikkapsitṇunlu, uvaṇa Agaayyutimnun sulī ilipsi Agaayyutipsitṇun.” ¹⁸Mary Magdalene uqautityaḡniḡai maliguaqtit qiniḡniḡlugu Ataniḡ sulī tamatkuniṇa uqautiniḡluni.

Jesus-ḡum Sagviḡha Maliguaqtiminiḡun

¹⁹Tamarrumani uvlumi unnukman aullaṇniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmiḡniḡsut atautchimi kiluusautiplutiṇ nuyuaqhuṇi Jew-ḡuruaniḥ. Taimmaiḥ Jesus-ḡum tikitlughich akunaḡiḡniḡai nipliutiḡlughich, “Qiniḡniḡaaq ilipsitṇun!” ²⁰Taatnaqqaqhuni qiniḡtinnigai ikiṇiḡmiḡnik argaṇmiḥ sulī saniqqamiḥ. Tarra maliguaqtit quviatchaṇniqsut qiniḡamitruṇ Ataniḡ. ²¹Jesus-ḡum nipliutitqiniḡai, “Qiniḡniḡaaq illi ilipsitṇun! Atriḡlugu Aapam tuyuqaḡha uvamnik, taatnatuntuuq tuyuḡigipsi.” ²²Taatnaqamigich aniqsaagviniḡai taapkua maliguaq-

tini nipliutiplugich, “Akuqtuqsiuḡ Ipqitchuaq Irrusriq. ²³ Ilipsi natqiusrimaagup-sigik iṇuich killuqsautiḡich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik kil-luqsautiḡich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagviḡha Thomas-mun

²⁴ Iḡaḡarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malgimik, tarani ingiṇṇiqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniḡaat, “Qiniḡikput Ataniq!” Thomas nipliutiniḡai, “Qiniḡisuaḡupkich iḡiṇiḡi kikiagich argaiṇi suli ililugich argatka iḡiṇanun saniḡaani ukpiqsriyumiṇaitchuḡa.”

²⁶ Akunniqsaḡanikhutiḡ kiṇuvatiḡun maliguaqtit katimalgiṇṇiqsut, Thomas piqataupluni taavrunani. Talut umiktuutiqaḡniqsut, aglaan Jesus akunaḡianil-giṇṇiḡai nipliḡhuni, “Qiniṇiṇṇaḡ ilipsitiṇun!” ²⁷ Ilaan nipliutiniḡaa Thomas, “Is-rautilugich argaktin uvuḡa, qiniḡkkich argatka, israaḡutilugich argaktin saniqqam-nun. Arguaqtunḡiḡutin ukpiqsriiṇ!” ²⁸ Thomas kiuniḡaa, “Ilvich ataniḡigikpiṇ suli Agaayyutigiḡikpiṇ!” ²⁹ Jesus-ḡum nipliutigaa, “Ukpiliḡpich qiniḡanikapḡa kisianik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qiniḡaluaqnaḡa.”

Qanuq Pitquriḡhat Ukua Makpiḡaat

³⁰ Jesus-guuq iṇiḡtaqaḡniqsuq iṇugiaktuanik atlanik quviquaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuḡaatni, aglaksimalutiḡ ingitchuanik ukunani makpiḡaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ḡutilaḡanik Iḡiṇa Agaayyutim, suli iṇuutlasritquplusri ukpiqsriḡipsiḡun ilaanik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Tallimat Malḡuḡnun Maliguaqtimiṇun

21 Kiṇuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaḡniqsuq iḡmiṇik maliguaqtim-iṇun siṇaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnaiḡiplugu, ² Si-mon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-ḡmiu Galilee-mi, iḡṇaḡlu Zebedee-m suli malḡuk atlak maliguaqtik, iluqatiḡ atautchimiṇniqsut. ³ Simon Peter nipliḡniqsuq ilamiṇun “Qalliḡniaqtuḡa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiṇiḡaat, “Malikkisigiptigiṇ.” Iluqatiḡ ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqutitilaḡani sumikunniṇ qalunḡiṇṇiqsut. ⁴ Siḡiḡḡum mayuuraathani Je-sus qichagḡniqsuq imḡum siṇaani aglaan maliguaqtaṇ ilitchuḡingiṇṇiḡaat Jesus-ḡutilaḡa. ⁵ Ilaan nipliutiniḡai, “Iḡiḡaat, qaluutiqaḡpsi?” Iḡiḡisa kiuniḡaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutitilgiṇṇiḡai, “Siḡitchiḡuḡ kuvraqsi taliḡpian tuḡaḡanun umiapsi, ilip-siḡi qalukkumuusri.” Maliguaqtit siḡinniḡaat kuvraqtiḡ aasriṇ payyaksagḡiḡaat nuqitchaqamitruḡ umiam iluanun takku qaluuvagitiḡluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ḡum piḡpagikkanaḡ nipliutiniḡaa Peter, “Piṇṇa Ataniḡiniḡikput.” Simon Peter-m tus-raa'amiḡuḡ takpiṇṇa Atanḡuḡha, ilaan atitqiḡsiqamiḡuḡ atnuḡaani mattaummitchani misiḡiḡniqsuq taḡiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvaḡniqsut umiakun nuḡir-rutigalugu kuvraq imalik qaluḡnik ilinḡich uḡasriuraqhutiḡ siṇaaniṇ, tallimakip-iatun apluḡpaktaaḡhuni urrakrsayunḡnaliktun. ⁹ Ilinḡich tulakamiḡ, qiniḡtut iknip-iamik qaluḡnik uutaliḡmik suli qiniḡhutiḡ qaḡqunik. ¹⁰ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvuḡautrisitchi ilaḡitiḡnik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ik-itqikhuni umiamun kaliḡniḡaa kuvraq siṇaanun imalik qalukpaḡnik, tallimakip-iaḡ malḡukipiaḡ qulit piṇasrunik iṇugiaktitilaḡiḡnik; naagatarra iṇugiakkaluaqhutiḡ kuvraḡat alinḡiṇṇiqsuq. ¹² Jesus-ḡum nipliutigiḡai, “Uvuḡaḡsri niḡisitchi.” Nalli-

ataunniiñ maliguaqtit apiqsruġumangiññigaa, “Kisuvich?” Ilinisa ilitchuġinigaat Atangutillaanjanik. ¹³ Jesus-ġum qallilaaghuni tigu'amiuġ qaqqiaq autaagñigaa il-ijitñun. Taatnatunsuli piñigaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiġñigai Jesus-ġum qiniqtitaħi iñmiñik maliguaqtinun ajiťiqqaaqhuni tuquġiġmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Iliniġ niġianikmata Jesus-ġum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iġñiġa John! Piġpagitlukpiña ukunakġa?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iliisimaġiñ uvaġnun piġpagiħiñ.” Jesus-ġum nipliutigaa, “Niġipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliłiġuġu Jesus nipliutliġiññigaa, “Simon! Iġñiġa John! Piġpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iliisimaġiñ uvaġnun piġpagiħiñ.” Jesus-ġum nipliutliġitchaa, “Qaunagikkich ip-naitka.” ¹⁷ Piñatchiġuġiġik Jesus-ġum nipliutliġitchaa “Simon, Iġñiġa John, piġpagiviña?” Peter aliatchaġniqsuq Jesus-ġum apiqsruġmani piñasruni atiruamik, “Piġpagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq! Iliisimaġiñ suapayaaq. Iliisimaġiñ uvaġnun piġpagiħiñ.” Jesus-ġum kiugaa, “Niġipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iłumutuuruamik nipliutliġikpiñ, nutau'avich tapsiaġiksiplutin igliġaqtutin napmupayaaġukavich. Aglaan utuqqaġuġuvich atlam iñuum qiliġniġaatin israaqtillutin aullautilutin aullaġvigisrunġisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuġ Jesus-ġum uqautiġiniġaa qanutchikun tuquħikun Peter-mun kamanaqtinniaqtilaġa Agaayyun. Taatnaqqaqħuġu nipliutiniġaa, “Maliguaġġa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtulu

²⁰ Peter-m kiniaqhuni qiniġniġaa maliguaqti Jesus-ġum piġpagikkana malik-tuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaatuaq qanitluni Jesus-mi nullautchiqamiġ sul- apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutititniġniġaqpatin?” ²¹ Peter-m qiniqamiuġ taamna apiqsruġniġaa Jesus, “Ataniiq! Qanuġniġaqpaliuna?” ²² Jesus-ġum kiugaa, “Uvaġa iñuupkaġukkupku aggitqiniġiaħamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Mal- iġġa!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniġsuq akunġatnun aniqatigiñun taamna mal- iġuaqti tuquyumiñaiñnipluġu. Jesus taatnangiñniġsuq tuquyumiñaiñnipluġu, aglaan itnaħiñaqhuni, “Iñuupkaġukkupku aggitqiniġiaħamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniġa, sulipsuuq aglak- tuaq tamatkuniġa, aasrii nalunġitchikput quliaqtuaġikkana iłumutuulħa.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqtaġikkana. Iluqatiġ aglaksimalu- tiġ atausriukattaagħuġich pimakpata, iluqaniqanu nunam tiggummianilgunayait- palukakai aglaich aglakkaukpaťa.

Suragáľhat Uqqiraqtit

1 Aglaktuńa uumińa Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligńi makpigaani aglaktuńaa suragáľpayańńińik Jesus aullańńiľhanińaglaan savaaqahıgmińik ²taivrumuńaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmuńa. Sivuni Jesus aullaǵaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alǵaqsruǵai piksraqtaagıkkani uqqiraq-tauruksrauplugich. ³Jesus tuqutitqaaqhuni piqatigiraǵıgai uqqiraqtit sagviaqtuuti-gai arguaqtuǵnaǵumińaiǵıluǵu anıtiqıľha malǵukipiat uvlut akunǵatni, sulı Jesus-ńum uqautiplugich ańaayyuqataanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qılǵımun

⁴İlaatnıguuq Jesus-ńum piqatigilgitńamigich tilińıǵai itna, “Unińńiaqnagu Jerusalem aglaan utaqıyımıǵıksı aatchuutiksrańa Aapaa akiqsruutıgıkkana qaitk-isińıplıgu, uqautıgıkkaga ilipsitńun. ⁵Taimńaguuq John paptaagutıqatuaq inuń-nun imıǵmik aglaan aquatıgun qapsich uvlut paptaakkaugısırusi Ipqitchuakun Ir-rutchikun.” ⁶Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitńamıń piqatıgıplugu Jesus apıqs-ruǵńıǵaat, “Atanııq! Uvva taavrumanı nappatqıńńiaqpıuń ańaayyuqauń Israel-aagmiunun [umialıqagumińaglugich taimanısun]?” ⁷Jesus-ńum kiunıǵai, “Aa-paa kisimi sivunńıǵısıǵaa qakugun atuumalıksrańa. İlaan ilısimapkaǵumińaitkaa tamanna ilipsitńun. ⁸Akuqtuıǵısırusi sańǵımik taimńa Ipqitchuaq Irrusıq ag-gıanıktan ilipsitńun, aası ilısimaraugaqsıłusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaanılu Judea-mi sulı Samaria-mi unńıń nunaaqqipayańńińi nunam.” ⁹Taatnaanıkamıgich Agaayyutim nuqınnıǵaa tatpakmuńa ilıńitńun qıńıqtıluni aası ilıńısa qıńıt-laiqsıǵıǵaat nuvıyam puuqtıqmauń. ¹⁰Aullaqtıqman qıńıgugaqtıtlugich tatpak-muńa, taimmaıńaq malǵuk inńuk atnuǵaallak qatıqtaanık qıkaqasıitlıǵıńıqsuk il-ıńıitńun, ¹¹nıplıqhutık, “Galilee-ǵmiut, suvaata qıkaqhusı qıńıqıaqpısı qılǵımun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitńıń tatpakmuńa aggitqıkkıľhıtuq taatnatun ilipsi qıńıqmatun aullaqman tatpakmuńa.”

Matthias-ńum İnanıǵaa Judas

¹²Malıǵuaqtıt tavrakńa utıǵıqsut Jerusalem-mun inǵıuramıń taıguutıqatua-mıń Olives-mik uńasıkpagunı inǵıńıńıqsuamıń nunaaqqımiń. ¹³Tavruńa tik-itńamıń Jerusalem-mun, ilıńıch mayuǵıqsut inımun taivrumuńa ırvıgıkkagmık-nun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James ıǵńıgıkkana Alphaeus, Simon-lu Zealot-ńuruuq, sulı Judas ıǵńıgıkkana James-ńum. ¹⁴İluqagmıń katıńıqsut akulaıǵılu inıqsruǵvıksraǵmıknun piqasıqhutıń aǵnanık sulı Mary-mik aakagıkkanańık Jesus nukatchıańıńıglu. ¹⁵İkituurat uvlut aqua-tıgun ukpiqtuat katımanıqsut, tallımakıpiaq inıuińńamık inıugıaktıǵıyunaqhutıń. Peter-m makıtluni nıplıutinıǵai, ¹⁶“Anıqatıumań, Ipqıchuam Irrusim uqaqtı-nıǵaa David makpıgańıńi Agaayyutim. Uqagıńıǵaa Judas-kun sivuni atu-umagaluagtıtnagu ilaan savaaqalıksrańa, taamna Judas sıvullıuruuq tıgurırık-sranık Jesus-mık. ¹⁷Judas ilaugaluaqtuaq uvaptıkni atakkıı Jesus-ńum piksraq-taagıkkana savaqatıgtıuplugu uvaptıkni. ¹⁸Judas-ńum aatchuutıgıanıkamıuń Je-sus akıńńaktaaqǵıńıqsuq manıńńık. Taavrumıńaasıńı tauqsıǵıńıqsuq nunavıńıǵmık ilaan ilıuvıgıkkagmıńık. Tavrani katakami iluqanı ilua qaagıńıqsuq. ¹⁹İluqagmıń

iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaanigaat, aasii inmin uqaqmikkun taiguusignigaat Judas-nun tuququia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia).

²⁰ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruaq Psalms-ni itna,

‘Ilaan tupqa iñuigumauq iñnitqikkumiñaiguni.’ *Psalm 69:25*

Aglausimaruaqsuli,

‘Atlamik iñunmik inaniqsiqagumauq savaana.’ *Psalm 109:8*

²¹⁻²² Taatnaqlugu iñuk inaniutiruksrauruq Judas-nun savaananun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullağniimaruaq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anitqilħagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-nun quliaqtuağipmaun paptak-titchilħisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmaun Je-sus pakmun qilağmun.” ²³ Ilinich nalunağiniqsut malğunmik iñunmik Joseph-migl taiguutilinmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik suli Matthias-miglu.

²⁴ Aasii agaayyuniqsut itnaqhutin, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraunuruaatin uummatinñik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagutillağniinaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich.

²⁵ Taamna uqqiraqti inaniutiyumuq Judas-mun atakkii unisağigaatigut aullaqhuni piksraqtaaqmiñun.” ²⁶ Taatnaqqaqhutin tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taat-naqmata Matthias piksraqtaanuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

2 Uvluğguuq taiguutilik Pentecost tikiuapman iluqatin ukpiqsriuat ka-timalğiniñiqsut. ² Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiliğniğaat siğruktuaq pak-makña liilaa anuqliqpaktitmatun. Taamna siğruktuaq tusağnaqsiniqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinich qiniqsiñiqsut ikniğmik liilaa qiniñaliniqniqsuq uqqatun siamitlu-tin iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim aḡalatkaqsiniğai iluqnaaqhugich. Taap-kua iñuich uqaqsiniqsut atlakaagiiñik uqqiqhutin, taatna kaniqsiñaqsiplugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatin. ⁵ Tavraniquuq Jerusalem-mi Jew-nuruaq iñu-uniaqtut nunaqqipayaaniñiñ nunam taluqsriuat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitruq siğruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkununa. Iluqatin qanuğviiğniqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kaniqsiñaqsiplutin sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviğutchallapiaqhutin uqaqsiniqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ğmiunurut, amii? Qanuqhutin ukua uqaqpat uqaptiknik?” ⁸ Naagaunniñ kaniqsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuquniaḡaptigun. ⁹ Uvaguḡ Parthia-ğmiut, Media-ğmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ğmiut, Judea-ğmiut, Cappadocia-ğmiut, Pontus-miut, Asia-ğmiut, ¹⁰ Phrygia-ğmiut, Pamphylia-ğmiut, Egypt-miut. Uvaguḡ iñuich nunaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, suli iglaat nunaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ suli Crete-ğmiut Arabia-ğmiutlu. Aniḡaruaguut Jew-nupluta aasiñ mu-miksuaquut Jew-ğusimaaqhuta—iluqapta tusaagivut kaniqsipluğillu tamatkua uqaqmata kamanaqtuatigun Agaayyutim iñiqtağun.” ¹² Quviğutchallapiaqamin kaniqsitlaqhutinlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuilli-asiiñ ilaḡich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaqsiniqsut, “Ukua imiliḡapiaqsimaplu-tin piñiqsut.”

Peter-m Uqautriḡha Iñunmik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtatmiñik kiutyaqlugich. Nipitusipluni nipliutiniğai, “Jew-nuqatiptaa suli iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi,

qaitchipługu Ipqitchuamik Irrusiǵmiñik Aapami akiqsruutigikkanaatun aasiiñ Jesus-
 ğum qaitchipługu uvaptiknun. Tamanna akuqtuǵikput pakma, taatnamik qini-
 aqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman uvaptigun. ³⁴ David iǵmi timituummaǵmi pak-
 muñaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliǵniqsuq,

‘Agaayyutim nipliutiniǵaa Ataniǵa,

Aquvittin kamagiviksrauhpnun,

³⁵ aquppiǵapni uumiksritin aǵalataksrirutigigisigitka ilipnun.’ *Psalm 110:1*

³⁶ “Aasiiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchuǵiraksraǵigiksi nalupqinaǵługu,
 taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniǵuǵługu suli
 anniqsuutaupługulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruǵ Peter-m uqautigikkana iñuilluǵniqsut. Apiqs-
 ruǵniǵaat Peter-lu atlatlu uqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuǵisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagñigai, “Nunuuraliǵusi mumigitchi killuqsautipsitñiñ.
 Suli atausriukattaǵusi paptaaqtittitchi ukpiqsriǵuǵusi atqagun Jesus Christ.
 Agaayyutimli natqutiyumagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiiñ ilaan aatchuǵisigaasi
 Ipqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tuǵaaqaqtuq
 ilipsitñun qitungapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun uǵasiksuami, iñuich iluqaisa
 Atanguruam Agaayyutipta tuǵuǵai iñmiñun.” ⁴⁰ Peter uqaqtuq iñugiaktuanik
 atlanik uqalǵnik. Aasiiñ ilaa naatchiqami itnaǵługich, “Annautillaksaǵniǵitchi
 ilipsitñik anasiñuqsautmiñ tikiññaqtuamiñ pigiitchuanun iñuǵnun tuqqtuchiru-
 anun Jesus-mik.” ⁴¹ Iñugiaktuat ukpiqsriñiqsut uqalǵmik suli paptaaqtitlutinj,
 iñuk 3,000-yuǵnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinjich
 ilisaqaaqsiñiqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut niǵiqatigiikhutinj suli
 iniqsruqatigiikhutinj.

Qanuq Ukpiqtuanǵuruat Piqatigiǵhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqagñiqsut iñugiaktuanik quvinqaqtuanik savaanik, naa-
 gaunniiñ iñupayaat ikpigiagutiniǵaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun.

⁴⁴ Iluqagmiñ ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqaqtirrutipltinj suuraǵmikkun
 avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamiñ tunisiñiqsut nunautmiknik suli suuramiknik, aasiiñ
 autaaǵługich piññaktaatinj iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutaǵagipman ilinjich
 ktraǵniqsut agaayyuvikpañmun. Niǵiraǵagñiqsut atautchimi kinunimikni, aasiiñ
 niǵikamiñ quviasukhutinj pisuillapiaqhutinlu. ⁴⁷ Ilinjisa quyaraǵiǵaat Agaayyun,
 aasiiñ atlat iñuich nakuagñigai ukpiqsriupayaat. Suli uvlutaǵagipman Atangum
 ilaniktuuqtinnigai iñuǵnik ukpiqtuanǵuruun tamatkuninja anniqsukkaǵmiñik.

Peter-m Ilaaqsiptkaiħa Pisutlailaamik

3 Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich
 iniqsruǵviat tikitmaħhani. ² Agaayyuvikpañmi paaqagñiqsuq taggisilinjik
 Piññaqnaqtuamik. Tavraniuguuq aǵun una aquppiraqniqsuq pisunǵaŋitchuaq
 aniñiǵmiñaglaan. Uvlutaǵagipman ilamiñun tavrutaŋautipkaǵagñiqsuq taavrumuǵa
 paamun iniqsruǵviksraǵmiñun maniuranik iñuǵniñ isigtuaniñ agaayyuvikpañmun.
³ Peter-mlu John-ǵumlu apqusaaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpañmun inijniǵik
 aatchullahiksraǵmigun maniñmik. ⁴ Taapkuak kinjaqamitku iriǵruiñaaǵługu
 Peter-m nipliutiniǵaa, “Qiniqtiguk!” ⁵ Taavruma iñuum qiniqsiñiǵik niǵiukhuni
 aatchuusiaksraǵmiñik ilinjikniñ. ⁶ Peter-m nipliutiniǵaa, “Maniitchuna

suuramikunniin aglaan aatchuġniagikpiin pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiin.” ⁷ Peter-m tigukamiun taliqpiagun makitquplugu, taimmaiinaq ajutiqniam niunji sayaniktigniqsuk. ⁸ Nutigniqsuq qikaqtighuniasiin pisuaqsipluni. Ilaan isiqatiginigik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmagmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹ Inuich tavrani qiniġniġaat pisuklugu quyammagmi Agaayyutmik. ¹⁰ Inupayaat ilisaġiniġaat injularauplugu aquppisuuruuq agaayyuvikpaum paanani taggisiliñmi Piññaqnaqtuamik. Iluqaġmin quviġutchallapiagñiqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuġa ajutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpañmi

¹¹ Inuitguuq qiniqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayañak Peter-mlu John-ġumlu aupiñautiginigaa, aasiin qiniġiaqluġich katimmaviñmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuġviqsuat qiniqamigich nipliutiniġai, “Israel-aagmiut, qanuġmi taamna quviġutchautigivisiun qiniqpaaqsiplutaasiin? Uvaguk pisutlasipkanjtkikpuk manna aġun sañniptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivulliapta Abraham-ġumlu Isaac-ġumlu Jacob-ġumlu ihuaqsiptakaa manna aġun Jesus-kun, aasiin taavrumuuna ilaan kamañaqtitkaa iġniñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus aġalatinun pigiitchuanun suksraaqluġu sivuġaani Pilate-ġum sivunniutianikmauñunniin patchisaiguklugu. ¹⁴ Ilaa iluqnaqsimaruuq Agaayyutmun nalaunñaruaglu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqluġu Pilate pituigittuplugu inuagtuqtimik. ¹⁵ Taatnañapsigun tuqutkiksi taamna qaitchiruag inuagimik aglaan Agaayyutim aġitqiksitañ tuqunaruaniin. Uvagut ilisimarriqsimmaaġikput taamna. ¹⁶ Turviqaghuni atqanik Jesus-ġum manna pisutlailaaq qiniikkaqsi ilisimakkaqsilu mamititkauruq. Taamna aġun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ġum atqanik, taatnaqluġu ihuaqsiptakauruq sivuqqaqsiñi.

¹⁷ “Aniqatiumaaj, ilisimagaluagmigiga una, ilipsilu sivulliuqtituummapsilu qaitkiksi Jesus sumiunñuranun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutñiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inilġaan uqaġikkañ iluqaisigun sivuniksriqirimigun aqisruutauruq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiin ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiin mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnaġupsi Atangum sayyaagiksiptakaisiġaasi irrutchiqsigun. Taivrumani ilaan tuyuġitlayumagaa Jesus annautiksraqtaġianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilañmi ittuksrauruq taivrumuġa uvlumun supayaat nutaaguli-srañatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inilġaan. ²² Moses-ġum nipliutiginigaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqaisiġaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqalli uvamnik; taimña itkisiruq inupsitñi. Ilipsi naalañniraksraigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaq naalañniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkañanik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim inuini suli piyaqqukkauqsipluni.’ ²⁴ Iluqaġmin atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsrutkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kiñuviaġikkañasi Abraham-ġum. Agaayyutim aqisruġaa qitunġanik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumuġa aqisruutmik, itna, Uvañ piliutiqaġisigitka iluqaisa inuich nunami kiñuviaġikkaptigun. ²⁶ Taatnaqluġu Agaayyutim aġitqiksitañ savaktini Jesus tuyuġigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuġukhusi mumigisilu pigiiliqihigikkapsitñi.”

Peter-mlu John-gumlu Apiqsruqtukkauḥhak Uqaqsittaagvin̄mi

4 Peter-lu John-lu uqautrisugaqtitlugik in̄un̄nik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin̄ Sadducee-n̄ruvanik tikiññiqsut. ² Ilin̄isa iḥuagin̄iññaich uqqiraqtik ilisautripmaknik Jesus an̄itqin̄iñplugu tuqunaruan̄iñ, taamnaasiin̄ ilitchuqutaupluni tuquruat an̄itqikkisiḥhatnun. ³ Tigupkagn̄igaich isiqtaupkaḥugik isiqsivin̄mi unnuapak unnuaguqhunikii. ⁴ Aglaan in̄ugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, in̄ugiaktilaaliyun̄nat 5,000-mik an̄utiḥhiñat. ⁵ Uvlutqikman Jew-n̄ruuat sivulliuqtin̄iñllu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katin̄iqsut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuuq qaukḥiat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin̄ atlanik ittuanik qaukḥium agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiññaich, “Qanuḥlugu iḥuqsiptkaqpitku taamna an̄un? Qanutchimik san̄jiaqapsik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m an̄jalatiqahuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiun̄igai, “Sivulliuqtau-ruasii sivulliuqtigruan̄uplusi, ⁹ Suvaataai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauvin̄uk ikayuiḥaptigin̄ taavrumiña pisutlaiḥaamik iḥuqsiptkakkaptiknik? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksragigiksi una, San̄jiaqatuq atigikkanaḡun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiiñ Agaayyutim an̄itqiksitudugu tuqunaruan̄iñ. Taatnaḥlugu taamna an̄un qikaqtuq iḥuqsiptkaupluni sivuqqapsitñi. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqalḥiñ uqautigikkanaḡat itna,

‘Uyaḡak tupp̄irit ayakkan̄at, taamna uyaḡak piitchuiḥlapiagaqtuq tupp̄irauni.’ *Psalm 118:22*

¹² Aasiiñ Agaayyun atchiiruq atautchiḥhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsuḡumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaagtitchirit quvigutchan̄iqsut qin̄iqamisigik Peter-mlu John-gumlu taluqsrautaisilaan̄akniglu ilisaqsimaisilaan̄akniglu. Iḥisimagaich piqatauḥhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiiñ qin̄iññaat an̄un iḥuqsiptkauruaq qikaqatauḥha Peter-mil̄u John-mil̄u. Taatnaqhutin̄ niplilguin̄iñiqsut akikḡaḡlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin̄ an̄illaquniññaich uqaqsittaagvin̄miñ, aasiiñ an̄ipmaknik sivunniyuqtaullakhutin̄ itna: ¹⁶ “Qanuḡlugik atann̄igisivisigik ukuak an̄utik? Jerusalem-miupayaat ilitchuḡianin̄iññaat atlayuaḡnaqtuaq iḥuqsiptkaiḥiq atuumakkanaḡ taapkuḡnuuna, aasiiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqun̄itlugu marrumani tusaayugaaq in̄un̄nun, taatnaḡuta an̄iqsraaqtuḡlavut uqatqiquḡiḥlugik kimununniñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnaiḥiplugu sivunnianikamin̄ in̄iqtigññaich quliaqtuaqun̄itlugik Jesus-kun in̄un̄nun sumiunniñ naagaqaa itqautitqiquḡitlughich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-mlu John-gumlu kiun̄igaik, “Nalliysi tupigin̄agayaqpsigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuaḡitlukpaun̄ ilaan? Sivunniqsiun̄ taamna! ²⁰ Uqautigin̄aiḡumiñaitkikpuk sua qin̄ikkaqpuq tusaakkaqpuglu.” ²¹ An̄iqsraaqtutqianikamisigik aasiiñ pilitlugik agvisiksraitl̄utin̄ anasiñḡuqsalguin̄iññaich. Iqsigiplugittuuq in̄uich atakkii in̄upayaat kamaksrillapiaqhutin̄ Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaan̄iktuakun pisutlaiḥaamun. ²² Taamnaguḡuq an̄un quvinqnaqtuakun iḥuqsiptkakkauruaq malḡukipiaguan̄iksamaruaq.

Ukpiqsruuat In̄iqsruutir̄iḥat Taluqsrautaiḡimik

²³ Taapkuagguḡuq Peter-lu John-lu an̄ipkapqauraqmatik utign̄iqsuk ukpiqtuan̄u-ruaqatiumiknun uqautiplughich qanuq qaukiata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat

sivunniuhatnik. ²⁴ Iliŋisa tusaakamitruŋ agaayuqatiqaŋniqsut itnaqhutiŋ, “Kamanaquatiin atanguruuq, iŋiqsruatiin iluqaanik qilaŋmiŋlu nunamiŋlu taŋiumiŋlu. ²⁵ Aasiin ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna,

‘Suvaata Jew-ŋuŋitchuat qinnakpat?

Suvaata iŋuich sivunniuppat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaqqipayaani sivulliuqtillu paqnaniŋaich aŋuyautnatin akilŋiliguqlugu Agaayyutauruq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.’ *Psalm 2:1-2*

²⁷ Ilumun marrumani nunaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-ŋuŋitchuanik suli iŋuiŋik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginigaat akikŋaqŋugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savaŋniaŋukhutiŋ supayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumaliŋkun iŋilŋaan atumaruksauruq. ²⁹ Aasiin pakma, Ataniiq, itqaŋlugich Jew-ŋuruat qullinich qanuqhutiŋ aniqsraaqtuqmatigut. Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqaliŋnik taluqsrautaiguta. ³⁰ Ikayuqtigut iŋuaqsiŋlaŋlugich nanjittuat suli savaktitigut atlayuagŋaqtuaniglu quvinqaqtuaniglu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkanaŋat aulaniqsuq. Tavraami aŋalatiliqhutiŋ Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutiŋ uqaaqsiŋniqsut Agaayyutim uqaliŋnik taluqsrautaiqhutiŋ.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguug ukpiqsripayaaqtuat atausiŋŋuutriplutiŋ atipiagŋniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniin iŋligiŋiqŋugu iŋmi suurani aglaan atunim atuŋniŋaat suuraŋikkaqtiŋ. ³³ Uqqiraqtit kamaŋaqtuakun saŋŋikun ilisimarauniqsut aŋitqilŋagun atanguruuq Jesus suli Agaayyutim ikayuqpaiŋniŋai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriuani piiŋniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaŋa tunisiraqtuq nunaviŋniŋmik naagaqaa tupiŋmiŋik, tunisianikamiasiiŋ tavrūautiraŋniŋaa akuqtuani tuniaŋmiŋiŋ ³⁵ aatchuutigiŋlugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiin autaaŋniŋaat taamna manik inuqsripayaaqtuanun. ³⁶ Ukpiqsriuamik iŋuqaŋniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaŋuŋluni iŋuguqtuq Cyprus-mi, taavrumiŋa uqqiraqtit taiguutiŋakkaŋat Barnabas-mik (mumiutiŋaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷ Ilaaptuuq tuniripmiŋniqsuq nunautmiŋik qaitluguasiiŋ akuqtuani uqqiraqtinun.

Ananias-lu Sapphira-lu

5 Tavraniguug iŋuqaŋmiŋniqsuq nuliagiiŋniŋ atiqaaŋuŋnik Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak iŋŋuk tuniriŋniqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkaŋmiknik. ² Akuqtuagmik ilaŋanik tugvaiŋniqsuq aŋnaataasiiŋ ilisimaplugu aŋiŋaa. Aglaan sippaŋa qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m nipliutinigaa, “Suvaata tuuŋaŋmun aŋalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviŋu Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiŋlutiŋ ilaŋanik nunautvich akian? ⁴ Tunigaluagŋagu nuna pigikkan aasiin kiŋuagun tuiŋhan akuqtuagikkan pigigiŋ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutiriŋchutiŋ iŋuŋnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ŋum tusaapqauragamigich Peter-m uqagikkani puuktigŋniqsuq tuqupluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiŋa taluqsraŋniqsut. ⁶ Nukatpiat nimiŋsruqtuallakamitruŋ timaa annisiŋlugu iluviŋaŋniŋaat. ⁷ Uvvaasiiŋ piŋasut sassagŋiŋich kiŋuatigun aŋnaat aggiŋniqsuq sutilaŋatnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiŋsruŋniŋaa, “Uqautiŋŋa, iliptik

tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Agnam kiunigaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñigaa, “Suvaata uuktuagñipitku Agaayyutim Irrusia? Atañii, taapkua iluviqsiuat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauvaa puuktigniqsuq Peter-m sivugaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamin qiniqlugu tuquruuq aullautinigaat iluviqiaqlugu sanigaanun ajutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli inupayaat tusaaruat taavrumiña taluqsratchaņiqsut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuagñaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsut inugiaktuanik atlayuagñaqtuanik suli quviqnaqtuanik akungatni inuich. Iluqatin ukpiqsriuat atausiņņugñiqsut katimmavianun Solomon-ņum. ¹³ Ukpiqtuanjunchuat ilaliqsuaqsiniğaich taluģiplugich aglaan ilinisa uqautigillautagaluqlugich. ¹⁴ Aglaan inugiaktuat ajutitlu agnatlu ukpiqsriqlisuat Atanigmik Jesus-mik, taatnaqlugu ukpiqtuat inugiaksitmullapiagñiqsut. ¹⁵ Inuich illiuqaigaqsiñiqsut atniğñaqtuanik tumitchaanun siņivgiņnun naagaqaa ikivganun niģiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan tagģaganun mamitinnasugalutin. ¹⁶ Suli nunaaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem inugiaktuat inuich tikiutriñiqsut atniğñaqtuanik suli ihuilliuqtittanjitnik irrusiqluich. Taatnailiplugu iluqatin ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsuľhat

¹⁷ Taamna atuumaanikman qaukĳiat quliaqtuaqtit piqasiqhutin maliguaqtaiñik Sadducee-ņuruanik qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsut qanuq aľalafiksraņatigun. ¹⁸ Ilinisa tiguniğaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsiviņmun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isaľulgan Agaayyutim aņmağniğai isiqsivium paani aasii annisiplugich, itnaqhuni, ²⁰ “Agaayyuvikpaņmugusi uqagiagitchi inuņnun nutaakun inuunialikun tumigiplugu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitrų agaayyuvikpaņmukhutin qauņuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutin. Qaukĳiat agaayuliqsi piqatinilu katinniğaich uqaqsittaaqtitchirit suli iluqaisa Jew-ņuruat sivulliuqtigruaņich. Tuyuqagñiqsut isiqsiviņmun uqqiraqtit tavrųautitquplugich. ²² Uvvaasiñ qaunaksrit tikitmata isiqsiviņmun paqingiñniğaich tavrani uqqiraqtit. Aasiñ utiqhutin taamuņa katimaruanun uqautiniğaich, ²³ “Isiqsiviņmun tikitnapta kiluusaqaghuni suli qaunaksrit paani qaunaksrigaluagñiqsut. Aglaan paat aņmaqaptigik paqitchiņitchugut inuņmik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qaunaksraņata qaukĳiata suli qaukĳinisa agaayuliqsi tusaakamitrų taamna isumatuyaagaqsiñiqsut sutilaaksraņagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich inuk isiqhuni, “Atañii, isiqtasi amma agaayyuvikpaņmi ilisautritrut inuņnik” itnaqtignigai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiqhuni qaukĳigmiknik taamuņagñiqsuq tavrųautityaqlugich uqqiraqtit. Aglaan aľallaľuutaiqhutin nuyuaģiplugu inuņnun miľuqtuaqsiľiksraqtin uyağañnik.

²⁷ Ilinisa uqqiraqtit tavrųautikamisigik sivugaatnun uqaqsittaaqtitchirit, qaukĳiata agaayuliqsi apiqsruqtaaqsiniğai, ²⁸ “Qanusigalgitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigialuakkaqput ilisautritquņitlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinisa patchisiğuhuta tuquľhanun Jesus-ņum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniğaich, “Tupiksriřuni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksriľiğmiñ inuņnik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta aņitqiksitaņa tuquņaruaniñ

³¹ kamaṇaḡviksraṇanun ataniḡuḡlugu anniqsuutiḡuḡlugu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiṇaqsipḡugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniṇ. ³² Uvagut ilisimarriqsimmaagikput piqasiqhuta Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisaḡikkana tamatkununa tupiksriuanik ilaanic.”

³³ Jew-ḡuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitruḡ taamna uumitchallapiagṇiqsut, suli tuqqutчисuligṇiqsut uqqiraqtinik. ³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilaṇata Pharisee-ḡuruat makinniqsuq uqallagukhuni, atiqaqtuat Gamaliel-mik suli kamagikkau-pluni ilisautrauruaq maligutaksramiknik. Makitnami tiliṇigai uqqiraqtit anillaqupḡugich. ³⁵ “Israel-aagmiunuruasii!” itnaqtigṇiqsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq aṇalatchiḡaksraqsi taapkuniṇa aṇutinik. ³⁶ Aippaaniguuq iṇuagṇiqsuq atiliḡmik Theudas-mik kamaṇaḡasugalani iliruamik. Inunnaḡniqsuq sisamanik kavluutinik iṇugiaktigriuanik. Aglaan tuqqutaupman iluqaḡmiṇ maliguaḡtai siaminniqsut taatnaḡluguasiiṇ suṇaiḡhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itminiḡsuq Galilee-miṇ tamarumani kisitchikamiṇ iṇupayaanik nunami. Ilaaptuuq iṇunnakhuni iṇugiaktuanik iḡmiṇun naagatarra tuqqutaupman iluqaḡmiṇ maliguaḡtai siaminniqsut. ³⁸ Pakmaasiiṇ alḡaqsullaglapsi itniililugu, Aullaglich ukua iṇuich. Ilaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaaṇatlu iṇukmiqnisaupkan atlatitun piungigisiruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaupkan akiiliyumiṇaipiagisi. Inniaqtusi nuyuaḡnami akilililugutisaḡupsi Agaayyutmi.” Taatnaiḡlugu Gamaliel-ḡum alḡaqsruḡniḡai. ⁴⁰ Atangich akuqtuḡniḡaat alḡaqsruutaa aulailaṇuḡutiṇ kamakkutiḡaḡukḡukii. Uqqiraqtit isiqtitqiṇḡiḡaich kiṇumun aasiiṇ ipiḡaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtuḡniḡaich uqatqiuṇitlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiiṇ anipkaḡlugu. ⁴¹ Uqqiraqtit aullaḡniqsut uqaqsittaaqtitchiriniṇ. Iliṇich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaagiplutiṇ nagliksautigiliḡsraṇagun Jesus. ⁴² Uvluḡaḡipman agaayyuvikpaṇmi iṇuich tupiṇitṇilu ilisauttutigituiṇaḡniḡaat quliaqtuaḡiplugu Jesus akiqsruutaupluni anniqsuqtauruaq, Jew-ḡuruat niḡiugikkanaṇat.

Tallimat Malḡuk Ikayuqtiksraqtat

6 Taipkunani uvluni ukpiqtuat iṇugiaksipmata Greek-ḡuraaqtuat suli Hebrew-ḡuraaqtuat uqaallatinisut. Tamatkua Greek-ḡuraaqtuat nipliḡniqsut uilḡaḡnaatiṇ miṇitchuuniplugich uvlugaḡipman autaaqmata iṇuuniutiksranik. ² Taatnaqhutiṇ qulit malḡuuplutiṇ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniḡaich nipliḡhutiṇ, “Nalaunṇaṇitchuq quliaqtuaṇaigupta piqusiḡuta aṇalatchiṇiaḡikun autaaḡiksraṇanik. ³ Taatnaḡusi, aniqatiut, piksraḡitchi tallimat malḡuṇnik aṇutinik akunnapsitṇiṇ, iṇuṇnik aṇalatiqaḡtuanik Ipqitchuamik Irrutchimik puqikhutiṇlu. Aṇalatchipkaḡniḡivut autaaḡiksraṇanik. ⁴ Uvagut iṇiqsruqtuiṇaḡisirugut suli quliaqtuaḡtuiṇaḡuta.” ⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnaḡniqsuq iluqaitṇi katiruan, aasiiṇ nalunaiqsiiṇiqsut Stephen-mik ukpiqsriḡlapiaquamuk aṇalatiqaḡhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Ilaksraqḡugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miṇ mumikhuni Jew-ḡuḡsamaruamik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutiniḡaich piksraqtaatiṇ uqqiraqtinun aasii ilinisa iṇiqsruutiḡugich ilipḡugillu argatiṇ ilinṇitṇun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqaḡha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iṇugiaksitmuktuḡniqsut suli iṇugiaktuat agaayuliqsit ukpiqsriḡliqmipḡutiṇ.

Stephen Tigukkaulha

⁸ Stephen, ihuaqputaagun suli sanjiagun Agaayyutim, savatlasiniqsuq quviqu-naqtuanik suli atlayuaqnaqtuanik akungatni inuich. ⁹ Inuqaqniqsugguuq it-tuanik Jew-nuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiquahutiñ Pituikkauruanik uqaallatiasiniñaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitchuam Irrutchim puqutiqaqtinnigaa. Tavraasiñ nipliqliman qapiq-talguiniñaat. ¹¹ Taatnaqhutiñ tamatkua piyuaqtit akiliiniqsut anutinik sagluuqtu-aqplugich, “Tusaagikput uqaqman akiknaqlugu maligutaksraq Moses aglagikkana suli akiknaqlugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnaligimikkun ayalannigaich sivulli-uqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniqpaat sivuganjutipkaqlugu Jew-nuruat uqaqsittaqtitchiriniñtun. ¹³ Aasii ilanjitnik anutinik itqutritlutit sagluuqtu-aqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutit itna, “Una anun ataramik uqaqtuq akiknaqlugu uvagut ipqitchuaqikaqput agaayyuvikpak suli akiknaqlugu maligutaksraña Moses-nun. ¹⁴ Aasisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmigiñniplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunjavigikkavut.” ¹⁵ Inupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinmi qiniqpaaqsiñigaat irigruinaaqlugu Stephen, tautukluguasiñ kiiñña iliruaq kiiñnatun isagulgum.

Stephen Uqaqtullaħa

7 Qaukdium agaayuliqsim apiqsruñigaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliħat?” ² Stephen kiunigaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalañniħak-siñña! Agaayyun kamaaqtuag sagvigniqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun inuuniaqugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullaliksrana Haran-mi itchaqtuqhuni. ³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullañiñ nunamun tikirvig-itukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunañatniñ Chaldea-ñmiut aullañniqsuq Haran-mun inuuniaqiaqhuni. Aasii kinuagun Abraham-nun aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtiħani tamaani Agaayyutim qaitchinitkaluañigaa Abraham inmak-tillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan aqisruñigaa qaitchigisiñniplugu pig-iliutilugulu ilaanun suli kinuvianinun, naagaunniñ Abraham qitunñiunna. ⁶ Agaayyutim nipliutiniñ itna, ‘Kinuviaqikkatin inuuniaqisirut iglañlutit atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutit suli sisamani kavluutini ukiuni ihuaqputitchiunilutit. ⁷ Aglaan anasiñnuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaqtuat inugikkamnuk. Kinuagun tamarruma ilinich utigitit taivrumakña agaayumaagvigaqsiluñ marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniñ. ⁸ Agaayyutim aqisruutikamiun Abraham tiliñigaa nalunaitjutchiqplugich anutitit. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksrisukhuni Agaayyutim aqisruutaiñ ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-nun nalunaitjutchiqmiñigaa tallimat pinayuatigun uvlut. Isaac-nun nalunaitjutchiqmiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malguk sivulliaavut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliaqutuat killuginigaat nukatchiaqtit Joseph tunipluguasii savaktauviksrananun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuginigaa ¹⁰ ikayuqlugu ihuiliugvinmiunniñ itman. Agaayyutim nakuagiliutipkaqaa puqisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi ayalatiguginigaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupigmiñ. ¹¹ Kinuagun nigisunnaqsiñniqsuq

¹⁷“Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaqsisman, kinjuvi-
arji inugikkapta tavrani Egypt-mi inugiaksillapiagniqsut. ¹⁸Umiallitqinñiqsut at-
lamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹Taavruma umialgum kinniaqsñigai inuvut
suli nagliksaaqtitlugich sivulliaavut, nunuriplugitunniñ igitqataqtitlugich aniqqami-
urat tuquviksrañatnun. ²⁰Taatnañhatniguuq Moses aniñiqsuq qinñiyunaqhuni,
aasiñ aṇayuaakkiñ qaunagiplugu pinasuni tatqinñi. ²¹Iriqsimalguiqñugu kinunḡani
anipkaññaat. Taatna Pharaο-m panian tiguaḡugu iḡñiḡmisun pamiqsañnigaa.
²²Ilaa ilisaqaḡniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamaṇaqsipḡugu
uqaḡiḡmiñi savaamiñilu.

³⁰“Malgukipiāmi ūkiunjanikman isaġulgum sagviutiniġaa Moses ikualaraukun uqpiġun iñuilaami qanigan iġġian Sinai-m. ³¹Moses-ġum qinīqamiun atlayuagi plugu utlaġniġaa taamna uqpiġ qinīmmaġiksaagukhugu. Tavraasiñ tusaaniġaa Agaayyutim uqautigikkana, ³²‘Uvaġa sivulliaqpiġ Abraham-ġum Isaac-ġumlu Jacob-ġumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullaŋniqsuq qinīġniangiqlugunniñ. ³³Agaayyutim nipliutiniġaa, ‘Aluġutikkiñ mattakkik, taamna qikaġviñ Agaayyutim nunagiġaa. ³⁴Iłumun qinīġniġiga pigiilipluni naġliksaaqtitaufhat iñunma Egypt-miittuat tusaaplugich miŋuqtufhat, atqaqtunaaasiñ ikayugiaglughich. Pakma maunagiñ, tuyuġigisigikpiñ Egypt-mun.’

³⁵“Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiñ ayakkajat itnaqhugu, ‘Kia uvaptiknuk sivulliuqtiguppatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimña uruq Agaayyutim tuyugikkana ilinjitñun sivulliuqtaulugu anniqsuita quplugulu, ikayuhugu isagulikun qinikkana ikualaruami uqpigmi. ³⁶Moses-nun annisinigai Egypt-miñ. Iniqtaqaqnisuq quvinaqtuanik suli atlayuagnaqtuanik Egypt-milu, Kaviqsaami Tagiumilu suli inuilaami malgukipiani ukiuni. ³⁷Taamna Moses niqliqsi-

maruaq Israel-aagmiun, 'Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyugisigaasi atrilugu tuyuqah'i uvamnik; taimña itkisiruaq ilapsitiñ.' ³⁸ Israel-aagmiut katimałhatni iñuilaami iggiani Sinai-m isagulgum uqaqatiqağniqsuq Moses-mik, aquagunaasiiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliaut uqağnik akuqtuağikkañitnik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilitchuğirugut qanuq iñuuniałksraptiknik. ³⁹ Sivulliapta tupigiymañiññaat, aglaan suqutiginitkaat ałalatiquahutij kimmutmikkun utiğukhutij Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutij Aaron uqautiniğaat, 'Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiks-raptiknik, atakkii imña Moses annitrivut Egypt-miñ naluplugu sutilaña.' ⁴¹ Il-iniğ iñiqsiñiqsut aangumik nuğgaqtun aasiiñ tunillaqtuaqsiplutij aanguağmik-nun, quviasuutigiylugu iñiqtağikkaqtij arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginisaallañğai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qilañmi, aglausimaru-atun makpiğaanatni sivuniksriqirit itnaılıplugu,

'Israel-aagmiunuruasii,

malğukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigialuaqnaña.

⁴³ Igligutiniğiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch

suli atriña uvlugianan aanguağikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtağikkasi putqatağvigisrukługich.

Taatnağusi tuyugisigipsi uñataanun Babylon.' *Amos 5:25-27*

⁴⁴ "Sivulliapta iñuilaami igligutiniğaat panapkaa. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruaq akunğatni. Moses-ñum iñiqtağikkaña Agaayyutim pigisukkanatun, tu-vraqługu iliktigun iñmi ilisauttusianatun. ⁴⁵ Kiñuvatigun sivulliapta akuqtuqlugu taamna panapkaaq sivulliamikniñ igligutiniğaat aqiksruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjalugu tigusiağisaaqsiññaat nuna taipkunakña iñunñiñ Agaayyutim unutanñiñ, tavruraañi panapkaaq nappaqlugu David-ñum ałalatigulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiğaa. Aasiiñ David-ñum inigniğaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiğmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñiqpuq taavrumiña tupiğmik, agaayyuvikpanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchiñniqsraqtuaq irvianitkaluaqtuq tupiğmik iñuich nappakkanatnik, nipliqlumatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaılıplugu,

⁴⁹ 'Agaayyun niqliqsuq, Qilaq atanguvigigiga

aasii nuna tutmağvigiylugu.

Qanutchimikmi tupiğmik nappaiñayaqpisi uvamnun?

Sumimi minguiqsiağvigağisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtağimakkaga supayaaq tamanna.' *Isaiah 66:1-2*

⁵¹ "Taipkunatitun pitchiğilaurusi tiggakhusilu. Tusaasunjitmisi Agaayyutim uqałhanik naagasuli ukpiksrisunjitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuuq ataramik akilliqlisuirusi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqipayaat sivulliapsi naglik-saaqtinnigaat, tuqutlugich Agaayyutim uqquqtañiñ uqaqtuanik inilğan aggik-sragun Agaayyutim nalaunğaruq savaktiksraña. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maligutaksraq tumigiylugu isaguliñi Agaayyutim qaisañanik naagasuli tupiginitkiksi."

Stephen Tuqqutaułha Miłuqtuqlugu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaaqtitchirit naalağniğmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutij iñmiknununniñ ałalalguilñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim ałalatlugu aagluqhuni Agaayyutim qaumanga qiniğniğaa suli Jesus

qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶Nipligñiqsuq, “Atañii, qinīgiga qilak aṇmaqlugu suli Igñiña Iñuum qikaqlugu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷Tamatkua qulinjich nprallañiqsut umiklugich siuttatiṇ argañmiknik. Iluqaḡmiṇ pitchaqlugich ⁵⁸aasiñ nunaaqqimiñ anitnamitruṇ miḷuqtuḡataḡniḡaat uyaḡañnik. Iḷisimariksraḡtaat mattaḡniḡaich quppigaatiṇ iḷiḷugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qau-nagitquplugich. ⁵⁹Iḷiṇitñun miḷuqtuḡtitluni Stephen agaayuniqsuq, “Ataniiq Jesus! Anigñiḡa piun!” ⁶⁰Sitquqami niplianiqsuq, “Ataniiq! Taavrumuuna killuqsafhatigun anasiñuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuq.

8 Saul-ḡum iḡuaginiḡaa tamatkunuja tuqqutauḷha.

Saul-ḡum Ukpiqtuaṇuruanik Nagliksaaqtihha

Taivrumakṇa uvlumiñ ukpiqtuaṇuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtitaugaqsiñiqsut atqunallapiaq. Tavrakṇa ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainñun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqqiraqtit kisiṇṇuqlugich Jerusalem-mi. ²Iḷañisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iḷuviḡniḡaat Stephen aliasuḷikun kinuvḡuplugu. ³Taavrumali Saul-ḡum piyaqquaqsisigñiḡai ukpiqtuaṇuruat. Siñiqsraqḡugich iḷiṇisa tupiṇjich pakagiaqlugich aṇutitlu aḡnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuaṇuḷha Samaria-mi

⁴Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuaḡniḡaat. ⁵Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiṇa aqisruutauruamik anniqsuutmik iñuṇnun tavrani. ⁶Iñugiaktuat iñuich naalaḡniḷlapiagñiqsut Philip-ḡum uqaḡikkaniñun. Atakkii qinīgviginiḡaat atlayuaḡnaqtuanik ilaa. ⁷Nipitusiḷutiṇ irrusiqḷuich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñuṇniñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu iḡuaqsikkauplutiṇ. ⁸Taatnaqhutiṇ Samaria-ḡmiut quviatchallapiagñiqsut.

Simon Aṇatkuq

⁹Taavrumaniguuq nunaaqqimi iñuqaḡniqsuq atiliṇmik Simon-mik. Ilaa quviḡutchaktitchiñiqsuq Samaria-ḡmiunik aṇatkuuḷikun aasiñ uqaviutigiḷugu kamaḡasukniaqhuni. ¹⁰Iluqaḡmiṇ nunaaqqimi kamanaiññiqsramiñḷu kamaḡniqsramiñḷu naalaḡnitqiaḡipiagñiḡaat aasiñ uqaqhutiṇ, “Taavrumani iñuṇmi ittuq Agaayyutim saṇṇia iḷisimakkaqput Saṇṇiqpauraq.” ¹¹Sivisuruamik ilaan quviḡutchaktinnikkaṇi aṇatkuuḷikun, taatnaqhutiṇ naalaḡnitqiaḡiṇṇiḡaat. ¹²Aglaan Philip-ḡum quliaqtuaḡiaqsipmauṇ tusaayugaallautaq Agaayyutim aṇaayuqautaagun suli Jesus-kun anniqsuḡtauruakun tamatkua iñuich ukpiḡiniḡaat, aasiñ paptaakkauplutiṇ aṇutitlu aḡnatlu. ¹³Simon-tuuq ukpiqsriḷuni aasii aquagun paptaaqtiḡmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quviḡutchañmiñiqsuq qiniḡami Philip-ḡum iñiqtaḡikkaṇigun quviqnaqtuaniglu atlayuaḡnaqtuaniglu.

¹⁴Aasiñ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ḡmiunun Agaayyutim uqaḷhi akuḡtuḡniḷugich tuyuqaḡniqsut Peter-miglu John-miglu tavruiḡa. ¹⁵⁻¹⁶Ukpiqsriḷisuat paptaakkauplutiṇ Atangum Jesus atqagun aglaan akuḡtuisimaiññiqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutiṇ taapkuak tikitñamik iṇiqsruutiniḡaich akuḡtuitquplugich. ¹⁷Peter-mlu John-ḡumlu iḷiqiniḡaich taapkua argañmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim aṇalatkaqsiñiḡai. ¹⁸Simon-ḡum qinīgniḡaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragafha

tamatkunuja uqqiraqtik illiqipmatigik argamnik. Taatnaqhuni Simon-ɲum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñigik maniñnik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisistɲaptuuq taavrumiña sanɲimik. Uvvatuq illiqigupku argamnik inuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiunigaa, “Piyaaquɲvinmugiñ maniksuummaqpich! Uvvaa tauqsitlanasugiviuɲ maniñnik Agaayyutim aatchuutigikkana? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupiginitlugu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiññiqsutin uvaptikni sulɪ Agaayyutim savaanani. ²² Mumigiñ taavrumakna nalaunnaiñiqniñ! Iniqsruɲutin Agaayyutmun natqiuutitqulutin kaviuɲuksaahipnik! ²³ Iltchuɲigikpiñ immaukkaqsiplutin killuqsrñigimik sulɪ killuɲmun aɲalatitlutin.” ²⁴ Simon-ɲum itnaɲigik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillaɲniaqsitna Agaayyutmun anasiñɲuqsauqniñluna.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu inuuniaqtallanɲiqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqalhiñik atanguruam aasiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauhiɲmikni tusaayugaallautaq quliaqtuaɲiniigaak nunaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ɲmiulu Ilirakuvik

²⁶ Aasiñ isaɲulgan atanguruam Philip uqautinigaa, “Paqnalutin uɲallam tuɲaanugiñ tikirviksraqnunaɲlaan inuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtigniqsuq. Iglitauallakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ɲmumik. Taamnali inuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ɲmiut Kandaki-ɲatni (Ethiopia-ɲmiut taggisigaɲnikkaɲat ataniqtɲ Kandaki-mik), aasiñ ilaa Jerusalem-muɲniqsuaq agaayutyahuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmuhiɲmiñi tuttuqpagaqtuaɲmiñi agliqiniqsuq Isaiah-m sivuniksriqirim makpiɲaanɲiñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigaa Philip, “Utlaguɲ tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasi tusaakamiuɲ taamna ilirakuvik agliqipluni makpiɲaanɲiñiñ sivuniksriqirim Isaiah-m apiqsruɲnigaa, “Kaɲiqsiviun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiunigaa, “Kaɲiqsipkaɲniaqtaunnana qanuɲluna kaɲiqsiñiaqpik?” ³² Taamna uqahiq agliqiaɲikkana itniinniqsuaq, “Inuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqutaksraqtimiñun, ipnaiyaatun niplitlaitchuatun salikkaukama ilaa nipliɲnaiyuɲattuq.

³³ Uqaqsittaahigmiñi inupayaam aɲallaqhuutinigaa atchiksipkaɲluguasiñ.

Kia-unniñ kanɲiulguvagich?

Ilaa kinuvianɲitchuq atakkii tuqutlugu.” *Isaiah 53:7-8*

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuɲviiqhuni apiqsruɲnigaa Philip, “Uqautiñhiñauviña kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtilaanani? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ɲum ilitchuɲipkaɲlugu Isaiah-m uqalhaniñ sivulliuplugu uqautinigaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauhiɲmikni tikiññiqsuk imiɲmun. Taavruma ilirakuvium nipliutinigaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaɲa paptakkauliksramniñ?” ³⁷ [Philip-ɲum piñigaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uumatipniñ paptaañhiñaurutin.” Ilaa nipliɲniqsuq, “Ukpiɲillapiagiga Jesus Christ Agaayyutmun iɲniɲilha.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinigaa aasi Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiɲmun. Philip-ɲum paptaaɲnigaa. ³⁹ Imiɲmiñ qakikamikaasiñ Agaayyutim Irrussian nuktitiɲnigaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiniñtqiniñamiuɲ igliqtuiñniqsuq quviatchallapiqhuni.

⁴⁰ Philip ilitchuḡiniqsuq Ashdod-mi itilaagmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuagñiqsuq iluqañitñi nunaaqqiurani tikilgatañigmiñunaglaan Caesarea-mun.

Saul-ḡum Mumiḡha

9 Saul-ḡumli sivutmuutiniḡaa aniqsraaqtuiḡi tuqqutchisuḡikun tamatkuniḡa Atangum ukpiqtuanḡuruaniñik. Ilaa utlautiniqsuq qaukhatnun agaayuliqsit ²aglaqaḡukhuni taluḡnaqutiksraḡmiñik Jew-ḡuplutiñ katraḡviñitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniḡmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich aḡutitlu aḡnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³Tavra iglauniaqtitlugu qal-lipḡuni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumangum qilañmiñ qaggutiniḡaa. ⁴Katakami nunamun tusaaniqsuq tuḡḡaḡqtimiñik, “Saul! Atañi! Suvaata nagliksaaqtitpiña?” ⁵Saul-ḡum kiuniḡaa, “Ataniḡ, kisuuvich?” Uqautraan nipliutiniḡaa, “Uvaña Jesus ilvich nagliksaaqtitagikkan. ⁶Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisiḡaatin qanuq piḡksraqnik.” ⁷Tavrani Saul-ḡum igliqatai taatnakkauḡhani qikaḡniqsut nipliḡlaiqhutiñ, tusaagaluḡlugu nipi aglaan iñua qiniñitlugu. ⁸Saul makitnami nunamiñ uiññami qiniḡlaiḡniqsuq. Taapkua tasiuḡlugu Damascus-muutiniḡaat. ⁹Ilaa piñasuni uvluni qiniḡlaiñniqsuq, niḡiñitmiuq naagaunniñ imiñitmiuq.

¹⁰Ukpiqsriruaqatḡuḡuuq Damascus-mi atiqatuaq Ananias-mik. Agaayyutim qiniḡquuraaqtitlugu tuḡḡuḡniḡaa, “Ananias!” Ilaan kiuniḡaa tuḡḡuḡsiani, “Aa, Ataniḡ! Uvaniittuña, naalakkikpiñ.” ¹¹Atangum piñiḡaa, “Makillutin aullaḡiñ apqutmun atiqatuaḡmun Nalḡuḡtuamik. Taamma Judas-ḡum tupqani apiqsruḡmuutin Tarsus-miumik atiqatuaḡmik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹²Ilaan taamna qiniḡquuraakun qiniḡniḡaa aḡun atilik Ananias-mik utlakḡuḡ iñmiñun patikḡuḡ argañmiñik qiniḡlasitqiksinnigaa.” ¹³Ananias-ḡum kiuniḡaa, “Ataniḡ! Iñugiaktuat iñuich uqautigigaat taamamna aḡun Saul qanutun kapyapkaiñipluḡu Jerusalem-mi. ¹⁴Pakmaimma tikiñniqsuq Damaskus-mun qaukhat agaayuliqsitniñ taluḡnaqusiqḡuḡu tiguḡsiḡksraḡaḡun kisupayaanik agaayumaatquanik ilipnun.” ¹⁵Agaayyutim nipliutlilḡiñniḡaa, “Ananias, Saul-muḡiñ. Piksraqtagigiga savautritqu-plugu uvamnik ilitchuḡipkautigiluna iñuḡnun Jew-ḡuñitchuanunlu umialiniḡitñunlu sulī Israel-aagmiun. ¹⁶Sulī kaniqsipkaḡisigiga qanutun nagliksaaḡksraña piqutigipluna.” ¹⁷Tavrakña Ananias aullaḡniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuña tupiḡmun patiniḡaa Saul argañmiñik nipliḡhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuḡigaña ilipnun taivruma qiniḡkaqpich apqutmi utlautiniḡiñ mauña. Ilaan tuyuḡigaña qiniḡlasitqiquplutin aasiñ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliḡuplutiñlu.” ¹⁸Taimmaiñaq sutimña iqaluum kavisaiñisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ḡum ir-rakniñ aasiñ ilaa qiniḡlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹Niḡianikman sayañan uttaqiniḡaa.

Saul-ḡum Quliaqtuaḡha Damascus-mi

Aasriñ Saul nayuutiuraallañniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi. ²⁰Ilaa utlautiniqsuq Jew-ḡuruat katraḡviñitñun quliaqtuagutiplugich Jesus-kun itnaiḡiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iḡniḡiniḡaa.” ²¹Tamatkua iluḡaḡmiñ tusaaruat taavrumuña quviḡutchakhutiñ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñaunjitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutchiraḡaḡtuḡu ukpiqtuanḡuruaniḡ? Sulī mauña utlautipluni sivu-niqaqhuni tigusiḡuni taatnatchiñik utqutrisukhuni qaukḡitñun agaayuliqsit?”

²² Aglaan Saul quliaqtualigmiini kanjicsipkaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik Jesus taamna Christ-ñulhanik nalupqinaiqługu. Jew-ñuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiññiqsut. ²³ Aquagun iñugiaktuat uvlut Jew-ñuruat katimaaqsiñiqsut sivunniuhutin tuqqutchukługu Saul. ²⁴ Aglaan kilinñigaat taatna sivunni-ugniplugich. Unnuaqtuummaan uvlumiłu Jew-ñuruat qaunaksruğñigaat nunaqqim paanjiñi tuqqutchumapługu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsiruat unnuat ilañatni ikiniğaat Saul aguupmanmun atqautipluguasiñi silatmun anmanğagun katchiqaum.

Saul Jerusalem-miilħa

²⁶ Tavrakħa Saul utiğniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñi ilaliutniagaqsigalu- ağniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguağiplugu ukpiqtuağulħa iqsiaqsiñiğaat. ²⁷ Aglaan Barnabas-ñum ikayuğniğaa Saul taapkununautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kanjicsipkautiginiğai Saul-ñum qiniłħa Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tułługniplugu suli uqautimpilugich Saul-ñum quliaqtuałħanik taluqqutaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqutaiqhuni quliaqtuaqaqhuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqaqmıuq akıllılığugich Greek-ñuraaqtuat aglaan ilinittun tuqqutchumagaluaqtıtluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatiunñi (ilitchuğikamin taavrumıja) samunautiniğaat Caesarea-mun Saul aullaqtıtlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuañuruapayaat Judea-mi, Galilee-mılu suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyıkkauplutıñ irrusiğmıkkun. Ukpiqtuañuruat iñuuniqsut taluqsriplutıñ Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksağniğai aasiñi iñugiaksisaiñaqhutıñ.

Peter Lydda-mi Joppa-mılu

³² Peter-li igliğniqsuq napmupayaaq. Igliliğmiñi utlakmiñiğai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq aputmik atıqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatlılaq, makingiññiqsuuq tallimat piņasuni ukiuni siñıgvıñmiñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutiniğaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iħaqsigaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinnıqsuq. ³⁵ İñupayaat Lydda-mi Saron-mılu qiniqamıtrun taamna ukpiliğñiqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-mıli ağnaqagñiqsuq ukpiqtuaq atilik Tabıtha-mik (Greek-tıgun atqa taiñagñiqsuq Dorcas-mik mumiutiqağniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqağniqsuq nakuuruamik ikayuıpluni inuqsraqtuani. ³⁷ Taamna ağnaq atniğñalıqhuni tuquniqsuq. İğğuanıkamıtrun inıllanığaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaniniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamıtrun Peter innıplugu Lydda-mi, malğunñik iññunñik tuyuqağniqsut ilaanun, itna uqaksrıuğugik, “Qılamıksrıuğutin utlautiıñ.” ³⁹ Peter-m itqanaıyaqtıqami malıñniğik taapkuak. Tikitmata taamuña mayuutiniğaat qullıgmun inımun. Uılğagñaat puuğniğaat qıaplutıñ qiniqtıtaqlugu atnugarrianiñik Dorcas-ñum iñuunğagmi. ⁴⁰ Peter-m anıpkagugich iluqaisa taapkua tavrakħa inimiñ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kınıaqługu taamna timi nipliutiniğaa, “Tabıtha makittin!” Taavruma ağnam uitñami qiniğniğaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuğniğaa makıtitługu. Tavrakħa ukpiqtuat uılğagñaatlu isıqtıtlugich qiniqtinnığaa ilinittun iñuupługu. ⁴² İñugiaktuat iñuıch Joppa-mi tusaanıqsut taavrumıja aasiñi ukpiqsrılıqhutin Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuğmi-anıniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qıtummairimik.

Peter suli Cornelius

10 Tavra Caesarea-mi ajutiqagñiqsuq atilijmik Cornelius-mik aḡalatchipluni tallimakipianik aḡuyyiuqtinik. Taapkuali aḡuyyiuqtit agğigñiqsuat Italy-miñ. ²Taamna Cornelius agaayyutiqagñiqsuq tupiqatituummağmi taluqsriplu-tij Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ḡruuat naglijnaqtuaḡitñik agaayumaaqtuaḡu-pluni. ³İlaḡatni unnuksraat piḡasuğugḡnaqsipman qiiñiquuraagñiqsuq nalupqi-naiqługu qiiñigñigaa Agaayyutim isağulga isiqhuni tuqluqtini, “Cornelius!”

⁴Cornelius-ḡum qiiñiqpakługu isağulik iqsiiłkun kiuniğaa, “Suva? Aḡuun! Qanuq-samna?” Isağulğum itnağniğaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tau-tukługu ikayuiñhiñ naglijnaqtuanik. Taatnaqhuni itqağigaatin. ⁵Pakma Joppa-mun tuyuqağiiñ iñuḡnik uvuḡautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuaq Peter-mik. ⁶Taa-mamna tukkumaruaq Simon-miptuug qitummairimi tağium siñaani irviqaqtuami.” ⁷Taatna uqautianikamiḡ taamna isağulik qiiñigñigñiqsuq. Cornelius tuqluiñiq-suq malğuḡnik savaktiḡmiñik suli atautchimik aḡuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸Ilaan uqautiqaaqlugich tamarrumiḡa atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuğiniğai.

Peter-m Qiiñiquuraalha

⁹Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuğniqsuq tupqum qaḡa-nun iniqsrugiaqhuni uvlupaguqtuami. ¹⁰Ilaa niğisuliiłapiaqmiuğlu. Niqiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiiñiquuraagñiqsuq tatpakmani. ¹¹Qiiñigñigaa qilak aḡmaqlugu sumimña atqaqiaqsiiñigaa atriqaqtuam ukiłhaaqpaktun niḡitauruaton nunamun sisamatigun iqirguigun. ¹²Taamna imaqağniqsuq qanusipayaanik nunam niğrutaiñik paamguqtuanik suli tiḡmiruanik. ¹³Agaayyutim nipliutiniğaa, “Peter! Makillutin tuqquatchiutin niğgiñ!” ¹⁴Peter-m kiuniğaa, “Ataniiq! Taatnağumiñai-piaqtuḡa! Niğiiḡaqsimaitchuḡa qanutchimik ağligikkamnik unniñi qaayugikkanaḡ-nik.” ¹⁵Peter-m tusaatqilgiñiiñigaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaḡi ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayugñaglugich.” ¹⁶Taatnaiiñiqsuq piḡasu-niağlaan aasii taavruma aquagun ukiłhaaḡ nuqitqiiñigaa tatpakmuḡa. ¹⁷Peter isumaksraqtuaqsiiñiqsuq qanuutautilaanjanik qiiñikkiutauruam iḡmiñun. Taatnaqti-tlugu taipkuali Cornelius-ḡum tuyugikkanaḡ apiqsruqtağniqsut nani Simon tupqa itmaḡaan, aasiñ iłitchuqsrianikamiḡ nutqağniqsut talum sivuğaanun. ¹⁸Apiqs-rugñiqsut, “Tukkumaruaqaḡa uvani atilijmik Simon Peter-mik?” ¹⁹Peter-mli taamna kaḡiqsiñiaqtitlugu qiiñiquuraakkağmi qanuutautilaanjanik İpqitchuam İr-rutchim nipliutiniğaa, “Qakma silatipni piḡasut iñuich pakakkaatin. ²⁰Paqna-lutin atqağii. Piqasiğiakkich tuyugikkagigitkakii.” ²¹Peter atqaqami nipliutipiağai, “Uvaḡa pakiḡniğipsitḡa. Suplusi agğiqpisi?” ²²Taapkua kiuniğaat, “Cornelius-ḡum aḡuyyiuqtit atanğata tuyuğigaatigut. İlaa nakuuruḡuniqsuq aḡun agaayusuuruuq Agaayyutmun suli iluqatiḡ Jew-ḡruuat kamagiplugu. Agaayyutim isağulğan uqau-tiniğaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatquplugu uqaututiksraqnik.” ²³Peter-m tukkiğiiğai taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuğumman aullaqmata malijniğai. İlaḡisaptuug ukpiqtuat tavrakḡa Joppa-miñ tuvaaqasiğiiğaat. ²⁴Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñiiñiqsut. Cornelius-ḡum niğiukhuni ilani suli ilauraani katinḡnaniksimaniiğai. ²⁵Aasiñ Peter isiaqsipman Cornelius-ḡum purviginiğaa agaayuvigiplugu. ²⁶Ağlaan Peter-m makitinniiğaa ni-

pliutiplugu, “Makittin! Uvaṇaptuuq iñuñhiñauruṇa.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu tupiḡmun. Tavraniasiñ ilitchuḡiginigai iñugiaktuat iñuich katiñniqsuat. ²⁸ Tavraasiñ nipliutiniḡai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ḡuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat atuqtaksrañisigun Jew-ḡuñitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaṇa uvaṇnun kiñapayaaq iñuk qaayugitqunjitlugu. ²⁹ Taat-naḡḡuṇa qanniḡñiqapṇa utlautiruṇa pisagumasuṇaṇa. Apiqsullaglakpiñ, su-vaata qanniḡñiqpṇa?” ³⁰ Cornelius-ḡum kiunigaa, “Sisamat uvlut uṇataatni it-nailiyuṇnaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvlupaguqman agaayulgisitlugu, taim-maiñaq aṇun atnuḡaalik qaummaḡiksuanik qikaaniktigñiqsuq sivuqqamnun. ³¹ It-naḡaṇa, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai suli naglikstriplutin savaatin itqagigai. ³² Tuyuqagñi Joppa-mun aṇutunik uvuṇautityaqtillugu Simon taggisigaqtuatq Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qitummairimimi taḡium siñaani ittuami.’ ³³ Taatnaḡḡuṇa uiguñnaḡlugu qanniḡikpiñ, iḡuaqqutiluḡniḡiptigut uvuṇaḡḡapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuḡa-nun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautiḡiksraṇtigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriḡḡa

³⁴ Peter aullaḡniñiqsuq itnaḡhuni, “Pakma puttusrigiga ilumutun Agaayyutim irrutriḡḡa iñuḡnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaaqqimi iñuk taluqs-ripman ilaanik nalaunḡarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiḡuḡisigṇaṇa. ³⁶ Nalupqisuṇitchuṇa tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyuḡikkṇa Israel-aagmiunun, itnaḡhuni, Agaayyutim qñiḡutripkaḡaa iñuḡnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanḡuruuq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullaḡniipluni Galilee-miñ kinuagun John-ḡum Paptaaqtitchirim quliaqtuaḡḡan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun sayyiqḡlugu piqasiḡlugu Ipqitchuamik Irrutchimik pikḡṇa. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iḡuaqsiraḡakkṇi tamatkua tu-unḡaum aṇalatṇi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuḡlugu. ³⁹ Aasiñ uvagulli qiniḡlugu iluqaan iñiqtaḡikkṇa Jew-ḡuruat nunaṇatni suli Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuutiḡḡa sannigutamun suli iñuḡnun tuqqutaḡiḡḡa. ⁴⁰ Taamna taatnakkaṇat Agaayyutim aṇitqiksitkaa tuquḡiḡmiñ piṇayuakni uvlut. Iḡṇisa iñuich nalupqinaiqḡlugu qiniḡaat. ⁴¹ Iluqallapiagḡmiñ iñuich qiniḡitchaluḡaat, aglaan qiniḡikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuaḡitquplugu ilaagun. Uvagut niḡiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim aṇitqiksingṇanikmagu tuquḡiḡmiñ. ⁴² Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaallautaq uqautigitquplugu iñuḡnun, ilisima-rausimaaqupluta ilaa taivrumiṇaḡḡi Agaayyutim piksraqtaṇa atanigulugu iñu-uruani suli tuquṇaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkṇat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ḡum natqigutigisigai killuqsautai atigḡmun.”

Jew-ḡuñitchuat Akuqtuiḡḡat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalaḡniruanun uqauttutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniḡai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ḡuḡlutiṇ ukpiqsriuat taamakṇa Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quviḡusunniqsut Agaayyutmun qaiḡḡa Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkunḡaptuuq Jew-ḡuñitchuanun.

⁴⁶ Sumiuliraaqhutin uqqatigun tusaagaqsiñigaich uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutin.

⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipliñiqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim ayalatkai. Kiami paptaaqsailiragniaqpagich imigmik?” ⁴⁸ Taatnaqlugich ilaan tiliñigai paptaaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsruñigaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutin.

Peter-m Tusaayugaaqtitchiñha Ukpigtuanik Jerusalem-mi

11 Uqqiraqtit suli ukpigtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-nuñitchuanik Agaayyutim uqañhanik akuqtuiruanik. ² Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilañich ukpiqsruuat Jew-nuñlutin isumaqaqtuat Jew-nuñitlutin ukpiqsruuat nalunaitjutchiquplugich nakuagiñiñigaat Peter-m quliaqtualha Jew-nuñitchuanun. ³ Piñigaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutiñ kinungatnun nalunaitjutchiñaitchuut, niqatigikapkich killuqsagniqsutin.”

⁴ Taatnaqlugich Peter-m uqautiaqsiñigai qanuq atuumañhagun aullağni- ilğatañhaniñaglaan. ⁵ Itnağniqsuq, “Itluna nunaaqqiani Joppa-m iniqsruñamni qiniñquuraqtuñ. Qiniñigai sua-imña atqaqtuq qiniñalik ukiñhaaqpaktun. Niñititauruq sisamatigun iqirguigun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶ Qiniñivisuqapku qiniñtuñ niğrutinik uumaruanik paamğutlaruaniglu suli tiñmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷ Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaña, ‘Peter! Makillutin tuqqtchilutin niğgiñ!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatañgumiñaipiaqtuñ, Ataniq! Qanusiq agligikkağa qaayugnaqtuq uvaña uqummiqsimaitchiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakña nipliutitqikkaña, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaja isummatigiyumiñaitchiñ qaayugnaqlugu.’ ¹⁰ Taatnaiñiplugu atuummiruq piñasuniaglaan, aasiñ taamna qiniñikkağa nuqitaupluni kinumun tatpakmuñ. ¹¹ Taatnaqtitluna piñasut iñuich tikiñniqsut taavrumuñ tupiğmun nayukkamnun. Taapkua tuyugirauniqsuat uvañnun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitchuq Irrutchim uqautipmaña maliquplugich qanuğviitchuñaqnaña. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaaqasiğaatña Caesarea-mun. Iluqata isiqtuğut Cornelius-nuñ tupqanun. ¹³ Aasiñ uqautipluta Cornelius-nuñli qiniñquuraakkağmiñik isaguliñmik tupiğmiñi aasiñ nipliutiplugu, ‘Joppa-mun tuyuqagutin uvuñautityaqtirruñ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkayan anniqsuğisigaatin kinuñiqtuummaqpitlu.’ ¹⁵ Aasiñ tasamuñitluta uqaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinich atrillapiaqlugu piñi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagitka Agaayyutim uqañi itnaqsimaruat, ‘John-nuñ imikun paptaaqtitchiñha aglaan ilipsi paptaakkaugisiñiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷ Taamna nalupqinaillapiaqtuq Agaayyutim qaitchiñhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-nuñitchuanun atriplugu qaisagikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanğuruakun Jesus Christ-kun. Qanuqlugu nutqaqtitkisivigu Agaayyun savaaksrañaniñ?” ¹⁸ Taatnaiñiplugu tusaakamitruñ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinisa nutqautiniğaat pisaanğatrin. Ilinich quyaqsiñiqsut Agaayyutmik itnaqhutin, “Agaayyutimtuuq piviqaqtilluğniğai mumiñiksrañatigun Jew-nuñilaat piññaaktaaqquplugich isuitchuamik iñuñiğmik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹Tamaakŋa ukpiqtuat siaminnisut atakkii piyuaqsiuplutiŋ aquagun Stephen tuqquataupkaqaqlugu. Ilaŋich tikiumanisut Phoenicia-mun ilaŋich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaqhutiŋ tunaaqaqlugu Jew-ŋuruanun kisiitŋun. ²⁰Aglaan ilaŋilli ukpiqtuat Cyprus-miŋ Cyrene-miŋlu utlauriat Antioch-mun tamatkununaqtuuq Jew-ŋungitchuanun uqautigiluumaaŋniŋaat tusaayugaallautaq Atanŋuruakun Jesus-kun. ²¹Agaayyutim sayyiqsimaniŋai, aasiŋ iŋugiaktuat tusaaruat mumiksitlasiplugich Ataniŋmun ukpiqsriŋikun. ²²Ukpiqtuanjuruat Jerusalem-mi tusaanisut tamatkunuuna. Taatnaqhutiŋ tuyuqaŋniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³Barnabas tikitŋami, ilaan iŋitchuŋiŋiŋaa Agaayyutim savaaŋikkana taamani, aasiŋ quyallapiŋniqsuq. Ilaan pitchuksaaŋniŋai iluqaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaaŋikun. ²⁴Barnabas iŋullautau-pluni ukpiqsriŋlapiaghuni Ipqitchuam Irrutchim aŋalataŋiŋiŋaa. Tavraasiŋ iŋugiaktuat iŋuich maliguaqtigugniqsut Agaayyutmi. ²⁵Tavrakŋa Barnabas aullaŋniqsuq Tarsus-mun pakkiaghugu Saul. ²⁶Aasiŋ paqitnamiŋ Antioch-muutiŋiŋaa. Tavraniasiŋ atautchimi ukiumi iqatauplutik iŋugiaktuanik ukpiqtuanjuruaniŋ ilisautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanjuruat taiyuutiŋniŋniqsut sivulliuplugu “Christ-ŋum iŋuiŋik.”

²⁷Taatnaŋhatni tamaani ilaŋilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miŋ Antioch-mun. ²⁸Ilaŋat atiqagniqsuq Agabus-mik sivullikkauiŋmigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqaŋniqsuq niŋisunŋamun tikitkisiŋiŋiŋlu iluqaanun nuna-mun. Taamnaasiŋ niŋisunŋaq taavruma uqautigikkana atuumaruq Claudius qaukhiupkaqlugu Rome-mi. ²⁹Taatnaqhutiŋ ukpiqtuat sivunniŋniqsut aatchuutiniŋ tuyuqaŋkhutiŋ piyummiŋaŋniqtutilaagmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰Ilaŋich tuyugniqsut aatchuutiniŋ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanjuruat qaukhiŋitŋun.

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaaŋhat

12 Umialgumli Herod-ŋum aullaŋniŋiŋiŋaa nagliksaaqtitchiŋiŋ ilaŋitŋik ukpiqtuanjuruat. ²James, John-ŋum aniqataa, savikpaŋmik tuqqutinniŋaa. ³Aasiŋ Herod kaŋiqsikamiŋ quyalitŋiŋiŋ Jew-ŋuruanik tiguniŋaa Peter suli naŋititchiaqsiŋiŋiŋiŋ ukpiqtuanik. Taatna irrutriŋa atuummiŋiŋiŋiŋ niŋiŋhatni pupsaŋniŋilaamik qaqqiamik. ⁴Peter taamna tigukamitruŋ inillaŋniŋaat isiqsiviŋmun, qaitlugu sisamaŋun anjuyyiuqtinun qaunagitquplugu. Herod-ŋum sivunniŋaa Peter tikiutlugu iŋunŋun atanniŋisitchuklugu niŋiqpagvikaŋ atilik Apqusaakkauŋmik pitlukpan. ⁵Peter isiqtauŋhani ukpiqtuanjuruatli iŋiqsruutiŋiŋaat piŋiŋillapiaghutiŋ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaŋa Isiqsiviŋmiŋ

⁶Herod-ŋum tikiutisukkaŋ Peter iŋunŋun atanniŋuklugu sivugaatni iŋuich. Unnaŋani anitchiŋksraŋan iŋunŋun Peter siŋiŋniqsuq akunŋatni malguk munaqsrik, malguiŋik kalimniŋiŋik pituqaqhuni, suli isiqsivium paŋi qaunaksriqaghutiŋ munaqsriŋik. ⁷Taimmaiŋa atanŋum isaŋulga sagviŋiŋiŋiŋiŋ, isiqsivium ilua qau-plugu. Isaŋulgu iqiqsaŋniŋaa aksiklugu Peter tuiqqaŋagun nipliutiŋlu, “Qilamik makittin!” Tavrauŋa kalimniŋich katanŋniqsut tayaŋnikniŋ. ⁸Isaŋulgu qil-

amiksrigñigaa, “Tapsiaǵiksaagutin, aluǵutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiq-suq. Isaǵulgum nipliutipsaagñigaa, “Uligaagutin malinǵa!” ⁹ Peter-m maliaqsiniǵaa isiqsiviniñ kanjqsillapiagaluagnagu isaǵulimun taatna piñi. Ilaa siññaqtuǵa-sukniagñiqsuq. ¹⁰ Apqusaagutiniǵaa sivulligñi qaunaksrini tugliniñi sulipsuuq, aqulliupluguasiñ tikiññiqsuk savigruaǵmun paamun anigisiplutik nunaqqimun. Taamna paa aǵmalgiññiqsuq inmigun, ilinjikaasiñ aniplutik. Ilinjik qilamik-sruqhutik apqutikun, aasiñ taimmaiñnaq isaǵulgum uniññigaa Peter tamañña. ¹¹ Tavrani Peter-m kanjqsivaaluaqsiniǵaa tamanna atuumaruaq. Uvva itnaññiqsuq, “Nalupqiginaigiga Agaayyutim tuyuqalha isaǵuliminiñ annautisaqtuñña Herod-ñum aǵalatchiñhaniñ. Ilaan anniqsuqmigañña Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqqisuk-tuaniñ uvamnuk.”

¹² Taamna qauǵriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinuñǵanun Mary-m, aakanan John Mark-ñum. Tavraniñi inuǵiaktuut katimaniqsut injqsruqhutin. ¹³ Taluata silataani Peter katchaqtuǵniqsuq. Niviaqsiaq atiqagñiqsuuq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa ilisaqñigñigaa. Quviatchaqtuqaitluni aǵmauti-galuagnaguunniñ utiqtiǵniqsuq kiñumun uqagiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniǵaat, “Kinniǵivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiaǵruk nalupqisuññiñiqsuq. Aasiñ kiulgiññiǵaat, “Irrusia pivalukkiñ.” ¹⁶ Peter-m nutqautiniññigaa katchaqtuñi. Kiisaimmatai aǵmautiniqpaat. Ilinjisa qiniqamitruñ quvigutchañniqsut niǵi-unǵillaqhutin. ¹⁷ Peter-m urriqaniǵai nipaisaaquplugich aasiñ uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyutmun annisisilaagmiñnik isiqsiviniñ. Uqautipsaagñigai, “Kilikku-magisi James-lu atlatlu ukpiqtuut.” Aasiñ ilaa aullaǵniqsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupiññiñniqsut. Kanjqsitlaigñiǵaat qanuqtilañña Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliriñniqsuq inuññun pakaquplugu Peter aglaan paqiniññiǵaat. Herod-ñum apiqsruqtuqqaagñigai munaqsrit aasiñ tilisigiplugich tuqutquplugich. Tamanna atumaanikman Herod Judea-miñ aullaǵniqsuq ittual-lagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuquñha

²⁰ Herod-ñumguuq qinnausimallapiagñigai inuich inuuniaqtuut Tyre-miñ Sidon-miñ. Taatnaqhutin ilinjisa katiplutin qiniǵiaǵniǵaat Herod. Taapkua utlautiruut sivulliuplugu ilauraannaktaagñiǵaat umialgum tuglia, taamna atiaqtuuaq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaqhutin utlautiplutin Herod-mun injqsruǵiaǵniǵaat qiniǵiǵusi-maǵiksraǵmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqiaǵviqatut umialgum nunagikkañaniñ. ²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnuǵaaqtuqhuni umialgutnaǵmiñnik aquvinniqsuq atanguvinmiñun uqautriviksraǵmiñun inuñnik. ²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalaǵniruut Herod-mik nipliagaqsiniqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Inuññañnaq nipiqañitchuq taatnatchiñnik.” ²³ Taimmaiñnaq Agaayyutim isaǵulgan Herod atniǵñatchiǵñigaa inalaunñi atakkii kamakutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niǵiñiǵaat aasiñ tuquniqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñniqsut Agaayyutim uqalhanik aasiñ inuǵiallapiatuut akuqtuǵniǵaat. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaagmiñnik utiǵniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaatigiplugu John Mark inmikkun.

**Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqałha
Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun**

13 Ukpiqtuanjuruat Antioch-mi ilaqağniqsut iñuñnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutiliñmik Taaqsipañmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqağniqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. ² Uisauraağniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaağisigik uvañnun savaaksranun tuqłuummatigikkamnun iliniknun.” ³ Tavra uisauraaqhutinj agaayuanikamiñ argañmiknik patikhugiglu tuyuğiniğaich.

Uqqiraqtik Cyprus-mułhak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuğiniğik Barnabas-lu Saul-lu. Iqliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakña tiksiğniqsuk qikiqtamun taiyuutiliñmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinjik tik-itñamik Salamis-mun nunaaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuağniqsuk Agaayyutim uqałhanik Jew-ñuruat katrağviatni. John Mark-mik ikayuqtiqağniqsuk. ⁶ Tavrakña nunakuahutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñiqsuk aņatkumik Jew-ñuruamik atiqaquamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqağniqsuq sivuniksriqirau-nipluni. ⁷ Ilaan ilannağiniğaa kavanauruuq taavrumani qikiqtami, atiqaquaağguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuañupluni. Taavruma kavanauruamguuq aiyugaaq-tullapiagñigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma aņatkum Elymas-ñum akilliñiqsuğniğik taapkuak atakkii kavanauruuq ukpiqsritquñitlugu Christ-mik. ⁹ Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim aņalatağigaa Saul, taggisigağmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ñum qiniqamiñ naliñiñaaqługu taamna aņatkuq ¹⁰ nipliutiniğaa, “Ilvich tuungaum atrigigaatin! Iluqaan naku-uruuq uumiginiğini ataramik kinniplugich iñuich pisaasułipkun. Uqautigiñaigun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuañunilugu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiññuqsag-niğaatin. Qiñitlaisesaallakkisirutin qaumamik.” Taatnağluqaqtuq Elymas-ñum ilitchuqłiğniğaa taaqtuamun matułhak irrañmi. Ilaa saptaaqsiniqsuq kisumun iñuñ-mun tasiullañniaqupluni argañmigun. ¹² Kavanauruam qiniqamiñ taamna atuum-miruaq ukpiliğniqsuq quviğutchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaqaatiuniłu Antioch-muñniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaqaatiuniłu Paphos-miñ tiksiğniqsut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ñum uniñniğik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ igliğniq-suk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ñuruat minguiqsiağviata uvluañi utlau-tiniqsuk katrağviatnun aquvitlutikaasiñ. ¹⁵ Moses-ñum maligutaksraña suli sivu-niksriqirit aglaañitniñ agliqianikman katrağvium qaukłiñisa itnağniğiniğik, “Ani-aqatiuk, uqaututiksraqağuptik pitchuksaagutmik iñuñnun uqaqugiptigiñ ilinjitñun.”

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiniğai, “Jew-ñuqatiumaañ suli sum-iunjurupayaasii taluqsriuasii Agaayyutmik! Naalağniłlaksitña! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliavut piksraqtaaginikkañi. Ilaan kamanaqsipkaqługich taimani iñuuniałhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ sañnimigun kamanaqtuakun. ¹⁸ Suli malgukipiani ukiuni Agaayyutim iglutuqługich Israel-aagmiut iglaułhatni suviksraılaami munağiplugich. ¹⁹ Tavra iñugaagruich Canaan-

mi piyaqquanikamigich iñuksraqtağmiñun nunaksrirutiginigaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malğukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñigai sivul-liuqtiksrañitnik iñuguñiañhanunaglaan Samuel-ñum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapkua Jew-ñuruat umialiquağsipaata Agaayyutim qaitchiñigai Saul-mik iğñinanik Kish-ñum kiñuvianjiñ Benjamin-ñum. Malğukipiani ukiuni atan-niqsuqtigiluummaan umialiginigaat. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piiqługu in-aniqsinnigaa David-mun umialiguqługuasii taapkunıja. Taamna iñuk Agaayyutim itnautigimanikkaja sivuani, ‘Taamna David iğñıja Jesse-m iñuk quvia-suutigigiga atuiğisipluni pisuñigikkamnik iluqaagun.’ ²³ Taavrumakja David-ñum kiñuvianjiñ Agaayyun tikiutriruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ñuruanun, taatna ilaan akiqsruñigmun. ²⁴ Sivuanı Jesus-ñum agğıñhan John-ñumli quliaqtuağutiniğai iluqaisa Jew-ñuruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaağmiñik ilaan nipliutiniğai, ‘Kisunasugivisitja? Uvanja taivruminjaunitchunja niğiuğikkaqsi. Ilaapiaq agğıñiaqtuq kiñupkun. Uvanja taivruma isiğaiñi aluğutaiqsiksraulıjaunniñ nalliummatititchunja.’

²⁶ “Aniqatiumaan, Abraham kiñuviağikkanaşii suli iluqasi uvani taluqsriruasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsugıakun tuyuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-ñuruat iñuuniaqtuata Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummağmiñ iñitchuğiniñnigaat Jesus Anniqsuutauñha. Minguiqşiağvipayaami aglıqırağıgaich uqauttutitıñch sivuniksriqirit katraqvinmikni aglaan kanjışısaitıugich. Patchisigikamıtrıñ Jesus ilıñısa ilumun atuumapkağniğach sivuniksriqirit uqautigikkanaşch. ²⁸ Sumikunniñ patchisiksraitchaluanıjağmiñ agvisiksraitıugu iñiğniğaat Pilate tuqutitıuplugu. ²⁹ Aasiñ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai malıguaqtaiñ atqağniğaat kikiaktuutrivıñmiñ inillakıuguasıñ ilıuvıgmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anıqtıksinnigaa tuquñiğmiñ. ³¹ İñuğiaqtuani uvluni Jesus sagviaqtuğniqsuq tamatkunıja iglıqatmiñun Jerusalem-mun Galilee-miñ. Pakma taapkua ilısimaraurut ilaagun iñuğikkaptiknun Jew-ñuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttuuq uqautigiptiğni tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkanaş sivullıaptiknun pakma atuumapkağniğaa uvaptiknun kiñuvianıuruanun anıqtıksitnamıñ Jesus iñuñiğmun. Atakkii tuglıani Psalm aglausımaruq itna, ‘İlvich iğñiğikpiñ,

ugıuvak aapağıqtunja ilipnun.’ *Psalm 2:7*

³⁴ Agaayyutim anıpkaqamıñ Jesus tuqutıqıkkumiñaiğıugu akiqsrupsaagıniqsuq itna,

‘Aatchuqniğipsi ipqitchuanıglu nalupqınaitchuanıglu akiqsruutigikkamnik David-mun.’ *Isaiah 55:3*

³⁵ Taatnaqhuni atlamısulı Psalm-mi David-li nipliğniqsuq,

‘Savaktin ipqitchuaq aupkağumiñaitkiñ.’ *Psalm 16:10*

³⁶ David-guuq savautrigaluaqmıruaq Agaayyutmik iñuñiğmiñi. Tuqupman ilıuvıñniğaat piqasıutıplugu sivullianıñun, timaa aasiñ tavrani aupıuni. ³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutim anıpkakkanaş tuquñiğmiñ auñaitchuq. ³⁸ İıauramaañ, iluqasi kanjıqsıruksraurusi ilumutuñiğmik quliaqtuağıkkamnik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqıñhiñaugai killuqsautisi. Kiñauñniñ tupiksriñiağıgmıgun malığutaksraiñik Moses-ñum nalaunıasıpkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsırıruaq ilaanik nalaunıasıpkakkauruq

ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititchi. Atuumminitchumauq ilipsitñun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ ‘Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuağilugu piyaquqñiaqtusi.

Iñuupkağlusi savaaqağisiruḡa ukpiğıyumiñaisapsitñik

unniñ inuum uqautiniagaluapasi.” *Habakkuk 1:5*

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomaknik katrağviatniñ iñuich aiyugaaqtu-aqsiñigaich utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagiaquplutin tamarrumuuna. ⁴³ Kijuagun katimaḡhum iñugiaktuat Jew-nuruat suli mumikis-maaqtuat Jew-nuruat ukpiğısiamtun maliaqsiñigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinğ pitchuksaagñigaich ataramik tunḡavigitquplugu Agaayyutim iluaquqtrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiahutin Agaayyutim uqaḡhanik. ⁴⁵ Tavrall Jew-nuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalilłapiaqhutin akikḡjaqlugich Paul-ḡum uqautai uqağniqḡuutiqaqsiñigaat.

⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqsrañilłapiaqhutik itna, “Agaayyutim uqaḡḡa sivulliulugu uqautauruksauruq ilipsitñun Jew-nuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnahisigun ayakkiksi iñuuliq Agaayyutitḡaqtauruag. Taatnamik uniḡñiağpsi aullaḡunuk tamatkunḡa Jew-ḡuḡitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsugaatiguk itnaiłiplugu,

‘Nalunaiqsagigikpiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ḡuḡitchuanun

anniqsuquplugich iñuich suniaḡanipayaaq nunam.” *Isaiah 49:6*

⁴⁸ Tavra Jew-ḡuḡitchuat tusaakamitruḡ taamna quyaagsiñiqsut Agaayyutim uqaḡhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiiñ taapkua piksraqtaanuruat iñuuliqaquplugich Agaayyutitḡaqtauruamik ukpiqsriłiḡniqsut. ⁴⁹ Uvvaguuq Agaayyutim uqaḡḡa siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavrall Jew-nuruat akatchiñiqsut aḡnanik kamagikkauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik suli qaukhiñik taavrumani nunaagqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiiñ nunamikniñ. ⁵¹ Uqqiraqtik ipsuḡniḡaak qavia isiganmikniñ. Tavrakḡaasiiñ aullaḡniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuḡniqsut Ipqitchuam Irrutchim aḡalatlugich.

Iconium-miłḡhak

14 Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlau-tilḡiñniqsuk Jew-nuruat katrağviatnun. Uqautriłłautapiagataḡniqsuk aasii-itai iñugiaktuat Jew-nuruatlu Jew-ḡuḡitchuatlu ukpiqsriłiqsitlugich. ² Aglaan Jew-nuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ḡuḡitchuanik. Iłiḡisaunniñ akikḡjaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik. ³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuaḡhakni iluaquqtriłiḡmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtin-nigaa uqauttutaak ilumutuulḡa. ⁴ Nunaagqim iñui malḡuiguḡniqsut, ilaḡich iñuich ilaliutiplutin Jew-nuruanun atlatsuli tappiutiplutin uqqiraqtinḡun. ⁵ Kii-saimma Jew-ḡuḡitchuat suli Jew-nuruat sivulliutituummaḡmiḡ sivunniḡniqpūt aḡallaqluguklugik unniñ miłuqtuḡlugik uyaḡanik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchuḡikamitku taamna sivunniḡun qimaḡniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaagqinñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsiłiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miilhak

⁸ Tavraniiguuq Lystra-mi qiniñiqsuk inuñmik pilguirrutiaqtuamik isiganmigun anilgatahiñmiñiñaglaan. Pisunganinñiqsuq aglaan aquppitlapluni. ⁹ Taamnaguuq naalagñiñiqsuq Paul-nuñ uqauttutaiñun. Aasiñ ilitchugiplugu taavruma ukpiqsrilaña ihuaqikkauhiksrañmigun Paul-nuñ qiniñiqsiniñaa nalaagun ¹⁰ nipliutiniñaa nipitusipluni, “Qikañiñ.” Taamnaguuq anuñ maksriññiqsuq pisukkataaqsipluni-asii. ¹¹ Uvvaguuq inuñgiaktuam Paul-nuñ savaagikkana qiniñqamiñ Lycaonia-ñmiuraaqhutiñ niprallañniqsut itnaqhutiñ, “Agaayyutivut inuñguñniqsut aasii atqahutiñ uvaptiknun.” ¹² Atchigñiñaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavraniiguuq piqagñniqsut agaayyuvinñmik aanguañmiknun Zeus-mun silataani nunaagqim. Aasiñ agaayuliqsi taamavrumuñ Zeus-mun tikiutrinñiqsuq uumaruanik anusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna inuillu tavrani tunillañuaqsiñniqsut kamaksrisukhutiñ uqiraqtiñnik.

¹⁴ Uvvaasiñ ilitchugiaqsikamitku taamna Barnabas-nuñlu Paul-nuñlu alikutniñgaik atnugaatik aasiñ upaktuutiplutik itnaqhutik tamatkununa, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasigaqpsi? Inuñhiñauruguk ilipsisuntuuq. Aggiqsuanuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiqugaluqhusi matkunakña agaayyutiññuaniñ inuuruamun Agaayyutmun, iniqtaanun qilamlu nunamlu tagiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qaanianiktuami iluqaisa inuich ilatchigñiñgai sivunnitlasiplugich inuunialhatigun. ¹⁷ Aglaan ataramik kanqisimapakñiñaa nakuuruññiñ savaallautagñmigun, sialuk tatpakmakña qaitlugu suliniñiqsrat nautchiat piviksrañisigun qaisimaagai, ilipsiliasiiñ quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnailiplugu uqautiurañniallaila Barnabas-nuñlu Paul-nuñlu nutqaqtipqauragñiñgaik tunillañhiksrañatniñ inñmiknun.

¹⁹ Aasiñ ilañich Jew-nuruat Antioch-miñ Pisidia-miittuamiñ suliniñ Iconium-miñ tavranañligniñniqsut. Tavra piqatiksrañniqtuqhutiñ inuñgiaktuanik inñmiknun uyañanñik miñuqtuligniñniñaat Paul. Kalinñiñaat anitlugu nunaagqimiñ tuqunasukni-aqlugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiññi katipmata avataanun Paul makitluni utigniñiqsuq nunaagqimun, uvlaakuqmanaasiñ ilaalu Barnabas-lu aullalgitlutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utilhak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuaqmaknik tusaayugaallautamik Derbe-mi inuñgiaktuat ukpiqsriligniñniqsut. Tavraasiñ utigniñiqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaqlugich tunjaviaqaplugich Agaayyutmik, uqautiniñgaich itna, “Uvagut iglutuqtuksraurugut inuñgiaktuanik ihuilluñuñitnik isitlasiniñiañiguta anayyuqautaanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchagikamik ukpiqtuanuruanun nalunaiqsisirañniñgaich ukpiqtuanuruat qaukhiksrañitnik, suliniñ agaayyuaqahutiñ uisauraahutiñlu tamarrumani uvlumi iniqsruutiniñgaich Agaayyutmun qauñagitquplugich tunjavigikkanañnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-mi nunañani Pamphylia-mun tikiñniñiqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallautaq uqautigiaqsiñniñniñgaak, tavrakñaasiñ Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utigniñiqsuk Antioch-mun aullaqqaagatañvinñmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qauñagitquplugik savautilhakni inñmiñun. Taavrumuñ utigniñiqsuk naatchikamik savaagmiknik. ²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun

ukpiqtuaŋuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaaŋanik tumigiplugik suli Jew-ŋuŋitchuatunniiŋ ukpiliqsisitlugich. ²⁸Tavraniasiiŋ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

Katimaŋhat Jerusalem-mi

15 Kiuagun iŋuich ilaŋich tikiŋŋiqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiŋiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitjutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqŋugich Moses-ŋum tillisai anniqsukkauyumiŋaitchusi.” ²Paul-lu Barnabas-lu qapiqtaiŋiaqsiŋiqsuk ilinjitŋik taavrumuuna. Taatnaqhutiŋ sivunniŋŋiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksragigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuaŋuruat qaukŋijitlu tamatkunuuna Moses-ŋum tillisaigun. ³Taatnaqhutiŋ ukpiqtuaŋuruaqatiŋisa tuyuŋiniŋaich. Igligniqtusut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutiŋ Jew-ŋuŋitchuatunniiŋ mu-minjŋiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quvatchaktinnigai. ⁴Aasiiŋ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuaŋuruat piqasiqhutiŋ uqqiraqtinik suli qaukŋiŋik paŋlaniŋaich. Taapkunuŋa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaaŋikkana iŋmiktigun. ⁵Aglaan ilaŋich ukpiqsiruat Pharisee-ŋusuuruat makinniqtusut itnaqhutiŋ, “Jew-ŋuŋitchuat ukpiqsiruat nalunaitjutchiqsukraupiaqtut uqautikkaulutiŋ tupigiraksragiŋilugu maliŋutaksraŋa Moses-ŋum.”

⁶Taatnaqhutiŋ uqqiraqtitlu ukpiqtuaŋuruat qaukŋiŋisalu katimaniqtusut isumatigisuklugu taamna. ⁷Uqaksraqtugaluamata Peter makitluni nipliŋŋisuuq, “Aniaqatiumaan! Iisimarusi inilŋaan akunnapsitŋiŋ Agaayyutim piksraqtaagipmaŋa uqaŋiaqupluŋa tusaayugaallautamik Jew-ŋuŋitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸Aasiiŋ Agaayyutim ilisimaliŋmigun iŋuich isumaŋitŋik uqaŋigaa akuqtu-iŋi Jew-ŋuŋitchuanik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiŋi uvaptiknun. ⁹Uvagullu ilinŋillu atlakaagiŋsingitkaatigut. Killuqsautiŋitŋik natqiu-tiniŋai ukpiŋiaqutripmata. ¹⁰Uvvami suvaata naipitchukpisiuŋ Agaayyun suli Jew-ŋuŋitchuat tupiksriпкаŋiaŋlugich tillisinik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹Uvagut ukpiŋigikput Agaayyutmun anniqsuhiqupt iŋuaqqutriŋhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatatuntuuq.”

¹²Katimaruarguuq iŋuksruiqhutiŋ naalaŋniŋiqsut Barnabas-ŋumlu Paul-ŋumlu tusaayugaaqtirrutaaŋnun atlayuaŋnaqtuaniglu quvinaqtuaniglu Agaayyutim iŋiŋtaŋikkaŋagun iŋmikkun akunŋatni Jew-ŋuŋitchuat. ¹³Uqaŋuiqmaknik James-ŋum uqautiaqsiŋigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsiŋta! ¹⁴Simon Peter-m uqautigaa-tigut qanuq Agaayyutmun aullaŋnipluni ukpiqtitlugich iŋmiguaqtitchaqŋugu Jew-ŋuŋitchuaniiŋ iŋuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiŋaqsipŋugich. ¹⁵Suli sivuniksriqirit uqautaatnun immiutiŋa itnauvva aglausimaruumun,

¹⁶‘Aquagun Atanŋuruaŋaa utigisiruŋa.

Aasiŋi ikayuitqikkisiruŋa David-ŋum kinuvianjŋik tupaaŋruktitun ittuanik. Nappatqikkisigiga piyaqqukkaauruaq.

¹⁷Iluqaŋmiŋ atlatlu iŋuich pakaaqaŋumuut Agaayyutmik, iluqaŋmiŋ Jew-ŋuŋitchuat piksraqtaagikkatka uvaŋnun.

¹⁸Taatna Atanŋuruaq uqaqsimaruaq,

iŋitchuŋipkairuaq tamatkuniŋa inilŋaan.’ *Amos 9:11, 12*

¹⁹“Aasiin uvaṇali sivunniutigiga uqumaiḷliuqtitpaḷasunaqnaḡich piḷavut Jew-nuruat atuqtaksraṇisigun Jew-ṇuṇitchuat mumiksuat Agaayyutmun. ²⁰Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tuniḷḷautaumakpan aanguanun niḡitqunjiḷḷugu, sulī qaayugṇaqtuaḡiḡmiṇ atlatuḡikun piisimaaqulugich, sulī augiqsimaiḷaanik niḡrutituqunjiḷḷugich unniin auktuqunjiḷḷugich. ²¹Taimakṇaqaṇa Jew-nuruapayaat iḷisimaḡaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii miṇḡuiqsiagvipayaami agliqiplugich iṇuṇnun katraḡviṇitṇi. Tavra.”

Tuyuqaḷhat Ukpigtuaṇuruanun Jew-ṇuṇitchuanun

²²Tusaakamisigij uqqiraqtit sulī qaukhiuruatlu iluqaḡmiglu ukpigtuaṇuruat sivunniḡniqsut aṇutinik piksraḡukhutiṇ Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutiṇ Judas-mik tagḡisiquatuumik Barsabbas-mik sulī Silas-mik. Taapkuak iṇṇuk sivulliuqtillautauṇiqsuak ukpigtuaqatiumikni. ²³Taapkuṇnuuna tuyuutiṇich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruagutlu qaukhiuruagutlu, tuyuqtugut nayaṇṇaḡmik iluqaitṇun Jew-ṇuṇitchuanun ukpigtuanun Antioch-mi, Syria-miḷu sulī Cilicia-mi. ²⁴Tusaaniḡikput iḷaṇitṇun iḷaḡikkaptiknun iḡuḷḷutaḡniplusi akatlusi uqaḡḡimikkun, taatna pitqulugich piṇitkaluaqtitlutiṇ uvaptiknun. ²⁵Tavra-taatna katimapluta sulī iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqaḡiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitṇun. Taapkuak piqataugisiruk iḷauraannaptikni Barnabas-miḷu Paul-miḷu, ²⁶taapkuak iṇṇuk suksraaḡiruak iṇuḡḡimiknik savautriḡimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷Judas-lu Silas-lu tuyuḡiniagivut ilipsitṇun. Uqautipsaaḡisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiḷugu sivunniqsugut qaitchisuṇitḷusi malilḡunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniṇa atuumanapi-aqtuanik: ²⁹niqinik tuniḷḷautigimaruanik aanguanun niḡiṇasi auktusunaqasiḷu unniin qimisimaruumik niḡrutmik niḡiṇasi, sulī piisimaḡusi qaayugṇaqtuaḡiḡmiṇ atlatuḡikun. Taapkunakṇa qaunagigupsi piḷḷautagṇiaqtusi. Tavra.”

³⁰Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaḡniḡaich iluqaisa ukpigtuat aasiin qaitchiplugich taapkuniṇa aglaṇnik. ³¹Iṇuich agliqianikamisigik tuyuutiṇich quviatchaṇniqsut pitchuksaaḡiḡimikkun. ³²Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauḡimikkun uqautriṇiqsuk ukpigtuanik pitchuksaaḡugich ukpiqsriḡimikkun sayyaksaqḡuḡiḷḷu. ³³Aasiin tavraniisugruanikmaknik ukpigtuaqatiunjitṇik taiku-uqhutiṇ aullaqtinniḡaich kiṇumun tuyuḡiriṇitṇun. ³⁴[Aglaan Silas sivunniḡniqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuṇiḡniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik iḷisautriṇiqsuk Atanḡuruam uqaḡhiṇik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avithak

³⁶Kiṇuvatigun Paul-ṇum nipliutiniḡaa Barnabas, “Kiata, utiḡvigilavuk nunaaqqiurapayaat Agaayyutim uqaḡhanik quliaqtuaḡvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kaṇiqsityaḡlugu qanuḡli pisilaṇat.” ³⁷Barnabas-ṇum tuvaaqatigisuṇniḡaa John Mark aullaḡumik. ³⁸Aglaali Paul-ṇum iḡuagṇitkaa aullautiḡha ikayuṇitḷugikkii quliaqtuaqmaknik, unitḷugikunniin Pamphylia-qsiuḡhakni. ³⁹Taatnaqhutik qapiqtaiḷiḷḷapiagṇiqsuk piqatigiṇḡiqhutikunniin. Barnabas-li tuvaqaasihuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullaḡniqsuq. ⁴⁰Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullaḡniqsuq. Ukpigtuaqatiutik iṇiqsruutiniḡaich Agaayyutmun qaunagitquḷugik

igliħhakni. ⁴¹ Igliġniqsuk Syria-kuaqhutik suli Cilicia-kun, aasiĩn Paul-ḡum sayyak-saqługich ukpiqtuaḡuruat ukpiġutiḡich.

Timothy-m Piqasiutiħha Paul-mun suli Silas-mun

16 Paul-kuk iglaugaluqaamik tikilġataġniqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniḡuuq ukpiqtuaqaqmiñiḡsuq atiliḡmik Timothy-mik, aakaḡaptuuq ukpiqtuaḡupmiñiḡsuaq Jew-ḡupluni aglaali aapaḡa Greek-ḡupluni. ² Iluqaḡmiḡ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-miḡ uqautiḡillaḡtaḡniḡaat taamna Timothy. ³ Paul-ḡum Timothy maliquiḡaa iḡmiḡun. Taatnaqługu nalunaitḡutchiḡsinniḡaa piḡutiḡi-plugich Jew-ḡuruat iñuuniaḡtuat tamaani nalunitmatruḡ taamna Timothy aapaqalħa Jew-ḡuḡitħuamik. ⁴ Apqusrautiḡiḡmikni nunaaqḡiurani uqautiniḡaich ukpiqtuaḡuruat tuvraqtakḡsranik, uqḡiraḡtit suli qaukħich Jerusalem-mi sivun-nikkaḡitiḡik iliniḡtiḡun tupiḡitquplugich. ⁵ Taatnaqhutiḡ ukpiqtuaḡuruat sayyikkau-niḡsut ukpiḡsriḡiḡmiktiḡun suli ilaniktuuḡniḡsut ukpiqtuaḡuḡtuanik uvlugagipman.

Paul-ḡum Qiñiḡquuraalħa Troas-mi

⁶ Taapkua igliḡniḡsut tumiḡiplugu Phrygia-miut Galatia-ḡmiut nunaḡat. Ipḡitħuam Irrutħim piyummataisitmatiḡ tusaayugaallautamik Asia-muutriḡiñiḡniḡsut. Iliḡich taununaḡiñiḡniḡsut. ⁷ Aasiĩn qallikamitruḡ Mysia-m killiḡa saqusukkaluaḡniḡsut Bithynia-m tuḡaanun, aglaan Jesus-ḡum Irrutħiḡmiḡun taatnamuḡuḡiñiḡḡai. ⁸ Taatnaqhutiḡ nalḡuḡniḡsut Mysia-kun tasamuḡa Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiḡquuraagḡniḡsuq Macedonia-ḡmiumik qiñiḡuaḡtuḡtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayuḡiaḡtiḡut!” ¹⁰ Paul qiñiḡquuraagḡtitqaaqługu itqanaiyaḡtiḡapta aullaḡtiḡtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuqłuiḡput tusaayugaallautamik quliaḡtuagiaḡupluta iñuḡnun taakipkununa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuaḡulħa

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaḡtugut nalḡuqhuta qikiḡtamun Samothrace-mun, aasiĩn taavrumakḡa uvlutḡikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakḡa tagraq-tugut Philippi-mun, qaukħiḡmun nunaaqḡiatnun Macedonia-ḡmiut, iñuḡiaḡtu-anik Rome-maḡmiunik iñuqaḡtuamun. Taavrumani nunaaqḡimi uvluiḡtugut. ¹³ Miḡuiḡsiaḡvium uvlua tikitman anipluta nunaaqḡimiñ utlauritugut ku-ugum siḡaanun iḡiḡsruḡiaḡasugiḡplugich. Aquvitnapta uqaḡtuutritrugut aḡnanik tavrunaḡtuq katiruanik. ¹⁴ Ilaḡat naalaḡtikput atiaḡniḡsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuḡqairuḡuniḡsuq suḡauraammaḡiḡsuanik ukiḡhaanik, agḡiḡsuḡaḡumapluni nunaaqḡianiñ Thyatira-m. Kamaksriruḡuniḡsuq Agaayyutmik. Aasriĩn Agaayyu-tim piyumiñaqsiḡkaḡaa akuḡtuwiḡksraḡanun Paul-ḡum uqaḡikkaḡiñiḡ. ¹⁵ Taamna aḡ-naq paptakkaḡkami piḡasiḡhuni tupiḡatiḡuḡiñiḡ ilaan aiyugaaqługich itnaqhuni, “Ukpiḡtaḡunasaḡiḡupsitḡa utlauttuttiḡi tuppamni itħaḡtuagusi.” Kayuḡaḡiḡḡai tukkiḡḡugichaasiĩn.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulħak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilaḡatni iḡiḡsruḡviḡtiknun utlauriḡḡaptikni kipaluuniḡsuaq niviaḡsiḡak-sraq nalautkikput. Ilaa tuuḡaḡtaḡaḡniḡsuaq taatnatchikun saḡḡiḡaḡiḡmiḡun sivu-niksriḡipluni, aasiĩn atqunaḡ maniḡmik piñiḡautinikkaḡa atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-

lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua iñuich savaktai kamanagniqs-raurua Agaayyutim.” ¹⁸ Iñugiaktuani uvluni taamna niviaqsigaksraq taatnagniq-suq. Uvvaasiñ Paul-ñum aǵiuplugu kinjaqlugu irrusiq itnagnigaa, “Jesus Christ-ñum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakña.” Tavrauvaaguuq tuungaqtatq aniñiq-suq niviaqsigaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchuǵikamiñ maniññañniutrinñ piiqsigñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniǵaich. Kaliksraqǵugik katimmaviñmuutiniǵaich sivulliuqtinñitñun. ²⁰ Rome-maǵmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniǵaich itnaqhutin, “Ukua iñuich Jew-ñuruat akatchirut iñuñnik nunaaqǵipsitñi. ²¹ Iñisautriplutinñ atuqtaksirrutit akikñaqluǵich malinñiakkavut. Rome-maǵmiunurugut! Iñiñisa ilisauttutiniñ akuqtuǵumiñaitkivut unniññ tupigiyumiñaitkivut.” ²² Iñugaaǵruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-maǵmiut aǵalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilǵugik atnuǵaaniknik Paul-ñumlu Silas-ñumlu aasii ipiǵaqtuquplugik. ²³ Ipiǵaqtuqqaaǵugik isiqtaupkaǵniǵaich, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillaataquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillarniǵik qamaniakǵimun inimum, isiganjiglu payañaiqsuusiǵugik uqumailanik qiruñnik.

²⁵ Uvvaasiñ unnuaqpaguǵuñnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlat isiqtauatiniñikñik naalaǵniñiǵaich. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliqsraaqsiniqsuq. Isiqsivium tunǵavii auliyañniqsut, talupayaat añmaǵuǵich suli kalimñiǵich isiqtapayaaniñ katakhutin. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchuǵiuplugu talut añmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aninipluǵich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqqutchaǵumaaqsiliǵniqsuq inimiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ñum nipitusipluni nipliutiniǵaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qinñuagñiqsuq nannimik. Itchaǵlukami tatkiwunja punniqsuq uulillaǵmi sivuǵaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakña annisikamigik atlamun apiqsruñniǵik, “Añutiik! Qanuǵluñali anniqsuǵayaqpik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniǵaak, “Ataǵuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriłutin anniqsuǵisirutin tupiqatituummaqpich.” ³² Agaayyutim uqalñiñik quliaqtuagñiviaqsiniǵaak atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguqman isiqsirim iǵǵuaqsiniǵik atniagñiñik aasiññ ilaa tupiqatituummaǵmi paptaaqtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiǵmiñuutiuplugik niǵipkaǵniǵik. Tupiqatigiich quviatchañniqsut ukpiǵiagutriplutinñ Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaaǵutqikman Rome-maǵmiut aǵalatinñisa aikǵiqsuqtinñ tiliñiǵaich anipkaquplugik taapkuak añutik aullaqtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uqautiniǵaa itna, “Qaukǵiich anitqugaatik Silas-lu. Aullaǵhiñaagututik aniuraǵ-niaǵitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ñum aikǵiqsuqtit nipliutiniǵai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvaǵluutiqaqtılaaptiknik aglaan ipiǵaqtuqhunuk iñuñnun qiniqtitlugu inillakmiplunuk isiqsiviñmun. Uvaguktuuq Rome-maǵmiunuruguk. Uvvami pakma aullaqtitchuñniqpatiguk iriqqakun? Taatniitchumiñaiapiaqtuq! Rome-maǵmiut qaukǵiich inmiknik uvuñagutinñ anipkaǵlisiguk!” ³⁸ Aikǵiqsuqtit Rome-maǵmiut aǵalatinñitñun uqautiginiǵaich Paul-ñum uqautai. Tusaakamiñ Paul-lu Silas-lu Rome-maǵmiunulhakkuntuuq iqsitchañniqsut. ³⁹ Taatnaqhutinñ uqapsaagiaǵniqsut ilinikñun. Anipkaǵniǵaich isiqsiviñmiñ aullaquplugik nunaaqqimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsiviñmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kinunganun. Tavrani ukpiqtuqaatiutik qinilgiñniǵaik suli pitchuksaaǵuǵich aasiññ unitlughich.

Thessalonica-miilha

17 Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igligniqsuk Thessalonica-mun piqagniqsuamun Jew-nuruat katraġvianik. ² Piragihgmisun tavrungaliginiisusq iñuñni uqaqataupluniasiiñ. Piņasuni minguiqsiagvium uvluanı kanıqsiipkautiginıġai Agaayyutim uqalhi, ³ suli nalupqinaıyaġuñnıġaa Annıqsuutim naglıksaaqhuni tuqqutauruksrauħa suli anıitqıksuksrauħa tuquħıġmiñ. Paul-ñum itnaġnıġai, “Taamna Jesus uqaġıkkaga ilipsitñun Annıqsuutauruq.” ⁴ İlanıġh Jew-nuruat ukpiqsrililılapiaqhutiñ ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaqminiıqsuttuuq iñuġiaktuat Greek-nuruat agaayusriqisruuruat suli quıliıruat aġnat. ⁵ Aglaan Jew-nuruat siqñalıġniqsut. Katitchiñıqsut nalaunñaniuranıitchuanık iññukhutiñ piqatik-sraġmiknik. İlinısa nunaaqım iñui akatkaqsiñıġaıch. İsiġiaġnıġaat Jason-ñum tupqa pakakhutiñ Paul-mıġlu Silas-mıġlu iñuñnuutisuklugik. ⁶ Aglaan paqıjıññamisıġik Jason-lu atlatlu ukpiqtuatlu kalıksraġnıġaıch nunaaqım aġalataiñun. Tavrani-asiiñ Paul-lu Silas-lu pasıpluġik niplianıqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñıq-suk iñuñnik nanıpayaaq. Pakmatuuq nunaaqıptıknurñıqsuk ⁷ aasiiñ Jason-ñum tukkiqsımapluġik. Paaġlanıġaıch tillısaı umialġum Rome-mi, uqaqhutiñ atlamik umialıqagnıpluġu atıqaqtuamık Jesus-mik.” ⁸ Taatnaqmata iñuġiaktuat iñuıch nunaaqımılu aġalataı akannıġaıch uqaatchaġutiħıġmun. ⁹ Taatnamık aġalatit Jason-lu atlallu annitchıqsinnıġaıch manıññık aasiiñ aullaqtıtlugıch.

Berea-miilhak

¹⁰ Unnupqauraqman ukpiqtuaqatiunıġnik Paul-lu Silas-lu aullaqtinnıġaıch Berea-mun. Tavrani utlautiliġiñıqsuk Jew-nuruat katraġvianun sıvuanısun. ¹¹ İñuıch Berea-mi uqautısunatlukpayaaġniqsut apkunakña Thessalonica-ġmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiñ uqaħı naalaġluġu, suli uvluġaġıpmıan Agaayyutim uqalhi ilısaagıniġaıch ilıtchuġiniapiaġluġu tamanna Paul-ñum uqaġıkkaña ilımutuutilaanıġun. ¹² İñuġiaktuat tavrani ukpiqsrilıġniqsut, iñuġiaktuat quıliıunuplutiñ Greek-nuruat aġnatlu anıutitlu. ¹³ Aglaan Jew-nuruat Thessalonica-mi tusaanıġaat Paul-ñum Agaayyutim uqalhiñık quıliaqtuaqagnıpluġuıtuq Berea-mi. Taatnamık tavrınaqtıġniqsut akatchıaqsilıġitlutiñ iñuñnik isaalhiñaagıuġluġıch. ¹⁴ Ukpiqtuat qılamıksrıġnıġaat Paul aullaqupluġu taunıña taġium sıñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniıttuiñaġniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullaıtrıruat Paul-mik taunıñautinnıġaat Athen-mun. Taapkuali Berea-ġmiut utıġniqsut. Paul-ñum uqautitquniġik Silas-lu Timothy-lu iñmiñuqupluġik piyumiñaqsiıpıauraqıpaknik.

Athen-miilha

¹⁶ Paul taqqıliħmiñi Silas-mıġlu Timothy-mıġlu Athen-mi aliatchallapiagıniqsuq qıñıqami iñuġiaktuanık aanġuanık nunaaqımi. ¹⁷ Paul uqaqatiqagnıqsuq Jew-nıruanıġlu katraġvianı suli Jew-nıñıitchuanıġlu agaayyaıtaqtuanık. Uvvasuli uvlıuġaġıpmıan uqaqatiginıġai nalautnamıġıch ataıtchimıġvianı. ¹⁸ Taatnaqami nalautchıkami Epicurea-nıruanıġlu Stoic-nıruanıġlu ilısaıtrıñitñık qapiqsıġıu-traqatiqagnıqsuq. İlanıġh uqaġniqsut, “Sumik una uqavaalħakti uqaksraqıtuva?” İlanıllıġıuuq niplianıqsut, “Atlanık agaayyutinık una uqaqapıallıqsuq.” Taatnautiginıġaargıuuq Paul quıliaqtuaqman Jesus-mik suli anıitqıliħmik. ¹⁹ Aasiiñ tikiutiniġaat Paul sıvuġaatnun katımaruat Areopagus-mi itnaġluġu, “İlisımasukkaluaqtuġut

tamarrumiŋa nutaamik ilisautturigikkapnik. ²⁰ Ilaŋa tusaakkapta atlayuaŋigikput. Ilitchuŋisukkikput qanuutautilaanŋa tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqaŋmiŋ Athen-naŋmiut suli avakŋaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaŋmikkun unniin uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaŋniqsuq sivuŋaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naŋmiut! Ilitchuŋigiga agaayyutinin ukpiqsriŋlapiahiŋsi. ²³ Pisuktauŋlamni nunaaqqipsitni qiniŋitka agaayumaniagvigikkasi. Paqittuŋa aanguaqtuŋviniŋmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsitnun nalugaluahugu uqautiniagipsi. ²⁴ Agaayyun iniqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaŋikkaŋiŋik. Atanŋuruuq qilaŋmiŋu nunamiŋu irviŋanitchuq agaayyuvikpaŋni iŋuich iniqtaŋitni. ²⁵ Unniin tunŋanitchuq iŋuunun qaitchiŋiksraŋatnun inuŋikkaŋmiŋik atakkii iŋupayaat qaitchigai iŋuuhŋimiglu aniŋniŋmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iŋuŋmiŋ atautchimiŋ iniqtaŋigaa iŋupayaaq, taamna agŋiŋvigiplugu iŋuunიაqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuani iniqtaŋigaluaqnagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iŋuich iŋuutilaaksraŋat. ²⁷ Agaayyutim inilaŋniŋaa taatnatun iŋuich pakaagikpatni paqitayumiŋaqsipŋuni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaŋtikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisian iŋuunიაqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutin aglaktipsi ilaŋisa uqaŋigaa itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qitungaŋigaaŋit.’ ²⁹ Tavra qitungaŋiniqmatigut isumaruksraŋitichugut Agaayyutim irrusia atriqaŋasukniaŋglugu aanguanik maniŋniŋ kaviqsaanik naagaqaa qatitqaanik unniin uyaŋaŋnik piŋiukkanik savayuhatigun iŋuich. ³⁰ Taipkunani ukuiŋi iŋuich naluplutiŋ piŋhatni Agaayyutim tautuiŋaŋaa iŋhat aglaan pakma tillisiqaŋaa iŋupayaaq mumiŋuplugu killukun iŋhatni. ³¹ Ilaa nalunaiqsagaqtuq uvulumik atanniigaqsigumi nunam iŋuanik nalaunŋaruahikun tumigiplugu iŋuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiaŋniŋaa iŋupayaanun anipkaqamiŋu piksraqtaagimakkani tuqqutaŋhani.”

³² Tusaakamitruŋ Paul-ŋum uqaqtuutaa anitqiliŋkun tuqqutaŋiŋmiŋ ilaŋisa tipsisautiginiŋaat aglaan ilaŋiŋiŋi nipliŋniqsut, “Naalaqtaupsaagukkiptiŋi.” ³³ Tavra Paul-ŋum uniŋniŋgai katimaruat. ³⁴ Ilaŋisa iŋuich piqasiŋniŋaat ukpiliqhutiŋ. Piqasiŋsai ilaqaŋniqsut Dionysius-mik, ilaŋnatniglu Areopaa-ŋuruat aŋnamiglu atilimik Damaris-mik suli atlanik.

Paul-ŋum Corinth-miŋha

18 Taatnaanikami Paul aullaqhuni Athen-miŋ Corinth-muŋniqsuq. ² Taa-manu nalautchiŋniqsuq Jew-ŋuruamik atiqaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli aŋnaatnik Priscilla-mik. Tavrungaptuuq tikitqammigŋniqsuk atakkii Rome-maŋmiut atangata Claudius-ŋum aqpigiplugich Jew-ŋuruapayaat Rome-miŋ aullaquplugich. Tavra Paul-ŋum qiniŋiaŋniŋik. ³ Piŋniŋniutiqaŋniqsuk iŋuunutiŋigiplugu palapkarriuaŋimik atriŋlugu Paul. Taatnaqhuni tukkuŋniqsuq taapkuŋnuŋa. ⁴ Aasi minŋuiqsigaŋipmata Jew-ŋuruat katraŋviateŋni uqaqatiqaŋniqsuq Jew-ŋuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaŋlughich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miŋ tikitmaknik Paul-ŋum aullaŋniŋaniŋniŋaa quliaqtuatluŋi tusaayugaallutamik Jew-ŋuruanun uqautigiplugu taimŋa Jesus Christ-ŋuniŋlugu anniŋsuqtauniŋlugu. ⁶ Jew-ŋuruat igluliqmatni uqaqhutiŋ pigiŋiŋlugu, Paul-ŋum ipsuŋniŋaa qavia atnuŋaamiŋiŋi aasiŋiŋ ilaan kaŋiqsipaqsafugich qanuqhuni taatnaŋiŋmiŋik itnaqhuni, “Anniŋsuqtitchumiŋaitkupsu

patchisigiruksraursi ilipsitñun. Uvaŋa patchisaiqsuŋa. Uvakŋaniŋaglaan Jew-ŋuŋitchuanun quliaqtuaŋisiruŋa.” Taatnaqqaaqługich uniŋñigai. ⁷ Paul nayuu-tiaqsirurq tupqani Jew-ŋuŋitchuam atiaqatuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa siłalligiplugu Jew-ŋuruat katraŋviata inniqsuaq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-ŋuruat katraŋviatni, ukpiŋiagutiniŋaa Agaayyun qitunŋaqtuummaŋmi. Suli iŋugiaktuat Corinth-aŋmiut tusaakamiŋ uqaŋiŋmik ukpiqsriłiŋmiŋiqsut suli pap-taaqtitlutit. ⁹ Unnuat ilaŋatni Paul qiniqquuraaŋniqsuq. Agaayyutim uqautiniŋaa itna, “Iqsisuŋaŋnak! Sivutmun uqaŋiŋ! Qapiqtasuŋaŋnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiŋ. Kia-unniŋ iŋuum aniyasaagumiŋaitkaatin atakkii uumani nunaqqimi iŋugikkatka iŋugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvaŋmik ilaqsaiqsuŋu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iŋuŋnik Agaayyutim uqałhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ŋuruat katiplutiŋ tigguŋlukuŋu Paul uqaqsittaagviŋmuutiniŋaat ¹³ itnaqhutiŋ, “Uuma iŋuum ukpiliqsinniŋagai iŋuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikŋaqlugu maliŋutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiŋ niplihiŋaaguqtuŋu Gallio-m uqautiniŋai Jew-ŋuruat, “Taamna iŋuk iŋiqtaraq-pan nalaunŋaitchuamik tuvraqtaksrallu tupigiŋiłlugich, nalaunŋanayaqtuq uvamni naalaŋniłksraŋa anuqsrusiŋu ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiun uqaŋiqtigun iŋuiłlu atiniŋisun ilipsiŋu maliŋutaksrapsigun, ilipsitnił ihaqsaktaksraŋigiksi. Taatnatchisi-gun atanniqsuiyumiŋaitchuŋa.” ¹⁶ Taatnaanikami anipkaŋniŋai uqaqsittaagviŋmiŋ. ¹⁷ Jew-ŋuruat tigguŋluŋniŋaat Sosthenes, aŋalataa Jew-ŋuruat katraŋviata, ipiŋaqtuŋu sivuŋaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqutigiŋiŋniŋai.

Paul-ŋum Utiłha Antioch-mun

¹⁸ Iŋugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiŋi uniŋñigai piqasiqhuni Priscilla-miŋu Aquila-miŋu tiksiquhutiŋ Syria-mun. Sivuvani ayalıksraŋmi Cenchreae-miŋnaŋmi niaqqi salipkaŋniŋaa piłgusiatitun Jew-ŋuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiŋniŋiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ŋuruat katraŋviatnun tavrani uqaqatiŋaŋniqsuq Jew-ŋuruanik. ²⁰ Ittuatlu-uraallaqugaluaŋniŋaat inmiłni aglaan Paul aŋiŋiŋniŋiqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniŋai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiŋiłhitchuŋa ilipsitñun.” Aullalgiŋniŋiqsuq Ephesus-miŋ umiakun aasii ilaan uniŋñigik Priscilla-lu Aquila-lu tavrūŋa. ²² Tikitniŋami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniŋiaqlugich ukpiqtuaŋu-ruat tavrakŋaasiŋ aullaŋniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualgitniŋami qanuntantai aullalgiŋniŋiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagiaqlugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuałha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ŋuruatliguuq ilaŋat atiaqatuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiŋniŋiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguq uqalguraununiqsuaq kaŋiqsimmaaŋik-saunupluni Agaayyutim uqałhanik. ²⁵ Iłisausiaqahuni Agaayyutikun aasiŋ piyummatiŋallapiaqlugu ilisauttutiginiŋaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ŋum ilisimałhiŋaŋniŋaa John Paptaaqtitichirim quliaqtuaŋiłhalu paptaaqtitichilalu. ²⁶ Uqautriaŋsiŋniŋiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ŋuruat katraŋviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku aggisiniŋaak kiŋuniŋmiknun aasii ilisautipsaaqlugu sukuitlukuŋu Agaayyutim annautriłlatilaanjanik iŋuŋnik. ²⁷ Apollos sivunniqman aullaŋukhuni Greece-mun ukpiqtuaŋuŋruat Ephesus-mi ikayuŋniŋaat aglakhutit

ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqługich pağlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaulłapiagniqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim ihuaqqutriłh-agun. ²⁸ Kanjicsiñaqsiplugu uqaaqtuutriłıgmigun akiilıtlanıgai Jew-ıuruat aasiñ uqaaqtigiııgmikni Agaayyutim uqalhatniñ nalunaıgaqługu taamna Jesus Christ-ıulıha.

Paul-ıum Ephesus-miılha

19 Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukiłukhuni kivataagun tikiłgatağniq-suq Ephesus-mun. Tavraniıuq nalautchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. ² Apiqs-ruğniğai, “Akuqtuivisi İpqitchuamik İrrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiunıgaat, “Tusaanıñiñiqsugutunniñ İpqitchuamik İrrutchiqaqtılaañanik.” ³ Paul-ıum apiqsruğniğai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiunıgaat, “John-ıum pap-taaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ıum itnağniğai, “John paptaaqtitchiruaq iñuıñnik mu-miksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniğai Israel-aagmiut ukpiqsırıuksrauıhat ag-giqsıksrauruamik kiñumigun, taavrumıña Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitrıñ paptaaqti-taunıqsut atqagun Atanğuruam Jesus. ⁶ Aasiñ Paul-ıum aksikmagich arganmiñik İpqitchuam İrrutchim ukpiqtuaıuruat ayalatkaqsiñıgai. Uqaaqsiñıqsut uqautchikun kanjicsiñatłaitchuakun sulı sivuniksriqipmiñıqsut. ⁷ İñugiaktılaaqağniqsut qulit malğuiyuınamik iñuıñnik.

⁸ Paul innıqsuq tavrani piņasuni tatqiñi isaagaqłuni Jew-ıuruat katrağvi-atnun. Uqaqataunıqsuq taluqsrautaıqhuni iñuıñni Agaayyutim añaayuqautaanik ukpiqsriłıqsinnıağługich. ⁹ Aglaan ilañich taapkua pitchigiılaunıqsut ukpiqs-rıñitłutiñ. Uqautigiaqsiñıgaat akiilıliłıqługu agaayyutikuagıaq katımaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ıum uniñniğai malıktitłuni ukpiqsırıuanun iñmigun. Aasiñ uvlugağipman ilısaıtriaqsiñıqsuq Tyrannus-ıum ilısaıtriviani. ¹⁰ Taamna atu-ummiñıгаа malğunıni ukiıñni. Taatnamik iluqatiñ iñuıch Jew-ıuruatlı Jew-ıunıitchuatlı iñuuniaqtuat Ephesus-ıum avataani tusaanıgaat Agaayyutim uqalıha.

Atuumaruaq İğniğutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyın iñıqtaqağniqsuq quvıqnaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹² İñuıch iñıqs-ruğniğaat Paul qaitquplughich nasagaurat atuanıkmagich. İlinısa tikiıutiniğaiç at-niğnaqtuanun. İlıkamisigik nasagaurat atniğnaqtuanun ihuaqsikkaunıqsut sulı ir-rusiqlııch unitługich. ¹³ İlanıch Jew-ıuruat iñuuniağniqsutunniñ irrusiqlııyaıplu-tıñ iñuıñnik. İlinıch igliğagumaatcharıñıqsut nunaaqqipayaanun. Uuktağniğaat an-ıtiıullahıksraqtıñ irrusiqlııñnik Jesus atqagun, nipliıtruqlughich itna, “Tilıgipsi anıtuqplısi atqagun Jesus Paul-ıum quliıaqtuagıkkarıagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ıuruat qaukıat agaayuliqsıñısa tallimat malğunıñik iğniğutai uuktuıaqpaaluk-miñıqsuttıuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiqlııch nipliıutiniğai, “Jesus ilısimagıķput sulı Paul ilısimapmiplugu. Aglaan ilipsi—kısııuıvi?” ¹⁶ Taatnaguıq ni-pliıtiıqqaqługich iñuum irrusiqlıılgum mitchiqiniğai piyukługich. Tatamnaqsıllapi-ağługu akiilıñıgai. Taapkuıguıq taatnasıgağniıaqtuat pikiıağniqsut tupiğmiñ atni-aqtat sulı atnuğaiğutrat. ¹⁷ İluqagmiñ Jew-ıuruatlı Jew-ıunıitchuatlı Ephesus-mi tusaakamitrıñ tamanna atuumaruaq iqsıtcharıñıqsut. Taluqsriłığniqsut atanğuruam Jesus atqanıķ. ¹⁸ İñugiaktuat ukpiqtuıguıqtuat uqagaıaqsıñıgaat sagviqlııgu iñuı-nun iñuuniağaluađıqtıñ aıatķukun. ¹⁹ Sulı iñugiaktuat ilısaıaıqtuat aıatķuıuđıñnik katıtlughich makpiğaat ikipkağniğaiç iluqaitñun qiniğnaqsıplugu. Kisiıqipmatigik

makpīgaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰ Taatnaiłipluni Agaayyutim uqałha siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich iłitchuqsripluñtin sanñjanik.

Akataułhat Ephesus-mi

²¹ Kiquagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunnigñiqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuñaqqağluña igliqtuksraugisiruñña Rome-mun,” itnağniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinñi tuyuginigik Macedonia-mun inñagmi Ephesus-mi uñataaniłu.

²³ Taatnałhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ Iñuk suliuqtı atiqagñiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvıññuallıuğñiqsuq aañguanik atıqatıuamık Artemis-mik manıñmiñ qatıqtaamiñ. Taatnaasii savaañjata manıññaktıtpagağñıgai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqluğñıgai iluqaisa savaktini piqasiqıplugich atlanik piññuallıuqtinik aasii nipliutiıplugich, “Añutiit, ilisimarusi taavruma savaapta manıññaktıllautagağıgaatıgıt. ²⁶ Ilipsi iłitchuğigikısi qanuğlı taimña Paul nipliğagııha aañuat iñıqtauruat iñuktıgun agaayyutaññıñıplugich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyuñnak Asia-mi iñugiaktuat iñuich malıgualıgaıch ilısautıtutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagıkkapta piıñıksrañanun. Taatnałhiñauñıchuq. Atuumaniaqpallıktuq taamavruma agaayyuvıkpauım aañguaqpaurañan Artemis suuyumiñaiñıksrañña suli taavruma aañguaqpauram piıgukkaugısiñıksrañaptıuq, taavruma aañguaqpauram putqatağvıgıkkañjata iñupayaam Asia-mi unñiıñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguıuq iñugiaktuat tusaakamıtrıñ tamanna qıñnañıqsut aasiiñ iğıallaksaqhutıñ, “Kamañıqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrıtauruıaq siamınnıqsuq iluqaanun nunaaqqımun. Taapkuıa akıllııruat tıgıplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malğuk Macedonia-ğmiuk Paul-ñım igliqatik, aullautıñıgaıch katımmavıkpauragmıknun. ³⁰ Paul-tuıgğıuq taamuñagıkkaluagñıqsuq uqağıagıni katımaruanun aglaan ukpiqtıuıaqatıuñıñ pitquñıññıgaat. ³¹ İlañısalı qaukñıch ilannañıñ qanıuğñıgaat qıñıqtıtuñıñıtuğı katımaruanun. ³² Taamapkuıa katımanıqtutılagaımiıni uqaatchagısimanıqsut. Avvağıksınnıqsut kanıqsımal-lapiasunıaqnagu sumik kattıtuıaqtılaaqtıñ. ³³ Jew-ñıruat Alexander saqıñnıgaat sıvuğaatnıñ katımaruat uqağvıñmun nipliutıksraqahıniı. Urriqaplugich uqaqñıurağaluagñıqsuq iñunıñ. ³⁴ Iñuıch iłitchuğıkamıtrıñ Jew-ñıtılaañja iluqağmıñ iğıalanıqsut malğunı sassağñıyuñnaaññı itna, “Kamañıqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiısaimmataı nunaaqqıñ añalataata nıpaiqsılğataqamıgıch iñugiakpaurıqtuıat nipliutıñıgai, “Ephesus-miut! Iñupayaam ilısimagaa Ephesus-mi piqalha agaayyuvıkpaurañanik kamañıqtuım aañuım atrıliıñıruım atqatıtuıtuğı pakmakñja qılıñmiñ. ³⁶ Tamanna kıa-unñiıñ piılaagılguıtkaa. Taatnağısi nıpaiqsıksraırsı, qanułaktıñıñıagıuiqıñı. ³⁷ Iñıñı uvıñıautıñıgısi ivayaqtıñıtkaluıaqtıtuğı agaayyuvıkpasıtıñıñ unñiıñ uqaqañıtkaluıaqtıtuğı akıknıagıtuğı aañguaqpaurıqtı. ³⁸ Demetrius-ñım suli savaktıñ akıknıautıqagımiıtrıñ nallıat iñuıch, ittuı pivıksrat uqaqsıttaagıñmun suli taatnatchımun nalunıqsaqatıtuğı atanıñı. Taapkuñıñ iñuıch tıkiutıtılagıch agvısitıñ. ³⁹ Aglaantıuq piqagñıgıpsı qanıutçımiık piğısıkkasıtıñıñ inıllałhiñıaupmiıq nalauıtuğı katımałhatıni nunaaqqıñ iñıñ. ⁴⁰ Nuyıuagñallapiıqtıuıı ittuğı itnaiłıtuğı akataułhaptıgun uglıpak. Pısañıñıhuğıtuıksrıtuğı iğıalaıqtı

qaisaksraithugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaahugich agiupkañigaa katimafhat.

Macedonia-mun Greece-munlu

20 Akataulgataanikmata iñuich Paul-ñum katinnigai ukpiqtuat. Tavra pitchuk-saaqqaahugich aullañiqsuq Macedonia-mun. ² Iglighmiñi tamatkunani nunaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikiłgitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piñasuni tatqini. Kiñuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Iłitchuñigai Jew-ñuruat sivunniufhat piyaquğuklugu. Taatnaqhuni igligniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum iğñina Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaatiginiñgai. ⁵ Aullañiqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqipluta tavrani. ⁶ Kiñuagun niğiq-pagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasiñ tallimat uvlut kiñuatigun Troas-mi ilaliğugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutiqluta akunniqsaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miñha

⁷ Sivulliuplugu uvluañi akunniqsaam katirugut atautchimun nullautchigviliqini-aqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuağviginigai katimaruat unnuaqpaguğataqtitlugu. ⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiağguuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalgum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutychus siñiñnialilapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagñiquuq. Taavrumakñaasi qulligiñiñ piñayuakniñ init katañniqsuq nunamun. Iłaiñ tikitmatruñ tuquaniñiqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulanisqisqamiuñ iqittaagñigaa nipliqluni, “Isumatuyaaqasi! Iñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmuña autaañiqsuq qaqqi-amik niğiplutinaasiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaagñigai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullañiqsuq. ¹² Iñuich taimña nukatpiaq aggisiniğaat iñuuplugu. Aasiñ iñu-payaat quviatchallapiagñiqsut.

Iglauñhat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpañmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpañmun igliqtuiñaqhutaasiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilgitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, piñayu-atni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqağniqsuq nutqağunıtluni Ephesus-mun akuniitchunıtluni Asia-mi. Tikiłuağuligniqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluañi Pentecost-liqikpata Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqağuiqsaalha Ephesus-miut Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qanniğñigai ukpiqtuanıruat qaukñich Ephesus-mi katimaqatigisukhugich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “Iłisimagiksi iñuuniñha akunnapsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atanguru-aq Jesus savautigiga iluqnauqhuna. Ilaatanılu qulvisigun unniñ sakiqniğutiti-

gun Jew-ɲuruat nagliksaaqtitkaatɲa. ²⁰ Iḷisimaplusi anniqqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaqtaumik ilipsitñun uqautriḷḷamni ilisautiplusi katimmaviññi suli kinunnapsitñi. ²¹ Jew-ɲuruatlu Jew-ɲuñitchuatlu atisiplugich algaqsruḡitka kil-luqsautiñitñi Agaayyutmun mumiquplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqs-ritquplugich. ²² Pakma Ipqitchuam Irrutchim piyumapkaḷuḡa Jerusalem-mun aullaḡniaqtuḡa ilisimanjtkaluaḷuḡu qanuq irrutikkauḷiksraḡa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuḡiga una, iluqanjitñi nunaaqqiñi Ipqitchuam Irrutchim kiligaḡigaḡa isiq-taugisiñipluḡa nagliksaaqtitaugisiñipluḡalu. ²⁴ Aglaan iñuuḷiḡa pitḷluktuanuñitchuq uvamni. Naatchisuktuḡa savaamnik Atanḡuruam Jesus qaisaḡanik uvamnun, Ilaan uqaqupmaḡa tusaayugaallautamik Agaayyutmun iluaqutuginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuaḡa ilipsitñi quliaqtuḡigipluḡa Agaayyutim uqaḷḷa ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qiniḡtqikkumiñaiḷiḡa. ²⁶ Taatnaḡuḡu kilikkipsi pakma, nalliḡsi anniqsukkaayumiñaiñiñiqpan ukpiqsriḷḷikun patchisauyumiñaiḡ-ḡuḡa, ²⁷ atakkii anniqqutiñitḷusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsruapayaanun Ipqitchuam Irrutchim qaunaksraqsirrutigikkani ilipsitñun. Munaqsriḡuḡusi Agaayyutim iñuiñiñi pig-iliutikkaniñun iḡniḡmi tuqqutauḷhagun. ²⁹ Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsinaqtuatun amaqqutitun tikitkisiḷḷhat akunnapsitñun, aasii atniilutiñ ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñi iñuich sagviḡisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtu-
 anik maliksuaqtitchiñiḡutiñ iḡmikkun. ³¹ Qaunakkiaḡikkumuusi. Itqaḡilugu uvaḡ-
 nun qulvisigun algaqsruḷḷiqsi piḡasuni ukiuni uvlunjitñi unnuaqtuummamaisa. Taat-
 namik munaḡitquḡipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli
 maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkaḡma ilipsitñun. Agaayyutim sayak-
 sraqaḡaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkaḡmiñik iluqaitñun iñugikkaḡmiñun.
³³ Uvaḡa kaviuñitchuḡa iñuum manianik naagaḡaa atnuḡaaniñik. ³⁴ Iḷisimagiksi
 argamnik savaaḡaḷiḡa piḡaḡniutigiplugich supayaamik tuvaqaatiumalu inuḡikkap-
 tiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuiḷiksraḡanik
 sayaitchuanik itqaḡilugu Atanḡuruam Jesus-ɲum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq
 aatchuiruni aatchuusiaḡaḷiḡmiñ.’”

³⁶ Paul-ɲum uqaqtuutianikamigich sitquqatiginiḡai iniqsruḷḷiḡmun. ³⁷ Qianiḡ-
 sut iqtḷugu Paul kunikḷugulu, ³⁸ aasiiñ aliasruutigiplugu nipliḷḷa qiniḡtqikk-
 miñaiñiñipluni ilijitñun. Tuvaqaqatchiḡniḡaat ikityaqman umiaqpaḡmun.

Paul-ɲum Iḡlauḷḷa Jerusalem-mun

21 Tavra avitnapta ilijitñiñ tiksiquhuta nalḡuqhuta ikaaqtuḡut qikiqtamun
 Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tiksichuḡut qikiqtamun Rhodes-mun
 tavrakḡaasiñ tiksilḡitḷuta Patara-mun. ² Tavrani ilitchuḡigikput umiaḡ
 ikaḡḡniḡniqsuaḡ Phoenicia-mun. Taavrumuḡa ikipluta tiksilḡitchuḡut.
³ Qiñiqnaqsipman qikiqtaḡ Cyprus uḡalliñaḡaḡun qikiqtam tiksigsuḡut Syria-mun.
 Tyre-mun tulaktuḡut, taavrumaniasiñ taamna umiaḡpak niuriñiaḡhuni usiamiñik.
⁴ Paqitlugich ilaḡich ukpiqtuat nayuḡivut akunniḡsaami. Aḡalataaḡun Ipqitchuam
 Irrutchim iñiḡtiḡaluḡaat Paul Jerusalem-muqunjitḷugu. ⁵ Aglaan tavrani
 irviksraqput nuñitman aullalḡitchuḡut. Iluḡaḡmiñ ukpiqtuat ilaḡatituummaḡmiñ
 suli qitunḡaqtuummaḡmiñ malikkaatigut siḷataanun Tyre-m. Tasamaniasiñ tagium
 siñaani sitquqhuta iniqsruqtuḡut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpaḡmun ilinjilli airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malguutitigikkajat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaanjuruat. ⁹ Taamna Philip paniqañiqsuaq sisamanik niviasianik uiñijnigilaanik sivuniksriqirauplutituuq. ¹⁰ Injanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agigñiqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasi utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isiganñi argaññilu qiliñigai nipliuhuni, “Taatna Ipqitchuaq Irrusiq nipliqsuq taatanun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsruğisigaat marruma tapsim iñua aasi Jew-ñunitchuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniituaat uqapsaagaluagikput utlautitqunjtługu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiğniaqpsitña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauliksraq Jerusalem-mi unniñ tuqqutaufiksraq piqusigłuña Ataniğmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu nipliutłhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuqu!”

¹⁵ Ipsaagaluqaapta pağnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilağisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaqatchigaatigut Mnason-ñum kiñunganun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunjuruaq ukpiqtuaguniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattaalħa James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutiñ pağlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasigaatigut qiniğiaqlugu James, aasiñ ukpiqtuauñuruaatlu qaukñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum pağliianikamigich tusaayugaaqtin-ğai iluqaanik Agaayyutim iñiqtañanik tumigiplugu savaagikkani akunğatni Jew-ñunitchuat. ²⁰ Naalaqtaunikanimitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaañ, kanjqsillagiñ piqałħa iñugiallapiaqtuanik Jew-ñuruanik ukpiqs-riuaniktuuq aglaan ilinç piipkaitłutiñ Moses-ñum maligutaksrañanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaaqqinjtñi suksraaquplugich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitjutchiqsuqunjtługich qitunğauragikkajich naagaunniñ kamagitqunjtługich Jew-ñuruat ilitqusi. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agğłhiñ. Qanugisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutiñ. Piqaqtuq-samma sisamanik aputinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanğagumiñaiłħat salipkağumiñaiłħatlu niaqunich. ²⁴ Taapkunurña aputinun ilaliutilutin Jew-ñuruat ilitqusiatiğun salummaqsagutin sulı akiliutilugich tunillautiksranik nuyaitłasilugich. Taatnağuvich iluqağmiñ ilitchuginayagaat tañiğłħa qanutchim tusaakkağmiñ ilipkun, sulipsuuq tupik-sriłħiñ maligutaksrañanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-ñunitchuat ukpiqtuagutuat ilitchuğipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjtñun niğitqunjtikivut niqinıglu tunillautauruamik aanguanun aukmıglu unniñ qimisanik sulı piisimaagługich qaayugnaqtuahiğmiñ atlatulıkun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq aputinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqługu Jew-ñuruat ilitqusiatiğun sulı utlautipluni agaayyuvikpañmun uqautityaqlugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagtıhiqtıñ naanniaqtilaajani. Akunniqsaajaniapan tunillaqsağumaniqsut.

Paul-ŋum Tigukkauŋha Agaayyuvikpaŋmi

²⁷ Tallimat malguk uvlut nuŋitchautaatni ilaŋisa Jew-ŋuruat Asia-ŋmiuŋuruat qiniŋniŋaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiŋniŋaat iŋugiaktuat iŋuich, aasiin tiggugluklugu Paul. ²⁸ Igialaplutiŋ itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma iŋuum ilisautiriuam iŋuŋnik nanipayaaq akikŋaqŋugich Israel-aagmiut suli akikŋaqŋugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniin akikŋautipluni uumuuna agaayyuvikpaŋmun. Pakmaunniin itqutrimalgitchuq Jew-ŋuŋitchuanik uvuŋa qaayugnaqsiŋpaŋlugu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taamna niplianiŋsut atakkii sivuani qiniŋlugu Paul nunaaqqimi piqatiŋaŋha Jew-ŋuŋitchuanik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiin itqutinasugniŋaqŋugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaŋlugu tiggugluŋniŋaat.) ³⁰ Taatnaŋhutiŋ iluqatiŋ iŋuich nunaaqqimi akatauniŋsut. Iŋuich atautchikun aqpaqsruŋhutiŋ Paul tiggugluŋniŋaat aasii kaliklugu agaayyuvikpaŋmi. Tavrauvaa agaayyuvikpaum paanji umiŋniŋaich. ³¹ Taapku aapiŋautiriuat tuŋuŋhiŋaaguŋsaŋmigaatlu Paul, imma kilinŋniŋaat Rome-magmiut aŋuyyiuqtinisa qaukŋiat iŋupayaat Jerusalem-mi akatauniŋlugich. ³² Taavruma qaukŋium katitiŋluguŋich aŋalatit suli aŋuyyiuqtini upaktuŋniŋai iŋugiakpauraqtuat iŋuich. Qiniŋamitruŋ qaukŋiq aŋuyyiuqtituummaan anaumiŋiŋniŋaat Paul. ³³ Taavruma qaukŋium tikitŋamiuŋ Paul tiguŋiŋaa aasii tillisiŋiplugu qiliŋsruŋuplugu malguiŋik kalimniŋiŋik. Tavraasiin apiŋsruŋtaaqsiŋiŋai itna, “Kiŋa una aŋun? Sumik savvaŋluka?” ³⁴ Tamatkua iŋugiakpauraqtuat igialaaŋsiŋiŋsut atinitchuanik nipimik. Qaukŋium ilitchugilguiŋniŋiŋaa sumik agvisiqhutiŋ itnasigalhat. Taatnaŋhuni tiliŋiŋai aŋuyyiuqtit Paul inaatnuutituplugu. ³⁵ Tikiutikamitruŋ tutipqiŋun aŋuyyiuqtit akiyaŋaat Paul atakkii iŋuich qinnaktaliŋpaitlutiŋ. ³⁶ Iŋuich malgutigaluŋniŋsut igialaplutiŋ, “Tuqqutchiuŋ!”

Paul Uqapsaagutriruŋ Inŋimiŋik

³⁷ Aŋuyyiuqtit itqutiŋhiŋaaguŋmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniŋaa qaukŋiq, “Uqatigillakkumiŋaŋpigiŋ?” Taavruma apiŋsruŋniŋaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivruŋiŋaŋjipich Egypt-miu qaŋaqammiuraq akatchipluni akilliŋiŋsuutmik, sivulliŋluguŋich sisamanik kavluutiŋuŋnanik satkuliŋnik iŋuilaamun?” ³⁹ Paul-ŋum kiuniŋaa, “Jew-ŋuruŋa animapluŋa Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iŋugipluŋa taavrumani nunaaqqimi iŋuich ilisimallautakkaŋatni. Nipliŋsillaŋniŋaŋa iŋuŋnun!” ⁴⁰ Tavra qaukŋium uqaŋuniŋaa. Paul-guuq tutipqiŋun qikaŋhuni urriŋaniŋai iŋuich. Nipaiŋmata ilaan nipliutiniŋai Hebrew-tun itna,

22 “Aniaqatiumaŋ suli aapaŋuruasii, naalaŋnillaksiuŋ uqautiksraŋa patchi-saiŋapkun sivuŋqapsitni!” ² Taapkuaguŋq tusaagaŋsikamitruŋ uqaŋlugu Hebrew-tun iŋuksruŋiŋiŋsut. Paul-ŋum uqautipsaŋniŋai itna, ³ “Uvaŋa Jew-ŋuruŋa. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaŋluŋa, uvaniŋasiiŋ Jerusalem-mi iŋuguŋtuŋa. Gamaliel-mik ilisautriŋaŋtuŋa. Ilaan piŋlautaŋlugu ilisautiŋaŋa sivuliŋapta maligutaksraŋanik. Nalaunŋasuktuaŋuruŋaŋtuŋuq Agaayyutikun iluŋapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaŋtitkitka iŋuich tuŋunniŋaŋluguŋich ukpiŋsripmata Christ-mik, aŋutiniglu aŋnaniglu tiguŋiŋullakluŋa inillaktaŋluguŋich isiqsiviŋmun. ⁵ Qaukŋiat agaayuliŋsit suli iluŋaŋmiŋ sivulliŋuŋtiŋruat Jerusalem-mi nalupqinaiyaŋaat uqaŋtilaŋa ilumutun. Iliŋitiŋiŋ aŋlaksraŋluŋa Jew-ŋuruat katraŋviat-

nun Damascus-miittuanun, aullalgitchuṇa tigusityaqḷuṇa ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqḷuṇa kalimñiḡnik qiliḡlugich anasiñṇuqsagviksraṇatnun.

Paul-ṇum Uqalḥa Mumiiḡmigun

⁶“Uvluqpaguqtuami iḡliḥamni qalliplugu Damascus taimmaiṇaq qaumanḡm pakmakṇa qaggutigaaṇa. ⁷Katakkama nunamun tusaagiga nipi uvaṇnun it-naqtuaq, ‘Saul, suvaata naṇititpiṇa?’ ⁸Apiqsruḡiga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Kiu-gaaṇa, ‘Uvaṇa Jesus-ṇuruṇa Nazareth-miu nagliksaaqtitaḡikkan.’ ⁹Tuvaqaqtiuma qaumaniq qiiḡaluaḡaat aglaan nipaa uqautrima tusaanṇitkaat. ¹⁰Apiqsruḡiga, ‘Ataniiq, sutquviṇa?’ Atanḡm kiugaaṇa, ‘Makillutin Damascus-muḡiṇ. Taamma taamani uqautiniḡaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuqu-plugu.’ ¹¹Taavruma qaumaniqpauram qiiṇitlaiqsitigniqmaṇa tuvaqaqtiuma tasi-uḷuṇa Damascus-mun tikiutigaatṇa.

¹²“Taavrumani aṇun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqhuni tupiksrruag maligutaksranik kamagikkaupluniḷu Jew-ṇuruanun Damascus-mi. ¹³Taavruma ut-lanṇigaaṇa. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaṇa, ‘Aniaqaan Saul, qiiṇitlasitqiiḡiṇ!’ Taimmaiṇaq qiiṇitlasitqiksuna. ¹⁴Nipliutigaaṇa, ‘Sivullipta Agaayyutaata pik-sraqtaagigaatin ilitchuḡitquplugu pisuḥi, qiiṇiquplugu Agaayyutim savaktini sul-i tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵Ilisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich iṇu-payaat qiiṇikkapnik sul-i tusaakkapnik. ¹⁶Pakma utaqqisunaḡnak! Makillutin pap-taaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiṇ atqagun.’

Paul-ṇum Tuḷhukkauḥa Quliaqtuaquplugu Jew-ṇuṇitchuanun

¹⁷“Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpaṇmi iniqsruḥamni qiiṇiquuraaqtuṇa, ¹⁸Agaayyutmun uqautipkaḷuṇa itna, ‘Qilamiksruḡutin Jerusalem-miṇ aullaḡiṇ atakkii iṇuich uvani akuqtuḡumiṇaitkaat ilisimarauiḥiṇ uvapkun.’ ¹⁹Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiḡaat katraḡviṇi isiqtaksraqtuḡiḡa ukpiqsrruanik ilipnik ipiḡaqtuḷugich. ²⁰Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvaṇap-tuuq tavraniittuṇa iḥuagiḷugu tuqqutauiḥa unniṇi qaunaksipluṇa tuqqutchiruat atnuḡaanṇitnik.’ ²¹‘Aullaḡiṇ tuyuḡigisigikpiṇ Jew-ṇuṇitchuanun uṇasiksuanun,’ Atanḡuruam nipliutigaaṇa.”

²²Iṇuich naalaḡniḡiḡaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iḡialaksagṇiq-sut nipitutilaagmikni, “Iḡitchiuṇ, tuqqutchiuṇ! Ilaa iṇuuruksraunṇitchuḷ!” ²³Il-iṇich iḡiallaḡmiṇ atnuḡaamiknik isaaqtausiḡhutiṇ qavia siḷamun tinipkaḡniḡaat. ²⁴Aasii Rome-maḡmiut atanḡata iṇuḡikkani tiliṇiḡai Paul itqutitquplugu aṇuyy-iuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiḡaqtuquplugu ilitchuḡiniḡluḡu suvaata Jew-ṇuruat qinnallapiaqtilaanṇitnik. ²⁵Ilinisa qiliqsruanikmatni ipiḡaqtuḡviksraḡmiṇun Paul-ṇum nipliutiniḡaa aṇuyyiuqtit qaukḥiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiḡaqtuḥiṇau-visiuṇ Rome-ṇum iṇuḡikkana apiqsruḡtaḡaluaḡnaguunniṇ savvaḡlukmaṇaan?” ²⁶Taavruma aṇuyyiuqtit aṇalataata tusaakamiuṇ ilaan qulliḡpiaḡ nipliutiniḡaa, “Qanuq savaaqaḡpich? Taamna aṇun Rome-ṇum iṇuginiḡaa.” ²⁷Taatnaqhuni aṇuyyiuqtit qulliḡpiaṇata Paul utlakḥugu apiqsruḡniḡaa, “Uqautiṇṇa. Rome-ṇum iṇugivatin?” Paul-ṇum aṇiḡniḡaa. ²⁸Qulliḡpiam nipliutiniḡaa, “Uvaṇali tauqsi-aḡikkaga Rome-maḡmiuḡuḡiksraḡa maninṇmik.” “Aglaan uvaṇa animaruṇa Rome-maḡmium iṇuḡipluṇa,” Paul-ṇum itnaḡniḡaali. ²⁹Taatnaqmarguuq tamatkua apiqs-ruqtaqtiksrautai Paul-ṇum piiqsaaḡniqsut tavravuaa. Taamnaunniṇ qulliḡpiaḡ

iqsitchañiqsuq kañiqsikamiuq Paul-ñum Rome-mağmiuñutilaaja suli ilaan qiliqs-ruqtinniqamiuq kalimñiğnik.

Paul-ñum Tikiutiqałha Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰ Taavrumaguq anuyyiuqtit qulliqpiañata kañiqsisuñiğaa nalupqinaitluklugu sumik piqusiqlugu Jew-ñuruanun patchisiquñilha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimñiğich piiqsinnigai aasii qaukñijisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrñautiniğaa aasii qikaqti-
tlugu sivuğaattun.

23 Paul-ñum qiniqtuagañiğai iriğruñiñaaqlugich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliğhuni, “Aniqatiumaaj! Uumuñaaglaan uvlumun patchi-
saitchuakun qauğrimmaagiutillaatakun inuuruañuruña sivuğaani Agaayyutim.”

² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukñiat agaayuliqsit, tiliñiğai tamatkua qikaqtuat qaniñani Paul-ñum patiktiquplugu qanğagun. ³ Paul-ñum nipliutiniğaa, “Ilvich ukpiññuqaqtii! Agaayyutimtuuq nalupqinañlugu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiñ tavrani atanniqsaksraqipluñ tuvraqlugu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagitiñ tilirikavich patiqupluñ.” ⁴ Anutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutiniğaat, “Agaayyutim qaukñinuruq agaayuliqsaa uqamaqluutigiñ.” ⁵ Paul-ñum kiuniğai, “Aniqatiumaaj! Uvaña ilisimañiññiğiga sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaaja. Atakkii Agaayyutim makpiğaaniñi aglausimaruq itna, ‘Ilpsi uqamaqluutiymuñaitkisi inuğikkapsi aqalatiñich.’”

⁶ Paul-ñum ilitchuğikamigich ilañich katimaruat Sadducee-ñuruañuñhat suli ilañich Pharisee-ñuplutiñ ilaan nipliutiniğai taapkua uqaqsittaaqtitchirit, “Aniqatiumaaj, uvaña Pharisee-ñuruña iğñiğipluñ Pharisee-ñuruam. Ittitauruñ uqaqsittaağvñmi uvani piquñigiplugu niğiuqagañiğ tuquruat anitqiliksrañatigun inu-
uñiğmun.” ⁷ Taatnaguq Paul nipliğman tavrauva Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiiñ katimaruat atinañihutiñ. ⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuq uqaqhutiñ tuquruat inuutqikkumuñaitlugich suli piiññiplugu ir-
rutchiñiğlu isağuliñiğlu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitñik taapku-
niña. ⁹ Taatnaqhutiñ katimaruat nipitusisaiñiğniqsut. İlañich aglaliqirit Pharisee-ñuruañuplutiñ qapiqtailillapiğniqsut itnaqhutiñ, “Paqitchilguitchugut savvaqlu-
utaanik uuma inuum. İsağulgum naagaqaa irrutchim ilumun uqautivalukkaa.”

¹⁰ Taapkua uqavaañhat iğlutuyunaiqman taamna anuyyiuqtit qulliqpiañat isum-
miğñiqsuq ilinjitñun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anuyyiuqtini tiliñiğai taapkunuñ katimaruanun ivayaagitquplugu Paul ilinjitñiñ aasii itqutilugu anuyy-
iuqtit inaatnun. ¹¹ Tamarrumani unnuami Atanğuruam qikaqasiqlugu Paul nipliutiniğaa, “Qapiqtaqnak! İlisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatun-
tuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Paul

¹² Uvlaagutqikman Jew-ñuruat katimakamiñ sivunniugñiqsut. Nalupqinaiqs-
ruqhutiñ aqisruğniqsut, “Uvagut niğiyumuñaitchugut unniñ imiğumuñaitchugut
sumik Paul tuqunñanikkaluaqnagu.” ¹³ Sippaqaqluguguuq malğukipiaq taapkua in-
niqsut sivunniuguat itna. ¹⁴ Aasii utlautiplutiñ agaayuliqsit qaukñiñitñun suli sivul-
liuqtigruatnun itnağniqsut, “Uvagut nalupqinañlugu aqisruqtugut qanutchimik
niğiyumuñaitluta Paul tuqutkaluaqnagu. ¹⁵ Taatnağusi, ilpsi uqaqsittaaqtitchiri-

tuummapsi tuyuqagitchi ajuuyiuqtit qulliqpianatnun Paul tavrungautitqulugu li-
ilaa apiqsruqtapsaanjuagukhugu. Uvagut tuqqutkisipmigikput sivuani tikiñiksranjan
uvuŋa.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ŋum uyuguan, agnaungan igñiŋa, tusaanigaa taamna sivun-
niukkanat. Taatnaqhuni ajuuyiuqtit inaatnun isiqhuni utlaŋnigaa Paul uqau-
tityaqhugu taavrumiŋa. ¹⁷ Paul-ŋumaasii tuqhuqamiuŋ ajuuyiuqtit aŋalataat nipli-
utiniŋaa, “Ajuuyiuqtit qulliqpianatnun taamunaŋautiuŋ una nukatpiaq, piqagñiqsuq
uqauttutiksraŋmiñik ilaanun.” ¹⁸ Taavruma aŋalatim taamunaŋautiniŋaa qulliqpianat-
nun ajuuyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ŋum isiqtauruaŋ tuqhuqhuŋa iŋiŋaŋa ilipnuu-
titquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksraŋgaatin.” ¹⁹ Taavruma
ajuuyiuqtit qulliqpianata tasirriutipluguuq avuŋaqtaagutiniŋaa aasiñ apiqs-
ruqhuŋa, “Sumik uqauttutiksraŋqapiŋa?” ²⁰ Taavruma nukatpiaŋ nipliutiniŋaa,
“Jew-ŋuruat sivunniugut itñigukhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsit-
taagviniŋitñun apiqsruqtapsaanjuagukhugu. ²¹ Aglaan aŋiqnagich atakkii malgukip-
iaq iñuich sippalik iriqsimaniaqtut utaqqiruut ilaanik apqutmi. Iliŋich akiqs-
ruqtaanikhutin niŋitqikkumiñaitlutuŋ unniñ imitqikkumiñaitlutuŋ tuqqutkaluaq-
nagu ilaa. Iliŋich-amma itqanaqhutin utaqqigaat ilvich aŋiñiksran.” ²² Taavruma
qulliqpiaŋ nipliutiniŋaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna ilitchuŋipkaŋ-
niaqnagu sulitamatkuniŋa uqaqtilaan uvamnun.” Taatnaqqaqhuŋa taamna nukat-
piaq aullaqtinnigaa.

Paul-ŋum Tuyuuŋha Kavanaauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqhuñiqsuq malguniŋ aŋalatiŋitñik ajuuyiuqtit uqau-
tiniŋik, “Itqanaiaŋagitchik malguk kavluutik ajuuyiuqtinik sulitpiŋasukipiaq qulinik
tuttuqpiraqtinik sulitmalguk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksranik.
Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. ²⁴ Sulitqanaiautilugu tuttuqpaŋnik
Paul-ŋum usiaqsigviksraŋiñik tikiutiksraŋiñik aniaŋniusunaŋani kavanaauruamun
Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglaŋniqsuq taamuŋa itna, ²⁶ “Claudius
Lysias tuyuqtuq uumiŋa kavanaauruamun kamanaghuni Felix-mun, ihuaqqun!
²⁷ Una aŋun Jew-ŋuruat tiguplugu tuqhuñiŋaaguniŋkanat aasiñ piqasiŋuŋa
ajuuyiuqtimnik annautikkaqput, atakkii ilitchuŋigigiga ilaa Rome-miñ kanjiaŋha.
²⁸ Kanjipsaagukhugu sumik piñhagun patchitchiqhuŋa uqaqsittaqtitchiriŋitñun ut-
lautigiga. ²⁹ Ilitchuŋiruŋa qanutchimik piŋaisilaŋanik tuqurrutauyumiŋaqtuamik
unniñ isiqtauluni. Aglaan iŋmiŋ maligutaŋmikkun patchisiqusimagaat. ³⁰ Uvaŋa
kilikkaukama Jew-ŋuruanun sivunniugutiniŋplugu tuqqutCHKhugu piŋatchiasunaŋ-
nagu tuyuŋigiga ilipnun, tamatkuaptuuq patchisiqutraŋ uqautigitka tikiutitq-
plugich agvisiŋich akikŋaqhuŋa ilipnun.”

³¹ Ajuuyiuqtit atuummiñigaat tillisiusiaqtin. Aullautiniŋaat Paul tamarrumani
anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvlutqikman tamatkua pisukhutin
ajuuyiuqtit piruat utiŋniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat igligutituiŋaqhuŋa Paul.
³³ Tikiutikamitruŋ Caesarea-mun kavanaauruamun qaiññigaich aglaiñu Paul-lu.
³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqsruŋigaa Paul sumiunupmagaan.
Ilitchuŋikamiuŋ taamakŋa Cilicia-ŋmiuŋuŋa, ³⁵ Felix-ŋum Paul uqautiniŋaa, “Il-
vich pasiritin tikitpata naalaŋnigisiñigikiŋi.” Aasii ilaan tillisiginiŋaa Herod-ŋum
atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

Jew-ḡuruat Paul-mik Pasitñiḡhat

24 Kiquatigun tallimat uvlut Ananias, qaukḡiat agaayuliqsit, piqasiqhuni ilaḡitñik sivulliugtigruat suli maligutaksraliqirimik atiliḡmik Tertullus-mik tikiññiqsut Caesarea-mun. Aasii uqaḡigaat akikḡautriḡ Paul-kun taavrumaḡ kavanaauruamun. ²Tavruḡautianikmatruḡ Paul, Tertullus uqaḡniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiplugu aḡalatillautauḡhiñ sivisuruamik aḡuyautairutiqagtikiptigut suli isumatulḡipkun ikayuḡitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat iḡuqsrutit. ³Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatigalapiagiptiḡ. ⁴Aglaan miḡuqtillutin piyumagaluqnaḡ inḡigikpiñ naalallaquplugu naiḡliḡugu uqaḡiraksraqut. ⁵Una iñuk ilitchuḡikkaqput iñukḡutauplugu, akunḡatni Jew-ḡuruat iluqaani nunami aullaḡniiraḡaqtuaḡ akarrutiniḡ suli ilaa qaukḡiupluni Nazarene-ḡuruani. ⁶Agaayyuvikpaḡmiḡ qaayugnaqsiliugniaḡha pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniḡukḡugu tuvraḡlugu maligutaksraqut. ⁷[Aglaan qaukḡium aḡuyyiuqtit qulliqpiaḡata Lysias-ḡum upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸Aasii Lysias-ḡum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatniḡ ilipnun.] Ilvich apiqsruqtaḡupku ilitchuḡinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikḡautivut ilaagun.” ⁹Tamatkuaptuuq atlat Jew-ḡuruat tavrani tappiḡñiḡaat Tertullus-ḡum akikḡautaa Paul-kun itnaqhutiḡ, “Iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ḡum Uqapsaagutriḡha Sivugaani Felix

¹⁰Taavruma kavanauruam urriqaniḡaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiniḡsuq, “Iḡisimagiga iñugiaktuami ukiumi aḡalatchiḡhiñ uumiḡa nunaaqqmik. Quyagigiga patchisaiyaliksraḡa sivuqqapni. ¹¹Iḡitchuḡiraksraḡigiñ qulit malḡuk uvlut qaanianikkaluagtinaḡich utlailiḡa Jerusalem-mun Agaayyutmiḡ kamak-srityaqḡuḡa. ¹²Jew-ḡuruat ilitchuḡiḡitkaluaḡaatḡa taamavrumani agaayyuvikpaḡmi qapiqsigiutraḡuḡa iñuḡniḡ naagaunniñ akatchiḡuḡa iñuḡniḡ katimmaviḡmiḡni tupiḡni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiyagḡugu pilḡuitkaat akikḡautriḡ uvamnun. ¹⁴Aglaan nalupqinaiqḡugu uqautigikpiñ, malik-taullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiḡiraksram ilinisa uqaḡikkaḡata saglu-uqtuaḡuplugu. Sivulliaḡta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiḡigitkaptuuq tuvraḡlugu maligutaksraq qaisauruaḡ Moses-kun suli aglausimaruat makpiḡaanitiñ sivuniksriqirit. ¹⁵Niḡiugaqaqmiaḡaptuuq ilinisisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuich anipkaḡisiplugich, nakuuruatlu pigiitchuatlu. ¹⁶Taatnaḡuḡa ataramik qauḡrimmaagutillautaqaguktuaḡ patchisaiḡuḡa sivugaani Agaayyutim suli iñuich. ¹⁷Iñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaḡuḡa Jerusalem-miñ utiq-tuaḡa saagaqaḡuḡa maniḡmiḡ aatchuutiniḡ nunaaqqiḡmiḡuqatimnun suli tunillaḡiaḡuḡa. ¹⁸Taamna savaagipkaḡtitlugu paḡinniḡaatḡa agaayyuvikpaḡmi, naatchi-anikama iḡḡuutiksraqtuḡvikaanik atuqtaksraḡisigun Jew-ḡuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuich iqatauḡitchut uvamni unniñ qanusiq akarrun inḡitchuq. ¹⁹Aglaan ilaḡich Jew-ḡuruat Asia-ḡmiḡuḡplutiḡ ittuat. Taipkuaptuuq uvuḡa sivuḡaḡiutiruk-sraḡaluagtut ilipnun ilitchuḡipkaḡiaḡlugu akikḡautriḡ piqaḡumiḡ qanutchimik uvapkun. ²⁰Ki, ukua iñuich uvaniittuat uqaḡilitruḡ paḡitaḡikkaḡtiḡ nalaunḡirrutiḡa sivuḡaḡiusimmaḡamni uqaqsittaaqtitchirinun. ²¹Aglaan una atausiq nipliutitigigiga makitaḡamni sivugaatni, ‘Iḡipsi atanniḡiaqpisitḡa ugluvak piqutigilugu ukpiqs-riliḡa tuquruat anitqikkisiñiplugich.’”

²² Felix-ɲum ilitchuqsirruam agaayyutikuagiamik katimaliq umikkaa itnaqhuni, “Anuyyiuqtit qulliqpijanat, Lysias, aggiqpan sivunnigisigiga taamna uqavaagu-tiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ɲum tillisiginigaa anuyyiuqtit qaukkyatnun Paul qaunagitquplugu aglaan tigutaagisunjaqnagu, aasiin tillisigiplugu ilannaanjinun piquatlihiinaaguqlugu inugikkanigun.

Paul-ɲum Sivuganjutipkaŋa Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ɲuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tik-iin̄iqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaguktug ukpiqs-riŋkun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaqaluaqman nalaunnjaruaŋikun, in̄mun aŋalal-gusiŋiksarakun, sulī atanniivium uvluaqun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiŋiq-suq. Aasii nipliqhuni, “Aullaŋhiinaaguqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qan-nigisigipŋi.” ²⁶ Sulī ilaan niŋiugaŋigaluaŋnigaa Paul qaitchiŋasugalugu manin̄mik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluaŋnigaa akulaiqlugu. ²⁷ Aglaan malguk ukiuk atu-umaanikmaknik Porcius Festus inan̄igŋnigaa Felix kavanauŋhagun. Taatnaqhuni Felix-ɲum ihuaqnaŋukhuni Jew-ɲuruanun isiqtagituiŋaŋnigaa Paul.

Paul-ɲum Injaqaŋa Umialin̄mun Rome-mi

25 Tavra Festus taamna pin̄asunik uvlīanikami tavrani nunamiŋi qaukŋigumiaqman Caesarea-miŋ Jerusalem-muŋniqsuq. ² Tavrani Jew-ɲuruat qaukŋin̄ich agaayuliqsiŋisa sulī sivulliuqtigruan̄isa tikiutin̄igaich ilin̄isa akikŋautigikkatiŋ Paul-kun. ³ Taamna kavanauruaq Festus apigin̄igaat quyalitqulutiŋ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Ilin̄ich sivunniugaqahutiŋ tamaani apqutaani tuqqutchuklugu. ⁴ Festus-ɲum kiuniŋai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvaŋali sivuniqaqtuŋa utitqiguklun̄a. ⁵ Qaukŋigikkasi Caesarea-muktihiinaugisi uvapkun akikŋaŋiaglugu tasamma in̄uk savvaqŋuksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat pin̄asuniŋu naagaqaa qulini uvluni. Utign̄iq-suq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipluni tiliriŋiqsuq Paul tavrūn̄autitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ɲuruat aggiqatauruat Jerusalem-miŋ qikaqhutiŋ avataanun iglulisullapiagŋigaat supayaatigun, ilumutuutilaallapi-aglugich pilguisagmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq in̄miŋun itna, “Sav-vaŋluutaitchuŋa akikŋaqlugu Jew-ɲuruat maligutaksraŋa unniin̄ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-maŋmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ɲum quyalin̄i-aqlugich Jew-ɲuruat apiqsruŋnigaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiŋaqpich atan-nikkautyaŋutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akikŋausiapkun?” ¹⁰ Paul-ɲum kiuniŋaa, “Qikaŋuktun̄a sivuŋaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglin̄ŋa taakmani. Killuqsagumiŋaitkitka Jew-ɲuruat supayaakun, il-vittuuq taamna ilisimapmigiŋ. ¹¹ Savvaŋluktaun̄ulun̄a piguma uvaŋnun tuqurrutiksrauyumiŋaqtuamik in̄iqsrūn̄itchun̄a annaguglun̄a anasiŋuqsautmiŋ. Aglaan tamatkua akikŋautaataat akikŋaqtima tan̄igilaukpan, kia-unniin̄ qaisaksraŋitkaŋa ilin̄itn̄un aŋalataksraulun̄a. Taatnaqlugu Rome-maŋmiut umialganun utlautilik-srapkun in̄jaqaqtun̄a.” ¹² Tavra Festus-ɲum uqaqatigiqqaqlugich sivunniuqtini kiuniŋaa, “Rome-maŋmiut umialgatnun in̄jaqaqtuatiin̄, taakmun̄a umialgamun aullaŋisirutin.”

Paul Sivuğanjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun pağlatyaqluğu Festus. ¹⁴ İlinik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ñum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ñum pasikkusiananik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisaña isiqsivijnmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ñuruat qaukñisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikñaqługu uvañnun tuqquıtıtuqkkanat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguiññiplugich, uvagut uqaqsittaqaqtılaitkikput pasikkauruaq iñuk uqapsaağaluaqıtınagu kigiñaagługich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqluğu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasunaqnagu uvlutqikman isivgiuğukługu tilisiruña taamamna añun sivuğanjutiıtıqıplugu. ¹⁸ Taapkua igılulıqsuutiruat makitnamıñ akikñautiksraiññigaat savvağluutaanik niğiugıkkamnı. ¹⁹ Naagatai ilinisa uqaksraqtuutigiłhiñaagsigaat ukpiğusıgmıkkun suli iñukun tuquruakun atıqaqtuakun Jesus-mik Paul-ñum uqağıkkanağun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqısrukama qanuq ilıchugıniatıksranatnik tamatkua, apıqsrugıga Paul ilaa piyummatıqağayaqmagaan Jerusalem-muiksranagun tamatkunuuna uqaqsittaagağuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ñum iniağıkkana atanımuıtıtuqluni Caesar-mun umialıñmun Rome-mi. Taatnaqluğa tiligıga qaunagitıtuqlugu tuyuğiniatıhanunaglaan taakmuña umialıñnun.” ²² Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmıñiğıga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñiğıñ,” Festus-ñum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallaughutik savak-tituummağmik. Isıqtut katımmavıñmun piqasıqhutik qaukđiğñik aņuyııuqtinik suli nunaaqım sivulliuqtaiñik. Festus-ñum tillisiginiğaa Paul tavrıñautıtuqlugu ²⁴ nipliğhuni, “Atanııq Agrippaa suli iluqasi uvaniıqatauruası! Una añun ittuq iluqağmıñ Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasıkkanaat uvañnun niplirautigıplugu iñuuruksraungıñıplugu. ²⁵ Aglaan paqıtcılguıtkıga qanutchimik tuqur-rutiksrananik. Aası ilaa Caesar-mun iniaqaqman sivunniutigıga tuyuğisukługu taakmuña. ²⁶ Aglaan nalupqinaıtuamık piıtuña agvisiksrananik Paul-ñum umialımnun tuyuksramnik. Taatnaqluğu sivuğanjutiıpkagıga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnı, Umialıik Agrippaa, ilıchugıniurapsaaqqağlugı aglaaksranıkkasug-aluña qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunğaitłuni tuyuqalıksraq isıqtamık Rome-mun nalupqinaıqluğu akikñautiksraiłuni ittuamık.”

Paul-ñum Uqapsaağutrıħa İñmiñik Sivugaani Agrippa

26 Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “İlvich uqautigiłhiñaaguqtutin ilıpkun.” Tavra Paul isakługich argañni aullağniñiğaa itna, ² “Umialıik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtuña uvlupak sivuqqapni uqağvıqaqtıtaulłapkun tamarrumuuna iluqağmıñ Jew-ñuruat akikñautaatıgıñ uvamnı. ³ İlvich suvaluk ilisim-maagıksutin iluqaitñik Jew-ñuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtuıtigısuukkanjıñik. Taatnaqluğu inıgiłpiñ naalağnitıtuqluña qıñıuğutin.

⁴ “İluqağmıñ Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan iñuunıatıga, atakkıi nutauħam-nıñaglaan iñuunıaqtuña iñumni nunamni suli Jerusalem-mılu. ⁵ Uqatıñıaņurıut ilisimakkaqtıñ uqautigısuğluña piyumıñ. İlisımapmiut aullağniıħaniñaglaan ilağ-itılaamnık Pharisee-ñuruıanun tuvraiñıapiagaqtuat malıgutaksranık piługlugı at-lanıñ. ⁶ Pakma qıkaqtuña uvuña atanııqsaksraqukłuña piqtıgiplugu niğiugaqalıga

Agaayyutmun immiumaniaľhanik akiqsruutmińnik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatiń qulit malǵuich qitunǵaǵiich sivulliapta niǵiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtıń uvlugagıpmán. Umialiik, taavrumuuna niǵiugaqagńipluńaptuuq patchisiquťigaatńa Jew-nuruat. ⁸ Suvaata Jew-nuruasi ukpıgilguitpisiuń Agaayyutim anıpkaitľaľha ińuńnik tuquńaruaniń?

⁹ “Uvańaptuuq isumaqagalıuaqtuńaa piyumińaǵniqtutilaaptun akikńaqtuǵukľugich ińuich Jesus Nazareth-mium malıguaqtai. ¹⁰ Taatnaiľpluǵu savaaqalńuńa Jerusalem-mi. Qaukľińitńiń agaayuliqsiniń akuqtuiruńa ańalatchirrutiksramnik Agaayyutim ińugiaktuat ińui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraǵuqmatigik ilaupmiraqtuńa qaukľiǵni. ¹¹ Ińugiaktuani anisınuqsaqľugich Jew-nuruat katraǵvıńitńi piilaagıpkagńiaqluǵu ukpıgıkkat. Uvańa qınnausimavaitľugich aullaagıqtuńaunńiń uńasıksuamun nunaqqıńun tamatkua nanjıtichukľugich.

Paul-ńum Uqalǵa Mumıľıǵmıgun

¹² “Taatanatchimik pıqusiqlńuńa Damascus-mun aullalgıťhuanıaa ańalatchisai-gun suli tillisaıgun qaukľińisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliľamni uvlupaguqtuami qauma siqıńıǵmıń qumatluńıqsuaq qıńıǵıga. Puuqťigaatıgut taapkualı igliqatıťka qaumanǵum pakmakńa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagıga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuag uvańnun, ‘Saul, suvaata naglıksaaqťitpıńa? Ilıpnun atniaqsińaqtutin akıľiľıuqapńa atrıpluǵu natmaksıǵvik atniaqťitaqtuag akıľiľıq-suıkami ińumi anautanun.’ ¹⁵ Apiqsruǵıga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Atanǵum nipliutińgańa, ‘Jesus-nuruńa naglıksaaqťitaǵıkkán. ¹⁶ Makıttın! Sagviutıgıkpıń nalunaıǵıaqluǵu savaktıksraqtaanulıńiń uvańnun. Uqautritqugıkpıń ińuńnik ilıťhuǵıkkapnik uvapkun uglupak suli ilıťhuǵıpkagumaakkamnik ilıpnun aquagun. ¹⁷ Uvańa anautıgısigıkpıń Jew-nuruaniń suli Jew-nuńıťhuanıń tuyuǵıgupkıń ilıńitńun. ¹⁸ Ilvich anmaqsrugısigıtin irıgıkkánıch mumıksıllugich taaqtuamiń qaumaruamun suli tuunǵaum sanńianiń taavrumuńa Agaayyutim sanńianun. Tunńavińıgutiń uvamnik natqıgutińıgıťka kılлуqsautıńıch aasıisuli ilalıutiniaglutıń Agaayyutim ińuńińun pıksraqtaagıkkánıńun.’

Paul-ńum Qulıaqtualǵa Savaagmıgun

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqlńuńa savaaqatńuńa tupıgıpluǵu qıńıqtırrusi-aǵa pakmakńa. ²⁰ Qulıaqtuatńuńa sivulliupluǵu Damascus-mi Jerusalem-ılu, kınuagunsuli iluqaani Judea-mi akunǵatnılu Jew-nuńıťhuan. Uqautıgıťka ińupayaat mumıquplugich kılлуqsautıńitńiń Agaayyutmun aasıń ińuuniagaqsıťquplugich simmıkkauńaruatıtin. ²¹ Taamna pisıgıpluǵu Jew-nuruat tıgguǵlukľuńa agaayyuvıpkanmi tuqunniuraǵaatńa. ²² Uvlupanunaglaan Agaayyutim ikayuqlńuńa qıkaqťitkańa uqatlasıpluńa iluqapsitńun kamanagńianıťhuanunlu kamańaqtuannunlu. Tamanna uqagıkkagı atrıgıgıa uqautıgıkkatata sıvunıksrıqırit Moses-nımlu atuumagısińıpluǵu ²³ taamna Christ-nuruag naglıksaaqťuksraunıpluǵu, suli sivulliuruksrauplunı anıťqıksuaniń tuquńaruapayaaniń ilıťhuǵıpkagľugulu annıqsugıaqluqaitńun Jew-nuruanunlu Jew-nuńıťhuanunlu.”

²⁴ Taatnaiľpluǵu Paul uqaqman Festus-nımlu nipıtısiplunı nipliutıńıgıa, “Paul! Ilvich isumalıaǵuqtutin. Ilıťpauraqsımaľıqpıch kınnańaagıgıaatin.” ²⁵ Paul-nımlu kıunıgıa, “Kamańaqtuatiń Festus! Uvańa isumalıaǵuńıťhuan. Uqautıqaqtuńa ilumutu-

upluni ittuamik. ²⁶ Uqautiññaugiga umialiqmun taluqsrautaigluña atakkii ilisima-gaa Agaayyutim uqathagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqiginitchiga ilitchugilha su-payaamik Jesus-kun atakkii iluqani atumañitchuq irigaqtuguni. ²⁷ Umialiik Agrip-paa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaata? Iisimagiga ukpiqsrisilaan tamatkuniña.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutiniñaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuaquqtitqayauragikma.” ²⁹ Paul-ñum kiuniñaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuña ilvich suli atlat naalaqtuat uvañnun uglupak maliguaqsiutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsugayaitchut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanaauraglu Bernice-lu suli atlallu makin-niqsut ³¹ aasiñ anilñiñaqhutiñ uqaagsiñiqsut avatmun, “Manna añun piñitchuq sumik tuqurrutiksrağmiñik unniñ isiqsiviniñi irrutiksrağmiñik.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutiniñaa Festus, “Tamanna añun pituiğayağniqsuaq iniaqanjitpan Caesar-muguguni.”

Paul-ñum Rome-muñniałha

27 Sivunniugutañanikman tiñilğaqsigviksraqput Italy-mun qaiññiğaiç Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun aňalataatnun añuyyiuqtit taggisiaqqtuat añuyy-iuqtaiñik Augustus-ñum. ² Umiaqpañmun Adramyttium-mikñaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullañiñaağugniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ğmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ñum ihuaqqutiplugu Paul ilañ-naañi tavrani qiniğiaqtitkai qaitchitquplugulu inuğikkaniñik. ⁴ Tavrakña aullal-gitñapta anuğim pağğağutigaatigut. Qikiqtam Cyprus qamaňagun tiñilğaqsiaqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallakğugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniñsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ igliğ-niağniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuña. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñugiaktuani uvluni atakkii anuqñipaitluni. Arguğianñuqhuta tikilğataqtugut akianun nunaqqim Cnidus. Nigiqhum igliqtitchumiñaiqmatigut nalğuguta tik-siaqsirugut qamaňagun qikiqtam Crete nañaaqaaqğugu nuvuğaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniuhikun siñiqsraqtuqağugu tikilğatağikput qamannillautagvik qaniñaniittuaq nunaqqian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaqqimi uvliuqtugut iñugiaktuani. Nuyuağnaqsisaatigut ikaaqsaliksranganun tağıuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ñuruat uvlua uisauraagviat qaanjanikman. Taatnaqhuni Paul-ñum alğaqsruğniğai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Añutiit, ilitchugigiga aullalgitchupta uvakña iglauiqput navianağisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilañisa iñuich nuyuağnağisiruq piyaqquñiksrañatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluñniqsuq uqağikkañanun aquttaanunlu iñuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik ihuaqnañiñniqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatluktuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchağukğugu Phoenix piyumiñagumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvigisukkaat.

Añniğupauraliq Tağiumi

¹³ Tavrani uñallaagiksilğatağniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtıñ atu-umasukğugu. Kisat nuqinniğaiç aasiñ tiksiaqsipłutiñ qikiqtam siñaagautlaniqtuti-

laaǵmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunaqani anuǵiqłuk nigiqpaǵniqsuq anuqqallaqhuni qikiqtam tuǵaaniñ. ¹⁵ Anuǵim akikıjaqmagu umiaqpak paalǵuǵıǵıǵa at anuǵı sivu-nigikkagmıñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Appqasautilǵıtnapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamannıaurallaktugut. Aasii sakuugutıaqhuta ikiniǵııkpıt umiayauraq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianilǵıñaqman taapkua iñuich aklunaanik nimiqsruaqsıǵaat umiaqpak. Nuyuaqhutıñ ikkalǵıǵıksraǵmıknun Syrtis-mi tiñılǵautaiǵıñıqsut tiktauhıǵmıknı. ¹⁸ Añniqpauraq qasullanıitchuq. Uvlaakuǵuqman umiaqpak usiiqsaaǵaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsıǵaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani sıqıñıq naaǵaqaa uvlugiat qıñiñıitchıvut aasii añniqpauraq qasullanıitłuni. Tavrakıjaasiiñ nigıuǵaǵıñıǵıkpıt annalıksraqpıt.

²¹ Uvvaasiiñ akuni taapkua iñuich nigıñıtmata Paul-ñum qıkaqhuni añutıt sivuǵaantun nipliutıǵai, “Añutiit, naalaǵnıǵupsıtna ayasunaqası Crete-miñ tamanna atuumanayaıitchuqsuli, usıavutunniñ igınnayaıtkıvıt. ²² Aglaan pakma iñıǵıpsıǵıñ, qapiqası! Nallipsiunniñ tammaıyumiñaitkaa iñuulłı, umiaqpak kisimi piyaquǵıǵırsıruq. ²³ Atakkıi marrumani unnuami makıtaniqsuq sanıqqamni isagulga Agaayyutim ukpiǵıkkagma agaayumaagvıǵısuukkagmalu, ²⁴ nipliutıpluñ, ‘Paul, iqsıñak! Tikıchuksraurıtın Caesar-mun Rome-mi. Pıqutıgilutin Agaayyutim annaıtıǵıǵıǵai iñupayaat usiaqsıqsuat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnaǵusi añutiit, nikalıqası! Ukpiǵıǵıga Agaayyun taatnallapiǵıǵıǵıñha uqagıkkanaıatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilaıatnun tiñiniǵaıatıǵıt.”

²⁷ Akimiǵuutailaǵutaatıǵun unnuat tiñıtaulłaptıknı anuǵımiñ Mediterranean taǵıuñani, unnuaq qıtiqquqman tiñılǵausıqırit ilımatchaktut qalliaqsıpluta nunamun. ²⁸ Taatnaqhutıñ kıvıtiñıñıqsut ititilaǵutmik aasii ilıtiñıñıǵaıt imǵum ikkalǵıñha iñuiññaqtun isañniqtun. Igııtaaqtuallakhuta uuktualgitmatruñ ilıtiñıñıǵaıt akimıaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Ilıñıch anıyatchañniqsut umiaqpak ikkalǵıññasugalugu iyaǵaıñnun. Taatnaqhutıñ niñıtiñıñıqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlusıaqsıplutıñ. ³⁰ Tiñılǵausıqırit qımakkumaatchañniqsut umiaqpañmiñ. Nıpliñıuaqhutıñ ilıuaqsruıyaqtuqhutıñ kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ niñıtiñıplutıñ umiayauramik imıǵmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutıñıǵai aıyuyıuqtıt aıalataatlu itna, “Ukua tiñılǵausıqırit iñıtiptata ikimatuiñıǵutıñ umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutıñ taapkua aıyuyıuqtıt kıppıtıñıǵaıt umiayauraq aasii tiñıtiłılu.

³³ Uvluq qaunıuraagıqsıpmıñ Paul-ñum niǵıtıuaqsıñıǵai, “Akimiǵuutailamı uv-lumi utaqqırsı anuǵıñıksraıanik niǵıgaluaqası sumik. ³⁴ Uvlupak niǵıllaqıpi-aǵıpsı. Niǵıruksraurısi iñıuusugusi piǵupsı. Suli nalupqinaıqsruıtıǵıpsı annakkısiñıksraıpsıǵun.” ³⁵ Taatnaqqaalıǵıch Paul tıǵusıplıni qaqqıamık sıvulliıplılu iñıqsruqhuni Agaayyutmun sıvuǵaıtıñ taapkua avǵuqılu taamna qaqqıaq niǵıaqsıñıqsuq. ³⁶ Taapkua iluqagmıñ piyumatıchakhutıñ niǵıaqsıpmıñıqsut. ³⁷ Ilıuqagmıñ iñıugiaktılaaıat tavrani umiam usıaıñ 276 innıqsut. ³⁸ Ilıñıch niǵısuıǵataanıkamıñ umiaqpak usiiqsaaǵasıñıǵaıt igıtiłılu mukkaaksraq taǵıumun.

Umiapıaiılat

³⁹ Uvluq qaupman tiñılǵausıqırit ilısaǵıtlaiñıñıǵaıt nunam sıñaa. Aglaan qaman-nırvıksramık tautuıñıqsut. Ilıñıch sıvunniǵıñıqsut taiñıuıa sıñıqlısiıtiıchagukılu umiaqpak piyumiñıǵumıtrıñ ikkalǵısiıllılu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutıñ kitchat aklunaıñıch kıplıuǵıñıaıch tasamuıa unıkuǵıch kitchat taǵıumun sulı aklunaıñıch aqu-

utmiñ qilgutaqlugik. Kijuağun sivuğutrin tiñilğautaq nuqitlugu anuğimun tiñitqu-plugu umiaqpak sivukkiqsinnigaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalğiñniqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piyaqtaaqsiñigaa qaim tutqatağvigi-plugu. ⁴² Añuyyiuqtit tuqutqhuaqsilğiñniğaiç isiqtapayaat nalliat-samna puu-vrağuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum annigiplugu Paul taatnasigaquñiñigai. Tiliñhiñağniğai iñuich puuvratlaruat misigağlugich tulak-tiqataquplugich nunamun. ⁴⁴ Unniñ pukağusiqsuğlugich umiaqpaviñigmik nunni-aquplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

Malta-mi Qikiqtamiñhat

28 Annaanigataqapta iłitchuğigikput taamna qikiqtaq atiqalħa Malta-mik. ² Malta-ğmiut iħuaqquťiaqsigaatigut tukkuğiksitluta. Uvvaasiñ sialuguqhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuğlu ikniğmun. Nimigiaq sagviğniqsuq, uunanjan ikniğum iqiiqsitlugu aasiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiniqamitruiñ nimigiaq nivinjaruaq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiñiqsut avatmun itna, “Una añun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. An-nakkaluaqhuni tağiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqħuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktignigaa taamna nimigiaq ikniğmun piyaqqusiallasuñaqani. ⁶ Taap-kua qikiqtağmiut niğiugiaqsiñigaat puviłiksraña naagaqaa tavrauua tuquliłik-sraña Paul-ñum. Takiruami qiniğitñamiñ sumik atlayuağnaqtuamik Paul-mi isum-igitiqiniqsut itnaqhutiñ, “Ilaa agaayyutauvaluñniqsuq.”

⁷ Qaniñani tulagvipta qikiqtam qaukiğikkana atilik Publius-mik nunautiqağniq-suq. Taavruma iñuum iħuaqquťipltuta tukkuqaqtitkaatigut piñasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapaña atniğñaqniqsuq uunaqħukhuni suli itiktaliqhuni auvyuliñmik. Paul-ñum utlañniğaa qiniğiaqlugu aasii agaayupluni patikħugu argañmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavruñautiaqsiñiğaiç atniğñaq-tuapayaañi aasiñ Paul-ñum iħuaqsiptaqlugich iluqaitniik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuut-inik qaitchigaatigut suli aullañhiñaaguqapta umiaqpak usilligniğaa inuğikkap-tiknik iglağupta.

Malta-miñ Rome-muñhat

¹¹ Piñasuni tatqini tavrani itqaaqhuta aullalğitchugut umiaqpakun atiqagñiq-suakun Malğiñniik Agaayyutiññuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ğmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñiñ nayuutipltuta piñasuni uvluni. ¹³ Aullalğitñapta tik-itchugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqħiğugniqsuq. Tikitkikput malğuiñ uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilañitniik ukpiqtuanik aasii aiyugaagaatigut nayuquplutiñ akun-niqsaami, aasiñ tavrakña aullalğitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiq-tuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñnipltuta. Aullağniqsut paağiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullağvianik Appius-ñum aasii ilañisasuli nunaaqqimun atiqaq-tuamun Piñasunik Tukkuamaviñniik. Paul-ñum qiniqamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiñaipsaaqhuni.

Paul-ŋum Rome-miilħa

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqatitkaat inŋmigun aŋuyyiuqtimik munaqsriqluġu. ¹⁷ Aquagun pinasut uvlut Paul-ŋum Jew-ŋuruat qaukħiŋisa tavrani aiyugaagñigai katimaqatigisukħugich. Iliŋich katanikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaŋ, uvaŋa piŋitkaluaqtitluŋa qanutchimik akikŋaġluġich inuġikkavut naagaqaa maliguaqtaksraŋat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruŋa Jerusalem-mi Rome-ŋum kavananun qaisaupluŋa. ¹⁸ Rome-maġmiut kavananata [Felix-ŋum] apiqsruqtaġalu-aġaatŋa, anipkaġluŋa piłitchukluŋa iłitchuġinjitñamitruŋ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ŋuruat akilliliutipmata anipkaquŋitluŋa, nunuripluŋa naŋaġvi-qama iniaġigigai Caesar-mun atanniqupluŋa, piitkaluaqluŋa qanutchimik akikŋautiksramnik ilaġikkamnun. ²⁰ Taatnaqluŋa iniaġigigai qiniġukħusi uqaqatigisukħusi, atakkii ukpiġigigai niġiugaġikkanaŋat taimña Israel-aagmiut Christ tikiiumaaniħa aasii taamna pisigipluġu pituutaqaqtuŋa.” ²¹ Taapkua Jew-ŋuruat kiuniġaat, “Akuqtuinjitchugutsuli aġlaŋnik ilipkun Judea-miñ unniiñ aniqatiuvut tikiutrinjitchut tusaayugaagiitchuanik ilipkun taamakŋa. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iłisimagikput nanipayaaq iñuich akikŋautiqatħat tamatkuniŋa ukpiqsriplutiŋ ilip-tun tikiiumaaniħanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqiliksraŋanik Paul-ŋum, aasiiñ taimña uvluq tikiuapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ŋum inaanun. Uvlaananiñ unnu-gataqtitluġu ilaan kaŋiqsipaġniġai Agaayyutim aŋaayuqautaanik. Ilaan maliksuktinniaġniġai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraŋa Moses-ŋum suli sivuniksriqirit aġlaanitnik. ²⁴ Taatnaħhani ilaŋich iñuich ukpiqsriłiġniqsut uqaġikkaniġun, ilaŋiłli iñuich arguaqtuġniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasuġniqsut atinġiqhutiŋ inmiknun Paul-ŋum uqaġianikmauŋ una, “Ipqitchuaq Irrusiq nalaun-niqsuq uqaqami sivulliapsitñun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullaġutin uqautityakkich taamapkua iñuich:

Tusaagaluagupsi kaŋiqsiyumiñaitchusi

suli qiniġumaagaluagupsi iłitchuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatinich pitchiġiiliġniqsut,

tusaasunġitlutiŋ supayaamik iritiŋlu siquplugich.

Utitqinġitchut Agaayyutmun mamitiłiksraġmiknun

atakkii qiniłlaitlutiŋlu tusaatlaitutiŋlu kaŋiqsitlaitlutiŋlu,

Agaayyun uqaqtuq.” *Isaiah 6:9-10*

²⁸ Suli Paul-ŋum uqapsaagñigai, “Iłitchuġiraksraġigiksi Agaayyutim tusaayugaal-lautana tuyuulħa Jew-ŋunjitchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.” ²⁹ [Paul taat-naqman Jew-ŋuruat aniñiqsut uqavaaqhutiŋ inmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniagñiqsuq tavrani Rome-mi malġuŋni ukiuŋni, iniaqħuni inmi-gun inilġusiqsuqluġu, paġlaplugich iluqaisa qiniġiaqtaqtini. ³¹ Quliaqtuagviginiġai Agaayyutim aŋaayuqautaagun suli Atanġuruakun Jesus-kun, iłisautiplugich taluqs-rautaiqhuni uqaqsailiraqtaitluñlu.

Paul-ŋum Tuyuutai Rome-maḡmiunun

1 Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaaña quliaq-tuaḡitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkakaña iñilgaan sivuniksriqirim-igun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpiḡaanañi. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iḡñiñagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piquitigiplugu iñukmiqnisaufha aniruq kiñuviaḡiplugu David-ŋum, ⁴ aasiñ piquitigiplugu agaayyutmiqnisaufhalu. Agaayyutim anipkaqmagu ilaan tuqułhaniñ uqautiniḡai iñupayaat nalupqinaifikuñ Jesus Iḡñiḡiñiplugu suli qaitchiñiplugu saññiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iħuaqutigaaña piksraqtaagipluḡa uqqi-raqtautqupluḡa sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħksrañatnun suli tupiksriħksrañatnun. Taamna savaaḡigiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuanı Rome-mi tuqułhkaupmıusri pigitquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuḡa uumuḡa tuyuqsri-ugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqułhkaḡi-gaasri ipqillıusri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiniqtıllañniḡlisi iħuaqqutriħḡmiñnik suli qaitchiłusri qiniuiññamik.

Quyalıq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqaḡigaat kamañaqtuq ukpiqsriħısi. Taatnaquḡuḡu quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iḡñiñagun. Agaayyun ilisimaruq taiyułıḡa ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayuruḡa tikiłlañniḡukłuḡa ilipsitñun. Atuummıgisıruq Agaayyutim pitukpaña. ¹¹ Qiniḡullapiḡipsi qaitchısukhusri irrutchim aatchuutañnik saññiksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuutıruksraurugut avatmun ukpiqsriħıkun pigikkaptigun. Ukpiqsriħıapsi ikayuḡisigaaña suli ukpiqsriħıḡma ikayuḡisipmıgaasri. ¹³ Anıqatıumaan, ilisimatquḡipsi uumuḡa. Iñuḡiaktuami aḡḡıḡumagałuaḡaqtuḡa ilipsitñun quliaqtuaḡukłuḡa, qiniłlasıluḡa ukpiqsriuranı sayyiqsılaaqtuanı suli killıqırauranı annautrauranı atrıluḡu suraḡaḡıḡa atłani nunani, aḡlaan piñḡitchaqtuḡa. ¹⁴ Savautıraksraḡıḡitka iluqaısa iñuich, ilisımaruatlu naluruatlu, puqıksuatlu puqiitchuatlu. ¹⁵ Taatnaqułuḡa quliaqtuaḡısrullapiḡıḡa tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Saññıqaqtuq

¹⁶ Nalupqısrutıḡıñḡıllapiḡıḡa tusraayugaallautaq atakkıi saññıḡıḡaa Agaayyutim. Taavrumuuna saññıkun ilaan anıqsuḡaa kisupayaaq ukpiqsriıruaq [Christ-mı], sivulliuplugich Jew-ñuruat sulipsuuq Jew-ñunḡitchuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagviḡñıḡaa Agaayyutim nalaunḡasripchaiłha iñuñnik iñmiñi. Agaayyutim nalaunḡasripchaiłha iñuñnik aullaḡniıruq suli ısrukıthchaqhuni ukpiqsriħıkun, aglausımaruatun Agaayyutim makpiḡaanañi, “Iñuk nalaunḡasripkakkauruq ukpiqsriħıḡmıḡun iñuḡisıruq.”

Iluqatıñ Iñuich Killuliqıraurıt

¹⁸ Agaayyutim sagviḡñıḡaa qılañmiñ qanuq ilaan anasriññuqsaiñiıłha iluqaanı pıḡiitchuanı suli nalaunḡaitchuanı iñuich atukkañatnik. Iriḡaat

ilumutuuruuq pigiiłiqihigmiktigun. ¹⁹ Tamanna ilisimanaqtuaq Agaayyutikun nalunaitkaluaqtuq iñunun takku Agaayyutim ilitchugipkañigaa ilinjitñun. ²⁰ Taimakñaqaña Agaayyutim iñigaluaqitnagich supayaat iñuich kanjqsilgugaat Agaayyutim agaayyutauħa suli qiiñitlaplugu saññiqaqtilaaña kamañaqtuamik isruilaamik. Taatnaqhutiñ iñuich patchisiksraitħut. ²¹ Iłisimagaluaqlugu Agaayyun kamagingitchaat unniñ quyangitchaat. Isrumaħhat atuğumiñaiqsuq suli isrumañich kanjqsitłaiqhutiñ taaqsisinigai. ²² Uqavigaaqhutiñ isrumatuniplutiñ isrumatunğıpiaqtut. ²³ Suksraagaat kamañaħa Agaayyutim tuquyumiñaitħuam, aasriiñ simmiliutigaat taamna kamañliq putqataqhutiñ atriñun qiiñaliñunlu tuquyumiñaqtuatun iñuktun tiñmiuratunlu niğrutitunlu nimigiatiñunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulħatnun. Iliñich killuqsqaturut malikługich pigiitħuat kipigñiugutitiñ aasriiñ atugağıplugich timigikkatiñ kanjunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiliutigaat Agaayyutim ilumutuulħa sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugillu sut iñuich iñiqtañich. Aglaan putqatağvigingigaat savautilugu Agaayyun iñiqsiruaq supayaanik, taamna Agaayyun quyağiraksrağaluaqtiñ qaravak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanjunaqtuakun kimmutaatnun. Añnat simmiliutiplugu ilaqatigiiłiq sayuñahımun atugağıplugich timitiñ atlanun ağanun. ²⁷ Taatnatun añutit nutqautiplugu ilaqatiqalıq ağanamik aglaan piqagunñiqsut atlanik añutinik. Añutit kanjunaqtuakun sayuñaqatiniktut atlanik añutinik, aasriiñ timigikkagmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriññuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitħuakun savaagmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunğımatruñ ilumutun ilitchuqsriłikraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugñaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutiñ pigiilqisruktut atuqtak-srağingisagmiknik. ²⁹ Imaukkaqsiniqsut qanusripayaamik nalaunñaitħuamik, pigiiłiqihıgmıglu, kaviugutiğmıglu suli uumiksriłıgmıglu, piqaguliğmıglu, iñuaqtuliğmıglu, añuyahıgmıglu, sagluuqtualıgmıglu, suli isrummatinikhutiñ pigiitħuakun avatmun. ³⁰ Sañurrutiniqsut nipliaplutiñ pigiitħuanik atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguañaplutiñ, kamañağasrugiplutiñ suli uqavikhutiñ inıgmiktigun, pakikhutiñ savaaqahıksrağmiktigun pigiitħuamik, tupiksriñğıqhutiñ añayuqaamiknik, ³¹ kanjqsilguitłutiñ, tuniqsimatłaitłutiñ, iħuaqqutriñğıqhutiñ unniñ naglıksriñğıqhutiñ atlanik iñunıñ. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluağaata aglaan sivutmuutiniğaata pigiiłiqihıq, sulipsuuq añıñiqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiłiqiruat taatnatchisigun.

Agaayyutim Atanniqsuiħa

2 Tavrali ilvich, kisuugaluağuvich, patchisiksraitħutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqqtaksrağuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atanniğñiagai iluqañich killiqiruat, aasriiñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñahħa. ³ Patchisigiragıgisri kil-luliqiruat savaaqagaluñğapsi nalaunñaitħuamik. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iħuaqqutikkañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqıgaluağasri simmiquplugu iñuuniatıqsi aglaan suksrağingitchiksi uuktuğ-nagumiñaitħuaq iħuaqqutriħa. Kanjqsıñgitpalukkiksi, Agaayyutim iħuaqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniatłapsitniñ. ⁵ Aglaan

uummatisi siqqutut iyagaqtun suli tigganjarusri mumigunğıtłusri. Taatnaqapsi anasriññuqsasursiaksraqsi aglılaagıksi taivrumani uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atannıqsugñiaqpagich iñupayaat nalaunñajıgmıgun. ⁶ Agaayyutim akılığisigaa iñupayaaq savaanğun iñuunıaħani. ⁷ İlanıch iñuıch savaaqaqtuat naku-
 uruanik anuqsrułıkun piññaguktut kamanautaanik kamakkutmıglu suli tuquyu-
 miñaiğmı. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik iñuıdıgmı. ⁸ Aglaan atlat iñuıch iñmıguaqtut ayakługu malıgutchiğksraqtıñ ilumutuuruamik. Taatnaqamıñ
 malikkaat nalaunñaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriññuqsagısıgıgai qinnautmi-
 gun. ⁹ İlaan sakiqniyuqtıktısisigai naglıksaaqtıllugich pigiılıqıruat, Jew-ñunñaisa Jew-
 ñunğıññaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmıglu, kamakkut-
 mıglu suli qıñuiññamik tamatkua savaaqaqtuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sıvul-
 liulugu Jew-ñunğitchuanunlu. ¹¹ Uvatakku Agaayyutim atannıqsugısıgıgai iñuıch
 atisrılugich.

¹² İñuıch malıgutaksraqaqtuat Agaayyutim qaisanjanik Moses-mun suli iñuıch
 taavrumıña malıgutaksraqangitchuat iluqatıñ atırut killuqsaqamıñ. Tamatkua mal-
 ıgutaksraqangitchuat killiqırauplutıñ piyaquğniaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua
 malıgutaksraqaqtuat killiqırauplutıñ atannıqsuıkkauñiaqtut taavrumuuna
 malıgutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuıch nalaunñasripchangangitchai tus-
 raakamıtrıñ malıgutaksraq tupigıgaluağnagu. Agaayyutim nalaunñasripchagağıgai
 iñmiñi kisianik tupiksripmata malıgutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñunğitchuat
 piqangitchuat Agaayyutim malıgutaksraiñik tupigıpmatıñ tillisaa malıgutaksram
 nalupqınaiyagaa malıgutaksraqaħat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq malıgu-
 taksraqangitchaluaqhutıñ aglausımaruamik. ¹⁵ Qıñıqtitağıpmıgaat kanıqısisılaaqtıñ
 malıgutaksram tillisaanik ilıtchuğıpkairuamik qauğrimmaagiutıllautagmıknı
 nalaunñaruamik nalaunñaitchuamıglu. İlaatni isrummataata patchitchıgağıgaıch
 suli ilaatni ilısisaraqtut patchısaunğıññıplutıñ. ¹⁶ İluqatıñ nalunaqtuanıch iñuıch
 sagvıkkauñiaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atannıqsuaqsıkpagıch iñupayaat
 Christ Jesus-kun. Taapkua ilagıgaıch tusraayugallautam qulıaqtuağıkkagma.

Jew-ñuruatlu Malıgutaksraqılu

¹⁷ Qanuğmi ilvıch? İlvıch Jew-ñunıraqtutın, tunñaplutın malıgutaksramun
 Moses-ñum aglagıkkana suli uqavıkhutın qanıñniplutın Agaayyutmi ¹⁸ suli ilısi-
 manıplugu Agaayyutim sısuħa suli ilıtchuğıñıñıplugu nakuunıqsrauruq takku
 ilısaqsımaplutın malıgutaksramik. ¹⁹ Nalupqısunğıpiaqtusrı sıvulliıqsıkraunıplıusrı
 qıñıtılaıtchuani suli qaumaksraunıplıusrı tamatkunani ittuani taagmı. ²⁰ İsrumaraq-
 tutın algaqsruħıñıauplugich kınñanaruat iñuıch suli ilısautilugich tamatkua nalu-
 ruat. Taatnaqhusrı, piqaqapsı malıgutaksramik, isrumaraqtusrı ilısisanıplıugu
 supayaq suli piqağnıplıusrı iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ İlisautrıraqtusrı at-
 lanik iñunı. Suvaatamı ilısautriñğıtpısı ilıpsitñik? Uqautırağıgısı atlat tıglik-
 tuqunğıtlugich. Suvaatamı tıglıgaqpısı? ²² Nıplıgaqtusrı atlat sayunatqunğıtlugich,
 aglaan ilıpsı atugaqpısı taatnatun? İlpsı uumıksrıplıusrı aanğuanik, aglaan tıgli-
 gaqpısı agaayyuvinıtiñıñ? ²³ Uqavıkkaluaqtusrı piqağnıplıusrı Agaayyutim mal-
 ıgutaksranı, aglaan kamagıtılaıtchıksı Agaayyun navıkapsıñ malıgutaksrana.
²⁴ Aglausımaruq Agaayyutim makpıgaanıñı itna, “Jew-ñunğitchuat uqamaqıutıgi-
 gaat Agaayyutim atqa sısigıplusrı Jew-ñuruasrı.”

²⁵ Jew-ɲuruani nalunaitmiutchiqsimalıpsi ikayuutigigaasri tupigigupsiuŋ Agaayyutim malıǵutaksraŋa. Aglaan tupigingitchupsiuŋ Agaayyutim malıǵutaksraŋa atrıŋurusri Jew-ɲunǵitchuatun, iŋuktıtun nalunaitmiutchiqsimaitchuatıtun. ²⁶ Jew-ɲunǵitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumiŋ malıǵutaksram atuqukkarıŋanık atrıŋurut iŋuktıtun nalunaitmiutchiqsimaruatıtun. ²⁷ Taatnamık iŋuich nalunaitmiutchiqsimalıaat timimiktıgıŋ aglaan tupiksırıuat malıǵutaksramık patchisiqutiniagaasri killiqirauniplıusri nalunaitmiutchiqsimaruani. Ilıpsi Jew-ɲuruani piqaǵaluaqtusri aglausimaruamık malıǵutaksramık aglaan navguǵaǵigaasri. ²⁸ Iŋuk Jew-ɲunǵitchuq pisigipluǵu nalunaitmiutaqalھا timimigun. Iŋuk animakami Jew-ɲupluni sulı malıfhiŋaqami Jew-ɲuruat pilǵusrıŋitŋık ilaǵitlaitchaa Agaayyutim iŋuksraqtaaǵmiŋun. ²⁹ Aglaan iŋuk Jew-ɲupiaqtuq kamaksrıtlaturuaq Agaayyutmik ataramık. Jew-ɲupiaqtuq iŋuuruq nalaunǵaruakun sıvuǵaani Agaayyutim. Taatnasrıq iŋuk nalunaitmiutaqǵnısuq uummatmiŋi savaaǵıkkarıǵun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq malıǵutaksraq savalguitchuq taatnatchimık. Taatnasrıq iŋuk quyyasrıusriaqǵısrıuq Agaayyutmiŋ, iŋunǵılaaniŋ.

3 Jew-ɲuruatmi piqaǵnıqpat sumık atlat iŋuich pigıŋisarıatnık? Anniqsuǵiaqpat nalunaitmiutchiǵmiktıgıŋ? ² Aa, Jew-ɲuruat atqunaq piqaqtut. Sıvulıǵmi, Agaayyutim qaitchiŋıǵai Jew-ɲuruat uqaǵımiŋık Moses-kun. ³ Ilımutuuruq ilarıch Jew-ɲuruat tuniqsimanıfhat Agaayyutmun. Jew-ɲuruat tuniqsimalıfhatı nutaqtıtıkisıvaunı Agaayyutim tuniqsimalıfھا? ⁴ Qarıaa! Agaayyun sagluyumiŋaitchuq iŋupayaat ukpiqnanǵitchaluaqtıtılgıch. Aglausimaruq Agaayyutim Makpıǵaarıani, “Agaayyuun, nalaunǵasuurıtınlı uqaǵıkkapkun.

Akimayumuutınlı iŋuichunnıiŋ uqaǵaluaqmata nalaunǵarıŋiŋniplutin.” *Psalm 51:4*

⁵ İlarıch iŋuich killukun uqaǵuıurıt itna, Uvagut killuqsagupta qıŋıqtinnıaǵıvıt iŋuich Agaayyutim nalaunǵathanık, uqaqhutıŋ killiqırıni nakuunıplıuǵu. Tarra-sulı, uqaǵınıaqpısiuŋ Agaayyun nalaunǵarıŋiŋniplıuǵu anasrıŋıuqsaqamisıgıt pisigilugıch killuqsautısi? ⁶ Qarıaa! Agaayyun nalaunǵarıŋiŋniqpan, qanuqhıni atannıqsulhiŋauvagıch nunam iŋui? ⁷ Killiqıhıǵma sagvıqpıuǵu Agaayyutim nalaunǵalıfھا sulı nanǵaqtıllıuǵu, sıvaatami atannıkkauŋıqpık lıilaa uvaŋa killulıqırıuq? ⁸ Taamna ilımutuunıqpan, Killulıqıta iŋunıun nanǵapsaaqulıuǵu Agaayyun. İlisautrıŋıchıuŋa taatnatchiŋık saglunık, aglaan ilarıisa iŋuich pasıraǵıgaatıgıt ilısautrıŋnipluta taatnatchiŋık. Agaayyutimlı nalaunǵaruakun anasrıŋıuqsagıniǵai tamatkua iŋuich.

İluqatıŋ İŋuich Nalaunǵaruarıŋıchıuq

⁹ Taatnaqhuta uvagıt ihuatlukpısa Jew-ɲunǵıchıuaniŋ? Qarıaa! Uqaanıktugıt iŋupayaat Jew-ɲuǵaluaǵumiŋ Jew-ɲunǵıchıuǵumiŋ aŋalatıqalıfhat killuqsautmun.

¹⁰ Agaayyutim Makpıǵaarıani aglausimaruq,

“İŋuitchuq nalaunǵaruamık, atautchimıkunniŋiŋ nunam iŋupayaarıani.

¹¹ İŋuitchuq atautchimıkunniŋiŋ karııqsimaruamık.

İŋuitchuq pakkıaqaqtuamık Agaayyutmik.

¹² İluqatıŋ tunutkaat Agaayyun,

ıluqatıŋ tammaqhutıŋ killuqsautmi.

Nalliat savaaqanǵıchıuq nakuuruamık,

atautchimıkunniŋiŋ. *Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20*

¹³ Iggianjich atriqaqtut anmaruanik iluvignik.

Atugaat uqatinj uqaqhutinj sagluuqtuanik, *Psalms* 5:9

uqałhijnich atriqaqhutinj nimigiam tuqunaqtun, *Psalms* 140:3

¹⁴ qanijnich immaukkaqhutinj uqapiluutinik uqamaqłutininiglu, *Psalms* 10:7

¹⁵ ataramik tuqqutchiłhiñaanuplutiñ inuñnik,

¹⁶ napmun aullaqaminj piyaqquiniñiaqhutinj inuñnik

suli sakiqniutitchiplutiñ.

¹⁷ Ilitchuğingitchaat qanuq inuuniałiksraqtinj qiniuiññakun. *Isaiah* 59:7-8

¹⁸ Piitchuq taluqsriłigmik Agaayyutmik iluqanjitni. *Psalms* 36:1

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Moses-mun ayalatchiruuq inuñnik aatchuusriaqaqtuanik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisiksraqağumiñaitchuq tupigingiligmigun maligutaksramik, ilipsi-unniñ. Aa, Agaayyutim patchisiquutigisigaa inupayaaq nunami atanniğlugu. ²⁰ Taatnamik kiñaunniñ nalaunñasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutchiłhiñaliğmigu maligutaksram atuqukkarjanik, atakkii maligutaksram qiniqitłhiñağagigaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunñasripchalhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagviğniğaa qanuq inuich nalaunñasripkaqtılaaņa inmiñi, piqutiginaiğlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inilğaanimma aglausimarukun maligutaksrakun suli sivuniksriqiritigun. ²² Agaayyutim inuich nalaunñasripkağniğai inmiñi ukpiqsriłhatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumuturuq iluqaitni tunnaviaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatinj inuich atirut: ²³ atakkii inupayaat killuqsagñisut, aasriiñ ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim inuich nalaunñasripchagağigai inmiñi ihuaqqutriłigmigun aachuutauplugu. Nalaunñasripchagağai Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa iğniñi tuqqutquplugu aasriiñ maqipkaqlugu auña akiliqsaqługich killuqsautipayaanjich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñiğaa qiniqitichukługu nalaunñaruałi natqigutriłigmigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautiniñnik inuich inuuruat inilgaan Christ tuqunaiññaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñnuqsangitichai pisigiplugich killuqsautiniñ. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagviğniğaa pakmapak nalaunñatilaani suli nalaunñasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniñman, uqavigağutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunñasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunñasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriłhum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviłiq. ²⁸ Takku ilisimarugut inuk nalaunñasripchakkautilaarjanik Agaayyutmi ukpiqsriłkun Jesus Christ-mun, maligutchiłiqmiguungitichuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-ñuruat kisimij Agaayyutigivatruñ? Agaayyutigingitmivatruñ Jew-ñungitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmi-gaat Jew-ñungitchuat. ³⁰ Agaayyutiqałhiñaqtuq atautchimik. Agaayyutim inupayaat nalaunñasripkağisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriłhat, Jew-ñuruat nalunaitmiutchiplutiñ suli Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiñgitłutiñ. ³¹ Uvvami suksraungiğniñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriłkuagiaq? Qañaa! Ukpiqsriłhum ilumun atuumapkaqtagaa maligutaksram atuqukkaña.

Abraham-ŋum Atrikusrautaulha

4 Abraham, sivulliuruuq Jew-ŋuruapayaanun, urrakusrautigilakput iñuŋmun ukpiqsriĩgmigun nalaunŋasripkakkauruamun Agaayyutmi. ²Nalaunŋasripkagñigumi Agaayyutmi savaagmigun tarra uqavigaagutiksraqağayaqtuq, aglaan uqavitłaitchuq sivuğaani Agaayyutim. ³Agaayyutim makpiğaaniñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriřuq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuğaa piquitigiplugu ukpiqsriřha nalaunŋasripkakkaupluni.” ⁴Iñuk savakami akiliusiağaqtuq. Akiliusiaŋa aatchuutaunğitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaagmigun. ⁵Iñuk nalaunŋasritłaitchuq Agaayyutmi savaallautagmigun, aglaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunŋasripkairuamik agaayyutailaamik inmiñi. Agaayyutim akuqtuğagigaa taavruma ukpiqsriřha aasrii nalaunŋasripkaqlugu. ⁶David-ŋum uqautigipmiñigaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunŋasripkaqmagu savaallautagmiguunğitchuaq. Itnağniqsuq,

⁷“Quvianamiurut tamatkua

nalaunŋairrutinich Agaayyutim natqigutipmagich

suli killuqsautinich matupmagich.

⁸Quvianamiuruq iñuk

atangum isrummatigingisana killuutiqaqlugu.” *Psalm 32:1-2*

⁹Taamna quvianamiutiq itpa kisiitñun tamatkununa nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkununa nalunaitmiutchiqsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piquitigiplugu ukpiqsriřha Agaayyutim akuqtuğniplugu nalaunŋasripkakkaupluni. ¹⁰Agaayyutim akuqtuğniqpaun Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiřhan? Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiñnaan timimiñi. ¹¹Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiřha ilitchuqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunŋasripkakkaujanik-tilaana pisigiplugu ukpiqsriřha. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatin iñuich ukpiqsriřuat nalunaitmiutaiñnağminj suli akuqtukkauruat nalaunŋasripkakkauplutinj Agaayyutmi. ¹²Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqağminj nalunaitmiutchiqsimaruat timilhiñamiktigun kinjuviağingitchai Abraham-ŋum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kinjuviağigai tunjaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiğaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriřikun

¹³Abraham kiñuviagikkaniļu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaak-srajanik nunamik. Aglaan akuqtunğitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriři maligutaksrajanik Moses-ŋum aglaagikkanañik, aglaan akuqtuğaa akiqsruun Agaayyutim nalaunŋasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriři. ¹⁴Uvvaami iñuich akuqtuitłaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguahigmiktigun atuqukkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriřiq suutnaunayaiñniqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaunğilłuni. ¹⁵Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriñuqsaguutilaana iñuñnik tupiksritłaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñaminj tupiksriñgirutiksramik piitchut.

¹⁶Taatnaqhutin iñuich akuqtuğagigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpiğutiqaqaminj, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilłuni

iħuaqqutriħgmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqağmiñ qitunğagikkanať Abraham-ñum akuqtuħhiñaugať. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ñuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpiğutigaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksimaťhatun Agaayyutim Makpiğaanjani, “Aapağutitkikpiñ iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham ukpiğigaa Agaayyun iñuupchaitłaruq tuquñaruanik suli taiyuiruq sunik ingitchuanik ilipkaqluğich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriřuq niğiugaqaqhuni niğiunağumiñaitchaluññaan aapagiliutinayağniługu iñugiaktuanun iñuñnun, takku nipliusrıaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.” ¹⁹ Abraham-ñum ukpiqsriřha Agaayyutim sayaiqsinginiñiqsuq isrumagaluññağmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiaguyasripluni aasriisuli ağnaat Sarah qitunğitłaitłuni. ²⁰ Ukpiqsriřhan uniñiñiğaa. Ilaan arguaqtunğiñiğaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriřha sayaktusriłaağniqsuq, aasriiñ nanğaqługu Agaayyun. ²¹ Nalupqingıllapiagnığaa Agaayyutmun atuumapkağniaqtilaąa akiqsruusriagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunñasripkakkauplugu iñmiñi pisigiplugu ukpiqsriřha. ²³ Aglaan tamatkua uqałhich Agaayyutim Makpiğaanjani Abraham nalaunñasripkakkauniplugu ukpiqsriřhagun aglakkaunğiñniqsut kisanik pıqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqałhich aglakkaupmiñniqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunñasripkakkaupluta ukpiqsriřiptigun. Ukpiğigikput Agaayyun anıpkairuq Jesus-mik Atannaptiknik tuqułiğmiñiñ. ²⁵ Jesus tuqukami akiliğniğai navguiłıqput aasriiñ anıpkakkaukami tuqułiğmiñ nalaunñasripkagnıgaatigut Agaayyutmi.

Qıñuiğutikkaułıq Agaayyutmi

5 Taatnamik nalaunñasripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsriřiptigun qıñuiğutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anımağniğaa utlautiliksraqput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriřluta iħuaqqutaanik. Quviasrukħuta quyagikput Agaayyun ilaliutiliksraqput kamanautaani ilaťnıgun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigıpmigikput sakiqniuiłiptigun, ilisimaplugu sakiqniugıtit anuqsrusripkahuta. ⁴ Anuqsrułıq tikiutriruq Agaayyutim iħuaksriřhanik, aasriiñ ilaan iħuagıgumisıgıt niğiugaqaqtugut. ⁵ Aasriiñ niğiukkam qapiqtaqtinnıanğitchaťtigut, takku Agaayyutim aatchuğaaťtigut Ipqitchuaq Irrutchimik, aasriiñ taavrumuuna qıñıqtitkaťtigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuğumiñaiıpiaqtiluta piviksraq nalautitman Christ tuqqutigai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñiñ tuqqutisunıanğitchaa annıqsusqağlugu atla iñuk. İlaťnisamma iñuum tuqqutinayağaluqałpallukkaa nakuuruq iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqqutigaaťtigut killuliqıraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qıñıqtitkaa piqpaksriřłapiałı uvaptiknik. ⁹ Nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi augıkkanağun Christ-ñum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisunğıpiaqtugut Christ-mun annautıniaqtilaaptiknik Agaayyutim qınnautaaniñ uvlumi atannığvıñmi. ¹⁰ Uumıgıraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qıñuiğutigaaťtigut iñmiñi tuqqutaułhagun iğniğmi. Pakma Agaayyutim ilauraagıliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautıgisıgaťtigut iğniğmi iñuulhagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiagıkput Agaayyun atannaptıgun Jesus Christ qıñuiğutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsaun tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuqsaqtuq sulisigiplugu killuqsautaa tuquhiq tikiumapmipluni iñupayaanun. Iluqatiñ iñuich tuquruksrağugniqsut takku iluqani iñuk killuutiniqtuq. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ñum akuqtuñaiññaanunniiñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqangitlutitñ-suli Agaayyutim maligutaksrañanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñgitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuq killuqsangitchaluaññağmiñ taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atriqağniqsuq Christ-mik agğiqsuksrauramik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquhiğmik pipkaipman Christ iñuuhıqaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atriqağitchuq Adam navguiñhatun. Iluqatiñ iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiñhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iħaqqutaagun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuañuruq [navguiñhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaañiñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiħıq iluqaitñun tuqutaksrağugniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunjasipkağniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriiñ piqutigiplugu ilaan navguiñha tuquhiq umialiktun aňalatchiaqsiruq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalħa atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatiñ iñuich Agaayyutim nalaunjasripkakanı iñmiñi kamañatuakun iħaqqutritiğmıgıun aňalatchigisirut umialiktun iñuunialıgmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiñha Agaayyutim tuqutaksrağugniğai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunjaruam savaaňa Agaayyutim qaiññıgaik natqigutritiğlu killuqsautinik iñuuhıglu iñupayaanun [ukpiqsiruanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutmik, taatnaħutıñ iñupayaat killulıqirıguqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaħutıñ iñupayaat nalaunjasripkakağisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñıgaa maligutaksraňa Moses-kun. Taavrumuuna iñuich iłitchuğiragıgaat qanutun killuqsautilaatıñ navguiñıgmiktıgıun Agaayyutim maligutaksraňa. Aglaan killuqsaun iñugiaksitmukman Agaayyutim iħaqqutaa iñugiaksitmutluktuq. ²¹ Tarrali killuqsaun aňalatchıpluni tuquħikun, aglaan Agaayyutim iħaqqutaa aňalatchıruq nalaunjaruaħıkun tikiutiluta iñuuhıgmun Jesus Christ-kun atannaptıgıun.

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

6 Taamna taatniitman, killulıqıtuiñıaqtuksrauvisa qıñıqtitchağlugı qanutun Agaayyun iħaqqutritiğaqtilaňa? ² Qaňaa! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruğut killuğmun. Qanuğuta iñuunıaqtuiñagısiñıqpisa killukun? ³ Puuyugniqpisi, iluqapta paptakkaukapta Christ Jesus-ñum atqagun piqasritıruğut ilaan tuquħhanun. ⁴ Taatnaħuta paptakkaukapta iłıvıqataurugut Christ-mi aasrii piqasritıpluta tuquħhanun. Aasriiñ Christ-tun aňıpkakkauruatun tuqunaruaniñ kamañautıqahıni sañııagun Aapauruam, uvaguttuuq akuqtıurugut nutauruamı iñuuhıgmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipltuta Christ-ŋum tuqułhanun paptakkaukaptu, taatnatun piqasriutigisipmiugut anipkakkaułhani iñuuniaguta. ⁶ Iłisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuligruaqpup kikiaktuutrauqataurur ilaani, sañña kil-luqsautim piyaqququplugu, savaktaağruutqunğiguta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuqu-ruaq aḡalatıñğıuuruq killuqsautmun.

⁸ Ukpiğigikput tuquqataukaptu Christ-mi iñuuqataugisiñipluta ilaani. ⁹ Iłisimagikput Christ anipkakkauruaq tuquḡaruaniñ tuqqutqikkumiñaiplıa. Tuqułhum aḡalatlaığñıgaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuq atausrıgmiaqhuni akiilısukługu sañña killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ Iłipsilıasrıiñ isrummatigırıksraurusri ilipsitñik tuquḡaruatun ilılsur saññianun killuqsautim aasrıiñ iñuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun aḡalatitnagich timigikkasi maani nunami. Aḡalatit-nagu pisugrualıpsitñun. ¹³ Atusrıñaqnagich sulliñğı timigikkapsi savaktillugich nalaunḡaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutmun iñuktıtun anip-kakkauruatun tuquḡaruaniñ sulı pakma iñuuruatun Christ-mi. Aḡalatitichıñ sul-liñğı timipsi Agaayyutmun, aasrıiñ atuğumausri nalaunḡaruamik. ¹⁴ Killuqsautim aḡalatlaığñıgaaasrı takku iñuunğitchusri tupiksrııpsıgıun malıgutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iħaaqqutaagun.

Savaktaağruulıa Nalaunḡarualığmun

¹⁵ Qanuğisiñıqpısa? Pakma iñuunğısqugut tupiksrııptıgıun malıgutaksranik Moses-ŋum qaisaḡanik aglaan iñuurugut iħaaqqutaagun Agaayyutim. Taamna pisıgıplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qaḡaa! Killuqsauktusrauymıñaitchugut. ¹⁶ Iłumun iłisimagiksi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaağrugıqtusri taavrumuḡa. Tupıgırsrağagıgiksi taamna iñuk sulı atanıgıgiksi. Tupiksrııpsı killuqsautmik tuqupkagısıgaaasrı. Aglaan tupıgıkapsıuḡ Agaayyun ilaan nalaunḡasrıpchagagıgaaasrı iñmiñi. ¹⁷ Qaanıqsuami savaktaağrugıkkanaasrı killuqsautim, killuğmik aḡalatıqahusri. Aglaan quyanauktuq Agaayyun, pıllapi-qhusri tupıgıgisrı ilısauttutauruat ilipsitñun. ¹⁸ Aasrıiñ annaktıtaunanıkhıusri killuqsautmiñ savaktaağrugıqtusrı pakma nalaunḡarualığmun. ¹⁹ Uqautıgıgıga savaktaağruulıq uqalığnik kanıqsıñaqtuanıñ takku kanıqsımmağıksıtıqulıusrı. Qaanıqsuami qaisımapmatun ilipsitñik savaktaağrugıpkahusri killuqsautmun sulı killulıqılığmun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusrı ilipsitñik savak-taağrugıpkagıusrı iñuunıalığmun nalaunḡarualıkun iluqnauqhusrı Agaayyutmun. ²⁰ Qaanıqsuami savaktaağruunḡapsı killuqsautmun iñuunıatlaıtchusrı nalaunḡaru-alıkun. ²¹ Savaaqatıusrı pıgııtchuaniñ aasrıiñ taatnatchim iñuutchim pakma kanıgılıkkapsı annıqsunğitchaaasrı aglaan tikiutrıraqtuq tuqułıgmik. ²² Aglaan pakma annaktıtaunanıktusrı killuqsautmiñ savaktaağrılıutiplusrı Agaayyutmun. Iluqnauqhusrı ilaanun savaaqatlasrıusrı akuqtıyunaqtuamik Agaayyutmun aasrıılı Agaayyutim akiilıññıgaaasrı isrııtchuamik iñuulıgmik. ²³ Kiña killuqsauktuq akuqtıuruq killuqsautim akiılıtaanıñ—tuqułıgmik. Aglaan Agaayyutim akiılauq aatchuutıgıgaa isrııtchuauq iñuulıq tamatkunıḡa atausrıñıuqatauranun Christ Jesus-mun atannaptıknun.

Atrikusraun Ilaqatniliikun

7 Aniqatiut, iluqasri kanjicsimagiksi maligutaksraq Moses-nun aglaagikkana. Iisimapmigiksi maligutaksramun ajalatha inuk inuusrugaaŋŋagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, agnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun anutmikni inu-unigtutillaanani. Aglaan anutrin tuqukpan ilaqatnitqihinauruq tuvraqhugu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini inuunŋaan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaruuniplugu. Aglaan anutrin tuqukpan agnaq ilaqatnitqihinauruq. Taatnaqhuni ilaqatnikkumi atlamik anutmik uini tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramin.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitnun. Christ tuqupman, tuquqatigiruaton pigiksi, aasriin aglausimaruat maligutaksrat ajalangiigaasri. Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaasri anitqiksitaauruam tuquhigmin. Tarraasriin inuuruksaurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaanjisuami inuusrugaaŋŋapta kanjigruaqtakun pisugruahpta ajalataigigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqagtugut savaktaksraŋgisaptiknik maliglu maligutaksraŋa Agaayyutim. Suragaŋipayaapta tikiutigaatigut tuquhigmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramin, aasriin tuqunaruaton ililuta maligutaksramun isiqtagipluta qaanjisuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun inuunŋapta nutauruamik inuuhigmik.

Maligutaksraŋlu Killuqsaunlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliŋnipluŋa killuqsaunlu maligutaksraŋlu atiniplugik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kanjicsigiga killuqsautim qanuutautilaana. Nalunayaŋiga kaviugutihiq maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunŋaiŋniplugu itnautauruaq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsipluni atuqtitkaqsipluŋa taavrumina tillitmik sul i qanusripayaamik nalaunŋaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsaun sanjiksraitchuq. ⁹ Inuuniaguugaluquami maligutaksrailaakun ilitchugigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchugipkaqmagu tillin tarakjaaglaan killuqsaun uummatqiaqsiruq. Taatnaqluŋa inuutichikun tuquruŋa. ¹⁰ Tillin tikiutriruksraqtuq inuuhigmik uvaŋnun tikiutripiaqtuq tuquhigmik. ¹¹ Killuqsautim kinniŋluŋa tillisikun tuqupkagaŋa inuutichikun. ¹² Tarra aglausimaruq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tillin ipqitchuq nalaunŋapluni nakuuplunilu.

¹³ Itnautauinipami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaŋa tuquhigmun? Qanaa! Killuqsautim atuqlugu nakuuruq [tillin] tuqupkagaŋa. Taamna atummiruq uvaŋnun qiniqqupluŋa qanusriutilaananik killuqsautim. Tillin qiniqtagigaa killuum pigiillapiaqtillaana.

Aguyaktuiŋaŋiq Killuqsautmik

¹⁴ Iisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaulha, aglaan uvaŋa animaruŋa kanjigruaqtapaqluŋa. Killuum ajalataigigaŋa tigutaanupmatun. ¹⁵ Kanjitsitlaitchiga suragaŋiga. Piŋgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriin suragaqluŋa pigiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuŋupkich atuŋunŋisatka uumigiplugich, anigiga maligutaksram nakuutilaana. ¹⁷ Nutauruam inuutichima pipkaŋgitchai tamatkua

uumigikkatka. Aglaan ilitqusrigruagma ilumni pipkağagigai. ¹⁸ Ii, ilisimagiga ilitqusrigruaq ilumni nakuungisilaana, atakkii kanjgruaqtaqaqluna uvamni. Suragağukkaluağiga nakuuruuq aglaan surağalguitchiga. ¹⁹ Atungitchağigiga nakuuruuq atuğukkaga aasriiñ atuqlugu pigiitchuaq atuğungisaga. ²⁰ Taatnaqlugu atuğunuğupkich atuğungisatka, nutauruam iñuutichima atuqtinğitchai tamatkua, aglaan ilitqusrigruam ilumni atuqtitağigaana tamatkuniña pigiitchuanik.

²¹ Taatnaqlugu ilitchuğigiga taamna ilumutuuliq, suragaqsaqama nakuuruamik pigiitchuam nayugağigaana. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluağiga Agaayyutim maligutaksraña, ²³ aglaan qiniğiga atla maligutaksraq aňalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksrañan aňuyakkaa akilliqluğugu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aňalatchiruaq timimnik killuum maligutaksrağigaa, taavrumaasrii aňalatchiruam tigutaagiliutipluna. ²⁴ Iñuilluğnagnaqpata! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisivaña taavrumakña timimiñ tikiutriruamiñ tuqułıgmun? ²⁵ Agaayyutim annautigisigaana. Quyağiga ilaa anniqsuğluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasriiñ isrumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusrigruagma tigutaagipkağana maligutaksrañanun killuum.

Aňalatillutin Irrutchikun

8 Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksrağutqikkumiñaitchai tamatkua atausrinñuqatauruaq Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksrañan Irrutchim tikiutriruam iñuuliğmik Christ Jesus-kun patchisağana maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuğmik sulı tuqułıgmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq iñuk nalaunğasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniiñ, takku killiqiugaqtuanupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuğigaa iğniğikkani nunamun timiqağlugu iñuutquplugu uvaptiktun sulı akilliutitğitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ Agaayyutim piyaquqtaksrağugniğaa killuqsauñ aňalatchiruaq killukun pisuğruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkagaatigut nalaunğaplutiñ atuqukkatnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malinğıqlugu kanjgruaqpata aglaan maliklugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua aňalatittuat irrusriğruamun iñuusruurut quyaliniñiaqlugu irrusriğruaq. Aglaan tamatkua aňalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliniñiaqlugu Ipqitchuaq Irrusriq. ⁶ Iñuum isrummataa aňalatmagu irrusriğruağana ittaqtuq tuqułıq, aglaan isrummataa aňalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuuliq sulı qiniñiñaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq takku iñuum isrummataa aňalatpagu ilitqusriğruağana akitiñaqsimaağaa Agaayyun. Taamna tupiksrisunğitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik; takku tupiksriłguıtluni. ⁸ Tamatkua iñuich aňalatittuat kanjgruağmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi aňalangitchaasri kanjgruaqtapsi. Aňalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriña Agaayyutim inniıpan ilipsitni. Aglaan kiña iñuk piqanğıpan Irrusrianiq Christ-ñum piginğitchaa Christ-ñum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkağai, aglaan Christ itpan ilipsitni Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuuliğmik takku Christ-ñum nalaunğasripkağusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria aňitqiksitchiruaq Jesus-mik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitni, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitni qaitkisipmıgaa iñuuliq timipsitniñ tuqusrağumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaañ, aňalatitnata kanjgruaqtamun. Iñuuniaqtuk-sraunğitchugut tumigitqukkanağun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kanjgruapsıgun

tuquniaqtusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasriľugu killiqiľiqsi tarra iľuuniaqtusri. ¹⁴ Iľilgaagillapiagai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqput irrusriľingitchaa tigutaaqsiuľhum iqsiľhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta iľilgaagiliutipchagaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun niplitľasrirugut, “Abba, Aapaan.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim iľitchugipkagaatigut nalupqinaiqľugu Agaayyutmun iľilgaagitilaaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim iľilgaaginiqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianik piksirrutaiľnik uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkuniľa Agaayyutmiľ piqatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaqtuksaurugut atriľugu Christ nagliksaadha. Taatnaqqaaguta piľľaktaaqagisirugut kamanautmik atriľugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuaq Kamanaun

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaaqıput pakma atriqaľu-miľaitchuq ilaan kamanautaanun sagviľľiakkanaanun uvaptiknun. ¹⁹ Iluqani Agaayyutim iľiqtanľa utaqqitľailľapiagataqtuq Agaayyutim sagviiľksraľanik kisut qitunľagapiqatilaanitľiľ. ²⁰ Suapayaaq Agaayyutim iľiqtanľa piunľiqsaľumaruq, pisuľiľingisagmıgun aglaan Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli niľiugaq ittuq: ²¹ Iluqani Agaayyutim iľiqtanľa aľalangıľľiagaa piunľiqsitchiraľaqtuam, aglaan piqatauyumiľaqsilugu kamanaqtuamun patchisaiľiľmun piqatigilugich Agaayyutim iľilgaanľi. ²² Iľisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iľiqtanľiľ utaqqıľhat uvunľanunaglaan iľuıľiľuľaluľanľagmıľ, atriľugu aľnaq aulliľautikmatun. ²³ Kisim-iľiľiľnaunľitchuat tamatkua iľiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmiuguttuuq iľuıľiľuľaluľanľapta irrutchiptıgun. Agaayyutim aatchuľaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaigutaupľugu. Aasriľiľ utaqqigikput Agaayyutmun qitunľagiliutipiaqti-laaksraqput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkauliksraľa. ²⁴ Taamna niľi-ugisagikput anniqsukkau'apta. Qıľiľaniksimanıľuľtıgu taqqikkaqput taamna niľi-ugayumiľaiľiľľayaqtuq. Iľuıch niľiutľaitchut qanutchimik pigiliutianikkaľmiknik. ²⁵ Aglaan niľiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaiľma piľľaktaagıanıľingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriľiľ kimmutigillapiaľľugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaaatigut piľguirrutiptıgun. Takku nalu-rugut qanuq agaayuliľksraptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim iľmiľiľ uqautigi-pluta Agaayyutmun qiniqqaluktualıľataqhuni uqautigilgisaptıgun. ²⁷ Agaayyu-tim qiniľagıľgai iľuıch uummatıľıch. Iľisimagaa isrummataa Ipqitchuam Ir-rutchim, takku Ipqitchuaq Irrusriq uqapsaaľutripluni Agaayyutmun piqutigi-plugich iľuľıgıkanľi tuvraqľugu pisuľha. ²⁸ Iľisimagikput, supayaatıgun Agaayyu-tim savaqatıgıraľıľgai nakuuľksraľatnun piqpaľsrıruat iľmiľiľ, tamatkua ilaan tuľľukkani tuvraqľugu sivunniutigıkkani. ²⁹ Agaayyutim iľisimanıľgai tamatkua tuľľukkani iľiľsigaluaqani nunamik. Pıksraqtaagıniľgai atriqaupľugich iľiľiľmisun. Taavrumuuna Jesus sivullıľuľniľsuq akunľatni iľuľıaktuat anıqatıľıch. ³⁰ Taat-naqľugich Agaayyutim pıksraqtaagıkkani tuľľuľniľgai, aasriľiľ tamatkua tuľľukkani nalaunľasripkagıľ iľmiľiľ. Tamatkua nalaunľasripkakkani iľmiľiľ piqatıgıgisagı kamanautmiľiľ.

Agaayyutim Piqaksriĥha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipliġisitlavis taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniin akilliġisugumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu iġni nagliksaaqitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilmun qaitchigisi-gaatigut supayaamik akiġlaaġlugu. ³³ Kiami patchisigigisivagich inui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunnaasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipliġisiva Agaayyutim inui tuqutaksraġuġniġugich? Kiñaunniin nipliġumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqutigai, aasriin ajiqiksug tuquġiġmiñi. Pakma Agaayyutim taliqpian tujaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitchumiaitvatigut piqaksriĥhaniñ Christ-ġum? Sakiqnam naaga ihuġliuġhum naagaqaa nagliksaadhun naaga kakkaaqsiuġhum naaga atnuġaanġliuġhum naaga navianniuhum naagaqaa tuquġhum? ³⁶ Aglausimarug Agaayyutim makpiġaanġi, “Piqutigiplusri tuqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaqħukkaatigut ipnaisun tuqutaksratun.” *Psalm 44:22*

³⁷ Qaraa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkaġaa-tigut piqpagirigikkapta. ^{38–39} Ii, nalupqigingitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqput piqaktaniñ Agaayyutim. Tuquġhum unniin inuuhum unniin israġulgich unniin tuungaich unniin sut pakma ittuat unniin tikisaksrat unniin sanġich unniin sut ittuat quliptikniġu atiptikniġu naagaqaa sumunniin iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqaksriĥhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

Agaayyunlu Iñuksraqtaanġlu

9 Atausriñnuqataupluña Christ-mun suli aġalatiaqħuña Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauġrimmaagutillautamni uqalġa ilumutuuruamik. Saglungitchuña itna uqaqama, ² Ihuġliullapiaġaqtuña suli alianniullapiaqtaħuña piqutigiplugich Jew-ġuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ġuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñnuqsakkaulaña piiġluñaunniin Christ-miñ ikayugumiñagupkich anniqsuħksraġatnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaġiniġai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiñniġaa ilinittun sivunniugutni suli malġutaksraña [Moses-kun] suli agaayumaaġvik suli akiqsruutniġu. ⁵ Qitunġaġigaich kamañquut sivulliapta, aasriin ilinittin Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quanaqtuq qarjavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautingitchiga Agaayyutmun atunġiñniġugich akiqsruutigikkani ilinittun. Atakkii kiñuvianġich Israel-ġum ilanġich Israel-aagmiupianunġichut. ⁷ Suli ilanġiħiñaq Abraham-ġum kiñuviani ilmun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliġisug Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ġum kiñuviani Agaayyutim ilmun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruġniġaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruña aasrii Sarah iġniqagisiruq.”

¹⁰ Taamnaħhiñauñgitchuq. Rebecca-m malġik iġnak aapaqaqtuk sivulliaptiknik Isaac-mik. ^{11–12} Aglaan malġuk iġnak anigaluqnaġik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliġniġisug taavrumiña nukatpiagruk savaaqaluaqnaġik nakuuruamik unniin pigiitchuamiglu.

Taavrumuuna ilitchugigikput, Agaayyutim piksraqtaaginigaa atausriq sivun-niutigikkagmigun pisuhigikkagmigunlu. Piksraqtaagiyumiñaitchaa iñuk savaaqalḥ-agun. ¹³ Agaayyutim uqalḥa itniinnisug, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraq-taagingitlugu Esau.”

¹⁴ Qanuḡmi nipligisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunnaitpa? Taatniingitchuq! ¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa,

“Qiniqtitkisigiga ihuaqqutriḡiga kisumun ihuaqqutisrukkamnun.”

Qiniqtitkisigiga ilunḡuksriḡiga kisumun ilunḡugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*

¹⁶ Taatnaḡumi Agaayyun piksraqtaaqagñiangitchuq iñuich pisuhigikkaḡatigun unniñ savautigisrukkatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunḡuksriḡigmigun.

¹⁷ Agaayyutim Uqalḥan nipliutinigaa atangā Egypt-ḡum, “Ataniḡuqtitkikpiñ qiniqtitchukḡugu saḡḡigikkagā ilipkun. Taavrumuuna atigā uqautaugisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaḡhuni Agaayyutim qiniqtittagigaa ilunḡuksriḡi kimupayaaq qiniqtitchukamiuḡ. Suli pitchiḡiḡiḡisitkai iñuich pitchiḡiḡiḡisitchukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunḡuksriḡihagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruḡisigaḡa, “Agaayyutim aḡalatpatigut suvaatami kil-luutiqaḡnivatigut? Kia akilliḡisugisivaḡuḡ pisuḡḡa?” ²⁰ Apiqsruḡnak taatna. Il-vich iñuḡhiñaurutin. Iñuḡhiñam apiqsruḡtaksraḡingitchaa Agaayyun. Taatnatun-tuuq iñuum iñiqtaḡan uqautitlaitchaa, “Suvaata piḡiuḡpiña taatna?” ²¹ Utkutchiri savaaqaquḡaḡ qikumik piḡiuḡhiñauruḡ qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakḡa qikumiñ utkusriḡiḡhiñauruḡ atautchimik piñḡaḡqutigiḡhiñagḡugu aasriñ ilaqataa suaḡḡuḡaḡvigiplugu. ²² Agaayyun nalaunnaraḡtuḡ suraḡapayaahigmigun. Iḡaḡitñun iñuich ilaan qiniqtitchukkaa qinnautni [killuḡsautikun] suli saḡḡiñi. Qiniḡqaut-naḡsigaluaḡtitlugich piyaḡquḡtaksraḡuḡhutiḡ anuḡsrutiniḡai tamatkua iñuich. ²³ Atlat iñuich ilunḡugisrukkani ilaan anuḡsrutiniḡai ilitchuḡitquḡplugu uuktuḡnaḡu-miñaitchuaḡ kamanautni. Tamatkua iñuich itqanaiyautiniḡai piḡaḡuḡplugich kama-nautmiñik. ²⁴ Aasriñ ilaḡigaatigut taapkua. Agaayyutim tuḡḡuḡḡitchaatigut Jew-ḡuruaniñ aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ḡuḡḡitchuaniñ, ²⁵ tuvraḡḡugu nipliutaa Hosea-m itna,

“Nipliḡisiruḡa, Iñuḡigipsi taapkunuḡa atchiḡsimagaluakkaḡmiñun Iñuḡingitchipsi. Aasriñ qiniqtitkisigiga piḡḡaktaḡa tamatkunuḡa piḡḡaḡingisamnun.” *Hosea 2:23*

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iñuḡingitchipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaḡugisirut itna,

Iḡiḡaḡni iñuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli Isaiah-m uqautiginiḡai Israel-aḡmiut,

“Iñuḡiallapiaḡtut iñuḡikkaḡni Israel-ḡum.

Atriaḡtut qavianisun taḡium siñaani.

Aglaan iñuḡiakitchuat anniḡsukkaḡisimiñisut. *Isaiah 10:22, 23*

²⁸ Atanḡuruam qilamik anasriñḡuḡsaḡisigai iñui nunam.” *Isaiah 28:22*

²⁹ Tuvraḡḡugu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanḡum Saḡḡipayaaḡaḡtuam iñuḡiakitchuat sivulliavut iñuupkaḡitḡaḡich iluḡapta piyaḡquḡkaunayaḡtugut Sodom-tun suli Gomorraḡ-tun.” *Isaiah 1:9*

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautaglu

³⁰ Qanuġmi nipliġisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ḡunġitchuat nalaunġasriñiu-ranġiññitchuat Agaayyutmi, nalaunġasripkaġniqsut ukpiqsriñhiñaqamiñ. ³¹ Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ḡum aglakkana nalaunġasriñiaġniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunġasriñiñniqsuq. ³² Suvaataai? Tunġanġitlutiñ Agaayyutmun ukpiqsriñġimiktigun, aglaan nalaunġasriñiaġniqsut tamatkunuuna savaagikkagmiktigun. Ukpiqsriñġitñamiñ atriginiaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqalħa aglaksimaħhatun, “Iliġisigiga Zion-mun iyaġak iñuich putukkisautiksrañat.

Taamna iyaġak paallaktitchiñiaqtuq.

Kiña taimña tunḡaruaq Christ-mun, iyaġaktun ittuamun,

qapiqpanayumiñaitchuq.” *Isaiah 8:14; 28:16*

10 Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigniugutigigiga iluqatiñ Jew-ḡuruat anniq-suquplugich. Taamna iniqsruutigigiga Agaayyutmun. ² Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutiñ maliguaħhat Jew-ḡuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimanġitchaat nalaullugu tumiksraq. ³ Ilisimanġitlutiñ Agaayyutmun iñuich nalaunġasripchaġuutilaagatnik ukpiqsriñġimiktigun, inġmiknik nalaunġasriñiallaḡniqsut pisuliġmiktigun, ilinisa qaitchisunġitlutiñ inġmiknik Agaayyutmun. [Taamnaqhutiñ nalaunġasritlaiñniqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriiñ kiñapayaaq ukpiqs-riruaq nalaunġasripkakkauyumuuq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunġasripkaġukkumi Agaayyutmi tupiksriñġimigun Agaayyutim maligutaksrajanik, itqagiliuḡ Moses-ḡum aglaana, “Iñuk tupiksrriruaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.” ⁶ Aglaan uqaħhum nipliutiginigaa nalaunġasripkakkauġiq ukpiqsriñkun itnaiḡiplugu. “Isrumaniaqnak, Kiña mayuġisiva qilaḡmun (ami atqautityaḡlugu Christ)? ⁷ Suli nipliġniāqnak, Kiña atqagisiva samuḡa natqitchuamun aḡmaḡnimun (ami mayuutityaḡlugu Christ tuḡḡaruañiñ)? ⁸ Itnauvva nipliḡsimaruq, Agaayyutim uqaħhan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra ilisauttun quliaqtuaġikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaḡlugu uqaḡupku, “Jesus atanġuruq,” suli ukpiġigupku uummatipni Agaayyutmun aḡitqiksilha Jesus tuqulħaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpiqsrigupta uummatip-tikniñ nalaunġasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqaħaptigun Jesus-mik ukpiġiplugu anniqsukkaurugut. ¹¹ Agaayyutim uqaħha itnaḡniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriḡluni tunḡaruaq ilaanun qapiqpanayumiñaitchuq.” ¹² Agaayyutim Uqaħhan taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiiñiñniqsuk Jew-ḡuruaglu Jew-ḡunġitchuaḡlu. Taamna ataniq atanigigaat iluqatiñ aasriiñ qaitchipḡluni iñuġiaktuanik ikayuutirik iluqaitñun tunḡaruanun inġmiñun. ¹³ Agaayyutim uqaħha itnaqhuni, “Atanġum anniqsuġisigaa kiñapayaaq tuqḡuqtuaq anniqsuqupluni.”

¹⁴ Qanuġutiñ tuqḡuġaġisivat ilaanun ukpiġinġisagmikanun? Suli qanuġutiñ ukpiqs-rigisivat ilaanik tusraamaisagmikanik? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitchu-min. ¹⁵ Qanuġutiñ quliaqtuaġisivat tuyuġinġitpatiñ? Aglausimaruq itna, “Qanun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit agġiutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶ Aglaan iluqagmiñ akuqtunġitchaat tusraayugaallautaq. *Isaiah* nipliḡsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?” ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriḡiḡsūt tus-raa'amitruḡ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuaġipmagu uqaħiq

Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsruqtuŋa, tusraangiñniqqat tusraayugaallautamik? Ilu-mun ilinjisa tusraagaat. Agaayyutim uqalŋa itniittuq,

“Uqaliq siaminnisquq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuagaqtut nanipayaaq.” *Psalms 19:4*

¹⁹ Apisrulgitchuŋa, Israel-aagmiut kanjisiñgiñniqqat? Ii, kanjisirut. Sivulliupluni

Moses uqaqtuq Agaayyun uqağniplugu itna,

“Uvaŋa iñuksraqtaagingsapkun siqñaliquisitkisipsi.

Uvaŋa kanjisiamaitchuatigun uumitchaktitkisigipsi.” *Deuteronomy 32:21*

²⁰ Tugliqilugu, Agaayyun nipliğniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitlugu,

“Paqitkaatŋa tamatkua apiqsruqtangitchuat ikayuqulutiŋ.

Sagviqsuŋa tamatkunŋa pakaaqangitchuanun uvamnik.” *Isaiah 65:1*

²¹ Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginiğai Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piñhiñaanuruŋa akuqtuğuglugich tamatkua iñuich

tupiktaitlutitŋ paaqsaanaruat uvamnik.” *Isaiah 65:2*

Agaayyutim Qiniqtitkaa Iłunjuksriñi Iñuksraqtaaniñun

11 Apisrulgitchuŋa. Agaayyutim ayañniqqagitmi iñugikkani? Qaŋaa! Uvaŋa Israel-aagmiunuruŋa. Uvaŋa kiñuviağigaŋa Abraham-ñum, ilagigaatŋa sivulliaqatuat Benjamin-mik. ² Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut pik-sraqtaagikkani inilğan. Iłisimagiksi uqalŋa Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan injisiŋuŋa Agaayyutmun akitñaqługich iñugikkani Israel. Elijah nipliqsuq, ³ “I-linjisa tuqulğatağaiç sivuniksriqiritin, sulı siqumitlugich tunillağviich. Uvaŋa kisima sivuniksriqiriniñ kisiñjuqtuŋa. Pakmaasriñ tuqunniagaqsipmigaatŋa.” ⁴ Aglaan qanuq kiuniqpaŋ Elijah? Agaayyutim nipliutinigaa, “Kisiñjuŋgitchutin. Piquaqtuŋa 7,000 iñuñnik Israel-mi putqatangitchuanik atrinanun Baal-ñum.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmıuq Agaayyutim piksraqtaaniñik iħuaqqutriğmıgun. ⁶ Tarraami, annisukkaupmata Agaayyutim iħuaqqutaagun annisukkaangitchut savaaqaliğmıktıgun. Annisukkauñhiñauniqata savaagmıktıgun tarra annisugıaq Agaayyutim iħuaqqutaagun ilumun suunğiniñayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñisquq, Israel-aagmiut piññaktaagıngiñniğaat pakaağikkaqtıŋ. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagıkkaniñ piññaktaagıniğaat [ilaan nalañjasripçaqamıgıch inmiñi]. Atlataasrii siquqsipkağniğaiç uummatitıŋ sulı naalağniñgiqhutiŋ Agaayyutmik. ⁸ Aglausimarıuq Agaayyutim uqalhani itna, “Agaayyutim isumalguiliqsinnığai aasrii kanjisiñlaiqhutiŋ.

Taatnaqhutiŋ qiniñtlağniqsut irimiktıgun

sulı tusraatlaiqhutiŋ siutmıktıgun.

Taamna atuummiñisquq uvluvanñunaglaan.” *Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10*

⁹ David-tuuq nipliğniqsuq,

“Niğiqpağmıknı napıtaulutiŋ naniqtıllıch.

Paasraaqtıllutiŋ anasriñjuqsakkaulıch.

¹⁰ Irigıkkaniç taaqsıłutiŋ qiniñtlağlıch.

Tunugıkkaniç piłguiliğlıch sakuuğmıknıñ.” *Psalms 69:22, 23*

¹¹ Apisrulgitchuŋa, Jew-ñuruat ayakmatruŋ Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtinnıqpagıch? Qaŋaa! Aglaan navguiñhata tikiutiipkağniğaa annisugıaq Jew-ñuŋgitchuanun. Taamna atuummiñisquq Jew-ñuruat siqñaliquplugıch. ¹² Tarra Jew-ñuruat navguiñhata tikiutiipkağniğaa ikayuusriaksraq nunam iñuiñun sulı Jew-

juruat ayaiḥata Christ-mik tikiutiplugu anniqsugiaq Jew-ḡunḡitchuanun. Maat-natarra qanutun nakuutluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-juruat taputraukpata ilinjitni Agaayyutim piksraqtaagikkanaḡi.

Agaayyutim Qiḡiqtitkaa Iḡunḡuksriḡi Jew-ḡunḡitchuanun

¹³ Pakma uqaqtuḡa ilipsitḡun Jew-ḡunḡitchuanun. Uqqiraqtigigaḡa Jesus-ḡum Jew-ḡunḡitchuanun, aasrii savautriḡamni savaktuḡa pisuqtillaqtuḡa. ¹⁴ Nigiug-aqaqtuḡa iḡugikkatka siḡḡaliquplugich. Taavrumuunaasriiḡi ikayuḡayaqpalukkitka anniqsuḡiksraḡatnun. ¹⁵ Jew-ḡuruat tunutmatruḡ Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik iḡunḡnik. Aasriiḡi sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-juruat? Taapkua iḡugiliutitqikkisigai Agaayyutim, iḡuktitun anitqikkauruatitun tuqunaruaniḡi. ¹⁶ Sivulliq qaqqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq. Suli kanḡigikkanaḡi napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuq ak-iḡugikkanaḡi napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Iḡanich akiqut napaaqtuḡiksuamiḡi piiyakkaurut aasrii akiḡua atlakkam napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ḡunḡitchuani atlakkaqtatun akiqutun ittusri. Pakmaasriiḡi sayaqaqsirusri iḡu-upmiplusi sivulligmiḡi napaaqtumiḡi atriqaqtuamiḡi taapkunanitun Jew-juruatitun. ¹⁸ Taatnaḡhusri uqaviksusraunḡitchusri tamatkunuuna akiqutugun piiyaqtautigun. Uqaviutiksraitchusri. Suvaata? Ilipsi iḡuupkanḡitchiksi kanḡa napaaqtum, aglaan kanḡian uumapkaḡaasri. ¹⁹ Nipliḡhiḡaunisuknaqtusri, “Akiqut piiyakkaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqut piiyakkaurut Jew-juruat ukpiqsriḡiḡhatigun. Taatnaḡhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriplusi. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqut iḡiḡiḡiḡpagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ḡunḡitchuasrii. ²² Taatnaḡhusri ilitchuḡigiksi Agaayyutim iḡuaqutriḡhalu taluq-naḡhalu. Agaayyutim anasriḡiḡuqsagaḡigai tamatkua maligutchiḡḡitchuat iḡmiḡnik. Aglaan iḡuaqutigaaasri iḡuuniaqtuḡiḡaapsi iḡuaqutaagun. Taatnaḡgisuagupsi kipikkaugisipmirusri napaaqtumiḡi. ²³ Jew-juruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyut-mik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitḡallapiaqhuni iliiḡhiḡaugai kiḡumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ḡunḡitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiḡi napaaqtumiḡi ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiḡuunḡitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-juruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiḡi Agaayyutim nalupqinaḡlugu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiḡiqtitkaa Iḡunḡuksriḡi Iluqaitḡun Iḡunḡun

²⁵ Aniqatiumaanḡ, kanḡiqsitqugipsi uumiḡa nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunḡitḡusri isrumatuniḡusri. Ilumutuuruuq una: ilaḡhiḡanḡich Israel-aagmiut tikkanaḡsrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiḡḡiaqtuq iluqatiḡi piksraqtaanjuruat Jew-ḡunḡitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatiḡi Israel-aagmiut anniqsuḡisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhani,

“Anniqsuḡti agḡiḡisiruq Zion-miḡi.

Piḡisigaa iluqaan agaayyutaiḡiḡ kiḡuvianaḡiḡiḡ Jacob-ḡum.

²⁷ Tarra piḡupkich killuqsautiḡich

taḡiḡḡiaḡiga sivunniugutiga taipkunḡa iḡunḡun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33,*

²⁸ Jew-ḡuruaṭ ayaḡniḡaat akuqtuḡiṭṭlugu tusraayugaallautaq. Taatnaqhutiṇ ak-itṇaqtuliḡniḡaat Agaayyun piquṭigiplusri. Aglaan Jew-ḡuruaṭ Agaayyutim iṇuḡigai piksraḡtaagiplugich. Piquḡagigai piquṭigiplugu akiqsruutni sivulliaṇiṭṇun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, sulī Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitṭaitchuq iṇuḡtigun tuḡḡukkaḡmigun sulī aatchuutigun qaisaḡmigun ilinṭiṭṇun. ³⁰ Ilaṭniimma ilipsi Jew-ḡuṇḡitchuani ayakkaḡsi tupigisruṇḡiṭṭlugu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri iḡunḡuksriḡḡimik taapkua iṇuich tupiksriḡḡiḡhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ḡuruaṭ tupiksriḡḡitchut Agaayyutmik. Atriḡlugu Agaayyutim nagliksriḡḡa ilipsiṭṇik, ilinṭiṭṇik nagligisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iṇuich tupiksrisuḡisilaanṭlu pitchiḡiḡhatlu. Piquṭigiplugich ilaan qiniḡitṭichukkaa iḡunḡuksriḡḡi iluqaitṇun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuḡnaḡumiṇaitchut.

Puḡiutaalu kaṇiqsimaḡḡalu isruitchuq.

Kia-unniṇ iṇuum kaṇiqsipchaḡumiṇaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniṇ kaṇiqsiyumiṇaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavauḡ isrummataa Atanḡum?

Kia qaitchiḡḡiṇauvaḡ alḡaqsruutmik?” *Isaiah 40:13*

³⁵ “Kia-unniṇ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqṭitaksraṇanik Agaayyutmun.” *Job 41:11*

³⁶ Ii, Agaayyutim iṇiḡtaḡigaa suapayaaq.

Sulī suapayaaq ittuiṇaḡaqtuq, ilaḡun sulī ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qanḡavak taimuḡa. Taatnatuq.

Qaiḡḡusri Agaayyutmun

12 Taatnaqhusri, aniqatiumaaḡ, Agaayyutim qiniḡtinḡanikmatigut iḡunḡuksriḡḡimiṇik iṇiqsruaḡipsi timigikkasri iṇuuruṇulugich tuniḡḡautigṭuplugich ilaanun, ipqilluni sulī quyaqnaḡuni ilaani. Taamnatarra savautriḡksraḡsi ittuq Agaayyutikuḡiḡakun. ² Atriḡusruṇaḡasri iṇuiṇun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaḡṭillusri isrummatigikkasri. Taatnaḡupsi kaṇiqsiṭṭasriṇiḡiḡksi Agaayyutim pisuḡḡa ilipsigun. Sulī ilisimatṭasriṇiḡiḡksi nakuuruq, quyaqnaḡtuq Agaayyutmi sulī nalaunḡaruq.

³ Agaayyutim iḡuaḡqutaḡun niḡliutiksraḡaḡṭuḡa kisupayaamun akunnapsiṭṇi. Isrumaniaqnak nakuuvagiḡḡutin ilipni. Qiniḡṭuksraurutin ilipnun qanuq itilaapi-aḡnik. Isrummatigiṇ qanutun ukpiqsriḡiḡaḡṭilaan aatchuusriḡiḡkkan Agaayyutmiṇ. ⁴ Atausriukattaqhuta timiḡaḡṭuḡut aasriṇ taamna timi iṇuḡiaktuamik sul-liṇiḡaḡhuni. Tamatkua timim sulḡiṇḡi atlakaḡiḡisigun atuḡaḡṭut. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iṇuḡiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriḡuḡhuta timaurugut, aasriṇ sulḡiṇiḡuḡhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaḡiḡiṇik aatchuusriḡaḡṭuḡut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iḡuaḡṭuriḡḡmigun. Kiṇa aatchuusriḡaḡḡumi sivuniksriḡiḡḡimik, atuḡḡiṇ taamna ukpiqsriḡiḡḡmigun pigikkaḡmigun. ⁷ Kiṇa aatchuusriḡaḡḡumi savautriḡḡimik, savagli. Kiṇa aatchuusriḡaḡḡumi ilisautriḡḡimik, tarra ilisautriḡi. ⁸ Kiṇa aatchuusriḡaḡḡumi pitchuksaḡiḡḡimik, pitchuksaḡḡili. Kiṇa aatchuusriḡaḡḡumi aatchuiḡḡimik atlanun, aatchuḡḡi naliḡlaḡḡlugu. Kiṇa aatchu-

usriaqagnigumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauhiigmiini. Kiña aatchuusri-aqagnigumi nagliksrihiigmik, taavruma atuqliu quviatchauhgiguni.

⁹ Piqpaksrihiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiu tamanna pigiitchuaq, piqpag-ilugasrii nakuuruuq. ¹⁰ Piqpakkutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluk-tillugich aniqatigikkatin ilipsitni. ¹¹ Iqiasrusrujaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqillapiagusri irrutchipsigun savautilugu Atanguruaq. ¹² Quviasrugusri takku piquqtusri nigiuukkamik. Anuqsrulusri ihuilliuhq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuqlugich Agaayyutim inui inuqsraqtuat. Tukkiqsuqlugich iglaat kiunnapsitni.

¹⁴ Apiqsruqsiu Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaaqtitchiruat ilipsitnik, iniqsruutilugich aasrii apiqsruutisrujaqnagich Agaayyutmun anasriñjuqsauqlugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶ Inuuniaqatigiisusri. Kamanagnaisrujaqasri ilipsitnik, aasri ilauraagilugich tamatkua suungiñnas-rugiruat. Iisimatluñniasrujaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia inuum pimaqlukpasri akisagniasrujaqasri killukun. Inuuniaqitchi inuñni ihaugnaqtuakun. ¹⁸ Piyu-miñagniqutulaapsitni inuuniaqitchi qinuurrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Ilauramaañ, akisaqtuñniasrujaqasri atlanik nalaungitpasri, aglaan Agaayyutim akisagligich. Aglausimaruq, “Uvaña akisagisiruña. Uvañauruñ anasriñjuqsairagaqtuaq [nalaunqaitchuktuanik], niqliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqatha itnatun, “Pimaqluktigikkan nigisukpan nigipchaglugu, imigukpan imiqtillugu.

Taatnaguvich kannutchakniagiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma niaquanun.” *Proverbs 25:21, 22*

²¹ Ki, pigiitchuamun akiilipkaqtanqak, aglaan akiiliu pigiitchuaq nakuuruakun.

Tupigiraksrat Kavamam Maligutaksrañi

13 Iluqasri tupigiraksragigisi kavamam ayalatai. Kiñaunniñ ayalatchitlaitchuq Agaayyutim qaitchiñgisuaqmani sanjnimik ayalatchihiksrajanun, suli kiñaunniñ ayalatchitlaitchuq marrumani nunami sanjñiqangisuağuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia inuum akililiuqniktuam kavamamik akililiqsimagaa Agaayyutim inillakkana. Taatnaqami tikiutiriraqtuq anasriñjuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua inuuruat nalaunjaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimij tamatkua inuumaqtuat. Sivuuğagisrunqitchupku ayalatchisiquaqtuaq savaagiñ nalaunjaruaq aasrii ayalatim quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuquplutin. Aglaan atuğuvich nalaunqaitchuamik iqsiviksran tarra. Ayalati sanjñiaqtuq anasriñjuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriñjuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkunija atuqtuanik nalaunqaitchuamik. ⁵ Taatnagusri tupigiraksragigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriñjuqsakkaayumiñaitchumuusri, suli ilisimalusri qaugrimmaagiutillautapsitni tupiksriiruni nalaunqatilaanjanik. ⁶ Tarra akiliiruksraupiaqmiusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaagipmatruñ savaaqtiñ. ⁷ Akiliisitchi iluqaitñun ayalatirrutiaqtuanun niggiuqsruutipayapnik, akiliglugich iluqaisa tax-sinik akilignaqtuat, talugilugich talugiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiġq Atlanik

⁸ Akiqsruumisrujaq nagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagirak-sragigitin atlat. Iñuk piqpaksriruaq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maligutaksrami aglausimaruaq, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñahikun. Iñuağumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraungitchutin iñu-uniaqatvich suuraiñiñ.” Iluqatiñ taapkua tillisaurut sul i luqatiñ atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatlaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriñiq atriqaqtuq tupiksripmatun iluqaanik maligutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunjaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauligviksraqput, Christ-mun qilañmuutikpatigut, qallitluktuq pakma ukpiqsriqqaalñaptikniñ. Taamna ittuq itigviksarakun iñiqtuatun siñignigmiñ. ¹² Unnuuq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksragigikput killiqilipput pigikkaña taaqtuam sul i tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriłuta nakuuruam. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atriługich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagut piruksraungitchugut nağğunaqtuakun nigilikhun sul i taanñahikun. Ittuksraungitchuq sayuñahiq suvañuhiglu, naaga anuyahiq siqñatuahiglu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atanguruamik Jesus Christ-mik, añałatisrujaqasri kaviugutaiñun kanigruapsi.

Upyaktuiñak Atlanik Iñuñnik

14 Akuqtuğumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriñigmiğun uqavaaqatigisrujaqnagu ukpigikkañanik. ² Ilañich iñuich ukpiqsrirut nigilhiñauniplutin qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriñhat sayaitmata ilinich ukpiqsrirut nigilhiñauniplutin nauriañhiñanik. ³ Taamna nigilhiñauniruaq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraungitchuq nakuutluñniłuni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isrumaruksraungitmiuq niqituqtuq nalaunğıñiñilugu, takku Agaayyutim akuqtuğniğaa. ⁴ Atannigñiaqtaksrağingitchiñ atlam savaktaa. Qaukñian sivunnigisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunğıtmagaan. Ilaa nalaunjaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunjaruamik savaaqatlapkağisigaa.

⁵ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniplugu atłaniñ uvlumiñ. Atłamli isrummatigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunğığlik nalaunjaruamik savaaqatilağmiknik. ⁶ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuñuplugu atłaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq nigiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuq nigiruam naurianik kisiitñik kamagipmiggaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliqputunniñ iñuutłaitchuq iñmiñun unniñ tuqutłaitchuq iñmiñun. ⁸ Uvagut iñuunñapta iñuuruğut quyalisukhugu Ataniq, sul i tuquğupta tuquniaqmiugut Atanikun. Iñuu'apta sul i tuqu'apta pigigaatigut Atangum. ⁹ Taatnaqhuni Christ tuquruq aasrii anipkakkaupluni tuqułigmiñ. Iñuutqiqsuq atanigitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruuanunlu. ¹⁰ Suvaatami atanisuiñağapich aniqatipnik nakuutluñniplutin ilaaniñ? Uvagut qichaqsagumarugut sivuğaañi Agaayyutim, aasrii ilaan atanniguta iluqata. ¹¹ Aglausimaruaq Agaayyutim uqałhani,

“Nalupqinaisilaanñatun iñuutilaagma, niqliqsuq Ataniq,

kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun,

aasriiñ iñupayaat kamagisigaatja.” *Isaiah 45:23*

¹² Atausriukattaaguta kiggutiksraqaqtuksraugisigikput
[savaagikkaptigun].

Agaayyun

Atlat Killuqsaqtitnagich

¹³ Taatnamik nutqautiraksragigikput atanniqsuutitigiput avatmun. Aglaan isrummatigiraksragigikput putukkirviuruksraungitigiput sulı aniqatiptiknik killuqsaqtitchirağingitiksraqputlu. ¹⁴ Itluğa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuuğa. Aglaan iñuum nalaunğaigigumiuğ taamna tarra ilaani nalaunğaitchuq. ¹⁵ Atniğniğupku aniqatin nigikkapkun tuvrangiñniğniğ tumaa piqpaktam. Piyaquqtaqnagu ukpiqsriğa nigikkapkun nalaunğaingitpagu. Itqagilugu una, Christ-ñum tuqutipmıgaa aniqatin. ¹⁶ Uqautigipkaqnagu atlanun pigiñniğilugu nakuuruq ilipni. ¹⁷ Ağaayyutaani Ağaayyutim niqilu imiğlu suksraungitchuk, aglaan nalaunğasripkakkauhikun Ağaayyutmi qinuiññaqagtugut quvianaqaqhutalu Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiñapayaq savautriruag Christ-mik taatna quyaqnaqtuq Ağaayyutmi, sulı ihuagigisigaat atlat iñuich. ¹⁹ Ki, pisuqtilaaptikni iñuuniaqta qinuiññaakun sulı sayyillağutiluta avatmun ukpiqsriğikun. ²⁰ Nigiğipkun niqimik suksraungiqsitnagu savağa Ağaayyutim. Nigiğruni iluqaitniğ niqinik nakuuruq, aglaan nalaunğaitchuq kiña iñuk killuqsaqtitnapku. ²¹ Nalaunğaruq niqitunğitchuni taanğanğitchuniğ sulı piñğitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkananik aniqatvich. ²² Ukpiqsriğhiñ qanupayaq inniqpan, nalupqinaisırnuğ akuqtuyunağa Ağaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisigingitchuaq inmiñik ihuagikkağmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisructuq patchisauruq nigigumi, takku ukpiqsriğikuangitchuq. Supayaq ukpiqsriğikuangitchuaq, tarra killuqsautauruq.

Maliglugu Jesus Christ-ñum Urrakusrautaa

15 Uvagut sayakturuani ukpiqsriğhaptigun ikayuğniaqtaksragigivut tamatkua sayaitchuat pilguirrutinisigun, quyaliniasrunaqata uvaptiknik. ² Atausriukattaaguta quyaliniaglavut iñuuniaqativut nakuuhiksranatnun, sayyillağniağlugich ukpiqsriğhat. ³ Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami quyalinianginiñiqsuq inmiñun. Itna Ağaayyutim uqahum nipliutiginiğaa, “Iñuich pisaanapmatin, Ağaayyuun, atniagağigaatja.” ⁴ Qanusripayaq aglausimaruaq qanijqsuami aglausimaruc ilisautisrukhta nigigugaqpluta anuqsruhikunlu pitchuksaagutiginlu agğigaqtuag uqahaniñ Ağaayyutim. ⁵ Anuqsruğlu pitchuksaagunlu agğigaqtuk Ağaayyutmiñ. Ağaayuruğa Ağaayyutmun iñuuniaqatigitquplusri qinuiññaakun maliğapsitni Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnağupsi iluqasri piqatigiiksitisirusri, aasriiñ atautchisun kamak-srugisigiksi Ağaayyun aapagikkana atannapta Jesus Christ.

Iluqagmin Iñuich Quyyagisigaat Ağaayyun

⁷ Christ akuqtugaasri. Taatnatuntuuq akuqtuutiruksraurusri. Taavrumuuna qiniqtitkisigiksi kamanautaa Ağaayyutim. ⁸ Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ñuruat qiniqtitchağlugich ilumutuğhat Ağaayyutim akiqsruutaiñ Jew-ñuruat sivullianjitñun ⁹ sulı Jew-ñunğitchuat qaitchitquplugich nangautmik Ağaayyutmun ilunñuksriğhagun. Aglausimaruc Ağaayyutim uqahani,

“Quyagisigikpiñ akungatni Jew-ñungitchuat.

Atuğisiruñ quyyatinik atigikkaqnun.” *2 Samuel 22:50; Psalm 18:49*

¹⁰ Uqalıq nipliñiqsuqsuli,

“İlipsi Jew-ñungitchuani,

quviasruqatigağitchi Agaayyutim iñuiñik.” *Deuteronomy 32:43*

¹¹ Uqalıq niplitiqñiqsuq,

“İluqasri Jew-ñungitchuani quyyasriñ ataniq.

İluqasri iñuñni atuğitchi quyyatinik ilaanun.” *Psalm 117:1*

¹² İsaiah nipliñmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m agğigisiruq aňalatchityağuni Jew-ñungitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ñungitchuat piqagisirut niğıukkamik.” *İsaiah 11:10*

¹³ İñiqsruqtuñ Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niğıukkamik immiquplusri quvianapayaamik suli qinuiññamik tunğahapsigun ilaani, aasriiñ saññiagun İpqitchuam İrrutchim niğıugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, nalupqiginğitchiga imaqalıqsi nakuuruamik. İlisimagiga piqalıqsi kanıqsimmatipayaamik aasrii ilisautritlasriplursi avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaağigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqagıtquplugich. Aglaktuñ taluqs-rautaiqtuñ Agaayyutim iħaqqutaagun qaisağagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ñum savaktigitqugañ Jew-ñungitchuanun. İlaan ilisautritqugañ tusraayugaallataq tamatkunñ tuniñautigitquplugich akuqtuyunağlugich Agaayyutmun, ipqisillugich İpqitchuam İrrutchim. ¹⁷ Taatnaqlugu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriğiga pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisian Christ iñiqsiruaq uvapkun sivulliutlasripluñ Jew-ñungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqutitigun ¹⁹ suli quvinqaqtuatigun suli saññiagun İpqitchuam İrrutchim. Quliaqtuağigiga iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ İllyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuağisrukkiga tusraayugaallataq nunami iñuñnun tusraağitchuanun Christ-mik. Uvvatakkun nappaiñiağunğitchuñ savaamik atlam iñuum aullağniñanikkanañ. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqałhani,

“Tamatkua sivuani uqautraunğitchuat ilaanik qinığisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraağitchuat ilaanik kanıqsigisirut.” *İsaiah 52:15*

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuñanunaglaan nutqaqtitakkauruñ tik-iññaħamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti'ama makunani nunaaqqiñi suli iñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriiñ aquagun ikayulħiñaugipsitñ iglauni-ağuma. ²⁵ Pakma aullağniyaqtuñ Jerusalem-mun ikayugiağlugich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpiqsriuat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quvi-asruñniqsut qaitchiplutıñ maniññik ikayuqsaqlugich inuqsraqtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapkua piyumaagñiqsut takku akiqsruummıplugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuiñiqsut irrutchikun ikayuusriañatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutiñ ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmıktigun. ²⁸ Qaisaksrağig-

itka inuqsraqtuannun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkañich ilinjitñun. Taat-naqqaagluna aullagisiruna Spain-mun, aasrii iglihamni apqusraallakkisigipsi nayuq-tuallagiagusri. ²⁹ Ilisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiliga Christ-ñum kama-naqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaan, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuaq Irrusriq piqpakku-tipkakkanasri avatmun, inigipsi ikayuqupluna savaamni itqagiluna agaayuhapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaaluna ukpiqsriñgitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağa Jerusalem-mun quyaqnaqu-lugu Agaayyutim inuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluna ikayuusri-aqagiagluna nutaqtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpana. ³³ Agaayyutimtuq qaitchiragaqtuam qiniuinñamik nuyugumalisi iluasri. Taatnatuq.

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpiqsriuanun

16 Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun ihuagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigi-gaa agaayyvium Cenchreae-mi. ² Akuqtugumagiksi Agaayyutim inuiñ akuq-tuiruksrauhhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaana suli inugiaktuat inuich.

³ Tuyuqtuna nayaañjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Sugingiqługu inuuhqitik annautimagaatja. Taatnaqlugik quyallapi-agikka, suli iluqatin ukpiqsriuat agaayyuviniñ Jew-ñungitchuat quyagillapiagait-tuuq. ⁵ Tuyuqtuna nayaañjanik ukpiqtuanageruanun katiragaqtuannun tupqakni. Tuyuqtuna nayaañjanik ilannamnun Epänetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m maliguaqlugu Christ. ⁶ Tuyuqtuna nayaañjanik Mary-mun sakuuktu-amun akunipsitñi. ⁷ Tuyuqtuna nayaañjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaupmiruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kama-naqtuagigaik ukpiqsriu-añjuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuna nayaañjanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuna nayaañjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piqpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuna nayaañjanik Apelles-mun; uukuakau'ami [ukpiqsriñgimiñi] qiniqtitkaa ilumutun piqpaksriñi Christ-mik. Tuyuqtuna nayaañjanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-ñum. ¹¹ Tuyuqtuna nayaañjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-ñum pigikkañanun Atangum. ¹² Tuyuqtuna nayaañjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak ağnak savaktauruak Ataniğmun. Tuyuqtuna nayaañjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Ataniğmun. ¹³ Tuyuqtuna nayaañjanik Rufus-mun ukpiqsriuanullautuamun atanikun, suli aakananun; taamna aakaup-miuq uvanun. ¹⁴ Tuyuqtuna nayaañjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinjitñiittua-nun. ¹⁵ Tuyuqtuna nayaañjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim inuiñun taraniittua-nun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiñikun. Iluqagmin ukpiqtuanageruani Christ-ñum tuyuğasri nayaañjanik.

Ilammiuğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi inuñnik akilligiiksitchiragaqtuani suli ihuilli-uqtitchiruanik atlanik ukpiqsriñhatigun. Akilliñiqsimagaat ilumutun ilisauttun ilisauttusriaqi. Piisimaagitchi ilinjitñiñ. ¹⁸ Taatnatchich inuich savautriñgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriñhiñagtut inmiknik pisuñgimiktigun. Uqal-

lautaġutitigun uqayusraaġutitigunlu kinnitchiñiaġaich iñuich naluruat ilumutuuru-
amik. ¹⁹ Iluqaġmin ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqłunja quvias-
rullapiaqtunja ilipsigun. Ilisimallautaqugipsi nakuuruuq sulı piisimaaqugipsi pigi-
itchuamiñ. ²⁰ Taatnaġupsi Agaayyutim tikiutriruam qinuiññamik qilamik akiililłapi-
aġisigaa tuunġaq. Iħuaqqutaan atannapta Jesus-ŋum nayuġlisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanjanik, ukuptuuq ilatka Lucius, Ja-
son, sulı Sosipater. ²² Uvaŋa Tertius, aglaktunja uumiŋa tuyuutaanik Paul-
ŋum. Tuyuqtunja nayaanjanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ŋumlu
tukkuġikkakma iluqaġminlu ukpiqtuanjuruat tuyuġaasri nayaanjanik. Taatnatun-
tuuq Erastus sulı aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanjanik. Erastus ilirakuviu-
ruq uvani nunaaqqimi. ²⁴ [Iħuaqqutaa atannapta Jesus Christ nayuġlisi iluqasri.
Taatanatuq.]

Agaayuliġlu Nangaunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaasri ukpiqs-
riłipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuaġikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq
Christ-kun kanjicsiñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuqnaqsiruuq sulı nalu-
naiqługu ilitchuġipkakkauruq iluqaitñun iñunjun ukpiliqupluġich aglaanjisigun
sivuniksriqirit tuvraqługu tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisianun isru-
maturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qanavak taimunja Jesus Christ-kun.
Taatanatuq.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aġmiunun

1 Uvaŋa Paul, aġlaqatiqaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim pik-sraqtaagigaanċa uqquiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa uku-niŋa tuyuutinik ilipsitniun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanjuranun Agaayyutmun. Iñugiliutigaasri Agaayyutim ipqiqaqspaqhusri Christ Jesus-kun, iġaġiplugich iñu-payaat nanipayaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutillaŋniaglisi suli tutqiksiliusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii iħuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataulħaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supayaakun, uqautriħpayaapsigun suli iħitchuġiħapsigun. ⁶ Uqaħiq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitni, atakkii iñuutichisi atlaŋnuħuħitni, ⁷ piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqiħipsitni sagviħiksrajanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunaginiaġaasri ukpiqsriħapsigun isruanunaglaan, patchisaillusri-asriiñ agġiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaġuni iñupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsimaruq tuħuqtigikkaqsi piqatautquplusi iġniġmiñun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atiŋirrutigich Ukpisriruut

¹⁰ Aniqatiumaan, inġipsi saŋniqaħhagun atanipta Jesus Christ aŋiġusrimaaqu-plusri avgummataiġusriħu suli atausiŋnuqatigiiquplusri isrummatipsitni suraġaħap-sitniħu. ¹¹ Aniqatiumaan, iħaŋisa iñuich Chloe-ŋum iħaiñ nalupqinaiqħugu uqauti-gaatja qapiqsigiutragniplusi [tillisaipsigun uvamniñ]. ¹² Nipliutigikkaŋat uvam-nun itnauvva, iħasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollon-kuaqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayu-miñaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiñ kikiaktuutrauyumiñaitchuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptakkaunġitchusri maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptakka Crispus-lu Gaius-lu, aasriiñ quyaġiga Agaayyun paptakkaŋiġiħiġa atlamik nallipsitniħ. ¹⁵ Kiñau-niñaaasii nipliġumiñaitchuq paptakkauniluni attapkun maliguaqsiutisuguni uvam-nun. ¹⁶ Aa, paptakkaġigaluaqmiuŋa tupiqatiniħnik Stephanas-ŋum, aġlaan atlakun naluruŋa kimik paptakkaŋitniħimnik. ¹⁷ Atakkii Christ tiliñġitchaŋa paptakkaqsiyaqu-luŋa aġlaan quliaqtuaġitquplugu tusraayugaagiksuaq. Quliaqtuaġigupku tusraayu-gaagiksuaq puqiutaagun iñuum, ilipsi aġlakmatun, tarra Christ-ŋum tuquħa san-niġutami iħumun saŋniqaġumiñaitchuq.

Agaayyutim Qiñiġnaqtitkaa Saŋniħi Puqiutniħu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqahiq tuquħhagun Christ-ŋum pisigiplugich iñuich killuqsautinich su-utnaunġitchuq tamatkunuŋa tammaummiranun, aġlaan taamna quliaqtuaqahiq saŋniġigaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aglausimarluq Agaayyutim makpiġaaniħi itna, “Puqiutaat isrumaturuat piyaqquġisigiga, suli piiqsillugich kaŋiqsimatħat iħisimaniraaguuurua.” *Isaiah 29:14*

²⁰ Taamna taatniinniippan suniaǵniqpat isrumaturuat iñuich? Suniaǵniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaǵniqpat tamatkua qapiqsailiralguruat? Agaayyutim nalupqinaiguugaa puqiutaat nunam iñuiñ puqiillapiaħhat. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuiñun ilitchuǵiyumiñaisilaaǵmiñik inmiñ puqiuṯmiktigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniǵniǵaa anniqsuǵiaqħuǵich iñuich ukpiǵikpatruñ tusraayugaaǵiksuaq. Taamna tusraayugaaǵiksuaq suuknaunǵitchuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ñuruat inǵuuruṯ nalupqinaǵuṯitquplutiñ quvinqaqtu-anik, Jew-ñuñitchuatli kiggutiqatlasrukħutiñ puqiuṯmiktigun. ²³ Aglaan uvagut, quliaqtuaǵigikput Christ kikiaktuutrauplugu. Taatnasriq quliaqtuaqaliq Jew-ñuruanun piñailutaǵiniǵaat aglaali Jew-ñunǵitchuanun kinnauniǵautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa sanñiñi puqiuṯniḷu tamatkununa Agaayyutim tuqħukkañiñun, Jew-ñugaluññaǵmiñ suli Jew-ñunǵitchaluññaǵmiñ, ²⁵ atakkii kinnauniǵutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuñniñ, suli sayaiħha Agaayyutim sanñiqatluktug iñuñniñ. ²⁶ Aniqatiumaan, isrummatigisiuñ qanus-riutilaaqsi tuqħukkaukapsi ukpiqsiruatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitñi isrumaturuanunǵitchut aṯalatchisiqanǵitħutiñlu umialguruñunǵitħutiñlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaǵiniǵai puqiuṯchuanñi nunam qanuǵviiqupluǵich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuanñik nunam kanñutħaktitħaḷuǵich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaǵiniǵai iñuich kamananǵitchuat marrumani nunami naǵǵuǵikkauruatlu suunǵillaguṯtitchaḷuǵich kamañniraaguuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñaunniñ iñuk uqavigaaǵumiñaiñniqsuq Agaayyutim sivuǵaani. ³⁰ Agaayyutim atausriññuqasiutipkaǵasri Christ Jesus-mun, puqiuṯiǵuqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqiuṯni Christ tuqupman piqutigiṯluta anniqsuǵiaqhuta. Tumigiṯlugu taamna Christ Agaayyutim nalaunṇasripkaǵaatigut suli iñugiliutipkaǵaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasuǵaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiǵaanani, itna, “Iñuum uqavigaaǵukkumi kamaksruǵliuñ atanǵum iñiqtaña.”

Tusraayugaaǵiksuaq Christ-kun Sanniǵutami

2 Aniqatiumaan, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuaǵigiga Agaayyutim tusraayugaaǵiksuaña nalupqinaiqħuǵu atusunaqnaña uqaḷiñnik kanjqsitħaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutiħamni ilipsitñi quliaqtuaqagukħuña Jesus Christ-ħiñamik tuqquṯauħaniglu sanniqutami. ³ Ilipsitñi itnama sayaitħuña, iqsiṯlunalu suli uuliksiṯlun. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqsaanǵitchipsi iñuich puqiuṯaatigun, aglaan uvapkuqħuǵu Ipqitħuam Irrutħim uqautiǵaasri nalupqinaiqħuǵu sanñiñi. ⁵ Quliaqtuaqtuña taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanñiaḷun puqiuṯtingisanaṯigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Ilisautrisuugaluǵmiuḷut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitħuanun ukpiqs-riñiǵmikni. Aglaan tamanna isrumattun inǵitħuq ukpiñaitħuaniñ naaǵaqaa sivul-liuṯtaiñiñ nunam suksraunǵiñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanjqsitħaisanaṯ. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniimma nunamik iñiqsigaluqaani, piqatautlas-riñiaǵniṯluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniñ marruma nunam aṯalataisa kanjqsimanǵitħaat, takku kanjqsimanigumitruñ kikiaktuutinayaitħaat ataniq Je-

sus Christ kamanautiqatuaq atriplugu Agaayyun piquamatun. ⁹ Aglausimarug Agaayyutim Makpigaañani taapkunuuna kanjqsitlaitchuatigun, itna, “Sut inuum tautuksimaisañi unniiñ tusraamaisañilu unniiñ isrummatigitlaisañilu, taapkua Agaayyutim itqanaiağai tamatkunuja piquagirimiiñun.” *Isaiah 64:4*

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigñigai uvaptiknun Ipqitchuakun Irrutchigmigun. Ipqitchuam Irrutchim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataquaat Agaayyutim pigikkani. ¹¹ Atakkii kia-unniin ilisimangitchaa isrummataa atlam inuum. Kisimi inuum irrusian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniin ilisimangitchaa pigikkani Agaayyutim kisimi Irrusian Agaayyutim. ¹² Ukpqrsiruağuaqapta akuqtu-inğitchugut irrusianik nunam inuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria agğigñiqsuq uvaptiknun ilitchugitqupluta iluqaitnik Agaayyutim akiilaanik aatchuutaiñik uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuanjanik uqangitchugut inuich puqiutaatigun aglaan ilisausriaptigun Irrutchimiñ, aasriin Ipqitchuam Irrutchim satqummigñigai ilumutuuruat nalupqinaiqługich inuñnun piquaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Inuum piquangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunnaviqaqtuamlu isrummattutmiñun kanjqsitlaitchai sut Agaayyutim Irrusian satqummikkani. Tamatkua isrumatuitchuangurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttusripkağniğai. ¹⁵ Inuum puttusripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitlasrirağigai supayaat, aglaan atlat inuich atanniyumiñaitchut ilaani atakkii kanjqsitlaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniin sivuniksriqiri apiqsruaniktug, itna, “Kiami ilisimavañ isrummataa Agaayyutim, suli kia ilisautitlavañ?” *Isaiah 40:13*

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataani Christ-nun.

Agaayyutim Savaktaagruu

3 Aniqatiumaan, uqautrilguitchuja ilipsitiñun uqautripmatun inuñmun irrutchikuağiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi inuuniağaqtusri puqiutipsigun inuktun kanjgruaqtaqtuun suli aniqammiuratun ukpiqsriğmiñi. ² Ilisauttutiga miluñhiñatun ittuq niqipiatun ingitluni takku isilğaguqsimaitlusrisuli kanjqsitlaitlusriñ. Pakmaunniin piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriuanuğaluanğapsi kanjgruaqtaqtaqtusrisuli inuuniaqhusriñ inuktun ilisimangitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqağupsi avatmun uqavaağutlusriñ kanjgruaqtaqtaqtusri suli aullasriqaqtusri inugruinñatun. ⁴ Tarra ilari nipliqsuq, “Paul-kuaqtunja,” suli ilağatsuli “Apollos-kuaqtunjali.” Taatnağupsi kanjgruaqtaqtağniqsusisuli. ⁵ Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvañalu savaktaulhiñiaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtug uvaptiknun savaaksraptiknik inullaanupluta. ⁶ Quliaqtuaqama inuktun nautchirriiruutun ittuja, Apollos-suli inuktun imaqtigiruutun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkağagigaa ukpiqsriğiqsi. ⁷ Inuk nautchirriiruaq inuglu imaqtigiruaq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairiaqtug. ⁸ Uvva inuk nautchirriiruaq suli inuk imaqtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriin inmikkullaa akuqtuigisiruk akiññaaktaaksrağmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piquatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsili Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri.

¹⁰ Isrumaturuaton tuppiuqtitun, malikhugu ihuaqputaa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsrihpsitñun. Atlat nappairut qaananun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñullaa qaunagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹ Taamna nappaiviliutauruag ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitluktuumik nappaivijnmik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitlaruq taavrumuñ nappaivijnmun atuğlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuğlugich akiisuurat sut maquyaruat. ¹³ Inupayaam savaña satqummigñiaqtuq nalupqinaigługu uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaña suktuakkaugisiruq iknikun ilitchuğipkağlugu qanutchiutilaña. ¹⁴ Tarra ikniğum ikingitpagu iñuum nappakña nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq akilusiaksrağmiñik. ¹⁵ Ikniğum ikiniaqpagu iñuum nappakña nappaiviliutauruamun taavruma savaña suksraungisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniğmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttuqsrimarusri Agaayyutim iñuutilağanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaqquğumiñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraungigñiağmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanjuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagiasri. ¹⁸ Kiñaunniñ sagluqinani iñmiñik. Kiñapayaaq akunnapsitñi isrumatuniraaguuyumi marrumani nunami ilitchuğiqqaagliñ naluluqtilaani puqiutinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqiutaat ukpiñaitchuat suñjillaaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq, “Anjurağigai isrumatuniraagtuat iñuich pitqiksugautaatigun.” ²⁰ Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguuruat isrummatijnich suksraungisilañat.” ²¹ Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul sul nuna, iñuuhıglu sul tuquliq, pakmalu ittuat sul tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-ñum pigigaasri, Christ-aasriñ Agaayyutim pigigaa.

Christ-ñum Uqqiraqtai

4 Taatnamik iñuich isrummatigiraksrağigaatigut savaktauniłuta Christ-mun sul Agaayyutmun quliaqtuaquniłuta nalunaqhutin ilumutuuruaniñik. ² Aasriñ niguginaqtuq iñuum savaktauruam tuniqsimaruksrautilaña savaamiñi. ³ Qanutchiupluña savaktauvik? Sugingipiagiga sivunniğagupsitña unniñ atlat iñuich pikpatña. Sivunniğangitchuñauñniñ uvamnı. ⁴ Ilisimagiga killuliqingihıga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailağanuniluja. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnı, ilaa Atanğuruag Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri iñuk patchisaunilugu sivuani atangum agğiviksrañan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsimaruani taaqtuam sul salapqigługich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutijnich. Taraniasriñ Agaayyutim iñullaa nangagisigaa.

⁶ Aniqatiumaaj, pisigiplusri uvamnıglu Apollos-mıglu atrikusautiqaqtuñ. Ilitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksraunginñiplusri iñunmik nakuqsitługlugu atlamiñ iñunmiñ akunnapsitñi, tuvragługich ilisauttutigikkña aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanini. ⁷ Naaga nakuutlukkasugivich atlaniñ? Supayaaq pigikkan aatchuusriagigini Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginıgupku

suvaata uqavigaaqpich piññaktaagipmatun iliplugu? ⁸ Isummatiqagñiqsusri piqaaniñnipluſri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isummatiqagñiqsusri aſalati-tun ilipluſri kamanatluñnipluſri uvaptikniñ ilisautrihiptikniñlu. Ki aſalatchisitchi. Taatnaaniñniğupsi uvaguttuuq aſalatchiqatautlaſrihiñaupmiugut ilipsitni. ⁹ Ilaatni isumaraqtuſa Agaayyutmun inillañnipluta uqqiraqtauruaguut nikanaqtuatuſun ilipluta. Irrutikkaurugut savvaqłuktituſun tuqqutauyasriuruatun iñupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutiſluta iſrağuliñnun iñuñnunlu atuſim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ piſigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutuſun ilisimmatiqagñiaqpat Christ-kun! Uvaguſt sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagñiapayukmirağigaasri, aglaan uvaguſt nağğugikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan niğisuksiurugut imiğusiu-plutalu, atuğaaluktuqmiugut, aſallaqłuktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² iñuuniurağniaqmiugut ſakuukhuta argaptiknik. Uqamaqłutuſtraukapta piłiusriaqauragivut; nagliksaaqtitaſukapta iğlutuğagivut; ¹³ ſarjutmatigut iłuaqquſtirağivut. Pakmanunaglaan iñuich iłigaatigut ſuaqłuağviatuſun nunam, ſuli iñupayaam iğitchivigirağigaatigut puyaagrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kanğusraaqsanğitchipsi aglakama tamatkuniſa, aglaan iſilğiqsuğukkiſpi piqpakſripmaptun qitunğamnik. ¹⁵ Iliſautriagñiğupsiunniñ Christ-kun kiſilğunaitchuanik piqalhiñaqtuſri ataſutchimik iñuñmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jeſus-kun aapağiliutigipſitſa ukpiqsriaqſikapſi quliaqtu-aqqaqama tuſraayugaagikſuamik Christ Jeſus-mik ilipsitñun. ¹⁶ Taatnamik pitchuſaağipſi tuvraqupluſa. ¹⁷ Ikayuğukhuſri Timothy tuyuğigiga ilipsitñun, iğniğipmatun piqpagikkaga ſuli tuniqſimaruaq Agaayyutikun. Itqaqtinniagaasri qanuq iñuuniałamnik Christ Jeſus-kun ſuli ilisautiğikkamnik ukpiqtuanğuruanuſun agaayyuvuñni naniliqaa. ¹⁸ Ilaſri arguağauraaqtut tikiñnianginiñnaſrugipluſa ilipsitñun. ¹⁹ Aglaan akuniisruſa qanaſa tikiñniagipſi, Agaayyutim piſuhiğikpagu. Iłitchuğiniagitka arguağaruat iñuich qanuq uqağuuſtilaanaſatnik ſaſniqqaqmagaanaſat-niğlu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim iñuk aſalatnamiuñ uqaſutchihiñakuunğitchuq aglaan ilaan ſaſniagun. ²¹ Suſukpiſimi? Uſlautitquviſikſa tatapſağiağusri, naagaqaa piqpakſriłikun piſaanağiłikunlu?

Atlatułhat Ukpiqsriuruat

5 Uqaſutigipmigaat ſayunałiq akunnapſitni iñuk atuqaqaqſimaniplugu aapami nu-lianaſanik. Jew-ñunğitchuatunniñ ilitquſriğiginiğitchaſat taatnaſriq atlatułiq. ² Su-vaata arguağaviſi? Aliaſruutiqaqtuſkraugaluqaſtuſri ilipsitni. Anitchiuñ taamna iñuk atlatuqtuaq akunnapſitniñ. ³ Uvaſa nayuutiñğitchaluanağma ilipsitni timip-kun, nayuutiruſa irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiğiri. Atan-niğiga nayuutipiaqmatun ilipluſa ilipsitni. ⁴ Katigupſi atqagun atannaſta Je-ſus Christ-ñum nayuutiniaqtuſa ilipsitni irrutchipkun. ⁵ Saſniagun atannaſta Jeſus Christ-ñum qaiſakſrağigikſi taamna aſun tuunagğmun piyaqquiniiaqtu-amun taavruma timaanik. Aaſriłi killiğirim irruſria anniqsuğisiruq uvlumi ataniqput atanniiniappaſun iñupayaani. ⁶ Uqavigaatiqſi nakuunğitchuq. Iłitchuğis-ruknağikſi mikiruuram puvlakſautim puvlaktitchitłalha iluqaan qaqqaſkra. Taat-natuntuuq killuqſautit akunnapſitni iñuğiaſitmuğuurut. ⁷ Piiqsitchiuñ utuqqaq puvlakſautipayaq, iłiſuſi nutaatuſun akutqammaiaq puvlakſautailaatuſun. Iłumu-naaſriñ nutaanğuaniktuſri killuqſautaiquſri, atakkii Christ-ñum—ipnaiyaatuſun tuniłlaqtukkauruatuſun—tuqquſtigaatigut piiqſağługich killuqſautivuſt. ⁸ Iñuudiptikni

nutaami niġinaiglakput liilaa qaqqiaq utuqqauruamik puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksau atriqaqtuq pigiilġimik pigiilqihġimiglu. Aglaan niġillakput qaqqiaq puvlaksautaitchuaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq nakuuġimik ilumutu-uhġimiglu. ⁹ Aglausimarunja tuyuutimni ilipsitn̄un piqasriqsuutitqunġitlusri atlatuqtini iñuñni. ¹⁰ Avuusrunġiñn̄igupsi atlatuqtini marrumani nunami naaga siqñat-urauni naaga tigligaguurauni naagalu putqataqtauni agaayyutiññuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakña nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtunja iñuñnik akunnapsitn̄i uqautriruanik aniqatauniplutin ukpiqsriñkun. Piqasriqsuutiyumiñaitchusri taatnatchimi iñuñmi killululikpan sayuñalikun naagaqaa siqñaturaukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaunġitchuanun naagaqaa uqamaqñuutrisuukpan naagaqaa taanñaqtaukpan naagaqaa tigliktuqtaukpan. Sumiunniñ niġiqatigirak-sraġinġitchiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaġlugich atanniqsuġniaqipik tamatkua ukpiqtuanunġitchuat? Agaayyutim kisimi atanniġisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtaksraġigisi tamatkua ukpiqsriuaġuqtuat. Agaayyutim Makpigaanani aglaksimapmatun, “Anitchiunġ killuliqiri iñuk akunnapsitn̄iñ.”

Uqaqsittaaġvinġmuutinagich Ukpiqtuaqatisri

6 Nalliqsi-samma akitñaummatiaġnigumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniq-suqtinuktuksraunġitchuq iñuñnun ukpiqtuanunġitchuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq akunġatni ukpiqtuanjuruat ikayuqtitquluni. ² Iñituchigiraksraġigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniñiaqtilaanġich nunam iñui. Aasriñ atanniñiaġnigupsi iñuñnik marrumani nunami, iħuaqsruilguruksraurusri atinġirrutipsitn̄ik akunnapsitn̄i pakmani. ³ Nalunipqisisuli atanniqsuiñiaqtilaaptiknik israġulinġnik taimanigu? Nalupqinaitchuamik iħuaqsruitlanasugigipsi uqavaaġutipsitn̄ik iñuuniaħipsitn̄i. ⁴ Taatnamik, uqavaaġutiġaġnigupsi iħuaqs-rugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraunġitchusri iñuñmik piqatiganġitchuamik ukpiqtuanjuruamik. ⁵ Kanjusraaġniaqsagaħuagipsi. Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitn̄i isrumaturuamik iħuaqsruitħapluni uqavaaġutaitn̄ik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuanjuruat uqaqsittaaġvinġmuutriraqtut aniqatiumiknik uqavaaġutmiktigun aasriñ iħuaqsruqtinniaġaġigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanunġitchuat sivuġaatni.

⁷ Uqaqsittaaqapsi akitñaummatipsigun qiniqtittaqtusri akiilipkaanikhusri pigi-itchuamun. Iħlutuqsiunġ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqm̄isri saglutaġaħugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriñkun. ⁹ Nalupqinaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunñasiñġitchuat sivuġaani Agaayyutim anjaayuqautaanukkumiñaisilaanġat. Ukpiqsasasri, iñuich sayunjaruat naaga putqataqtuat agaayyutiññuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruut atugaġiplugich iyaalugruich anutitlu timiqaqtuat in̄miktitudun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturuat naaga taanñaqtit naaga uqamaqñuutrisuuruat naaga ivayaqtuirit—taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim anjaayuqautaanun. ¹¹ Qaanjqsuami ilasri taatnasriugaluaqm̄iruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitn̄iñ ipqiqsitlusriħu Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtuġasri nalaunñasripkakkauplusri sivuġaani, atakkii Jesus tuqunjaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriñ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nangausriaqağumiñaqsilugu

¹² İnuich itnağagtut, “Surağagnaqtuq qanupayaaq surağaguktuni.” [Taamna ilu-mutuugaluaqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruuñgitchuq uvamni. Uvva-suli supayaamun aňalatitkumiñaitmuña. ¹³ İtnağaqmiut, “Niqiksrq ittuq pisigi-plugu aqiağuuq, aasriiñ aqiağuuq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyu-tim suksraunğıqsinniağik iluqaaknik. Timivut iñiqtaunğıtchut pisigiplugu at-latuhıq. Aglaan timiqagtugut savaktiksrauplugich Atanığmun, aasriiñ ilaa atanıgi-gaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anıpkagnağaa atanıq Jesus tuquhıgmiñ, taatnatuntuuq anıpkagnaqmıgaatıgıt sanjımıgıun. ¹⁵ Nalupqınaitchuamik ilıitchuqsrisuknaqtusri timıgıkkasrı Christ-mun pıgıtılaanıtñık; timisrı ilagıpmatun itkai. Tiguniaqpıgu ilaņa Christ-ñum aasriiñ ilaliutıpkaglıgu akiisumun? Anjapıağataq! ¹⁶ İlisımas-ruknağıksı anjın ilaliutırıuq injmiñik akiisumun atausrıñquqasrıutıtılaaņa timıkun, atakkıi Agaayyutim Makpıgaanani aglausımaruq, itna, “Malğuuruak atausrıñquqasrıutıtınıaqtuq timıkun.” ¹⁷ Aglaalı inuk ilaliutırıuq atanığmun atausrıñquqasrıutıtınıaqtuq ilaani irrutCHKıun. ¹⁸ Supayaamiunniñ killuqsagıasrı atlatuhıkun! Anjın atnııyumiñaitchuq timımiñik killıqıkami atlapayaatıgıun killuqsautıtıgıun, aglaan inuk atlatıqıkami killuqsagaqtuq akıtñaqługu timıni. ¹⁹ Puuyusruņaqsrı timıgıkkası agaayyuvıkpagıtılaanıtñık Agaayyutim İrrusrıanun akuqtuagıkkasrı Agaayyutmiñ. İlipsıtñık pıgıñgıtCHusrı. [Taatnaqlugu pıłhiñauñgıtCHıksı supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akıliğñıgaa inuuhıgmiñik tasuqamisıgıt. Taatnamık atuğługu timıgıkkasrı savautısrıuñ Agaayyun. İnuılli marrumani nunami nangagumagaat.

İlaqatnılikun

7 Pakma isrummatıgilavut apıqsruutıgıkkası tuyuutıpsıtñı uvañnun, itna, nakuu-ruq anjın nuliangıtCHumi. ² Aglaan inuk ikıtCHakpaluktuq atlatuhığmun. Taat-naqhuni anıtıllaa pıqaqtuksrauruq injmi nuliagmiñik, sulı ağıallaa injmi uım-iñik. ³ Anıtım quyalımaagaksragıgaa nulianı. Taatnatuntuuq ağınam irrutırak-sragıgaa uıñi. ⁴ Nuliñjuruam pıgıñıraksragıngıtCHaa timıni; uıñantuuq pıgıpmıgaa. Taatnatuntuuq uıñjuruam pıgıñıyumiñaitCHaa timıni, aglaan nuliñjan pıgıpmıgaa. ⁵ Pisunğırrutınatık avatmun aglaan sıvunniullagutık pıvıqaqtıtCHagługu agaayu-maalıksrapsıtñun. Agaayuhum aquagun pisukkutılıtCHumaıutık, tuungaumkii ikıgıtCHaksagıñağaatık pisıgilugu aňalalğıuıñıqtık ilıptıknık. ⁶ Taamna tillısıg-ingıtCHıga. Tarra, inuk tuvaaqatınıgukpan pıłhiñauruq. ⁷ Uvvatuq inupayaaq illı tu-vaaqataıllıni uvaktun. Aglaan inınullaa aatCHuusrıaqaqtuq Agaayyutmiñ, ilañıCH tu-vaaqatınıkkumiñaqhutıñ, atlatısulı tuvaaqataıllıutıñ.

⁸ Taatnamık uqautıgıtka ilaqataıtCHuat sulı uılgağınaat, nakuutluktuq ilañıCH tuvaaqataısaagumıñ uvaptun. ⁹ Aglaan aňalalğıutCHumıñ injmi knık ilaqatnıktuk-sraıut. Atakkıi ihuatluktuq tuvaaqatnıktuni nagrıagıpkalıgmiñ timım pisug-ruañanıñ. ¹⁰ Tuvaaqatıgıiñun tillısıqaqtuņa atanığmiñ (taamna tillıñ ingıtCHuq uvañniñ), itna, nuliñjuruuq avıtCHumiñaitCHuq uımiñiñ. ¹¹ Aglaan avıñnıgumi, tu-vaaqataılaaglı naagaqaa ilamıutıqıgli uımiñun. Taatnatuntuuq uıñjuruam avıtak-sragıngıtCHaa nulianı. ¹² Uvañalı atlanun uqallaksaaqsıruņa, aasriiñ atanığmitıjaq-taunğıtCHuq, ukpıqsrıruapayaaam nuliagağıgumi ukpıqtuñunğıtCHuamik avı-taksragıngıtCHaa ağınaqtıñ, inuuniaqatıgıyumııuğługu pıñıqpanı. ¹³ Taatnatun-tuuq, ağınam uıqağumi ukpıqtuñunğıtCHuamik avıtaksragıngıtCHaa uıñi, inu-

niaqatigiyummiuġlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñġitchuaq aġun akuqtuġnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu aġnaqtin, sulipsuuq ukpiqsriñġitchuaq aġnaq akuqtuġnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu aġutrin. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgaanġisitun ukpiqsriñġitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtuġnaqtittaqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruaq aakarinj naaga aaparinj. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñġitchuaq tuvaqaatauruaq avitchuaqsikpan, taatna pili. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq aġun naaga aġnaq pituummiñġitchuq tuvaqaatmiñun. Tuvaqaatigiik avitkumik tutqiuatiqaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qinuiññakun. ¹⁶ Nulianjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun uin ukpiqsriruanġuġniaqmanjaan tumigilutin? Naagaqaa, uinjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiun anniqsuitlapmanjaapich nuliapnik?

Iñuuniaġitchi Tuvraġlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksauruq tuvraġlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami inniġumi ukpiqsriruaġuqami. Taamna pitqur-rutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanjuranun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitjutchiqsimagumi tuvraġlugu Jew-ġupluni atuiragilhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitjutchinġagmi. Uvvaasiin iñuk nalunaitjutaitkumi ukpiqsri-aqsikami Christ-mik, nalunaitjutchiqsinianġilli. ¹⁹ Nalunaitjutaliglu nalunaitjutailaaglu suliquataunġitchuk Agaayyutmi. Suliquataultuqtuq kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ittusksauruq qanutchipayaami inniġumi Agaayyutim tuqquqmani. ²¹ Ukpiqtuaġuġuvich savaktaaġruuħiqni suliquutiginaġu savaktaaġruuħiñ. Aglaan piviqagñiġuvich savaktaaġruunġiġutin, ki pituiġiñ. ²² Christ-ġum Atanġuruam killuqsautaiġñiġaa iñupayaaq ukpiqsriruaġuqman, savaktaaġruuruaq naaga savaktaaġruunġitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaġrugiliutigaa Christ-ġum ukpiqsriruaġuqman, atakkii Christ-ġum savaktaaġruuruaq savaktaaġruunġitchuaġlu tasuġniġik. ²³ Christ-ġum tauqsigñiġaasri akiliutiplusri tuqkama pisigiplusri. Tarraasriin ilaa kamagiraksraġigiksi; iñunjun savaktaaġruuliutiraġaqnasri. ²⁴ Aniqatiumaaj, iñupayaaq illi qanusripayaami inniġumi ukpiqsriruaġuqami. Taatna savautiliunġ Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatiġun suli Uilgaġnaatiġun

²⁵ Pakma, tillisaitchuġa pigipluġich tamatkua ilaqatniksimaitchuati, aglaan qaisaqaġitka isrummatiksraġatnik. Ukpiġiraksraurua atakkii atanġum qaisaqaġaaja ilunġuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniuliqput isrumaruġa nalaunjanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna ilġimisun. ²⁷ Ilaqatiqaġuvich aviniaqsaanak. Tuvaqaataitchuviġ tuvaqaataisaagiñ. ²⁸ Aglaan tuvaqaatinikkuvich killuqsanġitchutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuati ilaqatnikkumi killuqsanġitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiqaqtuati isrumaaluutiqaġniaqtut uumani iñuuniaġiġmi, aasrii taavrumakġa isrumaaluutiksramiñ piisitchukkipsi. ²⁹ Aniqatiumaaj, una itnauttutigigiga. Pivigikkaqput savautriħaptiknun Ataniġmik sivikiptuqtuq. Uvakġaniñaglaan taatnaqġu tamatkua ilaqatiqaqtuati savautilitruġ Ataniq tuvaqaataitchuati ililutin, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuati qulviunġitchuati ililutin, tamatkualu iglaqtuati quviasrunġitchuati ililutin, tamatkualu tauqsiquqtuati sunik piginġitchuati ililugich, ³¹ tamatkualu piquqtuati sunik nunami piquanġitchuati ililutin. Takku manna nuna suuraqtuummaġmi piigisiruq.

³² Isrumaaluutiqaqungitchipsi. Tuvaaqataitchuaq anjun isrumaħhiñaġuuruq qanuġlugu savautriħiksraġmiñik Atanġuruamik, ataramik quyalisukħlugu. ³³ Aglaali ilaqatiqaqtuaq anjun isrumaaluutiqaġuuruq suuranjñik nunam quyalisukħlugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliaġmiñik Atanġuruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitchuaq aġnaq naaga niviasiaq isrumaħhiñaġuuruq qanuġlugu savautriħiksraġmiñik Atanġuruamik iluqaanik timimiñik irrutchiġmiñiglu. Aglaali uiaqtuaq aġnaq isrumaaluutiqaġuuruq suuranjñik nunam quyalisukħlugu uini. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniña ikayuqsahusri. Atanniqsugñiangitchiga inuuniaħiqsi. Inuuniaqugipsi nalaunġaruakun savautil-lautagħlugu Atanġuruuq pisuqtılaapsisun aviktuumanġiġusri iluqnauqsimalusi Ataniġmun.

³⁶ Anjutim isrummatigisugnaġaġigaa killuliqinasugaluni ilaqatnikaagningitñamiun nuliaksrautni nutauħhani. Ikħigituiñaġumiun katchuutilik pisukkaġmisun. Ilqatigi-iksijiq killuqsautauñgitchuq. ³⁷ Aglaan anjutim sivunniugugnaġaġigaa isrummat-miñi ilaqatniktuksraunġiħi savautrisukħuni Agaayyutmik iluqnauġuni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitłuni, taamna anjun pillautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq aġnaksrautmiñun nalauttuq, suli anjun ilaqatningitchuaq pillautatluktuq. ³⁹ Nuliaġuruuq qiliqsimaruaq uimiñun inuuniqtutillaanani uimi. Uinuruaq tuqukpan nuliaġuruuq ilaqatnitqihñauruq kisupayaamik pigisukkaġmiñik, aglaan uiniñtiutina ukpiqsiruaġuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna aġnaq quviasruñiatluktuq kisimġiuqtuaġumi. Uqautigisukkipi taavrumiña atakkii piqaqmiuña Agaayyutim Irrusrianik.

Niqi Tunillautauruaq Aanguanun

8 Pakmaasriiñ aglañniaqtuña niqikun tunillautauruakun aanguanun. Itnaġurur, “Ilišimarugut supayaamik.” Inuk ilisimanasrugiruaq supayaanik kamanaġuħhiñaqtuq. Aglaan inuum piqpaksriruam atlanik inuñnik sayyillaagagigai ukpiqsriħhatigun. ² Kiñapayaaq ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimangitchaasuli ilisimaraksraġaluani. ³ Aglaan inuk piqpaksriruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuġaa.

⁴ Uvvaasriiñ, nalaunġava niġiñiaġupta niqimik tunillautauruamik aanguanun? Ilišimagikput aanguan suunġipiaħha, atakkii atautchiiñamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuuvva itkaluaqpata agaayyutiñġuanik qilañmi nunamiłu—ilumun inuġiallapiaqtut sut inuich taiyukkanġich “atanġuruat,” aasriiñ kamakkutiqaġaich—⁶ aglaali ilisimarugut atautchisualuñmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iniqtaġikkanañnik, suli ilaa pisiplugu inuuruġut. Ilišimapmiuġut atautchisualuñmik Ataniġmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iniqsitquġaa supayauramik suli ilaagun inuuruġut.

⁷ Aglaali ilañisa ukpiqtuañuruat kañiqsitłaitchaat taamna. Inuuliqtutillaamiktun isrumasuurut agaayyutiñġuat pipiañunasrugalugich. Uvvaasriiñ niġikamiñ niqimik tunillautauruamik aanguanun tutqiiññiaġasiraqtut qauġrimmaagutillaautagmikni atakkii ilisimagaat nalaunġanġiñniplugu niġiħiksraqtin taavrumiña niqimik. ⁸ Aglaan niġiħhum nakuqsillaagtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaunġitchuq niġigaluagupta niqimik niġingitchuptalu. ⁹ Pakmaasriiñ ilisimagiksi niġitłahiqsi qanusripayaamik niġisukkapsitñik, aglaan qaunatqiaġiksuksraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsiruaqatipsitñik sayaiłluqtuanik ukpiqsriħġimiktigun.

¹⁰ Atakkii sayaiḷluqtuam ukpiqtuanjuruam qiniqpatin niḡiḷutin aanguaqtuḡvium agaayyuviani ilisimaruatin aanguat pipianuḡsisilaanjanik, niḡiaqsiviaqmiiuqtuut tutqiisaagaluannagmi qauḡrimmaagiutillautagmiḡi. ¹¹ Tarra taamna sayaiḷluqtuag aniqatin piyaqqukkaugisiruq killuliqiliḡmigun atakkii ilisimaniavaaḡḡakhutin. Aglaan Christ-nuḡm tuqquḡtipmigaaptuq taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitḡnaḡlugich aniqatiutin, taamna sayaiḷluqtuag ukpiqtuanjuruag, killuqsaqmiutin akitḡnaḡlugu Christ. Taatnaḡuvich ilitchuḡiyumiḡaitchut qauḡrimmaagiutillautagmikni nalaunḡjaruamik nalaunḡaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanjuruagatiga isrumakpan killuqsagḡniḷuni niḡigumi niqimik tuniḷḷautauruamik aanguanun, niḡitqikkumiḡaitchiga taamna niqi killuqsagtitaḡniqpaun aniqatiga.

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

9 Suvaata ilapsi uqautigivatruḡ uqqiraqtaupiangiḡḡniḡiḷuḡa Agaayyutmun? Nalu-naitchuamik ataniqsimaraitchuḡa iḡuḡnnun. Qiniḡsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsirruanḡuqtusri savautriḡipkun Ataniḡmik. ² Atlat uqaḡaluannaisa uqqiraqtaunḡḡniḡiḷuḡa Christ-mun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtuagigiga tusraayugaallautaq ilipsitiḡun, taatnaḡlugu ukpiḡigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyagaa uqqiraqtauhiga Ataniḡmun. ³ Taimmaasriḡi iḡuich nalupqisruutigipmatḡa una kiggutig: ⁴ niḡiḡiḡiḡaunḡḡniḡiḷuḡa imiḡluḡalu savautriḡamni ilipsitiḡik? ⁵ Nalaunḡapmiiuq uvaptiknun tuvaaqasiqpatigut nuliḡjuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinḡisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimḡuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiḡuk iḡuuniutiksraḡptiknik? ⁷ Savaktuksraunḡitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuagigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anḡuyyiuḡti akiḡiiruksraunḡitchuq anḡuyyiuḡtaullaḡmi. Iḡuk nautchirriqsuag asirrivinḡmun niḡiugaqaqtuq niḡigisiḡluni asriḡiḡiḡik. Munaqsriḡtuḡq niḡiugaqaqtuq imiḡisigiḡluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavrumiḡa iḡuich niḡiugaqaḡuurut. Moses-nuḡm maligutaksraḡtuḡq uqaqmiuq taavrumiḡa, amaḡaa? ⁹ Aglausimaruq itna Moses-nuḡm maligutaksrami, “Sigguḡutituḡḡnianiḡitchiḡi qanḡa qimuktim tutmaḡpaun mukkaaksraq.” Agaayyun niḡliqami taatna isrumaaluuḡtiḡanḡitchuq qimuktinik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqaḡiq aglaanḡuruq pisigiḡluta, itna, “Iḡuk una nunniuuḡtuḡq suli iḡuk salummaḡtuḡq mukkaaksranik niḡiugaqaqtuk piḡḡatiksraḡmiknik savaaḡmikniḡi.” ¹¹ Uvaguḡ nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksraḡiḡiḡik quliaqtuagapta tusraayugaallautamik akunnapsitiḡun, isrumavisi inḡiqsravaaḡḡanḡiḡluta inḡiqapsi ikayuḡupluta iḡuuniutiksraḡptiknik? ¹² Atlat iḡuich niḡiugaqaḡumiḡ iḡuuniutiksraḡmiknik ilipsitiḡiḡi, nalaunḡatlukkayaḡaluḡtuḡq niḡiugaqaḡuḡpta iḡuuniutiksraḡptiknik ilipsitiḡiḡi. Aglaan inḡiqsrutlatchipsi ikayuḡupluta. Iḡlutuḡivut iḡuḡiaktuat sut, atakkii nutqaḡtitchisunḡitchugut iḡuḡḡnik ukpiqsriḡḡhatniḡi tusraayugaallautanjanik Christ-nuḡm. ¹³ Ilisimagisi iḡuich savaaqaḡtuḡat Agaayyutim agaayyuvikpaḡani niqiksraḡuurut agaayyuvikpaḡmiḡi, suli savaktaut tuniḷḷaḡvinḡmi akuḡtuḡisuurut niqiksraḡmiknik ilanjanik tuniḷḷautauruam. ¹⁴ Taatnatuntuuq Atanḡuruam tillisiqagai tamatkua quliaqtuagqaḡtuḡat tusraayugaallautamik akuḡtuitquḡlugich iḡuuniutiksraḡjanik iḡuḡḡniḡi ukpiqsirriḡuḡtuaniḡi. ¹⁵ Aglaan suginḡitlukkiga tuḡuḡaluḡuma akuḡtuḡigaluḡqanḡa sumik ilipsitiḡiḡi. Uqaviutigigiga savautriḡiḡa Christ-mik akiḡḡnasruḡanḡanḡa. ¹⁶ Quliaqtuagagaluḡluḡaunniḡi tusraayugaallautamik uqaviugaalḡuitchuḡa uvapkun.

Quliaqtuağıtha tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksrağıpiağıga. Quliaqtuaqangitchuma, nakhiuŋ uvaŋa. ¹⁷ Quliaqtuaqağniğuma piksraqtaagilugu, niğıuktuk-srauruŋa akiññaaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagینگitchiga savaaq uvamnik, aasriiñ savaagiihiñagiga savaaq Agaayyutim qaisaŋa uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaaktaaginiaqpigu? Uvvauna akiññaaktaaksrağa, quliaqtuağıgupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnanğitchuq aatchuħiksraŋat iñuuniutiksramnik. Niğıugitlagaluagiga iñuich aatchuħiksraŋat. Aglaan iniqsrungitchuŋa sumik quliaqtuaqaqama tusraayugaallautamik.

¹⁹ Uvva ataniqsimaraitchaluŋŋağma iñuŋnun savaktaagrupkaqtuŋa uvamnik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriruağuplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqaħhanik Jew-nuruanun ukpiqsritqugaluağıtkha Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuŋa Jew-nuruatun. Nayuutikama iñuŋni maligutichiruani Jew-nuruat maligutaksraŋanik (aŋalatingiğaluagtuaŋa Jew-nuruat maligutaksraŋanun) iñuuniaqtuŋa iñuktun aŋalatittuatun maligutaksramun ukpiqsritqugaluağlugich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christkun tamatkunuŋa Jew-nungitchuanun iñuuniağtuŋa Jew-nungitchuatun ukpiqsritqugaluağlugich Christ-mik. Maligutaksram aŋalangisaŋatun itpalukkaluağtuŋa, ilumutun maligutichillaapiaqtuŋa Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluŋa Christ-ŋum maligutaksraŋanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqaħhanik ukpiqsriruanun sayaitchuanun ukpiqsriğimikni iñuupmiuŋa sayaitchuatun, ilingich ukpiqsriruağuplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniağusriqaqman ilaatun iñuuniağtuŋa qanusripayaakun ilaŋich ukpiqsriruağuplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuruŋa pisigiplugu tusraayugaallautaq ilaŋiutisuktuŋa piliutaanik Agaayyutim aqiksruutigikkaŋanik.

²⁴ Iisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullağtuŋa, aglaan atausriq akiññağuuuq. Iñuuniağisitiñi Christ-mun pisuğnisilaagitchi akiññaatlasriłusri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatiŋ anaktaqtit qaunagillautatut timimiknik ilisaqhutiŋlu atqunaq akiññaaktaagağukhutiŋ niaquutmik piunğıqsaktuamnik. Taatnatunli ukpiqsriruağut iñuuniallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinaktaaksraqput piunğığumiñaitchuq. ²⁶ Tarra, ittuaŋa aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim aŋalattagigaa timini, aglaan piñğıqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuq aŋalalğusriñiaqtuŋa uvamnik, atakkii piñğıqsitauviaqtuŋa savautriğimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñuŋnun.

Kilgutaauruaq Akitñaqługu Aaŋuaqtuħiq

10 Aniqatiumaŋ! Itqaksritquğıpsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iğlaullağmiŋ nuviyam qulaŋiutiniğai suli iluqatiŋ ikaağniğaat tağıuq. ² Nuviyam qulaŋiutipmatiŋ suli ikaaqaamitruŋ tağıuq iluqağmiŋ paptaakkaupmatun liilaa piut maliguaqtauliksrağmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqağmiŋ niqigağniqsut pamarrutiŋiñik Agaayyutim quviqnaqtuakun. ⁴ Iluqağmiŋsuli imiğniqsut imiğmik Agaayyutim pamarrutaanik quviqnaqtuakun uyağarŋmiñ. Taamna uyağak nayuutiniqsuq ilinğitiñi nanipayaaq itmata, aasriiñ taamna uyağauruaq Christ-nuruq. ⁵ Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyałingitchaat. Taatnağługasriiñ suksraunğığniğai suviksraiłaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruağunğıtłuta pigiitchuanun

sivulliapta pilgusiatitun. ⁷ Unniin aanguaqtuqtaunasri taipchua ilanjisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaanjiini, "Inuich aquvittut nigiqpagviksramun, aasriin makitnamin aggiaqsiraqtut." ⁸ Sulipsuuq atlatuqtautqungitchaatigut taipchua ilanjisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniin uuktuaqtaksragingitchikput Atanguruaq, ilanjich taipchua taatnaqmatun tuqutauruat tuqunalijnun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniin uqapiluktuksraungitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilanjich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutin isragulgum piyaqqurim tuqutkai. ¹¹ Tarra iluqatin tamatkua atuumarut ilijitnun, uvaptiknun atriqusrautigitquplugich, suli aglausimarut algaqsruutiksraupluti uvagut killuqsaqtitqungitluta, inuuruagut aqulliqsaagataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriin kinapayaaq isrumanigumi makitaniluni payanailuni, qaunatqiaqillapiagli puukahiksragminiin, atakkii aniqusraaqsiuviaqmiuq nutqaqtitaluni tupiksriigminiin Agaayyutmik [atrijugich taipchua inuich injilaan]. ¹³ Qanupayaaq aniqusraaqsiu-niguvich, taatnatchikuntuuq iluqatin inuich aniqusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruum aniqusraaqsiupkaqumiinaitchaatin qaaniglugu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriihni uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtinniaagaatin akimayumiinaqsilutin.

Nigiqpagviat Aanguatigun naagaqaa Atangum Nullautchigvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaagitchi aanguaqtuligmiin. ¹⁵ Kanjisiigurusri uqautigikkamnik. Isivgiuqsuug ilipsitnik uqautigikkaga ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isummatigilugu Atangum nullautchigvia, imipayaaqapta qallutmiin quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-nun aujanik maqipkakkananik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq nigiplugu qiniqtitkikput ilaliqsruutiiqput inuugni Christ tuqutikkaanini. ¹⁷ Tarra nigikapta atautchimiin qaqqiamiin, uvagut atausrinuqtitaurugut atautchisun timitun inugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isummatigilugich Israel-aagmiut pilgusinjat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillaaturuanik tunillaagvinmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillaaturuat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-nungitchuat tunillaqtuguurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiingitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imigumiinaitchusri qallutaaniin atangum imillapsi qallutaatniin tuungaiyaat. Nigiyumiinaitchusri atangum nigigivianiin nigillapsi nigigiviatniin tuungaiyaat. ²² Sanjatchaktittagigikput ataniq taatnaqapta taapkunniina. Sanjiltuktaungunasrugivisa ilaaniin?

Kamaksriiq Agaayyutmik Suragalipayaakun

²³ Ilasri-samma uqaqtut, "Suragagnaqtuq qanupayaaq suragaguktuni." Aagaluq, aglaan ilanjich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Ilumutuu-ruq suragahiinautiiqput supayaamik, aglaan ilanjich sayyillaagutaungitchut atlanun ukpiqsiruanun. ²⁴ Kiina ukpiqsiruaq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik inuugnik. ²⁵ Nigigisiug niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuuqqaivinmi, apiqsruqtautigisunaqnagu nakiin niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisisunaqnagu qaugrimmaagiutillautapsitni nalaunnapmagaan nigiiqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiuyu-miinaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpigaanani, "Nuna Atangum

Atangum Nullautchigvía

¹⁷ Uvvasuli, katiragíkapsi agaayyuvigisrukľu ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusigiiťlusri, taatnaqľuńa nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliu-plugu, tusraaruńa agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqaqapsi akunnapsitńi nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanuruatilańa. ²⁰ Katiragíkapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik nińingitchusri. ²¹ Uqaqtuńa taavrumińa atakkii ińullaa nińiruuq ińmi niqautmińik utaqqisunaqani atlanik. Iľasri ańiľaaqhutiń nińisunńagmiń sulil atlat imińasriraqtut. ²² Suvisi! Kińiuniqangitpisi nińgǵiviksrapisitńik imińviksrapisitńigľu? Nakuunǵitchuq suunǵiľlaqangiiľqsi ukpiqtuanuruanik tutqisaaqľuńgillu tamatkua suilľiuqtuat? Qanuq uqańniaqplik ilipsitńun? Quayaginiaqpigu taamna? Naagga, quayaginiańgitchipsi.

^{23–24} Uumińa Atanguruum ilisautigańa uqańikkamnik ilipsitńun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaqľuńu Agaayyutmun avgugaa nipliqhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruuq ilipsitńun. Nińiragigupsiuń una qaqqiaq itqakkutigiymagiksi tuqľhiga piqutigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikamiń tigunińaa qallun nipliqhuni, “Una qallutim imańa augigiga. Auga maqitauniaqpan ilipsitńun taimma nutaaq sivunniugun aullańniĩiaqtuq. Imińagigupsi uumakńa qallutmiń itqakkutigiymagiksi tuqľhiga piqutigiplusri.” ²⁶ Tarra nińiragigupsiuń taamna qaqqiaq sulil imińľuńu qallutmiń taavrumuuna quliaqtuagiksi tusraayugaagiksuaq Atangum tuqľhagun aggitqinńiaľhanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq nińiruuq qaqqiananik imiqtuagľu qallutańiń Atangum kamakkutiqasruńaqnagu atriqaqtuq ińuktitun taimani suksraqangitchuanik Atanińmik. ²⁸ Uvva itqagisruńniqpisiuń Atangum tuqľha taatna? Ki, ińullaa isivǵiuńgli ińmińik nińigaluaqnagu qaqqiaq imiqsigaluaqaniľu qallutmiń. ²⁹ Uvva ińuksamna nińivaluqtuq imiqpalukhuniľu ilitчуigigaluaqnagu Atangum tuqľha uvaptiknun. Agaayyutim atannińisigaa taatnasriq ińuk. ³⁰ Taatnaqhutiń ińuǵiaqtuat akunnapsitńi sayaiqsut atnińǵaliqhutińľu, sulil ilańich tuquanikhutiń. ³¹ Aglaan isivǵiuqqaagupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasrińńuqsagumińaitchaatigut taatnatun. ³² Atangum atannisuqmatigut alǵaqsruǵagigaaatigut qanuq ińuuniaqtılaaksraptiknik anasrińńuqsaqunǵitľuta piqatigilugich nunam ińuńi.

³³ Taatnaǵusri, aniqatiumań, katinigupsi nińiqatautyagusri Atangum nullautchigvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq nińisunńigumi nińiruk-srauqqaqtuq kińuunigmińi, Agaayyutimli anasrińńuqsautaitchumagaasri. Isilǵiqsugisigipsi atlanik utlakkupsi.

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

12 Aniqatiumań! Pakma kańiqsipkautiginiagiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savańa ińuich ińuuniaľhatni. Kańiqsitqugipsi taamna nalupqinaigľu. ² Iľisimagiksi qanuq ińuuniaqťilaaqsi Jew-ńunǵińǵapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqataǵvigitquplugich uqatľailaat aanguat. ³ Taatnaqľuńa kańiqsitqugipsi una, kińaunniń ińuk ańalatiqaqtuag Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumińaitchuq itna, “Jesus suksraunǵisuali.” Taatnatuntuuq kińaunniń nipligumińaitmiuq, “Jesus Atanguruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqukpani kisian.

⁴Uvvaasriiñ, iñuich atlakaagiinik aatchuusriaqaqtut aglaan atiruam Irrutchim qaisaigigai iluqaitnik. ⁵Iñuich savautrirut atlakaagisigun, aglaan Ataniq atiruq iluqaitnun. ⁶Iñuich aatchuusriaqaqtut atlakaagiinik savautriñigmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iñuich savatlapkağai iluqaitnik savaanik aatchuusriağikkağmiktigun. ⁷Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaqmaunq anusripayaamik, ilaan ukpiqsriurapayaat ikayuusriaqaqtittagigai taavrumakña. ⁸Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkağaa iñuk isrumatuhikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqlugu kanjqsimañikun, ⁹atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqlugu, atlasuli mamititchitlapkaqlugu iñuñnik. ¹⁰Atiruam Irrutchim atla iñuk savatlapkağaa quviquaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkaqlugu Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkaqlugu nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqlugu atlakaagiinik uqautchiñik nalunaqtuanik, atlasuli uuyuuqtautlapkaqlugu nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹Aglaan tamatkua iluqaisa savaagigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqlugich iñupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñigich

¹²Iñuum timaa iñugiaktuanik israğutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiagaluñnaptat atlakaagiikhutalu, atakkii iluqata atausriññuqataurugut Christ-mi. ¹³Ilavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñungitlutin. Ilavut savaktaagruurut suli atlat savaktaagruungitlutin. Paptaaqtitnaptat Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriññuqtittagigaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriiñ ilaan aatchuğaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴Atakkii iñuum timaa atautchiñhiñamik israğutaqangitchuq, aglaan iñugiaktut sulliñgi. ¹⁵Iñuum isiganja uqaqpiaqtuq itna, “Uvaña argaungitluña, tarra timim sulliñgingitchaaña.” Taatnatchim niplillautim ilagipkanajugumiñaitchaa timimi. ¹⁶Suli iñuum siutaa nipliqpiaqtuq itna, “Uvaña iraungitluña, tarra sulliñgingitchaaña timim.” Taatnatchim niplillautim ilagipkanajugumiñaitchaa timimi. ¹⁷Timi iluqani iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñgi iniksranjitnun, inñi quyagikkağmigun. ¹⁹Timi atautchimik israğutañhiñaukpan, timiqağayaipiaqtuq, amağaa? ²⁰Uvva iñugiaktuamik israğutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹Uvva iñuum iraa nipliğumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atuğumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipliğumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuğingitchikpiñ.” ²²Aglaan, taapkua ilañi timim qinñaaqatuat sayailuqhutin inuqnapiiaqtut. ²³Suli tamatkua timim sulliñinji isrummatigikavut qinñagiksuanungitlugich qaunatqiağitluqaqsirağigivut, suli ilaviñgich atlat qiniğaksrağingisañich maturağigivut. ²⁴Qinñagiksuaat ilaviñgi timipta qaunagiraksraungitchut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiich israğutapayaañi timim iñiqtagigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplugich qinñagiksuanungitchuat. ²⁵Taatna Agaayyutim iñiqtagigai timivut atingirrituqaqungitlugich akungatni israğutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶Atausriq ilauruaq timimi iñuangitpan, iluqatin ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatin quviatchagaqtut.

²⁷ Iluqasri timigigaasi Christ-n̄um, aasriiñ iñullaan̄uplusri sulliñigigaasri taavruma timim. ²⁸ Akun̄gatniñ ukpiqtuan̄uruan̄iñ Agaayyun piksraqtaaqat̄uq atlakaagi-iñik savaktiksranik, sivulli qqiraqt̄inik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqir̄inik Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviquaqtuanik, tamatkuniñalu mamititchit̄laruanik atlanik, ikayuiruk-sraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iluqaḡmin̄ uqqiraqtaunḡitchut Agaayyutmun unniiñ sivuniksriqiraunḡitchut unniiñ ilisautraunḡitchut unniiñ savaktaunḡitchut quviquaqtuanik. ³⁰ Iluqaḡmin̄ mamititchiraunḡitchut atniḡñaqtuanik unniiñ uqatlaitchut atlakaagi-iñik uqautchiñik unniiñ uuyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasriiñ kipiḡniupiaḡitchi nakuutluktuaniḡ aatchuusriaqaḡugusri.

Piqpakkutiñiq Pakma ilisautiniagiḡsi nakuutluktuam̄ik iñuuniaḡiksrap̄sitñik.

13 Uqatlaniguma atlakaagiis̄itun iñukt̄itun unniiñ israḡulik̄titun, aglaan piq-paksrit̄laiññiguma iñuñnik, uqaḡiḡa atriqaqt̄uq qukiḡñaq̄sipl̄ugu avil̄uqtaqtuatun. ² Uqatlaniguma san̄ḡiqaḡluḡa sivuniksriqiritun unniiñ kan̄iq̄sit̄laluḡil̄lu iluqaisa nalunaqtuat unniiñ ilisimat̄lalun̄a supayaanik, sul̄i ukpiq̄q̄tiqaḡniḡuma nuktat̄laluḡich iñḡich, aglaan piqpaksrit̄laiññiguma iñuñnik, sumun atuḡumiñaiḡpi-aqtun̄a. ³ Aatchuutiginiḡup̄kich supayaurat pigikkatka iñuñnun inuqsraqtuanun unniiñ aatchuut̄igilugu timiga ik̄ipkaaksraulugu, aglaan piqpaksrit̄laiññiguma iñuñnik ak̄il̄iusriaksraitchun̄a.

⁴ Piqpaksr̄iruaq iñuk anuqs̄rut̄riruq, iḡuaq̄ut̄riruq, tuñ̄il̄iñḡunḡitchuq, uqavi-gaaḡanḡitchuq, ⁵ sul̄i arguan̄anḡitchuq unniiñ aḡallaḡhuit̄laitchuq. Piqpaksr̄iruaq iñuk in̄miguut̄laitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksrit̄laitchuq akit̄ñaqt̄uq̄tim̄iñik nalaun̄ḡaitchuakun. ⁶ Piqpaksr̄iruaq iñuk quviasrut̄laitchuq iñuich killul̄iqip̄mata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaun̄ḡarual̄iqip̄mata. ⁷ Piqpaksr̄iruaq iñuk manim̄il̄guruq, aasriiñ ukpiqs̄riraqt̄uq sul̄i niḡiugaqt̄uq sul̄i iḡlut̄uil̄guruq.

⁸ Iḡaatn̄igu iñuich sivuniksriqit̄laiḡisirut sul̄i uqat̄laiḡisirut uqautchiñik nalunaqtuanik sul̄i kan̄iq̄simmataat isuklit̄kis̄iruq, aglaan piqpaksr̄iñiq isruk̄h̄ichumiñait̄chuq. ⁹ Iḡisimaḡiḡput̄lu sivuniksriq̄iḡiḡput̄lu naaman̄ḡitchuk. Taatnamik isuklit̄kis̄iruk. ¹⁰ Iḡisimaḡiḡ naamasimaruaḡpan, aatchuusriat̄ piiḡisirut. ¹¹ Uvvaami iḡil̄ḡaan̄ukama uqaḡaqtun̄a isrummat̄iqaḡluḡa sul̄i sivunniuḡuup̄luñalu iḡil̄ḡaatun. Iñuguqama iñuuniaḡiq̄sun̄a iḡil̄ḡaam iñuuniaḡhatun. ¹² Pakma q̄iñit̄laitchugut nalup̄qinaḡḡlugu tautukmatun salumait̄chuatun taḡḡaqt̄uutmun, aglaan taivrumani q̄iñiḡisirugut nalup̄qinaḡḡlapiḡlugu. Pakma iḡitchuḡigiga iḡaviñaur̄aḡhiñaq, aglaan taiman̄igu ilisimmaḡiks̄ipiḡis̄igiga Agaayyun, atriḡugu Agaayyun ilisimallapiḡmatun uvañnik. ¹³ Tarra, supayaat naamasr̄iḡhat̄nunaglaan iñuich ukpiqs̄rimaniaqt̄utsul̄i niḡiugaqaḡut̄iñsul̄i piqpaksr̄iḡut̄iñsul̄i, aglaan taapkunak̄ḡa piñasruniñ kaman̄aḡniqs̄rauruq piqpaksr̄iḡiḡput̄ atlanik.

Iḡisaut̄tutipsaat Ip̄qitchuam Irrutchim Aatchuut̄iḡigun

14 Taatnamik p̄isuq̄tilaḡviḡisiñuḡ piqpaksr̄iḡ̄q̄si atlanik iñuñnik. Uvvasul̄i kim-mutiḡallapiḡitchi Ip̄qitchuam Irrutchim aatchuut̄aiñik, suvaluk uqaq-tautlas̄riḡipt̄iknik Agaayyutmun. ² Iñuk uqaḡumi uqautchikun nalunaqtuakun uqaḡhiñaq̄tuq Agaayyutmun. Iñuich kan̄iq̄siyumiñait̄chut uqaḡikk̄an̄anik, atakk̄ii Ip̄qitchuam Irrutchim uqaqt̄itaḡigaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaq̄tau-

ruaq Agaayyutmun kanjiksiñaqtuakun uqautchikun sayyillaagiruq iñuich ukpigutiniñik pitchuksaaglugillu arakhugillu. ⁴ Iñuk uqaqtuaq uqautchikun nalunaqtuakun ikayugaqtuq inmiñuññaq, aglaali iñuk uqaqtauruaq Agaayyutmun kanjiksiñaqtuakun uqalikun sayyillaagai ukpiqtuanjuruat ukpigutiniñi. ⁵ Uqatlatqunayağalu-agipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruaq Agaayyutmun kamanatluktuq taavrumakña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutriqangisuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlagisigai ukpiqtuanjuruat ukpigutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkajanik uvamnun suliqanuq ilitchugipkautaanik uvamnun, suliqautisukkipsi Agaayyutim ilumutuñhanik ilisautilusilu. Uqaaqsiñiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuu-taunayaqapik? Uqaqtuksauruñña kanjiksiñaqsilugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata supluaqtuğnaqtuanik unniiñ nuqaqtiliñnik atuqtuurrayuillağmiñ nalausrunaqnagu, iñuich naalağniruat ilisağiyumiñaitchaat iğñaña atuutim. ⁸ Sulipsuuq anjuyaktuani, qalğutuñnalupqinaqtuamik nipliqman anjuyyiuqtit tupisralat-laitchut anjuyaksahğmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutinj iñuich ilisimaniaqpatruñ sumik uqaqtillaaqsi? Silaħhiñamun uqaqmatun piñiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaagiih uqautchich nunamiiti-laarjat, aasriiñ iluqatinj kanjiksiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjiksiñaitchupku iñuum uqausria avakñaqtauniaqtuñña taavrumuñña uqaqtuamun, sulii ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi piliqiplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqağitchi nakuutluktuanik aatchuusrianik. Taavrumuuna ukpiqtuanjuruat sayyillaakkaaurut ukpigutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuagmigun uqautchikun agaayuruksauruq uuyyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusrigikkaga agaayuruq, aglaan kanjiksiñgitchiga qanuq uqaqtillaaga. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniagñiqpik? Agaayuniaqtuñña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulii agaayuniaqmiiñña kanjiksiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuñña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulii atuğniagmiiñña kanjiksiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsimaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtillaapsitñik. ¹⁷ Ilipsi quyyavigillautaguknağaluagiksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagñiangitchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitluklugu iluqasri uqatlatiqsi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanjuruani iqataukama uqağummatiqatluktuñña tallimaħhiñanik uqaliğnik kanjiksiñaqtuanik, ilisauttutiqağukluna atlanun, uqaaqsiłigmiñ 10,000-niñ uqaliğniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan, isrummatiqaqasri ililgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutai-gun, aglaan ilitqusriqağitchi aniqammiuratun pigiiłiqitlaitchuatun; isrummatipsitñi ititichi iñuguaniksamaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpigaarjani Ataniq itnağniqsuq, “Tuyugigisigaluagitka avakñaqtuat iñumnun uqautriñiaqtuat nalunaqtuatigun uqausrigmiktigun ukununa iñuñnun,

aglaansulii iñugikkağma naalağniyumiñaitchaatña.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvinaqtuanjuruat ukpiqsiruanjungağitchua-nun aglaali sivuniksriqun kanjiksiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsiruanju-ruanik. ²³ Uvvaasriiñ ilisaqsimaitchuat unniiñ ukpiqtuanjuruangitchuat isiqpata

agaayyuvijmun iluqapsi uqautrijnapasi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqpiaqtut isumailauniplusri, amagaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqagupsi Agaayyutmun kanjicsinaqtuakun uqautchikun aasiin inuk ukpiqsirruanungitchuaq naagaqaa ilisaqsimaitchuaq isiguni ilitchuginiagaa killiqirautilaani, sulī atanniqsukkauniaqtuq tusraakkagmigun. ²⁵ Taavruma inuum nalunaqtuat isummatiñi satqummigñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiagaa Agaayyun, aasrii uqausiñilugu Agaayyun ilumun akunnapsitñi innilugu.

Atisriñiq Agaayyuvijmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqagisivisa? Ktiragikapsi atautchimun, inuk atuutiqat-laluni, atlasuli ilisautritlaluni, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkanjñik injmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiniñ, atla uuyuuqtigilugu taavrumiña uqautauruamalik, aglaan iluqatiñ tamatkua atuumalich sayyillaagutik-sraulutiñ ukpiqtuanjuranun. ²⁷ Iluqasri uqagniağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqaglich, aasriñ atausriullaalutiñ, atausriqsuli uuyuuqtigilugu. ²⁸ Aglaan uuyuuqtiksraitpan, kiña inuk uqaguuruuq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyiaqapsi uqalhiñagluni isrumamiñi injmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqaglich, aasrii atlat isivgiuqtaulutiñ sumik uqaqtılaanjanik. ³⁰ Aasriñ Agaayyun sagviutrikpan ilu-mutuuruamik inujmun aquppiruamun tamaani agaayyuvijmi, sivulliq uqaqqaaqtuaq qasrugli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaulhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaagiqulugillu avatmun. ³² Inuk uqaksriusriaqaaqtuaq Agaayyutmiñ aqalatağitlaruq injmiñik irrutchigmigun [aasriñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiññaliq katimahipsitñi atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinuiññaqatquq atugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanjuruatun atlani inipayaani pilğusiatitun taatnatun-tuuq piruksraupmisi. ³⁴ Agnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimahipsitñi. Atakkii uqaquraungitchut sulī qaukhiuyummataitchuksaurut. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim malğutaksranani. ³⁵ Ilisimasrukkumiñ sumiksamna, apiqsruglisiginiñ uitiñ kiñunigmikni. Atakkii kanjunaqtuq agnam uqaliksraña katimarağikapsi agaayyuvijmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalha aullağniñğinñiqsuq ilipsitñiñ naagaqaa ilipsitñulhiñaq tikiumanğinñiqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq inuk isrummatigigumi injmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchuusriaqagniluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjicsimaraksrağigai tamatkua aglaatka ilipsitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasijun taatnasriq inuk suksraqangitchuaq aglagikkam-nik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piliqutigillapiaqsijun uqaqtausruñiq Agaayyut-mun, sulī nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich sulī ihuatmun aqalataaglugich.

Anipkakkauħa Christ-ñum

15 Aniqatiumaan, itqamatqugiga ilipsitñun quliaqtualiga tusraayugaagiksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuağikkaqsi sulī tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigituññağupsiun taamna tus-raayugaagiksuaq quliaqtuağikkağa ilipsitñun. Aglaan ukpiginğitchupsijun ukpiqs-riñiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkakananik Atangum uvam-nun; kanjicsiraksrağigisi taapkua qulliuruat ilisauttutit, Christ-ñum tuqulha pisigi-

plugich killuutivut maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpigaanani. ⁴Suli ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkaułhanik aasriiñ anjipkakkaułhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim makpigaanaiñi. ⁵Anjitiqqaqhuni Christ tautuktittuq inñiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malgunñun maliguaqtinun. ⁶Aquagun taavruma sagviññiqsuq inñugiatlukhutiñ 500-miñ aniqatigiññun katimapkaqhugich, inñugianñiqsrañich inñuuplutiñsuli ilanich tuquaniksimagaluaqhutiñ. ⁷Tugligiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqanjitñun uqqiraqtaunñuranun. ⁸Aquagun taavruma sagviqmiquqtuuq uvamnun, kia-unñiñ niñiuginñitchaluačkana Ataniğmun uqqiraqtaugisiñiñluna. ⁹Taatnaqluna kamanaiññiqsrauruna uqqiraqtipayaanñi. Nalliummatinñitchunñunniñ tairaksrauluna uqqiraqtimik, atakkii naglik-saaqtichimapluna inñunñik ukpiqtuanñuranik Agaayyutmun. ¹⁰Aglaan Agaayyutim piqpagivagitiñuna simmiğñiğaa inñuñiğaa iluaqqutritmigiñ. Ilaan iluaqqutritlapi-alha piñiñiunñitchuq uvamnun. Sakuutluktuna iluqanjitñiñ aglaan uvapkuññaq piñiñitchuna atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iluaqqutritiğmigiñ. ¹¹Uvvaasriiñ uvañalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtaugigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpiğikkaqsi.

Anjipkakkaułhat Tuqunaruat

¹²Quliaqtauguurugut Agaayyutmun anjipkağniplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqağuuvat tamatkua tuquaniktuat anjipkağumiñaiñniplugich tuqułiğmikiñi? ¹³Anjipkağnianğiñniqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuunğitmiñiñiqsuq Christ-ñum anjipkakkausrimalha. ¹⁴Aasriiñ Christ anjipkakkausrimaiñniqpata, quliaqtauiqput atuğumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqqutisri tanjiğilłutiñ. ¹⁵Aa, inñuich ilitchuginagaatigut uqağnipluta tanjiğilaamik, atakkii uqağigikput Agaayyutmun anjipkapiğniplugu Christ tuqułiğmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuqunaruat anjipkakkauyumiñaitpata. ¹⁶Tuqunaruat anjipkağnianğiñniqpata, tarra Christ anjipkakkaumaitmiñiqsuq. ¹⁷Christ anjipkakkaunğiñniqpata, ukpiqsriñiqsi Christ-mik tanjiğiñniqsuq aasriiñ suksraunğiqsuyumaaqtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸Suli Christ anjipkakkaunğiñniqpata tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriurauñplutiñ Christ-mik suksraunğiqsuttuuq. ¹⁹Ukpiqsriñiğupta Christ-mik anniqsuqsimaapqatigut pakmapalhiññaq inñuñlaptikni nagliñnagñiqsraqtugut iluqanjitñiñ atlaniñ inñunñiñ.

²⁰Aglaan pakma Christ anjipkakkaupiaqtuq tuqułiğmiñ. Ilaa anjipkakkaupiaqniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjipkaiñiagñilugu tuqunaruapayaanik ukpiqsriuranik Christ-mik. ²¹Inñuk iluqani tuqusrağumaruq atautchim inñuum savaagikkanağun. Taatnatuntuuq inñuk tuqunaruq inñuutlasriñiaqtuq piqutigilugu atlam inñuum savaagikkana. ²²Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksraurut, taatnatun iluqatiñ Christ-kun inñugutqikkisirut. ²³Aglaan inñupayuraq anjipkakkaugisiruq nalaunñaruakun piviksralaamigiñ, Christ sivulliupluni anjipkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani inñugutqiksitisigai. ²⁴Taavruma aquagun isrukitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiññiagaa anayyuqautini Agaayyutmun Aapauruamun akiilianikkumigich iluqaisa anjalatchisiqatuuq suli iluqaisa sanñiqutiqaqtuapayaat sanñiqaqtuatu. ²⁵Christ atanguruksrauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanjitñiñ Christ-ñum uumiksriaiñiñ. ²⁶Tuqułiğ akiilikkaunaqtuq aqulliluluni uumiksri. ²⁷“Agaayyutim Christ anjalatchipkağaa supayaanik.” Itnağniqsuq Agaayyutim Makpigaanani. Taatnaqami Agaayyun ilagautinñitchuq

ijmiñik, aglaan iligai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaanikkumiun, ilaaptuq iğñiņa Agaayyutim ataniqsimapkağniaqmıuq Agaayyutmun inillairuamun supayaauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamağniqsrauniaqtuq supayaauramiñ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptaakkauruat pisigiplugich tuqunaruat? Tuqunaruat anıpkakkauyumiñaiapiaqata, suvaata iñuich paptaaqtinnaqpat pisigiplugich tuqunaruat? ³⁰ İlumun anıpkagñiañıq piitpan suvaatami anayannıuqpik ataramik qulıaqtuağikapku tusraayugaagıksuaq? ³¹ Anıqatiut! Kigiññigvigirağigiga tuqqun uvluğagipman. Tusraayugaagıksuakun ukpiqsırıuağugñiqsusri, sulı taatnaqluņa quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptıgun. ³² Ephesus-mi anıyakkaluagupkich iñuich atriqaqtuat lılaa iqsıñıaqtuatun niğrutitun, sumik piññakkumiñaitpik taatnañlapkun? Tuqunaruat anıpkagñianğitpata, tarra

“Niğisa imıqtuağutalu, atakkii uvlaakun tuquniaqmıugut.” *Isaiah 22:13*

³³ Kinnipkaqasri iñunun uqaqaqtuanun uumiņa anıpkakkaulıkun. “Pıqasıqsuutıgıpsi piğiitchuanik piqatnaanik taatnaıligisırsri ilıñisıtun.” ³⁴ İsrummitqıññaqsiğasri killulıqıtqıñğıusri. İlasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqağigiga kanıutchaqugaluahusri.

Qanuq Anıpkagñiaqpisa?

³⁵ İñuk apıqsruqpiaqmıuq, “Qanuğutıñ tuqunaruat anıpkagñiaqpat? Qanutchimik timıqagñiaqpat agğıgumiñ?” ³⁶ İsrummatuiñiaqpat ilıpnı! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriağuglutıñ tuquqqaagaluqaatıñ nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutıkkıan qıññaqanğitchuq nauriatun nauniaqtuatun nautchiaksramiñ. Nautchirriırutin mukkaaksrağugumaqtuamik naagaqaa nauruksrauramik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriağugutıchuugaa itqukkani, sulı nautchiaksrallaa naurısuuruq qanutchiulığmisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqaatıñ uumarupayaat atlakaagıiñik timıqaqtut, iñuich atauchiıñamik timıqaqtut, niğrutıtsuli atlakaagıiñik timıqaqmıut, qalıtsuli atlakaurut, tiñmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qılañmiıttuat atlakaanik timıqaqmıut nunamiıttuaniñ. Piññaqnataat qılañmiıttuat atlauruq piññaqnataatniñ nunamiıttuat. ⁴¹ Siqıñğum qaumanğa atlauruq qaumanğaniñ tatqım, sulı uvluğiat atlakaagıimik qaumanıqaqtut qıvliquulakamıñ qılañmi. Uvluğiallaa atlakaagıimik qaumanıqaqtuq atlamıñ uvluğianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anıpkakkaupata tuqunaruat. Timıgıkkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriitauruatun nunamun. Tuqusruurut ilıvıkkauplutıñ. Aglaan anıpkakkauniagupta tuquığmiñ timıqagñiaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ İñuum timaa ilıvıkkaukami piññaqnaitchuq saññiıtlıni. Aglaan Agaayyutim anıpkagñiağumiun piññaqnağniaqtuq saññıqaguni. ⁴⁴ Pakma timıvut nunakıaqtaurut, aglaan anıpkagıupta timıvut qılakıaqtuaniıqtut. Timıqaqapta tuqusruuramik uvani nunami, ilısimarugut timıqagısiñiıplıta tuquyumiñaitchuamik qılañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausımaruq Agaayyutim Makpıgaanani itna, “İñuqqaq Adam iñuusrığugñıqsuq,” aglaan aqullıq Adam irrusrığugñıqsuq qaitchıruaq iñuulıgmik. ⁴⁶ İrrutchim timaa sıvulliunğitchuq. Nunakıaqtam timaa sıvulliıruq, aasrıiı aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ İñuqqaq nunakıaqtauruq iñıqtauruq mağğananiñ nunam, tugliaasrıiñ iñuk qılakıaqtuıplıni. ⁴⁸ İñupayaanı nunam ittut iñuqqaatun iñıqtauruatun mağğamiñ.

Iñupayaaq pigikkaja Agaayyutim ittuq taavrumatun qilakñaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut iñuktun nunakñaqtauruatun. Taimanigu atriñiutiniaqtugut iñuktun qilakñaqtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaan! Taamnauruq uqautigikkaga, iñuum nunami timiqaqtuam uiviñiqaqhuni auqaqhuniñu piññaktaagiyumiñaitchaa añaayuqautaa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungigangitchuami auragatlailuni.

⁵¹ Naalaññilagitichi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna—iluqata tuquniangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurapiaq, sukatluglugu siqunñipaksagñinaniñ irim, aqulligmi qalguqtaqpan. Qalguqtaun nipliqaqsluqaaqtuq iluqatin tuquñaruat anipkañniaqtut tuqutqikkumiñaitgutin, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqagñiaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Iñupayaam timaa simmiqsitaksragigaa atakkii nunakñaqtauruuq timi tuqusuuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragatlaitluni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqaquqtuani atnuğanik sulì atiaqsipmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragaquuruuq simmausiqqan auragatlailaamik timimik sulì timi tuqusuuruuq simmausiqluni tuqutlailaamik, tarani tanjñiaqtuq aglausimaruuq Agaayyutim Makpigaanani, itna,

“Tuquñiq akiiliraullapiaqtuq. *Isaiah 25:8*

⁵⁵ Aatai tuquñiq, tarakñaaglaan tuqupkağumiñaitgin iñuich.

Aatai tuquñiq, tarakñaaglaan atniagumiñaitgin iñuich.” *Hosea 13:14*

⁵⁶ Tuquñhum atniatlagatigut killuqsaaqta, sulì killuqsauñ sanñiqutiqaqtuq maligutaksratigun añalatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapağaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiu-maan, payañaitgichi ukpiqsriñipsitñi, tuniqsimatitichi sulì savautriñisri Ataniğmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriñiqsi Ataniğmik ingiñha suliaamun.

Iłiraksraq Ukpiqsriuanun

16 Pakma aglañniaqtuñ iłiraksrakun iñuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuñuruat atlaakağiñi nunaaqñi Galatia-mi qanuqhutin iłiraqsuñhat maninñik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq: ² Minguiqsiağvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi iłaviññanik manium akiññaktaagikkapsi agğigñi-añamunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitłakkapsisun. Taatnağupsi iłiraksraq inuqnaqsinğitchumauq agğiguma. ³ Aasriiñ agğiguma tuyuginiağitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutini ukpiqtuñuruunun Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinağikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullaħiksrağaptuuq, ilinjsa malithiñaupmigaatja.

Paul-ñum Sivunniugutai

⁵ Utañniağipsi Macedonia-kuaqqaagluñ; atakkii apqusraağniağiga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiağipsi naagaqaa ukiilun a ilipsitñi, aasriiñ aullağñialgitchuma aatchuñiñaugipsitja inuğikkamnik iglauħiksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvaurathinaq apqusraathinağusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluagipsi, Atangum pitqukpañ. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuñ Pentecost-liqiniañhatnunağlaan, ⁹ atakkii kamañaqtuam savaaqağviksralautam añmautigaañ, naagasulì iñugiaktut akilliñisuqtitka.

¹⁰ Timothy agğiñiqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauliksrañagun ilipsitñiittual-lañhani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniiñ nağğug-ingiñliuñ. Aullaqsaqpan ilipsitñiñ ikayugumagiksi iglauñhani quviasuguni, ilaali utiğasrauğumu uvañnun. Nigiugigiga tikiñiksrañ piqatiqağlugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatiptigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaqsrupağaluğniğiga ut-laquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullatik-srani pakma. Utlañniğaasri piviksranikkumi.

Uqautipsaagutit

¹³ Qaunagititchi pigiitchuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriłipsitñi, qapiñailłusri su-payaani. Sañnisitchi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqutig-ilugu piqpaksriłiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknağisi tupiqatini Stephanas-ñum. Ilinjich ukpiqsriqaaqtuañurut nunami taggisiliñmi Achaia-mik, aasri iluq-nauqsimapiagaataqhutiñ ikayuiłiğmiknun ukpiqsriñuanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaagipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat sulı kisupayaaq ikayuqtauraq ukpiqsriñuanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğiñhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñumlu Achaicus-ñumlu, atakkii ilinisa ikayugaatñ uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiqlugu irrusriğa ilinisa quvi-atchaktitkaatñ ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpıqtuañuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğaasri nayaaññanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katımaruat tupiğmikni pağliuğaasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatiñ aniqatigiich tuyuğaasri nayaaññanik. Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiłikun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvañ aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atañguruamik, Atangum atannigisigaa aggitqikkumi. Aa, Agğiğiñ, Ataniiq. ²³ Uvvatuq ihuautrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayugłisi.

²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aġmiunun

1 Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitiñun ukpiqtuaŋuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuaŋurupayaa-nun iñuuniaqtuanun nunaŋani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniit-tuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutisri-maallaŋniagli si suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³ Qu yanaqtuq Agaayyun Aapagikkapa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aa-pauruq ilunjuksruruq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araqtuiñhiñaŋuruaq uvaptiknik. ⁴ Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iħuiñliuġutiġikkaptikni, uvagutsuli araqa-tuiyumiñaqsipluta tamatkuniña iħuiñliuġutiġaqtuanik taavrumiña araqtuutmik akuqtuaġikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵ Ilumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiġaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶ Iħuiñliuġalu-aŋŋapta tusraayugaaġiksuq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvapti-gun annautisukhusri killiqiħipsitiñ. Arakkau'apta arautiġaġniaqmiusripsuuq akuq-tuġupsiuŋ anuqsruħikun atunim iħuiñliuġutiħiġ uvagut iġlutukkaptiknik. ⁷ Niġiu-gaġikkaqput ilipsigun payaŋaitchuq. Iħisimagikput nagliksaagñiġupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiġaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸ Aniġatiumaaŋ, nalutqunġitchiptiġiñ iħuiñliuqtitaulħaptigun nunaŋani Asia-m. Iħuiñliuqtitauvagiħluta qaaniqħuġu iġlutuiħiksraqput nalupqigiliutipluguunniiñ iñu-tilaaksraqput. ⁹ Iħitchuġigaluagikput tikiuummiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunġatqunġiħluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun aniġkaitħaru-amun tuqunaruani. ¹⁰ Tuquruksraġuġaluaqapta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutigiŋġitchikput ilaanun annautisri-maħiksraqput. ¹¹ Iħipsi ikayuqtuksraurusri iħiqsruutiluta. Tarrali iñuġiaktuat iñuich quyyatiksraqaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich iħiqsruħat iñuġiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniuġutini

¹² Quviasruutigiġikput una suli qauġrimmaagiuħiħluta qautiġaatiġut uuma ilumutuutilaanani, savaaġigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitiñi ipqihikun suli ilumutuħikun Agaayyutmiqnisauruakun. Tunġanġitchugut puġiħtaatnun iñuich aglaan tunġaruġut Agaayyutim iħuaqqutripluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliġiaġikkasri kaŋiqsiñaitchuaniġitchut; kinnisunġitchipsiġiñ uqagikkaptigun. Niġiuġaġiġiġa kaŋiqsiħlasriħiksraqsi iħaatniġun, ¹⁴ takku kaŋiqsiħlasriħauragaluqmiġiksi-samma pakma. Iħaatnimi nanġautiħatłaniagiptiġut suli nanġaġisipmiġiptiġiñ uvluaŋi Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqanġitchuŋa taavrumiña. Taatnamik tikiqattaagqaaġukkipsi, piqaquplusri ikayuusriamik tapilluġik quviasruutmiġlu. ¹⁶ Tikiqattaagqukkipsi apqusraaġuma sivutmunlu nunaŋanun Macedonia-m utitmunlu nunaŋaniñ Macedonia-m, ilipsitiñun itqanaiautitqupluŋa iħlauħiksramnun Judea-mun.

¹⁷ Taatna piyumaġama, isrummitqigaqtaununiqpiġ? Isrumavaluktusriun-

niin̄ sivunnigāgasrugaluṇa iñuṇisun nunam, aṇṇaqqaaḡluṇa tarani suli naagaaqtuaqsiluṇa.

¹⁸ Agaayyun tuniqsimarūq uqaḡikkagmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim ilisimagai isrummitqitlaisilaaputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvaṇalu quliaqtuaḡutigigikput Iḡñiṇa Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa inḡitchut iñuktun piñḡiḡaqtuatun aniqqaaqhuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniagniplugu. Agaayyutim anḡutimagaatigut pisigiplugu Christ-ḡum savaṇa uvaptiknūn. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumpakaḡniḡai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmauṇ Agaayyutim savaḡikkana Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkaḡiḡaqtut ilipsilu Christ-kun, suli uqsruqtighuta savaktautqupluta, ²² nalunaitḡutaliqhuta pigiliutipiaqhuta inḡiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknūn nalupqisruutigingiqḡugu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Agḡigukkaluanḡaḡmaunniñ Corinth-mun agḡiñḡitchuṇa. Agaayyun ilisimarūq ilumutuulhanik uqaḡikkagma ilipsitñun. Utingitchuṇa Corinth-mun atniummatiqauḡitlusri. ²⁴ Atanniqsunḡitchipsiḡiñ ukpiqsriḡipsigun, aglaan savaqatigisrukkipi quviasruutiqauḡpluṇa, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqangisilaapsitñik ukpiqsriḡapsigun.

2 Sivunniqsuṇa utlatqigunḡitlusri aliatchaktitchaktuḡusri. ² Aliatchaktisri-manigupsi kia quviasraaḡniaqpaṇa avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuṇa pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqunḡitluṇa ilipsitñun quviasraaḡtiksrannun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun iḡuiḡiullapiḡaḡaqtuṇa isrumatuyaakluṇa uummatimni qianḡaḡma. Aliatchaunḡitchipsi aglaan ilisimatquḡipsi atqunapiaq piqpaksriḡiḡa ilipsitñik.

Natqigutriḡiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi iḡuiḡiullqtitchiruam isrumaaluktingitchaṇa, aglaan isrumaaluktitkaasri. Iḡuiḡiullqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaanikutuq. Apaḡuruq anḡutipluṇa taamna inillakapsiuṇ. ⁷ Pakma natqigutiraksraḡigiksi araaqtuḡlugu taamna iñuk. Taatnaḡupsiuṇ annautiniḡiksi pilḡuiḡiullapiḡiḡmiñiñ aasriiñ qapinḡitchumuḡli. ⁸ Taatnaḡluṇa inḡiḡipsi tuniqsimasriḡaaḡplugu piqpaksriḡiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuṇa ilipsitñun, atakkii uuktuaḡukhusri ilitchuḡisrukluṇa tupiksrisuupmagaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumiṇa iñuṇmik, natqigutipmigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutiruksauniḡuma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigipluṇa sivuḡaani Christ-ḡum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuuḡaḡ akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalunḡit-migivut ilaan qanuq suraḡautai.

Paul Tutqiksiñḡitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuaḡityaḡlugu tusraayugaḡiksuaq Christ-kun, Atanḡum piviksriñḡiḡaṇa quliaqtuaḡpluṇa. ¹³ Aglaan tutqiksiñḡitchuṇa irrutchipkun, atakkii paḡinḡitlugu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluṇa tarakuṇa Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipragiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tipragiksuatun Christ-kun akungatni tamatkua anniqsuumaaqtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamatkunuja tammaummiruanun tipiqagtugut tuquhigmik, aglaan tamatkunuja anniqsuumaaqtuanun tipiqagtugut inuuhigmik. Kiñaasriiñ nalliummative taavrumuja savaamun? ¹⁷ Kisimiñ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat pinñuagutaitchuakun ilumutuuruamik Christ-kun sivugaani Agaayyutim. Uvagut ingitchugut inugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqañhanik piññanñiutiginiañhiñaglugu.

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

3 Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun inuktitun tuyuutinin akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun inupayaanun ilitchugitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanñuqtauruatigun inuutchipsigun ilisimanaqtitkiksi tuyuutauhiqsi Christ-miñ aglaagikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanungitchut aglautmik aglaan Irrusriagun inuuruam Agaayyutim, aglaanungitluni aglagviksramun piliamun uyaganmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiagivut tamatkua tumigiplugu Christ sivugaani Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piquqatirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piquqatitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruaton sivunniugutitun aglausimaruatun uyaganmun suli tuqupkairaqtuaton kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq inuuhigmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsimaruq aglaatigun uyaganmun, aasrii Agaayyutim qaumanga sagviquq qaitñamiñ Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummagikpagitluni Israel-aagmiut qiniñluitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummagillapiaqman qanutunkiaq qaummagitlukkisiva maatna savautriñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutriruaq tuqqutaksraququtmik inunñun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunñasripkaiñigmik inunñun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchagataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niñiugaq iqsisaillapiaqtugut quliaqtualiksraptigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchigñigaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqungitlugu qaumangum piiññiathanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanqisitlāisimarut isrummatmiktigun siqquqsiqpaqlugich. Uvluvañnunaglaan iriñich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpigaanñiñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitlagaa. ¹⁵ Uvluvañnunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaananik isrumañich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan inuk mumikami Atanigmun kanqisisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atanguruuq

pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriana Atangum ittuq patchisairvik.
¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qiniigikput kamanautaa Atangum. Atlanguguq-saiinaqtugut ilitlasripluta ilaatun, sulit Atangum Irrusriana ilisaiinaqtitkaatigut ilaatun akiikutitlasriplugu kamanautaa Atangum.

Akisuruat Suurat Utkusriiliani Qikumiñ

4 Agaayyutim qaitchigaatigut savautriigimik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununjanikkivut iriraqtuutitlu kanjunaqtuatlu. Pisaasrugmigautaitchugut. Analangitchikput uqalha Agaayyutim kinnitniininagutigilugu. Taatna pitlaitchugut. Iisauttutigigikput ilumutuuruuq kanjisiinaqsiplogu, sivugaani Agaayyutim pipmatun. Isummatmikni ilisimagaat ilumutuutitlaaput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqaigikkaqput iriqsimakpan, iriqsimalhiinaqtuq tamatkununga tammaummiruanun. ⁴ Tuungaum anjalatchiruam marrumiña nunamik qiniitlaiqsitkai ukpiqsriingitchuat kanjisiipkatlaiqigullu tusraayugaagiksuaamik, aasriiñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqujtkai kamanautaanik Christ-nun atrigikkana Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuaqitlaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuaqigikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun niqliqsimaruaq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik ilitchugitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiniqapta kigiñanani Christ-nun.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñuñhiñauruanun, atriplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik iluliliana qikumiñ. Inupayaaq qiniqtaksraigaa taamna kamaanaqtuaq sanji uvaptikniittuaq agaayyutimqnisautilaananik, uvaptikniñ pisunaqani. ⁸ Iñuilliuqtitaugaluagupta qanusripayaakun akiilipkaqtatlaitchugut, qanugviiqsitaugaluagupta nikaligatlaitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluagupta Agaayyutim suksraatlaitchaatigut; atniaqsugaluagupta tuqqutaungitchugut. ¹⁰ Ataramik anayanniuqtuaqaluagutugut iñuich tuqqutchukmatigut Jesus-tun aasrii tautuñnaqsitquplugu iñuulha Jesus-nun timiptigun. ¹¹ Iñuuniañaptikni ataramik anayanniuqtuaqhuta tuqqutaughimun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruñuulha Jesus-nun uumuuna tuquraqatuakun timiptigun. ¹² Anayanniuqtuaqtugut tuquhigmiñ pisigiplugu quliaqtualiqput piqaqplusri isruitchuamik iñuulhigimik. ¹³ Aglausimaruaq Agaayyutim uqalhani, “Uqaqagtugut takku ukpiqsriñlapiaghuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriñhum uqaqagtuguttuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Ilitchugiplugu Agaayyun anipkairuaq Ataniigimik Jesus-mik, ilaan anipkaqisipmigaatiguttuq Jesus-tun, aggiutiluta piqatigilusri sivugaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iglutukkaga ikayuutigigisigiksi. Inugiaksilaaqhutiñ iñuich tusraarut ihuaqutaagun Agaayyutim aasriiñ inugiaktuat iñuich quyagillapiagnaagaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iñuuniañiq Ukpiqsriñikun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliganitchugut. Timivut piungitmukkalu-aqtuq irrutchiqput nutaqtikkauruq uvlugagipman. ¹⁷ Tamatkua ihuilliuqutivut pakma sivikisuurami iñhiinaqtut. Itqanaiyagaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamañniqsrat isuksraitlutiñ quvianani nakuutlullapiaqtuat ihuilliuqutiptikniñ. ¹⁸ Qiniqtuiñangitchivut sut qiniitlakkavut aglaan sut qiniitlaisavut; atakkii sut qiniinaqtuat piigñiaqtut, aasrii qiniñnaitchuat taimuna inniaqtut.

5 Ilisimagikput palapkaaqpud irvigikkaqpud marrumani nunami piungiqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqaǵniaqtugut Agaayyutmi, iñiqtaungitchuamik arganmik, isuksraitchuamik qilañmi. ² Pakma imñiqtauliguurugut, inuǵrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruamik atrilugu atnugaatchiaqmatun. ³ Atnugaakkaugisirugut timimik nutaamik atnugaillaagumiñaiguta. ⁴ Inuunǵapta uumani palapkaaǵmi iñuñhiñaupluta, imñiqtauliguurugut uqumailliuǵutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiqsugut nutaami timimi pakmakñaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñaqtuag timi simmiǵisiruq tuquyumiñaatchuamik iñuudhiǵmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyaǵaatigut taivrumuñ. Ilaan nalupqinaiananikkaa uvaptiknun taatniinnialha aatchuqamisigut Irrutchiǵmiñik. ⁶ Taatnamik qapiññataitchuurugut. Ilisimagikput iñuuniallaptikni uumani timimi piisaallahiqput Ataniǵmiñ. ⁷ Atakkii iñuunialtugut ukpiqsriñkun qiniñgitchaluanǵapta ilaanik. ⁸ Qapiññataitchugut, aglaan piitchumallapiaqtugut timigikkaptikniñ aasrii añilaqsimaqatigisruliǵlugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piiǵaluagupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuǵañiutiruksaurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atañguruam. Atausriuttaǵutiñ iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik maligullugu savaǵikkaqtin iñuunǵaǵmiñ timigikkagmiktigun nunami.

Savautriraut Ilauraagiliutigipkakkauñkun

¹¹ Uvva ilitchuǵimagikput tatamnaqtillaanǵa Atañum. Taatnaqhuta pitchuk-saaǵivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa qanusriutillaapiaqpud. Taatnatuntuuq niǵiugagigiga ilitchuqsrianiñiqsi taavrumiñ qauǵrimmaagiuñtillautapsigun. ¹² Piñianǵitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaquǵipsi tamatkununa kamagitqusraahñaqtuanun qiniññaqtuakun, suksraqanǵitchuanun uummatmiutaǵmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauǵrimmaagiiññiluta piquutigigaa Agaayyutim, aglaan qauǵrimmaaginiñgupta piquutigilñiñagipsi. ¹⁴ Piquaksriñhan Christ-ñum añalatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqǵlugu atausriq tuquruag piquutigiplugich iluqaisa iñuich. Taatnamik iluqatin tuqupmiraqtut. ¹⁵ Ilaa tuquruq pisigiplugich iñupayaurat, aasriiñ tamatkua iñuuruat iñmiktigulñiñaq iñuutqunǵiqǵlughich aglaan ilaanun tuqqutriruamun iñupayaanik aasrii añipkakkaupluni tuquñhiñmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqanǵiqsugut iñuñmik ilaan qaañhiñañagun nunam iñuisun. Qaanisquami isrummatigaluaqmisaqpud Christ iñuñhiñauniplugu, aglaan pakma isrummatiginiǵikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuag Christ-mun nutaagũǵaqtuq. Iñiǵruañ piiqsut. Inuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸ Iluqatin tamatkua agǵiqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkaǵaatigut iñmiñun Jesus Christ-kun, aasriiñ aatchuqhuta savaamik quliaqtuagitquplugu ilaan ilauraaliutipkaǵisiñiplugich iñuich iñmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaǵai nunam iñui iñmiñun Christ-kun, patchisiqutiñǵiqǵlughich navguutiniñisigun. Aasriiñ quliaqtuagitqugaatigut iñuich qiniñniñaksriñniñiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atũǵaatigut uqautitqulusri. Inǵipiagipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, “Ilauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsqaqtutun pisigipluta. Taamna nalaunǵasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6 Uvagut savaqatigiilḥaptikni Agaayyutmi inigipsi akuqtuqungitlugu Agaayyutim ihuaqputaa suunijlaguḡlugu. ² Atakkii ilaa niqliqsuq aglausimaruami uqahigmi, “Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Anniqsugviksraq tikitman ikayuḡipsi.” *Isaiah 49:8*

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua anniqsugviksram pakma tikitchuq. ³ Kisumununniiñ inuḡmun patchisiquititqungitchugut killukuagñipluta savaaqahiptikni. Taatnamik inillaiḡitchugut putukkisautiksrajanik inuum apqutiksrajanani. ⁴ Aglaan suraḡahipayaaptigun qiniqtittugut savaktaupluta Agaayyutmun iḡlutiḡikunlu, ihuilliḡutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ ipiḡaqtuqsiuhikunlu, isiqtauhikunlu, aḡalaḡluksiuhikunlu, sakuuhikunlu, siḡiguiqsaungḡikunlu, niḡisunḡakunlu, ⁶ Qiniqtitkikput ipqihikunlu, ilisimalikunlu Agaayyutmik, anuqsruhikunlu, ihuaqputriḡikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piqpaksriḡikunlu, ⁷ uqaqalikunlu ilumutuuruamik, sulii sanḡiagun Agaayyutim. Anḡuyautiqaqtuḡa tugluagiplugulu nalaunḡaruahikun. ⁸ Qiniqtitkikput kamagikkauhikunlu, kanḡutchaktitauhikunlu, uqaḡitchiuhikunlu pigiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutuniḡakkaupluta uqaḡaluḡḡapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilipluta ilisimanaḡaluḡḡapta, tuquaqsiruatun ilipluta inuusrugaaḡaluḡḡapta, anasriḡuqsasigaluḡḡapta tuqputaungitchugut, ¹⁰ isumaaluktitaḡaluḡḡapta quviasruḡaqtugut, inuqsralliuqtuatun ilipluta umialiguqtitchigaluḡḡapta inuḡiaktuanik, suilliūqtuatun ilipluta piqaḡaluḡḡapta supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamaḡ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriḡiksraptnik ilipsitḡun. Ummativut anḡagivut ilipsitḡun. ¹² Piqpaksriḡiput ilipsitḡik inuqtuummaḡitchuq. Aglaan piqpaksriḡi uvaptiknik inuqtuummasriruq. ¹³ Aglaan pakma anḡaqsigik uummatisri uvaptiknun. Uqautigipsi uvaḡa ililḡaagiruaton iliplusri.

Agaayyuvikpaḡa Inuuruam Agaayyutim

¹⁴ Piqasriqsuutinasri ukpiqsriḡitchuatigun takku nalaunḡaruahiglu killiqihiglu piqatigiilḡuitchuk. Qaumaruaqtuḡuq piqatigalḡuitmiuq taaqtuamik. ¹⁵ Qanuḡutik atausriḡuḡumiḡaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruḡ tuunḡamik)? Qanuḡutik ukpiqsriḡuḡuq piqasriqsuutiḡumiḡaqpak ukpiqsriḡitchuakun? ¹⁶ Agaayyutim agaayyuvikpaḡa piqasriutiḡumiḡaitchuq aḡḡuḡitḡik. Agaayyuvikpaḡigatitḡutkii inuuruam Agaayyutim, ilaan nipliḡhatun, “Irviniḡitka ilinich inuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiniḡaatḡa, sulii ilinich inuḡiniḡitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piiḡitchi akunḡatniñ,

avittitchi ilinḡitniñ, niqliqsuq Ataniq.

Ilaksiatinasri qaayugḡaqtuaniñ.

Taatnaḡupsi akuqtuḡisigipsi. *Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41*

¹⁸ Aapagigisigipsitḡa aasriiñ iḡniḡisigipsi panigilusriḡu,

niqliqsuq Ataniq Sanḡipayaḡaqtuḡa.” *2 Samuel 7:14*

7 Piqpagikkamaḡ, piqaḡniḡapta tamatkuniḡa akiqsruutauruanik ipqiḡsaḡta uvaptiknik qaayugḡaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchiptigunlu. Quyalilḡaput Agaayyun supayaakun atakkii taluḡigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigut uummatipsigun. Atniangitchivut iñuich. Kil-lukuaqtitchiñgitchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitmiugut kisumikunniñ iñuñmik. ³ Uqautigingitchiga taamna patchisisigusuguri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpaginiplusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuullaptikni unniñ tuqułaptikni. ⁴ Nalupqisruutigingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqallapiaqtuñ. Iluqaagun ihuilliuğutiptigun quviasrullapiaqtuñ.

⁵ Tikiñjanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuqsiñgitchugut. Ihuilliuqtitaurugut qanusripayaakun—nagliksaagtilluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna. ⁶ Aglaan Agaayyutim arakliguuruam tamatkuniña nikatchakti-tauruanik tutqiksiпкагаатигут Titus aggiqman. ⁷ Arakkaurugut aggiğhagun sulii arausriaqłhagun ilipsitñiñ. Ilaan uqautigaatigut kimmutiqałłapsigun tautugukłuñ, aliasruutiqałłapsigunlu sulii piyummatikałłapsigun uvammik. Taatnaqłuñ quviasrutluktuñ pakma sivuanigñiñ. ⁸ Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchtaktikaluağniqapsi, nunuurautigingitchiga. Saiñgisuutiligaluağiga tuyuutma ihuilliuqtitauraallapniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutigingitchaluağiga alianniułipsigun, aglaan quviasruktuñ isrumaalulłapsi simmiğñiqmasri. Alianni-uhipsi pisułiğniğaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atniangitchipsi sukununniñ. ¹⁰ Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsułiksrañanun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan alianaña nunam tikiutrirraqtuq tuqułiğmik. ¹¹ Alianniuqtusri nalautilugu alianniugutigitukkaña Agaayyutim. Taavruma piłiqipkağagigaasri nalupqigingiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigilicisitlugu killuq, iqsigipkaqlugu, inuğrugiliutipkaqlugu ikayuutiliksrağa, isrummiqsitlusriun-niñ anasriññuqsatlasriplugu taamna killuliciruaq. Qanusripayaakun tautuktitkiksi patchisaunğıłqsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasriiñ tuyuqtuñ aglaamnik pisigisruñaqnagu taamna iñuk killukuaqtuaq naagaunniñ iñuk atniummiruaq, aglaan sivuğaani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqpaksriqałqsi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkiptigut. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñniqman, atakkii irrutchiğmigun nutaqtikkaupluni iluqapsitñiñ. ¹⁴ Takku nangagipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapiñapkañgitchipsitña. Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuurut, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruttuuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutillapiapsaagaasri itqaqamiñ tupiksriyummatikałqsi, sulii pağla'apsiñ kamaksriłikunlu taluqsriłikunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

Ukpiqtuañuruat Aatchuiłhat

8 Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi ihuaqqutrisaanik Agaayyutim qaisañanik ukpiqtuañuruun Macedonia-mi. ² Ihuilliuqpauragaluññağmñ inuqsriullapiağaluaqhutiñlu quviatchauğillapiaqtut, taatnaqhutiñaasrii tigungmataipiağniqsut suoramiknik. ³ Piyumiñaqtutilaağmikni aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtitnatiñ. Uqagiyumiñağiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtu-iñağaatigut ikayuutitlasrisrukhotiñ savaakun Agaayyutim iñuiñi. ⁵ Aatchuutiqaqtut niğiugingisaptigun, sivulliuplugu qaitłutiñ inmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisułhagun. ⁶ Uvvaasriiñ tiliugikput Titus aullağniñjaniksimaupmaun

naatchaqtuaquplugu taamna savaallautaq akunnapsitni. ⁷ Aasriiñ pillautagñiqapsi supayaakun—ukpiqsriñkunlu, uqautriñapsigunlu, ilisimañkunlu, piyummatiqañkunlu, piqpaksriñapsigunlu uvaptiknik—taatnamik tiggummatitqugipsi aatchuiñkun. ⁸ Tiliuqñiñgitchuñ aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqpaksriñqisi ilu-mutuupiaqmañaan aatchugummatiqañapsigun, ⁹ takku ilitchugigiksi iluaqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piquitigiplusri unitchai umialgutini ikayuğiaqhusri inuqsriuñhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga aatchuiñapsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsuñ aullağniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuiñkunlu piyummatiqañkunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuñ naanniañhanunaglaan aullağniikkaqsi ukiutqik piyummatiqaqapsi, aatchugusri pisuqtillaapsitni pigikkapsitniñ. ¹² Aatchugupsi piyummatipsigun taamna aachuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitniñ, aasriiñ pigingisapsitniñ. ¹³ Nunurisunğitchipsi aatchuiñğmun qagavriuraaqitillugich atlat aatchuiñkun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuuyumiñagtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippakuuqtualigumñ ikayuğisigaasripsuq inuqsraligupsi. Iñupayaagli piqagumuq inuğikkagmiñik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqañni itna, “Iñuk katitchivaañhaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriiñ iñuk katitchivaañhagitchuaq inuqsraqangitchuq.”

Titus Piqatiñlu

¹⁶ Quayagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkap-tun ilipsitñun. ¹⁷ Ilumutun Titus-ñum akuqtuğaa pitchuksaagutvut. Utlagupi-ağatağasri. Sivunnisquq taavrumiñ iñmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqas-riqñugu nangautiqagtuamik iluqaitni ukpiqtuanjuruani quliaqtuañhagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraqtaaginiğaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptigñ taapkua aachuutit maniich. Savaqañhaptigun taavrumuuna kamasruğikput Atanguruuq Agaayyun aasriiñ ilisimanaqsiplugu ikayuuyumañiqput. ²⁰ Qaunatiqagiguktugut kisumununniiñ iñuñmun pasritqunğitluta añañhaptigun taapkuniñ mikturuanik aachuutinik. ²¹ Piyummatiqagtugut nalaunñaruakun, kisian Atanguruam qiniñhani ingitchuaq aglaantuuq qiniñhatni iñuich. ²² Piqas-riqhutik taapkuak iññuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatitnik. Uuktuagaluqaqtigu akulaqñugu ilitchugigikput ukpiğnaqtuanjutilaña. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpiğiliutiapiaqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpañ Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuuiñhaptikni ilipsitnik. Nallipsipsuq apiqsruutigikpagik atlat aniqatiuvuk, uqñiraqtigigaik ukpiqtuanjuruat, aasriiñ kamasruğaaq kamanautaa Christ-ñum. ²⁴ Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiqtuanjuruapayaanun piqpaksripiatqisi uqñiraqtinik sulì nalaunñañha nangaqapsi taapkununa.

Iñirat Ukpiqtuaqatinun

9 Ilitchugigiga aglaktuksraunğisilaaga uumuuna aachuutitigun pisigilugich Agaayyutim iñui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuuyumañqisi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanjuruasii Achaia-mi itqaniağniñusri aachuutillaapsigun ukiutqik. Piyumalañapsigun iñugiaktuat añañataurut aatchuisukhutiñ. ³ Aasriiñ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiñksrapsigun. Uqautigillautagipsi itqanaitkisiñiplusri. Aasriiñ taamna piñlaañutqunğitchiga. ⁴ Aasriiñ Macedonia-ğmiut agqipata

maligluna ilitchugigumitruḡ itqanaiṅgisilaaqsi, kanḡutchakpiaqtugut, ilipsipsuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusriḡu uqaḡillaataqhusriḡu. ⁵ Tarra isrummiqsuna aniqatiuvut pitchuksaagukḡugich tikitquplusri sivuani agḡiḡiksrapta. Iliḡisa itqanaiaḡisigaat akiqsruutigikkaqsi, suli aatchuḡummatiaqugipsi nunurausrunaqasri.

⁶ Itqaḡlugu una, iṅuk nautchirriiruaq iṅugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiṅiaqtuq iṅugiapiangitchuanik, aasriipsuq iṅuk nautchirriiruaq iṅugiaktuanik katitchiṅiaqtuq iṅugiallapiaqtuanik. ⁷ Iṅullaa aatchuḡli sivunniutaagun isrummatmi, tigummatigalugu pisunaqani suli nunurikkausrunaqani. Agaayyutim piqpagigaa iṅuk aatchuḡuuruuq quviasrukhuṅi. ⁸ Aasriiṅ Agaayyutim aatchuḡumiṅaasri sipillugu iṅugikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasriiṅ aatchuutiksraqtalasrigisiruṅi savaallautapayaanun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqaḡhani, “Nunniuqti siamitmatun, iṅuk aatchuiṅiqsuq suuraḡmiṅik siḡṅataitḡluni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqaḡigisigaat ilaan iḡuaqqutaa taimuna.” *Psalm 112:9*

¹⁰ Agaayyun aatchuḡuuruq nautchiaksranik nautchirriiruamun qaqqiamiglu niqiksrarik. Taatnatun ilaan iṅugiaksiṅiaḡai suurat pigikkasri aasriḡi aatchuutitlasriyumagiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsrangḡiṅiaqtusri supayaakun tigummataiḡipsigun. Tarra savaaptigun iṅuich quyyatiqaḡniagaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuḡaluagṅiḡai inuqsriuḡluqtuat Agaayyutim iṅuṅi, aglaan taavrumuunaptuuq iṅugiaktuat quyyatiqallapiagṅiagaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaigṅiagḡiksi ukpiqsriḡiqsi Christ-kun, aasriḡi iṅuich ikayuusriaqaqtuat nanḡaḡisigaat Agaayyun tupiksriḡḡapsigun tusraayugaagḡiksuamik suli tigummataiḡḡapsigun iliḡitṅun suli iluqaḡitṅun atlanun iṅuḡnun. ¹⁴ Aasriiṅ iḡiqsruutiniagaasri piqatigisrukhusri pisigiplugu kamaṅqtuaq iḡuaqqutaa Agaayyutim qaisaḡa ilipsitṅun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautigilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

Paul Patchisaiṅṅiruḡ Savautriḡiḡmiṅi

10 Uvaḡa Paul. Iḡigipsi Christ-ḡum agḡaḡaiḡiḡmigun piisaanḡiḡmigunlu. Taluqsraliḡuunigipsitḡa piqatau'ama ilipsitṅi, aglaan piqataunḡitṅama ilipsitṅi taluqsraiṅṅiḡluna tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiṅaitchipsitḡa taluqsraitquluna nayuutiguma ilipsitṅi. Sivunniqsuna akilḡiḡisugukḡugich tamatkua uqaqtuat iṅuuniusriqaḡniḡluta nunam iṅuisun. ³ Iṅuuniagaluḡḡapta timigikkaptigun aḡuyangitchugut nunam iṅuisun. ⁴ Aḡuyautivut aḡuyautigṅitchai nunam iṅuiṅ, aglaan atuḡikput Agaayyutim saḡḡiqpauraḡa akiḡiḡlupugich iluqaisa tamatkua akilḡiḡisuuṅiruṅat [tusraayugaagḡiksuamun]. ⁵ Piyaqquqtaḡivut uqavaagutipayaat niaquqtusriḡḡatlu iṅuich takku taatnatchich iṅuich sappugutaurut atlanun ilitchuḡiḡiksraḡatniṅ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iṅuich Agaayyutikun tupiksritḡlasriḡugich Christ-mik. ⁶ Anasriṅḡuqsaiḡḡiṅaagutugut tupiksruutaitchuanik, ilitchuqsripqauragupta tupiksriyumaiḡisitṅik ilipsitṅik.

⁷ Qiṅiḡiṅiaqtusri sunik qaḡḡiṅakun. Kiṅapayaaq ukpiqsriṅiḡumi piginiḡuni Christ-ḡum isrummatigitqigḡiḡuḡ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ḡum. ⁸ Uqavigaagutigillakkaluagupkuunniiṅ saḡḡiquṅiḡaḡiḡ Agaayyutim qaisaḡa uvaptiknun kanḡusruutigiyumiṅaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma saḡḡiquṅiḡaḡum piyaqquqtaqtitchumiṅaitchaasri. ⁹ Iqsisaaḡuḡitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iḡaḡich

iñuich uqaǵniqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqaǵuuniqsuq sayaitchuatun, uqautriḥasuli suilātun itluni.” ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigilitruḡ una, aglaan savaaǵisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inḡapta naagaqaa piiñḡapta. ¹² Iḡaliqsuutiymaḡitchugut tamatkununa iñuḡnun unniñ atriḡiummatiluta uqaǵuuranun nakuuniraaqhutiḡ. Uuktuutiqaḥiñaqut iḡmiknun naipiqtuutiḡlutiḡlu. Kaḡiqsisaiḡitiḡ qiniḡititkaat uuktuutigiaqsi'amiḡ avatmun naipiqtuutiaqsi'amiḡlu. ¹³ Uqavigaaḡaḡunḡitchugut uvaptiḡun aglaan uqaviutiḡiḡhiñaugikput savaaksriusriaqut Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritḡasrirusri savaaptiḡun. ¹⁴ Qaañiaḡautraḡitchugut uqaqapta iḡaginiḡlusi savaaptikni. Takku tikiutiqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutiḡiḡitchikput atlat iñuich savaañat. Aglaan niḡiugaḡigikput una, ukpiqsriḡiqsi saḡḡisikpan siamitḡasriḡisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuannun. ¹⁶ Quliaqtuaqatḡasrirugut tusraayugaagiksuaḡmik nunaaqqiñi atlani. Uqavigaaḡutisruḡitchikput savaaḡianikkañat atlat iñuich nautchiiviḡmikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaaḡniaḡumi, uqavigaaḡutiqaḡli Agaayyutmik kisiaḡik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatḡaitchaa iñuk uqavigaaḡtuḡ iḡmiñik nakuuniraaqhuni aglaan ilaan akuqtuḡisigaa iñuk nakuugikkani.

Paul-lu Uqqiraqtinḡuaqtuallu

11 Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutiaaḡallsitḡa kinnañaaqtuaturun itkaluaḡniḡuma. Anuqsrutillaḡniapiaqsitḡa! ² Takku siqñagipiaḡipsi Agaayyun siqñaqsrupmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuatun iḡaqatnikku-maaqtuaturun qaiññiakkaptun atautchimun iḡaqatiksramun, taamna Christ-ḡuruq. ³ Nuyuaqutigipsi isrummatisi qaayugnaqsiviaqtut sulī killukuḡutipkakkauviaqtusri iḡumutuuruamiñ piḡpaksriḡiḡmiñ Christ-mun, atriḡlugu niḡiḡiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruḡmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk agḡiḡuni quliaqtuaḡaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuaḡiḡisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuaḡiglu akuqtuaḡianikkapsitñiñ, pitchiḡiaḡisuruaturun irrusriaqtusri. ⁵ Kiñulliḡpiaḡunḡiñasrugiruna tamatkunakḡa qaukiunasrugiplutiḡ uqqiraqtauruaniñ. ⁶ Iḡisaqsimaruatun uqaqtaulḡuitchaluaḡuma, iḡisimaruna sumik uqaqtilaamnik. Qiñiḡitkikput taamna nalupqinaḡiḡugu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauḡiḡpa uvaḡnun atmuktiḡama kiviḡukhusri quliaqtuaḡniraḡaluḡa tusraayugaagiksuaḡanik Agaayyutim akiḡlaaḡuḡa? ⁸ Ivayaqtuiruna atlaniñ ukpiqtuaḡuruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriḡiksraptiknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiḡamni ilipsitñi, inuqsriuliḡama iḡuḡliuḡtichiñḡitchuḡa kisumikunniñ. Aniqatiut agḡiqamiḡ Macedonia-miñ qaitchaat inuḡikkapayaḡa. Supayaakun akiyausrunḡitchuḡa ilipsitñun. Qaunaḡiaḡikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqaḡuupmatun iḡumutupiaq taatnatuntuuq uqaḡipmigiga iḡumutuuruḡa. Kia-unniñ iñuum nunaḡani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaaḡutiqaḡiḡa quliaqtuaḡama akiḡlaaḡuḡa. ¹¹ Suvaata quliaqtuaḡpiḡ akiḡlaaḡuḡa? Piḡpaḡiḡiñniḡisi? Agaayyun iḡisimaruaḡ piḡpaḡillapiaḡtilaapsitñik.

¹² Savaaḡikkaga savaaḡituiñḡisigiga, [amiami quliaqtuaḡtuiñḡaluḡa akiḡlaaḡuḡa]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaḡtuat savaaḡaḡniḡlutiḡ Agaayyutim savaaḡanik, tuvrapiḡaḡugu uvagut suraḡaḡiḡput. ¹³ Taatnatchich iñuich taḡiḡiḡaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiḡniaḡikun savaaḡaḡut, qiññḡmikun atlaḡḡuḡuurut ilipḡlutiḡ uqqiraqtaisun Christ-ḡum. ¹⁴ Taatnaluasru!

Uvvatakkū tuunḡaq iḡmiñik qinñanikaḡuupmiuq israḡulgatun qaumam.
¹⁵ Taatnamik quvigusruutiksraunḡitchuq tuunḡaum savaktai qinñanikaḡapata
 nalaunḡaruathum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaḡaḡisiruq
 maligullugu savaaḡat.

Paul-ḡum Nagliksaḡutaa Uqqiraḡtaupluni

¹⁶ Uqautitqiglapsi, isrumatiginasritḡa kinnanaḡaqtuatun inniḡuḡa. Kin-
 nanaḡaḡnigaluḡupsitḡa akuqtuqsitḡa taatna, uqavigaḡaqtuallakkumuḡuḡali
 mikiruuramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaḡa tamanna pitqutiginḡitchaluaḡaa
 Atanḡum Agaayyutim. Uqavigaḡaḡama kinnanaḡaqtuatun ittḡuḡa. ¹⁸ Qiniḡḡugich
 iḡugiaktuat uqavigaḡuḡitiḡaḡuḡhat nunakḡaḡtanik sunik, uvaḡaptuuq
 uqavigumiḡaḡmiuḡa. ¹⁹ Takku anuqsrutiḡaḡisri quviagiplugumunniñ
 kinnanaḡaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiḡaḡusri. ²⁰ Iḡatchiḡugupmisi
 iḡuum savaktaḡrugipmasri, aqsaktuaḡmasriḡu kinnipiḡusri, nunuriraḡaḡmasriḡu
 savautitqupluni, kamaḡniraaḡman, suksraunḡiqmasriunniñ patiktuḡmatun
 kigiḡapsigun. ²¹ Isrumasrugnaḡtusriḡu sayaitḡuaḡuniḡluta suli taatnatun
 aḡalatchiḡiḡiḡniḡluta. Kanḡunaḡniaḡpisa! Kiḡapayaḡ taluqsrailḡuni uqavigaḡat-
 lapman, taatnatuntuuq piyumiḡaḡmiuḡa—uḡaḡuraḡḡuḡasuli kinnanaḡaqtuatun.
²² Iḡiḡich Hebrew-ḡuniḡpat? Uvaḡaptuuq. Iḡiḡich Israel-aḡmiuḡuniḡpat?
 Uvaḡaptuuq. Kiḡuviḡiḡniḡpagich Abraham-ḡum? Uvaḡaptuuq. ²³ Iḡiḡich
 savaktiḡivagich Christ-ḡum? Uvaḡaptuuq, aḡlaan savaktillautautluktḡuḡa iḡiḡitñiñ—
 uḡaḡugaḡḡuḡasuli kinnanaḡaqtuatun. Savaḡatlukmiuḡa sakuullapiḡaḡuḡa,
 isiḡtakatautlukmiuḡa, ipiḡaḡtuqsiupmiuḡa atqunaḡ, tuqquḡitḡayaḡḡaḡuḡa
 iḡugiaktuami. ²⁴ Tallimaniḡlaan ipiḡaḡtuqsiuruḡa Jew-ḡuruaniñ, malḡukipiani
 ipiḡaḡsaḡniḡni inullakḡugu atautchimik. ²⁵ Piḡasruniḡlaan anaumiksiuruḡa
 anautanik, atautchimi miḡuḡtukkaupluna uyaḡaḡnik, piḡasruniḡlaan
 umiaḡpaiyaḡtautipluna, unnuḡaḡu uvluḡu naaplugik tiktaupluna ḡaḡiumi,
²⁶ akulaiḡḡugu iḡlauḡamni navianaḡtuakuaḡuḡa uliḡpaḡniñ tiḡliḡniaḡtiniñḡu,
 navianaḡtuakuaḡuḡa Jew-ḡuḡatimñiñ Jew-ḡunḡitchuaniñḡu, navianaḡtuakuaḡuḡa
 nunaḡqiñi suviksraiḡaamḡu ḡaḡiumḡu, navianaḡtuakuaḡuḡa tamatkunaḡa
 taḡiḡilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷ miḡuḡḡaḡuḡataḡuḡa sakiḡnaḡu iḡlutaḡḡugu,
 akulaiḡḡugu siñiktuḡaḡiḡuḡa, niḡisuksiupluna imiḡuksiuplunaḡu, iḡugiaktuami
 niḡiksraiḡliuḡuḡa, atnuḡaiḡliuḡuḡa itriḡruami. ²⁸ Avataḡigun tamatkua sut
 kigiḡniḡviḡiraḡigiga uvluḡaḡipman isrumaaluḡtiḡaḡiḡa ukpiḡḡuaḡuruḡanun.
²⁹ Nalliḡsi sayaitman ukpiḡsriḡmiḡun, uvaḡaptuuq ikpiḡipmiraḡigiga
 sayaiḡliuḡa. Nalliḡsi killuqsaḡtitaupman qiniḡautisruḡitka taatnaḡtitchiruḡat.
³⁰ Uqavigaḡaḡtuksrauguma, uqavigaḡuḡtiḡaḡniaḡḡuḡa tamatkuniḡa qiniḡḡitanñik
 sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapaḡikkaḡa Atannaḡta Jesus Christ-ḡum, iḡuiḡh
 kamaksruḡtaksraḡikkaḡat ḡaḡavak taimuḡa, iḡisimarḡuḡ sagluuḡḡuaḡisilaamnik.
³² Damascus-miḡtnama, kavanaḡata umialḡum atiaḡḡuḡam Aretas-mik
 ḡaunaksriḡliḡsuḡaa nunaḡḡia Damascus-ḡum tiḡuraḡḡupluna. ³³ Aḡlaan ikiḡluna
 aḡuḡpmanḡmun atḡaḡtitkaḡḡa iḡalikun katchimi aasriñ annaktitluna ilaaniñ.

Paul-ḡum Qiniḡquuraḡni suli Agaayyutim Sagviḡsitani

12 Uqavigaḡaḡtuapsaallaktuksrauruḡa sunnautiginḡitchaluḡaḡaan. Aḡlaan
 uqautiginiḡitka qiniḡquuraḡ sut Atanḡuruam sagviḡsitani. ² Iḡisimaḡiga

añun ittuaq Christ-kun. Akimiaguutailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piñayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³Suli ilisimagiga taamna añun mayuutrautillaanjanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴Aasriiñ taamna añun aullautikkaukami pakmuja, tusraaruq sunik uqağilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigirak-srağingisanjiñik atlanun. ⁵Uqavigaagutigiyminiagaluagiga pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuja uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶Aasriiñ uqavigaatlagaluaqhuja, kinnaqtuatun itchungitluja, uqağniaqtuaja ilumun ittuamik. Pakmaaglaan uqağiqsuja taatna. Ilipsitiñun isrumagitluqunğitchiga avataagun qiniikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷Suli atchiksuaqpluaja tamatkunuuna quvinqaqtuatigun sagviqsautigun uvañnun, kakitlağnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlağnaq uqqiraqtigigaa tuunğaum. Ilaan nañniğaaja kamasraaungitluja uvamnik. ⁸Piñasruniaglaan ikayuqtisriugaluauqtuaja Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvañniñ. ⁹Uqautiñhiñağaaja, “Iñuagqutriğiga naamaruq ilipnun, takku sanñiga naamasrisuuruq sayaiñli-uqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagiga pilguirrutiga, Christ-ñumli sanñia itchumuqu uvañni. ¹⁰Taatnaqhuja Christ piqutigiplugu quviasruguuruaja sayaiñliuğimmi, pisaayugautauğimilu, sakiqniuiğimilu, nagliqsaaqtitauğimilu, iñuilliuqtitauğimilu, takku sayaiñliuliqama sayakturuja.

Paul-ñum Isrumaaluutigai Ukpigtuañuruat Corinth-mi

¹¹Uqaqtuaja kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniña, aglaan ilipsi uqaqusraaqhuja taatnatun. Ilipsi uqağiraksrağaluapsitja nakuuruakun. Atakkii kiñulliqpiañuluja ingitmiña tamatkunakña uqqiraqtillautauñgitchapsitiñi, suungitchaluaññağma. ¹²Iłitchuqqutai uqqiraqtipiaqtuam savaañurut akunnapsitiñi anuqsruhikun, iłitchuqqutitigunlu quvinqaqtuatigunlu suli sanñipluni savaatigun. ¹³Qanuqhusri piviağinginiñivisi atlatun ukpiqtuañuruatun nañitaqanğitiñama ilipsitiñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallañniaqsitja killukuagaşrugigupsitja.

¹⁴Piñayuatni tikitqattañhiñaaguqtuaja ilipsitiñun. Akiyauyumiñaitchuja ilipsitiñi, takku pakaaqanğitchuaja sunik pigikkapsitiñik aglaan ilipsi, taatnatun ililgaat sunnañniutriruksraunğitchut añaquqaamiknik, aglaan añaquqaat piraksrağigaich ililgaatin. ¹⁵Quyyatigipiağiga ikayuutiğiga supayaakun qaisimaaqhualu ilipsitiñun. Uvvami piqpagiliutillapiagñiğupsi taatnatun, piqpagiraksrağigipsitjaqtuq. ¹⁶Iłisimagaluqhusri, natmaunğitchuaja ilipsitiñi, aglaan ilasri uqaqtut iłinipluaja pisaasruqtuatun manniugitiñiñiağnipluaja ilipsitiñi kinnisipkun. ¹⁷Ivayaqtuğniqpisi nalliatigun iñuktigun tuyuğirağakkapkun ilipsitiñun? ¹⁸Pitchuksaağiga Titus utlaquplusri, suli piqasriqhuja aniqatmik ilisimakkapsitiñik. Titus-ñum ivayaqtunğitchaasri, takku isrummatiaqqtuguk iñuunniusriqaghunuk atiruamik. ¹⁹Tuyuutipta isrumapkağuknağasriļu kiuniagñiplugich akitiñautiñich ilisautriññuat. Uqaqtugut sivuğaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaañ, iluqaagun savaagikkaptigun makitammaagiksitugikput ukpiqsriğiqsi. ²⁰Anayasruutigigiga utlakkupsi iñuunialiqanğiniñasrugilusri algaqsruutigikkapkun suli itmiñuaja niğiugingisapsigun. Anayasruktuaja uqavaagaşrugalusri, siqñakkutiqağasrugalusri, qiniğusri, iğliktulusri, pigiitchuakun uqautikkutulusri, sanurrutulusri, qutchigiłikun

niaquqtusriłusri, atausriummataigusiłu. ²¹ Anayasruktuņasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtılıksrağa sivuqqapsitni, takku qirratiginiagıtka iñugiaktuat killuqsaniktuat sivuani isrummitqinñiurasruñaqatıñ uvuñanunaglaan qaayugñaqtuamiñ, sayuñahıgmıñı, suli timim pisuñnautaaniñ malıñuğutiplutıñ.

Aqulliich Kiliktuutit İlammiuğutitlu

13 Uvva piñatchıgıtka utlautıhıgma ilipsitñun. Itqağilugu, “Kiñaunniñ iñuk pasikkutiqaqpan iñuñmun ilisimariqaqtuksrauruq malğunıñ naaga piñasrunik nalupqisrunğitchuanik ilumutuulhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutıkama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktıgun nayuutingiñlamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautıgıtqinñiagıga iluqanjitñun killuliqıruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñaitchut. ³ Nalupqinaıgukkiksi Christ-ñum uqağıulha uvapkun. Nalupqinaıgumiñagıksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitchuanunğitchuq, aglaan sanñiqapiaqtuq ilipsitni. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqıksitkaa Agaayyutim sanñimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitchuğipkağipsi iñuuniaqtılaaptıknik Agaayyutim sanñiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaagıtchi uuktugusri ilipsitnik iñuugaluqaqmañapsi ukpiqsriłıkun. İlisimangıtpisiuñ Jesus Christ itilaña ilipsitni? Qiniğnaqtinniagıksi agaayyutikuagupsi—ukpinñuangısuagupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ilitchuğisrıuñ agaayyutikuatilaapput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqaqunğitłusri pigiitchuamik. Qiniłtutunğitchikput nalaunñaniłuta. Aglaan savaagırsragıgiksi nalaunñaruq, inuqtuutıgaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akilliılsunğitchikput ilumutuuruq aglaan savahıñnaqtugut pisigıplugu ilumutuuruq. ⁹ Quviasrugaq-tugut sayaitñapta aasriñ sanñisi'apsi. İñiqsruutigipsi nalaunñasripkatqılıksraqsigun agaayyutikuahıpsıgun. ¹⁰ Taatnaqluñ aglakkitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitni. Utlautianikkuma suammatisrunğitłusri atuqapku sanñiqutiqağiq Agaayyutim qaisaña uvañnun. Taavrumuuna sanñiqutiqağıkun makitatqugipsi, piyaqquqtağunğitchipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaaj, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim malıguağlisi. İhuaqsruğlugich pıqtısrı kamagilugıllu pitchuksaagıtıtkı, anığutilusri avatmun qiniñiñnaqautılsrılu, Agaayyutimli piqpaksrıruam uvaptıknik qiniñiñnaqaqtıchırıamlu nayugumagaasrı. ¹² Pağlatısrıtchi avatmun kunıgutmik ipqıchuakun piqpakkutıłıkun. ¹³ Agaayyutim iñupayaajıñ nayaajñanik tuyuğasrı. ¹⁴ Uvvatuq İhuaqutrisaan Atanğuruam Jesus Christ-ñum, suli piqpaksrıłhan Agaayyutim, suli piqataulhan İpqıchuam İrrutchim nayuğlisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ŋmiun

1 Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunŋitchuŋa iŋuich pisuŋhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anipkakkanaŋ Jesus Christ tuquŋaruaniŋ piksraqtaagigaana tuyuŋipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuŋaruapayaanun Galatia-mi. Ukpiqtuŋuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaŋŋanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta sulɪ Jesus Christ atannapta ihuaqqutillaŋ-niaŋlisi sulɪ tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq iŋmiŋik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakŋa pigiitchuamiŋ iŋuuniahiptikniŋ maligutlugu pisuŋha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiinauruq

⁶ Uvaŋa kanjisiŋiaŋukkiga una, Suvaatatai ayaktiŋniqpisiuŋ Jesus akuqtu-ŋanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Ihuaqqutriŋiŋmigun tuŋluŋaasi piqatautqu-plusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaŋnirusi atlamun tusaayugaagiksuaŋmun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaŋmik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iŋuich alapititkaasi atlaŋŋuq-tagŋiaŋluŋu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaŋutigipsi tusaayugaagik-suaŋmik nalaunŋaruakun. Aglaan ilaŋisa iŋuich uqautigaasi atlaŋŋuŋluŋu. Uvagut naagaqaa isaŋulgum qilaŋmiŋ uqaŋiguptigu atlaŋŋuŋluŋu nalaunŋaŋitchuq. Agaayyutim piyaquŋligich quliaqtuaŋaqtuat atlaŋŋuŋluŋu. ⁹ Uqautigitqinŋiaŋiga uqautigikkaga sivuani, Quliaqtuaŋaŋiŋput tusaayugaagiksuaŋmik nalaunŋaruakun akuqtukkaŋsi, aglaan atlat iŋuich quliaqtuaŋigaat atlaŋŋuŋluŋu. Agaayyutim suk-sraunŋiqsinniagai taatnatchich iŋuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaŋikapku tus-raayugaagiksuaq quliaqtuatlaitchuŋa quyalisuŋhiŋaŋlugich iŋuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaŋluŋuasiŋ pisuqtilaaptun quyalisuŋhiŋaŋiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitŋiŋniŋaŋitchuŋa iŋuŋŋik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiguqtilaŋa

¹¹ Aniqatiumaŋ, ilitchuŋitqugipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaŋikkaga iŋuŋniŋ iŋitchuq. ¹² Atakkii akuqtunŋitchiga iŋuŋniŋ, naagaqaa kia-unniŋiŋ ilisauntingitkaŋa, aglaan akuqtuŋiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviu-tipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusutilaaga iŋuk iŋuunŋaŋma Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitarka ukpiqtuŋuruat Agaayyutmun sulɪ piyaquŋni-aŋluŋich ilunŋuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritluŋuŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiŋik iŋugiaktu-aniŋ iŋuuqatiumniŋ, piyumatigillapiaŋluŋu ilitqusiatiŋ sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim ihuaqqutriŋiŋmigun piksraqtaagigaana savautitqupluni anigaluqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuu-nasugigaa sagviiŋksrani iŋŋiŋmiŋik uvamnun quliaqtuaŋitquplugu tusaayugaagik-suaq Jesus-mik Jew-ŋuŋitchuanun. Taatnaŋluŋa ikayuqtsiunitchuŋa iŋuŋniŋ. ¹⁷ Jerusalem-muŋitchuŋa taapkunuŋa uqqiraqtaunaniŋktuanun sivumni aglaan qil-amiksruŋlapiŋluŋa Arabia-muktuŋa. Kiŋuagunaasii utilitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuŋa piŋasut ukiut aquatiŋun qiniŋiaŋluŋu Peter nayuu-tipluŋaasiŋ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiŋiŋitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiaŋikkana Atanŋuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuŋuŋitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuŋa ilumutuuruamik. ²¹ Kiŋuagun Syria-muktuŋa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuŋuruat Judea-mi ilisiŋaŋitkaatŋa kigiŋapkun.

²³ Ilinjisa tusaalhiñaagaatŋa itna, “Taamna iñuk nagliksaaqtitigikkaqput sivuani piyaquqñiaqħugulu ukpiqqutvut aglaan pakma quliaqtuağiliutiniğaa ukpiqqun iñmiñik.” ²⁴ Aasiin ilinjisa nangagaat Agaayyun piquitigipluŋa.

Paul-ŋum Akuqtukkauħha Atlanun Uqqiraqtinun

2 Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchuŋa piqasiqluŋa Barnabas-mik, suli aullautripluŋa Titus-mik. ² Aullaqtuŋa Agaayyutim aullatqiqupmaŋa. Sivulliuqtauruat ukpiqtuaŋuruani suksraağitiñitqunğitkitka quliaqtuağianikkamnik suli quliaqtuağiniakkamnik. Taatnamik ilitchuğipkağitka tusaayugaagiksuamik quliaqtuağikkamnik katimmatillakmatŋa. ³ Kia-unniin nunuriñiañitkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitjutchiqulugu Jew-ŋuñitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilinjisa ukpiqsriŋuqaqtit Titus taatnaquniğaat. İliutiñiqsut nalunautchipluñi naipiqtuğniaħhiñaqhuta. İlitchuğisukkaat patchisaiñiqput Jesus Christ-kun Jew-ŋuruat maligutaksrañitiñ. Aasriin savaktaağrugiliutitqiguqaatigut Moses-ŋum maligutaksraiñun. ⁵ Taatnaqugaluaqtitluta malinjuğutingitchugut takku iñuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaagiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutiñ sivulliuqtauruat ilarağainitchut sumik quliaqtuağikkamnun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun iñuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiñaunniiñ nakuutluñitchuq atlaniñ iñuñiñ. ⁷ Aglaali ilitchuğigaat Agaayyutmun uvaŋalu Peter-lu quliaqtuaquhiqpuk tusaayugaagiksuamik, uvaŋa Jew-ŋuñitchuanun aasiili Peter Jew-ŋuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ŋuruanun, suli uqqiraqtiguqtitluŋa Jew-ŋuñitchuanun. ⁹ James-lu Peter-lu suli John, kamagikkauplutiñ sivulliuqtauruat, ilitchuğigaat Agaayyutim qaitchiħha uvamnun uumiŋa savaaqahigmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvaŋalu Barnabas-lu. Tarra aŋiğutirugut quliaqtualasiplunuk tusaayugaagiksuamik Jew-ŋuñitchuanun aasiili ilinich Jew-ŋuruanun. ¹⁰ İñiħhiñağniqsut itqağitquplugich inuqsraqhutiñ ukpiqsriuat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkağa atuumatquplugu.

Paul-ŋum Natqiksruğaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akilliliğiga iñugiaktuat ukpiqsriuat takkuatni atakkii killukuağniqsuq. ¹² İtnauvva Peter killukuaqtuq. Peter Antioch-mun aggianikman niğiqatausuugaluagñiqsuaq ukpiqsriuanuñplutiñ Jew-ŋuñitchuani. Aglaan ilaŋich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniğai iñuich isumaqaqtuat iñuñnun nalunaitmiutchiğugugich. Taatnamik Peter piigñiqsuq iñmiñik Jew-ŋuñitchuaniñ niğiqatiginaiqluğillu. ¹³ Atlas Jew-ŋuñplutiñ ukpiqsriuat ilaliutiniqsut Peter-mun niğiqataunaiqhutiñ Jew-ŋuñitchuani taimmaasriin ukpiñuqaqtiguqhutiñ. Unniin Barnabas malinjuğutipmiñiqsuq Peter-mun. ¹⁴ İlitchuğikapku iñuunianaiħhat tuvrağlugu ilumutuuruŋa tusaayugaagiksuaq uqaatigiga Peter sivugaatni iluqaŋisa, “Jew-ŋugaluaqtutin aglaan iñuuniaqtutin Jew-ŋuñitchuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ŋuñitchuat maligutचितquplugich Jew-ŋuruat atuiħhatnik?”

Jew-ŋuruatlu Jew-ŋuñitchuatlu Anniqsuqtaurut Ukpiqsriħkun

¹⁵ İlumutuullapiaqtuq Jew-ŋuñluta animaliqput, makunatituñilaq Jew-ŋuñitchuatun killuqsatitun. ¹⁶ Agaayyutim nalaunŋasripkağumiñaitkaatigut

inmiñi tupiksriñhiñagupta maligutaksramik, aglaan nalaunnasripkagniaagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpigigikputtuq Jesus Christ, aasiñ ukpiqsrñhiñagupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunnasripkagniaagaatigut. Agaayyutim nalaunnasripkagumiñaitkaa kiñapayaaq nalaunnasuktuaq Agaayyutmi tupiksriñhiñahagun maligutaksramik.¹⁷ Isummatigilakput una, tunjavigiguptigu Christ ilaanun nalaunnasripkaquluta sivugaani Agaayyutim, ilitchugiraupmiugut killuqsaqtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-ñunitchuat. Taamna qiniqtitpa Christ-tuuq killuqsaqtauniplugu? Naagapiağataq, taamna ilumutuunitchuq.¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqqaapaku maligutaksraq iħuanjñniplugu aasiñ aquagun uqautigitqil-gitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguiriguqtuħa.¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruna maligutaksramun. Pakma iñuutlasiruna Agaayyutim iñuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piunja.²⁰ Taatnamik uvañgñiqsuq iñuuruq, aglaan pakma Christ iñuuruq uvamni. Iñuulłamni timipkun iñuullapiaqtuħa ukpiqsrñhapkun Iğñinjanik Agaayyutim. Piqpagigaħa suli qaitchipluni iñuulłigmiñik piqutigipluħa.²¹ Ayanjtkiga Agaayyutim iħaqqutriħa. Iñuk nalaunnasritłasiñiħpan Agaayyutmi tupiksriñhiñahigmigun maligutaksranik, Christ-ñum tuqulħa inuqnanğitchuq.

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsrñiq

3 Galatia-ğmiusii, kinnaurusii! Kia aħatkuaqpasri? Quliaqtuağutigipsi nalupqi-naillapiaqlugu tuqulħagun Jesus Christ-ñum sannigutami.² Ilitchugisruktuħa uumiħa ilipsitñiñ, akuqtuqpisiun Ipqitchuaq Irrusriq tupiksriñipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiğıplugulu, taatnaqħusi akuqtuğiksi Ipqitchuaq Irrusriq.³ Aullağniqqaaqlugu Agaayyutikuafiqsi Ipqitchuakun Ir-rutchikun, suvaata sivutmugukpisi pakma sanjipsigun? Taamna kinniqutaullapi-aqtuq!⁴ Nagliksaagutiqagtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suiłaaħun itpat? Ukpiqsrñiqsi atuğumiñaitpa? Taatniitłaitchuq!⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quvinqaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuaq ukpiqsrirusri.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsrñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunnaruagiplugu.⁷ Taavrumuuna ilitchuğitlagiksi aullağvipi-aqaqtilaanat Abraham-mik—iñuich ukpiqsriruat Agaayyutmik tunjavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigaat Abraham.⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqahatigun nalaunnasripkagniağniplugich iñuich ukpiqsrñhatigun. Taatnaqlugu Agaayyutim quliaqtuağutiniğaa Abraham tusraayugaallautamik iñilğaan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqagisiruq ilipkun.”⁹ Abraham ukpiqsrñiqsuq taavrumiħa. Taatnaqhuniasii ikayuusriaqagistut. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriruat Abraham-tun ikayuusriaqagisirut piqataulutiñ ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatiñ iñuich nigiuqaaqtuat nalaunnaruagñusrukħutiñ sivugaani Agaayyutim tupiksriñhiñahigmiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaquğviñmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalłiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñğitchuaq supayaamik aglausimaruħanik makpiğaanjñi maligutaksram piyaquqkaugisiruq piqutigiplugu tupiksriñiğñi.”¹¹ Taamna nalupqinaitchuq

kiñaunniiñ iñuk nalaunņasripkagumiñaitchuq sivuğaani Agaayyutim tupiksriļu-nipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaurugut Agaayyutim uqałhiñi, itna, “Iñuk nalaunņaruaq sivuğaani Agaayyutim iñuugisiruq ukpiqsriħkun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksriřuaq maligutaksramik [Moses-ñum qaisaņamik] tunņaviqangitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqałhani itna, “Iñuk tupiksriřuaq maligutaksram iniqsruaġipayaakkaņanik iñuugisiruq.” ¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ñum tasuġaatigut Agaayyutim atanniiłhaniñ inañiutitligmigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqałhiñi itna, “Iñuk naktitauruaq napaaqtumun taamna taiyuaniqłutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaqługu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiumaniqsuq Jew-ñuñitchuapayaanun Agaayyutim aqisruutigikkana Abraham-mun. Iñupayaaq tunņaviqahinaqtuaq Christ-mik akuqtuigisiruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim aqisruutigikkanaņanik.

Maligutaksratlu Aqisruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaaj, uvva urrakusraun iñuñmikkaqtaq, iññuk aqisruutip-maknik aglautiplutik suli nalupqinaiausriqługu avatmun, nalliaknikunniiñ suksraaġumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuaq sivunniugun naagaqaa atlañņugumiñaitługu. ¹⁶ Agaayyun aqisruutiqagñiqsuq Abraham-mun kiñuviañiñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq itna, “Kiñuvianun” iñuġiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kiñuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikkaga, Agaayyutim maligutaksraņa qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinaiaņaniqaaqtitługu aqisruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiausiqaaqtitługu suksraakkauyumiñaitchuq, atriługu iñuum aņġutaa nalupqinaiaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuġniaqpatigut aqisruutigikkanaņanik tupiksriłhiñaġupta maligutaksramik? Qaņa, taatniingitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun aqisruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunņaviqaqpan ukpiqsriłġmun, suvaata maligutaksraqaqpisa? Maligutaksraq ilłatauniqsuq aquagun tikkuagutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraņa Moses-ñum iñuich maligutaksragigaat agġiġniatħanunaglaan kiñuviañuruam aqisruutauruam. Israġulġich qaiñniġaat maligutaksraq akunniġutauruamun, aasriiłi tikiutinigaa iñuñnun. ²⁰ Aglaan akunniġutauruaq inuq-nañgitchuq atausriłhiñaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqpaa

²¹ Uvvaasriiñ maligutaksraq akitħaummatiniqpa aqisruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuudġmik, ilmun nalaunņatlanayaqtugut Agaayyutim sivuğaani maligutchiłaptigun taavrumiņa maligutaksramik. ²² Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqałhan uqautinigaa iñupayaaq tigutaañuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuġuñniqsuq aqisruutigikkagmiñik iñuñnun piqutigiplugich ukpiqsriłħatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunigaa tamatkunuņa tunņaviqaqtuanun ilaanułhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginiġaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiñniatħanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniginigaa-tigut agġiġniatħanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agġiqman tunņaviġiaqsigikput

Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtugaa-tigut nalaunnasripluta ukpiqsriñlaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpiğu-miñaqsikapta Christ-mik ataniqanjaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik igniğil-iutigaasri Agaayyutim tunjavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsriñipsigun. ²⁷ Iluqasri paptakkaukapsi atausriñjuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ At-lagiñaiqsut Jew-ñuruatlu Greek-ñuruatlu, savaktaagruiļu patchisaitchuatlu, añu-titlu ađnatlu. Iluqasri atausriñjuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, pig-iniqpasri Christ-ñum Abraham-ñum kinuviağipmigaasri, sulipsuuq piññaktaagini-aqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4 Ilallaglagu uumiņa itna, igniğ paitchaktaaksrautilik ililgaanunñağmiñi at-lakaunğitchuq savaktaagrunmiñ, iñuqağaluññaisa suurat inñmiñun. ² Ilil-gaanunñağmiñi qaunaksriqaqtuq aňalatiqaqhuniļu tikiññiañhanunaglaan piviksram aapañan inillakkaña. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunñapta sılam aňalarru-taisa aňalattmigaatigut piguğaluqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuğigaa igniğikkani. Christ animaruq ađnakun maligutaksrakuaqu-plugu. ⁵ Agaayyutim tuyuğigaa tasuğukhugich aňalattittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim igniğitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilumun Agaayyutim igniğigaasri. Taat-naqlugu Agaayyutim tuyuğiniğaa Irrusria Igniğmi uummatiptiknun, taamnaas-riiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapañ.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisulhagun savak-taagruunğıqsutin, aglaan Agaayyutim igniğigaatin, aasiñ igniğiniqpatin tarra paitchaktaaksrautiliğunğıqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginigai Galatia-ğmiut

⁸ Ililgaan ilitchuqsrigaluqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununğa il-itqusriñun agaayyutaunğitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchuğigiksi Agaayyun—naagauvva ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utiğukpisi sayaitlutin atuğumiñaitlu-tinļu aňalarrutaiñun sılam? Savaktaagruutqigukpisi tamatkununğa tigutaanju-lusri? ¹⁰ Qaunaksruğisi uvlut, tatqich, ukiutlu surağaviih! ¹¹ Naviasruutigipsi savahñağasrugaluña piilaamun.

¹² Aniqatiumaaj, iniqsrugipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niğiugaqasri an-niqsugiaksrapsitnik tupiksriñipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinaruña ilipsisun, [amiami tiliñgitchipsi maligutchiquplusri Jew-ñuruat maligutaksranitnik]. In-ñağma ilipsitni pimaqluktanğitchipsitña. Suvaatami pimaqluktağukpisitña pakma? ¹³ Itqagingitpisiunami atniğñahğa pilguirrutiaqluña quliaqtuaqama tusraayu-gaagiksuumik ilipsitñun sivulligmi? ¹⁴ Atniğñautiga itkaluanyaan uuktuağutau-ruatun ilipsitñun iñugluagingitchipsitña nağgugingitlunalu, aglaan akuqtuğip-sitña israğulgatun Agaayyutim, naagaunniñ Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanu-tun quviasuktigivisi! Piyumiñagnigupsi iraiğayaqtusri aasriñ iriliutilugik uvañ-nun. Itqallagağigiga. Suvaata isrummatigivisitña atlanjuqlugu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksririğunğıqpi ilipsitñun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iñuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuunğitchuq. Tamatkua ak-illiliqsuqugaasri uvamnik maliquplutin ilinich kisimiñ. ¹⁸ Nakuugaluqtuq is-rummatigillautagaitni aglaan kisian ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutiñamniñhiñaunğıllaq ilipsitni. ¹⁹ Ililgaanuruasri! Isrumaaluutigillapiagipsi ignisuktuatun nanjirutiaqmatun. Kipiqniuqtuña ilumun Christ-ñum Irrusria naam-

asitquplugu ilipsitni. ²⁰ Uvvatuq nayuutilaṇa ilipsitni pakma atlanṇuḡlugulu uqausriga ilipsitnūn. Qanuqsausiupiallaktuṇa ikayuutauniksrapkun ilipsitnūn.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Iḡsri aṇalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritṇa, tusraatlaitpisiuṇ sumik Agaayyutim uqaqtılaaṇa maligutaksram makpigaanani? ²² Aglausimaruq Abraham malḡuṇnik iḡniqaḡniplugu, iḡaqataa savaktaaḡrukun aḡnakun aasrii iḡaqataa patchisaitchuakun aḡnakun. ²³ Iḡniṇa savaktaaḡrukun aḡnakun aniruq iṇuich piquisriatigun. Aglaan iḡniṇa patchisaitchuakun aḡnakun aniruq Agaayyutim aqisruutaaḡun. ²⁴ Taapkuṇniṇa atrikusautiaqtuṇa. Tarra taapkuak aḡnak ittuk malḡuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaṇa iḡḡigimiṇ atilijimiṇ Sinai-mik. Iṇuich iṇuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaaḡruatitun. Aasriiṇ aḡnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iḡḡisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuq marrumiṇa nunaaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iṇuich savaktaaḡruurut atakkii aṇalatitlutitṇ maligutaksramun. ²⁶ Iḡlua sivunniugutauruq patchisailaaḡhuruq Agaayyutim qaisaṇa Christ-kun. Aasriiṇ aḡnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilaṇmiittuamik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iṇuich patchisaitchut atakkii aṇalatitlutitṇ Christ-mun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhani:

“Quviasrugini aḡnaaq qitunḡitlaitchuatin!

Atuḡiṇ quvianakun nipitusilutin,

iḡnisuktuam atniḡṇananiḡ iḡlutunḡitchuatin!

Atakkii aḡnaq suksraakkauruq qitunḡaqatlunṇiaqtuq

taavrumakṇa iḡaqatituaḡmiṇ.” *Isaiah 54:1*

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aṇalatiṇaiqsusri maligutaksramun. Iḡlgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piquitigiplugu Agaayyutim aqisruutaa. ²⁹ Aglaan iṇiḡlaan iḡniq aniruq pisulhatigun iṇuich piyuaḡiḡniqsuq iḡniḡmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiḡmigunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqaḡha uqaqapṇa? “Aullaqtirruṇ savaktaaḡruk aḡnaq iḡniṇalu, takku savaktaaḡruum aḡnam iḡniṇa paitchaktaaḡatauruksraunḡitchuq iḡniṇani patchisaitchuam aḡnam.” ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, iḡlgaaginiḡitchaa-tigut savaktaaḡruum aḡnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aḡnam.

5 Christ-ṇum patchisaikkaḡigaatigut. Taatnaḡusri makitavigisriṇ payaṇaiḡusri iṇuk patchisaiqsimaruatun, savaktaaḡrugiliutitqiniṇiaqasri maligutaksramun!

Iṇuuniagitchi Atanḡiqsimaruatun

² Naalaḡnisitchi! Uvaṇa Paul iḡlchuḡitqugipsi uumiṇa: nalunaitṇutchiqsitkupsi Jew-ṇuruatun nalaunṇapkaḡniḡaḡusugalusri sivuḡaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqṇiṇiṇiḡsusri. ³ Kilitqilḡitchiga kisupayaaq iṇuk nalunaitṇutchiqsittuq: Taamna iṇuk tupiksriurksrauruq iluqaitniḡ maligutaksranik. ⁴ Nalaunṇasipkaq-tausukkupsi Agaayyutim sivuḡaani tupiksriḡipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri sulii piṇanikhusr iḡuaqutaaniṇ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niḡiugaḡigikput Agaayyutmun nalaunṇasripkaḡisiliḡput iṇmiṇi ukpiqsriḡiptigun. Taamna utaqḡigikput ikayuutaḡun Iḡqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun.

⁶ Tunṇavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqalḥalu naagaqaa nalu-naitmiutaiḥalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriḥiq savaaqaqtuaq piqpaksriḥikun.

⁷ Piḷlautaḡaluaqtusri tupiksriḥusri iḷumuturuamik. Kia nutqaqtiḥpasri agaayyutikuḡiaḥipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuḥluḡtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatqiaḡigḥlugu iḥisauttun naalaḡnikkaqsi, takku itnaqsimaruaq “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataqtittagigaa iluqaan qaqqiak-sraq.” ¹⁰ Nalupqisuutitingitchiga Atanikun isrummatiqagñiaqtillaasri uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiñṇuqsagñiaḡaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuugisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-njruat piyuaḡugaaqqatṇa? Quliaqtuaḡingigigaa iñuum nalunaitṇutchiruksrauḥa. Taamna iḷumun inniqpan iḥuiḷḷiḡutiḡaḡayaitchuḡa iñuḡnik quliaqtuaqama Christ-ṇum tuḥluḡhanik sannigutam. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruut ilipsitñik igruigḥich iṇmḥknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaa. Taatnamik killuliqitṇiḡiaqasri kañḡruaqtapsigun, aglaan piqpakkutiḥikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kam-agigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraṇa iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun iḥilugu.” ¹⁵ Aglaan atniḡutigupsi pisaanṇatiaqsilusriḷu avatmun, qaunatqiaḡigitchi! Piyaqquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaṇa Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaṇa Kañḡruaqtam

¹⁶ Uumiṇa uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aṇalatitchiṇu iñuuiḥiqsi. Taat-naḡupsi malinṇuḡutiyumiñaitchusri kipiḡniḡutaiñun kañḡruaqtam. ¹⁷ Takku kañḡruaqtam kipiḡniḡutai akitñaummatirut kipiḡniḡutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, sul i kipiḡniḡutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiḡniḡutaiñun kañḡruaqtam. Taapkuak igḥliuḡutiruk avatmun. Taatnamik patchi-saiḡitchusri pitḥaiḷḷigich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aṇalatitnapsi, aṇalatiḡaḡiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kañḡruaqtam malinṇutraqtitkaatigut sayuḡaḥḡmun iḡaḡatiḡaḡaluḡumi, atlatuḥḡmun iḡaḡataitkalu-ḡumiḷu, qaayugḡaḡmunlu, aṇalalḡuiḡḡmunlu uvaptiknik, ²⁰ putḡataḡḡmunlu aanguanun, aṇatkuuḡḡmunlu, uumikkutiḡḡmunlu, sanmisiḡḡmunlu, siḡḡnatuḡḡmunlu, qatmiksaḡḡmunlu, uqavaḡuḡḡmunlu, avgumaḡḡmunlu, iṇmikuḡḡmunlu, ²¹ piḡatuḡḡmunlu, iñuḡtuḡḡmunlu, imiliḡuḡḡmunlu, pivaḥḥautigiplugu quviasruṇḡiaḡḡmunlu sul i atlanik taatnatun ittuanun. Uqautianikkaluḡaḡmigiḡipsi sivuani, aasriiñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim aṇaayquataani. ²² Aglaali Ipqitchuam Irrutchim piqpaksriḥkaḡatigut quviatchauḡiḡḡmiglu, tutḡiutmiglu, manimmilḡutmiglu, iḥuḡqutriḡḡmiglu, naku-ḡḡmiglu, tuniqsimmatriḡḡmiglu, ²³ piisaanḡiḡḡmiglu sul i aṇalatalḡuḡḡmik iṇmun. Iñuk iñuuruḡaḡ tamatkunuuna taluqsraḡumiñaitchuḡ maligutaksramik. ²⁴ Aas-rii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniḡaat kañḡruaqtaḡ pisug-ruḡutituummaan kipiḡniḡutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniaḡvigiguptigu Ipqitchuaḡ Ir-rusriḡ, ki aṇalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamaḡḡniḷuta isrumaruk-sraungitchugut uvaptiknun, qinnaguksaḡutingiḡuta avatmun siḡḡakkutingiḡutalu.

Ikayuutititchi Avatmun

6 Aniqatiumaan! Iḥaksi aṇuraukpan killukuḡalikun ilipsi aṇalatittuani Ipqitchua-mun Irrutchimun utiqtitaksraḡigiksi taamna iñuk piisaanḡiḥikun. Aglaan qau-nagilusri ilipsitñun, atakkii aṇiqusraaqtitpiaqmisi. ² Ikayuutititchi avatmun sak-

iqniuhigmun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailiugutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiagnağiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisaņa. ³Kiñapayaaq iñuk isrumagumi nakuutluñiluni atlaniñ, suungiññağmi, kinnillapiaqtuq iñmiñun. ⁴Iñulaa naipiqtuğli iñmiñun Agaayyutim sivuğaani surağalhi nakuupmagaan. Suragałhi nakuuniqpan isrumakkutigillautağniaqtuq iñmiñik. Kamasraağumiñaitchugaasriñ nakuutluñiluni atlaniñ. ⁵Atakkii iñullaa isivgikkauniaqtuq iñuuniałigmigun.

⁶Iñuk ilisautikkauruaq Agaayyutim uqałhiñik qaitchiruksraupmiuq ilisautriruamun suurağmiñiñ. ⁷Ukpiqsasqasri, kia-unniñiñ Agaayyun mitautigiyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiğmisun, atrilugu nunaliqiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸Taatnamik iñuk tunñaviqagumi iñmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaqquğimik isruitchuamik, aglaan iñuk aňalatiqagumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuuligimik isruitchuamik. ⁹Aasrii minguutaillakput nakuurualiqliq, takku qapiñaitchupta Agaayyutim akili-iviksrañani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuğlavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauruaat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹Takkua, aglaich aglaatka aňipiaqtut. Taatnağlugu ilitchuğitlasrigisi uvamnun aglaağitilaañitñik. ¹²Iñugiaktuat Jew-ñuplutiñ ukpiqsriuruaat isrumatqugaasri nalaunñaniłutiñ tupigikamitruñ maligutaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsuniagaşrugaluñ malikkumiñ Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutiñ nunurigaasri nalunaitñutchiquplusri. ¹³Nalunaitñutchiqurruuruaat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitñutchiñiksraqsi kamasraağutigiłhiñağuklugu nalunaitñutaja timipsi. ¹⁴Aglaan uqavigaagu-tiaqtuñ kisianik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqułhagun kikiaktuutriviñmi kañiğruaqtuq tuquñaruuq uvamni, sulı pakma kañiğruaqtam aňalatlaiqtuñ. ¹⁵Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisian iñuum nalunaitmiutaqałhalu naagaqaa nalunaitmiutaiłhalu suutaunğitchuq, aglaan iñuum anniqsuqsimałha nutaamun iñuuhigmun Christ-kun. ¹⁶Iluqağmiñ aňalatauruaat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupiaqułguch. Tamatkua Agaayyutim qiniuiññañalu ilunñuktanñalu pigiaat.

¹⁷Uvakñaniñaglaan kia-unniñiñ iñuum pimaqluutitqinğillıñ, takku qilğut timimni qiniqtitkaat savaktaağruupluña Ataniğmun Jesus-mun.

¹⁸Aniqatiumaan, ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayuğumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

1 Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Tuyuŋigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillaŋniaŋlisi suli tutqiksillusi.

Quviasaagusiat Christ-miñ

³Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitnik ikayuutininik pakmaqtaauruanik. ⁴Agaayyutim piksraq-taagigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piqpaksriŋiŋmiguŋ piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisailŋluta sivuŋaŋmiñi. ⁵Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagukhuta iŋmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuŋiŋmiguŋ. ⁶Nanŋaŋlakput Agaayyun atakkii ihuaqqutriñiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iŋniŋmiguŋ piqpagikkaŋmiguŋ. ⁷Christ-ŋum tasuŋniŋaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqqutiŋluta, suli Agaayyutim natqigutiŋaatigut killuqsautiptiknik uuktuŋnaŋumiñaitchuakun ihuaqqutriñiqsuq. ⁸Taata-naqami atqunallapiaq ihuaqqutriñiqsuq uvaptiknik. ⁹Agaayyutim isrumatupaŋgataqtuam suli kaŋiqsimaplugich supayaat sagviŋaa nalunaqtuag sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum taŋiŋaa pakmapak. ¹⁰Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iñiqtapayaat qilaŋmiŋu nunamiŋu atautchimuquplugich Christ-mi Atanŋuruami supayaami. ¹¹Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqaŋaqtuq supayaamik maliŋutlugu sivunniutigikkaŋmiguŋ. ¹²Sivulligigaatigut iñuich niŋiugaqaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nanŋaitqupluta Agaayyutim kamanalhanik iñuuniaŋhaptigun. ¹³Ilipsipsuuq taatnatun piruksaurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraayugaagiksuaq anniqsuŋiapsigun. Ukpigianikap-siuŋ uqaliŋ Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaŋmiguŋ iñugiliutitilaaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suuraŋmiñik ilisimanaqsiŋkaŋlugich pigitilaanŋitnik. ¹⁴Taamna Irrusiŋiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaananiŋ akiqsruutigikkaŋmiñik uvaptiknun suli piqaŋniaqtilaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiñik. Taatnaŋuta nanŋaŋlakput kamaŋaqtuag Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayulha

¹⁵Tusraagiga ukpiqsriŋiqsi Atanŋuruamik Jesus-mik piqpaksriŋiqsiŋu iluqaitnik iñuiñik Agaayyutim. ¹⁶Taatnaŋluŋa nutqautiŋitchiga quyyatiŋaŋiŋa ilipsitnik, itqaŋiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷Iniqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaŋaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi ilisimatlasriŋugu suli kaŋiqsitlasriŋugu pisuŋa. ¹⁸Iniqsruqmiuŋa ilaanun aŋmaquplugich isummatisri qiniŋuplugu qaumanŋa, suli kaŋiqsiŋkaŋuplusri niŋiukkamik ilaan qaisaŋanik uvaptiknun tuŋhuutmiguŋ suli ilitchuŋipkaŋuplusri inuŋaiŋhanik kama-nautim Agaayyutim iñuiñ paitchaktaagikkaŋatnik. ¹⁹Iniqsruqmiuŋa Agaayyutmun ilitchuŋipkaŋuplusri uuktuŋnaŋumiñaitchuamik saŋŋianik ikayuqupluta ukpiqsriuranuruagut. ²⁰Taavrumuuna kamaŋallapiaqtuakun saŋŋiagun Agaayyutim aŋip-

kaŋnigaa Christ tuqułigmiñ, aquvititluguasriiñ ilaan taliqipinmiñun qilaŋmi.
²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa kaukiuplugu taapkunuja aŋalatchisiqapayaaqtua-
 nun saŋŋiqagtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiñaunniñ saŋŋiqatlukkumiñaitchuq
 Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim
 Christ aŋalatchipkaŋaa supayaaniglu iñupayaaniglu nanipayaaq. Suli Agaayyutim
 Christ kaukiuguqtitkaa ukpiqtuanuruapayaanun, niaquq aŋalatchikmatun timimik.
²³ Takku ukpiqsirruapayaat Christ-ŋum timigigai. Tamatkua naamapkaŋaat Christ-
 ŋum timaa atakkii Christ-ŋum naamapkaŋai supayaat nanipayaaq.

Tuqułigmiñ Iñuuliŋmun

2 Iluqasri tuquŋaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritłaitlusri Agaayyut-
 mik killuqsahusriļu. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun
 imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik aŋalatchirrutimik siłami,
 malikkugu iñuuniagūsria nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatku-
 nani iñuŋni tupiksriñgitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluaq-
 tuani kimmuŋtigranagun timipta, quyalipługich pisukkanj timiptalu isrumaptalu.
 Atlatitun iñuktutun tupiksriñgitchuat Agaayyutmik uvagut piyaquŋniagaluaqtuani
 qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunŋuktanja kamanaqtuq suli piq-
 pagillapiagñigaatigut. ⁵ Tuquŋagaluaqtitluta killugmi iñuutqiksitkaatigut piqataup-
 pluta Christ-mi. Iħuaqutaagun anniqsukkaurusri. ⁶ Aŋitqiksitkaatigut tuquŋaruañiñ
 piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ŋum qilaŋmi.
⁷ Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa uuktuŋnaŋumiñaitchuaq
 iħuaqqutriłłi uvaptiknun aasriiñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksriłłapiaqtilaani
 uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Iħuaqutaagun anniqsukkaurusri tumigiplugu ukpiqs-
 riłłiq. Annisutłaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriaŋigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaunniñ
 annautriłłiħiñauñigumi iñmiñik savaallautaqałigmigun taamna iñuk uqavigaagu-
 tiqaŋayaqtuq. Aglaan annautraunŋitchusri savaallautaqałħpsigun. ¹⁰ Agaayyutim
 nutaaguqtitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivun-
 niŋnigaa iñilŋaanimma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriŋuqatigiłłiq Christ-mi

¹¹ Itqaŋisiuŋ iñilŋaan aniłłiqsi Jew-ŋunŋitłusri. Jew-ŋuruat nalunaitmiutchiŋniq-
 suat timimiknik qaalħiñakun taiyuutiqaŋniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik.
¹² Itqaumalugu taimani atausriŋuqatigiŋaitkiksi Christ. Avakŋaqtaurusri
 nunaqataunŋitłusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñŋapsi Agaayyutim
 sivunniuguŋtigikkananik iñuŋmiñun suli iñuuniagŋapsi niŋiugaitłusri suli
 naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni uŋasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma
 Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ŋum auna
 maqipkakkauruaq tuqqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniuiññaqagtugut Christ-kun.
 Jew-ŋuruatlu Jew-ŋunŋitchuatlu atinŋitmata uumikkutiłlutiŋ Christ-ŋum
 atausriŋuŋtulasipkaŋai, siqumitkaa avgutauruam katchiŋa tuqukami sannigutami.
¹⁵ Suutaunŋiqsitkaa Jew-ŋuruat maligutaksraŋa tillisituummaan. Atausriŋuqutitik
 Jew-ŋuruuq Jew-ŋunŋitchuaŋlu malguugaluałħakniñ. Taavrumuuna qiniuiññaqat-
 lasripkairuq. ¹⁶ Tuqułigmigun sannigutami Christ-ŋum uumikkutigiłłihak tuqqutkaa
 ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ aggiqsuq quliaqtuaŋiaqhuni
 qiniuiñnamik ilipsitñun Jew-ŋunŋitchuanun uŋasrikkaluaqtuanun Jew-ŋuruanunlu

qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹Taatnaqhusri avakñaq-taungiqsusri iglaañplusriļu, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim inuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰Nappakkaurusri liilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchuillapiagaqtuq uyağagigaa taavruma turvim. ²¹Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqiqsauruq payañaitluni, aasriñ agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iñiqtaupluni piqutigiplugu Atanguruq. ²²Ilaagun illataupmuisri tuppiamun Agaayyutim irvigikkañanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

3 Uvaña, Paul, tigutañjuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtunakii tus-raayugaagiksuamik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. ²Tusraañaniguk-nağiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuaqpluñu ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim iħaqqutrisaanik. ³Aglallaksimagaluagtunja sivuani Jew-ñungitchuasi inugiliutiħapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagvigñigaa taamna nalunaqtuq uvamnun. ⁴Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttusriñiğiksi qanutun kanjisi-siqaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵Taimakñaqanja kiñuviagiich sivuptikni ilisimanğitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunñunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶Uvvaasriñ nalunaqtuq una, Jew-ñungitchuattuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim aqisruutigikkañanik inuñmiñun, piqatchiutit-lasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasripluğillu aqisruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuq. ⁷Agaayyutim savaktiksraqtaagigaanja uqautritqu-pluñu marrumiña tusaayugaallautamik iħaqqutikamiña uvamnun annautipluñu sanñimigun. ⁸Kamanaiññiqsauruñu iluqaitñiñ inuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa iħaqqutriħi uvamnun quliaqtuağitquplugich inuñaiipiaqhutiñ ikayuusriak-srirutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹suli inupayaat kanjisiqtuplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim iniqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilğataħhaniğaglaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰Pakma tumigiplugich ukpiqtuanjuruat Agaayyutim sagvigukkaa sivunniugutni tamatkunuja aňalatchisiqatnunan sanñiqaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kanjisiñiğaat isrumatulħa Agaayyutim atlaupluni inuğiaktuati-gun. ¹¹Taimakñaqanja Agaayyutim sivunniutiginiğaa sivunniugutni atuumapkağni-ağniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹²Pisigiplugu ukpiqsriħipput ilaanik ut-lautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailłuta taluqsrautaiğłutalu. ¹³Nagliksaatqunja pisigiplugu quliaqtuağiga tusaayugaagiksuamik ilipsitñun. Taatnaqñuñu inigipsi qapiqtaqunğitlusri. Nagliksaagutriħiga ilipsitñik ikayuutigisigiksi.

Piqpaksriħa Christ-ñum

¹⁴Tamanna pisigiplugu sitquqñuñu agaayuraqtunja Aapañanun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilañmiitpata naaga nunamitpata. ¹⁶Agaayuraqtunja Agaayyutmun inuñailłapiaqhuni kamanautiqatnunan sayyiquplusri irrutchipsitñi ilaan Irrutchigmigun. ¹⁷Agaayuraqmijunja Christ nayuutitquplugu uummatipsitñi ukpiqsriħikun, suli iluqasri inuudisri kanñiquplugich

payañaigługich piqpaksriħani. ¹⁸ Agaayuraqtuŋa taatnatun kaŋiqsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqutitilaananik, taktitilaananiglu, ititilaananiglu, qutchiksilaananiglu piqpaksriħan Christ-ŋum. ¹⁹ Agaayuraqtuŋa ilitchuġitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriħanik Christ-ŋum. Taamna piqpaksriħiq kamaŋqapaitluni ilitchuġimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqaġmi iluqnauħan Agaayyutim immiumaaġniagaa iñuuhiqsi inuqsraŋaigługu.

²⁰ Agaayyun inuŋaillaapiaqhuni saŋŋiaqtuq, aasriiñ ilaan savaaqalħa ataramik qaanġummatiruiq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniñ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitluni saŋŋimigun. ²¹ Ukpiqtuanuruapayaat naŋaġlitruŋ Agaayyun Christ Jesus-kun qaŋapak taimuŋa. Taatnatuq.

Atausiuhq Christ-kun Atautchisun Timitun

4 Isiqsiviniŋmiittuŋa atakkii pigipluŋa Atanġuruam. Agaayyutim tuqluġaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iñuutquplusri maligullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaanġilluŋuŋu, manimmisiłusri avatmun sulı akuqtuutılusri piqpakutigiħikun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriŋuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriŋuqtittusri qinuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqluġaatigut piqatigiġupluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutiruiq uvaptikni, iluqata niġiuganikhuta atautchiñnamik, ⁵ ataniqagtugut atautchimik, ukpiqsriħiaqagtugut atautchimik, paptaaqsriħiaqagtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqaqagtugut atautchimik Aapauruamik iñupayaamun, qaukħiġikkaŋat supayaat sulı savaktuq supayaakun sulı iñuuruq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqagtugut aatchuutiniq maligutlugu iħuqqutrisaa Christ-ŋum. ⁸ Taatnaqluġu Agaayyutim nipliutigigaa uqaħiġmiñi, “Mayuġniqsuq pakmuŋa

aullatripluni tigutaaġikkaŋiñik uumiksrım, sulı qaitchiruiq aatchuutiniq iñuŋnun.” *Psalm 68:18*

⁹ Nipliqami “Mayuġniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsraŋaiñġaġmi atqaqqaagtuiq atchiññiqsrapiaġatananun nunam.

¹⁰ Taamna tarra atqaqtuq atausiñauruq mayuqtuq qutchiññiqsramun qilaŋmun qaaniqluġich, pakmaasiñ Christ nayuutitlasripluni nanipayaaq.

¹¹ Christ taamna “qaitchiruiq aatchuutiniq iñuŋnun,” ilaŋich uqġiraqtiksrauplugich, ilaŋich sivuniksriqiriksrauplugich, ilaŋich quliaqtuagtiksrauplugich, ilaŋich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchiruiq aatchuutiniq itqanaiaġiaqluġich Agaayyutim iñuñ savaaksraŋat ikayuiħikun, makitammaaġiħiksraŋatnun ukpiqsriuat timigikkaŋa Christ-ŋum, ¹³ atausriŋuumaagviksraptiknunaġlaan ukpiqsriħikun sulı ilisimapiagataġviksraptiknunaġlaan Iġñiŋanik Agaayyutim sulı iluqnaugviksraptiknunaġlaan iñuġuġuta Christ-ŋum iluqnauħananun. ¹⁴ Tarra inŋaiġñiaqagtuiq ililgauratun maliksuaġuuruatun. Umiatun tinġitauratun qanutnamunliqaa anuħikun, taatnatun aŋalatiŋiġñiaqagtuiq killukun ilisauttutiniñun kinnitiniñiaqtit iñuich. Pisaasruħiġmiktigun killukuagtitchiñiaqtit ukpiqsriuranik iñuġuŋitchuaniksulı Christ-ŋum iluqnauħananun. ¹⁵ Aġlaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriiñ piqpakutigiġuġta avatmun qiniqtitlugu suraġaħaptigun, ilisaiañisirisugut Christ-tun ittuatun qaukħiġikkaŋatitun ukpiqsriuat. ¹⁶ Iluqaan timi aŋalatiqaqtuq niaqumun,

taatnatuntuuq ukpiqsirupayaat aḡalatiqaqtut Christ-mun qaukhiuramun. Timi tigummisiqaqtuq napyaatigun, ilinḡisallaa savaaqahutiḡ naupkaḡiaḡlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiḡaḡuguta Christ-tun piqpakkutihkun avatmun.

Iḡuuniaqurrutaa Christ-ḡum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaḡa qapinaiḡuḡa tarakḡaniḡaḡlaan iḡu-uniusriqaqunḡitlusri Jew-ḡunḡitchuatitun. Isrummatiḡich suuyumiḡaitchut. ¹⁸ Isru-manḡich taaqsiplutiḡ aasriiḡ kanḡiqsilḡuitchut. Nalupiallaktut uqayunaitḡutiḡlu. Taat-naqhutiḡ ilaliutiḡumiḡaitchut iḡuunḡiḡmun Agaayyutim qaisaḡanun. ¹⁹ Suginḡiḡlugu qanuq iḡuuniaḡitiḡ qaisaḡiplutiḡ inḡmnik pisugruaḡutaanun timim savaaḡiplugu qaayugḡnaqtuapayaaq urrautaiḡaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinḡitchiksi Christ taatna. ²¹ Iḡumutun tusraaḡiksi kanḡiqsiplugu qanuq Christ-mun iḡuuniaqutilaaqsi. ²² Iḡitkiksi iḡuuniaqutiḡaḡumiḡaiḡiḡsi sivuanisun. Taatnamik piiqsaksraḡiḡiksi iḡuuniaḡiḡruaq piunḡiqsitchiruaq kinnitḡikhuni pisugruaḡutaagun timim. ²³ Iḡitkiksi nutaaḡuqtuksrauḡiḡsi isrummatipsitḡi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitḡuḡiḡsi nutauruamik iḡuḡmik atipmatun atnuḡaamik. Agaayyun iḡiqsiruḡ taavrumiḡa iḡuḡmik ittuamik inḡmisun iḡumutun nalaunḡaruḡikhunlu ipḡiḡikhunlu.

²⁵ Taatnaḡlugu sagluqsruḡaḡumuusi. Iḡumutuuruami uqaqtuksraursi avatmun, takku ukpiqsiruaḡupluta atausriurugut timaani Christ-ḡum. ²⁶ Qinnaḡniḡupsi killuqsautiḡiniaqasiḡu. Siḡiḡiḡ nipipkaḡniaqnagu qinnaksimaḡḡaḡpich. ²⁷ Tu-unḡaḡmun akiilipkaḡniaqasri. ²⁸ Iḡuk tigligaqtuaḡ tigliganḡiḡli, aglaan sakkaḡli atuḡlugich argaḡni sagluqisruḡaqani, aatchuutiksranikkumuḡ inuqsriuqtuanun. ²⁹ Uqautiḡiyumiḡaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautiḡilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitḡik ikayuusriaḡaḡumuut. ³⁰ Aliatchaktitaḡniaqasiḡu Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipḡitchuam Irrutchim nalunaitmiutchiḡaasri Agaayyutmun, tasuiḡiaqtuam ilipsitḡik taivrumani uv-lumi. ³¹ Uumisugruaḡutiḡaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktaḡusi. Nipaalas-runḡaqasi uqamaḡluutisunḡaqasiḡu, suli qanusripayaamik pigiitchualiqisunḡaqasi. ³² Aglaan iḡuaqqutilusri piqpakkutilusiḡu avatmun. Natḡiḡutilusri avatmun, taat-natun Agaayyutim natḡiḡutipmigaasri Christ-kun.

Iḡuuniaḡitchi Qaumami

5 Taatnamik tuvraḡsiḡu Agaayyutim suraḡaḡha takku piqpagiplusri ililḡaḡi-gaasri. ² Piqpakkutiḡaḡitchi atlanun iḡuḡnun maliḡuaḡlugu Christ-ḡum tu-vraaksriutaa. Piqpagipluta qaiḡḡiḡsuq inḡmiḡik Agaayyutmun tuqupluni kil-luqsautaiḡukhuta. Taatna pikami quyalinḡiḡaa Agaayyun taipkunatun ikipkaipḡutiḡ tuniḡlaqtuqtuatun.

³ Agaayyutim iḡugipmasri atlaliqirusraunḡitchusri qaayugḡnaqtualiqilusriḡu. Kaviuqtuksraunḡitchusri. Nalliatunniḡ nalaunḡanḡitchuḡ ipḡiqsiḡlutiḡ iḡuḡiliutiḡpaqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautiḡaqtuksraunḡitchusri kanḡunaqtuanik suunḡilaaniglu asriḡiḡutiniglu. Tamatkua nalaunḡanḡitchut ilipsitḡi. Aglaan quyaraksraḡiḡiksi Agaayyun. ⁵ Nalupḡiḡinḡiḡsiḡu una, Kiḡaliḡaa sayunḡaḡtuḡaḡ iniaḡumiḡaitchuḡ aḡayuqautaakni Christ-ḡum Agaayyutimlu naaḡaḡaa iḡuk

qaayugnaqtualiqiruaq naagaunniin kaviuqtauruaq. (Inuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutiŋŋualiqirauruq.)

⁶ Kisumununniin inunmun kinnipkaqasri imailaakun uqautiŋiŋik, atakkii pisig-ilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq inunmun tupiksriŋgitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinjitni. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkaluaqmiruani, aglaan pakma qaumaŋuqtusri Atanguruakun. Taatnamik qaumautuiŋagumausi inuuniahipsitni. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiin inuuniahipsitni nakuurualiqirusri nalaunŋarualiqiplusrilu ilumutuurualiqiplusrilu. ¹⁰ Iltichugituiŋaqsiun akuqtuyunaqtuaq Atanguruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri inunmun pigiitchualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanjunaqtuq uqautigisraqtuniunniin inuich nalunautchiplutiŋ pigiitchualiqutiŋitni. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich inuich pigiitchualiqutiŋich tarra qiniŋnaŋaqtut. Tarra qanusripayaq qiniŋnaqtuaq qaumamittuq. ¹⁴ Taatnaqlugu nipliŋniqsuq, itna,

“Siŋiŋniaqpat! Itiŋnaqsigaatin.

Makittin akunŋatniŋ tuqunŋaruaŋiŋ.

Christ-ŋumli qaggutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiaŋillapiaŋlugu qanuq inuuniaqtilaaqsi, inŋigusri inuktun isrumatuitchuatun aglaan inuktun isrumaturuatun ililusri. ¹⁶ Savaaqallautaqagnaŋusri piviqaŋŋapsi, atakkii inuurugut uvlugiitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik inŋigitchi inuktun isrumatuitchuatun aglaan kanjqsimmaagiksilugu pisulha Atanguruam. ¹⁸ Imiliqasri taŋŋaŋmik atakkii qilhuŋniagaasri, aglaan aŋalatittitchi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkaŋniagaasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqaŋusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iltqusrigiksuam aatchuutaiŋik, atuŋusri iŋŋallautamik uumatipsitniŋ Ataniŋmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ŋum.

Tuvaaqatigiich

²¹ Kamakkuutilusri avatmun pigilugu taluqsriŋiqsi Christ-mik. ²² Nulianjuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik. ²³ Uinjuruuq qaukhiŋigaa nuliŋam, taatnatuntuuq Christ qaukhiŋigaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timigikkani Christ-ŋum, aasriin ilinich anniqsuutiqaqtut ilaaniŋ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianjuruat kamaksriŋich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasii, piqpaksrisitchi nuliapsitniŋ, Christ-tuntuuq piqpaksriruatun ukpiqtuanjuruaniŋ tuqqutrikami ilinjitniŋ ipqiŋsityaŋuklugich Agaayyutmun uqalhiŋgun, sulil salummaqamiŋich iŋguutiksraqtuŋrikaagun imiŋmik. ²⁷ Christ-ŋum inŋimiŋuktitchukkai ukpiqtuanjuruat kamanaqsilugich piŋŋaŋnaqsilugillu, taqsraqtaiŋlugich imuŋunŋaurailugillu sulil salummaŋlugillu qanusripayaamiŋ pigiilisauruamiŋ. Ukpiqsiruat ipqitchuksraurut patchisaillutiŋ. ²⁸ Uinjuruat piqpagiraksraŋigaich nuliatiŋ timimiktun ililugich. Takku anun piqpaksriruaq nuliagmiŋik piqpaksriruaq inŋimiŋik. ²⁹ Piitchuq anutmik uumiksriuramik timimiŋik. Aglaan niŋipchaŋaŋigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ŋum qaunagipmigai ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviŋiŋigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiŋun, tarra iluqatikaasrii atautchisun ti-

minigutik.” ³² Taamna uqalḥa Agaayyutim sagviḡnīgaa kamanaghuni nalunaqtu-
anuruaq, aglaan kanjigsigiga taavruma uqalḥum uqagitilaaja Christ-mik ukpiqtu-
anuruaniglu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, aḡutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piq-
pagipmatun inḡmiḡnik, sulī nuliānuruam kamagilugu uiḡni.

Iyaalugruilḡlu Anayyuqaallu

6 Ililgaanurusii, tupigisigik anayyuqaasi Atanikun. Taamna nalaunḡaruq. ² “Ka-
magilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliupluni tillisauruq akiqsruutilik,
itna— ³ “Pillautau itchumuḡ ilipnun sulī utuqqalilḡataḡutin iḡuuyumuutin
nunami.” *Exodus 20:12*

⁴ Aapaurasii, uumisuktualiqsitnagich qitunḡasi, aglaan iḡukkuksaqsigin natqik-
sruutilugich sulī isilḡiqsuḡlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqatlu

⁵ Savaktaurasii, tupiktausritchi tamatkunḡa qaukḡigikkapsitḡun nunami taluqs-
riḡkun kamaksriḡkunlu, savautillautapiāḡlugich qanutitanailḡusri savautriyu-
malaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautrilḡautagusi ataramik, aasriḡn quyalitḡiḡni-
aqasri qaukḡipsi takkuatniḡhiḡnaq, aglaan savaktiḡisun Christ-ḡum savaaqagitchi
pisulḡhanik Agaayyutim piyumalaāḡlusri. ⁷ Tarraasriḡn savagitchi savaaqsi quvi-
agilugu, savautripmatun Ataniḡmun, iḡuḡnik savautriḡḡitmatun. ⁸ Ilisimatqugipsi
kisupayaam akilḡusriaqagḡniaḡhanik atisriḡlugu Ataniḡmiḡn savaallautagḡmigun, savak-
taāḡruugaluaḡḡḡmi unniḡn qaukḡiugaluaḡḡḡmi. ⁹ Qaukḡiurusii, taatnatuntuḡ ir-
rutiḡigin savaktisri atisriḡlugich. Aniqsraaqtusruḡaqnagich, ilisimalugu Ataniqaliḡsip-
tuuq qilāḡmi akilḡisuiḡniaqtuaq atunim.

Anjuyautnaḡa Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsriḡipsigun Agaayyutmik sulī tunḡasrimaḡip-
sigun sanḡianun. ¹¹ Atilugu iluqaan anjuyautnaḡa Agaayyutim, makitalḡuyumuus-
riḡi qayuktitaḡlugich pisaasruḡmigautai tuunḡaum. ¹² Anjuyangitchivut iḡuich tim-
iqaqtuat, aglaan anjuyaktugut akilḡililḡlugich sanḡiḡiḡḡglu pigiilḡiqḡḡhum atāḡguru-
atlu pigiitchuat aḡalatchiruat iḡuḡnik marrumani nunami, sulī akilḡililḡlugich ir-
rusriḡḡiḡḡlu silāmi. ¹³ Tarraasriḡn atuqsiḡ anjuyautnaḡ Agaayyutim qaisimaakkāḡa.
Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalḡuyumuusiḡi sayaktulusri. Aasriḡn anjuyaguiḡupsi
makitasrugaāḡisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiaḡusri. Tapsiuraagiksiliḡi ilumutu-
uruamik, satqagutilusriḡ nalaunḡaruāḡḡmik. ¹⁵ Kamiktummaāḡiksuatun ililḡusri
quliaqtuaḡilugu tusraayugaallautāḡa qinuiḡḡḡaḡutriḡḡhum. ¹⁶ Ataramik atuqsiḡ
samḡuaḡa ukpiqsriḡḡhum qamititchitḡaruāḡ ikualaruanik qāḡruḡiḡnik pigiitchuam.
¹⁷ Atilugu nasrautaa anniḡsuḡḡam, sulī tigulugu Agaayyutim uqalḥa aatchuutaa
Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun anjuyāḡpsitḡi. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich
iḡiqsruḡipayaapsitḡi ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituiḡḡusri qapiq-
tasuḡaqasri iḡiqsruutriḡipsigun ukpiqsriḡuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasuli agaayu-
tiluḡa Agaayyutmun aatchuquluḡa uqaksramnik quliaqtuaquluḡalu kanjisiḡnaqtil-
lugu nalunaqtuaḡanik tusraayugaāḡiksuam taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaḡa
Agaayyutim isiqtaunḡḡmaunniḡ. Agaayutitchi quliaqtuaquluḡa tusraayugaāḡik-
suamik taluqsrautailaakun uqāḡiksraḡtun.

Paglasuiqsaagutit

²¹ Aglaan ilisimatqupmigipsi qanuigitilaamnik. Tychicus-um piqpagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Atanigmun uqautiniagaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyugigiga ilipsitnun ilisimatquplusri qanuigitilaap-tiknik, sulii ilaanun pitchuksaaquplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam sulii Atanguruam Jesus Christ qinuiinnaqaqtillisi piqpakkutiqaqtillusrilu avatmun ukpiqsriikun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqqutrisaa illi iluqanjitnun piqpaksriruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aġmiunun

1 Uvaŋa Paul aġlaqatigaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiin savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitnun ukpiqsirruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukhiġruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkamnuk iħuaqqutillaŋniaġlisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiñik

³ Iniqsruutipayaaqpsi Agaayyutiga quyaragigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiħiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitni suli ilipsigun tusaappaagataħapsitniinaglaan. Taatnaqluŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitniik. ⁶ Nalupqiginiġlapiagigiga una, Agaayyutim aullaġniikkani ilipsitni naatkisigaa agġiħiksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiagipsi. Nalaunġaruamik quviasuutiqaġumiñaqtuŋa nalupqiginiġlusilu, atakkii ikayugipsitŋa isiqtauħamniġu uqapsaagutriħamniġu uqaqsittaagvinmi tusaayugaagiksua ilumutuuruuħanik. Piqtigiplugu ikayuutiħiqsi uvamnuk akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piġiutaanik. ⁸ Agaayyutim iħisimagaa qanutun kimmutiqallapiaħa ilipsitniik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksripmatun ilipsitniik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpaksritmuqplusi kaŋiqsiagisaiñnaquplugu Agaayyun. Piksraqtaaqagumuusri nakuuniqsraurumik. Taatna pigupsu ipqiññaqtusi patchisaillusi Jesus Christ agġiqpan. ¹¹ Uvvasuliuna pitlaniaġiksi ilumutuullapiaqhuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi pitlapkakkana, iñuichaasiin kamaksruaqsilugu suli naŋgaqsilugu Agaayyun.

Iñuuliq Christ-ŋuruq

¹² Aniqatiumaan, iħisimatqugipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtaunġaġma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatiŋ aŋuyyiuqtai Caesar-m atlatlu iñuich maaniittuat iħisimagaat isiqsiviniħiħa Christ-mik savautriħapkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviniħiħma iñuġiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniġmun. Taatnaqhutiŋ taluqsraitmuksaiñaqtut uqaġiħiksraŋagun Agaayyutim iqsiniġlapi-aqhutiŋlu. ¹⁵ Aatai, iħisimagitka iħaŋisa quliaqtuaqatħat Christ-mik atakkii killuġi-gaatŋa suli uqaalaplutiŋlu. Aġlaan atlat quliaqtuaġigaat Christ iħuatluħiksraŋat-nun iñuich. ¹⁶ Taapkuali quliaqtuaġigaat Christ piqpagipluŋa, atakkii iħisimagaat Atanġuruamun tuqlukkauliħa uqaġitquplugu tusaayugaallataq. ¹⁷ Atlatli iñuich siqñakutiqaqtut, atakkii quliaqtuaġikamitruŋ Christ ipqiñġitchut aġlaan killuġi-pluŋa isumaplutiŋ iħuilluqtitchukluŋa isiqtauħamni. ¹⁸ Sunitchuq. Ipqitkisiniġaan naagaqaa siqñakutaġisiniġaan taatnaunniin quliaqtuaġigaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiagaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiñagisiruŋa. Iħisimagigiga iniqsruutriħapsigun uvamnuk suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayu-utaagun isiqsiviniħiñ anitqihksraġa. ²⁰ Niġiugaqallapiaqluŋa suraġaħipayaapkun qapiqpapaqkaġumiñaitchiga Christ, pitlukħugu uqaqsittaagviksraġa tikitpan. Sum-ipayaaq, suvaluk pakma, uqaġuktuŋa Christ-kun taluqsrautaiglun suli kamak-sruqugigiga iñuŋnun Christ uvapkun, iñuutuiñaguma naagaqaa tuquġisiñiguma. ²¹ Atakkii, iñuuguma Christ-ŋuruq, aasiin tuquguma quviatchakkisiruŋa. ²² Iñu-ñaqtuiñaguma savautipsaatlukkisigigiga Christ. Aġlaan nalugigiga nalliaknik piksraq-

taaqahiksrağa. ²³ Qanugviiqsuna, Unitchukkaluağiga manna nuna piqataulunaasiin Christ-mi, taamnaasriin nakuagitlukkayağaluğiga. ²⁴ Aglaan ilitchuğigiga ilip-sitñun inuğitilaagasuli. ²⁵ Nalupqiginitlugu ilisimagiga inuuniapsaaguraallaħik-srağa iluqapsitñi, taatnaqluna ikayutlasigipsi ukpiqsriħiqsi nakuqsitluuraquplugu quviasuutigitluaqspmilugu. ²⁶ Atakkii inuutluurağuma suli utiğvigitqilgiññigupsi nangautiksraqağiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷Supayaaq atuumaniaqtuqunniin, uvluḡaḡikpan iṇuuniaḡumausi kamagiyu-miṇaqsilugu tusaayugaallautam Christ-kun pitqutaa. Utlakkumiṇaḡnigupsi naa-gaqaa uḡasikkisiṇiḡuma tusaayumagiga atipiaḡataqhusr iṇuutilaapsitṇik ataus-riḡ sivuniḡplugu una. Tusaayumapmigiga qanutun sakuuktilaaqsi piquṭigilugu ukpiqsriḡiḡ kaṇiaqqtuaq tusaayugaaḡiksuami. ²⁸Tusaasukkigaptuuq uumiksrip-sitṇun iqsipkaṇiḡiqsi. Taavrumuuna ilitchuḡigisigaaṭ akiitkaqsirḡitṇiḡ aglaan ilipsi annaumaliḡsi. Agaayyutim ititkisigaa taamna. ²⁹Agaayyutim iḡaqqutigaasi ukpiqs-ritlasiplusi Christ-mik suli nagliksaatlasiplusi piquṭigiplugu. ³⁰Iluqata aḡuyaqatigi-iksisimarugut. Ilisimagiksi taamna, atakkii qiniḡiksi qanuq nagliksaaliḡa qaanq-suami suli tusaaplugu nagliksaaliḡasuli pakmapakunniin.

Christ Atchiksipkakkauruq suli Kamanagsipkakkauruq

2 Uvvaasiin akuqtuirusi uqalhiinik sayyiqsigikkañitnik ukpiqsriñpsi naagaqaa uqalhiinik araaqtuqtigikkañitnik ilipsitnik. Aasiin nakuuruq ilisimaruni Ipqitchuamun Irrutchimun atausringuñhaptiknik sulii piqpaksritlasihaptiknik ihaqqutritlasihaptikniglu avatmun. ² Ilumun, quviatchaktitkaaja atausringuñhapi. Isummatiqagupsi atautchimik sulii piqpakkutigupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³ Uqaviutiqasunaqasi ilipsitnik sulii inillaktasunaqasi kamañaqsitlugusi atlaniñ, aglaan isummatigilugich atlat kamañatluglugich ilipsitniñ. ⁴ Ilipsitnuñhiñaq piññaktaaqagñiasunaqasi aglaantuuq atlanun.

⁵ Isumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutiqaŋitchuq atrinuniaguni Agaayyutmi.

⁷Naagaunniin qutchigvigigaluakkani suksraallakkaa suungillapiachuni inmiñun.

Ilaa anirug nunamun atriqaghuni iñunmik.

⁸ Atchiksitlullapiaqhuni inmiñun inupayaaniñ anignigaaunniñ tuquliq—
tavrakii tuquruq atriliutipluni savvaqluktitun sannigutami!

⁹Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanasipkagaa aasiin aatchuqlugu atigmik kamanatluktuamik atipayaaniñ.

¹⁰ Iluqatin Agaayyutim iniiqtanin kamaksrugniagaat Jesus itkisinagmin qilanmi nunamilu suli tuqusimagaluannagmin.

¹¹ Iluqatinsuli quliaginiagaat Jesus Christ kisimi atangunilugu.

Taatnaqpatrun Agaayyun Aapauruaq nangaqtauniqtuq.

Ukpiqsiruat Ittut Qaumatun Nunam Iñuiñun

¹²Ilauramaan, tupigisuuluḡniḡipsitḡa sivuani piqataukama. Pakmaasiin unjasikkaluannagḡma ilipsitiin tupigitqillanniaqsitḡa. Uvluḡagikpan sakuuktiinagusi taluqsriḡkun sivuuqatiqagusi inuusitchi annautraurat inuutqusianatitun anniqsutiksrapstḡunaglaan, ¹³atakkii Agaayyun sayyiq-suqtigigiki piyummasiqhusi suli savakkumasiqhusilu quvalikkauliksraḡmiin.

¹⁴ Suraǵalıpayaaıpsıgun uqapılısunıaqası naaǵaqaa qapıqtalısunıaqası. ¹⁵⁻¹⁶ İlipsili patchisaıitchumuusi Agaayyutim qıtunǵalıutıkkanaşı, inuuniaqhusı akunǵatnı qaayugniqıruatlu killulıqıruatlu ittuami taaqtuatun. Uvlugırıraǵıkmatur qılarnı inuuniaǵumuusi akunǵatnı inuich qulıaqtuaǵutilugich ilinich Agaayyutim uqalıñnı inuupkayıtaruanı. Taatnaǵıpsı quyagısıruna pıqtıgilusi Christ agıqıpan, ilisimagıga sakuuǵıma imalıaǵunı inǵılha. ¹⁷ Aglaan, tuqquataıgisıgaluanıǵamaunnıñ quyalıñnıaurunı. Uvvasuli quviasuqatıgıpsı iluqası aatchuutıgıkkapsıgun uvamnun ukpıqsıñıkun, atakkı aatchuqapsıtıña inuıgıkkamnı taatnatun savautrıllapıaqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaǵlugu ilıpsıpsuuq quyayumuusi quviasuqatıgilunıalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanǵuruakun tuyugıyumaasıgıga qılampayaaq Timothy ilıpsıtın. Aasıñ utıgumıñanıqpan quvıatıhaktınnıaǵaana uqautıaqsıkpıña qanuq inuuniaǵap-sıtñı Agaayyutıkun. ²⁰ Atakkı pııttıchunı atrınanı ilaan qaunakkaıǵıksıksrap-sıtñı. ²¹ İluqatın atlat isumaaluutıgıgaat suıksraqtın, ilinich suqutıksrıñıtmiut tusaayu-gaallautamı Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilıttıchugıanısımagıksı tunıavıgı-plugu ilaa, atakkı ilaan iluqnaugvıgıplugu qulıaqtuaqalı tusaayugaagıksuamı atrıplugu inıñıq ikayıurıaq aapamıñı. ²³ Taatnamı tuyugıñnıaagugıga qılamil-lapıaq ilıttıchugıanıkkuma qanuq uqaqsıttaalamnı inıllakpatıña. ²⁴ Aglaan tunıavıgı-ıllapıagıga Agaayyun uvamnı qılampayaaq tıñıñnıaagıksıraǵı Philıppı-mun.

²⁵ Utıqtıtaksıraǵıga Epaphroditus tuyugıgaluakkaqsı ikayıuqıplunı inuqsrı-uılamnı. İlaalu uvanıalu anıqatıgııksıllapıaqtuguk savaqatıgııkhunuk akıllılıq-suqıugich uumıksrırtı Agaayyutmik. ²⁶ Aıpkatqıaqsıga aısulıqmıpman ilıpsıtın sulı ihuıllıugıtıgıplugu tusaalıqsı atnıǵnıanıplugu. ²⁷ Atnıǵnıallapıaqmıplunılu tuquqayallapıaqhunı. Aglaan Agaayyutim naglıgıplugu sayıtıqıkkaa, ilaa naglık-srıpmatur uvamnı. Taatnaǵlugu tuqunıgumı ilanayaǵaa alıannıuhıga pakma. ²⁸ Taatnamı qılampayaaq ilaa aıpkagıkkaluaǵıga. Utıttıqıpan ilıpsıtın ilaan quvıatıhaktınnıayaǵaası aasıñ ihuıllııǵıga uqıglıpsaaǵayalgıttıchıuq. ²⁹ Taatnaǵlugu pıǵlayumagıksı quviasuutıgıllapıaǵlugu Agaayyutıkun. Kamakkutıqagılgıch inuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkı sugıñıqılgıgu inuıllı savakhunı uvamnun tuquqqayaqhunı-unıñnı. Savautıgaası ikayıuqıunı ilıpsı pıyumıñaisap-sıtñı.

İlumun Nalaunıarualıq

3 Aquıllıulugu, ilauramaan, uqautıgısıkkaga una: Quviasuutıgısıun Atanǵuruaq Agaayyun. Alǵaqsruutınıulıgumıñnıatıchpsı tamatkunıña tuyuutımnı ilıpsıtın sıvuani, atakkı tusaatqılgtıchupsıun annaumapkaǵaası. İtnauvva: ² qaunakkaıgıgıttı tamatkunakıña inıunıñ pıgıttıchuanıñ sıqupsıñıñnıaqtuanıñ timimık qıpmısın ilıplıgıch. İlinich ilısaıutrırıaqtut nalunaitıttıaqaqtıksraunıplı tımıpsıtı qıtunǵalıutıpkagıkkıpsı Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qıtunǵalı-lapıagaatıgıt Agaayyutim pısgısrıunıaqnagu tımıvut nalunaitıttıchıñılıgıch. Agaayyuvıgıgıktı Agaayyun ilaan ırrusıanık ikayıuqtılıqhuta sulı nanǵagıktı Christ Jesus inuugıtıqatıttıchıruaq nutaamık. Ukpıqsrıyumıñnıatıchugıt qaalıñnıakun annautıñnııluta. ⁴ Aglaan uqavıutıgıktıpatrıñ annıqsıñıttıñ tupıksrıltıñ qaalıñnıakun tavra uqavıutıgıttıkkayaǵıga, itna, ⁵ nalunaitıttıchıkkaurunı tuvraqıgıch Jew-ıruat atıuraıǵıttı tallımat pıñasut uvlut atuumaanıkmeta.

Israel-aanullapiaqtuŋa aniŋipkun, iŋuguqataupluŋa Benjamin-naġmiuni, auga avuiŋaaq Hebrew-piaġataq. Tupiksriŋuŋa tillisipayaaniŋiŋik Jew-ŋuruat maligutaksraŋata Pharisee-ŋupluŋa. ⁶Piyummatiaqapaitluŋa iŋuiŋliuqtitchirunaunniŋ ukpiqtuŋuruanik. Iŋuk nalaunŋaruahiŋaupman tupigilugich maligutaksrat kiaunniŋ patchisigiyumiŋaitkaa. ⁷Suragaŋipayaatka kamanallapiaġaluaqtuatunniŋ uvamni sivuani—pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuliksrannun tunŋavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹Iŋmun ayaktuiŋaligitka. Supayaat tamatkua sapluhiŋaġaatŋa iŋitchuġihiksraŋaniŋ Christ Jesus-ŋum. Pakma iŋitchuġisullapiaġiga ilaa Ataniġil-iutiŋiksraŋagun. Suapayaasuli isummatigiliutigiga sumun atuġumiŋaitluŋu pakmaaglaan inuġitlukkiga piqahiksraġa Christ-mik piqasiutiluŋa ilaani. Tavrakjaaglaan isumatiginaisunŋa uvamnik nalaunŋasiyumiŋaġluŋa sivuġaani Agaayyutim tupigiuraahiŋaġlugu maligutaksraŋa, aglaan tunŋavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksraġa. ¹⁰Pakma iŋitchuġisukkiga Christ suli saŋŋia anjpkairuaq ilaanik tuquġiġmiŋ, suli nagliksaaqtitauluŋa ilaatun, tuquyumaluŋa ilaatun. ¹¹Nalupqiginaŋitchiga iŋuuŋiġa Christ-kun anjtiqikkisipluŋa tuquġiġmiŋ.

Aqpaqsruŋiġ Akimasaqtuni

¹²Uqautigiyumiŋaitchiga atriliutianiŋniŋluŋa Christ-mi naagaqaa ataramik iŋuut-lasiŋluŋa Christ-tupiaġataq. Aglaan sakuuktunŋasuli Christ-tun ilisaiŋaġukluŋa iŋu-uniaġumiŋaqsipluŋalu ilaatun. ¹³Iŋauramaaŋ, ilisimarunŋa taatnaiŋisilaamniksuli. Atausiq pisullapiaġiga, piiguġukluŋu itchuŋiġa aglaan ilisukluŋa Christ qanuq itqukpaŋa. ¹⁴Christ-ŋum iŋitchuġipkaġaŋa qanuq piqasiutiŋiksrapkun inŋmigun. Atripluŋu aqpaqsruqtuq sakuullapiaqhuni piŋŋaktaaksraġmiŋun uvaŋaptuuq saku-ullapiaqmiŋuŋa ilisukluŋa ilaatun. Agaayyutim inŋmiŋik tuquġaŋa taatna iŋuuni-aqupluŋa. ¹⁵Iluqata naunjaniksamaruaguut ukpiqsriŋiptigun piqasiutiŋipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiaqta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isumma-tiaġuŋpsi Agaayyutim kanjipsipkaġisigaasi taavrumiŋa. ¹⁶Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuŋiaqta piqatigilugu Christ aullaġvigianikkaptigun.

¹⁷Iŋauramaaŋ, iŋuuniaġitchi iŋuuniaŋlaptun ilisaaqagusi tamatku-nakŋa maligutichiruaniŋ iŋuuniaŋlamnik. ¹⁸Atakkii piqaqtuq atlanik maligutichisunitchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitŋun aasiŋ alianniuqtitluŋa isummatigiaqsikapkich—akilliliqsuiruat Christ-ŋum tuquŋhanik. Piqasiutiniuraqmiŋatiŋlu ilaanun. ¹⁹Timitiŋ aangaġiliutiŋiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiŋiplugichunniŋ savaatiŋ kanŋugiraksraġaluatiŋ, aasiŋ aqulliqsaŋatni uvlut piqatauyumiŋaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigiliŋiŋaġlugu iŋuuniaŋliqtin maani nunami. ²⁰Aglaan iluqaptiknun atlaullapiaqtuq. Isummatigiraġigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niġiugaqaqhuta anniqsuutrimik kisianiŋ ilaaniŋ, aasiŋ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹Ilaan simmiġisigai sayaitchuatuŋ tuquraġaqtuatuŋ timivut atriliutiŋilugich inŋmi kamanaqtuamun tuquyumiŋaitchuamun timimiŋun. Taatnaġumiŋallapiaqmipluniŋu atakkii aŋalatchipluni supayaanik tavra piuq.

4 Iŋauramaaŋ nakuagillapiaġipsi suli inuġiplugu piqatauliksraġa ilipsitŋi. Quvi-atçaktitkipsitŋa suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusi napammaaġigitchi Atanikun itqaġilugu qanunun uvamnun piqpagaŋiqsi.

Algaqsruutit

² Uqautisukkikka agnak atiqatuak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami inuuligmi Christ-kun qanaagumiñaitlutik suli ilannaagiiksitiqikhutik. ³ Ilanna-maan tuniqsimaplutin, iniqmigikpiñ ikayuquplugik taapkuak agnak savaaqaqtuak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagiksuamik piqatigipluna sulip-suuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpigaanjiñun inuulhum.

⁴ Nipliutigianiksimakkağa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiun ataramik inuuluhqsi Christ-mi. ⁵ Ki, inuich ilitchugilitrun Christ ilipsitni ihuagqutriñapsigun iluqaitñun inuñnun inmiguanñapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitni. ⁶ Taatnağusi isumaaluutiqağumiñaitchusi sumik, aglaan iniqsruutigihñaqsiun. Uvva, iniqsruñapsitni uqautilugu Agaayyun inugikkapsitnik suli quyalugu ataramik kiggusiaqaqpsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitisigai isummatisi atakkii taamna qinuiññaq kamanatluktuanuruq kaniqsiñigmiñ. Agaayyutim uummatisi qinuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtillusi Christ-mik tunjagupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigigupsiun ilumutuuruag kamanaqtuağlu nalaunjaruağlu ipqitchuağlu ihuaqnaqtuağlu, suli isummatigigupsigich nakuuruat atlani, suli itqağilugu quyasuglugu Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaaqaqtusi Christ-mik akuqtuağiplugu ilaa inuulipsitñun, tusaaplugu suli qiniqługu qanuq tunjağiga Atanguruami supayaatigun. Iisimagupsiun ilaa minguiqsiagvigilugulu uvaptun, Agaayyun qinuiqsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisiruq ilipsitni.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuna ikayutqikapsitna ikayuqqaqluna sivuani. Taatnaqlugu nangagukkiga Ataniq. Ilumun ikayuanikkaluagipsitna aasiñ ilitchugigiga piviqangñiqsi ikayuiñksrapsitnik uvamnik taimakñaaglaan. ¹¹ Uqautiginjtkiga taamna pisigilugu inuqsriuhiga. Ilitchuna pisuiqsimaatlasripluna piqagisinnağma anjruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iisimagiga inuuniañiq inuqsriuhuna naagaqaa susuksiinjitłuna. Ilitchugipmigiga inuuniañiq ukpiqsriñkun susuksiinjitkuma naagaqaa nigisukkuma. ¹³ Inuuniañiñauruna supayaakun ikayuqsiğłuna Christ-mik sanjisiipkairuamik ukpiqsriñimnik.

¹⁴ Naagasuli ihuagqutigipsitna ikayuqluna ihuilliułamni. ¹⁵ Ilauramaan Philippi-mi, ilisimallapiağiksi quliaqtuağiga tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakñaasiñ aullautiplugu atlanun nunaaqqiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuanuruasi qaitchirusi maniqñik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inugikkamnik akulaiqlugu. ¹⁷ Uvvaasiñ nigiuñgillapiaqtuna atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitniñ. Aglaan nigiuğigiga Agaayyutmun piliusiaqañksrapsitnik ihuagqutriñapsigun uvamnik. ¹⁸ Iisimatqu-plusi akuqtugitka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqsrangillapiaqtuna sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginağaa taamna. ¹⁹ Aasiñ Agaayyutigikkağma qaitchigisigaasi inugiaksillapiağlugu supayaamik inugikkapsitnik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvtut Aapauruaq kamagikkauli taimuñaağlaan. Taatnatuq.

Paglasuiqsaagutit

²¹ Nayaanngagitkaguuq iluqaisa ukpiqsriuat iñuuqatauruaat Christ-mi, taat-natuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyugaasi nayaanngamik. ²² Iluqatin ukpiqsriuat tuyuqmigaasi nayaanngamik pitlukhutin tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ñum ihuaqqutaa nayuutiyumauq iluqapsitñi.

Paul-ŋum Tuyuutai Colossae-ŋmiunun

1 Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaana Jesus Christ-ŋum pisuŋhagun Agaayyutim. Aglaqatigaqtuŋa aniqatiptiknik Timothy-mik. ²Tuyuŋigikpuk una tuyuun Agaayyutim iŋuŋiŋun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta iħuaqqutillaŋniaŋlisi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayuŋiŋmi

³Quyagikpuk Agaayyun aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum agaayyutita-payaqaapsi, ⁴takku ukpiqsirirusri Christ Jesus-mik suli piqpakscripluŋilu iluqaitniik ukpiqsiriruanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵Piqpakscriŋiqsursi ukpiqsiriruanik piqutigiplugu niŋiugaq pigikkaqsi, taamna tuvvaumaruaq qilaŋmi. Taamna niŋiugaq pigiliutiqaagiksi tusraakapsiun ilumutuuruuq tusraayugaallautaq. ⁶Tusraayugaallautaq quliaqtuagikkauruq ilipsitiŋun iŋuŋnunlu nanipayaaq. Aglaan tusraaqqaqaapsiun tusraayugaallautaq simmiaqsiŋiŋaa iŋuuniaħat iŋuich suli iŋuuniaħiqsipsuuq, aasriiŋ ilitchuŋigiksi iħuaqqutirħa Agaayyutim kaŋiqsiplugu ilumutun. ⁷Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiplugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaqpuk, atakkii tuniqsimaruaq savaqatigigikpuk Christ-kun. ⁸Epaphras-ŋum uqautigaatiguk Ipqitchuamun Irrutchimun piqpakscripkaŋnipluŋi atlanik iŋuŋnik.

⁹Taatnamik taimakŋa uvlumiŋ tusraalġataħaptikniŋaglaan taavrumiŋa agaayyutituiŋaŋipsigiŋ. Inqirsuutigiptigiŋ Agaayyutmun kaŋiqsiplikallapiaqupluŋi Agaayyutim pisuŋhanik, suli isrumatusipkaqupluŋi kaŋiqsiplikaupluŋi ilitqusrigik-suaŋmigun, ¹⁰suli agaayyutipluŋi agaayyutikuħiqsi Agaayyutmi quyaqnaqu-plugulu, ataramik savaallautaqqupluŋi suli ilitchuŋisaiŋaquplugu Agaayyun, ¹¹suli agaayyutigiplugu Agaayyutmun sayaksritqupluŋi kamaŋaqtuakun saŋŋi-agun, iġlututlaquplugu sakiqnapayaaq anuqsruħikun quviasuutikunlu, ¹²suli agaayyutipluŋi quyyatigaqupluŋi ataramik Agaayyutmun atakkii piqasiutipkaqtusri atlanun ukpiqsiriruanun iŋuuruunun Agaayyutmi, iŋuupmatun qaumami. ¹³Agaayyutim annautiniġaatigut saŋŋianiŋ taaqtuam, aasrii tikiutipluta aŋaayuqautaanun piqpagiraŋmi iġniŋmi. ¹⁴Taavruma Iġniŋan Agaayyutim satuŋniġaatigut Agaayyutmun natqigutitquplugich itqaumayumiŋaġlugich killuqsautipayaavut.

Christ Kamaŋniqsrauruq

¹⁵Christ atrigigaa qiŋiŋnaitchuam Agaayyutim inŋaniktuam supayaaq iŋiqtau-galuaqtitnagu. ¹⁶Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iŋiqtaurut qilaŋmiittuat suli nunami, supayaat qiŋiŋnaqtuat qiŋiŋnaitchuatlul suli aŋalatit saŋŋiqaqhutiŋ marrumani nunami siħamiħu. Agaayyutim iŋiŋniġai supayaurat ilaagun supayaanun kamaŋaksruquplugu ilaa. ¹⁷Christ inŋaniktuq sivuani iŋiqtau-payaagtuum. Supayaaq itchugaaqtuq Christ-kun. ¹⁸Christ niaquŋigaa timim; taamna timi ukpiqtuauŋuapayaauŋu. Christ-ŋum iŋuħiqaqtitkai ukpiqtuauŋu-ruat aŋipkaqqaasimapluni tuquŋaruaniŋ iŋuupluni taimuŋa. Taatnaqhuni Christ pitniqsrauruq supayaani. ¹⁹Agaayyun sivunniġniqsuq iluqnauguni iŋuusukhuni ataramik iġniŋmiŋi. ²⁰Agaayyutim ilauraagiiksitqugai iŋmiŋun kisupayaat nunami

silamiittuallu Christ-kun piiqtuakun Agaayyutim qinnautaanik maqipkaqamiuŋ auni tuqupluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaqtuani uŋasriktusri Agaayyutmiñ iñuuniaqhusri killuqsautip-sitñi, uumigiplugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ŋum ilauraagiiksinnigaasri Agaayyutmun tuquhigmigun sannigutami, aasriiñ tikiutruruq ilipsitñik Agaayyutim sivugaanun killuqsautaiqhusri pasiñağumiñaiqhusri. ²³ Tikiññaqtusri taimuŋa ukpiqsrituiñağupsi payaŋaiğusri nuktinnağumiñaiğusri suli tigummitqiağikkupsiuŋ niğiugikkaqsi tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagik-suaq quliaqtuanjuraqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiñ uvaŋa Paul uqqiraqtigi-gaŋa uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktunŋa iglutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timip-kun Christ nagliksaaqmatun piuŋa. Taatnamik quviasuktunŋa naarrusiğapkich Christ-ŋum nagliksaağniŋi pisigiplugich ukpiqsriqiruanjuruat, tamatkua timigikkaŋi.

²⁵ Aullağniikamaaglaan savautriğmik Agaayyutim uqqiraqtautqugaŋa ukpiqs-riruapayaanun. Taatnamik tiligaŋa quliaqtuağutitquplusri tusraayugaagiksua-payaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanjuruq Agaayyutim iriqsi-makkaŋa imakŋaqaŋa iñilgaasaaq. Aglaan pakma sagviğniğaa ukpiqsriruanun.

²⁷ Agaayyutim ilitchuğitqugai qanutun kamanagtigiplutiŋ nalunaqtuat iñupayaa-nun, taputiplugich Jew-ŋunğitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilip-sitñi Jew-ŋunğitchuani, aasiñ niğiuganiktitlusri iñuuliksrapstñik Agaayyutim kamanautaani.

²⁸ Taamna Christ quliaqtuağigikput iñupayaanun, alğaqsruğugu suli ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaaq ukpiqsriruağugikput Christ-kun ililuni iñuguqtuaton. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, sanŋiqaqluŋa Christ-ŋum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2 Ilisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkununaŋa Laodicea-miittuanun suli iluqaŋitñun qiniqsimaitchuanun uvamnik.

² Agaayyutimtuq pitchuksaallaŋniagligich piqatigiñhatigun piqpakkutihiŋun, suli nalupqiginağlugu kaŋiqsillaqtaqtilligich nalunaqtuanjanik Agaayyutim.

Unauvva nalunaqtuaq Christ-ŋuruq. ³ Christ-ŋum kisimi kaŋiqsimapkağai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilisimaraksraŋatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumiŋa, kiñaunniñ kinnipkağniaqani uqallautaqtuatanun uqautilusri saglunik.

⁵ Uŋasrikkaluŋağma ilipsitñiñ piqatauruŋa irrutchipkun. Ilisimagiga atausiŋuŋiqsi suli ukpiqsriŋiqsi payaŋaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktunŋa.

Iñuullapiagataliq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik atanigmik, ki iñuuniağitchi tunjav-iğalhiñağlugu ilaa, kaŋiñigusri Christ-mi nappağusri. Ukpiqsriŋapsigun, ukpiqsriŋiqsi sanŋisaisaiñağlugu ilisauttusiusriapsigun ulipkaulalusri quyağmik.

⁸ Qaunağititchi, kimun-unniñ alapisaaqtinnasri ilisauttutitigun suli imailaatigun iñipchaqtitauratigun. Taatnatchich iñuich ilisauttutitigun iñuknitjaqtaurut suli ittut aŋalarrutaiñiñ silam, unniisuli ilisauttutitigun Christ-mitjaqtaunğitchut.

⁹ Uvvataku iluqağmi Agaayyun iñuuruq inuqsraŋaiqhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausriŋuqatigikapsiun Christ ilipsipsuuq piqaqmisiur

iñuuligmik Agaayyutitjaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamanagniqsraupluni atanguruq aḡalatipayaaññi suli saḡḡiññi. ¹¹ Aasriisuli atausriḡḡuqataukapsi Christ-mun, nalunaitḡutchiqsaurusri liilaa. Nalunaitḡutchiqsauḡitchusri timipsitñi maligutlugu Jew-ḡuruat piḡhusikaḡat aḡlaan nalunaitḡutchiqsaurusri uummatipsitñi. Christ-ḡum nutaqtitkaasri piiḡḡugu kaḡḡruaqaqsi ilipsitñi. ¹² Paḡtaakkaukapsi kaḡḡruaqaqsi iḡuviqatauruq Christ-mi, aasriñ saḡḡian Agaayyutim aḡipkaḡaasri nutaamun iñuuligmun takku tunḡaplusri saḡḡiruamun Agaayyutmun aḡitḡiktitchiruamun Christ-mik iñuuligmun. ¹³ Ilipsi tuḡuḡaḡalu-aqtuani killuqsautipsigun iñuuniaḡhusri timim kimmutaagun, aḡlaan pakma Agaayyutim aatchuḡhusri nutaamik iñuuligmik piḡatautlasrigaasri Christ-mi. Suli natḡigutigaasri iluḡaitñik killuqsautipsitñik. ¹⁴ Suliasriñ piiḡaa aḡlausimaruaq akikḡaqtauruuq uvaptiknun. Aḡlausimaruaq uḡautigaa maligutchiḡḡiḡiḡput Agaayyutim iñuuniaḡurrutaiñik, akikḡautiḡuḡḡugu uvaptiknun. Agaayyutim tiguniḡaa taamna aḡlausimaruaq aasriñ kikiaktuutiplugu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piiḡai killuqsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuḡukami akimanisḡuq iluḡaitñiñ aḡalatipayaaññi nanipayaaq suli saḡḡiññiñ siḡam. Christ-ḡum qiiḡitinnigaa kisupayaamun saḡḡiqatluktilaani iligitiññi.

¹⁶ Aḡḡua kisumununniiñ atanniqsinniaqasri niḡikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniiñ niḡiqḡagvikaapsigun naagaqaa niḡiqḡagvikaatigun tatḡilḡitḡikman naagaqaa miḡḡuiḡsiaḡviksigun. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaḡurrutit Christ-ḡum taḡḡaḡiḡai. Tikkuḡutauḡhiñḡniḡisut Christ-mun ilaan aḡḡiḡñiḡḡhanunaglaan. ¹⁸ Uḡautipkaḡniaqasri killuqsḡniḡusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun ilipḡutiḡ putlatunisut israḡuliḡnun ataramik uḡaḡiplugich qiiḡiquuraakkatiḡ. Qutchigillapiaqtut iḡmḡnik atakkii iñuknitḡaqtaupluni isummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inḡaiḡsuaḡurut Christ-mi. Christ niaḡuuruq liilaa ukpiḡsriruat timigigai. Iluḡaḡmiḡ ataruat niaḡumun napyaatigun nukiktigunlu aḡlisuurut atautchikun, Agaayyutim aḡlipkaḡḡigich.

Tuḡuḡiḡlu Iñuuliglu Piḡatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuḡupman tuḡuqataurusri Christ-mi. Taatnamik aḡalatiḡaiḡsuksaursri tamatkunḡa aḡalarrutaiññun saḡḡiññunlu siḡam. Suvaatami tupiḡivisigik iñuuniaḡurrutit, itnaqsimaruat, ²¹ “Niḡiñiaḡnagu taamna, uuktuḡaḡniaḡnagu, aktuḡniaḡnagu.” ²² Iluḡatiḡ tamatkua iñuuniaḡurrutit atuḡumiñaitchut, atakkii iñuich piiḡaiḡgaich. Tamatkua iñuuniaḡurrutit tunḡaviḡḡhiñḡniḡisut iñuich tillisiḡitiññun ilisaututiḡitiññunlu. ²³ Itkaluaḡhutiḡ nalaunḡaruatun iñuich putḡataḡtitlaplugich suli ilitḡusiḡaḡhutiḡ atchiksuatun suli anasiñḡuḡsaḡtitlugich timiḡiḡ piḡiplugich killuqsautiḡiḡ, aḡlaan tamatkua iñuuniaḡurrutit sumun atuḡumiñaitchut. Tupik-sriḡḡatiḡun tamatkua iñuuniaḡurrutit iñuum piiḡumiñaitchaa piḡiitchuaq kimmutaat timim.

3 Aḡitḡiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipiḡniḡutigi-tuiḡaḡsigik pakmaniittuat, Christ-ḡum irviani, aquvititauḡluni taliḡpiani Agaayyutim. ² Isrummatigitiuiḡaḡlugu iñuuliqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam piḡikkani. ³ Ilipsi tuḡuruatun iñuktun ittuanu atuiḡḡiḡsusri atuḡuḡaḡuakḡapsitñik. Pakma nutaamik iñuuliqḡtusri piḡatigiplugu Christ iriḡsimaruaq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuuligikkaḡput qiiḡinaḡsikpan ilipsipsuuq qiiḡinaḡsiḡatiginiḡiḡksi, piḡataulusri ilaan kamanautaani.

Utuqqaauruaq Iñuuliq Nutaauruaḡlu

⁵Taatnamik tuqqutchigik iluqaisa kanjgruaqnitjaqtauruaq ilipsitñi. Isrummatigisitchi ilipsitñik tuquruatun kimmutaigługu qanusripayaaq sayuḡalıq, qanusripayaaq qaayuḡnaqtuaq, kimmutigñiqłuk, suli kaviuḡutiłiq. ⁶Amiami, iñuk kaviuqtauruaq atlat sulliñauranjitñik aanguaqtuqtauruq. ⁷Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñgitmata ilaanik. ⁸Sivuaniquaḡa killiqisruugaluaqmirusasri taatnatun iñuuniaqapsi killuḡmi. ⁹Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinaun, qiniḡun, kipinjuqsriłiq, uqaḡniḡuutriłiq, qaayuḡnaqtuanik uqaqalıq, ⁹suli sagluqqutingiḡusri avatmun. Atakkii aḡalataḡiḡiḡaasri iñuuniaḡiḡruapsi savaaqtummaḡmi, mattaqmatun atnuḡaaḡruaq. ¹⁰Pakma iñuuniaḡiqsi nutaḡuqtuq, atipmatun atnuḡaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusrı ilitqulusrı ilaatun. Tarraasriiñ ilitchuḡipsaaḡniaqtusrı Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitñik. ¹¹Iñuich nutaḡuqamiḡ Christ-kun Jew-ḡunḡitchuatlu Jew-ḡuruatlu, nalunaitḡutchiqsittuatlu timimikni nalunaitḡutchiñḡitchuatlu, sumikḡaqtuatlu satkuliqiruatu Scythians-tun, savaktaḡruuruatlu savaktaḡruunḡitchuatlu atlagiñḡiqsut. Christ qaukdiullapiaqtuq tamatkunakḡa iluqaitñiñ suli iñuupluni iluqaitñi iñugikkaḡmiñi.

¹²Agaayyutim piksraqtaḡiḡaasri piqpapiplusrı. Taatnamik iñuk atipmatun atnuḡaatchiamik ilipsi piqpakkutisitchi avatmun, iḡuaqquutilusrılu, atchigusrılu, aggaḡaiłıusrılu suli iḡlutuutilusrı. ¹³Anuqsrutılusrı avatmun suli natqigutisrimaaḡusrı nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitñaaḡusrı. Natqigutrıłusrı atrıluḡu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitñik. ¹⁴Una pitłuktuaq iluqaitñiñ, piqpakkutituiñaaḡitchi avatmun. Atakkii piqpaksrıłhum atausrıḡḡuumapkallapiḡai iñupayaat. ¹⁵Ki qiniuiññanjan Christ-ḡum aḡalataḡlisigik uummatisrı isrummatisılu. Agaayyutim iluqasrı atausrıḡḡuqtitkaasrı iñuuqatigiiquplusrı qiniuiññaaḡusrı avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqaaḡitchi. ¹⁶Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ḡum ilisauttutai suli ikayuutilusrı avatmun kanjısqiḡksraḡatigun ilisauttutit, pitchuksaaḡutigilugu avatmun puqıḡikun, atuḡusrı psalms-nik atuutinıḡlu suli quyyatiqaaḡlusi Agaayyutmun piqutigilugu iḡuaqputaa. ¹⁷Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqaḡupsi, atumaruksrauruq atqagun ataaḡum Jesus-ḡum quyyavıgilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiiłiq Nutaauruakun Iñuulikun

¹⁸Aḡnaurusii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunḡaruq Agaayyutmi. ¹⁹Uinurusii, piqpagilugich nuliasrı aggaḡairrutilugich. ²⁰Ilaalugruurusii, tupigilugich aḡayuqaasrı supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹Aapauruasii, uumitchaqusaasunaaḡnagich qitunḡasrı, atakkii qapıasıviaqtut kamaksrıgalu aḡiḡmikniñ ilipsitñik.

²²Savaktaḡruurusii, tupigilugich qaukisi supayaatigun. Quyalitñiḡniasrunaaḡasrı qaukipsitñik takkuatniñhiñaa, aḡlaan savautisigik qanutitanḡiłıusrı taluḡilugu Agaayyun. ²³Savautrigupsi iñuḡnik savaaḡiyumagiksi pisuqtilaapsitñi, atakkii savautrıłlapiagtusrı Agaayyutmik savautrı'apsi iñuḡnik. ²⁴Itqaḡisiun aḡiłiusriaksraqsi Agaayyutmiñ akiqsruutigikkana iñuḡmiñun. Qanusripayaakun savautıllapiagiksi Atanıq Christ ilaañhiñaa. ²⁵Aglaan kiña taimña nalaunḡaitchualiqıruaq akuqtuıgisıruq anasrıñjuqsautmik. Agaayyutim irrutıgai atisrıplugich iñuich.

4 Savaktiqaqtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunjaruamik atisiługich, aasiin itqağılugu ataniqaqtılaaqsi qılajmi.

Algaqsruutit

² Iniqsruqtuiñağitchi suli ataramik quyamaağlugu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanurıa pıqutigiplugu qulıaqtuaraqahıa tusraayugaagıksuamik. Taatnamik itqağıluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta pivıksramik qulıaqtuaraqahıksraptıknik tusraayugaallautamik Christ-ıum nalunaqtuıanagun. ⁴ Agaayutılunıa qulıaqtuatlahıksrapkun tusaayugaagıksuamik inıunıun kanıqsiñaqsılugu. Taamna piraksrağıkkaga. ⁵ İnıuııağusrı puqıksaañıkun akunğatnı ukpıñaitchuat atullautaglugu pivik pısuqti-laapsitñi. ⁶ Uqahıqsi ataramik quyaqnaqtıchıun inıupayaanun suli ilısimayumausılı qanuq kıgğutıqahıksrapsitñik kisupayaamun nalaullugu.

Pağlasuiqsaağutit

⁷ Tychicus pıqpagıplugu anıqatıgıgıga Christ-kun tunıqsımaruaq uqqıraqtı suli savaqatıga Agaayyutıkun. İlaan uqautıgısgıasrı iluqaitñik atuumaruanık uvamnun. ⁸ Taatnaqlugu tuyuğıgıga ilısimatquplusrı qanuq itılaaptıknik suli pıchıksaaquplusrı. ⁹ Tuyuğıpmıgıga Onesımus tunıqsımaruaq pıqpagıplugu anıqatvut Christ-kun. İlaa ilagıgıksı. Uqautıgısgıasrı atuomapayaaqtuamik uvanı.

¹⁰ Aristarchus-ıum tıgutaanıqatıgıkkagıma suli Mark-ıum, uyugunıan Barnabas-ıum, tuyugaasrı nayaanğamik. Uqautıanıkkıpsı qanuq pıñıksrañanı Mark-ıum agğıqpan. Tutqıksıitchumagıksı. ¹¹ Joshua taiyuutıqaqtuaq Justus-mik tuyuqmıuq nayaanğamik. Taapkua pıñasut kısıitñik Jew-ıuruat savaqatıgıgitka pıqutıgıplugu anıayıqautaa Agaayyutım. İlinısa ikayullapıagaatıa araaqtuqlıñalu. ¹² Epaphras-ıum nunaqatıpsı suli savaktaan Jesus Christ-ıum tuyuqmıgaasrı nayaanğamik. İlaan agaayyutıgaasrı Agaayyutmun ikayıuquplusrı sanğılusrı suli nalaunğalusrı ukpıqsrıñıpsıgun. Agaayyutıpmıgaasrı ilısimatquplugu Agaayyutım pısuutaa supayaatıgun. ¹³ İlisımapiagıga qanutun inıqsruutrıñha pıqutıgıplusrı ukpıqsrıruatlu inıuuruat nunaaqıñıñi atilıgaak Laodicea-mik Hierapolis-mıglu. ¹⁴ Luke pıqpagıkkauruaq taaktı Demas-lu tuyuqtuk nayaanğamik.

¹⁵ Nayaanğaağukkitka ukpıqtıanıurıapayaat nunaaqıanı Laodicea-ıum suli ağnaq atilik Nympha-mik ukpıqtıanıurıuatlu katırağaqtuat taavruma tupqanı. ¹⁶ Aglıqıağıanıkkupsıunı una tuyuutıga ilıpsitñun tuyuğıyumagıksı ukpıqtıanıurıanun Laodicea-mı aglıqıtqulugu agaayyuvıñmikni. Aasıılı aglıqıyumagıksıpsıuq tuyuun Laodicea-ğmıunun agaayyuvıpsitñi. ¹⁷ Uqautıyumagıksı Archıppus, “Naal-lapıağun savaaq atangum tillısigıkkana savaquplugu.”

¹⁸ Uvañı Paul argamnik aglakkıga nayaanğaga, “Puuyugıñaqnasrıunı pıtuksımalıga isıqsıvıñmi.” Agaayyutımtuq ihıaqquılısı.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ḡmiunun

1 Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanḡuranun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkaji Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ḡum. Uvvatuq iḡaaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniałhatlu Ukpigusriatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraḡigikput, ataramik agaayulłaptikni itqagiplusri. ³ Agaayyutmun uqaqaqtıluta itqagigikput, qanutun ukpiqsriłłapi-ahiqsi, piqpaksriłłapiahiqsi, niḡiugaqallapiahiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim piqpaksriłha ilipsitñik nalunḡitchikput inḡmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵ Uvvatakku tusraayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiłhiñakuunḡitchuaq aglaan sanḡikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutułha nalupqigingiqlugu, taatna tikiutigikput. Iłisimagiksi qanuq inuuniałiqput iḡualiksrapstñun ittuaq ilipsitñiitnapta. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniḡmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluḡḡaan, uqahiq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuḡiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraḡuḡhusri. ⁸ Uvvatakku siaminnigiksi Atangum uqalha iluqaitñun nunaḡiñun Macedonia-mıu Greece-ḡumlu, aasriñ tusraayugaallautaq ukpigutiqaḡnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniñ ilaraksraiqlugu. ⁹ Inuich iluqaḡmiḡ uqaḡigaat qanuq ilipsitñun akuqtułiqput taamuḡa tikitñapta, suli qanuq mumihiqsi aanguaniñ Agaayyutmun, Agaayyun inuuruuq ilumunlu ittuaq savautisrukługu. ¹⁰ Uqaḡipmigaat taqqisilaaqsi Iḡñigikkakanik Agaayyutim qilaḡmiñ, Jesus-mik, Ilaan anitqiksitaḡikkakanik tuqułiḡmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ḡum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitchuksramiñ.

Paul-ḡum Savaḡa Thessalonica-mi

2 Aniqatiumaan! Ilipsipsuuq ilitchuḡianikkaqsi tikiumahiqput ilipsitñun sułlaakun inḡiłha. ² Iłisimarusri qanutun nagliksaanjaniktilaaptiknik suli kanḡunakun aḡalakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaḡaatigut quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik ilipsitñun iḡlutułłaptikni atqunaq akilliliqsuutmik. ³ Uvvatakku ilipsitñik quliaqtuaqtıluta kinniqitqusraanḡichtiptiḡiñ, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraanḡichtiptiḡiñ, naagaqaa kisumik pisaasruḡmigañiangitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitqułhagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaagigaatigut tusraayugaallautamik quliaqtuaqupluta. Inuḡnik quyalitñiḡniagummatatichugut aglaan Agaayyutmik inuuniałapta naipiqtuqtaanik. ⁵ Tikiumanḡiḡiqput uqayusrahikun nalupqigingitchiksi naagaqaa kaviułiq matummiñiaḡługu—Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitñiñ unniñ atłaniñ quyaḡitchiuniałhiñangitchugut. Nangaqułhiñaugaluaqtugut ilipsitñun atakkii Christ-ḡum uqqiraqtigipluta, aglaan ilipsitñi ittugut agḡanaiqhuta aakauruam qaunaksriłha qitunḡamiñik atriplugu. ⁸ Piqpagivagitłusri Agaayyutim uqalhiñanḡisanagun aglaan inuulłaptigunlu piqasriqsuḡiksraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaḡhusri. ⁹ Aniqatiumaan! Iłumun itqagigiksi qanuq savaliqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitñi

akiyaayumangitluta Agaayyutim tusraayugaallautana ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ Ilisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitñik ukpiqtuanguanik ipqisilaana nalaunnapluniu patchisaitluniu. ¹¹ Ilisimagiksi pitchuksaagiiqput ilipsitñik atriplugu aapa nakuuruaq qitungamiñik pitchuksaagipmatun. ¹² Pitchuksaagipsi arakhusri itqugaluahusri inuuniañigitqukkanagun Agaayyutim tuqluumaripsi anaayuqautmiñi sulikamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi inuñmiñ pipmatuungitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqaligiplugu, taatniillapiaqmipluniu. Uv-vatakku akunnapsitñi ukpiqsiriuani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvagutuuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanguanagisun Judea-mi ilinjisitun pigiliutipkaqtuutun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuhigmik nunaqatipsitñiñ iglutuqtusri Jew-nuruanin tasrapkua iglutuipmatun, ¹⁵ tuqutchiruanin Ataniigmik Jesus-mik sulik sivuniksriqirinik, tasrapkua uvanalu ilakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Inuñni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶ Uqautriñik-sraptikniñunniñ Jew-nunñitchuanun anniqsuhiksrañatnik nutqaqtinniağaluagaatigut. Taatnatchich killuigmik ataramik iniqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiññialigmiknunağlaan.

Paul-nun Tikitqikkummiulha Iliqitñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvagus piisaallañaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qiniitqikkumagaluahusri. Isrumaptigun nayugaluagipsi. ¹⁸ Ilipsitñun utitqigukkaluahuta, uvana Paul utitqinñi allakkaluagtuna. Aglaan Tuungaum pirailigaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niğiugaqağvigigipsi, quvianağıplusri, sulikakimkun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-nun sivuğani aggiqpan. ²⁰ Ilumutun kamanautigigipsi quvianağıplusri.

3 Aasriñ iglutulguiaqtigu, ittuallañiksraptigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyugihani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqahigmik tusraayugaallautamik Christ-kun. Tuyugigikput sayyiquplusri sulik ukpiqsriñiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiunniñ utiqungitlugu makunina piyuaqsiuhigmik piqsriğuni. Taatnatchich piyuaqputit Agaayyutim pisuhigigai uvaptiknun. Taatna ilitchuğianikkiksi. ⁴ Uv-vatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriñ kanjicsianiñapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Iglutuutluguqama ukpiqsriñiqsi kanjicsisukhugu, taatnaqlugu Timothy tuyugigiga. Pinjiksraqtuna Tuungağmun killuqsatinniağasugalusri, iluqaniasrii savaaqput suilaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaanik ukpiqsriñapsigun sulik piqpakkutipsigun tikiutipluni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñiplusripsuuq sulik atqunaq qiniğunnipluta uvaguttuuq ilipsitñik qiniğukmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihuilluñaptikni sulik naglik-saaqsiuhaptikni ilipsigun piyumasri laakkaurugut. Ilipsi ukpiqsriñapsi sayyillaagaatigut. ⁸ Pakma inuugisipiaqtugut ilitchuğianikapta makitatilaapsitñisulik payanağusri inuuniañapsitñi Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchiñiñiağutugut, quyalugu quvianağıpkakkanagun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan injiqsrullapiağikput qiniitqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsriñapsitñi qaitchipsaagusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam inmiñik suli Atannapta Jesus-ñum tik-isilisigut ilipsitñun. ¹² Uvvatuq Atangum Jesus-ñum piqpakuttri avatmun suli inuñnun iluqaitñun naupkallañniağumigaa, piqpaksriñiqput ilipsitñik atrilugu. ¹³ Taatnağupsi sayyigisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuğaani patchisağusri suli ipqillusri qakugu Atannigikkaqput Jesus aggiqpan piqasriguni inuñnik pigikkağmiñik.

Iñuuniañiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

4 Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniñ ilinñanikkaqsi qanuq inuuniañiksraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun inuuniañigianikkapsisun. Pakma Atanguruam Jesus-ñum atqagun inigipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitluglugu. ² Uvvatakkun ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanguruam Jesus-ñum aňalatchiñhagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimağusri sayuñahigmiñ. ⁴ Atausriukattağusri aňutit ilitchuğiraksragigiksi qanuq ilaqatiksrahiksraqsi ipqihikun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksriñiku-unğitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutiñ. ⁶ Tarra kia-unniñ killukuangilluñ aasiñ saglutağlugu aniqatni atlatuagilugu nuliña. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrullapiaqhusri, Ataniğmun anasriñuqsautiqagisiñiplugich tamatkua taatnaiplugu nalaunğitchuat. ⁷ Agaayyutim tułunğitchaatigut inuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihikun. ⁸ Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich inuñnik ayaksimanğitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglangitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriñapsigun ukpiqtuaqatiup-sitñik. Uvvatakkun ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimaplusri, qanuq piq-pakutitiksrapsigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnaiplugu aniqatiupayaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusrigianikhugu. Aniqatiumaan, taatnağlugu inigipsi atuitquplusri pitluglugu. ¹¹ Sivunniutilugu inuuniañiksraqsi inuksruigusri, inuich atlat ilak-siangiglugich suli inuuniutiksraqsi piññaktaaginiağlugu, maliglugu uqautianiñiqput ilipsitñun. ¹² Taatnağupsi iluağitchiuñ tamatkunakña ukpiqsriñğitchuaniñ piññak-taagigisigiksi, suli kisumun inuğikkapsigun tunñaqsiyumiñaitchusri.

Atangum Aggiñksraña

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuñğmik ukpiqsriuatigun tuqu-ruatigun alianniugaqsisruñaqasri tamatkunatitun niğigaitchuatatitun inuñğmik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqulğaaqhuni aňitqilħa. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutitpağisiñħat Jesus-mun tamatkua tuquruat Ilaanik ukpiqsriplutiñ. ¹⁵ Tamarrumiña Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut inu-uruani taivrumani uvlumi Atangum aggiñhani tamatkua tuquaniktuat sivu-likkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisiruq, suli qaukiat israğulgich ni-pliñpan suli Agaayyutim qalguqtautaa nipliñpan Ataniq inmiñik pakmakña qilañmiñ atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutiñ inuñğmun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagulli inuuruani taivrumani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paağlugu Ataniq silami, aasriñ Ataniğmi ataramik iqatau-qasqiluta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqahigtigun arautisitichi.

Itqanaigitchi Atangum Aggiiiksrajanun

5 Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglahiksrajanat ilipsitnün inuqnangitchuq. ² Uv-vatakku ilipsi kanjqsimmağiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraq nig-iungisillusri atrilugu tiglinniaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna inuich nipinikpata, taimmaiñaq piyaqułhum tikitkisigai annakkumiñaiğlugich, itna liilaa auliyautikkañatun ağnaq iğñiiksrajanun. ⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunğigiksi, sulı Atangum uvluan nigiuñğillağumiñaiğsaasri tiglinniaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri inuñni qaumami inuuniaqtusri, savaasri sagvipłutiñ. Uvagus taağmi inuunianğitchugut iriğaqtułkun. ⁶ Taatnağuta atlatitun siñiktuanğiqsa, iqiğuta qauğrimaagiksa. ⁷ Takku unnuami inuich siñiğaqtu, unniñ unnuamik imiliğvıqagtut. ⁸ Aglaan uvagus uvlumik irviqagtuani qauğrimaagıruksraurugut. Satqagutıruksraurugut ukpiqsriğmik sulı piqpaksriğmik sulı nasrautiluta nigiu-gaqahiksramik anniqsułiksrapıtnik. ⁹ Agaayyutim tıgusriagıñgitchaatıgıt qinnautni iğłutuquługu aglaan anniqsuğiaq piññaktaagıtquplugu uumuuna Atannaptıgıtun Je-sus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutıgıpluta, inmiñ inuuniaqatıgısruxhuta qakugu aggiqpan, inuugaluññapta naagaqaa tuqugaluññapta. ¹¹ Taatnağusri araaqtuuti-titchi avatmun sayyılłaağutilusri tuniqsimatlasrıłusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqullıich İlisauttutit sulı İlammiğutit

¹² Aniqatiumaan, inıgıpsı kamagıtquplugich tamatkua savaaqagtuat akunnapsitñi, tamatkua Atangum tıgusriagıkkıñı sıvullıuqtautquplugılłı algaqsruitquplugılłı. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagıkkıñat piqpaksrıñhatlu piqutıgilugu. Akun-napsitñi qıñuiğusrimağusri. ¹⁴ Aniqatiumaan, iqiasruuruaat algaqsruqsıgı, qapıñas-rıruat pitchuksaaglugich, sayaitchuat ikayuglugich, iluqaisa anuqsrutılugich, ¹⁵ kanjqsımalugu akısaqtunğıñksraqsı pıgiıchuamun pıgiılılu, aglaan ataramik savaaqahıksraqsı nakuuruamik avatmun sulı inupayaamun. ¹⁶ Ataramik quvi-atçauğıgıusri, ¹⁷ inıglugu agaayulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanğapsı quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri inuuniağapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtin-niasruñaqnagu Ipqıchuam Irrutchim savaagıkkıñı, qamitchiñiaqmatun ikniğmik. ²⁰ Sivuniksriqirit uqahıch ayaumasruñaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naıpillugu, qanus-riq nakuuruuq akuqtuağilugu piññaktağilugulu, ²² qanusripayaamiñ pıgiıchuamiñ piisimağusri.

²³ Agaayyutımtuq qıñuiññamik qaitchirıgıkkapta ipqıqsagumıgaasri inmiñun iluqnağusri, sulı qaunagıyummıgaasri irrutchısilu inuusrısilu timısilu patchısaıllugich Atannapta Jesus Christ-ñum aggiiksrajanun. ²⁴ Taatna İlaan tułquqtıgıkkapsı inıqtağıtagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵ Aniqatiumaan! İnıksruutıyımıgıptıgıt. ²⁶ Pağlalugich anıqatiut iluqaisa kunıgutmik ipqıchuakun piqpakkutıłkun. ²⁷ Tillisıgıllapiagıga Atanguruam ayalatchısaagun taapkua tuyuutit aqliqıñksrajanat anıqatiunun iluqaitnün. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-ñum ihuagqutrisaan nıyugumıgaasri.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-ŋmiunun

1 Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigikkañi Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ŋum. ²Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchiłisi iħuaqqutmik suli qinuiññamik.

Atanniiviksraq Christ Aggiqupan

³Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyaraksraigigikput. Nalaunjaruq uvaptikni taatnağupta, takku ukpiqsriłiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakku-tiłiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaaqhusri. ⁴Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuranıñun uqautigigipsi nanğaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iğlutuiłiqsi suli ukpiqsriłiqsi tumigigaluannan piyuaqsıuııq suli nagliksaaqtitauııq apqus-raakkaqsi. ⁵Iluqatiñ tamatkua nalupqinaıyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqataut-lasriplıusri añaayıqautaaani nagliksaaqsıugaluannapsi. ⁶Uvvatakkı Agaayyun atan-niıluni nalaunjaruakun, ilaan nagliksaaqtitkisiyai tamatkua nagliksaaqtitigikkasri. ⁷İlpsi nagliksaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Je-sus sagviqpan qılannıñ israiguliñmiñik kamanaktuamiñik piqasriguni iknikun. ⁸Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñğitchuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniğmik anasriññıqsasıisigai. ⁹Tamatkua piyaqqıvıñ-mun isruılaamun anasriññıqsakkaugisirut, Atangum sivugaaniñ suli sanñianiñ ka-manaqtuamiñ piğlugich, ¹⁰qakugu taivrumani uvlumi aggiqupan, kamagikkaudik-sraq inupayaamiñiñ unniñ kamagikkaullapiaħiksraq ukpiqsriıupayaaniñ akuq-tuğiağlugı. İlipsipsuuq ukpiqsriııapsigun uqağikkaptiknik akungugisirusri. ¹¹Taat-naqhuta inıqsruutiragigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitqıplıusri inuuniagvıg-itukkanagun. Uvvatuq İlaan sanñimigun kimmıtri iluqaan iħuaħiksramun pisuiqsi-maatlasriııı, savaaqsi ukpiqsriııapsigun tanığlugı. ¹²Taatnaħapsigun Jesus-ŋum Atannapta atıgıkkana ilipsitñiñ kamagikkaugisıruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ŋum iħuaqqutrisaagun.

Iñuk Pigiılaq

2 Aniqatiumaan! Pıqutigıplugu Atannapta Jesus Christ-ŋum agğıħksrana suli uvagut katitauħksraqput ilaanun inığipsi, ²isrummatri qanıgvi-ıgaqtitqunğitlugı qağanağlugı unniñ akatautqunğitlusri Atangum uvlua tikiumaanıñııılugı. Taamna uqautauvaluktıuq sivuniksriqirit ilanatıgıun unniñ kia quliaqtıuğivalıkkana unniñ inuıch uqağivalıuñıgaatıgıt taavrumına tuyuıptikni ağlanıplıta.

³Tamarrumuuna kimun-unniñ inuñmun kinnipkağumiñaitchusri, takku taimña uvlıq tikitchumiñaitchuq kisanık Agaayyutim iğluliugviksrautaa aqulliı atuma-galuaqnagu suli İñuk Pigiılaq sivunıqaqtıuq tammağvıñmun sagvıgaluaqnagu.

⁴Taavruma İnuum supayaaq inuıch agaayyutiqağniħat suli isrummatıpayaanat agaayyutıkuagiakun iğluliğisiyaa. İñmiñik inıllakkisıruq iluqaanun qullıgıgıni un-niñ Agaayyutim agaayyuvıkpananun isıgıni suli aquvıllıni agaayyutaunııı.

⁵İtqağingıtpisıuğ tamarrumiña iluqaanik uqautianıħıqsi ilipsitñi nıyuuti'ama?

⁶Ağlaan taamna pakma piraiłiriqaqtıuq ilisimaanıkkaqsi. Pıviksraq nalaullıgu

taimña Iñuk Pigiilaq sagviġisiruq. ⁷ Pigiirrun quvinqaqsipługu aullaġniinaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitchuq kisanik tamarruma tigummisaa piġaluaqtitnagu. ⁸ Tarakña Iñuk Pigiilaq sagviġisiruq, aasrii Atanġum Jesus-ġum qaniġmi aniġniġanik tuqutkisigaa piyaquġługu sagviġiġmigun kamaqaqsilugu ag-
giġumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq sañġiłik Tuunġaġmiñ qanusripayaanik quvinqa-
tuanik iñiqtaqaġuni, tañiġilaanik qiniqtitchiluni kamagiraksrañitñiglu. ¹⁰ Taavruma
qanusripayaamik pigiilaamik kinnigisigai. Ilinich akuqtuiñġiġiġmiktigun suli piqak-
sriñġiġmiktigun ilumutuuruamik anniqsułiksraġmiknun piyaquġisirut. ¹¹ Taat-
naġługich Agaayyutim sañġisilugu killukualıksrañat ilipkaġisigaa, tañiġilaamik
ukpiqsritłasriługich. ¹² Taatnaġutiñ ukpiqsriñġitchuapayaat ilumutułiġmik qu-
vianaqaġniaqtuat killukun piyaquġisirut.

Piksraqtaañurusri Anniqsułiksramun

¹³ Aniqatiumaan! Atanġum piqpagikkañasri, uvagut Agaayyun ataramik quya-
giraksraġigikput piqutigilusri. Uvvatakku Agaayyutim piksraqtaaqiqaagaasri an-
niqsułiksramun Ipqitchuam Irrutchim sañġiagun suli ukpiqsriłłapsigun ilumutu-
ułiġmik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuñ piksraqtaaqiqaasri tusraayu-
gaallataq tumigiługu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ġum qu-
vianañani piksraqsi piññaktaġitqupługu, Agaayyutim tuqługaasri. ¹⁵ Aniqatiumaan!
Taatnaġusri makitaġiġchi payañaiġusri, suli tamatkunurñ ilumutuuruñanun ilisa-
tutigikkaptiknun ilipsitñun iluqaakkun uqałłaptigunlu suli agłaptigun tunġalusri.
¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ġum iñmiñik suli Agaayyutim Aapapta piqpagiłluta
suli ihuqaqutriłiġmigun isruilaamik araqtuutmik suli niġiugallautamik qaitchigaa-
tigut. ¹⁷ Ilaantug aragliġich uummatisri sañġisilusri atuiłiksrañsigun nipiqałiksra-
sigunlu iluqaanik nakuuruamik.

Iñiqsruutiyumiiptigut

3 Aniqatiumaan! Suliuvva iñiqsruutiyumiiptigut Atanġum uqałha uvaptigun
sivutmun iġliłiksrañagun sukasriłuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun.
² Suli Agaayyutmun iñiqsruutiyumiiptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitchua-
payaaniñ. Uvvatakku iñuich ilañich tusraayugaallataq ukpiġiñġitchaat. ³ Aglaan
Atanġuruuq tuniqsimaruq. Ilaan sañġipkaġisigaasri pigiitchuamiñ annausrimalusri.
⁴ Atanġum nalupqisrunġisitkaatigut ilipsigun atuiġisilipsitñik sivutmun uqaġikkap-
tiknik ilipsitñun. ⁵ Atanġuruamtug Agaayyun piqpagiġkallaññaġliuñ suli Christ-
ġum anuqsrutiaqtillaññaġlisi.

Savaktusraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ġum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri
aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruułikun maligutchiñġitchuaniñlu ilisa-
tutinik qaisaptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksraułiqsi uvaptiktutun nalupqigingitchiksi. Ilip-
sitñi nayuutiłapta iqiasruktaunġitchugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuiriłhiññaunġitchugut,
aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrunġiłikun kimunun-
niñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Iñiłhiññaugaluqhuta iñuuniutiksraptiknik iningitchugut,
takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilip-
sitñi innaptikni, kiñapayaaq savagutłaitpan niġiruksraunġitchuq. ¹¹ Taatna tus-
raarugut iñuñnik iqiasruuruanik akunnapsitñi ilaqaġniplusri suniurasrunaqtin

aglaan iñuich atlat sułhatnun illagautniaqhutiñ. ¹² Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli algaqsrugivut iñuuniurallautaquplugich, nalaullugu iñuuniutiksrağniaquplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iñiqtuutraqtaksrağingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutchisunğitchuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalunaisitchumigiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisruñaqnagu, ilaali kanjusruliğumu. ¹⁵ Uumigiritun irrutisruñaqnagu, aglaan aniqatitun algaqsruğlugu.

Uqautipsaagutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kaniuruam qinuiñña ataramik sukupayaaq qaitchilisi qinuiñnamik. Atangumtuq iluqasri nayuglisi. ¹⁷ Uvaña Paul aglakkitka nayaañnat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqqataat uvaña tuyuutipayaagma, taatniittuq aglausiga. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ñum ihuaqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ñum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

1 Uvaña Paul Timothy-mun aglaktuñ. Christ Jesus-ñum piksraqtaagigaaña uqqi-raqtautqupluñ. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ñum niñiugağikkapta. ²Timothii! Ukpisrifiñkun ilumun iğniğigikpiñ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ñum Atannapta qaitchiñisi ihuaqutmik, ilunñusriñimik suli qinuiññamik.

Algaqsruutai Akitñaqlugich Tanjigilaakun İlisauttutit

³Uvaña Ephesus-mi itqugikpiñ ilvich uqautipmatun apqusraañamni Macedonia-mun. İñuich ilañich taamani uqağnik tanjigitchuanik ilisautrirut, aasriñ inñiqtiğlugich nutqaqtitaksraqigitin. ⁴Uqautilugich suqutigingitqulugich unipchaalianiglu kanñiulğimikniglu takisipiagataqlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimalıgmun irrutaunıñagtut, pitłaitchut sayyillaağutaulutıñ ukpiqutmun. ⁵Taavruma tillisim inñunıñ pıqpaksrıyuma pkağayağatın, takku ipqitlutin ilisimaplugu qauğrimmağutillautapni nalaunñaruaglu nalaunñaitchuağlu suli pıqaqhutin ukpısrifiñmik ilumutuuruamik. ⁶İñuich ilañich ulapnaaraqut Agaayyutim tumigitukkanıñ tanjigilaanun uqavaagutun. ⁷İlñich Agaayyutim pitqutaıgun ilisautrauyummiuğaluaqtut, aglaan uqağatıñ inñim kanñisitłaitchaat tamarrumuuna uqağıkkagmıkkun nalupqısrungıllapiqhutin.

⁸Agaayyutim malıgutaksraña nakuulha ilisimagikput, kia-unniñ atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹İtqağımıllaan ilumun malıgutaksrat inñitauruağ inñunun nakuuruanun inğitchuq, aglaan navguirinun suli tupıguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killıqirinun, tamatkunıñ ukpıñgitchuanun unniñ agaayyiaqtaitchuanun, inñunun tuqqutchiullaktuanun aapamıknik unniñ aakamıknik naagaqaa inñuaqtuqtun, ¹⁰tamatkunıñ atlatuqtuanun, killulıqırıuanun atugağıplugich iyaalugrıuch añutitlu timıqaqtuat inñimktıgun, tigliktuqtun inñunıñ, tamatkunıñ saglutıruanun unniñ ilisımaruarağatıuanun tanjigilaakun naagaqaa ilisauttutınun ilumutuuruun qanusrıpayaanıñ akitñaummatıruanıñ. Taatnatchiñun malıgutaksraq inñitauruq. ¹¹Taatnasrıq ilisauttun Agaayyutim uqağhiñi paqıtauruq, uvañnun qaisauplunı tusraayugaallautaq Agaayyutmiñ kamanaqtuamiñ quvıanaqtuamiñ uqatıgırsauplunı.

Quyyatit Agaayyutim İlunñuktanagun

¹²Christ Jesus Atanıqput quyağıga savaapkun sayyıqsıgıkkaga. İlaa quyağıga piksraqtaagıpmıñ tunıqsımanıpluñ aasrı savaktıgııutıpluñ. ¹³Qaanıqsuami uvañnun uqautıgıgaluaqtıtlunı pıgıılıplugu suli pıyuaqlugu unniñ pıñğıqlugu, Agaayyutim naglıgıñıgaña takku ukpısrifiñğikun taatnaqama sutilaamnik nalupluñ. ¹⁴Taatnaqhunı Atannapta ihuaqutılugniğıgaña atqunağ ukpısrıtılasrıpluñ suli pıqpaksrıtlasrıpluñ Christ Jesus-kun. ¹⁵Uvvauna nipliun ilumutuuruag akuqtuyunaqtuq ukpıñnaqhunı, Taamna Christ Jesus nunamun agıqsuğ killıqırinik annısuıtyaqhunı, taputıpluñ tamatkunakña pıgıitłuktuami. ¹⁶Aglaan Agaayyutim naglıgıñıgaña, pitłunıqsraugaluaqtıtluñ killıqıriniñ, uumiña pıqusrıqlugu qıñıqtıchıtqupluñ Christ Jesus-ñum anuqsrułhanıñ. İlitchuqputauyumiñagtunı anuqsrułhanun iluqaitñun ukpıliğumaagtuanun İlaanun aasrıñ inñuutlasrılutıñ is-

ruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinmun isruilaamun, piungigangitchuamun suli qiniŋnaitchaluquutamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamaanun illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Igñiin! Tillisigikpiñ tunŋasimatquplutin savautriñipni Agaayyutmik. Taamna tillisriaga Agaayyutim uqatigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqutit sayyillaagutiyumigitin aŋuyatini pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsriñhiñ pigituiñaŋlugu suli qaugrimmaagiutillautaqagutin. Inuich ilañich ayañnigaat qaugrimmaagiutillautaq aasriñ ukpiqsriñiqtiñ piyaququŋu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuunŋaum sanñjanun pilitakka, ilinjik ilisaaququplugik nutqautriñiksrañaknun uqamañuutriqahigmiknik.

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiliksrañat

2 Sivulliuplugu agaayyutiqagñiañapsitñi apiqsruutitqugipsi iniqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun inupayaat ² suli umialgillu suli atlat aŋalatchirupayaat, inuuniañiqagumuugutli suñuutailaakun qinuurrutrimaahikunlu suli agaayyutiqammaagñikunlu ihuatun inuuniañikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami inuñnik iluqaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuuhigmik. ⁵ Uvvatakku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunniŋtauruamik Agaayyunlu inuiñlu akunŋatni, taamna inuk Christ Jesus-ñuruq, ⁶ qaitchuaq inmiñik inupayaat satuqsaqhugich. Taamna ilitchuqqutauruq Agaayyutim inuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaqhugu uvaŋa tuyuuruŋa Agaayyutmik naluruanun uqaqtiguhuŋa suli ilisautriŋuhuŋa, ukpiqsriñhum suli ilumutuuhum uqauttutaa uqaŋitquplugu. Sagluuqtaunŋitchuŋa, ilumutuuruamik uqaqtuŋa.

⁸ Añutit nanipayaq iniqsruqlaŋugitka, añutit iluqnauqsimaagtuaat Agaayyutmun iniqsruñikun pullutiñ, patchisailaakun uumisuutailakunlu uqavaagutailaakunlu. ⁹ Añnat itqugitka atnuŋaanisigun iruqnaillugich suli isrumaalgulugich, atnuŋaaqtutlalugich ihuaqnaŋlugu, niaqumik piññaqnaqsanñiañiq pigitlusruŋaŋnagu unniñ maninñiñ sulianik suli atnuŋaanik akisuruñnik, ¹⁰ aglaan añnat agaayyutiqammaagiksuaat savaallautaqaglich. ¹¹ Añnat inuksruisaahikun atchiksualguñikunlu ilisaqtuksaurut. ¹² Uvaŋa añnat ilisautritqunŋitchitka unniñ añutit qarŋullugich aglaan inuksruisaagtuksaurut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iniqtaulŋaaqsimaruuq. ¹⁴ Adam kinnikkaunŋitchuq, aglaan añaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñŋitluni. ¹⁵ Aglaan añaq ukpiqsriñigmik piqpaktamiglu suli ipqihigmik piqtauyuhikun piqagumi qitunŋiuhigmigun anniqsuŋisiruq.

Qaukñiuhiksraq Ukpiqtuanuŋuani

3 Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Inuk sivulliutuuhigmik agaayyuvinmi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukñiq agaayyuvinmi ittuksrauruq patchisailuni, atautchimik ilaqatiqaguni, qaugrimmaagiguni, inmiñun aŋalalguluni, iruqnailluni, tukkuŋiññaŋuni, suli ilisautriñhiñaanuluni. ³ Taamna imiqtuqtauyumiñaitchuq unniñ piaŋhuktailuni, aglaan aggañailuni suli qinuilluni, maninmik piqagugruaŋuŋaŋani, ⁴ ilaan kiñunni ihuatun aŋalalgulugu suli qitunŋamiñun kamaksriñikun tupigipkaŋuni. ⁵ Uvvatakku añutim qitunŋani aŋalalguitchumigich, qanuŋuni ukpiqtuanuŋuanik agaayyuvinmi aŋalatchilugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluktaunuyumiñaitchuq. Kamagiliutluni

piyaqqukkauviaqtuq Tuungaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsiruranun kamagiuraatlasriñuni. Taatniingisuağumi kanjusaagutauniaqtuq ukpiqtuanjuranun aasiiñ Tuungagmun pisağipkağuni.

Ikayuqtauñiksraq Ukpigtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvijmi iñuuniusriğsuksraurut, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausrunaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruagutaiñlutiñ. ⁹ Iliñich ataramik ukpiqsiruksraurut arguaqtuutaigutiñ qauğrimmaagiutillautağmikni ilisauttutiniñ iluqaitniñ Agaayyutim iñuiñ ukpiğikkañitniñ. ¹⁰ Tamatkua naipilğaaqtaksraurut, aasrii uuktuagun pitłuksimaagñiqpatruñ, tarrali ikayuñhiñaurut. ¹¹ Ilaqatiunjit-tuuq iñuuniusriğsuksraupmiut uqaksraqsiuqtausrunaqatiñ. Ittuksraurut qauğrimmaagigutiñ supayaakun qanutitanaiñlutiñ. ¹² Ikayuqtit agaayyuvijmi atautchiñhiñamik ilaqatiqatuksraurut, qitunğamiñik kiñuniğmiñik iñuatun anjalatchitłarañjuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuqtauplutiñ iñmikhun kamagikkauñiksramik piññaktaaqagaqtut, uqaqaliksramik taluqsrautaiqhuni ukpiqsriñkun Christ Jesus-kun pigikkaptigun piqatigiiksitluta.

Kamanaqtuaq Kanjqsilgunaitchuaq

¹⁴ Aglañamni ukuniña tuyuutiniñ utlautiymmiiqsuñ qiniğiağutin akuniisrunaq-nagu. ¹⁵ Aglaan pigallanğiñniğuma ukua aglaich ilisimapkağisigaatin qanuq iñu-usriusriqatuksrautilaaptikniñ Agaayyutim tupiqatiñiñi, ukpiqtuanjuruagikkaniñi iñuuruam Agaayyutim, aasriiñ tamatkua ilaan ayagigai tunjavigiplugich ilu-mutuulhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpiğusripta nalunaqtuañ kamanaqtuaq arguagiyu-miñaitchaa sulii piilaagiyumiñaitchaa, Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni, Agaayyutim Irrusian nalaunñasripkağlugu, israğulğich qiniğagiplugu, quliaqtuağiplugu nunaaqqipayaani, iñuich nunami ukpiğiplugu, sulii qilañmun mayuutikkaupluni.

İlisautrit Tanjilaakun

4 Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaiqługu iñuich ilañich ukpiğutaigñi- ağniplugich kiñuvaatigun, tupiksriğutiñ irrutchiñik sagluuqtuanik sulii maliguağlutiñ tuunğaiç ilisauttutitniñ. ² Taatnatchich ilisauttutit uqağiragigaiç iñuich kinnitniñniaqtuat sagluuqtuağhutiñ, tammaipługu kanjqsitłahiqtiñ nalaunñaruamiglu nalaunñaitchuamiglu qauğrimmaagiutillautağmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisauttriraqtut ilaqatniñiq sulii niğliq niqit ilañitniñ nağgu-nağlugu. Aglaan Agaayyutim niqiksrat iñiqtağigai niqiksrauplugich iñiqsrułhum quyaksriñkun aquagun tamatkununñ ukpiqsiruranun sulii ilitchuğiruanun ilumutuulğmik. ⁴ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtağimakkana nakuuruñuruq. Nağğugiraksramik piitchuq, aglaan iluqani quyałhum iñiqsruutaagun iñunñun akuqtuumaataksrauruq. ⁵ Uvvatakku Agaayyutim uqałhan sulii agaayulhum akuqtuyunaqsipkağigai.

Christ Jesus-ŋum Savaktillautan̄a

⁶Tamatkuniŋa ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqagupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaahiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriŋhum uqauttutaiñiñ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguakkaqniñ. ⁷Aglaan tamatkunakŋa uqaatuaniñ agaayyiaqtailaakun piisimaagumuutin, ingitchuaniñ uqautiknağutin. Ilipnun ayuqqiqsaliq agaayyutiqammaağiŋkun iñuuhigmi irvigilugu. ⁸Pisusqaliq timipkun piññautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammaağiŋq piññautauruq supayaakun, takku iñuuhigmik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniğmi. ⁹Taamna nipliun ilumutuuruaq akuqtuqtaksraq suli ukpiğiraksraq iluqnağlugu. ¹⁰Taatnaqhuta sakkiqirugut sakuukhuta, takku niğiugaqput inillaktisrimaaqlugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluqatin Anniqsuqtiksranatnun, piŋluglughich tamatkua ukpiqsriuat.

¹¹Tamatkuniŋa tililughich ilisautiyumigitin. ¹²Kimununniiñ piñiŋağipkasrunaqnak nutauniŋlutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun iñuuniaŋŋapkun piqpaktapkun ukpiqsriŋŋapkun suli ipqiŋŋapkun atriñiaqtaksraqugutin. ¹³Aggiŋamnunaglaan piviqaqtilugu agliqqutriŋq, quliaqtualiŋ suli ilisautriŋq iñuñnik Agaayyutim uqalhaniñ piyummatiqaglugu. ¹⁴Suqutiginğisrunaqnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruaq sivuniksriqiruakun qauktiñich ukpiqtuanuruat patikmatigik argaktiñ ilipnun. ¹⁵Tamatkua atuyusraglughich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriŋi iñuich iluqagmiñ qiniğumagaat nauhiñ. ¹⁶Ilipnun suli ilisauttutipnun mu-naqqutiqagutin, tamatkua sivutmun atuğlughich, taatnağuvich anniqsugisirutin suli tamatkua tusraaritin.

Niğiugaqagviuŋhat Ukpiaqtuat

5 Anutmik utuqqauruamik nipliatisrunaqnak, aglaan uqapsaagummatiqaglugu ilaa aapaptun ililugu. Anutit nutauruat aniqatiuptun irrutilughich, ²ağnat utuqqauruat aakaptun suli ağnat nutauruat ağnauniuptun ipqitchuaŋkun.

³Ikayuiyumahiñ kamaksriŋkun uilgağnaanik ilaiŋaanik urriqsuğlugu. ⁴Aglaan uilgağnaaq qitunğaqaqpan unniiñ tutitchiaaqpan, tamatkua agaayyutikuahum atuqtaksrañiñi aŋayuqaamiktigun sivulliulugu ilisaksragiğaat. Taatnağimiktigun aŋayuqaatin suli taataatin utiqititchivigigisigaich, taatnihiŋq Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵Ağnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilgağnaapiajuruaq Agaayyutmun tunŋapluni agaayuraqtuq iniqsruqhuni ikayugnağimigun unnuaqtuummaan. ⁶Aglaan uilgağnaanjugaluaqhuni qaiñnaruaq inmiñnik killukun quvianamun, iñuunurağniiallağmi tuqumaananiktuq. ⁷Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktunğitchumigai. ⁸Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani inmi kiñuniğmiñi, taavruma ukpiqsriŋq ayyaumigaa ukpiqsriñgitchuamiñ pigiililukhuni.

⁹Uilgağnaaq ilaliutiniaqnagu atiqagviatnun ikayugnaqtuat kisianik piñasrukupiaq ukiuq qaanigñippagu, suli taamna atautchihiñami ilaqatniksimaruksrauruq, ¹⁰uqautigitchiillautahigmik savaallautatigun piqağuni, qitunğamiñnik ihuatun inuguktitchianiksimaaguni, iglaanik kiñuniğmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganitnik igguimaluni, ihuilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. ¹¹Aglaan uilgağnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnagich, takku ilinisa kimmutaata ilaqatnitqiguŋkun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹²taavrumuuna navguiŋimiktigun akiqsruutiqqaağmiknik ilaanun patchisiñigutin. ¹³Tamatkua-

suli suuvigiigaligmik siñiqsraħikun tupiġni ilitchigisirut naagasuli ilitchiħhat uqaksraqsiuħigmik suli qaunagingirrutiqahhat atlamik pigiitłuktutq sunik uqaksraqiṅisagmıknıq uqautıqaghutıñ. ¹⁴ Taatnaqlıgu uılgaġnaat nutautłuktuat ilaqatnitqıugıtka qıtunġıuġluch kiñunıgmıknıq qaunaksraganıgluch. Taatnaġumıñ pıviisinnayaġaıch uumıksrıvut uqautıqahıksrañatnıñ uvaptıgun pigiililıgu. ¹⁵ Uv-vatakkı uılgaġnaat ilañıch sannıtmuanıktut malıklıgu Tuunġaq. ¹⁶ Aglaan kiña aġnaq ukpiqtuanıuruaq kiñunıgmıñi uılgaġnaaqagıñgumi qaunagiraksragıgaa, taamnaasrıi ukpiqtuanıuranun natmausrunaqanı, aasrıiñ ukpiqtuanıuruat uılgaġnaanık ilaitchuanık qaunaksrıtlalutıñ.

¹⁷ Qauklııch añalatchıruat ukpiqtuanıuranık isrummatıgiraksraurut akılıus-riaqatıksraupıaġluch malġuġlugu, suvaluk tamatkua qulıaqtuaqtuat suli ilısaıtrıruat sakuukhutıñ. ¹⁸ Uvvatakkı Agaayyutım uqahı uqaqtut, “Savaktıuam añıutım qanġa qılıqsruġumıñaitchıksı savañıaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktım akıksrıni pıaksragıpmıgaa.” ¹⁹ Agvıksıraqsiuġutınun naalaġnisrunaqnak qauklı-uruaq akıtñagługu kısıanıq ilısarıtıgun malġukkun naagaqaa pıñasrutıgun tikıutrauķpan. ²⁰ Tamatkua killuqsaqtaqtuat iñıqtıġıtaġagıumıgıtın takkuatnı iñuıch iluqagmıñ, tamatkuali atlat taluqsrılıġumuut killıqıhıksragmıkkun. ²¹ Sıvuġaani Agaayyutım suli Christ Jesus-ñum suli israġulġıch pıksraqtaagıkkanı uvañı tilıgıkpıñ tupıgıtqupluch tamatkua ilısaıttutıt. Isıvġıġıgmık suli ihuaksrıñġıġıgmık kısımun sulıpayaaqni qıñıqtıchısunaqnak. ²² Kısımık Atanġuruam savaañanun qılamıksrıħıkun patıglugu argapnık inıllıraġasrunaqnak, unnıiñ killuqsautıñıtñun pıqasrıqsuıtısrıunaqnak, ipqıhıksrıan qaunagılugu.

²³ Tarakñaaglaan imıħıñamık imıqasrunaqnak aglaan iluvıch ikayulıksrañanun mısuġuqtullaalutın atnıġñaqtuıñagıuħħapkun. ²⁴ Iñuıch ilañısa killuqsautıñıch sagvırut aasrıiñ ilısımanaqhutıñ atannıkkagıaluaqnatıñ. Aglaan atlat killuqsautıñıch aquagun sagvıġısrıt. ²⁵ Taatnatuntuuq savaallautat sagvırut suli inġıthıaluañıgıñ sagvılutıñ irıqsımaanıkkumıñaitchıt.

6 Kısıpayaat tıġutaanuplutıñ savaktauruat isrummatıgiraksragıgaıch savagvıñıñ pıġuġluch taluqqutıqallapıaġluch, kısımli iñuum Agaayyutım atqa suli uvagut ilısaıttutıt uqautıġıñġıchumıgaa pigiililıgu. ² Tamatkua savaktıt savautrıqaqtuat ukpiqtuanık naġġuuqtaksragıñġıchıch, takku ilıñısa anıqatıgıgaıch. Taatnasrunaqatıñ savautraksragıgaıch ihuatługlugu sakuugutıñ, takku pıññaktuat savaañatnıñ ukpiqtuaġıgaıch pıqpagıpluch. Uqautıgiluch ilısaıttutıgıllapıaġıgıtın tamatkua.

Tañıġıthuat ilısaıttutıt suli ilımutuuruat Umıalġutıt

³ Kiña iñuk ilısaıttınık atlakkamık ilısaıttutıqagıñıqpan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautanıñ ilımun suli ukpıġvıpsa ilısaıttutanıñ agaayyutıqammaaġıħıkun malıgırrutıñıtpan, ⁴ taatnasrıq kamagılıutıraqtuq inımıñık sumık ilısımanġıtmıuq. Taamna ikayuutaunġıthıuamık qapıqsıġııħıkun suli uqavaaġumalıkun taıyuıtıtıgun kımıutınıkhıni. Taatnasrıq sıqñakutrahıgmık, avgumalıgmık, atnııyumalıgmık suli ilımasrıħıgmık killukun tıkiutrıraqtuq. ⁵ Ataramık qapıqsıġıutragımmatınıkhıtıñ iñuñı isrummatıñıch savallutangıqsıuani ilımutuıuħıgmık pıqanġıqhıtıñ, ilıñısa isrummatıgılıutıplugu agaayyutıqammaaġıħıq pıññallaksautauplugu.

⁶ Ilımun agaayyutıqammaaġıħıthum iñuk pıññaktıllapıaġagıgaa apaıgıgıumıgıch pigıkkanı. ⁷ Sumık nunamun tıkiutrımaısa? Tıkiutrıatchıgıt. Sumık nunamıñ

aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸ Taatnağlugu atnuğaaqauraqsiñagupta suli niqiaqsiñagupta, apaigiraksrağigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat aniqusraaqittatqut aasrii pisagipkaqhutin nanigianñun. Napitittatqut iñugiaktua-nun kinniqqutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuranun iñuñnik suk-sraunğıvñmun. ¹⁰ Uvvatakku kimmutiqañiq manıñmik pigiitchuat qanutchipayau-rat kanigigai. İlanjich piqagugrualiqamin tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriñiğmiñ aasriiñ inmiknun isrumaaqpautiksriuhutin.

İlisauttit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisimağiñ. Nalaunjarualiğ, agaayyutiqammağiñi, ukpiqsriñiq, piqpaksriñiq, anuqsruñiq suli ag-gañaiñiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtılaaqni ukpiqsriñikun piqqautrağiñ, aasiilı iñuulıgmik isruitchuamik piññaktaaqağutin. Uvvatakku taavrumuña iñu-ulıgmun Agaayyutim tuqñugaatin uqauti'apkich nalupqinaihutin iñuich ukpiqs-rillapiaqtılalapnik. ¹³ Agaayyun iñuulıgmik iluqaitñun qaitchirıuq. Suli Christ Jesus-ğum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautağaa. İlinjik uvañni ilisimarau-ruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴ taivrumuñaağlaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksrañan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵ İlaan sagviñha tikiutikkaugisirıuq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Añalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atangich Atangat kamanaqhuni. ¹⁶ İlaa kisimi tuquyumiñaitchuaq, İlaa qaumami iñuñhiñam tikitchumiñaisañani iñuuruuq, iñuum qıñningaqsimaitchaa, iñuñhiñauluni qıñiğnağumiñaitluni. Agaayyutmun kamanaun suli sañni isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Algaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñu-ulıgmı kamanagñiaqunğıllugich, taatnatchiñun suuranun piunğıllaaruanun tunñatqunğıllugich, aglaan Agaayyutmun ihuaqqutriñiğmigun qaitchirigikkap-tiknun supayaamik quviagiraksraptiknik. ¹⁸ Tillisiqağlugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgutıqaqulugich, ihuaqqutriñikun atlat piqasriqsuliksrañat itqanairrutilugu. ¹⁹ Taatnağumiñ suuraksrağmiknik inmiknun tugvaigisirut, tunğaviksramiknik piğumiñaitchuamik, aasrii ilinjich piññaktaaqaatlalutin iñuulıgmik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsirrıtaturuuaq qaunagillautağumigiñ. Pi-simağutin uqaqañiğmiñ agaayyiaqtılalakun suli uqaksraqtuñiğmiñ isilğaiñikun. İñuich ilañisa uqaqaqtuat taatna isrummatigiraqtut inmiknun isrumaturuau-plutin, aglaan taatniingitchut. ²¹ İñuich ilañisa isrumattun piññaktaağinıgalu-aqñugu, aglaan taatnañiğmiktigun ukpiqsriñiq tammairagıgaat. Agaayyutimtuq ihuaqqutriñhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

1 Uvaŋa Paul. Uqqiraqtigigaŋa Christ Jesus-ŋum Agaayyutim pisuñhagun. Tilirauruŋa quliaqtuağitquplugu akiqsruutauruaq iñuuhikun pigiağutikkaptigun piqasriutiñaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuŋa Timothy-mun, piqpagiqlugu iğñiğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqquutilisiñ ilunŋugilutin suli qinuirrusrimağutin.

Quyyatit suli Pitchuksağutit

³ Uvaŋa quyağiga Agaayyun savautrağikkaga qauğrimmağiutillautakun, sivuliatkaptuuq pipmatun. Quyağigiga itqağiplutin ataramik iniqsruñlamni unnu-aqtuummaan. ⁴ Itqağiplugich qulvisin, qinīgummiullapiağikpiñ atqunaq, uvaŋap-tuuq imaqañksramnun quvianamik. ⁵ Itqağigiga ilumutuuruuq ukpiqsrīgikkan Agaayyutikun, ukpiqsrīgikkan aanaaruapich Lois-ŋum suli aakavich Eunice-ŋum. Arguağingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrīqalhiñ. ⁶ Taatnaqlugu itqaqtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun illiqiñhapkun argamnik. ⁷ Uvvatakku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisaŋan uvaptiknun iqsisağaatigut, aglaan saŋñksritchaatigut piqpakkutmiglu suli inŋmun aŋalalguñmik.

⁸ Taatnağutin kanŋuginagu ilisimarauñhiñ Atannaptigun, unniiñ kanŋuginaga uvaŋa Ilaan isiqtaŋa, aglaan nagliksaahñiñaanulutin piqutigilugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqaqtitchiñhagun ilipnik. ⁹ Ilaan anniqsugaatigut suli tuqluğaa-tigut inmiñun inuğisrukhta, pisigisruŋaqnagu savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli ihuaqutni. Sivuaniihma ihuaqquutianiññaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilitchuğipkağaatigut taavrumiŋa ihuaqquutmik tumigiplugu sagviñha Annisquptipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa saŋña tuqluñhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagvigaa iñuuhiglu tuquyumiñaiñiglu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkagigaŋa uqautigitquplugu tusraayugaallautaq, uqqiraq-tauluŋa suli ilisautrauluna. ¹² Taatnaqlugu tamanna piqutigiplugu uvaŋa nagliksau-tiqagtuna tamatkuniŋa. Aglaan kanŋuğingitchiga, nalunğitlugu kisumun tunŋağiga, suli uvaŋa nalupqigingitchiga Ilaan qaunaksriñksraŋa savaamnik taivrumuŋaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpīqquataiğñiaqnagich ilumutuuruat uqalñich ilisaut-tutitka ilipnun atriraksriuqlugich, payaŋaigvigilugu ukpiqsriñiq suli piqpaktaq pigiağutikkaqput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagilugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsirrutauruat ilipnun saŋñigikkanağun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Ilišimagiñ, iluqatiŋ piqatipta Asia-miittuat malingiğaatŋa unniiñ unitchaatŋa, taapkuaksuli Phygelus-ŋumlu suli Hermogenes-ŋum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqquutigumigai tupiqatai Onesiphorus-ŋum, takku ikayugağigaŋa inuğiaaktuami. Ilaan kanŋuğisruŋaqnagu iğiga isiqsivini. ¹⁷ Rome-mun tikipqauraqami pakkiu-tiniğaŋa paqilgatañamnunağlaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillaŋñağliuŋ taivru-mani uvluaŋi atanniivium. Ilipsi ilisimallapiağiksi atqunaq ilaanun savautiğiga Ephesus-mi.

Christ Jesus-ŋum Anuyaktillautanja

2 Ilvich, iğniin, sanŋivigumagiñ ihuaqputaa Christ Jesus-ŋum. ² Uqallich tusraakkatin uvaŋniñ uqautigi'apkich sivuğaadni inuğiakuat ilisimarit qaaniqsitchumigitin inuŋnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iglutuğlugu nagliksaahhiñaanufiksran qanutitanaitchuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ŋum. ⁴ Anuyakti anuyaktauhigmiñi illakkattaagusrimmataitchuq inuuniahiğruağmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiağagigaa qaukhiğikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpal-iutraqtı aqpalitrahigmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuqtuq piññaqqaqtuksauraqtuq nauruaniñ katitchiñigmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuğisigaatin kanjısqiñksranatigun supayaat.

⁸ Itqağiuŋ Jesus Christ anipchakkauruq tuquhiğmiñ, kanjıgviqaqtuq David-mik, quliaqtuagikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakkı uqaqalhapkun tusraayugal-lautamik nagliksaaqtitauruŋa suli pituqakkauruŋa liilaa savvaqlukkataqtı. Aglaan Agaayyutim uqalha piñailutaitchuq. ¹⁰ Taatnaqluŋa iglutuğiga suapayaaq Agaayyu-tim piksraqtaani piqutigiplugich, ilinittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun inuutquplugillu isruitchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruq nipliun, Uvagut tuquqataugupta Ilaagun inuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagut iglutuisuiñağupta aŋalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piilaagıguptıgu, Ilaantuuq piilaagıgisipmigaatıgu.

¹³ Tuniqsimmatriñğitchugutunniñ Ilaa tuniqsimmatriraqtuq, takku piilaagıyumiñaitchuq inmiñik.

Savakti Huagikkauruq

¹⁴ Itqaqtuutıgumigitin inuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik algaqsrul-lapiağlugich Agaayyutim sivuğaani anuyautıqauŋğillugich nipliutitigun. Taat-nasriq ikayuutaunğitchuq inuŋnun tusraaruanun, aglaan ukpiqputaiğutauruqtuq. ¹⁵ Pisuqtilaaqni piññaaktağiniaglugu ihuagıkkauhiq Agaayyutim qinñanani atrıluqu savakti kanjusruutaitchuq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruq uqalhanik Agaayyutim ilumutuulhan. ¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtailaat inuich kinnau-ruat uqaqamıñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaahksranatnun inuich Agaayyu-tmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atrıqaqtuq killıgruamik nunuqtuaglugu uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taap-kuak ukpiqsrisaiqhutik, ukpiqputaiqsitchiruk ilanitñik ukpiqtuat nıpiqahıgmıkkun anjıtqıñksraqput atumaaniñniplugu. ¹⁹ Aglaan tunŋaviksriugana Agaayyutim ilu-mutuuruq atlanuqtanğitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanguruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigıkkani,” suli itna, “Kisupayaaq nıpiqagumi Atanguru-a-mun piginiłuni killuluqisruıqsuksrauruq.” ²⁰ Tupiq anjıruq piqagaqtuq puggutanik utkusriññik atlaakağiñnik. Ilanich pilanuraqtut manıñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsamiñ, atlat suli qıruñmiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuğmiaqamıñ kisanik aasriñ akiññıqsrat ataramik atuqlugich

ilaŋich suaŋuqaŋvigiplugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiŋapayaaq iŋuk salummaqtitchumi iluqaaniŋ killuŋmiŋ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiŋsitaugisiruq aasriiŋ qaukŋian atutlalugu, itqanaigusrimaaglugu atuŋiksrani savaallautapayaamun.

²² Nutauŋhum kimmutai qimaummiugaqtaksraŋigitin, aglaan piŋŋaktaagini-aglugu nalaunŋaruaiŋ, ukpiŋsriŋiŋ, piŋpaktaŋ suli qinuiŋŋaaŋ, tapigugutin tamatkununa ilumun tuŋluŋaqtuanun Agaayyutmun ikayuquplutin. ²³ Aglaan uqaksraqtutiŋasruŋaŋasri kinnaqtun nalukkapsigun. Iŋisimaŋiŋ taatnatchim isruŋaŋaŋiŋha uqaallatraŋiŋmik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunŋitchuq. Ilaa iŋuaŋqutriruksrauruq iluŋaitŋiŋ, nakuuluni suli anuŋsruluni iŋisautriŋuluni, ²⁵ aggaŋailluni nalŋuŋsruiyumi iŋluŋirimiŋiŋ. Itpiaŋtuŋ Agaayyutim mumigviŋaŋitŋiŋiŋsraŋanun iŋitchuŋsriŋlutiŋ ilumutuuruamik. ²⁶ Aasrii qauŋrimmatiniŋiŋniaŋsut kanŋiŋsiaŋatŋiŋkun, annagutiŋ niŋatchiaŋaniŋ Tuunŋaum, tigugaluakkani tupigitupluni.

Uvlut Aqulliich

3 Aglaan kanŋisirsiruŋ una. Aqulliŋiŋi uvluni sakiŋnaŋutit iŋiŋiaŋtut. ² Iŋuich iŋitlukkisirut inŋmiknuŋhiŋaaŋ, piŋsugruaŋutinigutiŋ, uŋaviliŋutiŋ, arguaŋsriŋlutiŋ, uŋaŋniŋluliŋutiŋ, tupiktaŋiŋutiŋ aŋayuqaamikniŋ, quyyataŋiŋutiŋ, ukpiŋsriŋsaŋutiŋ, ³ iŋuaŋqutrisaŋutiŋ, iŋunŋukkutaŋiŋutiŋ, saglutusriŋlutiŋ, tatamnaŋsriŋlutiŋ, suli iŋsiŋaŋsriŋlutiŋ, iŋiŋisa nakuuruŋaŋ uumigiliutilugu, ⁴ iŋiŋich ataaguutiŋtaugugutiŋ, isrumamikni sivotmuusruusriŋlutiŋ, suunasrugiliutillapiŋaŋutiŋ, quviŋasruŋniŋallitlugutiŋ agaayyutiŋaŋiŋsramikniŋ, ⁵ ukpiŋusriŋ qinŋiŋnautiŋiŋhiŋaŋniŋal-iŋluŋu, aglaan ayaksimapiŋmiŋlaan ilumutuuruŋaŋ. Taatnatchiŋiŋiŋ iŋunŋiŋ piisimaŋu-muutin. ⁶ Taatnatchich iŋaŋich siŋiŋsraŋiŋmiktiŋun payariraŋtut piyaruanik aŋnanik pigiilŋiŋlapiŋaŋtuanik suli iŋliŋutikkauliŋsuanik qanusripayaatiŋun kimmu-titiŋun. ⁷ Taatnatchich aŋnat iŋiŋniŋuraŋniŋallaŋmiŋ ataramik iŋitchuŋsriŋanitlaiŋsuat ilumutuuliŋmik. ⁸ Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu aŋiŋiŋiŋiŋutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua iŋuich aŋiŋiŋiŋupmiut ilumutuuruamun, isrummatiŋiŋich pigiilŋiŋlutiŋ, ukpiŋsriŋniŋqualiŋhutiŋ Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuugumiŋaŋitchut, takku kisupayaam kanŋiŋsimaiŋhat qinŋiŋisigaat, ipchuŋnaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Iŋisauttutit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliŋuakkaŋiŋiŋ iŋisauttutiga, qanusriŋuŋiŋa, suli piyummatiga iŋuuliŋmi. Tuvaŋniakkaŋiŋiŋ ukpiŋsriŋiŋa, anuŋsruliŋa, piŋpaktaŋa, suli iŋlutuŋiŋa, ¹¹ piyuaŋsiuŋiŋa, suli nagliksaaŋsiuŋiŋa ukpiŋsriŋiŋhapkun. Iŋisimaŋniŋiŋiŋ iluqaan atuummiruŋaŋ uvaŋnun Antioch-mi, Iconium-miŋu, suli Lystra-mi, tatamnaŋsiŋiŋlugu nagliksaaŋsiuŋiŋ iŋlutukkaŋa. Aglaan tamatkunakŋa iluŋaitŋiŋ Atanŋuruam annautikkaŋigaŋa. ¹² Iŋuich agaayyutikuŋaŋtupaŋaŋat Christ Jesus-mi piŋqatauluŋtiŋ piyuaŋsiugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuŋaŋtuat piŋŋuaŋtut pigiilŋiŋmugutiŋ kin-nitŋiŋiŋkun atlanik, suli kinniŋlutiŋ inŋmiknun. ¹⁴ Aglaan ilvich iŋisauttusriaŋiŋanikkan ilumutuuruŋaŋ payaŋaŋiŋlugu sivotmuutiŋgumiŋiŋ. Iŋisimaŋiŋ kisuniŋ iŋisauttusriaŋiŋiŋh-agun, ¹⁵ suli iŋisauttusriaŋiŋmaŋhatigun iŋaalugruuliŋniŋaglaan Agaayyutim uŋaŋhi. Tamatkua kanŋiŋsiŋpchaŋhiŋaŋaŋatin anniŋsuŋtiŋiŋmun ukpiŋsriŋiŋkun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakku uŋaŋipayaŋaŋ Agaayyutim Makpiŋaŋani ittuŋ ilaan aniŋniŋliu-taagun, suli anniŋsuutaŋuruŋ iŋisautriruni, iŋiŋtiŋgiriŋuni, nalŋuŋsruiruni, suli alŋaŋs-

ruiruni nalaunjaruahihsramun, ¹⁷ iñugli agaayyutikuaqtuaq naamasriplugu paqna-mallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4 Tiligikpiñ sivuğaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniiruksauruam iñupayaanik iñukuuruanik unniiñ tuqñaruanik, suli piquitigiplugu aggitqihksranalu añaayuyautaalū: ² tililłapiağikpiñ quliaqtuağitquplugu tusraayugaallautaq, uqaginiapiağlugu piviksranagun naagaqaa piviksraitmatun injaan, ilitchuğipkağniutigilugu, alğaqsruutigilugu, pitchuksaagutigilugu, suli anuqsruhipayaakun ilisauttutigilugu. ³ Uvvatakku piviksraq tikiumagisiruq iñuich naalagnisunğıhksranat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igliğutluligutinj inmin pisuhigmikkun, katitchiñialigutinj ilisautriksrağmikkun tusraasrukkahhiñagmiktigun. ⁴ Ilinjich naalagnitlukkummataigutinj Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalag-ullitluglughich utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵ Ilvilliasriñ qauğrimmaagiksursaurutinj qanusripayaami irviqarñaqpich, iglutuğlugu nagliksaaqsuñiq, quliaqtuağilugu tusraayugaallautaq, suli tanığlugu savaaksrapayaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqutauhksrağa Agaayyutmik piqusriğluna. Aullağksrağa marrumakña iñuulğimniñ tikiummiruq. ⁷ Atriplugu aqpaliutraqtin nuñtichiruaq, uvañaptuuq iñuulłamni ukpiqsriğiq Agaayyutikun pigituiñağiga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma niaquğutiksranan nalaunjaruallhum taqqigaaña, Agaayyutim nalaunjaruam Atanğum qaisaña uvañnun taivrumani uvlumi, uvañnuñhiñaungitchuaq aglaan iluqaitñun aggitqihksrananik inuğruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakku Demas-ñum marrumiña nunamik kimmutiqatlulihuni unitchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayuğaaña. Tuvaaqatigiymigiñ Mark ikayuqtiksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyuğigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsiyuvich saagağumigiñ quppigağa unisağa Troas-mi Carpus-mun, makpigaatlu suvaluk qisiñniñ piliugat aglaktuğvitka. ¹⁴ Alexander-m savvi-uttim atqunaq navianniuqtitkaaña. Atanğum utiqitichivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵ Ilvittuuq qaunakkutiqağumuutin ilaagun, takku ihuaksriñğıllapiahikun akilliliq-suğai uqauttutivut. ¹⁶ Sivugañiutiqağallamni Rome-ñum ayalataiñun tapqitchuña, iluqatinj unitchaatña. Agaayyutimtuq akitñautailłanñağligich taipchua. ¹⁷ Aglaan Atanğum nayuqluna sayyiqsuğaaña uqautigianitlasriplugu inuñaiğlugu iluqatinj Jew-ñunğitchuat tusraaraksrana. Uvaña annautikkaauruñ tuqqutauviksrağaluam-niñ. ¹⁸ Suli Atanğuruam annautiniğaaña iluqaaniñ pigiitchuamiñ, annautiluna pakmaniittuamun añaayuyautmiñun. Nangaun illi ilaanun qanavak isruilaamun. Amen!

Aqulliich Ilammiğutit

¹⁹ Tuyuqtuğa ihuaqquutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiñun Onesiphorus-ñum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuq, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniğñaliqman. ²¹ Aggilağniurağumuutin ukiuğraguqtitnagu. Eubulus-ñum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaarñagaatin, atlallu aniqatiut.

²² Atanğuruamtuq piqasriqsuğlisin irrutchipkun. Agaayyutimtuq ihuaqqutilisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

1 Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraqtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaŋa ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaani ukpiliquplugich sulī ilisauttutiqağlugich ilumutuunğagun ukpiğusripta, ²tunŋaviqaqtuakun niğiugaqaŋikun isruitchuamik iñuuliğmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruğniğaatigut taavrumiña iñuuliğmik sivuani aullağniñhan piviksrauruaam. ³Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraquqluŋa savaaksritchaŋa, uvaŋaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴Titus, aglaktuŋa ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriñikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruaam sulī Christ Jesus Anniqsuqtipta iħuaqgutikun qiniñniqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaŋa Crete-mi

⁵Uvaŋa unitchikpiñ Crete-mun iħuaqsruquplugich sut iħuaqsrugaksrauruaat taamani, sulī nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanjuruat qaukliksraŋitñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶qaukliksraqtaanjuruat patchisaitchuksrauruq, anjun atautchimik iħaqatiqağuni, sulī qitunğai ukpiqsriŋulutiŋ uqautausruŋaqatiŋ pitchiğiillugich tupiktaiñikun. ⁷Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaŋanik aŋalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuliğmigausruŋaqani, uumitchaktangiğuni unniñ imiliğaqtasruŋaqani, qinnaktasruŋaqani unniñ killukun piqağugruasruŋaqani. ⁸Ilaa tukkuğiniñaqsuksrauruq, piqpaksriŋuluni nakuuruamik, iñmiñun aŋalalğuluni, nalaunğaluni, ipqilluni, sulī alğaqsruutmik tuvrairuŋaluni. ⁹Uqaqtiksraqtaam payanairvigiraksrağigaa uqauttutini ukpiğiraksrauruq sulī iviqtisrimaaqtuaq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaagilğugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, sulī qiniqtılğugisiyaa taŋiğiliqutaat akilliuruat uqağimn.

¹⁰Uvvatakku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiŋ atlanik nipiqağimikkun kinniqlikun, suvaluk taapkua ilisautriruat iñuk nalunaitjutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹İlisauttutaat nutqaqtitaksrağipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich anayuaagiich ilisautriğimikkun ilisauttutigingiħaaksrağimiknik killukun piqağugruaqhutiŋ. ¹²Crete-tağmiut iħaŋat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tağmiurguuq ataramik sagluturuŋuniplugich, niğrugaaqluktun inniplugich, sulī iqiasruuplutiŋ niğitlaturauŋuplugich. ¹³Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich iħuaħiksraŋatnun ilvich iñiqtiğumigitin ipiksilugu, ilinilli sayakturuamik ukpiğusriñikkumuut, ¹⁴itlungiğutiŋ Jew-ŋuruat unipchaaliŋitñunlu ilisauttutaatnunlu sulī iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuliğmik. ¹⁵Supayaaq ipqitchuq iñuŋni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanjitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani sulī ukpiqsriñgitchuani, takku ilinisa isrummatiŋich sulī qaugrimmaagiutillautanich qaayugnaqsianiksimplutiŋ. ¹⁶Ilinich iħitchuqsrimanigaluaqhutiŋ Agaayyutmik, aglaan iñuuniahata piiħaagigaa, ilinich uumiktanikhutiŋ, tupiktaiqhutiŋ, iñiqtaqağumiñaiqhutiŋ nakuuruamik.

Nalaunġaruaŧ Iliŧauttutit

2 Aglaan ilvich illiŧauttutigirakŧraġiġi illiŧauttutiksraq ilumutuuraŧigun uqaliqtigun. ²Uqautilugich utuqqanaaġuqtuat aŋutit qauġrimmaagiqulugich, isrumaugalġulutiŋ, ilinjitnik aŋalalġusritqulugich. Ilumutuġuġutiŋ ukpiqs-riġimikkun, piqpaktaġmikkun, suli iġlutuilġusriġimiktigun. ³Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaġuqtuat aġnat ukpiqtuam irrusrianik piqaqulugich, sagluturuaŋutqunġillugich, naagaqaa tigutarriutitqunġillugich taanġaġmun, illiŧautritqulugich nakuuruakun, ⁴atrirakŧrallautagūġutiŋ nutautluktuanun aġnanun piqpakŧsriġikŧraŋatigun ilaqatiumiknik suli qitunġaġmikkun, ⁵iŋmiknun aŋalalġusriġlutiŋ ipqihikun suli ilaqatausruqŧlutiŋ kiŋunigmi, tupiqsritlasriġlutiŋ aŋutiumiknik. Agaayyutimli uqalha iŋuich suunġillaġiŋġitchumigaat. ⁶Taatnatuntuuq pitchuksaaglugich nukatpiat aŋalallautahikŧraŋatnun iŋmiknik. ⁷Ilvillu supayaatigun atrirakŧrallautagūġutin savaallautakun. Ilumutuġullapiagūtin suli piyummatiqagūtin illiŧautrihiqni. ⁸Uqautriġlutiŋ naġġuksruġnaġumiŋaitchuakun, akilliliqsuqtitiŋ kanġusrutlasriġlugich, pigiitchuakun nipiksraillutiŋ uvaptigun. ⁹Uqautilugich savaktaagruich tupiksritqulugich aŋaayuaġmikkun suli quyalilugich sukupayaq. Iliŋich kiumakhiqsuksraunġitchut ¹⁰unniin tigliktuġvigirakŧraġiŋġitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtakŧraġigaat nakuuhiqtiŋ suli qanutiŋaŋiġitiŋ kamagikkauhiksraŋanun illiŧauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun suraġalipayaagmikni.

¹¹Uvvatakkun Agaayyutim ihuaqqutaa ilisimanaqsiruaq iŋupayaat anniq-suhiksraŋatnun. ¹²Taavrumuuna ihuaqqutmigun Agaayyutim illiŧautigaatigut agaayyutailaakuaqunġitluta suli nunakuathum kimmutaaguaqunġitluta, iŋuutqu-pluta uvaptiknik aŋalalġusriġluta, nalaunġaluta, agaayyutiqaguta pakma uumani nunami, ¹³taqqiġlaptikni quvianaqtuamun uvluanun niġiugaġikkapta, kamaŋautaa kamaŋaqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtipti Jesus Christ-ŋum sagviqpan. ¹⁴Ilaa qaitchuuaq iŋmiŋik piqutigiŧluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiŋ suli pigiagutitquŧluta iŋmiŋulhiŋaq, ipqiguta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵Tamatkua illiŧauttutigiymigitin, atuġlugich aŋalatchiŋiqni, pitchuksaagihiqni suli alġaqsruġhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniin piŋiġillaġipkasruġaqnak.

Ukpiqtuam Agaayyutikuagialiksraŋa

3 Itqaaqtuutilugich iŋuġikkatin maliġutchiġiksraŋatigun aŋalatinik suli qaukhiġnik, tupiksriġikun ilinjitnik, itqanaŋrutitqulugu savaallautapayaq. ²Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqunġillugich, aglaan qinuiyusrimaaglugich, ilauraanaġlugich, suli ataramik agġaŋairrutriġikun irrutriqulugich iŋupayaanik. ³Uvvaptuuqtakku qaaniġkaptikni kinniŧiŧluta, tupiktaitluta, nalaunġaisimarugut, savaksiqŧimaplugu kimiksriġiq quvianaġikkaniġun killuum qanusripayaatigun, iŋuuniaqhuta uumiktakun suli siqŋaktakun uumikkutiŧluta avatmun. ⁴Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtipti agġiqami piqpakŧsriġimigun suli ihuaqqutriġimigun anniqsuġaatigut. ⁵Uvagut savaaqallautalaptiguunġitchuaq aglaan ilaan naġliksriġimigun anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imiġmik aasriin Ipqitchuakun Irrutchikun qaitchiŧluta nutaamik iŋuuiġmik. ⁶Uvvatakkun Agaayyutim aġliplugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptigun, ⁷taavrumuuna ihuaqqutaagun uvagut

nalaunnasripkqhuta Agaayyutmi, suli piññaktaagilugu isruit chuaq iñuñhiq niñiugagikkakput.

⁸Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaña ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, iñuñlli ukpiqsruuat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqatqihksrañagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunnarut suli ikayuutiksraurut iñuñni. ⁹Aglaan piisimaagvigilugu isilgaiñkun uqaksraqtuliq, immakñaqtatigun atiqtigun kanñiuhiq, aivvatraq, suli akimaniutraligmiñ maliguk-sratigun qaisauruatigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaungitchut unniiñ pitluk-tuañungitchut. ¹⁰Malguñugluguunniiñ algaqsruutiqağumigini iñuk akatchiruaq avgumañgmik ilamiñi, suqutigitqisruñaqnagu malinñuğutillangitpan. ¹¹Uvvatakkul isisimagini taatnasriq iñuk ihuaqsruutaungitchuq suli killuqsautaiñ kanjqsimap-kağagigaat nalaunğılhagun.

Iñisauttutit Aquñliich

¹²Qakugu tuyugiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallak-sapiagumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuñ ukiisukluña tarani.

¹³Ikeyuñni allapiagumiikkiñ Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullağni-añhakni iglañiksrağmikhun, suli supayaamik inuñaiyallapiaglugik. ¹⁴Iñisautilugich iñugikkavut piviqatqitqihksrañatigun savaallautamik, aasiñ piviqatqitqihutini atlat inugikkaniñik iqaisruktuasruñaqatini.

¹⁵Iluqağmih pivasriqsuqtima nayaannagaatin. Nayaannaqmighivut ukpiqtuaqatiuvut. Agaayyutim ihuaqqutaan iluqasri nayugumigaasri.

1 Uvaṇa Paul tigutaṇṇuruṇa piqutigiṇṇuṇa Jesus Christ, aasriiṇ Timothy aniqatigikkappaṇṇuṇa uvamniittuṇṇuṇa. Aglaktuṇa uumiṇa tuyuutmiṇ Philemon-mun piqpagikkamṇṇuṇa savaqatigikkamṇṇuṇa, ²suli Apphia-munlu piqpagikkaptik-nun Archippus-munlu aṇuyyiuṇṇuṇa tauqatiptikṇṇuṇa, ukpiṇṇuṇa ṇṇuṇa katisruurua-nun tupiṇṇuṇa. ³Uvvatuṇa Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamṇṇuṇa Jesus Christ-ṇṇuṇa iṇṇuṇa qutiqṇṇuṇa ṇṇuṇa tutqutiqṇṇuṇa ṇṇuṇa.

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqagiplutin injiqsruqama, ⁵ tusraaplunja piqpaksrisilaapnik iluqaitnik Agaayyutim inuiñik sulit ukpiqsrisilaapnik Atanigikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiiñqput ilipsitni ukpiqsiruanuruaani piguqtuksrauruq ilitchugitlasrijusri ikayuutipayaanik pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaaj, quviatchaigikma arautiqaqñalu piqpakkutiñapku, atakkii ilisimagiga quviatchaiñhiñ iluqaitnik Agaayyutim inuiñik.

⁸ Taatnamik injǵvigillagukkipiñ sumik piraksrapnik tiliñhiñaugaluaqhutin, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ñum piqpaksriñhagun tilisungitchikpiñ, aglaan uvaña añaquaaqtuami, isiқтаuлуа pisigiplugu Jesus Christ injǵvigis-rukkipiñ. ¹⁰ Tarra injqsruǵikpiñ pigiplugu Onesimus iǵniǵiliutikkaǵa ukpiqs-riliqman Christ-mik qiliqsimañamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimña ikayu-utaungitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtǵuqtuq ilipnunlu uvañ-nunlu. ¹² Utǵmun tuyuǵisraaqsigiga. Akuqtullañniagumagiñ irrusriniǵutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaǵiga uvañni illugu. Savauti-nayaǵaaña iniksraǵaluapni qiliqsimañamni piquitigiplugu tursaaayugaaǵiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiñaipiaqtuñ aqipsrullakkaluaqnak. Nakuurualiqiñ piummatig-illapiaglugu nunuripkasruñaqnak uvañnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknağniqsuq ilipniñ, ilipnun utitlasripluni iñiglugu. ¹⁶ Uvakñaniñaglaan savaktaagruiñiñauñigisquq ilipnun aglaan nakuqsitluktug savaktaagruiñiñ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsirug aniqatigiliutipluni uvañnun aglaan pitlukluguunniñ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutiipmiga iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupña piqatnaagipiagluna, paglayumagiñ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriñiqpan suurapnik taimani qimakami sulı niğgiuqsrumaqaqpatin akiillıutiuyumagiñ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuna argamnik itna, Uvaña Paul akilığniapiagikpiñ. Itqaaqtuutingitchikpiñ qanutun niğgiuqsrutiqaqtılaaqluk uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallañniñña pisigilugu Atanıq, quviatchaksagluna aniqatigipluna Atanguruakun.

²¹ Aglaktunja uuminga ilipnun nalupqigigñitlugu tupikrsisuuñhiñ ilisimagalu-
arñaan savaaqatlunñaathiñ iniqrsuagikkamniñ. ²² Aasriipsuq niñiugaqaqtunja
qinñitlasilgñimnik ilipsitñik iniqrsuñapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyağumuutin
iniksrarnnik.

Ilammiugutit

²³ Epaphras-ñum tigutaanuqatigikkagma pisigiplugu Christ Jesus tuyugaatin nayaannagmiñik. ²⁴ Mark-ñumlu, Aristarchus-ñumlu, Demas-ñumlu, Luke-ñumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaannanik. ²⁵ Uvvatuq ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum irvigiliuñ irrusiqsi.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqalḡa Uqaqtigiplugu Iḡñiñi

1 Injilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun aku-laiḡḡu atlakaagiiḡḡich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaatigut Iḡñigmigun, nalunaiqsagmiguḡ paitchaktaaquplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñiḡnikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiniḡnaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiḡaqtuq Iḡñiguruakun Agaayyutillapiatun itluni. Iḡñiguruam tigummiugaḡaa supayaaq uqaliḡmiguḡ saḡḡiqaqtuatigun. Piiḡanikamigich iñuich killuqsautaat, aquvinniḡsuq taliqpianun kamanaḡniḡsram pakmani.

Iḡñiḡ Kamanatluktuq Isaḡuliḡmiñ

⁴ Taatnaqhuni kamanatluksipluni israḡuliḡniñ Agaayyutim atchiḡñiḡaa kamanatluktuamik atigmiḡ ilinjisa atiniḡniñ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ israḡulḡich nipliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Iḡñiḡigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ iḡñiḡiplutin takkuatni iñupayaat.” *Psalms* 2:7

Naagasuli itnaqsimaitchuq israḡuliḡmun,

“Aapaugisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Iḡñiḡilugu.” *2 Samuel* 7:14; *1 Chronicles* 17:13

⁶ Aasriipsuq, tuyuḡiyasripmagu Iḡñiguruuq aḡalatiqatini iñuḡnun marrumani nunami nipliḡniḡsuq, itna,

“Iluqatiḡ Agaayyutim israḡulḡiñ purvigilitruḡ.” *Deuteronomy* 32:43

⁷ Suli uqautigigai israḡulḡich, itna,

“Israḡulḡich anuḡiḡuqtinnigai, savaktiniasriiñ ikualaruagutitlugich.” *Psalms* 104:4

⁸ Aglaan Iḡñiguruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchiraugisirutin taimuḡa.

Aḡalatkisiḡiñ aḡaayuqautiñ nalaunḡaḡikun.

⁹ Quviagiḡiñ nalaunḡaruḡaliḡ aasrii uumigiplugu nalaunḡaitchuḡaliḡ.

Taatnaqhuni Atanḡum, Agaayyutvich, piksraqtaagigaatin qaitchiḡiplutin pitluktuamik kamakkutmiḡlu quvianamiḡlu tamatkunakḡapayaaq piqatipniñ.” *Psalms* 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniiḡ, aullaḡniisaqqaagataḡiḡmi iñiḡiñ nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piunḡiḡniḡiaqtut, aglaan ilvich itchaḡataqtutin.

Iluqatiḡ tamatkua utuqqaḡuḡniḡiaqtut

aasriiñ atnuḡaaluktun suunḡiḡutiḡ.

¹² Uligaatun imuniḡḡitin

aasrii simmiḡutiḡ atnuḡaaluktun.

Aglaan ilvich atlanḡuḡumiñaitchutin

suli ukiutin isrukitchumiñaitchut.” *Psalms* 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israḡulḡich uqautriḡaksimaitchuq itna,

“Aquvittin taliqpiḡma tuḡaani aḡalatchiqasiutilutinaasrii uvamnikiḡiḡiḡlapiḡniḡhatnunaglaan iluqaitniḡ uumigirivich.” *Psalms* 110:1

¹⁴ Israǵulǵich savaktaulhiñaqtut irrusruplutiŋ. Tiliraurut ikayuquplugich tamatkua annautrauniaqtuanik.

Kamanaqtuaq Anniqsuǵiaq

2 Qiñigikput Iǵñiguruam kamanatlulha israǵuliŋniñ. Taatnaǵuta piliqipiaqtuk-sraurugut qaunatqiaǵiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggi-vaktaǵumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqałipayaaq israǵulǵich uqautigikkaŋat payaŋaitchuanjuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguiruaq malıǵutaksramik tupik-sriñǵitluni lu nalliusriaqǵisiruq anasriñjuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuǵuta annaŋ-niaqpisa anasriñjuqsǵaviksraptikniñ suksraǵiŋitchuptigu anniqsuǵiaq? Atangum Jesus uqautigiqqaǵaa taamna anniqsuǵiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaaqtuat uqałigimik qaanǵisitkaat nalupqinaıǵlugu uvaptiknun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkaǵniǵai atlakaǵiisigun quvinqaŋhutiŋ savaatigun, sulı Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisulıǵmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaaǵiŋitchai israǵulǵich aŋalatiksraulugich nunami tikitchaǵumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqałhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiuŋ iñulhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiuŋ iñuum iǵñiŋa?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqlugu israǵuliŋniñ,

niaquusriǵñiǵiñ kamanautmik kamakkutmıǵlu,

⁸ sulı inillakkiñ aŋalataǵitlasriplugu supayaaq.” *Psalms 8:4-6*

Taamna uqałıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillaŋniplugu iñuk aŋalatchirauplugu supayaamik, pakma qiñiŋitchikputsulı iñuum aŋalatchitlapiactilaaŋa supayaamik. ⁹ Aglaali qiñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullakhugu israǵuliŋniñ.” Agaayyutim ihuaqqutmıǵun tuqupkaǵniǵaa pisigiplugich iñupayaat nani payaaq. Taatnaqlugu niaquusriǵniǵaa kamanautmik kamakkutmıǵlu.

¹⁰ Agaayyutim aŋalanniǵai supayaat, sulı supayaat sagviǵniǵaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiuŋ iǵñi nagliksaahikun tikiutitquplugich iñugiaktuat iǵñiǵich qilaŋmun. Taamna iǵñi qullaǵniirıǵuǵniǵaa anniqsuǵiaŋatnun. ¹¹ Taamna ipqiqsitchiruaq iñuŋnik Agaayyutmun sulı tamatkua ipqiqsitauruat iluqatiŋ aapaqǵniqsut atautchiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ŋum kanjugiŋitchaa taiyułiksraŋat ukpiqsiruat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“Iłitchuǵipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;

naŋǵisigikpiñ akunǵatni ukpiqtuanjuruat.” *Psalms 22:22*

¹³ Itnaqhunisulı,

“Tunǵavıgıgisigıga Atanıq.” *Isaiah 8:17*

Sulipsuuq,

“Uvaniıttuŋa ilılgaani Agaayyutim qaisaŋiñi uvamnun.” *Isaiah 8:18*

¹⁴ Taapkua ilılgaat timiqaqtut auqaqhutiŋlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilıjısitun. Tuqukami sannıǵutami timimıǵun piyaqqutlasriñiǵaa tuqupkaitlaruaq iñuŋnik, taamna tuunǵaq. ¹⁵ Jesus-ŋum annautisraǵniǵai tamatkua iñuih tigutaanjuruat iñuuniqtutilaǵmıknı iqsılhatıǵun tuqułıǵmık. ¹⁶ Atakkii Jesus-

num isrumaaluutigingitchai isragulgich, aglaan ikayuḡugai iñuich kiñuviaḡikkañi Abraham-num. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksrauruq aniqatiunjsun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunjuksripluni tuniqsimaruauḡupluniḡu agaayuliqsiḡpaguqtuq ilinjitñun. Jesus-num tuquḡigmigun piiḡñigai iñuich killuqsautinḡich qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulḡunigai tamatkua ukpiqsirruat uuktuaqsiupmata ilaatun.

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

3 Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilaḡmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksraḡigiksi Jesus tilirauruq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiḡpauruq ukpiḡikkaqput payaḡaitlugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun pik-sraqtaagiriminiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiniḡ. ³ Taamna iñuk nappairuq tupiḡmik kamakkusriaqatluktuq tupiḡmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautrillautagaluqtuq Agaayyutim iñuiniḡ Jesus savautrillautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaḡigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauḡhiḡaqhuni. Moses nipliḡsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [ami-ami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq iḡñiḡupluni aḡalatchiruaq iluqaanik tupiḡmik. Iluqata ukpiqsirruani Agaayyutmik, uvagut tupiḡigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiḡaḡupta niḡiugaḡaḡuptalu isruanunaglaan.

Minḡuiqsiagvikaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriḡ uqaqtuq,

“Uvluvak tusraayupsiuḡ Agaayyutim nipaa,

⁸ siquqsilaḡniaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatitun akilliḡiqsuiruatuḡ Agaayyutmik uvlumi taivrumani suviksraiḡaami.

⁹ Aapaapsi uuktuaḡiaḡataḡaatḡa arguaḡipluḡa qinḡaluaḡlugich savaatka.

¹⁰ Taatnaḡluḡa malḡukipiani ukiuni uumitchautriruḡa taipchuniḡa iñuqatigiiniḡ, aasriiñ uqaḡluḡa, ‘Pigisupayaakkaḡat killuuruq.

Kaḡiqsimaitchaat ilitqusriḡa.’

¹¹ Tarra akiqsruqtuḡa uvaḡnnun uumitchaḡḡamni, itna,

‘Isiqtitichumiḡaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minḡuiqsiagvig-itqukkamnun.’” *Psalm 95:7-11*

¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaḡikkana. Taatnamik qaunatqiaḡiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriḡi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsaun ukpiqqutaiḡiḡlu uummatipsitni. ¹³ Aglaan pitchuksaagutisritchi avatmun taiyuḡnaḡḡaansuli “Uvluvaḡmik” suli tusraatlaḡḡapsi Agaayyutim nipaaniḡ tupik-sritlaḡḡapsiḡu. Tupiksriḡitchupsi nalliḡsi siquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluḡipkaḡuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-num ukpiqsimaurnaḡni-aḡupta ukpiqsriḡḡaptiktun aullaḡniḡḡhaniḡaglaan tuniqsimalutalu payaḡaḡuta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimaruq,

“Uvluvak tusraayupsiuḡ Agaayyutim nipaa

siquqsilaḡniaqasigik isrummatigikkasi

taipchunatitun akilliḡiqsuiruatuḡ uvlumi taivrumani suviksraiḡaami.” *Psalm 95:7-8*

¹⁶ Kisut tusraaniqpatruḡ Agaayyutim nipaa akilliḡisuiqmata ilaanik? Aa, iluqatiḡ taipchuanurut iḡuich Moses-ḡum annisikkaḡi Egypt-miḡ. ¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malḡukipiani ukiuni? Aa, iluqatiḡ taipchuanuniqsut killuqsaaqtauat tuquplutiḡaasriiḡ suviksraiḡaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruḡniqsuq iḡmiḡun, “Isiqtitichumiḡaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitḡun minguiqsiagvigitqukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatiḡ taipchuanurut tupiksriḡḡitchuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra iḡitchuḡigikput ukpiqsriḡisilaanḡat, taatnaqhutiḡaasriiḡ tikitchumiḡaiḡiḡiḡisut kinilirviksraḡmik-nun, taavrumuḡa nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkamnun ilinjitḡun.

4 Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliḡsi tikiḡḡitpiaqtuq taavrumuḡa minguiqsiagvinḡmun. ² Takku iḡuktitun suviksraiḡaami iḡilḡaallapiaḡ uvaguttuḡq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuaḡun. Aglaan tusraakkanaḡa anniḡsunḡiḡiḡai, takku Agaayyun ukpiḡiḡiḡitḡlugu. ³ Uvagut ukpiqsriḡuani minguiqsiagqaturugut Agaayyutmi nipliutaatun,

“Akiqsruqtuḡa uvamnun uumitchaḡamni,

‘Isiqtitichumiḡaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitḡun minguiqsiagvigitqukkamnun.’” *Psalms 95:11*

Itnaḡniqsuq taamna savaani naasrimagaluagtḡlughich iḡiḡataḡhaniḡaglaan nunam. ⁴ Aglausimaruḡ samma taavrumuuna tallimat malḡuḡuutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiagtuq savaagmiḡiḡiḡ tallimat malḡuḡuutaatni uvlut.”

⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalḡitchuḡ, “Isiqtitichumiḡaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitḡun minguiqsiagvigitqukkamnun.” ⁶ Tarraasriiḡ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuaḡik isingitchut Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriḡiḡiḡmiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiagqatauhksraptiknun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqḡisḡq atlamik uvlumik taipḡlugu “Uvluvaḡmik.” Iḡuḡiaktuat ukiut pianikmata uqautigḡitqḡkaa tumigiplugu David, uqatiḡtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuḡ Agaayyutim nipaa

siḡquḡsiḡaagḡiaḡisigik isrummatigikkasi.” *Psalms 95:7-8*

⁸ Tarra Joshua-mtuuḡ iḡui Agaayyutim minguiqsiagtinniḡpagich, Agaayyutim uqagḡitqḡkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iḡui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvinḡmun. ¹⁰ Atakkii kiḡapayaaḡ isiqtuḡaq Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutqaqmḡuḡ savaagmiḡiḡiḡ Agaayyun nutqaqmatun savaagmiḡiḡiḡtuuḡ. ¹¹ Ki, sakuukta isḡḡuguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriḡḡitchuksraunḡitchugut atrḡlughich sivulliavut suviksraiḡaami isingitchuat taavrumuḡa minguiqsiagvinḡmun ukpiḡqutaiḡmiktigun. ¹² Uvvataḡku uqatḡa Agaayyutim uumaruḡ sanḡillapiaqhuni. Qamuḡaagatlaruḡ iḡuum iḡuusrianunlu irrusrianunlu sulḡ isivḡiḡuḡlugu isrummataalu kimmutaalu, atrḡlugu ipillapiaqtuaḡ avatmulik avḡuiraqtuḡ saunḡiḡiḡ sagviḡlugu patqa. ¹³ Sulḡ Agaayyutim sivuḡaani qanusripayuraḡ uumaruaḡ iḡrisimanḡitchuḡ, aglaan supayaaḡ sagviruḡ qḡiḡinaqhuni iraknun ilaan isivḡiḡuḡyumuuaqtuam uvaptiknik savaaptiknḡlu.

Jesus Kamaḡaqtuaḡ Agaayuliḡsiḡpaḡk

¹⁴ Taatnamik, ki ukpiḡilakput payanaḡḡuta Jesus, Agaayyutim Iḡḡiḡa, kamaḡaqtuaḡ agaayuliḡsiḡpagikkaḡput. Ilaa apḡusaananiḡniqsuḡ qḡlaktigun sivuḡaanun

Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaaluqatautlaruq ilisimapluni qanuntun sayaisilaaaptiknik. Ilaa aniqusaqaasiupmiuq uvaptiktitun supayaatigun, aglaan killuqsangitluni. ¹⁶ Taatnamik sivuganjiutisa ihaaqqutriaqqtuamun Agaayyutmun nalupqisrungiguta, ilisimalugu Agaayyun ilunjuktaqtuatuaq ihaaqqutriginiakkaqput ikayugnaqsiragigupta.

5 Ilisimałłapsusun Agaayyutim aglausimaruamiñ uqałłhaniñ, qaukkipayaanaq agaayuliqsiť piksraqtaañurağniqsuq akunğatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigiplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksrauruq aatchuutiniť tuniłłautiniglu killuqsautiñitiñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñułłhiñaupluni inmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni aggañairrutitlagai tamatkua killuqsauqtat pisağaluagat. ³ Iłumun aatchuqtuksraupmiraqtuq tuniłłautiniť killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautiñitiñun Israel-aagmiunjuqatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauñiq kamakkutiqaqtuq. Aasriiñ kiñaunniñ iñuk agaayuliqsiqpautlaitchuq inmigun; piksraqtaañuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaañupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamanagnaqsangitmiuq inmiñik agaayuliqsiqpauñun qaukdiğusaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagigaa nipliutiqlugu, “Ilvich Iğñiğigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ iğñiğiqlutin takkuatni iñupayaat.” *Psalms 2:7*

⁶ Uqağipmigaaptuuq atłamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun ilipiługu,

aasriiñ agaayuliqsauğisirutin isruitchuamun.” *Psalms 110:4*

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuqułłğmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik.

⁸ Iğñiğugaluaññağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami ilinñiñsuq tupiksriłłigmik. ⁹ Pakma tuqanikami Jesus naamasiruq, aasriiñ anniqsuitlasiruq iñuñnik taimuñ tupiksriuruapayaaniť ilaaniť. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqlugu agaayuliqsiqpauñmik Melchizedek-tun ilipiługu.

Kiliktuutit Qapiqunğıłłuta

¹¹ Uqautiksraukkağaluagtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kañiqsiqpautigiłłksraña taamna ilipsitiñun, takku tusraasrungitchusri alapisaaqpaitłusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriaqtuksraurusisuli ilisautripsaaqtuksrauruamikiť ilipsitiñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqałłhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausruagağniqsusri niqipiatutłaitłusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagiiksilaanqak nalaunñaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat inğuaniksimaaruat. Taatnatun iñuum ilisağuullapiaqtuam uqałłhanik Agaayyutim kañiqsitłasisaiññağigai sakiqnaqtuat suli puttusritłasrirağigaa sum nalaunñatilaña killuqsautautilaanalu.

6 Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qaganaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Inğugnaqsigaatigut. Ilisautriñğiqsa sivulliuplutiñ ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanjiñiñ tuqułłhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriłłikun, ² suli ilisautriłuni paptaagiliqtigun suli inillailuni argañnik iñuñnun, suli ilisautriłuni anitqiłłhatigun tuquñaruaniť atanniłłikunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigiğai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinin inğuaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisułłigikpauñ.

⁴ Iñuk ukpiqsiruaḡuaniktuaq kañiqsipkakkauñanikami Agaayyutim qaumañagun, uuktuañanikamiñu aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamiñu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuañanikamiñu nakuuñha uqañhan Agaayyutim suli saññiqañha Agaayyutim añaalatchisaan, ⁶ tarra—taatnasiiq ukpiqsiruaḡuaniktuaq taggivaḡumi maliguaḡaluahigmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Iḡñiña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuquñha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayuusiaqaqtuq nunatun qaunakkusiaqaqtuaton silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununa nunaligiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suk-sraunḡiqsitauroq nunatun nauriraḡaqtuaton kakitlaḡnaqtuanik ikikkaugisiranik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsungitchuq.

⁹ Piqpagikkamaañ, uqaqapta taatna nalupqisungitchugut itilaapsitñik nunagik-suaton aasriiñ annautrauniatqusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunñaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillaapiañiqsi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriñiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kaviugigikput atausriullaalusri ikayuñiñapiaquplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnaḡupsi iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinañiaḡiksi niḡiugaqañiqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsiḡiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsiruanun akuqtuiruanun ukpiqsriñkun anuqsruñkunlu Agaayyutim aqiksruutigikkanañik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Aqiksruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim aqiksruqamiñ Abraham atuḡniḡaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnaḡniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiḡniḡaḡikpiñ aatchuḡutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilḡataqami anuqsruñkun akuqtuiruq Agaayyutim aqiksruutigikkanañik. ¹⁶ Iñuittuuq aqiksruḡuupmiut atuḡugu iñuum atqa kamanatluktuq inñikniñ. Añḡutauruam nalupqinaḡaḡigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaaḡutiksraq piiḡugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaḡukkaa tamatkununa aqiksrukkagmiñun atlañḡuḡumiñaisilaaña sivunniutini aasriiñ nalupqinañiḡugu atuḡugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunḡavigigikput Agaayyun atuqamiñ aqiksruutini nalupqinaiyautiniñu, atakkii uqañha atlañḡutlaitñuni. Ilaan aqiksruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiaḡaatigut tigummitqiaḡiquplugu niḡiugaq qaisauruq uvaptiknun qamannirviuplugu. ^{19–20} Niḡiugaḡikkaqput kitchatun iñuutchipstñun ittuq aullat-laitñuniñu saññipluniñu. Taamna niḡiugaq kisaqsamaruq qilañmi sivuḡaanillaapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiniñisrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruñu piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuaq atriplugu taimña Melchizedek.

Agaayuliqsi Melchizedek

7 Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsaupluniñu kamañniqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunniḡaa Abraham utiqtuq aqiliḡqaaḡugich umialgich. Agaayyutiniḡaa ikayuusiaqaquplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuḡniḡaa quliñḡuḡutaanik utqutipayaakkaḡmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunñaruathum, aasriisuli umi-

algupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich nalunigaich aṇayuqaak sivulliañiḷlu unniñ sumi annisilaṇa tuqquṭilaṇalu. Atriginigaa Iḡñiṇa Agaayyutim agaayuliqsusugaaqhuni qanapak taimuṇa.

⁴ Isrummatigisriun qanutun kamanaqtilaṇa taavruma aṇutim, unniikii Abraham-ṇum sivulliaḡikkapta kamanautiaqtuam aatchuḡnigaa qulinṇuḡutaatnik utqutikkagmi. ⁵ Aasriiḷi Abraham kiṇuviaqagñiqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraqḡugu maligutaksraq Moses-ṇum aglaṇa Israel-aagmiupayaat qulinṇuḡutikuruksrauniqsut taapkunṇa Levi-tkuayaanun agaayuliqsiguqtuanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatin Israel-aagmiupayaat qitunḡaḡigaluaqtitlutin Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunḡiñḡagmi akuqtuiñiqsuq qulinṇuḡutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqtuuaq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatluktuq iñunmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumuturuq. ⁸ Aasriiḷi Levi-tkuayaat akuqtuiraqtuq qulinṇuḡutunik aasriiñ ilisimarugut tuqquṭilaṇatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinṇuḡutunik, aasriiñ uqagimaitchuq tuquniḷugu. ⁹ Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kiṇuviaqtuummagmi kiñuagun akuqtuisugaluaqhuni qulinṇuḡutunik, ilaan qulinṇuḡutikunigaa Melchizedek-mun atakkii sivulliaṇan Abraham-ṇum taimmani taputiḷugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliaḡmi Abraham-ṇum Melchizedek-ṇum paaqmaun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsuq maligutaksramik Moses-kun atuq-taksraqtuummaitnik aṇalatchiḡhatigun agaayuliqsit savautriḡhatnik Agaayyut-mik. Uvva savaṇat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiḡhiñauḷlapiagñiqpan naamasilugu, suvaata inuqsraḡniqpa atlakauruamik agaayuliqsimum agḡiqsuksramik atriḷugu Melchizedek kiṇuviaḡḡisṇa Aaron-ṇum? ¹² Tarra Aaron-ṇum kiṇuviaṇi agaayuliqsauruksraunḡiqsuq, atakkii nutaaq agaayuliqsimum agḡiqsuq, Melchizedek-tun ittuaq. Taatnamik maligutaksraq aṇalatchiruaq savautriḡhanik nutaam agaayuliqsiqu-paum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqupaauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanunḡitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutin tuniḷlaqtuḡvinmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanjiaḡha Judah-miñ. Moses-ṇum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuaq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaagñiqsuq atla agaayuliqsi atriḷugu Melchizedek sagviq-man. ¹⁶ Christ agaayuliqsiguḡitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ṇum aglakkaṇatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiguqtuq sanṇi-agun iñuḷhum simmiḡumiñaitchuam. ¹⁷ Agaayyutim uqḡhan nipliutiginigaa Christ-kun,

“Agaayuliqsaurutin qanapak taimuṇa atriḷugu Melchizedek.” *Psalms 110:4*

¹⁸ Aasiḷi sivulliḡ tilliñ atuḡumiñaiqsuq takku sayaitḷuniḷu sumun ikayuutaayu-miñaitḷuniḷu. ¹⁹ Maligutaksram nalaunḡasripkaḡumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutlukuamiki niḡiuganiktugut nalaunḡasripkaqhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qalliḷaagñiaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaigñigaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuuyaat agaayuliqsiġuqtut nalupqinaiyautailaakun. Aasriiġi Jesus agaayuliqsiġuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni, “Atanguruam akiqsruutigigaa isrummitqikkumiñaitluni, itna,

Agaayuliqsaaurutin taimuġa.” *Psalm 110:4*

²² Taapkunuuna uqatiqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuum sivunniġutim. ²³ Sulipsuuq, iluqatin sivulliich agaayuliqsit nayuutituiñatlainñiqsut savaaġmikni atakkii tuquġhum piiqsittagigai. ²⁴ Aglaan Jesus agaayuliqsaauruq nayuutituiñaqtuq taimuġa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiagagigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlautiruat Agaayyutmun inġmigun, ataramik iñuuruq inġqsrutritpluni ilinjitnik.

²⁶ Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuġigikput ipqitchuaq taqsraqtaitchuaġlu pigiirrutaitchuaġlu piisimaqtuaġlu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaqaqsiqpakkaupluni qilaġmi. ²⁷ Inuġingitchaa tunillaqtuħiksrani uvluġagipman taipkunatitun qaukħinjitun agaayuliqsit qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliuplugu inġmin killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aqatmin killuqsautiñitñun. Aglaan Jesus tuqukami sanigutami tunillautigiruq inġmiñik atausriġmiaqħuġu. ²⁸ Moses-ġum maligutaksraġagun sayaitchuut iñuich agaayuliqsit qaukħiġuġuurut. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim iġñi agaayuliqsiqpaguqtitmauġ nalupqinaiyautmigun. Aasiiñ agaayuliqsiqpauġisiruq taimuġa naamaupluni supayaakun.

Agaayuliqsiqpaa Sivunniġutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

8 Tarra una uqautigikkaqput, naalaġniġlaksiuġ, piquqtuġut taatnatchimik agaayuliqsiqpaaqmiq aquvittuamalik taliqpianun aquppiutaqpaañ kamaqaqtuam Agaayyutim qilaġmi. ² Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqiññiqsrauruami agaayyuvipamiittuami [qilaġmi], iñuum nappangisañani aglaan Atangum inġmiñik nappakkañani. ³ Qaukħipayaat agayuliqsit qaitchisuuruksraurut aatchuutiniq tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuuq aatchuutiqauksrauruq Agaayyutmun. ⁴ Uvvaami Jesus nunami itchugaaġumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqauqtuq qaitchisuuruanik aatchuutiniq tunillautiniglu tuvraġlugu maligutaksraq. ⁵ Agaayuliqsiqayaat savaaqaqatut agaayyuvikpañmi nunami atrinũhiñaqtuami taġġaħhiñauruamiġlu tuvraġlugu agaayyuvikpapiaq qilaġmiittuami. Moses nappaqsaaqsiġataqmauġ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniġaa, “Qaunatqiaġigutin nappaġumagiñ tupiq tuvraġlugu iliktiġutaa ilisauttusriagikkani inġimi.” ⁶ Aglaan pakma Christ-ġum akuqtuġaa kamañatluqtuq savautriħiq atlaniñ agaayuliqsiñiñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ġum akunniġutauruam atausiñuqtitkai Agaayyunlu iñuillu nakuutluktuaqun sivunniġutikun. Taamna nakuutluktuaq sivunniġun tunġavigigaa Agaayyutim tuniqsimatħanun, tupiksriħhanuñilaq iñuich. ⁷ Uvvaami sivulliq sivunniġun patchisaiññiqañ, atlanik inuqnagaayaitchuq. ⁸ Agaayyutim quyaġiñiññiġai inuġikkani aasriiñ itnaqhuni,

“Taimaniġu sivunniġutiqaġisiruġa nutaamik iñuiñun Israel-ġum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinjatun sivunniġutim

qaisaptun aapaanjitñun uvlumi taivrumani
tasririutikapkich aullautityaqługich Egypt-miñ.
Tupigingitmatruñ sivunniugutiga taatnaqlugich suksraagitka,
nipliqsuq Ataniq.

¹⁰ Una sivunniugun inillañniagiga Israel-aagmiupayaanun

taivrumani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maligutaksrağa iñuñma isrumatinjitñun aglaglugulu uummatinjitñun,
atriługu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

Iliñisa kamagigisigaatña kisima agaayyutauluñ
aasriiñ ilinich iñuginiağitka.

¹¹ Taivrumanigu kiñaunniñ ilisautriyumiñaipiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, ‘Iłitchuğiuñ Atanguruaq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiagisigaanña

kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.

¹² Takku ilunñugigisigitka tupigingitchaluaqtitluñ.

Suli itqagitqikkumiñağitka killuqsautinich.” *Jeremiah 31:31-34*

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuñ nutaaq sivunniugun tarra uqautiginigaa sivun-
niugutigruaq utuqqaliruañuplugu. Supayaaq atuğnağumiñaiqman utuqqalip!ni
piiaqtuq.

Nunamitjaqtauruağlu Qilañmitjaqtauruağlu Agaayumaağvik

9 Aasrii! sivulliq sivunniugun atuqtaksraqtuq agaayuliqsitlu iñui!lu savautriłik-
srañatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun. ² Taamna
Agaayyutim irvia malğunñik iniaqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqagvicaqhuni
niğgiviqaqhuni! ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiqaqhuniasrii ipqitchuamik
inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqağniqsuq inimik
ipqiññiqsraurumamik piquatuaq ikipkaiviliamik tiprağiksautinun piliag kaviqsaamik
manimik suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaaligaaq kaviqsaamik manimik.
Iluani ipqitchuam suluutim ilulik piliag kaviqsaamik manimik imalik Manna-mik
suli ayauppijanik Aaron-ñum akutuqpalitlaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak
maligutaksramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan israğullak tuglauqsimauraagñigaak
Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik.
Aglaan tamatkua sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim
irvia malğunñik iniaqtuq. Uvluğagipman agaayuliqsit isiğagñiqsut siłalligmun
inimun savautityaqługu Agaayyun atuumarağathatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukdiat
agaayuliqsit isiłhiñauraqniqsuq ilulligmun inimun aasriiñ atausriğmiaqlugu
ukiugagipman saagaqhuni aurnmik qaisaksrağmiñik killuqsautmiñun suli
killuqsautaatnun Israel-aagatmi killuqsauqtat naluğimiktigun. ⁸ Taavrumuuna
Ipqitchuam Irrutchim kanqisipkağaatigut apqun inimun ipqiññiqsraurumun
añmanğisilaanjanik uvaptiknun napaniqtutillaanani siłallium inim. ⁹ Taamna
siłalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaqlugich
tuni!lautit nalaunñasripkatlaitchaat iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ
patchisai!laaqtikumiñaitchaat qauğrimmaagiutillautanani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat
añalatchi!hiñiaqtut niqiniglu imimiglu suli iğguutiksraqtuğvikaanik. Iñuich tupik-
sriurksauniqsut tamatkuniña qaałhiñakun atuqtaksranik inillañniathanunaglaan
nutaanñuruam nakuutluktuum sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsiqpagigaa sivunniugutim nutaanu-ruam nakuutluktuum. Christ savautriraqtuq kamanatluktuamiġu nakuutluktuumiġu agaayyuvikpaŋmi nunakŋaqtaungitchuami suli nappangisaŋatni iŋuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiŋŋiqsrauruumun inimun saagasunaqani aunaŋnik niŋrutit, aglaan isiqami tuniġlaqtuutiginigaa auni piquitigipluta atausriŋmiaqlugu. Taatnaqami anniqsuuti-gaatigut taimuŋa. ¹³ Atakkii taimani iŋuk qaayuŋnaqsiruaq killuliŋiŋmigun. Ilaa ipqiŋsitqigaqtuq agaayuliqsim siqillautipmagu atuqlugu aunaŋ niŋrutit suli kulavau-ram ikipkaqtam aŋraŋa. ¹⁴ Tarra, nalupqinaŋiġullapiaqtuq aunaŋun Christ-ŋum salummaqtılaaŋa qauŋrimmaagiutillautaptiknik savaaŋiŋiŋ kaŋiŋruaqtam, atakkii tuniġlaqtigirug iŋmiŋik killuutaitġluni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taat-naqhuta savautriŋiŋaaguqtugut Agaayyutmik iŋuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniŋutiguŋniqsuq Agaayyutmiġu iŋuŋmiġu suli saŋŋiaqti-tlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ŋum tasutlasigai iŋuich tuqu-ruksrauruaŋ piquitigiplugu tupiksriŋiŋiġhat maliŋutaksramik sivulliŋmi sivun-niugutiŋruami. Tasuŋniŋai iŋuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitqu-plugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iŋuuliŋmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaŋa atriqaqtuq sivunniugutmik iŋuum aglagikkaŋanik iŋuunŋaŋmi. Tuquanikpan iŋuich iġisimarautilaruksraurut tuquġhanik taavruma iŋuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iŋuum sivun-niugutaani saŋŋiquataitchuq iŋuunŋaan taavrumiŋa aglaktuag. Aglaan aglaktuam tuquġhan aquagun sivunniugutaa saŋŋinigaqtuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulli-q sivunniugun saŋŋiaqamiuq tuquġhatiguġhiŋaŋ niŋrutit aunaŋtigunlu. ¹⁹ Moses-ŋum uqauiŋqaaqamigich iŋuich tillisipayaat maliŋutaksram tiguniŋai aunaŋ nuŋgaich iġaplugu imiŋmik suli kaviŋsaaq ipnaim mitqualu hyssop-ŋum akiŋuaniglu, aasrii siqillaklugich makpiŋaat iluqaisalu iŋuich, ²⁰ nipliqhuni ilinjiŋuŋ, “Taavruma au-gum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaŋa ilipsiŋuŋ.” ²¹ Taatnatun-suli Moses-ŋum siqillanŋigaa auk ipqitchuamun inimun taputiŋlugich sut atuŋu-ruat savautriŋiŋmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maliŋutaksraŋaguaqhuni su-payaqaŋaŋ salummakkausruuq aukun. Agaayyutim natqigutriyumiŋaŋaŋaŋ killuu-tinik auk maŋipkaŋaluanaŋu.

Christ-ŋum Tuniġlaqtuġhan Piigai Killuqsautiŋ

²³ Taatnaqhuni Moses-ŋum ipqiŋsaksraŋiraŋniŋaa siqillautiqathagun aunaŋmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruumun qilaŋmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tuniġlaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilaŋmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchuamun inimun savaaŋikkaŋatnun iŋuich, tuvrautauġhiŋaqtu-amun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilaŋ-mun sivuŋaallapiaŋanun Agaayyutim akunniŋutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukġi-ata agaayuliqsiŋ Israel-aagmiunuruat isiguuruq ipqiŋŋiqsramun inimun ukiu-taŋgaŋipman saagaqhuni aunaŋnik niŋrutim. Aglaan Christ aatchuutigiŋgataq-tuksraunŋitchuq iŋmiŋik akulaiqlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksrau-gumi nagliksaatqigaqtuksraunayaqtuq iŋiŋtauthaniŋaŋlaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviŋniŋsuq atausriŋmiaqlugu piigaiqlugu killuqsaun tuniġlautiŋipluni iŋmiŋik. ²⁷ Iŋupayaŋ tuquruksrauruq atautchimi, aasriiŋ aquagun taavruma atan-nikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausriŋmiaqlugu piigaiqlugich killuu-

tinjich inūpayaat. Sagvitqikkisiruq tugliani, piigiasrunaqnagu killuqsaun aglaan anautityaqlugich utaqqiruat ilaaniq

10 Maligutaksraŋa sivunniugutigrūam tikkuathinaŋniqsuq naamasiruamun tunillaunaanun Christ-ŋum, taŋgagilhiŋaqlugich ilumutuuruam. Ukiugaŋipman piquitigiplugich iŋuich agaayuliqsit aatchuŋuuruat tunillautinik. Aglaan tamatkua tunillaudit killuutaigisitlaiŋniqsut iŋuŋnik tunillaqtuqtuanik. ² Tunillaudit killuutaigitlakpata iŋuich nutqautianikkayaŋaat tunillaqtuŋiŋ inilŋaanimma. Atakkii iŋuich ukpiqtuanjuruat salummaqtinniqpata atausriŋmiaqlugu itqaŋitqikkayaitkaich killuutitŋ qauŋrimmaagiutillautaŋmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillautauruat itqaqtir-rutaurqtut killuutitŋitŋun ukiugaŋipman. ⁴ Takku aunaŋ niŋrutit piigiyumiŋaitchuq killuutimik. ⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,

“[Agaayyutmaan,] Piquaŋukkumiŋaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu aglaan timiqaqtillugu uvannik tunillautigitulugu.

⁶ Ikipkaqlugich aatchuutit tunillauditlu killuutaigutiksrat quyalisaunŋitchut ilipni.

⁷ Aasriiŋ niqliqsuŋa, ‘Agaayyutmaan, aggiqsuŋa savaaŋityaqlugu pisulhiŋ, aglaksimaŋhatun makpiŋaani uvapkun.’” *Psalms 40:6-8*

⁸ Sivulliani itnaŋniqsuq, “Piquaŋukkumiŋaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu, ikipkaqlugich aatchuutit tunillauditlu killuutaigutiksrat quyalisaunŋitchut ilipni,” inijanaŋugaluŋŋaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani niqliqsuq, “Agaayyutmaan, aggiqsuŋa savaaŋityaqlugu pisulhiŋ.” Taatnaqami Christ-ŋum suksraaŋniŋaa sivulliŋ sivunniugun tunillaudituummaisaa asrii inillaklugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiŋ Christ-ŋum tupiginiŋaa Agaayyutim pisulha. Tunillautigikamiuŋ timini pisigiplugich killuutit ipqiŋsaŋaatigut nalaunŋapkaqhuta Agaayyutmi atausriŋmiaqlugu.

¹¹ Aasriiŋi agaayuliqsipayaŋa savautriraqtuq uvluŋaŋipman qaitchipluni atlanŋut-lailaaniq tunillautinik killuutaigiyumiŋaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tunillautmik killuutinun, aquvittuq taliqpianun Agaayyutim minguiŋsi-agiŋaŋhuni savaaŋimiŋiŋ taimuŋa, ¹³ taimakŋaniŋaglaan utaqqipuni tarani uumigirini akiiliŋiksraŋatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun tunillautikun killuutaigŋiŋai taimuŋa tamatkua ipqiŋsitauruat. ¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqi-naigŋiŋaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillaŋniŋaŋiŋa Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, niqliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maligutaksraŋa iŋuŋma isrummatitŋitŋun aglaglugulu uummatitŋitŋun.” *Jeremiah 31:33*

¹⁷ Niqliqsuqsuli, itna,

“Killuqsautinich nalaunŋairrutiŋiŋilu

itqaŋitqikkumiŋaitmigitka.” *Jeremiah 31:34*

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunillautiksrat pisigilugich killuutit inuqnaŋumiŋaiqsut.

Qallilaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiaqtugut isiliksraptiknun Agaayyutim sivuŋaanun, atakkii Jesus-ŋum tunillautiginiŋaa auni. ²⁰ Christ-ŋum anmautiniŋaa-tigut nutauruamik apqutmik sivuŋaanun Agaayyutim. Agaayuliŋsiqpaktun qal-

lilaaqtuatun Agaayyutmun amunatchiananun talukuyaam, uvaguttuq qallilaat-lasipmigikput Agaayyun timaagun Jesus-nun aatchuutigikkaṇagun tuqupluni. ²¹ Suli kamaṇaqtuamik agaayuliqsiqaqtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyu-tim tupqani, amiami ukpiqsiruanun. ²² Taatnaḡuta qallilaqta Agaayyutmun ilu-mutuḡuḡlugu uumman nalupqisruutailapiaglugu ukpiqsriḡipput, atakkii Christ-nun siqillaqamisigut aumniḡik salummaḡai qauḡrimmaagiutillautavut killuqsautip-tikniḡ suli iḡḡuqhuta imiḡmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaḡiglakput niḡiugaq uqautigikkaqput qanugliqaanḡiguta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsamaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaagutilutalu piqpakkutihilksraptiknun savaal-lautaqaḡihksraptiknunlu. ²⁵ Katiraḡaqta atautchimun qapiqtanḡiguta, atrisunja-q-nagich ilanḡich iḡuich katiraḡanaiqsuat. Iḡichuḡigiksi Atanḡum agḡitqinḡiaḡha. Taat-naḡlugu pitchuksaagutiymaagut avatmun qapiqtanḡiguta ukpiqsriḡiptikni.

²⁶ Uvvaami kanḡisqiaḡaḡupta ilumutuuhḡimik aasriḡiḡ killuqsagtuiḡaḡupta ukpiqs-rinḡiḡiguta Christ-mik, piitchuq niḡiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillautmik qaisaksramik killuutiptiknun piiḡḡiaḡtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iḡuuniḡaḡupta niḡi-ugiraksraḡigikput iqsiḡaḡtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquiḡiaḡ-tuatun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iḡuk suksraqanḡitchumi Moses-nun mal-ḡutaksraṇanik, taamna iḡuk tuquruksrauruaq ilunḡuktailaakun ilisimariqaḡhiḡiaḡ-pan malḡunḡnik unniiḡ piḡasrunik. ²⁹ Aglaan iḡuk suksraqanḡitchumi Iḡḡinjanik Agaayyutim suksraqanḡitluniḡ aunanik Christ-nun ipqisistigikkaḡmiḡik, Agaayyu-tim taamna iḡuk anasriḡḡuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanḡatigaa Ipqitchuaq Irrusriḡ ihuaqutriruaq ilaanik. ³⁰ Iḡisimagikput kisuutilaḡa nipliqsuam itna ipqitchuani makpiḡaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisaḡisigiga.” Uqaḡmiḡisqut itna, “Atanḡuruam atanniḡisigai iḡugikkani.” ³¹ Iqsiḡallapiḡataqtuq anasriḡḡuqsakkauruni Agaayyutmiḡ iḡuuruamiḡ.

³² Itqallaksigik taipchia uvlut kanḡisqiaḡaḡapsi ilumutuuruamik ukpiqsriuanḡuḡhusri. Iḡlutuḡniḡiksi sakiḡniḡiḡ atqunallapiaḡ. ³³ Iḡaatni pisaanḡatigikkaurusri atniaqsipulusriḡ iḡuich takkuatni, iḡaatnisuli piqataulḡhiḡaḡuḡhusriunniḡ tamatkunani taatna aḡalatauranun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaḡatiḡaḡuursri isiqtauranik ikayuḡḡigich suli quviatchaḡigikhusri ivayaqtukkaḡaluaḡapsi suurapsitḡik, iḡichuḡiplugu ilipsi suuraqaḡiksraqsi nakuutluktuanik nuḡuyumiḡaitchuanik qilaḡmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsairrutiḡaḡitchi Ataniḡmun. Kamaṇaqtuamik akiḡisriaḡaḡniḡaḡtusri nikaitkups. ³⁶ Aglaan anuqsrutiaḡtuksraurusri tupiksriḡaḡusri pisulḡhanik Agaayyutim. Atakkii akuḡtuḡiniḡiksi ilaan akiqsruutigikkaṇa. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpiḡaani,

“Pivikisuurami agḡiqsaḡumaruaq agḡiḡisuruq.

Piḡatchiaḡumiḡaitchuq.

³⁸ Nalaunḡasripkakkaga iḡuugisuruq ukpiqsriḡhagan.

Aglaan quyaḡiyumiḡaitchiga iḡuk

tunuttuaq uvamniḡ ukpiqsriḡaiḡhuni.” *Deuteronomy 32:35*

³⁹ Uvagut, ilaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutiḡ piyaqqukkauniaḡtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaḡtuani annautikkauplutiḡ.

Urrakusrautai Ukpiqsrīlum

11 Īnuum ukpiqsrikami nalupqisruutigin̄igaḡigaa nīgiugāgikkani. Nalupqig-inḡigaḡigaa atuumaruksraq qin̄ign̄aqsigaluaqnagu. ² Sivulliaut taimani īnuuniagāgn̄iqsut taavrumuuna ukpiqsrīlikun. Taatnaqlugich uqāgillaatakaurut. ³ Ukpiqsrīlikun kan̄iqsigikput Agaayyutim īniqsitilaaja nunamik siq̄in̄igm̄iglu uvluḡian̄iglu uqāh̄igm̄igun. Taavrumuuna kan̄iqsigikputtuq īniqsitilaaja sunik qin̄ign̄aqtuanik san̄jiagun īnuich il̄itchūgin̄gis̄an̄atnik isrummatigikkaḡmikkun. ⁴ Ukpiqsrīlikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutlukuam̄ik tunillaum̄ik Cain-mīn. Agaayyutim akuqtūgn̄igaa Abel-n̄um tunillaum̄ik uqāgiplugu nalaun̄jati-laaja. Abel tuqugaluqaqt̄ilugu il̄itchitlarugutsuli ukpiqsrīhanīn. ⁵ Ukpiqsrīlikun Enoch aullaum̄ikkaun̄iqsuq marrumak̄na īnuuniāh̄igm̄īn̄ tuquruksraun̄git̄luni. Taat-naqlugu īnuich paqin̄gin̄īn̄igaaat Agaayyutim aullaum̄ipmagu. Aullaum̄ikkaugalu-aqt̄itnagu uqālum̄ uqāutigigaa il̄umutun quyalit̄nīktaun̄un̄iplugu Agaayyutim̄ik. ⁶ Aglaan īnuk ukpiqsrīn̄gitchumi quyalit̄nīkkumīn̄aitchuq Agaayyutim̄ik. Atakkii kisupayaaq piqatigāguktuaq Agaayyutim̄ik ukpiqsrīruksraur̄uq itilaan̄an̄ik suli akiliutiqaqt̄ilaan̄an̄ik tamatkun̄ūna pīliqillapiaqhutīn̄ pakaaq̄aqtuanun̄ in̄mīnīk. ⁷ Ukpiqsrīlikun Noah-m kiliktuusriaḡigaa Agaayyutmīn̄ atuumaruksraq qin̄ign̄aqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim̄ik tillisaa umiaqpalir̄uq annautiksraun̄atnik qit̄ungami. Umiaqpīh̄igm̄igun sagviqsinn̄igaa ukpiqsrīn̄ḡīth̄at nunam īnui, aasrīīn̄ taavrumuuna patchisiqutin̄igai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsrīha Agaayyutim̄ik akuqtūgn̄igaa nalaun̄jasrīpkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsrīlikun Abraham tupiksrīnīqsuq Agaayyutim̄ik tuqluqmani. Aullaum̄niqsuq atlamun nunamun̄ akuqtuiviksrāgm̄īn̄un̄ paitchaktaaksraut̄m̄ik, nalugaluann̄aan̄ napmun̄ aullaq̄tilaani. ⁹ Ukpiqsrīlikun iglaan̄uruq nunamīn̄ akiqsruutigikk̄an̄ani Agaayyutim̄ik, irviqaqhuni palapkaaqp̄an̄i piqatigipluḡik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiv̄uq atunim̄ akiqsruutaum̄ik Agaayyutmīn̄. ¹⁰ Takku Abraham nīgiugaq̄gn̄iqsuq nunaq̄q̄iq̄an̄m̄ik payan̄aitchuan̄ik nappavil̄im̄ik, Agaayyutim̄ik in̄mīnīk nappak̄an̄an̄ik mal̄igutlugu sivun̄niugut̄ni. ¹¹ Ukpiqsrīlikun Sarah akuqtuiv̄uq sayaksram̄ik sīnaiyaūh̄iksrāgm̄īn̄un̄ kīnuviaksram̄ik. Iḡn̄iruq aaq̄āgaluann̄aḡmi, takku ukpīgin̄igaa Agaayyūn̄ pitlaruan̄uplugu akiqsruqtuaq. ¹² Tarraasrīīn̄ atausriq̄ an̄un̄ Abraham tuqun̄aruatun̄ in̄mīnī il̄igaluqaqtuaq kīnuvian̄in̄niqsuq īnugiakhutīn̄ uvluḡian̄isun̄ qilaum̄ suli qavian̄atun̄ tāḡium̄ sīnaan̄ kisitchūgn̄aitchuatun̄.

¹³ Tamatkua īnuich iluqāgm̄īn̄ ukpīgigaat Agaayyūn̄, aasrīīn̄ tuqurut̄ akuqtuigaluqātin̄ akiqsruutaum̄ik. Aglaan̄ qin̄iq̄h̄ugich immasraāḡruk̄ sivun̄iḡmī quviatchaktitaurut. Pīlaāgin̄gitchaat̄ avak̄naq̄taut̄ilaq̄tin̄ iglaan̄ut̄ilaq̄tin̄lu marrumanīn̄un̄ami. ¹⁴ Īnupayaat̄ uqaq̄am̄īn̄ iglaan̄ut̄ilaaḡm̄iknik̄ marrumanīn̄un̄ami nalupqināigaat̄ pakaq̄āq̄it̄in̄ kīnun̄iksraut̄m̄iknik. ¹⁵ Īnuich̄ taipkua isrumaḡisruun̄igum̄itruq̄ taim̄na nunā unisaq̄tin̄ ut̄īhīn̄augaluaḡniqsut̄ pisukkum̄īn̄. ¹⁶ Aglaan̄ ilin̄ich̄ kimm̄utiqaqtut̄ nakuutlukuam̄ik̄ kīnun̄iksram̄ik̄ qilān̄mi. Agaayyutim̄ik itq̄an̄aiyautigaa nunaq̄q̄iq̄ il̄in̄it̄n̄un̄, atakkiī kan̄n̄ugin̄gitchaā Agaayyut̄igin̄il̄unī Abraham-mun̄, Isaac-mun̄lu, Jacob-mun̄lu.

¹⁷ Ukpiqsrīlikun Abraham tunillaum̄it̄īq̄āhīnaāḡūgn̄iqsuq Isaac-mik̄ Agaayyutim̄ik uuktuaqmanīn̄ aatchuut̄iḡisipman̄aan̄ iḡn̄it̄ualuni, taamnān̄ akuqtuaḡikk̄anān̄ Agaayyutim̄ik akiqsruutaagun̄. ¹⁸ Pīhīn̄aḡniqsuq ukpīgiplugu Agaayyutim̄ik akiqsruutāā iḡn̄igm̄igun̄ itnaqhuni, “Isaac-kun̄ kīnuviaq̄āgn̄iaqtutin̄.” ¹⁹ Ukpīgin̄igaa

Agaayyutmun anipkağniaħksraja Isaac tuqujaruaniñ. Abraham-ñum akuqtuağitqikkaa Isaac ilıgalaqtuaq tuqujaruatun liilaa. ²⁰ Ukpıqsriħkun Isaac-ñum piliusriaqaqtıtmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkağisiħha akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpıqsriħkun Jacob tuquaqsikami piliusriaqaqtıtmigik atausriullaaplugik iğñak Joseph-ñum. Aasriñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuva ayauppiagmi. ²² Ukpıqsriħkun Joseph-ñum uqautiginigaa aullaħksrajat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaağihksrajatigun saunigmi.

²³ Ukpıqsriħkun Moses-ñum anayuaakkiñ iriqsimanıgaak piñasruni tatqıñi anıqqaqman. Qıñiqamitku piñnaqnalha iyaalugruam iqsıñğitchuk umialgum tillisañik tuqutquplugich anugaurat anıqammiurat. ²⁴ Ukpıqsriħkun Moses inuguanikami taıguqujaığñıqsuq inunñun iğñıjanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Pıksraqtaagigaa anallaqıuqataudiksrani inuñi Agaayyutim, atakkii quviagıngığñıga inuunialıq qağanaqtuaq akısıruaqtuummaan Pharaoh-m tupqanı. ²⁶ Isrummatiginigaa naglıksaaħksraja Christ-ñum kamanatlukħgu piqathanıñ akısıruapayaanıñiñ Egypt-ñum, takku ukpıpiagñıqsuq Agaayyutmun akilığñıagñıpluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpıqsriħkun Moses-ñum aullağvigiginigaa Egypt iqsıgıngıtlugu Pharaoh-m qınnautaa. Aullaqtuq ilıpluni qıñıqtuatun Agaayyutmik qıñığnaıtchuamik. Taamna qıñıquuraaq siımasraagutigiginigaa. ²⁸ Ukpıqsriħkun Moses-ñum inıllanıgıga niğıqpavıkaa taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtıtaudıgmik. Ukpıgıga Agaayyun uqaqman inuıch tıgısrıtquplugich ipnaiyaat aujatnik siqıllautiksrajitñik tupqısa talunıtñun. Agaayyutim ilaksıatqunğitchai piyaqquiraumun Israel-aagmiut anayukħıch. ²⁹ Ukpıqsriħkun Israel-aagmiut ikaagñıgaat tagıuq atıqaqtuaq Red Sea-mik palıumaruakun nunakuqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsağaluagñıqsut, aglaan iluqatıñ ipıniqsut imikun.

³⁰ Ukpıqsriħkun Israel-aagmiut kaıvraagñıgaıch katchıñi Jericho-m tallimat malğunı uvluni. Taatnaqhutıñ katchıch katagaalanıqsut. ³¹ Ukpıqsriħkun Rahab akıısuk tukkuğıñıgaat nalunaqtuakun takkuuqtı. Taatnaqhuni piyaqqunğıchtuq piqatıgilugich Jericho-ğmiut ukpıqsriñğıchtuat Agaayyutmik.

³² Sumıksulıtai uqapsaağısıvıq? Pıvikıchtuq uqautıgisagupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqıraılu Agaayyutim. ³³ Ukpıqsriħkun taıpkua akımaraqıtut umialıñıñ, nalaunjarualıqıplutıñ, akuqtuıplutıñ akiqsruutigıkkananıch Agaayyutim, umıtlaplugich qanıñıch lion-nat, ³⁴ qamıtlaplugu ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutıñ savıpkakun tuqqutaudığmiñ, sayaitchuat sayaktusrıplugich, sapığnaqsıplugich anuyagıgmi akiilıtılasıplugich anuyaktıñıch atlat nunat, ³⁵ unniñ ağnat akuqtuıplutıñ tuqujaruamıknıch anıqtıksıtaupmata. Atlat inuıch nanıtıtaunıqsut tuquħhiñaagıqhutıñ ayakħgu annagvıksraqtıñ, niğıugaqaqhutıñ anıqtıħksragmıknıch nakuutluktuamun inuudığmun tuqanıkkumıñ. ³⁶ Atlattuuq naglıksaaqmıñıqsut mıtautıgıtchi-ıplutıñ ipıgaqtuqsııplutıñlu qılığıgıllı isıqtaupkağıgıch, ³⁷ uyağanıglu mıluqtuqsııplutıñ, uluaqtuğıgıch avıkhıgıllı, uuktuaqsııplutıñ, tuqqutaıplutıñ savıpkakun, qıpiıplutıñ atnuğaaqhutıñ ipnaıch amıñıtñik tuttuħuraisalu, piıllııuqhutıñ, ihııllıuqtıtaıplutıñ, atınaqsııplutıñ, ³⁸ qıpiıplutıñ suvıksrılaami inığıñi, inuunıaqhutıñ sısıni nunamılu uyağalunımlı. Inuñi nunam nalıgıngıtchaıch tamatkua!

³⁹ Iluqatiŋ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaigutriruut ukpiqsriŋigmiknik uqağil-lautaqhugich. Aglaan nalliat akuqtuiŋgitchuq iŋuunŋağmiŋ Agaayyutim akiqs-ruutigikkanaŋanik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutluktuumik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiŋŋiaqaŋtigit aŋaayuqau-taanun Agaayyutim.

Agaayyun Aapakput

12 Taipkunatitun ukpiqsriuatiŋ ilisimariqaqtuguttuq avataŋiutriruaniŋ uvaptiknik nuviyatun, aasriiŋ tamatkua uqağilhiŋaagaat ukpiqsriŋiqput. Aq-paliutraŋtitiŋ piiŋlugu unaviqutağikkanaŋanik, ki, piiğağlavut qilamipiaq killupayaat unaviqutağikkavut maliguta Ataniğmik. Aqpaliutraŋta iğlutiŋiŋkun tikiŋŋiaŋha-nunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullağniiraalu naa-masriiraalu ukpiqsriŋiŋapta, [atakkii tunŋavagigaa Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigi-plugu quvianaqtuag aŋiliusriaksrani suksrağiŋgitkaa kanŋunaqtuag tuquŋiq san-iğutami. Aasriiŋ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tuŋaanun aŋalatchiqataupluni. ³ Jesus iğlutiŋipmiŋiqsuq qanusripayaanik aŋililiğutiŋitiŋik killuliqirit. Isummati-giraksrağigiksi Jesus piyuaqsiğupsi taatnatun, miŋğuganğitchumuusriŋi qapiŋasri-rağanğisuri maligualağpsitiŋi Christ-mik.

⁴ Killuqsauŋ ayyauqtuğaluağiksi, aglaan ayyauqtungitchiksi pigiitchuag tuquŋlağ-sitiŋunaglaan. ⁵ Puuyuguknağiksi Agaayyutim pitchuksaagiŋha ilipsitiŋun itna liilaa uqağipmatun qitunğamun,

“Iğŋiŋiŋ, suksrağiŋiğiŋiaqnagu nalğusruutaa Atanğum unniŋ qapiŋasiŋak iŋiŋtiŋpatin.

⁶ Takku Atanğum nalğusruğagiŋai tamatkua piŋpagikkani, suli annauksraqhugich iŋupayaat iğniğiliutikkani.” *Proverbs 3:11, 12*

⁷ Iğlutiŋtaqsrağigiksi nalğusruutaa Agaayyutim. Aŋalattağigaasri iğniğikkağmisun. Qanusriuva una iğniğuruag aapauruam anasriŋŋuqsatlaisaŋa?

⁸ Agaayyutim iğŋipayaaq ataramik iŋukkuksağniğaa taatnatun. Ilipsi nalğusruqsimaŋtichupsi aapailapsisun ilumutun iğniğiliutiŋpaqsimaŋniğsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalğusruğaatiŋat aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriuksrauruguttuq Aapaŋatnik irrutchipsa pitluglugu aapaptikniŋ nunami, atakkii iŋukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iŋuuliğmun.

¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalğusruğağigaatiŋat nalaunŋanasrugikamitrŋ. Aglaali Agaayyutim nalğusruğağigaatiŋat piŋŋagviksraptiknun ipqiatigisrukhta iŋmisun. ¹¹ Iluqani nalğusruun quvianaŋtichuuruq atniğŋaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaiguuruq qanuq nalğusruun nakuutlaaŋa Agaayyutim qitunğagiŋkkaŋiŋun, tupiksriŋigmiktigun iŋuguqtut atuŋtlaŋsruat nalaunŋaruamik suli iŋuuniaqtuat qiniŋiŋŋakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigiŋ niviŋasriuat argasri suli sayaitchuat niusri; qapiŋasiŋasri. ¹³ Qaiŋsisigiŋ apqutiksraŋat isigapsi. Aasriiŋ sayaitlutiŋ ukpiqs-riruut pisrulguitchuatun puukağumiŋaitchut atniğutiŋ, aglaan mamititaulutiŋ saŋŋisitiŋiŋiaqtut.

Ilisauttutit suli Kiliktuutit

¹⁴ Qiniŋiŋŋaqautriŋisitchi iŋupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iŋuum iŋuuniangitchuam taatnatun qiniŋtlaŋsriyumiŋaitchaa Ataniğ. ¹⁵ Qaunatqiağigitchi

kiñaunniin iñuk sulikutiksringigñiaqani iħuaqqutaanik Agaayyutim. Qaunag-ingitchupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiilqisiltusri, atriplugu kanjgruaq maqupkairuaq nauriamik. ¹⁶Naagaunniin iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitłuni Esau-tun inilğaanimma. Esau tuniriruaq paitchaktaaksrautigaluagmiinik aňayukdiuđimigun atautchimun niđiniđmun. ¹⁷Iłisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ňum piñhiñaaguqamiuň piñňaktaaksrautni itigautiruaq. Satuqsagaluagaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiñňaniñniqsuq.

¹⁸Iłipsiasriin, tikisimaitchusri inđimun aksinđaitchuamun atriplugu inđiq atilik Sinai-mik. Israel-aagmiut imani qiniđniđgaat inđiq ikualaruaq ikniđmik. Kiñuağun taaqsiñniqsuq anuqligullapiaqhuni. ¹⁹Taipkua iñuich tusraaniqsut qatraňanik qalđuqtautim sulı nıpitullapiaqtuanik nipinik katłuktun. Tusraaruat iqsitchakpagitłutiň uqapsaaqtut nipimun uqautitqıqunđitłutiň. ²⁰Agaayyutim tiliñigai, “Niđrutimunnıin aksikpau inđiq mıłuqtukkauniaqtuq uyağarınik.” Aglaan iñuich tatamıllaktut. ²¹Inđim qiniqsalıha tatamnallapiağataqtuq. Moses-unniin uqagniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakłıha uuliksırıuđ.” ²²Aglaan tikiñňaniktusri Agaayyutim nayuutılhanun tikitmatun inđimun atiliňmun Zion-mik, sulı nunaqqıqpaňanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, sulı israđuliňnun kisiñňagumiñaitchuanun. ²³Tikitchusri katiqpagviatnun aňayukdiupłutiň iđniđiñ Agaayyutim atinich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atanğatnunlu iñupayaat irrusriñitñunlu nalaunğaruat iñuich tuquruat naamasripkakkaupłutiň pakmani. ²⁴Utlautipmıusri Jesus-mun akunniğutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivunniugutmik iñuňnun. Christ-ňum killuqsautaiquplugich iñuich maqıpkagñigaa auni sannıgutami. Aunđ Abel-ňum tuqutauruaq uqautiqalıhiñaqtuq akisautmik, aglaan aunđ Christ-ňum uqautiqauqtuq natqıgutıliđmik.

²⁵Naalağnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiñniqsut anasriñňuqsaqsiuđimıin ayaummitñikamiň kiliktuqtauruamik ilinıtñik maani nunami. Agaayyutim anasriñňutłıallakkisigaatıgıt tunutkuptıgı ilaa kilgıtyaqtigıkkaput qılanıñ pakma. ²⁶Inilğaan Agaayyutim ilıqsraqtıłhiñağaa nuna uqaqami inđimi atiliňmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami ilıqsraqtinniağıga nunałhiñaunđitchuaq aglaan taputiniaqmıgıgaptuq qılak.” ²⁷Taavruma uqałhum “atausripsaami” nalupqinaıllapiağaa Agaayyutmun supayaq iñiqtagičkani atlanğıqtıksiniplıgı. Aasriin kisiimi ilıqsraqtitanıđitchuaq itchumaagısisıpiaqtuq. ²⁸Taatnağuta akuqtuıñiaqtugut isruitchuamik kiñuniđmik ilıqsraqtitanıđitchuamik Agaayyutim aňaayıqautaani. Aasriin quyyatıgilakput Agaayyun savautılıgı akuqtuyunağuta kamaksrıłıkun talıqsrıłıkunlu, ²⁹atakkıi Agaayyutıgıkkaput suunđıırağauqtuun ikniqtun ittuq.

Aqulliich Alğaqsruutit

13 Pıqpakkutititchi ataramik anıqatıgııllapsıgun Christ-kun. ²Suksrağinđitchuk-sraursı tukkuğınđanıđmik takku ilanıch iñuich tuyugmiaqagñıqsut israđuliňnik nalunğaisa israđulğutılaanıtñik. ³Itqumasrıgik tamatkua isıqsıvıñmi-ituat isıqsıvıñmiitqatıgıpmatun ilılugich, tamatkualu aňallaqłıksıuruat naglıksaaqatıgıpmatun timipni ilılugich. ⁴Katchuusrımałıq kamakkutiqaqtuksrauruakunğapsitni. Ilaqatıgiıksuak katchuusrımałıqtik ipqısitaksrağıgaak tunıqsımmatılutik avatmun. Agaayyutim atanığisıgai atunim iñuich sayunğaratlu atlatuq-

tuatlu. ⁵ Kimmutiqatlusrunaqasri maniqmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsamaruq,

“Unitchumiñaitchikpiñ

unniñ suksraagumiñaitchikpiñ.” *Deuteronomy 31:6*

⁶ Taatnamik nalupqisrunqitluta nipliñhiñaurugut,

“Atanguruaq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchuñ iñuum qanuğaanaunniñ.” *Psalms 118:6-7*

⁷ Itqumasigik aňalatigikkasri uqautriuat ilipsitñun uqañhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitchi taipchunatitun iñuuniañgimikni suli isrummatigilugu qanuq tuquľhat. ⁸ Jesus Christ atlaññutlaitchuq ikpaksrağlu, uvlupaglu, taimuñalu. ⁹ Iñuñmun avallaktitnasri atlakağisigun atlanaqtuñuplutıñ ilisauttutıñisigun malıñğıqplusri Agaayyutim ilumutuñhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriñipsitñi Agaayyutim iluqaqutaagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriñipsitñi malıktuıñagupsigik iñuuniaqutit tunıllaıttıgıñ niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunıllaıttıgıñ annıqsuutıgıñıağıtchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰ Uvagtutuuq tunıllaıttıqaqtugut. Taamna Jesus tuquruq sannıgutami. Tuquľhagun Jesusñum pilıusriaqaqtugut. Aglaan agaayulıqsit savautrisugaqtuat ipqıttıchuami inimi maani nunami niğğıvıgtılaitchaat tunıllaıttıgıkkaput. [Taamna itnautauruaq, tamatkua annıqsukkaunıruat tupıksrıñıgmıktıgıñ iñuuniaqutıñik piqataulguıttıchut uvaptıknı.] ¹¹ Ukiuğagıpmıñ qaukhiata agaayulıqsit qamuñautırağıgaa auñat niğrutit ipqıññıqsramun inımun tunıllaıttıgısağıgıñ iñuich killuqsautaiquplıgıñ, aasrıñ tuquñaruat niğrutit timıñıñ ikıpkıqtıttıgıñ sıłataani nullaaqtıgvıum. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmıuq sannıgutami sıłataani nunaaqım, tunıllaıttıgısaqamıuñ auni iñuich killuqsautaiquplıgıñ. ¹³ Taatnağutaasrıñ ilaanukta sıłataaniıttuamun nunaaqım, ıglutuutıqağuta iñuich nağguqsruqpıttıgıñ pisıgilugu ilaa. ¹⁴ Piıttıgıñ kiñunıpiamıñ maani nunami, aglaan niğıktıgıñ kiñunıksramıñ isruıttıchuamıñ qılıñmı, aasrıñ utaqıgıktıgıñ ukpiqsrıñıkun. ¹⁵ Pisıgilugu Jesusñum savaagıkkıñ uvaptıknun, nıñgaqsımaaglakput Agaayyun quyalugu atarallapıamıñ. Quyyatıvıt asrıağıksaatıttıñ ittıt aatıttıgıkkıvıt Agaayyutıñ tunıllaıttıttıgıñ. ¹⁶ Nakuurualıqısağıttıñ ikıyutılusrı tamatkunıñ inuqsraqtu-anun. Taatnatıttıñ qısaıruat Agaayyutıñ quyağıllapıağı. ¹⁷ Tupıgıgıñ iñuich aňalatıgıkkasrı aňalatılusrı ilıñıttıñ, atakkı kıgıttıqaqtaksrıağıñ Agaayyun pisıgilusrı. Taatnağıtıñ qauñksrıttıñ iñuuniañıpsıttıñ. Tupıgıgıñ savaqtıñ quvıatıttıgıñıağıttıñ, aglaan sakıñıttıttıgıñ piñnaıttıgıñıñ. ¹⁸ Qauğrımağıttıñıağıttıñ patchısaıttıttıñ iñuuniañıttıñıñ su-payaakun. Taatnamıñ agaayutılıñıağıttıñ. ¹⁹ Suvaluk agaayutıgıpsı utıttıttıñıñsramıñ ilipsıttıñ qılampıyaaq.

Agaayulıq

²⁰ Agaayurıñ Agaayyutıñ aatıttıttıñ qıñıñıñıñ. Jesus tuqkama sannıgutami kamanaqsıplıñ munaqsrıgıttıñ uvaptıknun, ipnaisun ittıttıñ, suli maqıpkıamıñ auni nalupqıñıñıñ nutaq isuksrıttıttıñ sıvunıttıttıñ. Pıttıttıttıñ taamna Agaayyun aňıttıttıttıñ atannaptıknıñ Jesus-mıñ tuqñaruıñ. ²¹ Aasrıñ pakma Agaayyutıñ ikıyulıttıttıñ pıttıttıttıñ pisıgıkkıñıñ supayaakun. Savagıttıñ ilipsıttıñ akuqtıttıttıñıñ iñıñıñ Jesus Christ-kun. Kamakıttıttıñıñ pakma qanapaglu. Amen.

Aqulliich Iłammiuġutit

²² Aniqatiumaan, inqisruaġipsi naalaġnitquplugich uqalitka pitchuksaagutau-plugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ Iłisimatquġipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtauviñmiñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qinñiaġisigipsi.

²⁴ Tuyuġivut nayaanñaġmik iluqaisa aḡalatigikkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmigaasri iłammiuġutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluagłisi iħuaqqutillautagmigun.

James-ŋum Tuyuutai

1 Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuŋa nayaangŋaŋmik iluqaitñun siamingaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpigunlu Puqiuunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiich uuktuaŋutit tikitpasi quviatchauŋillapiagiitchi. ³ Ilisimagiksi ukpiqsriŋiqsi uuktuaŋkaupman sivutmuulŋusriŋaaŋigaa. ⁴ Sivutmuulŋuŋhum savaani pianikpagu ilipsi piguqniaqtusri naamapmiŋusilu, susruksiuŋigusriŋu. ⁵ Nalliŋsi kaŋiqsimaitkumi suvaata uuktuaŋsiutilaaŋmiŋik, ki, iŋigliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iŋupayaanun iŋlikkuttutaitluni suli suakatautaitluniŋu. ⁶⁻⁷ Taamna iŋuk iŋiqsruŋli arguaqquaitaiglugu. Ilaa iŋiqsruŋumi aasiin ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuqtuiyumiŋaitchuq isumatuhigmiŋ ataniŋmiŋ. Iŋuk nalupqisuktuaq atriŋaqtuq aŋalatchiŋsuatun taŋiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iŋuk sivunniŋguitchuaq tuniqsimaruaŋuŋitchuq suraŋaŋipayaaŋmiŋi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuŋitchuatlu

⁹ Ilaippaaraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamaŋaŋsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuŋitchuaq quviasullapiagi Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriuŋitchuaq tunŋaviŋaqtuq umialgutmiŋun nauriatun ittuq: ¹¹ Upiŋgaami uunaŋtaqman siŋiŋŋum pannaŋhukkai ivgich. Nauriat katakhutiŋ, qiniyunagaŋluaqtuq piunŋigaqtut. Taitñatun umialik tuqulliŋiaqtuq iŋuunuraŋniŋallaŋmi.

Uuktuaŋsiuŋiglu Aniqusaŋaŋsiuŋiglu

¹² Quvianamiuruq iŋuk malinŋuŋutranŋitchuaq uuktuaŋsiukami atakkii payaŋait-tuiŋaŋumi akuqtuiŋisuruq akiŋniŋaktaksraŋmiŋik iŋuuhigmiŋ Agaayyutim akiŋsruut-tutaanik piŋpagiriŋmiŋun. ¹³ Kisupayaaq aniqusaŋaŋsiukami taavrumuuna uuktuaŋ-siuŋikun patchisigiraŋsraŋiŋitchaa Agaayyun itnaŋuni, “Uvaŋa aniqusaŋaŋsiuruŋa Agaayyutmiŋ.” Agaayyutim killukuaŋtanŋitchuam aniqusaŋatlaitchaŋtigut killuŋsaŋu-luta. Agaayyun-unniin aniqusaŋaŋsiukami malinŋuŋutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisu-payaaq aniqusaŋaŋsiuraŋtuq kaviuŋuksaŋaŋtaukami napitaŋkamiŋu kimmuŋtmiŋun. ¹⁵ Tarra, iŋuum kimmuŋtmi piŋiitchuam killuliŋisuuŋkaŋaa, aasiin ilaan kil-luŋsaŋtaan tikiuŋtiplugu tuquŋigmun. Taatnaŋhaiŋaŋ ittuq.

¹⁶ Kimun killukuaŋutipkaŋasi, aniqatiumaan piŋpagikkamaan! Agaayyun patchisiginaŋiŋ aniqusaŋaŋsiuŋgusi. ¹⁷ Iluŋani nakuuruapayaaq pakmaŋaŋtauruq Agaayyutmiŋ. Ilaa simmiŋsaŋumiŋaitchuq taŋŋatun siŋiŋiŋ nipiŋman. Agaayyun aniqusaŋaŋsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iŋuich simmiŋaŋtut payaŋakhutiŋ. ¹⁸ Piŋuŋigmiŋun Agaayyutim nutaŋaŋuŋtitkaŋtigut uŋaŋikun iŋumutuuruakun sivulliutqupluta akunŋatni iŋiŋtaŋigkaŋi, iluŋnauŋhuta qaisimaruaŋuŋt Agaayyutmun.

Naalaŋniruatuŋ Tupiksriuatuŋ

¹⁹ Isummatigilugu una, piŋpagiŋplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanaŋiŋi naalaŋniŋksraŋmiŋun uŋaŋpaŋiŋksraŋmiŋunlu qinnaktaŋiŋik-

sragmiñunlu. ²⁰ Atakkii iñuk qinnaktaqami savakkumiñaitchuq nalaunjaruamik pisulhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunjaitchuaq. Aglaan atchiñikun uqałha Agaayyutim akuqtuğlugu inillakkana uummatipsitñun. Ilaan uqałhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaathiñaqasi Agaayyutim uqałhiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaqasi ilip-sitñik naalağniñhiñahikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalağniñhiñaqtuag Agaayyutim uqałhiñik aasiñ tupiksriñitłuni iñuktun tağgaqtuuraaqtuatun ittuq qiniqtuaqhuni iñmiñun. ²⁴ Qiniqtuaqqaqhuni iñmiñun aullaqamiasiiñ piiguğagigaa qanuq qiniñaaqatilaani. ²⁵ Agaayyutim uqałha nalaunjaruaq maligutaksrauruq. Tupiksriñi taavrumiña maligutaksramik patchisaigutauruq. Iñuum pakkiagituiñaqamiuñ—piiguqtasunagagu tusaakkani aglaan atuqlugu—taamna iñuk quviasukkisurup surağapayaağmiñi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugumi anjalalguitñamiuñ uqani ilaa sagluqsruutiruq iñmiñik, ukpiqtuanñuanuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriuram iñuuniahiksraña ittusrautilañanik, ikayuğlugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummaisa uilğağnaaqtuummaisalu, sulı qaunagiluni iñmiñik ilitqusiqahksragmiñiñ ukpiqsriñiñikun.

Irrutriñasi Iñuñnik Atlakaagiğlugich

2 Aniqatiumaay, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamanaqtuamik irrutriñasi iñuñnik atlakaagiğlugich qiniñahiñanagun. ² Uvvaasiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriunñiñiqsuq ilaqataasrii inuqsriuqhuni. Taam-naguq inuqsriunitchuaq atnugaallauqaqhuni qitiqligutiqaqmiuq kaviqsaamik, taamnaliasiiñ inuqsriuqtuaq atnugaagiitłuni. Taamna atnugaallaulik isigñiqpan katimapkağusi, ³ ilipsiasiiñ irrutillauguglugu itnağayağiksi, “Aquppiutallağuvva aquvirviksran.” Aasiñ inuqsriuqtuaq isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikağiñ tavrani, naagaqaa talum sanigaani ayapiğviunurağiñ.” ⁴ Taatnagupsi tavra atlakaagiiksitağisi iñuich isummatipsitñi naliaqlugich iñuich iñmiguuğutiqahusikii. ⁵ Naalağnisitchi, aniqatiumaay piqpaknaqtuasi! Agaayyun piksraqtuaqtaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriñlapiaquplugich ilitchuğip-kaitquplugich agaayyutitjaqtauruamik iñuuligimik, amii? Ilaan akiqsruutiginiğaa tamatkunña piqpagiriñiñun, amii? ⁶ Inuqsriunitchuat ataramik suksrağiñitkaat inuqsriuqtuaq. Taatniittusi. Inuqsriunitchuat iñuilluqtitkaasi, amii? Tamatkua tik-iutipkaqtağasi uqaqsittaagvinmun, amii? ⁷ Ilipsi pigigaasi Christ, aglaan inuqsriunitchuat Christ-ñum atqa uqautigirağigaat pigiiliplugu, amii?

⁸ Atuğniğupkich Agaayyutim uqałhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuun-iaqatin ililugu iliptun.” Taatnagupsi pillautağisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iñuñnik atlakaagiiksillugich qiniñahiñanagun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiñik-tusi maligutaksraq navikapsiuq. ¹⁰ Kisupayaaq navgigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navgipmatun iluqaanik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun ni-pliqsuq, “Sayunayumiñaitchutin” nipliqhunisuli, “Iñuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayunanjikaluağuvich aglaan iñuaguvich navguiriguqmiutin. ¹² Taatnamik iñuun-iağitchi tuvrağlugu maligutaksraq patchisaigutiksrauruq ilipsitñik, ilisimalugu Agaayyutmun atanniqsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniq-suiqaqsigumi iñupayaanik ilaan anasriñquqsagisigai nagliktağuni nagliktaichuat

atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaqaqtuat. Agaayyutim nagliktaŋa nakuut-lukkisiruq ataniihksraŋani.

Ukpiġunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iñuk nipliġumi ukpiqsrisiqagñiñuni qiniqtitmiñagulu ikayuiñik-sraġmigun atlanik, ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqs-riñhum anniqsuġumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnuġaak-srailliuqtuanik niqiksrailliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiliasiiñ uqautillautagñiqpagich itna, “Iñuuniurallautagitchi, qiqisiasuñaqasi, niġillautagmiñusi,” aatchuuraqmiñagillu inuġikkañitñik—taatnasiq ukpiqsrisaupiaqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsr-isiqadhiñhaqtuni savaaqaqmiñaniñu taamna ukpiqsrisaunjiñlapiaqtuq. Taatnasriq ukpiqsriñiq suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipliġaqtuq akikjaqtuipñuni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiqagtutin aglaali uvaŋa savaaqagtunja.” Kiikaa, iñichuġipkaŋa ukpiqsrisiñnik savaaqat-laitchuanik aglaan urriqsutlasigikiñ ukpiqsrisiñnik savaaqagtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpiġiviun Agaayyutim atausiutilaŋa? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuunġaich ukpiġipmigaat taamna—iqsilipaitlutin uulillagaluaqtut, aglaan anniqsunjitmiut. ²⁰ Iñichuġiraksraġigiiñ kañiqsimaitchuatin, ukpiqsriñiq savaaqanjtkumi suuyumiñaitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaġikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunġasipkakaŋa savaaqahagun. Abraham-li qiniqtitkaa ukpiqsriñi inillakamiun iġniñi Isaac tuniñlaġvinmun tuqqutlasipluġu. ²² Tavra iñichigigiñ una: ukpiqsriñiglu savaaqahiglu tuglilituruk. Abraham-ñum tupiġipmagu Agaayyun nalupqinaigñigaa ukpiqsriñiqapiaqtilaŋa. ²³ Pakma iñichuġigikput uqañhan Agaayyutim ilumutuulha nipliuttutaupman, “Abraham ukpiġipluġu Agaayyun aasiñi tupiksripan Agaayyutim nalaunġasipkaġaa.” Taatnaqhuni taiyuutiaqtuq Iñauraanik Agaayyutim. ²⁴ Kañiqsigikput una, iñuk nalaunġasipkakkautilaŋa Agaayyutmi ukpiqsriñi qiniqtitnamiun suraġahipayaagmigun, ukpiġutiqañhaku-unjitchuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ñum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunġasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra iñichuġigikput una, Iñuum ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq savaaqaqtiñisuagumiun; ittuq tuqunaruatun irrusriq piñjanikman timimiñ.

Uqam Irrusia

3 Iñauraamaan, iñugiaktuasii iñisautrauniasuñaqasi piviksraqaġaluagupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut iñisautrauruani atanniġisigaatigut piñluġluġu atlañi. ² Iluqata kinniñiraqtugut atlakaagiiñkun. Iñuk kinniñiraġanjitñami suraġahipayaagmi-gun taamna quyalitñiqtuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum aṇalatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaauka atrikusautit, Iñuum aṇalarrutichigumiun qunġich qaniñisi-gun taavruma aṇalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiaqpaisuli aṇalatchiġaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igliġvigisukkanagun aquuttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluahuni timimi aglaan uqavigaapauragaqtuq. Uvvasuliuna, Ikninuluuram iknaktittaġigaa nuna napaaqtuqtuummaan. ⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq miki-galuahuni saqviutriruq isummatipayaanik piġiitchuanik iñuum piġikkañiñik uum-matmiñi. Uqañpayaapta piġiitchuat qihhuqtaġagigaa piqatigiñiq akunġatni iñuich, tuunġaumkii taatnaqtitluta. ⁷ Iñuich taimakjaaglaan nuyuiqsairaqtut atlakaagi-

iñik niğrutinik: añjutiniglun tñmianiglun paamguqtuaniglun tağium añjutaiñiglun. ⁸ Aglaan iñupayaam añaalaguitkaa uqani. Uqaq añaalatchuğnaitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitchuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik. ⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuq uqaptiknik uqamaqluutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtañaruat Agaayyutim atrinjutun. ¹⁰ Taavrumakña atautchimiñ qaniğmiñ quyañiq naagaqaa uqapiluhıq aniraqtuq. İlauraamaañ, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imigiilaglu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatun-tuuq nunañiagich nauriyumiñaitchut paunganik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpiñnik. Tarakña ilitchuğigikput una, kisimi quyañiq anirağaqtuksrauruq qaniğmiñ.

Puqıun Pakmakñaqtauruuq

¹³ Akunnapsitñi-samma pıaqapıakıaq kanıqsımaagıkkasugıruamık? Taatnatchimik iñunmik pıaqapan, kiikaa urriqsuutıgılıun kanıqsısiqatılaani surağalıpayaağmıgun iñuunıallautalığmıgunlu. ¹⁴ Aglaan pıaqatısi uumıksrıñıgmik ilipsitñi killuqsrıñıgmıglu kamañağıñalığmıglu. Pıaqagıpsı taatnatchiñik kamaşaagutıgıñıagı kanıqsımaıqısi atakkıi taatnağıpsı akıknıaqtuğıksı ilumutuuplunı ittuıaq. ¹⁵ Taatnasıq isumatuhıq pakmakñaqtaunıitchıuq aglaan iñukmitñaqtauruq, agaayyutitñaqtaunıitchıuq, tuñgaqñaqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsırıuat killuqutıpmata avatmun kamaşaagutıgıplıgulu isumatuhıqtıñ, sanmısiñıq atłakaagıisıgıñ ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuhıgmik pakmakñaqtamık pıaqatıuaq ipqıitchıuq, qıñıusaagıñnaqmıplunıñı, aggañaitmıplunıñı, uqautısuğnaqmıuq; ilunıgıuktaupmıplunı, aasıñ iñuıch ikayıusaıaqagıvıgıplıgı; tunıgıavıuplunı ukpıñıgıuaqtaunıñıtıuq. ¹⁸ Kiisaımallu qıñıusıtıchıñııaqtuat ukpiqsırıuanıq quvıagıgısiıaat iñuuhıq taatnasıq quyalısaıruuq Agaayyutmun, atrılgıch nautchıırit quvıasuıtıaqtuat katıttağmıknık.

İłannaqalıq Nunam İñuiñik

4 Suvaatakıaq qıñıagıvısi uqaalaplısılı avatmun? Atakkıi ataramık pıññañ-nıaqhusı sunık pigıyumiñaisapsitñik. Taatnağıpsı pısuıqsımayumiñaitchısi, aasıñ sanmısiñıq itchağatagısirıuq. ² Kımıutıaqhusı pısuıqsımañıtñapsı iñıuaqtuğıktıtkaası. Killuqsırıplısi sutıgun aglaan pıññaktaaqanıñapsı uqaalapkağası qıñıqtıtłıslı. Naagaıvıva suqarıñıchısi atakkıi iñıqsırıñıtłısi Agaayyutmiñ. ³ İñıqsırıurağıñıallapsı sumık akuqtııñıaitmısi killukun isumatıaqhusıki. Suli akuqtuğumakkaqsı iñıqsırıdikun atuğıñıñıñıaqłıgı iñmıguuğıñıñıpsıtıñ. ⁴ Ukpiqsırııit! Sayıñaruıaqıtıun, ilıpsı iñuunıañıñıchısi tıvırağłıgı iñuunıaqurrıtaa Agaayyutim! Naagaıvıva kımıgıplıgı iñuıch ilıtqusıgıñıñıat taavrumıuna Agaayyun uumıgıgıksı. Kanıqsımaaqpısiñı taamna? Kısıpayaaq taatnamık kımıutıaqamı ilıtqusıgıñıñıgmik Agaayyutmun akıllıñıutıraqtuq. ⁵ İsumavısi tanıgıllıgıch agłausımarıuat iñılğaanıma itna, “İpqıitchıuaq İrrısrıq Agaayyutim ilıñıgaa uvaptıknun, taavruma sıqñagıplıta pigıtıuplıta Agaayyutmun kısıanun”? ⁶ Aglaan Agaayyutim ilıuaqqıtaa kamanatłuktıuaq taavrumakña sıqñaktamıñ sayııraqtuq uvaptıknık akımımatauplunı kamagıagıtıñıgmıñ. Taatnamık Agaayyutim uqagıkkarıñı agłausımarıuq, “Agaayyutim akıllıñıqsımagı tamatkuı kamagıagıtıruat iñmıknık, aglaan qaıtıchıraqtuq ilıuaqqıtmık tamatkunıñ atıchıksıuanık sıvuğagımiñ.” *Proverbs*

⁷ Taatnamik iluqnaugusi qaiļlusi Agaayyutmun. Ayyauǵlugu tuunǵaq aniqusaaqsi-
ulipsitñi qimakkumaǵli ilipsitñiñ. ⁸ Qallılaaǵusi Agaayyutmun ilaaptuuq ilipsitñun
qallılaaǵisipmiuq. Ukpıqsırıuasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqıǵai
isummatisi salummaqmiplugu iñuunialiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitla-
sitqıkkıksi iluqnaullapiǵusi. Ukpıññuaqtuajunǵaıǵitchi. ⁹ Iñuıññiugutigilugich iñu-
nialıǵıkkasi, nunuuraǵilugich qulvıłusıunniñ. Quvianniıdıqsi simmiqsillugu aliana-
mun. ¹⁰ Itqǵılugu, Agaayyutim nayuutiłha nanipayaaq ittuq. Agaayyutimli ka-
manaqsipkaǵumagaasi atchikkupsi.

Kiliktuun Qanuqinnıraǵaqtitchiñikun Aniqatmik

¹¹ İläuraamaan, sanjurrutiǵaıǵitchi avatmun. Atakkii kiñalıqaa uqautıksrikami
akikñaqǵlugu anıqatni naipıqtuıplıñı ilaanik, taamna ilımun uqautıksrıraqtuq
akikñaqǵlugu Agaayyutim malıǵutaksraña. Taatnasiq iñuk tupıksrıłaitchuq
Agaayyutim malıǵutaksrañanik atakkii ilisimatlukkanıñıaqtuq Agaayyut-
miñ taatnaqami. Taimmaasıñ ilipsi, naǵǵuksrıñapsıgun malıǵutaksramik
atuirauñǵısaqhusi taavrumıña aglaan atanıǵuqtaqtusi. ¹² Aglaan iñuich
tupıksrıruksraurut Agaayyutmik. İlaa kisimi malıǵutaksramik iñıqsıruq, sulı ilaa
kisimi atanǵuruq sanjıqaqhuni annıqsuitılapluni naaǵaqaa piyaqquitılapluni.
Kısuunasugıvichmi atanıǵuqtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kiliktuun Uqavıǵaǵnikun

¹³ Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naaǵaqaa uvlaakun nunaqqımıkkisırugut.
Tavrani ittuallakkisırugut ukiumi tauqsıǵñıǵuta maniññañıaǵasıłutaasıñ.”
¹⁴ İlisimanjıtkaluǵıksıunniñ uvlaakuksraq! İñuıdıqsi suuva? İttuq puyıññıñatun.
Sagvıllakkaluaqami mikıruurami apyuıllagıqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksraǵaluaqtu-
asii, “Pısuıǵıkpauñ Atanǵum iñuugisırugut aasıñ savaasıłuta sunik.” ¹⁶ Aglaan
uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqısunjıtpaitıusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigi-
itchuq. ¹⁷ İñuum ilisimagaluaǵlugu atugaksrani nakuuruaq aasıñ atunjıñamiun
killuqsaptapiqtuq.

Kiliktuun Umialıǵmun

5 Atañii, inuqsrıunjıchusii! Alianniıǵitchi immakii iñuıññiugutıksrat tikitchaǵu-
marut ilipsitñun. ² Umialgutisi suksraunǵıqhutıñ piunǵıqsut, qupılǵut niǵı-
gaich atnuǵaallausi. ³ Maniutisi kaviqsaat qatıqtaatlu qalıqtut. Taavruma qalhum
ilıitchuǵıpkagaa atıññıdıqsi umialgutipsitñik ikayuutıgıñıñıgıch inuqsralııuqtu-
anun. Siqñıatuałipsi suunǵıqsınnıaǵmıgaasi atrıplugu ikniq. Atakkii tutquqsıtu-
ıñıaqtusi umialgutıñik isuanunaglaan iñuunialıpsı. ⁴ Akılıqsuuranjıtmıgisi savak-
tisi. Akiññaktaaksrañıch niǵıugıkkıñıch ilıñıñıñun qaitıñıñıtmıgisi. Tusaasıgik uqaal-
latıñıch akikñaqhusi! Savaktisi kappıañapmata Atanǵuruamun Sanjıpayaaq-
tuamun tusaarǵıǵai aasıñ ikayuqıgıch. ⁵ Inuqsrıunjıchusii, nunami quvia-
suutıǵıñıñıgisi umialgutisi, alıasunısaǵusi inuqsrıusunıaǵasi. İñuunialıpsitñi ıǵlik-
tuarusi quyalıplugu kısıan kimmutıgıkkıqsi. Taatnałipsıgun ilıpsaaǵıǵıgisi akikñau-
tıksrat ilipsitñun uvlıani atannıuvıksram, atrıplugıch qunñıch uqsraqsaqmata
tuqqutçıñıksram uvlıanun. ⁶ Suksraunǵıqsusri iñuauqtuqmısi nalaunñaruamık
iñunmık, aasıñ ilaan akitñıaqtunjıtmıgaasi.

Anuqsruliġlu Agaayuliġlu

⁷ Ilauraamaan, taatnamik anuqsrusilusi Agaayyutim Atanguruam agġiġksraġa-nunaglaan. Atrikusautim uuma kaġiqsipkaġisigaasi: Kiñaliqaa asiagñaigukami utaqqiraġigaa upiŋgaallapiaq. Taimmaasiiñ siqiñġum siłamlu naupkaqmagich asiagñaigaqsiraqtuq. Taatna iñuk asirriruksramun utaqqiraqtuq nikasuñaiqhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu niġiugaqsi, Atanguruam agġiġksraġa qalliuraaqmipkaqlugu. ⁹ Ilauraamaan! Uqapilutinasu avatmun, Agaayyutimli atanniqsunjitchumagaasi. Atanjii, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰ Ilauraamaan, ilisaġitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iġlutuiłhatnik sakiqnamik iġlutuitłasilusi anuqsrusilusi. Ilinjittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutiñ Agaayyutmun. ¹¹ Uqautigiraġigivut iñuich quvianaqluġich iġlutuiruat anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliapta qiniquaqtitkaat uvaptiknun iñuuniałhatigun tuqlułhatigunlu Agaayyutim ilunjuqtaqaqtılaaġa nagliksrisilaanalu ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuna ilauramaan, akiqsrugupsi sumik kiikaa uqaġikkapsiksun atuqsiuñ. Ataramik uqaġusi ilumutuuruam. Supayaamik uqaġupsi saglusunjaqasi. Taatananjitkupsi Agaayyutim atannigisipiaġaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitni ihuiliuġumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuġli quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitni atniġñaġumi tuqluili qaukñitni ukpiqtuñuñu. Ilinjaasiiñ inqisruutilitruñ uqsruġlugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atniġñaqtuq una ihuaqsikkaugisiruq inqisruqpata ukpiqsriłikun. Atangum ihuaqsipkaġisigaa. Aasiisuli taamna atniġñaqtuq killuqsagñiqpan Agaayyutim natqigutigisipmiga. ¹⁶ Taatnamik, quliagisigik killuqsautisi inqisruutilusi avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk atuiruq quyalisauruam Agaayyutmun inqisruqami inqisrułha savaaqatlapiaqtuq. ¹⁷ Itqaġilugu Elijah! Ilaaptuuq iñugaluq uvaptiktun aasiiñ inuqsraqami inqisruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. Inqisruqman Agaayyutmun sialuqunitluq, sialunjitchuq nunami ukiuni piņasuni avvaġmik ilaplugich. ¹⁸ Aasiiñ aquagun inqisruqman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayuġukkaatigut.

¹⁹ Ilauraamaan, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuuliġmik aasiiñ ukpiqsriuram ikayuqpaun tupiksritqitłasiqkaġlugu Agaayyutmik, ²⁰ ilitchuġiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriuram ikayuġumiñ piqataunjaqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiġalułhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayuġaa iñuuyumalitqisilugun iñuuliġmik agaayyutitjaqtauruam. Aasiiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñuġiallapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

1 Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutiniŋ piksraqtaaniŋun Agaayyutim uŋutauplutiŋ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-miŋu, Cappadocia-miŋu, Asia-miŋu, Bithynia-miŋu, ² piksraqtaaniŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqiŋsakkaniŋun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugiŋu aunaŋun. Ihuuqputaa qiniŋiŋaŋalu nausaŋaŋlik ilipsitni.

Iŋuuruuq Niŋiugaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapaŋanun Atannapta Jesus Christ. Iŋunŋuktaq-paŋigmigun anitqiksitaatigut iŋuuruuamun niŋiugamun anitqilŋhagun Jesus Christ tuquŋigmiŋ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piunŋiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋ piugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri sanŋiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsuŋiamun sagviŋŋiaqtuamun aqulligmi piviŋmi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluagtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmaŋaan. Manik kaviqsaaq piunŋigaqtuag uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruuŋutluktuaq kaviqsaamiŋ maniŋmiŋuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri naŋautmik kamanautmik kamagikkauŋigmiglu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiŋiqsimaitchaluŋaŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qiniŋgitchaluaŋhugu ukpiŋigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpauramik uqaŋilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusr i aatchuusriaŋiniaqtilaŋapsitniŋ annautiksraŋanik iŋuutchipi, taniutaauluni ukpiŋikkapsitniŋ. ¹⁰ Sivu-niksriqirit uqaqtuat Agaayyutim ihuuqutrisaanik aatchuusriaŋikkapsitniŋ pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiniaŋhugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtitmatiŋ nagliksaaŋiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilinich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaŋanik. ¹² Agaayyutim ilitchuŋipkaŋniŋai savautriŋgisilaŋat inŋmiknik aglaan ilipsitniŋ. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitniŋ taipchunuuna quliaqtuagikkanaŋatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruuq qilaŋmiŋ; is-raŋulgitunniŋ inuŋrugipmigaat kaŋiqsisukhugu tamanna.

Iŋuuniaŋiksraq Ipqillauni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauŋrimmaagikkitchi niŋi-ugusri ihuuqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitniŋ sagvigataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atriŋlugu tupiktauruuq ililgaag, atriŋuniasruŋaqasri pigiitchuanun kimmutiqagu-uŋapsitniŋ iŋuuniaqapsi naluŋŋapsi tusraayugaagiksuumik. ¹⁵ Aglaan iŋuuniaŋitchi ipqillausri iŋuuniaŋapsitni atriŋlugu ilaa tuŋuqtigikkaqsi ipqitchuaq killuqsautaitlu-niŋu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqaŋhani aglausimaruq itna, "Ipqitchuksraurusri, takku uvaŋa ipqitchuanuruŋa." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aa-pamik atanniisuuruamik iŋuŋnik atlakaagiŋisitasuŋaqnagich savaaŋisigun. Iŋu-niaŋitchi taluqsriŋikun ilaanik irvigiuaraallaŋhani marruma nunam. ¹⁸ Iŋisimagiksi tasukkauiŋiqsi taniŋilaaniŋ iŋuuniaŋhatniŋ sivulliapsi. Tasukkaunŋitchusri pi-

unġiġaqtuatigun sutigun, ami manikun qatigtaakun unniiñ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun auñagun Christ-ñum [tuniłlaqtauruam] ipnaiyaatun patchisaitchu-atun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanjuruuq iñiġaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligñi pivinñi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpiġigiksi Agaayyun anjipkairuq ilaanik tuqułigmiñ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritqu-plusri niġiugaqaquplusriñ Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqi tupiksriñikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqitchuq Irrusriq piqpaksritlasrirusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi piłiqillapiagursi [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitunġagiliuti-gaasri Agaayyutim tuqutłaitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuunġitchuq pi-unġiġaqtuakun aglaan piunġiġanġitchuakun, ami uqalħagun Agaayyutim iñuuru-akunlu isukitłaitchuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqalħa aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,
suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriañatun ivgum.

Ivik pannaqługaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piġaqtuq.

²⁵ Aglaan uqalħa Atanġuruam itkisirur qanjavak taimuñ.” *Isaiah 40:6-8*

Taamna uqalħi tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2 Taatnaqługu piiqsitaksraġigiksi iluqaan pigiñi, kinnitñiħiġlu, ukpinñuag-taunħiġlu, siqñahġlu, pigiitchuakun uqautiksrisuħiġlu. ² Atriługu aniqammiu-raq miluguktuatun kimmutiqaġitchi Agaayyutim ipqitłuni uqalħanik, ilipsiłi taavrumuuna nauyumuusri. ³ Takku uuktuaġiksi Atanġuruam nakuułħa.

Iñuuruuq Uyaġak Piksraqtaanjuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyaġanmun ayakkañatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkanañun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atrinurusri iñuuru-atun uyaġaktitun. Atanġum atuġumagaasri nappaġumiun qinñignaitchuq ir-rutchikun agaayyuvikpañni. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatun agaayuliqsaisun tuniłlaqtutłaniaqtusri tuniłlautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqatun akisuruamik uyaġanmik

qaukħutquplugu tunjavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunjavigiyumiun ilaa

qapiqpañayumiñaitchuq.” *Isaiah 28:16*

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsiruranun ilaa akisuruanjuruq, aglaan tamatkununa ukpiqsriñiġchuanun

“Taamna uyaġak tuppirit ayakkañat,

taamna uyaġak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.” *Psalms 118:22*

⁸ Suli

“Taavruma uyaġaum putukkisinniagai iñuich.

Taamna uyaġak paallaktitchiraġaqtuq ilinñitñik.” *Isaiah 8:14*

Takku inñmiknik putukksaqtut tupiksriñiġitłutun uqalħmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaanjurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuanuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaanjurusri quliaqtuagitquplugich quvinqaqtuat savaani Agaayyutim tuqłutqigikkapsi taaqtuamiñ quvinqaqtuamun qaumamiñun. ¹⁰ Ilaattiimma qaanjqsuami iñuġinġipiaġalu-

akkaŋasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, sulī akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtuŋiksi nagliktaña.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaañ, avakŋaqtauhīñaqtusri iglaañuplusriḷu mattumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaquplusri timim pisugruaŋutaaniñ aŋuyak-tuamiñ akilliḷiqsuqḷugich iñuutchisi. ¹² Nalaunŋaruakun iñuuniaŋitchi akunŋatni ukpiqsrīñgitchuat. Ilaatni uqamaqḷuutigumisi pigiitchuakun savaktiŋuñilusri, qīñigumagaich nakuuruaat savaasi aasriñ kamaksruŋlugu Agaayyun uvlumi ilaan tikiunakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqaŋusri iñupayaanik saŋŋiqutiqaqtuanik, Rome-maŋmiut umialigigaluaqpatruŋ ¹⁴ naagalu kavanaugaluaqpata tillisiaqaqtuat ilaaniñ anasriñŋuqsauqlugich savaaqatuat pigiitchuakun sulī nanŋaquplugich tamatkua savaaqatuat nalaunŋaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuḷigigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piñḷiqiḷhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniaŋitchi patchisaitchuatitun iñuktutun, aglaan atuqnagu patchisaiḷiqsi mattutiginiagḷugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniaŋitchi savaktiñisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuaŋuruaqatisri, taluḡilugu Agaayyun, kamakkutiqaḡlugu umialik.

Urrakutauḷha Christ-ŋum Nagliksaaḷhan

¹⁸ Savaktaurasrii, tupiksrīsitchi atannapsitñik taluḡipiaḡlugich, kisiitñun tamatkunŋa iḷuatmun aŋalatipsitñun pisuŋaqasri, aglaantuuq tamatkunŋa atañguturaanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauŋrimmaagutillau-taḡmigun iḡlūtuigumi nañinnamik nalaunŋaitchualiqiñgitchaluaqhuniunniñ.

²⁰ Pisigilugu savaaḡiirrutin ipiḡaqtuqsiuguvich kamakkutmik piksraitcutin Agaayyutmiñ iḡlūtuḡaluaḡupkuunniñ nañinnaq. Aglaan iḡlūtuḡupku nañinnaq anuqsruḷikun nalaunŋarualiqiñŋaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi.

²¹ Taavrumŋa ilipsi tuḡḷukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchirūq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliḡaḡñi.

²² “Ilaa killuqsatḷaitchuq.

Kinnitñiñniutmik uqatḷaitchuq.” *Isaiah 53:9*

²³ Uqamaqḷuutikkaukami uqamaqḷuutmik kiumakḷiñgitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuiñgitchuq. Aglaan tunŋaviqaqtuq ilaanik atanniisuuruamik nalaunŋaruakun.

²⁴ Ilaan akiyaḡigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqutqupluta saŋŋianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunŋaruahikun. Ilaan ipiḡa-q-tuḡñiñigun mamititaurusri.

²⁵ Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri mu-naqsrimun sulī qaunaksraanun iñuutchipsi.

Ilaqatigiich

3 Taatnatullapiaq nuliŋuruasrii kamaksrisitchi uipsitñik. Ilañichaasiñ ukpiqsrīñgitchuata uqahḡmik mumiksitauviaqtut nuliamiñ iñuuniallataḷhatigun ² ilinisa qīñigumitruŋ ipqīññiaḷiqsi taluqsriḷiqsiḷu iñuuniaḷapsitñi. ³ Qīñiyu-naqsriqsuqasri qaahñiakun, nutchiqiḷapsigun naagaqaa kaviqsaanik maniññik

uyamitqualiqsulikun suli atnugaagiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnañiqsi ititchiunq iriqsimaqtuakun qamuuna uummatipsigun, piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qinuiññaqaghuni. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat agnat ukpiqsriuat Agaayyutmik inuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaghutinq qamuuna kamigiplugich uisinq, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taiplogu anaayuqağmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqağupsi iqsitchangitchupsilu tupananaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinjuruasii inuuniaqatigisiginq nulasri kaniqsimaugağlusri agnat sayaktuitluktuanjutilaanjanik anjutiñiñ suli paitchaktaaqatigiplugich ihuaqqutaanik inuuhum. Taatnağupsi piñailutaitkisiruq injiqsruhiqsi.

Nagliksaaliq Piqutigiplugu Nalaunjaruañiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqağitchi, kaniqsiqu-tiniurağusri avatmun, piqpakkutilusri aniqatigiisun, ilunqukkutilusri, ihuaqqutilus-rilu atchiñikun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniyummatmiglu naagaqaa uqamaqhuutmiglu uqamaqhuutrigikkasri, aglaali injiğusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilisimalugu tuqłukkauñiqsi injiqsruutraksrağiplugich, aasriñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmusri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpigaanjiñi, “Inuk piqpaksriuaq inuuhigmik

suli uvlillautaguktuuaq quviasrukhuni
qaunagiliunq qanigikkani uqañiksrañaniñ pigiitchuamik
suli qaqhuunni uqañiksrañakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savangiğli pigiitchuanik aglaan savagli nakuuruanik.
Pakaagiliunq qinuiññaq pigiliutiniapiaglugu.

¹² Atakkii irrak Atanguruam qaunaksriruk inunqnik nalaunjaruanik,
suli siuttak naalağniruk injiqsruhatnun,
aglaan kigiñanjan Atanguruam akilliñiqsimagai tamatkua
savaaqaqtuat pigiitchuamik.” *Psalms 34:12-16*

¹³ Aasriñ kia atniagiñiqpasri nakuuruanik savaaqağupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaagupsi pisigilugu nalaunjaruaq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu inuich tatamnaqsirağatnat, unniiñ ihuilliuğutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisriunq Atanguruuaq Christ uummatipsitni, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggu-tiqañiksraqsi inuum apiqsruqpasri niğiugakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangiğikun taluqsriğikunlu, ataramik patchisaisillugich qauğrimmaagiutillautasri. Taimmali kisut uqamaqhuutigikpasri savaaqağniłusri pigiitchuamik, ilinqich kanqutchañiñagumuut ilitchuğilutinq inuuniallautağipsitñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra ihuatluktug, Agaayyutim pisuhigikpaunq, nagliksaagutigigupsiunq savaaqağallatighiqsi uumakña savaaqağmiñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuug nagliksaagmiuq. Ilaa tuqunaruq pisigiplugich killuqsautit atausriğmiaqğugu, nalaunjaruaq inuk pisigiplugich nalaunjaitchuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqqutaugaluagtuq aglaan irrusia inuuruqsuli. ¹⁹ Aasriñ irrusriupluni ilaan utlañniğaa irrutchich tigutaaqsiuvinmiittuat quliaqtuağiaqhuni tusraayugaagiksuanik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñgitchut Agaayyutmik injilgaanmma uvlunjiñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkağmigun utaqqikamigich isrummitqiqu-plugich Noah umiaqpaliqpağugu. Ikituurat inuich, tallimat piñasruuplutinq, annau-

tikkaurut umiaqpaŋmi uli qpakman. ²¹ Taamna atrinjuruq paptaagutmun pakma an-niqsuutigikkapsitñun. Paptaagutigun iñuk salummakkaungitchuq puyanjanik timim, aglaan iñuk inqisruqtuq Agaayyutmun salummaquplugu qauğrimmaağıutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigiplugu anitqilħa Jesus Christ-ñum, ²² qilanjmuktuaq aqup-pipluni taliqpian tunjaani Agaayyutim. Israğulgillu sanñiqutiqaqtuatlu sanñiqaqtu-atlu atanigigaat ilaa.

Atlanjjuqtuaq Iñuuniañiq

4 Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunjaruaq, is-rumaqaqtuksraupmıusri Christ isrumapmatun itqanailłusri nagliksaağıutigirak-srauqpan nalaunjaruaq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaağumi timimigun nutqautip-migaa killuliliq. ² Taamna iñuk iñuunianğıqsuq pisuligruakun tuquniañğımiñu-naglaan, aglaan pisulħagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanianiktuami iñuuniaq-paaniktusri pisulħatitun ukpiqsriñgitchuat iñuuniaqapsi suvaalħalikun, pisug-ruağıutilikun, imilivaalħalikun, aliasrunğıñiañalikun, piqluktalikun taanjanħuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtuħikun. ⁴ Pakma ukpiqsriñgitchuat atlagigaasri ilaliq-suutingiqapsi ilinjitñun qilħuqtailħatni, aasriiñ uqamaqħuutigiaqsiplıusri. ⁵ Aglaan ilinğich kiggutiksraqtuksraugisirut savaagmiktigun ilaanun atanniiħiñaağıuqtua-mun iñuuruaniglu tuqunjaruaniglu. ⁶ Tarra taamna piqutigiplugu Christ quliaqtu-ağniqsuq tusraayugaallautamik taipchunurja tuquaniktuanun taimani ilinğilli annau-trautquplugittuuq. Atannikkauyumiñaaqsiplugich iñupayaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim iñuuyumiñaaqunigai irrutchiğmiktigun Agaayyutitun iñuuruatun.

Ajalatchillautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksranat qalliurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaağıg-itchi qaunatqiağigusriļu aasriiñ inqisrutlasriłusri. ⁸ Pitłuktaksraq una supayaamiñ, piliqillapiağusri piqpakkutisritchi avatmun, atakkii piqpaksriłhum maturağigai iñu-giallapiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapilıutailaakun. ¹⁰ Iñul-laanjuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautaglugich atlakaağıich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağli taavruma uqağikkañagun, sulı kiñapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrırutaagun Agaayyutim, Agaayyunli ka-magikkauyumuuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkana kamauna anjalatchisilıu taimurja isruitħuamun. Taatnatuq.

Nagliksaañiq Ukpigtuanupluni

¹² Piqpagikkamaanj, tupananasri ukpiqsriłiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuağinagu niğiunailaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. ¹³ Aglaan quviatchağigitchi piqasiutinilıusri Christ-mun nagliksaaħagun quvi-atħallapiağumuusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisaanjanatħiugupsi pisig-ilugu atqa Christ-ñum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria ka-manautaan, nayugaatin. ¹⁵ Sumiunniñ nalliqsi nagliksaaqani iñuaqtuqtauluni, un-niñ tigliñniaqtauluni, unniñ savvağluktauluni, unniñ naipigtuqtauluni iñuich sutilaanatnik. ¹⁶ Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriłħa Christ-mik kanjusruutiginğillıuñ, aglaan kamaksruğliuñ Agaayyun ilisimanahğimi-gun Christ-mun iñugitilaagmiñik. ¹⁷ Pakma atanniiłhum aullağniiviksranja tikitchuq,

aasrii Agaayyutim iñuñi atanniqsukkauqqaqtuksaurut. Tarra atanniqsuqqaagniq-patigut, qanutchimik isruksraqagisivat tamatkua tupiksriñgitchuat tusraayugaallau-tamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunjaruat iñuich annaħiksrañat qağanangiññiqpan, sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatlul killuliqiritlu?” *Proverbs 11:31*

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisuħhagun Agaayyutim nakuuru-aliliqich. Qaisimaapiqtaqsraqaighaich iñuutichisiñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsi-maruamun ataramik.

Munaqsrañi Agaayyutim

5 Pakma silgiqsuğniağitka qaukdiuruať akunnapsitñi, uvañaptuuq qaukdiupluña. Qiniqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliatuağıplugu, piqatauyumaagħunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruamun. ² Qaunagilugich iñugikkañi Agaayyutim, munaqsraqikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkanya ilipsitñun]. Nunurausruñaqasri aglaan piyummatigipiagħlugu, piññanñiasruñaqasri aglaan savautiyumaapiagħlugu. ³ Atanğuniagħvigisruñaqnagich Agaayyutim iñugikkañi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitichi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukħiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaquğutaanik kamanautim akiññaktaatun piunğigagumiñaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpiañuruasrii kamakkutiugagitchi qaukdiuruanik. Iluqasri kamanagħsruğisruñaqasri savauttutilusri atchiksuaħikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagħai kamanagħsruğiruať aglaan ikayuqsimaagħai atchiksuaqtuať.” *Proverbs 3:34*

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataatni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamanaqsiqkağumagaasri piviksraq nalautitpan. ⁷ Igillugu iluqaan is-rumaaluutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksiliusri, takku ilaan qaunagigisigaasri. ⁸ Qauğrimmaagigitchi qaunatqiağigusri. Uumiksriksi Tuunğaq ataramik ukpiğutaiqsitichiñiaqtuq ilipsitñik, qaliquularuatun lion-tun kukiluktuatun sumunliqaa niqisraqsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akilliliqsuqsiuñ payaņaigħvigilugu ukpiqsriħiqsi, ilisimalugu aniqatiusri nanipayaaq nagliksaaħhattuuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaqtu-allaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim iħuaqqutipayaaqatuať tuqħuqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkağmiñun, naamasripkağniağasri, nalupqinağusri ukpiqsriħipsitñi, sayaktusriħusri sulı payaņağusri. ¹¹ Ilaanun illi kama-naun sarñiħu qanjavak taimuņa. Taatna.

Iłammiuğutit

¹² Aglaktuņa naigħiplugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqatauħa. Pitchuksaağukkipsi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim iħuaqqutig-illapiaħhamik. Iłisimalugu taamna iħuaqqun tuniqsimavigisiuñ. ¹³ Ukpiqtuañuruat-tuuq Babylon-mi ittuať piksraqtaañuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaanğamık, sulı Mark-ğum iğñiğipmatun itağma. ¹⁴ Pağlatisritichi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutitħikun. Qiniuiññaq illi iluqapsitñi ittuañi Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

1 Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñuñnun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñgimik uvap-tiktun nalaunñaruathagun Agaayyutipta sulī anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñitchuñisaiñaqsiuntqu Agaayyun sulī Jesus Ataniqput. Uvvatuq ñhuaqquitiqağitchi atqunaq qinuiññamiglu.

Agaayyutim Tuqñuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun saññiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiñkun tumigiplugu ñitchuqsriñtiptigun ilaanik tuqñuqtigikkaptiknik ñañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauliğmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruanik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kañgruaqtanñisigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ilaatun ñilñusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi ñlatigisriñu ukpiqsriññap-sitñun nakuuñiq, sulī nakuuñiq tapiğlugu ñitchuğimmaagağiñgimik, ⁶ sulī ñitchuğimmaagağiñq tapiğlugu inñmun añaalaguliğmik, inñmun añaalaguliğq tapiğlugu anuqsruğimik, anuqsruñiq tapiğlugu agaayyutiqammaağiñgimik, ⁷ sulī agaayyutiqammaagağiñq tapiğlugu piqpaqsriñgimik aniqatinik, sulī piqpaqsriñq aniqatinik tapiğlugu piqpaktamik inñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksasi. Pigigupsigñ nausaiñaqtusri taapkunuuna, imailaatun inğitchusri asirringitchuatunlu, aasriiñ ñitchuqsrisaiñağniaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq inñuk piqanğiññiğumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlailtñuni. Puuyuqmigaa salummakkautilaani killuqsautiğruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiu-maay, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuqñukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsiñu nalupqinañiqsil-lugu, atakkii taatna piyupsi paasraagağumiñaitchusri. ¹¹ Sulī akuqtuigisirusri ka-manaqtuamik pağlatmik isigupsi isruitchuamun añaayyuqataanun atannapta anniq-suqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqñu itqautisrağatağipsi tamatkuniña, ñisimagaluagağisiunniñ payañağvigiplugulu Agaayyutim ñumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaru-ağigiga inñuuniqtutillaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ ñisimagiga timikuñiksrağma tikitchaqtuurañha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinañiqñu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagağitka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa sulī Sivuniksriqutauruag

¹⁶ Quliaqtuagağtingitchipsi unipchaaliñisigun iñuich ñitchuğipkaisaqapta ag-ğiññañhanik Atannapta Jesus Christ kamanaqtuakun saññiqpauragmiguñ. Uvagut qinñillapiaqsimagikput kamanaqtuag qaummagağiñña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuip-man Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakkutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutipmagu kamañañiqsrauruam supayaaniñ nipliqhuni, “Tarrataamna piq-pagikkağa Iğniğa quyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuaq qilañmiñ piqatigiplugu Jesus inğimi taivrumani Agaayyutim sagviq-magu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaagikput uqautigikkañat

Agaayyutim sivuniksriqiriŋisa iŋilgaanimma. Piŋlautaqtusri naalaŋnitqiaŋgikkup-siŋiŋ uqaŋhich, takku uqaŋiŋich kaŋiqsipkaŋaasri aggitqiriŋiaqtilaanaŋik Jesus-ŋum atriŋlugu naŋum qaumapkaŋiŋha taaqtuaq ini qausraŋataŋniŋanunaglaan uvlum suli nuilgataŋniŋanunaglaan uvlugaŋan uvlaam.²⁰ Sivulliulugu iŋitchuŋiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim iŋmiktuiŋaŋ kaŋiqsipkaŋumiŋaitchaa sivuniksriqitauruaq Agaayyutim uqaŋhaniŋ.²¹ Atakkii iŋuich sivuniksriqinŋitchut sumiunniŋiŋ pisuŋigmiktigun, aglaan Agaayyun uqaŋniqsut iŋuŋmigun aŋalatkaŋsipaŋtiŋ Ipqitchuam Irrutchim.

Iŋisautrit Taŋiŋilaakun

2 Iŋilgaanimma taŋiŋilaakun sivuniksriqirit iŋukpalliŋniqsut akunŋatni iŋuich [Israel-mi]; taatnatun taŋiŋilaakun iŋisautrit iŋukpalliŋniaqmiut akunnapsitŋi. Tikiutriŋiaqtut nalunautchiŋlutiŋ taŋiŋilaaniŋ iŋisauttititiniŋ suksraunŋiutaayumiŋiaqtuanik, piŋlaaŋilugunniŋiŋ Atanŋuruaq tuquruaq annautisukŋugich. Aasrii pisigiplugu piŋlaaqaŋhat Ataniŋmik taimmaiŋaŋ piyaqqukkauniaqtut.² Suli iŋu-giallapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiŋlapiiaqtuatigun kanŋunaqhutiniŋ iŋuuniaŋhatigun, aasrii iŋuŋnun uqamaŋuutigipkaasilugu iŋumutuuruuŋaŋ pisigiplugich ilinŋich.³ Piŋlatuŋigmiktigun maniŋniŋaŋniŋaŋvigigisigaasri, iŋisautilisri uqautilisriŋu iŋumutuunŋitchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinŋata pasriŋiŋai taimakŋaaglaan, aasriiŋ siŋiktuangitchuŋ piyaqqulhiŋaaguŋugich ilinŋich.

⁴ Takku israŋulŋich killuqsaqmata Agaayyutim anasriŋnuqsaqmigai igitlugich nagliksaaŋvinmun qiliqsruipŋugillu taagŋiqsrami tikiŋniŋaŋhanunaglaan uvluaŋ atanniuviksram.⁵ Suli Agaayyutim piyaqqumigai iŋuich iŋuuruat taimani uvlunŋiŋi Noah-m, ipipkaŋugich agaayyutaitchuŋat nunami ulipqaŋmun kamaŋaqtuamun. Noah quliaqtuagaqtuŋ iŋuŋnun nalaunŋasriruksrauniŋlugich sivuŋaani Agaayyutim, aasriiŋiŋ Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malŋuk iŋuiŋillu.⁶ Suli Agaayyutim patchisiquitiniŋai iluqaisa iŋuich iŋuuruat nunaaqqiŋpaanŋi Sodom-miŋu Gomorrah-miŋu, aasriiŋ aŋralipkaŋataŋugik iŋnikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqaŋniqsuŋ qanuŋ suksraunŋiŋiŋiaqtilaanaŋatniŋ iluqaitniŋ agaayyutailaaniŋ.⁷ Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunŋaruaŋ Lot, qinŋup-kakkauruaŋ atunaŋ qaayuŋnaqtuakun iŋuuniaŋhatigun killuliqirit iŋuich.⁸ Atakkii taamna nalaunŋaruaŋ iŋuk iŋuuniaqami akunŋatni tamatkua killiqiruŋat iŋuich uvlugaŋipman, iŋuilliuqtitauruŋ qiniŋugillu tusraapŋugillu pigiitchuŋat savaanŋich.⁹ Taatnaqhuŋi Atanŋum iŋisimagaa qanuŋ annautiŋiŋksraŋi agaayyutiqaqtuanik uuktuagaŋsriaŋitniŋ suli qanuŋ tiŋummiŋiksraŋat nalaunŋaitchuŋat iŋuich uvluaŋunaglaan atanniuviksram anasriŋnuqsagaŋviksraŋatnun.¹⁰ Agaayyutim anasriŋnuqsagaŋsiŋiŋai suvaluk tamatkua iŋuich aŋalataŋipkaqtuat timim kimmutiŋruaŋiŋun qaayuŋnaqtuanunlu, suli suksraŋaŋitchuŋat Agaayyutim aŋalatchisaaniŋ. Tamatkua iŋisautrit taŋiŋilaakun aŋarut arguaŋaplutiŋ. Sivuuŋaŋinŋitchaat uqamaŋuutiqaŋiksraŋtiŋ qiniŋnaitchuanik saŋŋiqaqtuanik qilaŋmi.¹¹ Israŋulgitunniŋiŋ kamaŋatluŋtuŋat saŋŋikun sayaktuhikunlu tamatkunaŋka uqamaŋuutigitlaitchaich taapkuŋa nayuŋtigikkaŋi Atanŋuruaŋ.¹² Aglaali tamatkua iŋisautrit atriqaqtut isrumatlailaŋatun niŋrutitun, aŋalatitatuŋ aullasiŋmiknun, aniruatuŋ aŋuniagaksrauplutiŋ tuqqutaksrauplutiŋlu. Uqaŋuŋrut pigiŋilŋugich sunik kaŋiqsimanŋisaŋmiknik. Aasrii piyaqqugisirut isrumatlailaŋatun niŋrutitun.¹³ Taamna akiŋiŋusriaŋigisigaŋat nagliksaaŋsiupkaŋiŋigmiktigun atlanik iŋuŋnik. Iŋiŋisa kimmutiŋiraŋigaŋat pisuŋigruaŋtiŋ uvlugaŋuamiunniŋiŋ. Kanŋusraaŋutauŋhiŋaqtut

ilipsitñun nigiqataukamiñ ilipsitñi, taqsraqtatun suli qilgulikun akunnapsitñi, quviasruutigiplugu ukpiqsaiñiqtiñ. ¹⁴Qiniqamitruñ añaq ikñitchakhutiñ sayunayumarut nutqaummisilguitlugu taatnasriq killuqsaun. Ikñisaagñigaich pitchigiaqtuat iñuich killuliqihiksrañatnun. Ilinisa uummatinich añalatigagñiqsut kaviuqtauligmun. Ilinich taiyuaniqñuutikkaurut, suksraungiqsağumaatut. ¹⁵Suksraagñigaat nalaunjaruakuagñiaq aasriñ ulapnaaplutiñ. Iñuuniagaqsirut iñuktun atiliktun Balaam iğñiña Bosor-m, piqpaksriruq aqilñiutaanik killuliqihum. ¹⁶Aglaan suakatakkauruq killuliqihigmigun. Uqatlailaam natmaksigvian nipliutiplugu iñuum nipaaton nutqaqtinnigaa sivuniksriqiri kinniqisağaluaqtuaq. ¹⁷Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivviatun imğilaamik suli taktugayauratun añalatanatun anuğiqñuum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanaiyautiniğai iniksrañatnik taaqtuam taagñiqsrañani isruksraitchuami. ¹⁸Ilinich uqaqamiñ nipitusriplutiñ uqağaqutut sumun atuğumiñailaatigun. Ikñisaagñuugaich pisugru-ağutaagun timim pivaalñalikunlu tamatkua salummaqtitlutiñ annaqqammisuat tamatkunakña killukun iñuuniagtuañiñ. ¹⁹Ilinisa aqisruqtuğuguaich iñuich atanniqsuqtiksrañiñiplugich ilinich savaktaagruuññağmiñ qaayugñaqtuamun, atakkii iñuk añalatittaqtuq qanusripayaamun akiilirağaqtimiñun. ²⁰Iñuich annaaniñiqsut qaayugñautaitñiñ nunam iñuiñ ilitchuqsriğmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniglu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinich illakkataagutitqikkumiñ tamatkunña akiilipkağutiñlu, isruksrañat pigiitlukkisiruq aullağniiqqaagñimikniñ. ²¹Ilitchuğigaluaqqaagñu iñuuniagñi nalaunjaruagñikun, iñuatlukkayağniqsuq ilinñiñ naluagağumitruñ taamna iñuuniagñi uumakña tunutchiğmiktikniñ ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik ilinñitñun. ²²Uvva atuumapkağaat taimña nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqirağigaa iñmi miğiakani,” suli “Kuniaq iğğuanikñat utiğaqtuq mağğagmun mağğiluktagiaqhuni.”

Akiqsruutaa Atangum Aggigñialhan

3 Piqpagikkamaan, ukua tuyuutit tugligigaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuñnu-una tuyuutipkun itiqsağukkipi itqaqtillugich tamatkua uqautigikkatka iñuuniaguplusri ipqitchuakun. ²Ilipsitñun itqağitqugitka sivuniksriqutauruat ipqitchu-atigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtip-tikniñlu uqqiraqtitigun. ³Kañiqsiraqsrağigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuruaq tik-itkisirut ilipsitñun aqulligñi uvluni añalatittuat pisuliğruagñimiknun. Mitautigini-agaasri ⁴uqaqhutiñ, “Jesus-ñum akiqsruutigigaa aggitqinñialhi. Naamimi imma? Taimakñaqarja aapaavut [Christ-kun] tuqugaluatut, aglaan sua iluqani tamarra at-lanğungitchuq aullağniilgatalhaniñaglaan nunam iñiqtaulhan.” ⁵Aglaan itqağiyum-mataillapiagaat una, iñilğaan Agaayyutim iñigaa uqalğagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunağuglugu imigmiñ suli imikun, ⁶suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaqquglugu uliqaqtitlugu. ⁷Taatnatuntuuq qilailu nunalu pakma it-tuat qaunaksriqaqtut Agaayyutim uqalğagun piyaqquğniathanunaglaan ikniğmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsugisigai iñuich agaayyutaitchuut aasriñ piyaqquglugich.

⁸Aglaan piqpagikkamaan, puuyuumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvlug pivikisilaanjanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtılaanjanik, aglaan Ataniğmi atiruk. ⁹Atangum sukaisaagutigingitchaa immiumasraqamiñ akiqsruutigikkani, iñuich ilanich sukaiñniğiağaluağatut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatig-

ingitchaa kiñaunniin piyaququlugu, aglaan iluqaisa mumiqugaluagai killuqsaut-mikniin Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanguruam tikitkisirug nigilautiluni aggilhatun tigliniaqtim. Taivrumani qilaich piigisirut qukiqnaqtuamik tusrag-naqhutin sul qaummatit qilaqmiittuat siqumitkisirut iknikun sul nuna ikiniaq-tuq supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluqagminj tamatkua sut piyaququmaaqmata taat-natun, qanutchimigli inuunialiaquktusraunipisi? Inuuniaquktusrausri ipqilapi-agusri sul agaayyutikuagusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchu-maaqtuag sul pisuqtilaapsitni tikiumapkaqnaqiaqniaqlugu taimna uvlug. Taivru-mani uvlumi iknigum uunallapiaqtuam qilaich piyaquqgisigai sul qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkañi, itnaami, nigiu-gaqaqtugut nutaanik qilaqnik sul nutaamik nunamik inuuviksrañatnik nalaunñas-ripkakkauplutin inuich tupiksriuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piqpagikkamaañ, utaqqisiug taamna uvlug. Pisuqtilaapsitni inu-uniaqitchi taqsraqtailaakun puyyiluktautailaakun sivugaani Agaayyutim sul qinuiniinakun. ¹⁵ Isrummatigisiug anuqsruullapiaha atannapta kanjicsimalugu anniq-suqurilha uvaptiknik. Taatnatuntuug piqpagiplugu aniqatiupta Paul-ñum aglakmi-gaasri puqiutikun Agaayyutim qaisañagun. ¹⁶ Iluqañitni tuyuqtuutmiñi uqautigip-migai tamatkua sut. Uqañin ilañich kanjicsilgunaitchaluagtut. Aasriñ inuich nalu-ruat payañaiqsimaitchuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliuñniñ at-lanik uqañiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaquqgniaqai.

¹⁷ Ilipsiasriñ piqpagikkamaañ, tamatkua sut ilitchugikkasri sivuani qaunatqiaqigsigik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmisi killukuagu-tinjisigun maligutchiñgitchuat. Aasriñ qaunagiyumagiksi paallangihiksraqsi payañaiqsimmavigikkapsitniñ. ¹⁸ Aglaan nausraiñagitchi ihuaqutrisaagun ilitchugimmaagiksisaiñaglugu Ataniqupt anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamañun pakma sul qañavak taimuñ. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqalıq İñuunaqtuaq

1 Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqalıgmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuliŋmik inniqsuamik aullaŋniñiŋmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniqlugulu sulı tautuklugulu aksiapluguunniñ. ²Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliŋmik tautuñnaqsipman qiniğuraaqsiñiaŋikput. Sagviqqaqman iñmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitjaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaŋniñiŋmiñ. ³Tamanna qiniikkaqput sulı tusaaplugu uqağipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluaqhusi piqatigilugik Aapauruağlu sulı Igñiñalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatıaqmatun iliniknik. ⁴Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliŋmik ilitchuğitquplugu Jesus. Taatnağuta quviatchallapiagisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵Uvvauna uqalıq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Igñiñaniñ aasiñ quliaqtu-ağigikput ilipsitñun, itnaiñlugu, Agaayyun qaumaupluni sulı ilaani taaqtuaniçhuq suoramikunniñ. ⁶Iñuk uqaqami piqataunipluni Agaayyutmi killuqsaqtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruğaqtuq piqataunıtluni Agaayyutmi killulıqituiñaqhunıki. Taatnaiñlugu atrinurugut iñuktıtun taaqtuami pisuktuatıtun. ⁷Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnaiñlugu atrinurugut iñuktıtun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiñ salummağaatıgıt killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Igñiña Jesus tuqutaupluni maqipkaqlugu augikkani uvaptiknun. ⁸Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugıt uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanıçhugıt Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹Quliagıkaptıgı Agaayyutmun kil-luqsagñıluta ilaan natqıgıtiniagaatıgıt nalaunñaiñpayaaptiknik, atakkii ilaa tu-niqsımaruq nalaunñaruauñupluni surağalıpayaağmiñi. ¹⁰Agaayyun nipliqsuq kil-luqsagñıpluta aglaan nipliakapta killuqsatıaitluta uqağigikput Agaayyun saglutu-nıplugu, tavraasiñ Agaayyutim uqalıhagun iñuunianıtluta.

Christ Uqapsaagutrikput

2 İlauraamañ, aglaaqsırıña ilipsitñun killuqsauñıtkaluaqhusi. Aglaan kiña-payaaq killuqsanıpan piqaqtugıt uqapsaagutrikrapıtknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsasımaıçhuaq. ²Taamna tuqukami sannıgıtami aatchuutıgırıq iñmiñik piqutıgıpluta, taavrumuunnaqlugu piğai killuutıvıt sulı killuqsautıñıç iluqatıñ iñuıç nanıpayaaq.

³Taatnaqhuta tupıgıgıptıgık Agaayyutim tillısaı, nalupqısukkuıñaitçhugıt ilisimatılaaptiknik ilaanik. ⁴Iñuk nipliqlıman ilisimanıplugu Agaayyun aglaan tupıgıñıtlugu ilaan tillısaı sagluqsruğaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanıçhuq ilumutu-uruamik. ⁵Kısupayaaq tupıksrıpman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagırağıgaa Agaayyun atakkii ilıçhuqsruıruq Agaayyutitjaqtauruamik piqpaksrıñıgmik. Tupık-srıgıptaasiñ Agaayyutmik nalupqınaıgıkput atausıññuqtılaaqpıt ilaani. ⁶Kısu-payaaq nipliqlımi iñuunıağñıluni atausıññuqatıgımaaqługu Agaayyun iñuunıaqtuk-srauruq ataramik Jesus Christ-ñum iñuunıałhatun.

Agaayyutim suli qitungaiñ Tuungaum taavrumuuna, inūpayaaq killuqsartaqtuaq suli piqpaksrinitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitjaqtaunitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullañniñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Iisimagikput Cain piqpaksrinitchuni Abelmik nukatchiağmiñik, taatnaqlugu inūaqtagiğaa atakkii tuungaqaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpaun? Ilaan savaagikkani pigiitlutinj. Aglaan Abel nalaunjanisusq taatnamik ilaan savaagikkani nakuuplutinj. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaan, quviğusukkasi inuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut iisimagikput annautrautilaaqput. Akililiqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma inuutlasirugut Agaayyutikun. Inūpayaaq piqpaksrinitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruqsuli piqataunitchuni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuungaqaqtauruq, ilaa inūaqtuqtaupluni uummatmiñi. Iisimapiğigiksi inūaqtuqti piqagumiñaiñniplugu inuuhigmik Agaayyutitjaqtauruamik. ¹⁶ Christ tuqutikamisigut taavrumuunnaqlugu kanjipsipkağaatigut piqpaksrinichum suutilaananik. Taatnaqhuta tuqutisugaaqtaksrağipmivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiñ inuk umialgutiqagumi inuqsriunitchuni suni aasrii ilitchuğiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunitchumiun inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksrinitchuq Agaayyun piqpaksrimatun. ¹⁸ Ilauraamaan, piqpaksrinata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna iisimagisigikput pigitilaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ihuiliuqtitkaqsikpatigut tunjaruksaurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiñ ilaan iisimagaa supayaaq. ²¹ Ilauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrituqaqtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiñ qanumipayaaq injisrugupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruağikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqlugu quyagikkana. ²³ Aasiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Iğniğmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutitluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqağminj tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik atausinjuqatigimağaat Agaayyun, aasiñ Agaayyun piqataupluni ilinitchi. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutilha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

Irrusia Agaayyutim suli Tanjilaq Irrusiq

4 Ilauraamaan, inūgiaktuat tanjiliqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunjaviginagu inūpayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktuaqlugu Agaayyutitjaqtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, Inūpayaaq nalupqinaiqhuni uqaqtaqtuaq Jesus Christ timiqaqtilaananik piqaqtuaq Agaayyutitjaqtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqanitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqanitchuq Agaayyutitjaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusiğigaa akililiqsuqtauruam Christ-mun.

Tusaanigiksi taavruma agqigsagumaŋha naagaunniiñ ilaa imma nayuutianiktuq iñuñni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiñ akiilianikkisi tamatkua tañigiliqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitñi kamanatluktuanuruq tañigiliqiriniñ. ⁵ Tañigiliqirit tuunqagqataurut. Taatnakii uqagigaat sutigun akitñaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuuq tuunqagqataupmiruat naalañnimiragigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalañnigaatigut. Uqautigikkaqput suunjiłlapiagaluatuq iñuñni qitunqagñisaniñi Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuğiniağivut iñuich malikpatruñ ilumutuudiq naagaqaa malikpatruñ killiqiqi.

Agaayyun Piqpaksriñhuruq

⁷ Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksriñgimik aasiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuaq qitunqagigaa Agaayyutim ilisimaanikhunił ilaanik. ⁸ Iñuk piqpaksriñitchuaq ilitchuqsrisimaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksriñhuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsuğniğaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyuğikamiuñ nunamun Iğñitualuni atrinilaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqpaksriñhum uvva, taimani uvagut piqpaginjtkałuağikput Agaayyun, aglaan Ilaan urriqsuğniğaa piqpaksriñi uvaptiknik tuyuğikamiuñ Iğñitualuni piiquplugich killuqsautivut tuquğigmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuuq piqpakkutiruk-srauniqsugut avatmun taatniililugu. ¹² Iñuum sumiunniiñ Agaayyun qinñanajitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiñ ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksripmatun iñuñnik.

¹³ Nalupqiginjtchikput atausiñquqatigitilaana Agaayyun suli ilaa iñuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiñi inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Aapauruaq tuyuqagñisquq Iğñituamiñik anniqsuqtiksrauplugu iñupayaanun, aasiñ qinñigikput ilisimaraupluta.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiun nalupqinaiglugu Jesus Iğñiğiniługu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iñuuruq ilaani aasiñ ilaa atausiñquumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchuğigikput ukpiğıplugulu piqpaktaña Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriuruq atausiñquqsimaruaq Agaayyutmi suli Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun iñuuniaqapta piqpaksrirugut Agaayyun piqpaksripmatun, aasiñ attaqsrautiqağumiñaitchugut uvluani atanniilhum, atakkii iñu- ułiqput atrigigaa iñuuniałhan Christ-ñum mattumani nunami. ¹⁸ Iñuk piqpaksriuruq attaqsağumiñaitchuq. Piqpaksrigupta Agaayyun piqpaksripmatun ilaa taluğiyumiñaitchikput. Iñuk iqsiruaq ilaanik piqpaksriñgitchuqsuli Agaayyun piqpaksripmatun, atakkii iqsisiqaqtuqsuli Agaayyutmun anasiñquqsagisiñipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqağaatigut. ²⁰ Iñuk nipliğumi piqpaksriñiluni Agaayyutmik aasiñ uumiksriłuni ukpiqtuaqatmiñik ilaa sagluruq. Itni- ittuq: iñuk piqpaksriñitñami ukpiqtuaqatiumiñik qinñitlakkağmiñik piqpaksritłasiyu- miñaitchuq Agaayyutmik qinñitlaisağmiñik. ²¹ Tillisiusiaqput Christ-miñ [aasiñ taat- natun ilaan iñuuniaqugaatigut], iñuk piqpaksrikami Agaayyutmik piqpaksriruk- sraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatiumiñik.

Akimaruangurut

5 Inupayaaq ukpiqsiruaq Jesus Christ-nutilaanjanik Agaayyutim qitungagigaa. Taatnaqhuta piqaksrigupta Aapaptiknik piqaksriruguttuuq ukpiqtuaqatiup-tiknik. ² Piqaksrikapta Agaayyutmik tupiksrikaptalu tillisaiñik ilisimanaqtuq piq-paksriñiqput Agaayyutim qitungaiñik. ³ Piqaksrikapta Agaayyutmik uvagut tupik-srirugut tillisaiñik, aasiñ tupiksriñiqput tillisaiñik sakiqnanjitchuq, ⁴ atakkii qitunga-payaaja Agaayyutim akimatlasiruaq nunam inunja ilitqusianiñ. Aasiñ akimat-lasirugut ukpiqsrituñihaptigun [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaasiñ akimatlasiva tuungaanaq-tauruaniñ sulii pigiitchuam kaviugikkapayaajanin? Inuk taamna kisimi ukpiqsiruaq anjutim Jesus-njum Igñigutilaanjanik Agaayyutmun.

Ilisimaraaurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiñ nalupqiginjitchikput ilaa Agaayyutmun Igñigutilaaja atakkii piqaqtut pinasunik ilisimarauranik. Jesus paptakkaupman imigmik sulii maqipkağaluaqtit-nagu augikkani tuqukami, Agaayyun nipliğniqsuq qilañmiñ Jesus Igñiginiplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruuq ilisimaraupmiuq taavruma ilu-mun Igñigutilaanjanik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu sulii Agaayyutim ir-rusiagun, aasiñ taapkua pinasut atirut ilisimarauiğmikni. ⁹ Inuich ilisimaraup-mata akuqtugagigivut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunulha ukpiqnatluktug atakkii pinasuurautigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Igñigutilaanjanik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsiruaq Agaayyutim uqałhanik Igñigmigun ilisimagaa uummatmiñ taavruma ilumutuutilaaja. Kisupayaam ukpiqsriñitchuam taavrumiña ilumutu-uhigmik uqagipiagaa Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunjanitłuni Agaayyutim ilisimaraulhanun Igñigmigun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapkağaatigut taavrumiña it-naqhuni: Agaayyutim qaisaja uvaptiknun inuuiq Agaayyutitjaqtauruq, aasiñ taat-nasiq inuuiq Igñinaniittuq. ¹² Kisupayaaq inuuaqitjaqtuaq Igñinjanik Agaayyu-tim inuuiqatquq ilaani Agaayyutitjaqtauruamik. Kisupayaaq inuuaqitjanitchuaq Igñiguruamik inuuyumiñaitchuğuuq.

Inuuiq Isuitchuq

¹³ Tuyuqtuna taapkuniña ilipsitñun ukpiqtuanun Igñinjanun Agaayyutim nalupqi-naitquplusi piqaaniktilaapsitñik inuuiğmik Agaayyutitjaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpigillapiagikput Agaayyun iniqsruqapta supayaamik pisulhagun tusaarağilha uvaptiknik. ¹⁵ Ilitchuğipluguasiñ tusaarağilha iniqsruqapayaagapta tavra ilisimapiagikput qaisaqaaniñha uvaptiknun iniqsruagikkaptiknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaam qinigumiñ ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuquhigmuunjitkalu-angaan, ki iniqsruutiliñ Agaayyutmun. Taatnağuni ukpiqtuaqataa inuugisiruq, atakkii killuqsautai tuquhigmuunjitłut. Aglaan killuqsaliq itmiuqtuuq tuquhigmun ittuaq, aasiñ uqautigipsi iniqsruutigitqunilugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluqani killuliqiliq killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaat tuquhigmun ingitmiut.

¹⁸ Ilisimagikput kiñapayaaq qitungagiliutikkaja Agaayyutim killuqsaaqsitłaisi-laaja atakkii Igñinjan Agaayyutim tugluaqsimaragigaa, aasiñ Tuungaum at-nigumiñaitchaa kinniyumiñaitługulu. ¹⁹ Ilisimagikput qitungagitilaagput Agaayyu-tmun, aasiñ ilisimagikputtuq atlat inuich mattumani nunami pigitilaanjanat Tu-ungağmun sulii ilaan kinniplugich ilinich. ²⁰ Ilisimagikputtuq Igñigikkajan

Agaayyutim aggianiĥa, aasiiñ ilaan kanjipsipkaġaatigut ilaanik ilumutuuruamik. Atausiŋjuqsimarugut ilaanun ilumutuuruamun, Iġñiŋanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaullapiaqtuq suli iñuulħuruq isuitchuaq. ²¹ Iġauraamaaŋ, agaayyutiqaqasi agaayyutiŋŋuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ñum

1 Uvaña John ukpiqtuanjuruat qaukñijich, tuyuqtuña aǵnamun Agaayyutim piksraqtaagikkañanun sulı qitungañiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvañañhiñaunitchuña piqpaksriruanaa, aǵlaantuuq iluqatıñ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Pıqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuaq sulı itkisipluni qañapak taimuña. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam sulı Jesus Christ Aapam Iǵñıñan iħuaqqutillaññaǵılısık sulı ilunjugilusık tutqiksılutıglu ilumutuuruakun sulı piqpaksrıñikun.

İlumutuulıǵlu Pıqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatchallapiaqtuña atakkii ilitchuǵıgıa ilañich qitungavich iñuuni-aħhat ilumutuuruakun, malıǵutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aǵnaaq, aǵlañitchuña nutaamik tillitmik ilipnun aǵlaan taavrumıña pıgıkkaptıknık aullaǵnıñhiññaǵlaan. Inıǵıkpıñ uumuña, uvagut piqpakkutiruksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksrıñıq uqautıgıkkagaa itnautauruq: İñuuniaqtuk-sraurusi tupıksrıñikun Agaayyutim tillisaiñık tusaakkapsitñık aullaǵnıñhiññaǵlaan. Atakkii ilaan tiligaatıgıt iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ İñuǵıaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqaqtuat nalupqınaiqhutıñ Jesus Christ-mik timıqañiññıplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut sulı akillıñıqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagısitchi ilıñitñiñ. Tavra tammaıñitchumaıksı savaagıkkası aasiñ Agaayyutim akillıǵısıgaaı inuñaiǵlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiiruaq ilisaut-tutaiñık Christ-ñum piqataunıchuq Agaayyutmi. Taamnaasiiñ tupıksriruuaq ilisaut-tutaiñık Christ-ñum piqatauruq Aapauruamılu sulı Iǵñıguruami. ¹⁰ Kiñalıqaa utlau-tikpan ilipsitñun qulıaqtuaqañılluni Christ-ñum ilisauttutaiñık tukkulıqñıǵu tupiq-nun naagaqaa ilalıñıǵu. ¹¹ Atakkii kisupayaam pıǵlagumiunıñ kinniri pıqasıqñıaǵaa pıǵiıtchuakun savaañıǵun.

Aqulliich İlammiuǵutıt

¹² Uqaksrauıkkagaluıaqtuña aǵlaan uqautıǵısunıtkıtka ukunuuna tuyuutitıgun, aǵlaan taamunıǵuktuña ilipnun uqaqatıgilutınaası. Quviasuutıgıllapiaǵayaǵıkpuk. ¹³ Qitungañısa aǵnam anıqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkañiñ tuyuǵaatin nayaañıǵmık.

Jude-ŋum Tuyuutai

1 Uvaŋa Jude, savaktaa Jesus Christ-ŋum suli aniqatigiplugu James-ŋum. Tuyuŋigitka ukua iñuŋnun tuqłukkanjñun piqpagikkaniñun Agaayyutim Aapauruam, qaunagikkaniñunlu Jesus Christ-ŋum. ² Uvvatuq Agaayyutim iluñjuktatqatqtilisi qinuiññaqatqillusriļu suli piqpakkutiqaqtillusri ataramik.

Atanniqsuiñksraq İlisautriñŋuatigun

³ Piqpagikkamaan, pisuqtilaaptun aglaguktuŋa ilipsitñun uqautigisukkaluaqługu anniqsuŋiaq iluqata pigikkaqput, aglaan piyumaatchaktuŋa pitchuksaagukhusri itna, aŋyautisiuñ ukpiqsriñiŋ ipqisimaqulugu Agaayyutim qaisaŋa atausriaqługu iñuñmiñun. ⁴ Atakkii ilañich agaayyutaitchuat iñuich nalunautchipłutiñ ilłatiniqsut uvaptiknun. Atuŋaŋaat killukun iħuaqputrisaa Agaayyutiŋa qaayugñaqutuanun pisugruaŋutaitñun timimiñ suli ilinisa ayaktuaqmipługulu Jesus Christ Ataniqput Añaayuaqputlu. Agaayyutim taatnatchich iñuich atanniqsuñŋigai patchisaunipługich inilŋaan.

⁵ Itqaqtitchukkipi sunik ilisimaanikkaluakkapsitñik. Itqaqsiuñ una, Atanguruam annautigaluaqługich Israel-aagmiut Egypt-miñ, aglaan aquagun piyaqquŋŋigai tamatkua ukpiqqutaitchuat. ⁶ Suli israŋulŋich sañniqaŋaluaqhutiñ savaaqaŋaluaqhutiñlu qilañmi uniññiŋaat irvigigaluakkaqtin. Agaayyutim tigutaŋŋigai taaqtuallapiaqtuami pitukługich isruitchuanik kalimñiŋñik taivrumuŋaaglaan kamañaqtuamun uvlumun ilaan atanniqsuiviksrautmiñun. ⁷ Sulipsuuq Sodom-lu Gomorrah-lu nunaaqqillu avataatniittuat: İñugikkañich aatchuutigirut inmiknik sayuŋaliŋmun, aŋutigaluatunniñ aŋutinun. Savaañich kilgutaurut tuvraqunŋitługich, aasriñ nagliksaagisirut tatapsausriaŋmiknik isruksraitchuami ikniŋmi.

⁸ Taatnatullapiaq tamatkua siññaktuuraaqtit qaayugñaqsigaat timiriñ pigiitchuakun, suksraŋiñŋiŋiŋu Agaayyutim aŋalatchisaa, uqamaqłuutigiplugillu tamatkua kamañaqtuat pakmani. ⁹ Qaukhiatunniñ israŋulŋich Michael taatna uqanŋitchuq. Qanaaqatigikamiuñ tuunŋaq uqavaaŋutigiplugu nalliŋmiknun timaa Moses-ŋum piginiaqtilaana, akitñaqtunginñiŋaa uqamaqłuutilugu aglaan uqautiħhiñaaŋa, “Atanŋumtuq iniqtiŋiħisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iñuich uqamaqłuutiqaŋuurt supayaanik kañiqsimmaŋiñŋisaŋmiknik. Niŋrutitun aullasriqatħhiñaqhutiñ ilinich kañiqsiħhiñaaŋat malikługulu pisugruaŋutrin, aasriñ taatnaqamiñ piyaqqukauniaqtut. ¹¹ Iqsiñamiurut tamatkua! İñuuniusriqaqtut Cain-tun, akitñañiħhiñaqhutiñ killuliqatħhiñaaŋuqhutiñ pisigiplugu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaqquŋñaqtut pisigiplugu uqavaaŋutriħiqtin. ¹² Taatnatchich iñuich puyiłuktaqtitun ittut niŋiqatigiikapsi, aasrii niŋiqataukamiñ ilipsitñi qaunagiraqtut inmiknuħhiñaq taluqsrisaılaakun. Taapkua atrigigaich nuviyat imŋilaat aŋalatañi anuŋim. Ittut napaaqtutitun asirritlaiqsuatitun, amusrimapłutiñ kañituummaŋmiñ tuqullupiaqhutiñ. ¹³ Qaiqpaisun taŋium itmiut aŋniħłukman, aasrii kañunaqtuat savaañich itłutiñ qapukhuatun qaim. Uvluŋiatun pamiuliktun ittut [taimmausuuruatun]. Taatnatchich iñuich iniksraqaŋniaqtut taagnaqsrapiañani taaqtuam qañavak taimuŋa.

¹⁴ Enoch-ŋumtuuq, tallimat malŋuata kiñuviañiñ Adam-ŋum, sivuniksriqutigip-migai tamatkua iñuich, uqaqhuni, “Atañi. Ataniq agŋiŋiaqtuq piqatigilugich

kisitchuǵnaitlutıń ipqıchtuat israǵuligikkani. ¹⁵ Atanniqsuǵniaǵai ińupayaurat. Anasrińıuqsasǵniaǵai killulıqıraupayaat agaayyutailaqhutıń savaapayaanısıgun, sulı agaayyutailaqhutıń ińuuniaǵhatıgun, sulı uqamaqluutıpayaatıgun uqasıkkasıgisun akitńaqıǵu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua ińuich uqapılutırıraqtut uqagtuyaaqhutıń, ińuuniaqhutıń ińmıń pisulıǵruaǵmıktıgun, uqavıkhutıń sulı nanaǵaqlıgıch atlat ińuich pińńańniaǵiaqhutıń pisukkaǵmıknık.

Kilgutit Alǵasruutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagıkkamaań, itqasıraqsraǵıgısi sıvunıksrıqutıgıkkasıch uqıraqtıńiń Atannapta Jesus Christ-ıum. ¹⁸ Ilinısa uqautıgaasrı aqullıǵıńı uvlunı ińuqasısińıplıǵu mitautıksrıuanık ińuuniaǵutıń ińmıń pisulıǵruaǵmıktıgun pigıitchuakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua ińuich agvisauruat atıńırrutinun, ańalatitlutıń nunakıaqtam pisulıǵruańııun, sulı piqanǵıtlutıń Ipqıchuamık Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpagıkkamaań, nappaisıchi ilipsitńık tunınavıgilıǵu ipqıńııqsrauruaq ukpıǵun, agaayulusrı Ipqıchuakun Irrutchikun. ²¹ Irviqaqtuıńaǵusrı piqpaktaanı Agaayyutim, niǵıugıtuińaǵıǵu Atannaptıknun Jesus Christ-mun tikiutitqusrı ilunıuktanıǵun isruıchuamun ińuulıǵmun. ²² Ilunıuksrısisıchi tamatkunıńa nalupqısrıktuanık ukpıqsrıǵmıktıgun. ²³ Annautrısisıchi ilanıtńık nuqıchipmatun ikniǵmıń. Ilunıuksrısisıchi atlanık anayasruutıgilıǵu, uumıgilıgıch atnuǵaanıch puıyıluktakkańı killuqsautim.

Agaayulıq

²⁴ Uvva, nanaǵılakput ilaa qaunaksrıtlaruaq ilipsitńık paasraaıksrıpsıtıńı ukpıqsrııpsıtıńı sulı tikiutitlaplusrı patchisaunǵıǵusrı quvıanakun sıvuǵaanun kamanautaan. ²⁵ Kisimi Agaayyutauruq, aasııń ilaan annıqsugaatıgut Jesus Christ-kun Atannaptıgun. Kamanautipayaaq, kamanaǵnıqsraq sańı sulı ańalatchısipayaaq pigıǵai taimakıaqanı pakmanunaglaan sulı qanavak taimunı. Amen.

aqua nuyanilu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatqhutinlu aputitun. Irraksuli in-niqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganiksuli qivliqtagñiqsuk patukpatun ipqiqsaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusrağnağniqsuq quğluqtaqpapun. ¹⁶ Ilaan taliqpiniñi tigungmiñiqsuq tallimat malğunnik uvlugianik. Savikpaksuli ipik-tuaq avatmulik anniugaaqtuq qanğaniñ. Suli ilaan kiiñaña qaummağiniñiqsuq siqiniñaagikmatun.

¹⁷ Tarra qiniqapku ulğuniqsuğa isigaiñun tuqujaruatun ilipluğa, aasriiñ iligai taliqpiniç argani uvanun nipliutipluğa, “Iqsiñak. Sivulliuruğa aqulliupluğalu. ¹⁸ Uvağa iñuuruajuruğa. Tuqugaluqłuğa iñuusrağataqtuğa taimuğa isruitchuamun. Iñuktun anmautiqtaqtuaton ajalatchiñiqaqtuğa tuquğimik suli tuqujaru-aqağviniç. ¹⁹ Pakma aglakkich sut qiniçkatin suli pakma ittut suli itčağumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kanjqsilgunaitchuat qiniçkatin—tallimat malğuk uvlugiat taliqpiani arganma suli tallimat malğuk kaviqsaat maniiç kialuuraqağviich—qanuutautilaanatuva, tallimat malğuk uvlugiat israğuligigaich tallimat malğuk agaayyuviich, suli tallimat malğuk kialuuraqağviich tallimat malğuk agaayyuvigipmigaich.

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

2 “Israğulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqağigai tigungmiruam tallimat malğunnik uvlugianik taliqpiniñi, pisruktuam akunğatni tallimat malğuk kaviqsaat maniiç kialuuraqağviich.

² “Ilisimagitka savaasri, sakuugutisrilu iglutukkasrilu anuqsrułikun. Ilisimagi-gaptuuq ilatchitłaisilaaqsi killuliqiruanik iñunnik suli isivgiuqtılaaqsi tamatku-niña uqaqtuanik uqiraaqtuaniplutiñ piungitchaluannagmin suli ilipsi ilitchuğiplugu saglututılanaat. ³ Ilisimagiga anuqsrutılaaqsi nagliksaatılaaqsilu pisigipluğa suli ilipsi nikalinitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiña akitñaummatiqagipsi, piqpagingigip-sitña inilğaanisun. ⁵ Itqaqsasiuñ piqpaksriliqaaqsi uvamnik ukpiqsriruagupsi. Isrummitqigitchi aasriiñ savautitqıgluğa sivuanisun. Isrummitqiniğisuağupsi ag-giqiniagipsi piigluguasrii kialuuraqağviksi inaaniñ. ⁶ Aglaan nakuuruagağalu-aqtusri uumiña, uumiksrisusri savaanitiñik pigiitchuanik Nicolait-aagruat uvaptun-tuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuag tusraggatiçsrañnik naalağniłi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akimaruat niğipkağniagitka napaaqtuaniñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqağviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-ğmiunun

⁸ “Israğulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigai sivul-liuruam aqulliuruamlu, tuqugaluqtuamlu anitqiksuamlu.

⁹ “Ilisimagitka ihuiliugutisri ilaippaułiqsılu (aglaan umialgurusri). Ilisimag-itka sanutchisiñich tamatkua Jew-ñuniruat iñugingitchaluagtılutiñ Agaayyutmun, aglaan ilumun savautriruanjurut tuungagmik. ¹⁰ Sivuuğaginagu nagliksaagutigiya-srikkaqsi. Uvva, tuungaum isiqtaupkağumaagaqsigai ilasri isivgiukkauviksrañitiñun, aasrii ihuiliugisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuqułipsitiñunaglaan, aasriiłi ak-iliñniagipsi iñuułigmik isruitchuamik niaquğusriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuag tus-raggatiçsrañnik naalağniłi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanjuranun. Iñuich akimaruat atnikkauyumiñaitchut tugliani tuqułhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹² “Isragulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqahigigai piquaquam ipiktuamik avatmulinmik savikpanmik.

¹³ “Ilisimagiga inuuniaqtillaaqsi tuungaum aqalatchiviani. Aglaan tuniqsimarusri uvamnun ukpiqqutituaqtuinaqhusri, uvluiñiunniiñ tuqputaupman tuniqsimapluni ilisimariga Antipas akunnapsitñi tuungaum inuuviani. ¹⁴ Aglaan ikituuranik akitñaummatiqagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvrairuanik ilisauttutinigun Balaam ilisautriruam Balak-mik killuqsagtutquplugich Israel-aagmiut. Killuqsagtut nigikamiñ niqinik tunillaautauruanik aanguanun suli sayunakamiñ. ¹⁵ Sulipsuuq ilipsi ilaqaqmisi tuvrairuanik pigiitchuakun ilisauttutinisigun Nicolait-aagruat. ¹⁶ Isrummitqigitchiasriñ. Taatnangisuaqupsi agqiniagipsi anuyyiaqlugich taapkua inuich savikpanmik anniugaqtuamik qanimniñ. ¹⁷ Inuk siutituaqtuag tusraggatiksranik naalañnili Irrutchim uqautigikkanik ukpiqtuanjuranun. Inuk akimaruag niqiksriññaigiga iriqsimaaqtuamik Manna-mik suli qaitchilugu qatiqtaamik uyaqanmik. Aasrii uyaqanmi nutaaq atiq aglaqagisiruq, kia-unniñ inuum ilisimanagisanik kisimiaglaan taavruma inuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-gmiunun

¹⁸ “Isragulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagiñ itna: Taapkua uqahigigai Igñinan Agaayyutim, iriqaqtuam atriplugu ikualaruag ikniq, suli isiganj atriqaqhutin qivliqsagtuatun patukpatun.

¹⁹ “Ilisimagitka savaasri, piqpaksriñiqsilu, ukpiqqutrilu, savautriñiqsilu, suli anuqsruñiqsi. Ilisimagigaptuuq una, savaagikkapsi pakma qaanjummatipiagaich savaagikkasri ukpiqsriuaquqaaqapsi. ²⁰ Aglaan uumiña akitñaummatiqagipsi, ilipsi ilatchiqhugu aqnaq Jezebel taiyuqtuag inmiñik sivuniksriqirimik. Ilisautigai kinniqlugich savaktitka sayunatquplugich suli nigitquplugich niqinik tunillaautauruanik aanguanun. ²¹ Piviqatitkaluaigiga isrummitqiliksrananun sayunathaniñ, aglaan isrummitqigunñiñiqsuq. ²² Uvva, inillaktinniagitka ilaalu tamatkualu sayunaqatigikkanj nagliksaagutiqpauraqviksranatnun inillakmatun sinigvinjinun nanjirutim. Taamna piñiaigiga isrummitqinñisuaqpata killuliqiligmikniñ. ²³ Suli tuqunniagitka ililgaanji. Tarra ukpiqtuanjuruapayaat ilitchuginiagaaq uvanautilaaga ilisimaruaq inuich ikpikkutaatnik isrummatinñiglu. Suli aqiligisigipsi atausriullaalusri maligullapiaglugu savaaqsi. ²⁴ Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluannaisa malingitchuat taavruma pigiitchuamik ilisauttutaanik suli ilisaagñitlugich kalipsiksuat nalunaqtuanj tuungaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailliugutigitqikkumiñaitchipsi, ²⁵ aglaan tigummitqiaqiktaksraqiksi pigianikkaqsi agqinñiañamnunaglaan. ²⁶ Inuk akimaruag savaaqaqtuinaqtuaglu pisuñigikkamnik isruanunaglaan, sanjiqutiksriññaigiga aqalatchitlasilugu nunaaqqiqpanik. ²⁷ Uuma aqalataagaqsiñiaqai sanjiqpapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik saviñhamik, aqalataaglugich inuum siquvraqipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9* Taatnatun akuqtuaqaqtuna sanjiqutiqalimnik Aapamniñ. ²⁸ Suli aatchugisigiga uvlaam uvlugiananik. ²⁹ Inuk siutituaqtuag tusraggatiksranik naalañnili Irrutchim uqautigikkanik ukpiqtuanjuranun.”

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

3 “Israġulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglaġiñ itna: Tamatkua uqaġigigai piqaqtuam tallimat malġuñnik Irrusriñiñik Agaayyutim, suli tallimat malġuñnik uvlugianik.

“Ilisimagitka savaasri. Ilipsi taiyuutiqaġaluaqtusri iñuuruañuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaasigini tamatkua iñuuhikaqtuatsuli tuqugaluaqnagich, atakkii isivġiugniġitka savaasri nalaunnaitlugich sivuġaani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqaġilugu qanuq akuqtuiñiqsi tusraayugaagiksuamik tusraakkapsitñik. Tupigisiuñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñgitchupsi agġiqigisigipsi atrilugu tiglinñaqti. Ilisimayumiñaitchiksi kisumi sassaġniġmi agġiñiañiksraġa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqaġaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuġaagmiknik puyyaktairaġangitchuanik. Iliñisa iñuuniaqatiginiġaatja qatiqtaanik atnuġaagutiniñ atakkii ilinġich nalliummatirut. ⁵ Iñuk akimaruaq atnuġaagisiruq qatiqtaanik atnuġaanik, suli piigumiñaitchiga atigikkana makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiġaġa sivuġaani Aapama israġuligikkanañisalu piginiġlugu. ⁶ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalañniñi Irrutchim uqautigikkanañik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ġmiunun

⁷ “Israġulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglaġiñ itna: Tamatkua uqaġigigai ipqitchuanjuruam, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu saññiqutiqañhanik David-ñum saagaqaqtuatun añaautinik. Añaappañ kia-unniñ iñuum umikkumiñaitchaa, suli umikpañ kia-unniñ iñuum añaġumiñaitlugu.

⁸ “Ilisimagitka savaasri. Uvva, añaġniġaġa talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisaṇa. Ilisimaruna mikiruamik saññiqalipsitñik. Naagasuli tupiksirusri uqaġikkamnik suli tuniqsimaatqusri uvamnun piilaġiñgitchlugu atigikkaga. ⁹ Naalañnisitchi, taapkua iñuich pigikkani tuunġaum, nipliaruat Jew-ñuniplutiniñ Jew-ñunġiññaġmiñ sagluplutiniñ—uvva, utlautipkaġisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkaġlugich sivuġapsitñun suli ilitchuġipkaġlugich uvamnun piqpagitilaapsitñik. ¹⁰ Ilipsi, tupiksirusri uqautikapsi iġlutuitquplusri. Taatnamik qaunaginiġipsi iħuilliuġviñmi tikiññaiaqtuami iluqaanun nunamun uukuakkauviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Agġigisiruna qilamipiaq. Tigummitqiaġiksiuñ payañaġlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatitchumiñaitlusri akiññaaktaapsitñik akimagupsi. ¹² Iñuk akimaruaq ayaguqtinniaġaġa agaayyuvikpañani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkana Agaayyutma atigikkanañalu nunaaqqiñan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqaġniaqtuaq qilañmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalañniñi Irrutchim uqautigikkanañik ukpiqtuanjuranun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ġmiunun

¹⁴ “Israġulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglaġiñ itna: Tamatkua uqaġigigai Amen-ñuruam, tuniqsimaruam ilumutuupluni ilisimauruam, aullañniirauruam iñiqtapayañanik Agaayyutim.

¹⁵ “Iḷisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniiñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriiñ pisigiplugu uunaavyuḷiqsi, nigliñapiangiññiqapsi uunallapiangitḷusriḷu, tivvuaqsathñaagūgipsi qanimniñ. ¹⁷ Uqagaqtusri itna, ‘Uvaṇa umialguruṇa. Iñugiaksisaiñaqtut suurat. Inuqsrañaiqsuṇa.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun iḷuḷḷiuqtilaapsitñik nagliṇnaqtilaapsitñiglu. Inuqsraqtusri qinḷitlaitḷusriḷu atnuḡaitḷusriḷu. ¹⁸ Alḡaqsruḡipsi tauqsiquplusr i uvaṇniñ maniṇñik kaviqsaamik ipqisakkauruamik iknikun umialgutquplusr, sul i tauqsiquplusr qatiqtaanik atnuḡaanik qaliḡuaḡlugu kanṇunaqtuaq atnuḡaiḷiqsi sul i uqsruḡutiksramik mamir-rutiksrañatnik irigikkapsi qinḷitlasrilgitchumuusriḷi. ¹⁹ Tamatkua piḡpagikkatka suagaḡigitka nalḡuqsruḡluguḷḷu. Taatnamik piḷiqipiaḡitchi isrummitḡigusriḷu. ²⁰ Uvva, qichaqtuṇa talumi katchaktuḷuṇa. Kisupayaam tusraayumiṇ nipiga aṇmautiluṇalu talumik, isiḡisiruṇa ilaanun niḡiqatigiasḷiluguasrii sul i ilaan niḡiqatigilṇa. ²¹ Iñuk akimaruaq aquppiḡatigipkaḡniḡaḡa aquppiutaqpaṇni, uvaptuntuuq akimaplṇa aquppiḡataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaṇani. ²² Iñuk siutiḡaqtuaq tusraggatiksrañnik naalaḡniḷi Irrutchim uqautigikkaṇanik ukpiḡtuanṇuranun.”

Nangairuat Qilaṇmi

4 Taapkua aquatigun qiniḡtuṇa talumik aṇmaruamik qilaṇmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkaga uqaqman uvamnun qalḡuqtautiqpaktun itnaḡaṇa, “Mayuḡiñ uvuṇa. Qiniḡtinniaḡikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmaiṇaq Ipqitchuam Irrutchim aṇalatkaqsigaṇa. Qiniḡtuṇa aquppiutaqpaṇmik inillaksi-maruamik qilaṇmi, aasriiñ taavrumiṇa aquppiruamik aquppiutaqpaṇmi. ³ Aas-rii taamna aquppiruṇa tarani qiniḡqaḡniḡisusq akisuruatitun uyaḡaktitun kavvi-aḡiksaatunlu, sul i aquppiutaqpak kaivraḡutiḡaḡniḡisusq niggamik qiniḡqaḡtuamik akisuruatun uyaḡaktun suṇauraḡtaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iñuiñṇaq sisamat aquppiutaqpaqamit. Qiniḡtuṇa iñuiñṇaq sisamanik umialḡiṇanik aqup-piruamik aquppiutaqpaṇni, atnuḡaaligaat qatiqtaanik. Niaḡuḡutiḡaḡniḡisut kav-iqsaamik maniṇmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpaṇmiñ anniuḡaḡniḡisut ikniḡpalaich katlulatlu sul i niprualaruatlu. Sivuḡaani aquppiutaqpaum naniuraḡaqmiñisut tal-limat malḡuṇnik ikummatiliṇnik ikniḡmik. Taapkua tallimat malḡuk nanipiat Ir-rusriḡiniḡai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivuḡaani aquppiutaqpaum taḡiuḡpauraḡaḡniḡisusq tapinniḷuktuatun. Sisamat uumaruat iriḷhaiñalḡich saamiktigun tunumiktigunlu in-nisut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atriḡaḡniḡisusq lion-tun, aas-riiñ tuglia uumaruaṇ paṇniḡtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñḡaḡniḡisusq iñuum kigiñṇatun, aasrii sisamaṇat uumaruat atriḡaḡniḡisusq tiṇmiaqpaḡtun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamauruat uumaruat, iṇmikkullaa itchaksrallaanik israḡuḡaḡniḡisut ir-iḷhaiñauplutiṇlu ataaniḷu siḷataaniḷu israḡuṇisa. Aasrii nipliatiuiñḡaḡniḡisut uvluvak-pauraḡ unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniḡ Saṇṇipayaaqatuaḡ

Agaayyun killuqsautaiñṇisusq ipqitchuanṇupluni,

ilaa innisusuaq taimakṇa, ittuḡlu pakma, sul i aḡḡisḡaḡumaruaḡlu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakkutmiglu quyyatmiglu taavrumuṇa aquppiruamun aquppiutaqpaṇmi iñuuruamun taimuṇa is-

ruitchuamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialiqnat sitqummirağniqsut sivuğanun aquppiruam aquppiutaqpañmi purvigiplugu iñuuruaq taimuğa isruitchuamun, mat-taqlugich niaquğutitin aasrii iliplugich sivuğanun aquppiutaqpaum, nipliqhutin, ¹¹ “Ataniqpoot Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruanurutin akuqtuiğksrapnun nangautmik kamakkutmiglu sañjimiglu, atakkii iñiqtağigitin supayaurat, sulı pisuğapkun iñiqtaurut iñuuhıaqhutinlu.”

Imurat Makpıgaat Ipnaiyaaglu

5 Aasriiñ qıñıqtuğa taliqpınmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpıgaanik aglaqaqtuanik iluatnılu sıłataatnılu sulı umiktuqsımaruanik tallimat malğunıñik nalunaitmiutanik. ² Qıñıqmiuğa sañjıqaqtuamık israğulıñmik nipliraqtuamık nipituruamık nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtıguklugich nalunaitmiutat aymağlugıllı imurat makpıgaat?” ³ Aglaan kipaayaq qılañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam aymatlaıññıgaich imurat makpıgaat naagaunniñ qıñıglugich imağat. ⁴ Tarra qiaruğa atqunapiaq iñuiññıqman nalliummatiruamık aymatlalugich makpıgaat aglıqıruksramık unniñ qıñıqtuksramık imağıkkanañmik. ⁵ Tarani ilañata umialiqnat nipliutigağa, “Qianak. Lion-ğat kiñuvianıñ Judah-m, mañğuat David-ğum, akımaruq aymatlasrıplugich imurat makpıgaat sulı tallimat malğuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunğatni sisamat uumaruatlu akunğatnılu umialiqnat qıñıqtuğa ipnaiyaamık qıchaqtuamık qıññaqaqhuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqağniqsuq tallimat malğunıñik. Iriqaqmıuqtuuq tallimat malğunıñik, aasriiñ taapkua tallimat malğuk Irrusrıgıgaich Agaayyutim tuyugıkkauruat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam agğıqhuni tigugai makpıgaat taliqpınan argañıñiñ taavrumağa aquppiruamıñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagich makpıgaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialiqnat sitquğniqsut sivuğanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutıñ nuqaqtılıñnik sulı pıñaluuraqallaaplutıñ pılıuqtamık kaviqsaamık manıñmik immaukkaqhutin tiprağıksautinik. Taapkua inıqsruğıgaich Agaayyutim ipqıqsitanısa. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamık atuutmik itna,

“Ilviñhiñaq tigutlagitin imurat makpıgaat sulı qauqtılalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutin atakkii tuqqutaurutin

sulı augıkkapkun tasuıplutin iñuñnik Agaayyutmun

qanusrıpayaanıñ iñuñniñ atlakaagıñnik uqautchılıñniñ, iñuñitnik nakitñapayaanıñ.

¹⁰ Ilvich umialıguqtıkai agaayulıqsıguqtılugıllı

savautitquplugulu Agaayyutikput,

sulı atanğuniaqtut nunami.”

¹¹ Aasrii qıvialgitchuğa tusraapluga iñugıallapiaqtuanik israğulıñnik kía iñuum kisitłaisañitnik. Avataani innıqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialiqnatlu, ¹² niplıqsuat nipitusrıplutıñ,

“Ipnaiyaq tuqqutauruq nalliummatiruq

akuqtuitłapluni sañjimik,

umialgutmiglu isrumatıłıgmiglu, sapığñautmiglu, kamakkutmiglu, kamanautmiglu sulı nangautmik.”

¹³ Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilañmi, silamiļu, nunamiļu, ataaniļu nunam, tagiumiļu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna:

“Nanğaun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aňalatchiňglu

pigigaa aquppiruam aquppiutaqpañmi

suli ipnaiyaam taimuňa isruitchuamun.”

¹⁴ Sisamat uumaruat nipliǵvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialiňnat purvigigaat [sivuǵaanun iñuuruamun taimuňa isruitchuamun].

Nalunaitmiutat

6 Qiñiqtuaǵiga ipnaiyaaq aňmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malǵu-
uruat, aasrii tusraagiga ilaňat sisamat uumaruat niplisuaq nipitusripluni liilaa
katlularuatun itnaqhuni, “Qaǵǵaiñ.” ² Aasrii qiviaqama qiñiqtuňa qatiqtaamik tut-
tuqpañmik, suli natmaksisuaq tuttuqpañmi qiluiññaqǵniqsuq, suli qaitchikkau-
pluni niaquutmik. Ilaa aullaǵniqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aňmaqmauň tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam ni-
plisuaq, “Qaǵǵaiñ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpak kaviqsaanuniqsuaq anilgitchuq aasrii
natmaksisuaq saňñimik qaitchikkauniqsuq piiǵitquplugu qiiñuiññaamik nunamiñ,
iñuich tuqqutautitquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aňmalgitmauň piňayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piňayuat uumaruat
uqallaktuaq, “Qaǵǵaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuňa taaqtaamik tuttuqpañmik, aasriiñ
natmaksisuaq taavrumani saagaqǵniqsuaq uqumaisilaǵutiňnik argaňmiñi. ⁶ Suli
tusraalgitchiga nipi akunǵatniñ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat
qallutit imaňat mukkaa qakiqǵniaqtuq savaktuam akiññaaktaaksraňanik uvlumi,
suli qulit malǵuk qallutit imaňat barley mukkaa qakiqǵniaqtuq savaktuam akiññaak-
taaksraňanik uvlumi, aglaan minillugik uqsruǵlu misruǵlu.”

⁷ Aasrii aňmalgitmauň sisamaňat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamaňatniñ
uumaruat uqallaktuaq, “Qaǵǵaiñ.” ⁸ Qiviaqama qiñiqtuňa qatiaǵiyaktaamik tut-
tuqpañmik. Natmaksisuaq taavrumani atiqǵniqsuq tuqqutmik suli tuquanik-
tuat maliklugu. Qaitchikkauniqsut saňñimik tuqqutचितlaplugu sisamaňat iñupayaat
nunami savikpakun, kakkaǵnakunlu, tuqunakunlu, iqsiñaqtuatigunlu niǵrutiniǵun
nunam.

⁹ Suli ilaan aňmaqmagu tallimaňat nalunaitmiutat, qiñiǵitka ataani tunillaǵvium
iñuusriňich tamatkua tuqquatauruaat piqutigiplugu uqalħa Agaayyutim suli pisigi-
plugu ilisimarauhiqtin tuniqsimalikun. ¹⁰ Iliniň niplianiqsut nipitusrillapiaqhutin,
“Aatai, Ataniiq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniǵñaqpigich
tuqqutigikkavut iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” ¹¹ Iluqǵmiň qaitchikkau-
niqsut qatiqtaanik akuqturuamik atnuǵaanik aasrii uqautiplugich utaqqiuraal-
laktuksraunipluǵitsuli naatchianiħatnunaglaan iñugiaktilaaksrautaat savaqatinisa
aniqatiunillu ukpiqsriħkun tuqqutausaǵumapmiruat ilinisisuntuuq. ¹² Aňmaqmagu
itchaksraňat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpaurǵniqsuq siqiniq taaqsimipluni taaq-
taatun ukiħhaatun suli tatqiq kaviqsipluni auktun. ¹³ Suli uvluǵiat katagaalapl-
tiň nunamun, katagaalapmatun asriagikkani fig-ñum napaaqtuaniñ piñaqsigalu-
aqnagich, ipsullakkana liilaa anuǵippaum. ¹⁴ Qilaǵlu piiǵniqsuq imupmatun kali-
ikkaqtun. Igǵipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiňi nunam,
qutchiksaatlu aňalatit iñuich qaukħuruatlu aňuyaktini umialguruatlu sapiǵñaq-
taatlu iñuich, iluqatin savaktaǵruitlu savaktaǵruunǵitchuatlu, iriqut inmiknik

144,000 Israel-aagmiut

7 Tamatkua aquatigun qīniqtuṇa sisamanik israḡuliṇnik makitaruanik sisamani iqirḡunjiṇi nunam. Tigummiugāṇiḡaich sisamat anuḡiṇi nunam, anuqliqunḡitlugu sumiunniiṇ nunamun naagaunniiṇ taḡiumun naagaunniiṇ napaaqtunun. ²Qīniqtuṇa atlamik israḡuliṇmik qunmukhuni nuiṛaḡāḡvianiṇ siqīṇḡum, saagaqhuni taluḡniqusriqsaganik iṇuuruam Agaayyutim. Ilaa tuḡlugaqtuq nipitusriḡlugu sisamanun israḡuliṇnun saṇḡiksriṇḡaniksimaruanun piyaqquḡuktatlasirḡlugu nuna taḡiḡuḡlu. ³Nipliqhuni, “Piyaqquḡuktaqnagu nuna, taḡiḡuḡlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiḡaluaqata qaunḡisigun savaktiṇiṇik Agaayyutiṇa.” ⁴Tarra tusraaḡiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaaruat. Iṇugiaktilaagaṇiqsut 144,000-tun kiṇuviapayaṇitiṇiṇi Israel-aḡḡmiut.

kiñuvian̄isuli Reuben-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Gad-ṇum 12,000.

⁶ kiñuvianisuli Asher-ṇum 12,000,

kiñuvianisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuvianisuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuvianʼisuli Simeon-ŋum 12,000,

kiñuvianisuli Levi-ŋum 12,000,

kiñuvian̄isuli Issachar-ŋum 12,000,

⁸ kiñuviaṅisuli Zebulun-ṅum 12,000,

kiñuvian̄isuli Joseph-ŋum 12,000,

kiñuvianjisuli Benjamin-ŋum 12,000.

⁹ Taavruma aquagun qiniqtunja inugiallapiagataqtuanik inuṅnik kia-unniin inuum kisitchumiñaisanjinik nunaaqqipayauraniñ atlakaagiñiñlu inuṅniñ suli uqausripayaaniñ. Qichagniqsut sivugaanun aquppiutaqpaum suli sivugaanun ipnaiyaam, atnugaaqahutin qatiqtaanik akuqturanik qisiqsiutiniglu tigummiuqaqhutin, ¹⁰ nipliraqhutin nipitusriplugu itna,

“Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpanmi
suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatij isragulghich qichagniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialinj-nat sisamatlu uumaruat, sitquqhutij sivugaanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun. ¹² Niplianiqsut,

“Amen,

nangaun, kamanaunlu,

isrumatuhıglu, quyyanlu, kamakkunlu,

saṇṇiḷu, sapigñāunlu

illi Agaayyutiptiknun taimuᖅ isruitchuamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilaṇata umialinnat apiqsruḡaṇa, “Kisut makua iñuich atnuḡaaqatuat qatiqtaanik akuqturuanik? Nakikṇalu agḡiqsuaṇuvat?” ¹⁴ Nipliutigiga, “Aṇuun, ilisi-maruaṇurutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigaṇa,

“Tamatkua iñuilliṇiḡpauraq apqusraaḡniḡaat. Iḡḡuḡniḡaich atnuḡaatiṇ akuqturuat, aasrii qatqiṇsipkaḡḡuḡich aṇaṇun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutiṇ ittut sivuḡaani aquppiutaqpaṇan Agaayyutim savautiplugu uvlumi unnuamiḡu agaayyuvikpaṇani, aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpaṇmi tugluaqsimaḡisiḡai nayuutiliḡmigun.

¹⁶ Ilinich niḡisuksiutqikkumiñaitchut naaga imiḡuksiutqikkumiñaitchut.

Siqiñḡumlu atlamlu uunaum uunniuqtitqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuḡaani aquppiutaqpaṇmi niḡipkaḡisiḡai munaqsritun

sivulliḡḡuḡillu iñuunaqtuanun suvliktuaḡuraaqtuānūn, sulī Agaayyutim allaqtigisiḡai qulvipayaat irinjitñiñ.”

Tallimat Malḡuiṇat Nalunaitmiutat

8 Uvva ipnaiyaam aṇmaqmauṇ tallimat malḡuiṇat nalunaitmiutat nipruisaḡataq-tut qilaṇmi siviṇsutilaaliṇmi sassaḡniḡum avvaṇani. ² Aasriiñ qiiñiḡitka tallimat malḡuk israḡulḡich makitaruat sivuḡaani Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malḡuṇnik qalḡuqtautiniḡ. ³ Tarra atlaptuuq israḡulik agḡiḡniḡsuq. Sivugagmuktug tunillaḡviṇmun, saagaqhuni ikipkaiviḡiamik tipraḡiksautmik piliuqtamik maniiṇmiñ kaviḡsaamiñ. Aatchukkauniqsuq atqunaq tipraḡiksautmik avvutigitquplugu iniqs-ruḡhatnun ipqiḡsitaupayaat maniiṇmi kaviḡsaami tunillaḡviṇmi sivuḡaaniittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isiṇa tipraḡiksautim piqatigiplugich iniqsruḡhat ipqiḡsit-tuat mayuqtug israḡulgum argaṇiñiñ sivuḡaanun Agaayyutim. ⁵ Suli israḡulgum tiguplugu ikipkaiviḡiaq tipraḡiksautmik immiḡniḡaa ikniṇaniñ tunillaḡvium, iḡ-itlugaasriiñ nunamun. Taimma tusraḡnaqtut nipit katlulatlu, sulī ikniḡpalagaqhuni nuna iliḡsraqhuniḡu.

Qalḡuqtautit

⁶ Tarani tallimat malḡuk israḡulḡich piqatuat tallimat malḡuṇnik qalḡuq-tautiniḡ itqanaiaqtut niqliḡsitchisukhutiṇ. ⁷ Sivulliḡ israḡulik niqliḡsitchip-man, natatquḡnat ikniḡlu avulik aṇmḡik kataṇniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suṇaaqtuatlu ivḡich iḡirut tamatkiqhutiṇ. ⁸ Aas-riiñ tugliat israḡulḡich niqliḡsitchipman liilaa imña iñḡiḡpauraq iknaktitaq iḡitauniqsuq taḡiumun. Tarra piñayua taḡium auguqtug. ⁹ Suli piñayuatni taḡiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuiṇich umiaqpaich tamatkiḡniḡsuṇ. ¹⁰ Piñayuat israḡulḡich niqliḡsitchilḡitman uvlugiaqpauraq ikualaruq liilaa auktu-uḡun kataktug qilaṇmiñ, katakhuni piñayuiṇitñun kurgillu suvliktuaḡuraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiḡaḡniḡsuq “Suṇaḡniḡiḡ.” Piñayuiṇich imḡich tuqunaḡuḡniḡsuṇ aasrii iñuḡiaktuat iñuich tuqurut imiḡiilaṇmiñ suṇaḡnitchuamiñ. ¹² Sisamaṇat israḡulḡich niqliḡsitchilḡitman, taimmaiṇaḡ piñayuiṇich siqiñḡum tatqimlu uvlugiatlu taaḡsiliḡniḡsuṇ. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qau-maḡiḡniḡsuq, sulī unnuam qaummataan piñayua qaumaḡiḡniḡsuq.

¹³ Qiñiqtitluna tusraagiga tiñmiaqpak tiñmiruaq qutchikhuni qilañmi uqaqhuni nipitusriplugu, “Nakhiuñ! Aa, nakhiuñ iñupayaanun iñuuranun nunami, atakkii atlat piñasrut israğulgich nipliqsinniaqpatigik qalğuqtautiqpat tatamnagisiruq.”

9 Tarra tallimañat israğulgich nipliqsitchipman qalğuqtautiqpañmik qiñiqtuña uvlugiamik kataktuamik qilañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq añaun natiqsiñaitchuamun añauniğmun. ² Añaqmauñ natiqsiñaitchuuaq añauniq isiq mayuqtuq tarakña, itchialañatun uunaksautiqpaum, siqiniğlu siłalu taaqsiruk isiağun añauniğmiñ. ³ Itchialamiñ mitiglağaqtuat anirut qaañanun nunam. Qaisauruq sañji atriplugich putyuutilgich nunami sañjiqahutiñ kapuutilgich tuqunaliñmik. ⁴ Iliñich tillisiağaqtut piyaqquluktaitqunğıtlugich ivginiñik nunam naaga qanusripayaanik sunaaqtuanik naurianik napaaqtuniğlu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqañgitchuat taluğnisurisañjanik Agaayyutim qaunisiğun. ⁵ Suli tillisiağaqtut tuqutchtitqunğıtlugich iñuñnik, aglaan atniğñağaqtuakun nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqini, atniğñağatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuñnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquñiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulilłapiagisigaluaqtut aglaan tuquñiq qimakkisiruq ilinjitniñ.

⁷ Tarra qinñañich mitiglağaqtuat atriqağniqsut tuttuqpaktun itqanaiaaun añauniğmun; niaqunjitni inniqsuq niaquğun liilaa kaviqsaag manik, sulikigiñañich kigiñañisitun iñuich. ⁸ Suli ilinich nuyagağniqsut nuyañisitun ağanat, kigutiqaqhutiñ sulikigutiñisitun lion-nat. ⁹ Satqagutiqağniqsut satqagutititun saviłhatun, aasrii siaksruññat israğunisa inniqsuq siaksruññatitun aksraligañisa tuttuqpagautil itñugiakhutiñ sukasriplutiñ añauniğmun. ¹⁰ Suli pamiuqağniqsut kapuutiqaqhutiñ atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagağutiqaqtut pamiuñmiktigun, aasrii atniagağruksrauplutiñ iñuñnik tallimani tatqini. ¹¹ Ataniqağniqsut israğulganik natiqsiñaitchuam añaunğum. Jew-nuruaat atiqagañiğaat Abaddon-mik, aasrii Greek-nich taggisiquaghugu Apollyon-mik, itnautiqaqtuuaq Piyaqquqtimik. ¹² Sivulliq nagliksaagun qaaniqsuq. Uvva malğuk nagliksaagutik tikiññaqtuk aquagun taavruma.

¹³ Tarani itchaksrañat israğulgich nipliqsitchipman qalğuqtautiqpañmiñik, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirğunjiñiñ tunilłagvinñiñ piliuqtamiñ maniñmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniğaa itchaksrañat israğulgich piqaqtuuaq qalğuqtautiqpañmik, “Pituikkich sisamat israğulgich pituk-simaruaat kamañaqtuami kuuñmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituiğaich sisamat israğulgich itqanaiqsimmatriraat taavrumuñ sassağniğmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqutcheruksauruanik piñayuijitniñ iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirrutaat añauniğmit sulituttuqpiraqtuat. Iñugiaktiilaagağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiniğitka tuttuqpaich qiniğquuraamni itna, tamatkua aquppiruaat ilinjitni satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suliquaqaatun sapphire-tun sulisunjaqpalkutun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaqunich qinñagağniqsut niaqunisiñ lion-nat, suliqaniñitniñ anniugağniqsuq ikniq, itchiğlu, sulisulfur. ¹⁸ Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaagutitigun piñayuiñich iñuich tuqutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, sulisulfur-kun anniugaagaqtuakun qaniñitniñ tuttuqpaich. ¹⁹ Tamatkua sañjiqağniqsut qaniğmikkun pamiuñmikkunlu. Pamiuqağniqsut nimigiñatun ittuaniñ niaquligaanik, aasrii atniagağutiniğaich iñuñnun.

²⁰ Suli kisiññuqtat iñuich tuqutaunğıtchuat tamatkunuuna nagliksaagutitigun isrummitqigunğıtchut savaañatniñ argagikkağmiñ. Nutqautingitchaat putqatañiqtiñ tuunğanun, aañuanunlu piliuqtanun kaviqsaanik qatiqtaaniglu maniññun, patuk-

paɲniglu uyaǵaɲniglu qiruɲniglu, qiɲitlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniɲ piɲrut-laitchuaniglu. ²¹ Naagaunniɲ isrummitqigunǵitchut iɲuaqtuqtauɲigmiɲniɲ aɲatku-uhigmiɲniɲlu, sayuɲaɲigmiɲniɲlu, tigliktuqtauɲigmiɲniɲlu.

Israǵulik suli Imurat Makpiǵaurat

10 Suli qiɲiqtuɲa atlamik sapiǵɲaqtuamik israǵuliɲmik atqaqtuamik qilaɲmiɲ, atnuǵaaqahuni nuviyamik, niaquǵutiqaqhuni niggamik, kigiɲaɲa qaumapluni siqiɲiqtun, niuk ilipɲutik ayaɲaktitun ikniǵum. ² Ilaa tigummiagaǵniqsuq makpiǵauranik aɲmaruanik argaɲiɲi, aasriiɲ inillakkaa taliqpiich isigaɲni taǵiumun, suli saumiich isigaɲni nunamun. ³ Nipruaǵniqsuq nipitusriɲlapiaqhuni, atripɲugu lion-ɲum uǵiaǵuullaɲa. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malǵuk katlulat nipliqsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliɲmata aglaksagataqmiuɲalu. Tusraaǵiga nipi qilaɲmiɲ uqautriga, “Aǵlasruɲaɲagich uqaǵikkaniɲ tamatkua tallimat malǵuk katlulat, uqautiginagitunniɲ.”

⁵ Tarra israǵulgum qiɲikkagma qichaqtuam taǵiumiɲu nunamiɲlu, israutigai ar- gaɲni qilaum tuɲaanun. ⁶ Akiqsruutigiruiq ilaagun iɲuuruakun taimuɲa isruitchua- mun iɲiqsiruakun qilaɲmik, nunamiglu, taǵiumiglu, suli uumarupayaanik taap- kunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malǵuata israǵulgich nipliqsitchisaǵataqpan qalǵuqtautmik Agaayyutim naanniagai kanjisiɲlunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktim- iɲun sivuniksriqirinun.” ⁸ Aasriiɲ nipim tusraakkagma qilaɲmiɲ uqautilgitchaɲa, “Utlautilitin tiggutyakkich makpiǵaurat aɲmaqsimaruat argaɲiɲi israǵulgum qichaqtuam taǵiumiɲu nunamiɲlu.” ⁹ Utlakapku israǵulik nipliutigiga, “Qaiɲlak- kich makpiǵaurat uvaɲnun.” Aasrii nipliutigaaɲa, “Tigulugich niǵikkich. Si- iǵlaɲɲuliǵisigaluqutun aqiaǵupni, aglaan siǵɲaaǵniaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiǵaurat israǵulgum argaɲiɲiɲ niǵigitka. Tarra qanimni siǵɲaaqtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiaǵuǵa siǵlaɲɲuliqsuq. ¹¹ Aasriiɲ uqautigaɲa, “Sivuniksriqiruksraulgitchutin iɲugiaktuatigun iɲuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

Malǵuk ilisimarik

11 Tarani aatchuusriaqatɲa uuktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israǵul- gum uqautigaɲa, “Makillutin, uuktuǵuɲ agaayyuvikpaɲa Agaayyutim tu- niɲlaǵvialu, suli kisillugich iɲugiaktilaanat taapkua agaayuruat tarani. ² Aglaan uuk- tuǵnagu siɲalliɲ katimmavik ittuq siɲataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaɲinagu atakkii aatchuutauruq Jew-ɲunǵitchuanun. Iliɲisa tutmaluginiaǵaat ipqitchuq nunaqqiq malǵukipiaq malǵuɲni tatqiɲi. ³ Suli tuyuǵigisigikka malǵuk ilisi- marikka, atnuǵaaqagutik miissuɲnik ukiɲhaanik. Aatchuǵisigikka saɲɲimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malǵuk olive napaaqtuk suli malǵuk kialuuraqagviiktarra na- paruak sivuǵaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiɲ kia iɲuum atniagɲiaǵumigik taapkuak, ikniq anniuǵaaǵniaqtuq qanǵakniɲ, suli suksraunǵiaǵiaǵaika uumi- giritik. Kisupayaam atniagɲiaǵumigik taatnatchikun tuqputauragaisiruq. ⁶ Taap- kuak saɲɲiqaqtuk umiksiɲlalatutik qilaɲmik sialukkumiɲaǵilugu uvlunitiɲi sivu- niksriqihigmiɲ, saɲɲiqaqmiɲlutik imǵich auguqtitalugich suli nuna qanusripayaamik ihuɲliuǵutiqaqtitalpugu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii

taapkuak naatpakku uqaqtauiqtik, iqsinaqtuam nigrugaaqhuum mayuqtuam natiqsinaitchuamiñ aḡmaniḡmiñ aḡuyyutisigisig aasrii akiililugik suli tuqullugik. ⁸Aasrii tuquḡaruak timiḡik nalagisiruk apqutaani nunaqqim, atannapsi kikiak-tuutikkauviani. Ilitqusiagun taamna nunaqqiq atrigigaa Sodom-ḡum Egypt-ḡum. ⁹Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaaq qiniḡisigaich tuquḡaruak timiḡik piñasruni uvluni uvlumu avvaḡani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuquḡaruak timiḡik iluviḡmun. ¹⁰Iluqatiḡ iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuquḡhakkun, aasriiñ tuyuqtuutimiplutiḡ aatchuutinin avatmun. Quviasrullapi-aḡniqsut atakkii taapkuak sivuniksiriḡirik ihuilliūqtitchiñiqsuk tamatkuniḡa iñu-ruanik nunami. ¹¹Tarra uvlut piñasrut avvaḡmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyu-tim aniḡniḡan iñuulhan isiḡniḡik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapi-aḡniqsut tamatkua tautuktuat taapkuḡniḡa. ¹²Aasrii tusraagaat nipituruq nipi qilaḡmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qaḡḡisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qilaḡmun nuviyakun, uumiksriniknun qiniḡtuatitlutik. ¹³Taavrumani sassaḡniḡmi nuna aulaqpauraqtuq, aasrii quliḡḡuḡutaa nunaqqim ulḡuruq, suli nunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutialaḡich 7,000-tun. Aasriiñ kisiḡḡuqtuat tatamillapiaqhutiḡ nanḡaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilaḡmiittuam. ¹⁴Tarra tuglia nagliksaḡutim pianik-tuq. Uvva piñayuat nagliksaḡutit agḡiyasriuraqtuq.

Tallimat Malḡuiḡat Qalḡuqtaun

¹⁵Tarani tallimat malḡuiḡat israḡulḡich qalḡuqtautiqpaḡmiñik niqliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qilaḡmiñ itnaqtut,

“Uvvaḡaniḡaḡlaan aḡaayuqautaa nunam aḡaayuqautigiliutigaa Agaayyutipta suli Christ-ḡan, aasrii ilaa aḡalatchigisiruq taimuḡa isruitchuamun.”

¹⁶Suli iñuiñḡaq sisamat umialiḡnat aquppiruat aquppiutaqpaḡmikñi sivuḡaani Agaayyutim, sitquqhutiḡ nanḡaḡaat Agaayyun, ¹⁷uqaqhutiḡ, “Ataniiḡ Agaayyun Saḡḡipayaaqqtuaq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptiḡiḡ quyyatmik, atakkii urriqsuḡiñ kamanallapiaqtuaq saḡḡiñ suli aḡalatkaqsigitiñ iñupayaat.

¹⁸Iñuḡi nunam qinnallapiaqtut, aḡlaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksraḡlu tuquḡaruapayaanik. Pakma akiḡiḡaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksiriḡirinik ipqiqsittuaniglu, suli taluqsriuanik atigikkapnik kamanaiñḡaanlu kamananḡaanlu. Suli piyaqquḡniḡitiñ tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹Tarani agaayyuvikpaḡa Agaayyutim aḡmaqtuq qilaḡmi, aasrii suluun imalik sivunniḡutaanik qiniḡnaqsiruq iluani agaayyuvikpaḡan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniḡu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquḡnaqhuniḡu.

Aḡnaḡlu Tiritchiaḡluḡlu

12 Tarra atlayuaḡnaqpauraqtuaq sagviḡniqsuq qilaḡmi, sua-una aḡnaq atnuḡaa-lik siqiniḡmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isigaḡiñ, suli niaquḡmiñi niaquḡ-tiqaqhuni qulit malḡuḡnik uvlugianik. ²Iḡniyasriñiqsuq. Iḡialaugaqtuq atniḡnaliuti-plugu iḡniḡuum. ³Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuaḡnaqpaktuaq qilaḡmi. Tarrali, ka-managtuaq kaviqsaaq tiritchiaḡluk tallimat malḡuḡnik niaqulik aasrii qulinik nagru-

lik suli tallimat malguiniik niaqugutilik niaqugmini. ⁴Ilaan pamiunan salikuugnigai piñayuiñich uvlugianjñ qilaum aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqluk makittuq sivugaanun agnam igniyasriruam nigisuklugu ililgaana anirgauraqpan. ⁵Agnaq igniruaq anugauramik anjalatchiruksramik saviñhamik ayaupiamik, aglaan agnam ililgaana nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpananunlu. ⁶Tarakña agnaq aullauruq suviksrailaamun, iniksriukkapanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munagigisiñigaat 1,260 uvluni.

⁷Tarra anuyyigñiqsut qilañmi. Michael-lu isragulinjilu akililiutiniqsut tiritchiaqlunmun. Tiritchiaqluk anuyakmiuq israguliktuummagmi. ⁸Aglaan tamatkua akilikkaurut iniksraqatqikkumiñaiqhutiñ qilañmi. ⁹Tiritchiaqlukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakñaqtaq nimiñiaq, atiqaquatuaq tuungagmik Satan-miglu, kin-nitniqtuaq inupayaamik nanipayaaq. Igitauruq nunamun israguliktuummagmi. ¹⁰Aasrii tusraaruna nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qilañmi,

“Pakma tikitchuq anniqsugiana, sanñjalu, anayyuqautaalu Agaayyutipta suli anjalatchisaa Christ-ñan,

atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik sivugaani Agaayyutipta uvlumiñu unnuamiñu igitauruq atmun.

¹¹Ilinja akiiligaat anagun ipnaiyaam suli ilisimarauñigmiktigun Agaayyutim uqañhanik, atakkii sugingitkaat tuqutauniksraqtiñ.

¹²Taatnamik quviasrugitchi, qilaak suli iluqasri inuuruani qilañmi.

Nakñuñ! Nagliksaañun itkisiruq inuñnun nunami tagiumiñu ittuanun, atakkii tuungaum tikitkaasri qinnautiqpanmiguñ ilisimaplugu sivikitchuami piviqañi.”

¹³Uvvaasriiñ tiritchiaqluum ilitchugikami siñitautilaagmiñik nunamun, maliqsruaqsiñigaa agnaq igniruaq anugauramik. ¹⁴Aasrii agnaq qaitchikkau-niqsuq israqquknik tiñmiaqpaum tiñitquplugu nimiñiamiñ suviksrailaamun, pamatchigviksrananun piñasruni ukiuni avvañmik ilaplugich. ¹⁵Uvvaasriiñ qaniñmiguñ nimiñiaqluk anitchiñiqsuq imiñmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqlugu agnaq, aullautitqugaluaqlugu ulittuamun. ¹⁶Aglaan nunam ikayuñgaa agnaq anmaqlugu qaniñikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqluum anitana qaniñmiguñ. ¹⁷Tarani tiritchiaqluum qinnautillapiañgaa agnaq, aasrii aullaqhuni anuyyiañgai kisiññuqtauruat agnam kiñuviani, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli uqautiqaquat Jesus Christ-mik. ¹⁸Aasrii tiritchiaqluk qichañniqsuq siñaanu tagium.

Malguk Nigrugaaqluuk

13 Aasrii qiniqtuna nigrugaaqlunmik mayuqtuamik tagiumiñ tallimat malgunnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaqugutiqaqmiuq qulini nagrunmiñi, suli niaqugmiñi atiqaqhuni pisaanñatauranik. ²Aasriisuli nigrugaaqluk qiniñkaga atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqhuni aasrii aklam isiganisun, aasrii qanga lion-ñum qangatun itluni. Tarra tiritchiaqluum aatchuñgaa nigrugaaqluk sanñimiñik, aquppiutañmigniglu, kamanaqtuamiglu anjalatchiñmimiñik. ³Qiniñgiga ilañat niaqunñi nigrugaaqluum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Inupayaam nanipayaaq quvigusruutiginigaa

malikkugulu. ⁴ Iñuich purviginigaat tiritchiaqluk aatchuqtuaq aňalatchiñigmiñik niğrugaaqluñmun sulı purvigipmigaat niğrugaaqluk uqaqhutiñ, “Kamanağniaqpat taamna niğrugaaqluk! Sulı kia aňuyakkumiñaqpañ akilliñiğlu?”

⁵ Sulı niğrugaaqluk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaañjatinik aňalatchitquplugu malğukipiaq malğunı tatqıñı. ⁶ Taavruma aňmaqługu qanni uqamaqluutiniğaa pisaañjatinik akitñaqtuqlugu Agaayyun ilaan atqalu iñuuniağvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruat qılañmi. ⁷ Ilaa aňuyaktitau-niqsuq ipqiqsitanıñik Agaayyutim akiillilugich. Sulı qaitchikkauruq sañjimik aňalatchiñigmik qanusripayaanun iñuñnun atlakaagiñik uqautchiliññunlu, iñuñitñun nunaaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqağmiñ iñuich nunami purvigigisigaat niğrugaaqluñmun, iñuich atıñich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqatauruaam makpigaañjıñi iñuuruatigun sivuani nuna iñiqtañaiññaan. ⁹ Kiñapayaaq siutiqaqtuq ki tusraali.

¹⁰ Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaañuñigmun tigutaañuvıñmuñniaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqatauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqqataugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iğlutuutiruksaurut ukpiqsriñiaqtuiñağutiñ.

¹¹ Tarrasulı qıñilgitchuñ atlamik niğrugaaqluñmik sagviqsuamik nunamiñ. Malğunıñ nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsıñiaqtuanik nıpiqaqhuni tiritchi-aqluktun. ¹² Aňalatchiruq sivullium aňalatchiñhagun niğrugaaqluum takkuani. Purvigipkağniğai iñupayaat nunami sivulligmun niğrugaaqluñmun, ikiliqsimakkau-ruamun aasriiñ mamititauplunı. ¹³ Ilaa savaaqağniqsuq kamañaqtuanik quvıqnaqtu-anik, ikniqunniñ kataktitlugu qılañmiñ nunamun takkuatni iñuich. ¹⁴ Aasriiñ kin-itñiñniqsuq iluqaitñik iñuñnik iñuuruaniñ nunami tamatkunuuna quvıqnaqtuati-gun savaagikkağmigun takkuani sivullium niğrugaaqluum. Uqautiniğai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrıjanik taavruma niğrugaaqluum ikiliqsi-maruam savikpakun iñuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iñuuhiksritkaa atrıjanun niğrugaaqluum sulı atrıja niğrugaaqluum uqatlapkaqlugu. Tamatkua putchunğitchuat kamak-srisunğitchuatlu atrıjanun niğrugaaqluum tuqqataupkağniğai. ¹⁶ Sulı taavruma nalunaitmiutchiqsinniğai qauñisigun iluqaisa iñuich kamañaitchuat kamañaqtu-atlu, umialguruatlu ilaippauruatlu, savaktaagruunğitchuatlu savaktaagruuruatlu, tallıqpiagun argañisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiñalıqaa tauqsigumiñaitchuq naaga tunniuqqaiyumiñaitchuq, kisimiñaglaan tamatkua pıqaqtuat nalunaitmiutamik atıgıkkarıjanik niğrugaaqluum naaga kisirrutaanik atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsik-suq sulı iñupayaaq kañiqsisıqaqtuksrauruq. Iñuum kañiqsitlaruam kisilliñ kisirru-taa niğrugaaqluum. Taamna kisirrutigıaa iñuum, aasrii kisirrutıqaqtuq 666-mik.

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

14 Tarani qıviaqama qıñiğiga ipnaiyaaq makitaruaq qimiğaañani Zion-ñum. Pıqatiqağniqsuq 144,000 iñuñnik pıqaqtuanik atıgmiñik Aapamılu atqanik aglausimaruanik qauğmikni. ² Aasrii tusraaruñ nıpinik qılañmiñ nıpaatun quğluq-taqpaum katlulaqpauraqtuamlu aasriisuli nıpaatun atuqtuuraqtuat nuqaqtiliñnik atuqtuoramıknik. ³ Iliñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğani aquppiutaq-paum sulı sivuğaatni sisamat uumaruatlu umialiñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum iñitchumiñaiñiğaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich

tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qaunagirut inmiknik atlatuligmiñ, atakkii tuvaqaataitchut. Ilinjisa malinjigaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimačkaurut akungatniñ iñuich aunağun ipnaiyaam. Suli taapkua sivul-lurur qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtual-itchut. Patchisiquitinağumiñaitchut sivuğaani Agaayyutim, atriplugich inuktitun taqsraqtailaaton.

Piñasrut Israqulğich

⁶ Tarani qiniqtuğa atlamik israqulinmik tinmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitchuamik tusraayugaagiksuaqagnisuaq uqautiksraqminičk tamatkununa nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun inunnun atlakaagiiñik uqautchilijnun, inunjitun nunaqqiqpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusrillapiaqhuni, “Taluqsrisitchi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii tikitchuq sassağnik atanniiviksraña. Purvigisriun ilaa iniqsiruaq qilañmik nunamiglu tagiumiglu suvliktuaguraaq-tuaniglu.” ⁸ Atlam israqulgum malinjigaa uqaqhuni, “Suksraungikkauruq, kamanagtuag nunaqqiq taggisiraqtuag Babylon-mik suksraungikkauruq, atakkii kinniplugich inupayaat nunami killuqsagtinnigai inimiñun, imiliqtitlugich inupayaat sayuğaħan sanjiruamik wine-nanjanik.” ⁹ Atlasuli piñayuak israqulik maliguutipmiuq taapkuñuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam inuum purvigiumiun niğrugaağluk atrigalu akuqtuğugulu nalunaitmiutana uuma qaumigun naagaqaa arganmigun, ¹⁰ taavruma inuum imigisipmigaa wine-naña qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruq avuilaag qallutaanon ilaan qinnautiqpañan. Taamna inuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaatan ipqitchuat israqulğich suli sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulanga ikniğum nagliksaaqtitaauratigun mayuqtuagisiruq taimuğa isruitchuamun. Ilinjich iniqtuqisagviitchut uvlumi unnuamilu, tamatkua putqataqtuat niğrugaağunmun atriganunlu, suli kisupayaaq akuqtuiruaq nalunaitmiutanjanik atqaniglu.” ¹² Uvvaasriiñ ipiqisittuat iglutuutiqaqtuksraurur, tamatkua tupiksriurur tillisaiñik Agaayyutim suli ukpiqsriurur Jesus-mik. ¹³ Aasriiñ tusarauna nipimik qilañmiñ uqaqtuamik, “Ağlagiñ. Quvianamiurur tuquniaqtuat uvakjaninağlaan tuniqsimatigimiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Ilinjich minguiqsiağisirur savaagmikniñ suli akuqtuğisigaich akiñnaktaatin savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkana.

Kiprivik Katichiviglu Nunami

¹⁴ Tarani qiniqtuagtutluğa qiniqtuğa qatigtaamik nuviyamik, aasriiñ una aqup-piugaqtuag qaanañ nuviyam inniqsuq iğniğatun inuum. Niaquğmiñi maninmik kaviqsamik niaquğutiqağnisuq, suli arganmiñi saagağnisuq ipiktuamik kiprit-mik. ¹⁵ Suli atla israqulik aniruq agaayyuvikpañmiñ, tuğluqhuni taavrumuğa aqup-piruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katichiviksraq tikitchuq. Piñuqtuat asriat katinnaqsirur nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami piñuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷ Tarani atla israqulik anilgitchuq agaayyuvikpañmiñ ittuamiñ qilañmi, ilaap-tuuq kiprisiağmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸ Aasriiñ atla israqulik amaknaqtuq tunillağvinmiñ sanjiraqtuag aňalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumuğa tigummiruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuaq kipriiñ, aas-

rii katillugich asriat siigñaqtuat nunamiñ, takku asriat piñnullapiaqtut.” ¹⁹ Tarra israğulgum kipsisautigigaa kipsisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpaurañanun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriqqivium imaña tutmiqatagi-gaat sılataani nunaqqim, aasriiñ auk maqiruuq misriqqiviniñ unasriksilaaña 200 mile-latun aasriiñ ititilaaliqhuni tuttuqpaum qaqhugutiknunağlaan.

Israğulgich Añalatchiruat İhuilııgutiqpauranik

15 Qiniqtuñ atlamik atlayuağnaqtuamik qılañmi kamanaghuni quvinaqtu-
amik. Tallimat malğuk israğulgich piqagñiqsut tallimat malğunıñ ihuıııguti-
tiqpauraksranik. Aquııqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nuñitchaagutiqaq-
tuq taapkuniña.

² Tarani qiniqtuñ tağıumik tağğaqtuutitun liılaa ııaratun ikniğmik sulı taapku-
niña akimaruanik niğrugaaqñunmiñ sulı atrıjaniñ kisirrutaaniñlı atqan. Qichagñiq-
sut siñaani tağıum ittuam tağğaqtuutitun, tigummiplugich nuqaqtılgiç atuqtuurt
Agaayyutim aatchuutai. ³ İliñisa atuğagaat atuutaa Moses-ñum savaktaan Agaayyu-
tim sulı atuutaa ipnaiyaam uqaqhutiñ,

“Kamanaqtut quvinaqhutiñlı savaatin,

Ataniiq Agaayyuun Sañnipayaaqaqtuatiin.

Nalaunğaruajurut sulı ilumutuurt pilğusritin,

Umialigiplutin iñuich nunaqqiqpañni.

⁴ Ataniiq, kia taluğingitkisivatin

kamakkutiqağlugulu atigikkan,

atakkii kisivich ipqitchuanurutin.

Iñuich nunaqqipayaaniñ agğigisirut purvigilutin,

atakkii qiniğniğaiç iluqağmıñ surağautitin nalaunğaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiniğniğiga ipqiniñiqsrauruaq ini agaayyuvikpañmi
qılañmiittuami añmağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulgich anirut
agaayyuvikpañmiñ, piqaqhutiñ tallimat malğunıñ ihuıııgutiqpauraksranik,
atnuğaaqaqhutiñ salumaruanik qaummağiksaanik ukiñhaagiksaanik, sulı
tapsiqaqhutiñ manıñmik kaviqsaamik satqanmiktıgıñ. ⁷ Tarra ııañata sisamat
uumaruat aatchuğai tallimat malğuk israğulgich tallimat malğunıñ piñalunıñ
kaviqsaamiñ manıñmiñ piñianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim
iñuuruam taimuñ isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik
kamanautaanıñ sañjianiñlı Agaayyutim. Kiñaunniñ iñuk isitlayumiñaitchuq
agaayyuvikpañmun naatchigaluqnağich tallimat malğuk israğulgich taapkuniña
tallimat malğunıñ ihuıııgutiqpauranik.

İluligaurat İmalgiç Qinnautaanik Agaayyutim

16 Tarani tusraaruñ nipituruamik nipimik taavrumakña agaayyuvikpañmiñ
uqaqhuni taapkunuñ tallimat malğunıñ israğuliñnıñ, “Kuvvityaqsigiñ
nunamun imañiç iluligaurat qinnautaa Agaayyutim.” ² Tarra sivulliç israğulik
aullaqtuq kuviplugu iluligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğñapi-
ağataqtuatlu kiłliğruat ilırut iñunıñ piqaqtuanun nalunaitmiutanıñ niğru-
gaaqñuum purvigiplugulu atrıja. ³ Tuglian israğulgum kuviñiğaa iluligaurani tağı-
umun. Tarra ilıruq liılaa aña tuquñaruam iñuum, aasrii uumarupayaat tağıumi
tuqplutiñ. ⁴ Piñayuakniç israğullak kuviñiğaa iluligaurani kuñunıñ suvliktuağ-

raaqtuanunlu. Suli tamatkua imġat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraagiga israġulik aġalat-laruq imiġmik uqaqtuq,

“Nalaunnjapiagtutin atanniikavich taatna, ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamiġu.

⁶ Atakkii iñuich maqipkaiñiqsut aŋatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu, aasriiġi aatchuġitin aŋmik imigaksraŋatnik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Suli tusraaruġa nipimik tuniġlaġviniñ uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saŋnipayaaqatuatiin, atanniqsuutitin ilumutuutur nalaunnjapiaghutiñ.”

⁸ Sisamaŋata israġulgich kuviñiġaa iluligaurani siqiniġmun. Tarakŋaaglaan siqiniġmun uunanjan iñuich uunniqipkaġniġai atniġuutiqaġlugich. ⁹ Suamaruam uunaum iñuich ikigai. Aasriisuli taimaġuutiniġaat atqa Agaayyutim iħuiġiugutiqpauraqtitichiruam, suli isrummitqiniġitchut kamakkutiqaġuglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimaŋat israġulgich kuvisirur iluligauragmiñik aquppiutaruġanun niġrugaaġluum, aasrii aŋaayugautaa taaqsillaŋiaqtuq. Iñuich kiŋmaġaich uqqatiñ atniġnaqpagitiġutiñ ¹¹ taimaġuutiġlugu Agaayyun qilaŋmiittuq pisigiġlugu atniġnatiñ kiġliġruatiñlu. Naagasuli mumiguliñġitmiut piġiitchuaniñ savaaġmikniñ.

¹² Itchaksraŋat israġulgich kuvisirur iluligauragmiñik kuukpauraruġanun Euphrates-ŋum, aasrii taamna kuuk paliġniġaa itqanaiqsaġlugu apqutiksraŋat umialiñich kivaknam tuŋaaniñ. ¹³ Tarraasrii qiniqtuŋa piñasrunik salumaitchuanik irrutchiñik liilaa naaġaayinik anniugaqtuanik qanġaniñ tiritchiaġluum suli qanġaniñ niġrugaaġluum suli qanġaniñ taniġilaqtuam sivuniksriqirim.

¹⁴ Taapkua irrusriġuñich tuunġaum savaaqaqtut quvinqaqtuanik. Taapkua piñasrut irrusriġuich aullaġaqtut umialipayaruŋiñun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaġlugich aŋuyaquġlugich kamanaqtuami uvluaŋi Agaayyutim Saŋnipayaaqatuam. ¹⁵ (“Naalaġnisitichi! Agġiġniiaqtuŋa atrilugu tigliñniaqti. Quviasruktuq iñuk itqummaaġiksuaq qaunagiġlugich atnuġaani. Tarrakii aullaġumiñaitchuq atnuġailaaguni suli kanġuġilugu atnuġaisilaani.”) ¹⁶ Taapkua irrusriġuich katinniġaich atautchimun inimuŋ taiyuutiqaqtuamun Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malġuata israġulgich kuviñiqsuq iluligauragmiñik siġlamun. Tarraasrii kamanallapiagataqtuq nipi nipliġsuq aquppiutaqpaŋmiñ agaayyuvikpaŋmi uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusraġnaqtuq katlulat, ikniqpalaġaġhuni suli nuna iġiqsraqpauraġhuni. Qaŋaunniñ taatnatun nuna iġiqsraŋanġitchuq. Taamna nunam iġiqsraqpauraġha suaŋaniqsrauruq nunam aullaġniivianiñaglaan. ¹⁹ Kamanaqtuq nunaaqġiq avguñiqsuq piñasruutluni, suli nunaaqġich nunami piyaqqukkau-rut. Agaayyutim itqaġigaa kamanaqtuq Babylon qaitchuklugu qallugauraq im-maukkaqtuq wine-naŋanik, tarra ilaan tatamnaqtuq qinnautaa. ²⁰ Suli qikiqta-payaurat piiqsut iñġipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutiñ. ²¹ Suli natatquġnaq-paurat kataktut iñuŋnun qilaŋmiñ uqumaisilaqaqtuat 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaġuutigaat Agaayyun piqutigiġlugu iħuiġiugutiqpauraq natatquġnati-gun, taamna iħuiġiugutiqpauraq tatamnaqpagitiġluni.

Akiisuqpaglu Niġrugaaġlu

17 Tarani iġaŋat tallimat malġuk israġulgich piqaqtuat tallimat malġuñik iluligauranik uvamnukhuni uqautigaŋa, “Ki. Qiniqtikisigikpiñ tatapsaus-

riaksrajanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imigni. ²Umialiñi nunam sayuñaqatigāñiqsut taavrumiña akiisumik, suli iluqatiñ iñui nunam imiligñiqsut imiqhutiñ wine-mik sayuñathanik akiisum.” ³Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun añalatitluña israğulğum aullautigaaña suviksraillaamun. Aasriiñ qiniqtuña ağnamik aquppiruamik qaajani kavvigiksaam niğrugaaqłuum aglaqaqtuam pigiitchuamik pisaanñatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niğrugaaqłuk tallimat malğunñik ni-aquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴Ağnaq atnuğaaqāñiqsuq qiniñagiksuanik tunuaqtaanik kavvigiksaaniglu, suli qiniyunaqusriqsuqhuni maninñmik kaviqsaamik suli akisuranik uyağauraanik suli qatiqtaanik sunauraqpañnik. Argañmiñi tigum-miñiqsuq qallutmik piliuqtamik maninñmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik nağğunallapiagataqtuanik atuummiranik sayuñatiğmigun. ⁵Ağnam qauñani aglaqağniqsuq atigmik kañiqsilğunaitchuamik,

“Babylon, kamanaqtuag,

Aakañat Akiisut

nağğunallapiagataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶Tarra qiniğiga ağnaq imiliqsuag auñatnik ipqiqsittuat suli auñatnik tuqqutauruat pisigiplugu ukpiqsriñiqtiñ Jesus-mik.

Qiniqapku ağnaq atqunaq quvigusruktuña ⁷Aasrii israğulğum uqautigaaña, “Suvaata quvigusrukpiñ? Uqautigisigikpiñ kañiqsilğunaitchuañanik ağnam suli taavruma niğrugaaqłuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malğunñik nagruqaqhuniñ qulinik. ⁸Niğrugaaqłuk qiniñkan itkaluaqtuag ingiqsuq pakma, suli mayuğumaaqsiruiq natiqsiñaitchuamiñ añmağnimiñ aasriiñ piyaququğvinñmuktuk-srauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atinñich aglaksimaitchuat makpigaanani iñuulñhum iñiqtaulğatañhaniñaglaan nunam quvigusrukkisirut qiniğumitruñ niğrugaaqłuk itkaluaqtuag suli ingiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni ilaatnigu. ⁹Iñuk kañiqsisuktuag taavrumiña isrumatuhiaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malğuk niaqut tallimat malğuk qimigaanurut taavruma ağnam aquppvigikkani. Tallimat malğuk umialgupmiuttuq. ¹⁰Tallimat umialgich umialğunaigñiqsut, atausriq umialğusugaqhunisuli, suli atla aggiqsagumapluni. Taimma aggiğumi umialguurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami pivinñi. ¹¹Aasriiñ niğrugaaqłuk itkaluaqtuag ingiqhuni pakma, taamna tallimat piñayuğigaat atañğich aglaan ilağigaat tallimat malğuk atañğich. Suli piyaququğvinñmukkisiruiq. ¹²Aasriiñ qulit nagruich qiniñkatin qulit umialğurut akuqtuimaitchuatsuli añalatchiñiksramik umialiktutun, aglaan saññiqagumaqtut umialiktutun sivikitchuami pivinñi piqatig-ilugu niğrugaaqłuk. ¹³Taapkua atautchiñnamik sivunniutiqaqtut, suli qaitkisigaat saññigikkaqtin añalatchiñiksraqtinlu niğrugaaqłunmun. ¹⁴Ilinñich ajuyyiağisirut ip-naiaamun aglaan ipnaiaam akiilgisigai, atakkii Ataniğigaat atañğich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuqłuutiqaqtut piksraqtaanuplutiñ suli tuniqsimaplutiñ.”

¹⁵Aasriiñ israğulğum uqautigaaña, “Imğich qiniñkatin akiisum aquppvigikkani, tamarra iñuich iñugiallapiaghutiñ nunaqqipayauraniñ uqausriqaqtuat atlakaagi-iñik. ¹⁶Suli qulit nagruich qiniñkatin suli niğrugaaqłuum uumigiagutigisigaat akiisuiq. Ilinñisa aatkisigaat suurapayaanñiñik unillugu atnugaillaq aasriiñ nigip-milugu timaa ikipkaqmilugu ikniğmik. ¹⁷Atakkii Agaayyutim kipigniugutiqaqtin-niğai tañigukługich ilaan sivunniutini atausriñququlugillu qaitchitqulugillu ilinñich añalatchiñiksrañatnik umialiktutun niğrugaaqłunmun, Agaayyutim uqalhi immiuma-

nialhatnunaglaan. ¹⁸ Aġnaq qiniġkan nunaqqigigaa kamanaqtuaq atanniġsimatnik-tuaq umialiniġniġkan nunam.”

Babylon Suksraunġikkauruq

18 Tamatkua aquatigun qiniġtunja atlamik israġulinġmik atqaqtuamik qilaŋmiñ aŋalatchiġipauraqaqhuni, aasriiñ iluqaan nuna qaummaġiksipkaġaa qau-manigmiñik. ² Tarra nipruaġniqsuq itna, “Babylon kamanaqtuaq suksraunġikkauruq, tarra ilumutuuruq! Inigiliutigaat tuunġai!llu qanusripayaatlu irrusriġluich sulipsuq qaayugnaqtuapayaatlu uumiñaqtuatlu tinġiaġruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik inunġich nunaqqipayaat imiliqtitlugich sayunathan sanġjirumam wine-nanjanik.

Umialiniġ nunam sayunaqatiginiġaat ilaa, sulitauqsiġniġatiniñ nunam umialguġvigiplugu umialgutitigun akuqtukkanġich ilaan atugauðhagun.”

⁴ Tarra tusraapmiunja atlamik nipimik qilaŋmiñ uqaqtuamik, “Inunġmaan, annisitchi taavrumakġa nunaqqimiñ.

Ilipsi ilauruksraunġitchusri killuqsautaiñi, piqataunġitchumausriġi ihuilliuġutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai inuġiaktut qutchiksiplutin qilaŋkun, sulitauqsiġniġatiniñ itqaġigai savamaġluutai.

⁶ Utiqtitchivigisriun Babylon qaisaŋatun ilipsitnun, akiliġlugu malġuktun ilaan savaanġigun, immiġlugu qallugauranja malġuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitnun.

⁷ Atqunallapiaġlugu inmiñik kamagiruq inuuniugaqmiuq susrunġisaallapiaqhuni. Pakma aatchuqsiun nagliksaagutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq inmiñun,

‘Uvanja aquppiuraagisirunja ataniqtun. Uilgaanġitmiunja.

Ilitchuqsriyumiñaitchunja alianamik.’

⁸ Taatnaġlugu ihuilliuġutiqpauraksrañiñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi, tuquðhum, alianamlu, kakkaagnamlu.

Sulitauqsiġniġatiniñ ikniġmik,

atakkii Atanġuruaq Agaayyun sapiġniġatun atanniiruaq ilaanik.”

⁹ Tarraasriiñ umialiniġisa nunam sayunaqatigaqtuat akiisumik pisunnautaigun qiaġisigaat alianniugutigilugu taamna aġnaq qiniġumitruñ isia ikualaniġan.

¹⁰ Qichagisirut unasriksilutin sivuugagilugu ilaan nagliksaagtitaufha uqaġutin,

“Nakliun, nakliun, ilvich Babylon, kamanaqtuaq nunaqqiq,

sanġiqagaluqtauaq nunaqqiq.

Atautchimi sassaġniġmi anasriñnuqsakkaunaniktutin.”

¹¹ Uvvaasriiñ tauqsiġniutitigun nunapayaami qiarut kiñuvġuplugu ilaa, atakkii taraknaaglaan kimikunniñ tauqsiqsiksraġniġniqsuq suuranġitniġ. ¹² Suuraqpaurat kav-iqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyaġauraat, qatiqtaatlu sunauraqpaich, ukiðhaaġiksaatlu sulitauqsiġniġatiniñ ukiðhaat tunuaqtaatlu, siluillu kavviġiksaatlu, qanusriġimaatlu ayuġnaqtuat qiruich, qanusriġimaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patuk-paillu, saviðhatlu, uyaġaillu siquqtatun, ¹³ sinimatlu, avuugutit, tipraġiksautit ikip-

kaqlugich, myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaaǵiksaat, mukkaak-sratlu, niǵrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliunniiñ iñuuruat iñuich.

¹⁴ “Asriatluunniiñ kipigñiugutigikkatin piiqsut ilipniñ, suli suurapayaatin akisuruat qiiñiyunaqtuatlu taimmaurut ilipniñ, aasrii sumiunniiñ paqitchumiñaiǵitin.”

¹⁵ Tauqsiǵñiutilgich tamatkuniña suuranik umialguqtuat taavrumakña aǵnamiñ qichagisirut uñasriksuami, sivuugagilugu nagliksaaqtitaufha alianapiaqtuamik qialutinj, ¹⁶ uqaǵutinj,

“Nakhiuj, nakhiuj. Kamanaqtuaq nunaaqqiq
atnuǵaaqaguuuq ukiñhaaǵiksaanik tuñuaqtaaniglu kavviǵiksaaniglu,
qiiñiyunaqsriqsuqhuni maninjmik kaviqsamik,
akisuruaniglu uyaǵauraanik, qatiqtaatlu suñauraqpañnik.

¹⁷ Atautchimi sassaǵniǵmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqaǵminj umiaqpaich umialinjich taǵiuqsuqtillu suli iluqaǵminjlu akiññañ-niaqtaut taǵiumi qichaǵniqsut uñasriksuami, ¹⁸ suli nipaalarut qiiñiqamitruj isia ikualaniñan uqaqhutinj, “Piitchuq atlamik nunaaqqimik taavrumatun kamanaqtu-atun nunaaqqisun.” ¹⁹ Ilinjisa nalluqsruǵniǵaat nunam apyua niaqumiknun, qiallaǵminj kinjuvǵullaǵminjlu nipaalaplutinj,

“Nakhiuj, nakhiuj. Taamna kamanaqtuaq nunaaqqiq!

Iluqaǵminj umiaqpapaqtuat taǵiumi umialguǵniqsut
suuranjgun akisuruatigun!

Atautchimi sassaǵniǵmi suksraunǵiqsauruq.”

²⁰ “Qilaak, quviasrukpautigijuj suksraunǵiqsaufha.

Quviasrukpagitchi Agaayyutim iñuillu uqqiraqtaurusiiñu sivuniksriqirauruasiñu,
atakkii Agaayyutim akiisuuq anasriñjuqsagutigigaa
pisigiplugu savaañagun ilipsitñun.”

²¹ Tarani sapiǵñaqtuaq israǵulik tigusriruq uyaǵagruamik añjruatun mukkaaksri-uǵutitun aasrii miñuqsautiplugu taǵiumun, itnaqhuni,

“Taatnatun kamanaqtuamik nunaaqqiq Babylon iksautikkaugisiruq,
aasriiñ qiiñnatqikkumiñaiǵisiruq sumiunniiñ.

²² Suli nipiñich nuqaqtिलागतित atuqtuuralgich

suli supluaqtuǵnaqtuatlu qalǵuqtautitlu tusraǵnatqikkumiñaitchut ilipni
uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,

suli qatraǵniña mukkaaksriugutim tusraǵnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumanga kialuuram

qaumagittikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaata uiksrautimlu nuliaksrautimlu

tusraǵnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsiǵñiaqtitin kamañniqsrauniqsut nunami.

Suli aǵatkuuhipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriñjukkauruq

atakkii aǵat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich

suli iluqaǵminj tuqqutauruat nunami qiiñnaqtut nunaaqqimi.”

Qatchallautiqalıq Qılajmi

19 Taavruma aquagun tusraaruña nipiqauparañanik iñugaagrukpaum qılajmi, uqaqhutiñ,

“Quyanaqniaqpat!

Anniqsugiaǵlu kamanaunlu [kamakkunlu] saññılu

pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuuruut nalaunñaplutiñ.

Atakkii akiisuqpaum asiññugaa iñupayaaq nunami sayuñalıǵmigun.

Taatnaqlu Agaayyutim atannigaa anasriññuqsamlu

pıqtigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”

³ İlaqatchıqlu nıplıtıqsut.

“Quyanaqniaqpat!

İsq ikualaruamiñ nunaqqimiñ qunmuktıq taimuñ isruitcuamun.”

⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialıñnat sisamatlu uumaruat putıqtut nangaqlu

Agaayyun aquppıruaq aquppiutaqpañmiñi, uqaqhutiñ,

“Amen! Quayanaqniaqpat!”

İpnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi nıplıqsuq aquppiutaqpañmiñ,

“Nangaqsıuñ agaayyutigikkaqput,

ıluqapsi savaktaurusrii

talusrsıruasrii ilaanik,

kamanaiññagmıñ, kamanaññagmıñ.”

⁶ Aasrii tusraagıga nipiqauparaq itna lılaa nıpaatıtun iñugıallapıagataqhutiñ iñuich,

nıpaatıtunlu iñugıaktuat imğich, nıpaatunlu suañaruam katlulam, uqaqhutiñ,

“Quyanaqniaqpat!

Atanguruuq Agaayyutigikkaqput Saññıpayaaqaqtuq añalatchıruq.

⁷ Quviatchakta quviasrullapıagutalu.

Nangağlakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa iñmiñik itqanaiñanıktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuğaaksrisauruq

qatıqtaamik ukiñhaagıksaamik qaummagıksuamıǵlu salumaruamıǵlu.”

Atakkii ukiñhaagıksaaq nalaunñaruat savaagıgaat ipqıqsıtanıñ Agaayyutim.

⁹ Aasrii israğulğum uqautıgaña, “Ağlaguñ una, quvıanamiurut tamatkua

ayıyagaqtauruat katchuutıruakun nullautchıqpagviksrañanun ipnaiyaam.” Uqau-

titqıkaña, “Taapkua ittut ilumutullapıaq Agaayyutim uqañhi.” ¹⁰ Taranıtarra

puttuña israğulğum isıgaiñun purvigisrukıgu, ağlaan uqautıgaña, “Taatnaq-

nak, uvañaptuuq savaktıñhiñagıgaña Agaayyutim ilıptun anıqatıuptıtunlu tupik-

sıruat İesus-ñum sagvikkanınik. Purvigilugu nangağıñ Agaayyun. Atakkii taapkua

uqaksrisımaruat pisigıplugu Agaayyun sıvullıkkaurut irrutchıkun sıvunıksrıqıritıtun

sıvuani.”

Usriaqsiqsuaq Qatiqtaami Tuttuqpaŋmi

¹¹ Suli qiniŋiga qilak aŋmaqtuaq, atanii qatiqtaaq tuttuqpaŋ! Taamnaasrii aqup-piruaq taavrumani atiqagŋiqsuq Tuniqsimaruamik suli Ilumutuuruamik, aasrii atan-niqsuiruaq aŋuyakhuniŋu nalaunŋaruatikun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iŋugiaktut niaquguti. Atqa aglausimaniqsuq ilaani, kia-unniin iŋuum ilisimangisaŋa aglaan kisimi. ¹³ Atnuŋaaqagŋiqsuq akuqturuamik misruk-taqsimaruamik aumun, suli taiyugaat uumiŋa atigmiŋ “Uqalŋa Agaayyutim.” ¹⁴ Suli aŋuyaktaiŋ qilaum malinigaat usriaqsiqhutiŋ qatiqtaani tuttuqpaŋni, at-nuŋaaqaghutiŋ ukiŋhaagiksaaŋik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵ Ilaan qanŋaniŋ an-niuŋagŋiqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiŋa ipigaqtuŋisiŋiŋai nunaqqiqpaich iŋunich, suli aŋalatkisigai saviŋhamik ayaupiamik. Tutmaŋisigaa misriqqivia tatam-naqsiluni qinnautaa Saŋŋipayaaqatuam Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiŋi mu-miŋmiŋiŋu atiqagŋiqsuq aglausimaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atanŋat Atanŋich.”

¹⁷ Qiŋilgitchuŋa israŋuliŋmik qichaqtuamik siqiŋiŋmi nipitusriŋlapiaghuni uqau-tpiugich iluqaisa tiŋmiat tiŋmiruat silami, “Qagŋisitchi. Katittitchi niŋityaŋusri nullautchiqpaviani Agaayyutim. ¹⁸ Niŋiyumagisri timiŋich umialgich, timiŋich aŋuyaktit qaukiŋisa, suli timiŋich kamaŋaqtuat aŋutit, tuttuqpaŋsalu timiŋich tamatkualu tuttuqpagaqtit. Niŋiyumagisri timiŋich iluqaisa iŋupayaurat, savak-taagruuŋiŋaŋanlu savaktaagruuŋaŋanlu, suli kamanaiŋaŋanlu kamaŋaŋaŋanlu.” ¹⁹ Suli qiniŋiga niŋrugaaŋluk suli umialiŋi nunam aŋuyaktituummaisa katiruat aŋuyaksagumaaŋlugu taamna aquppiruaq tuttuqpaŋmi aŋuyaktiŋiŋu. ²⁰ Aglaan niŋrugaaŋluk tigurauruq taputiŋlugu sivuniksriŋiŋuŋaŋi savaaŋaqtuaq quvinaq-tuanik ilaan takkuani. Kinnitŋiŋniqsuq tamatkuniŋa akuqtuiruanik nalunaitmiu-taŋanik niŋrugaaŋluum suli putqataqtuanik ilaan atriŋanun. Iluqatik taapkuak siŋitauruk iŋuŋaŋaŋnik narvaŋanun ikniŋum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisiŋuŋuqtat tuqquataurut savikpaŋagun taavruma aquppiruaq tuttuqpaŋmi, anni-ugaqtuakun qanŋaniŋ; aasrii iluqagmiŋ tiŋmiat niŋisiŋigataŋvigigaich timiŋich.

1,000 Ukiut

20 Tarra qiniŋituna israŋuliŋmik atqaqtuamik qilaŋmiŋ, saagaqhuni argaŋmiŋi aŋmautaaniŋ natiqsiŋaŋitchuam aŋmaŋum kalimŋaŋpaŋniŋlu. ²⁻³ Ilaan tigu-gaa tiritichiaŋluk, taamna taimakŋaŋtaŋq nimigiaŋ, tuuŋauruaq Satan-ŋupluniŋu, qiliŋsruŋlugu sivunniŋlugu 1,000 ukiuniŋ. Aasriiŋ siŋinniŋaa natiqsiŋaŋitchuamun aŋmaniŋmun umiklugu umŋutmiŋ piilakkumiŋaŋitchuamik, Satan-mun sagluŋiyu-miŋaigluŋich iŋuich tarakŋaniŋaglaan 1,000 ukiut naanniŋaŋhatnunaglaan. Aglaan taapkuu aquatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiŋiqmiuŋa aquppiutaqpaŋnik, suli iŋuich aquppiruat tamatkunani saŋŋiqutiniŋiŋisut atanniŋsuitquplugich. Aasriiŋ qiniŋitka iŋuusriŋich tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakamiŋ Jesus-mun uqalhanunlu Agaayyutim suli payaŋaitŋamiŋ ukpiŋsriŋiŋmikni. Tamatkua putqatanŋitchut niŋrugaaŋluŋmun atriŋanunlu unniin akuqtunŋitlugu nalunaitmiutaŋa qaumiktigun naaga argaŋmiktigun. Iliŋich iŋuutqiniŋisut atanuŋatauplutiŋ Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliŋ aŋitqigviksraq. Kisiŋuŋuŋaŋich tuquŋaruat

anjitqiñgitchut 1,000 ukiut naanñaiññaisa. ⁶ Quvianamiurut ipqitlutiñ taapkua piqatauruat sivulligmi anjitqiñgimi. Tuglian tuqułhum saññiksraipiağai, aglaan agaayuliqsigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atanguqatigisigisaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauroq

⁷ Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruaq isiqtauvñmiñiñ. ⁸ Aasrii anigisiruaq kinnitñigiağuni iñuñiñik nunam nanipayaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniagai iluqaisa aḡuyyiaqulugich. Iñugiaktutilaaqaqtut qavianjatun tağium siñaan. ⁹ Aasriiñ ilinich siaminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuiñ Agaayyutim nunaaqğılu piqpagillapiakkaja. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilañmiñ aasrii suksraunğıqğugich. ¹⁰ Aasriiñ tuunğaq kinnitñiktuat ilinjitñik siñi-tauruq narvañanun ikniğum sulfur-ñumlu, siñitauviaknun sivuani niğrugaağuum sivuniksriqinğuaqtimlu. Aasrii ilinich nagliksaağisirut uvlumiñ unnuamiñ taimuñja isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiniqtuñja aḡiruamik qatiqtaamik aquppiutaqpañmik taavrumiñalu aqup-piruamik taavrumani. Ilaan sivuğaaniñ nunalu qilağlu aullaauruk, sumiunniñ paqin-nağumiñaiqhutik. ¹² Suli qiniğitka tuquñaruat, kamanaiññaanlu kamanaññaanlu, qichaqtuat sivuğaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiğaat aḡmakkaurut, sulipsuuq makpiğaaniñ iñuulhum. Taapkua tuquñaruat atannikkaurut savaañsisigun aglak-simakkañsisitun makpiğaani. ¹³ Tağium suli tuqułhum aḡalatchivianlu utiqtitkai tuquñaruapayaat. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqğugich maligutlugu savaañjat. ¹⁴ Aasriiñ tuquğilu ilaan aḡalatchivialu siñitauruk narvañanun ikniğum. Tarra taamna tugligigaa tuqułhum. ¹⁵ Tarraasriiñ kisupayaaq, atigikkaja aglaksimaitman makpiğaaniñ iñuulhum, siñitaupmiuq narvañanun ikniğum.

Nutaaq Qilaq Nutaağlu Nuna

21 Tarani uvañja John qiniqtuñja nutaamik qilañmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilaq sivulliglu nuna piiqsuk, tağıuq piiqmiuqtuuq. ² Suli qiniğiga ipqitchuaq nunaaqğıq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qilañmiñ, itqanaiaqsimapluni suli qiniyunaqusriqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksraut-miñun. ³ Aasrii tusraaruñja nipiqañmik aquppiutaqpañmiñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriutiruaq iñuñnun. Agaayyutim nayuqatiginiagai, aasrii ilinich iñuginiagai. Agaayyun iñmiñik itqatauniaqtuq ilinjitñi. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinjitñi. Ilinich tuqqutqikkumiñaiqsut. Alianniutqikkumiñaiqsut kinuvğulutiñ atniğñautiqagutiñlu tarakñaniñaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piiğñiqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpañmi uqaqtuq, “Atañji, pakmapak savakkitka supayaat nutaağugich.” Aasriiñ uqautipsaagañja, “Aglakkich ukua, atakkii uqallich uqautigikkatka ukpiğnaqtut ilumutuuplutiñlu.” ⁶ Sulipsuuq uqauti-gañja, “Naanjaniktuq. Uvañja Alpha-ñuruñja suli Omega-ñuplunalu, aullağni-isaq suli isrukitchaaq. Kimunliqaa imiguliqsuamun aatchuutiginiagiga imiq akiilağlugu suvliktuağuraaqtuvañaniñ imğum iñuunaqtuam. ⁷ Kiñapayaaq aki-maruaq paitchaktaağisiruaq taapkuniñja. Suli ilaan Agaayyutigisigaañja suli ilaa

igñigigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrisaitchuatl, nağğunaqtuanik savaaqaqtuatlu, iñuauqtuqtitlu, sayuñaruatlu, aqatkuuruatlu, aanguaqtuqtautlu, iluqatinqlu sagluturuat, iniquagñiaqtut narvami ikualaruami ikniğmik sulfur-miglu. Taamna tugligigaa tuqułhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilañata tallimat malğuk israğulgich tikitchaaja piquaqtuaq tallimat malğunınik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malğunınik aqulligñik ihuillıuğutiqpauranik. Uqautigaaja, “Qağğaiñ, qiniqtinniağikpiñ katchuutityaqtuamik, nuliaksroutaanik ipnaiyaam.” ¹⁰ Ilaan akiyağaja Ipqitchuakun Irrutchikun inğiqpauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiniqtitkaaja ipqitchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qilañmiñ Agaayyutmiñ. ¹¹ Taamna nunaaqqiq qaumağagniq-suq kamanautaanik Agaayyutim qaummağinñiaqtuamik akisuruatun uyağaktun taiyuutiquaqtuun jasper-mik tapinniluktun igaliqtun. ¹² Suli katchikpaqaqtuq qutchillapiaqtuanik qulit malğunınik paaqaqhuni, suli qulit malğuk israğulgich qau-naksirut paanik. Paani aglaqağniqsut atinqich qulit malğuk sivullianı Israel-nım. ¹³ Piñasrut paaqpağagniqsut avatillaajani, kivaknam tujaani piñasrut paaqpaich, nigiqpaum tujaani piñasrut paaqpaich, uñallam tujaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tujaani piñasrut paaqpaich. ¹⁴ Suli katchinqi nunaaqqim turviqağagniqsut qulit malğunınik uyağagnik aglaqaqtuanik qulit malğunınik atinqitñik uqqiraqtinqiñik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israğulik uqaqtuaq uvañnun piquağagniqsuq uuktuutmik piliamik manıñmiñ kaviqsaamiñ uuktuğukługu nunaaqqim paanılıu katchinqılı. ¹⁶ Nunaaqqiq sisamanik iqirquqağagniqsuq suli taktillaajalu iraqutillaajalu atiplutik. Israğulgum uuktuğaa nunaaqqiq uuktuutmiñik, taktillaajalu iraqutillaajalu kinjktillaajalu in-niqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktuğai katchinqi nunaaqqim. Qutchik-silaaqağagniqsut 216 isigañniqtun iñuum uuktuğuułhatun, uuktuun israğulgum atukkanatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit piliañuniqsut qivliqtaaniñ uyağagnıñ taiyuutiquaqtuaniñ jasper-mik. Nunaaqqiglı piliañuniqsuq manıñmiñ kaviqsaamiñ, tap-innilukługu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchinqiñ nunaaqqim qiniyunaqusriqsuqsi-marut qanusripayaanik akisullapiaqtuanıglu qivliqtaanıglu uyağagnik taiyuutiquaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriiñ qulit malğuk paanı qulit malğunıniqsut qatıqtaat suñauraqpaich akisuruat. Paallaa piliañuniqsuq atautchimiñ qatıq-taamiñ suñauraqpañmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq salumaru-amiñ manıñmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukłuhuni igaliqtun.

²² Uvaña John qiniñgitchuña agaayyuvikpañmik nunaaqqimi, atakkii Atanıq Agaayyun Sañnipayaaqquuq ipnaiyaaglu agaayyuvikpağiniğik taavruma. ²³ Suli nunaaqqiq inuqsrangıñniqsuq siqiniğmik naaga tatqimik qaummatiksrağmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaaq nanigiplugu taavruma. ²⁴ Iñui nunapayaat pisruktaugisirut nunaaqqim qaumajani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruña. ²⁵ Suli paanı taavruma umiksimayumiñaitchut uvluqtutillaajatu. Itqagisiuñ, unnuatlaiñiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutigisigaich taruña umialgutai suurañılı nunam nunaaqqipayaajata. ²⁷ Aglaan kiñapayaq salumaitchuag naaga savaaqaqtuaq nağğunallapiaqtuamik

naaga sagluturuuq isigumiñaitchuq taruṇa, aglaan kisimiṇ tamatkua iñuich atinjich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiḡaanjini iñuuruatigun.

22 Tarra israḡulgum qiniqtitkaana kuṇjanik imḡan iñuunaqtuam, tapin-
niḡukḡugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpananiñ Agaayyutim
suli ipnaiyaam, ²sagvaqhuni qitqagun apqutaan nunaqqim. Suli avatikni ku-
ugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat asirriugaqtuat qulit malḡuiṇik tatqigagip-
man ukiumi. Akutuqpaliṇich napaaqtut mamirrutiginiḡaich nunam iñuṇisa. ³Sua-
payaaq Agaayyutim naḡḡugikkana piquitigiplugu killuqsaun paqitqikkumiñaitchuq
nunaqqimi. Aquppiutaqpana Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruiq, sulī ilaan
savaktiṇi purvigisigaaṭ. ⁴Iliṇisa qiniḡisigaaṭ kiṇṇana [kanjisiḡugu irrusripi-
aṇa]. Sulī ilaan atqa aglaqaḡniaqtuq qaunjitni. ⁵Taavrumani unnuaqatqikku-
miñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumaṇaknik naḡumlu siqiniḡumlu,
atakkii Ataniq Agaayyun qaumagisigaaṭ. Suli iñuich aṇalatchiqataugisirut
taimuṇa isruitchuamun.

Jesus Christ-ḡum Agḡiḡha

⁶Suli israḡulgum uqautigaana, “Tamatkua uqautauruat ukpiḡnapiaqtut sulī ilu-
mutuuplutiṇ. Sulī Atanḡuruam, Agaayyutaata irrusriṇich sivuniksriqirit, tiliṇiḡaa
israḡuligikkani ilitchuḡipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtu-
anik. ⁷Naalaḡnisitchi, uvaṇa agḡiḡuaḡisiruṇa. Quvianamiuruq iñuk kamaksriuruq
uqaṇijitniḡ sivuniksriqutiṇisa ukua makpiḡaaṭ.”

⁸Uvva John-ḡuruṇa tusraaruq qiniḡḡugu tamatkuniṇa sunik. Tarraasriiñ tus-
raakapkich qiniḡḡugillu sitquqtuṇa purvigisrukḡugu sivuḡaatnun isigaṇiñ israḡul-
gum qiniḡtitchirima tamatkuniṇa sunik. ⁹Aglaan ilaan uqautigaana, “Taataṇaqnak,
uvaṇa savaktauqatauruṇa ilipni aniqatiupniḡu sivuniksriqiriṇiḡu, sulī piqatigiplugich
tamatkua kamaksriuruq uqautiṇijitniḡ ukua makpiḡaaṭ. Purvigilugu naḡaḡuṇ
Agaayyun.”

¹⁰Tarra ilaan uqautigaana, “Iriqsimaniaqnagich uqaṇiṇich sivuniksriqutiṇisa ukua
makpiḡaaṭ, takku piviksraq qalliruiq. ¹¹Iñuk pigiitchualiqiruiq pigiitchualiqitu-
iṇaḡli. Sulī iñuk salumaitchuq salumaittuiṇaḡli. Sulī iñuk nalaunḡaruq nalaunḡa-
tuiṇaḡli. Sulī iñuk ipqitchuaq ipqisautuiṇaḡli. ¹²Naalaḡnisitchi, agḡiḡuaḡisiruṇa.
Saagaḡniaḡiga aḡiḡiutiksraḡa qaisaksraḡa iñupayauramun maliḡullugu qanutchimik
savaaqpan. ¹³Uvaṇa Alpha-ḡuruṇa sulī Omega-ḡupluṇalu, sivulliḡ sulī aqulliḡ,
aullaḡniisaaq sulī isrukitchaaq.”

¹⁴Quvianamiurut [tamatkua kamaksriuruq uuma tillisianik, sulī] tamatkua iḡḡuq-
tuat atnuḡaatiṇ salummaḡḡugich. Iliṇich isitlasriṇiaqtut paatigun nunaqqimun
sulī niḡitlasriplutiṇ asrianik napaaqtuaniñ iñuunaqtuam. ¹⁵Nunaqqim siḡataani
ittut qipmich, aṇatkutlu, atlatuqtitlu, iñuqaqtuqtitlu, aṇḡuanun putqataqtitlu,
kisupayaagḡu piqpaksriuruagḡu piḡiqiruagḡu saglutuḡimik. ¹⁶“Uvva Jesus-ḡuruṇa,
tuyugigiga israḡuliga uqautitquplusri ukpiqtuṇuṇuṇasri agaayyuviṇi tamatkuniṇa
sunik. Uvaṇa kanjigigaana kiṇuviḡipluṇalu David-ḡum. Qaummaḡiksuaq uvlaam
uvluḡiaḡigaana.” ¹⁷Sulī Ipqitchuaq Irrusriḡ nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qaḡḡisitchi.”
Sulī kiṇapayaaq tusraaruq taavrumiṇa uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qaḡḡisitchi.” Sulī
kiṇapayaaq imiḡuliqsuaq utlautili. Kiṇapayaaq imiḡuktuuq akuqtuḡi imiḡmik iñu-
naqtuamik aatchuusrigilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaja John, kilillapiaġiga inūpayaaq tusraaruaq uqaḥiṇitṇik sivuniksriqutiṇisa ukua makpiġaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqagisipmi-gaa ihuilliuḡutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiġaani. ¹⁹ Suli kiṇapayaaq piiqsikpan uqautiṇitniṇ makpiġaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq pi-igṇiaqmigaa ilaṇiutiliksrana asriaṇiṇiṇ napaaqtuan inūunaqtuam sulī ipqitchuamiṇ nunaqqimiṇ, aglausimaruaṇiṇ ukunani makpiġaani. ²⁰ Taamna nipliḡṇiḡsuaq iluqaitṇik tamatkuniṇa uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agḡiḡuagisiruṇa.” Amen. Ag-giḡiṇ Ataniiq Jesus. ²¹ Iḡaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ḡum nayuutili iluqap-sitṇi. Amen. Taatnapiaq.